

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HERODOTI
HISTORIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.

TOMUS II.

Liber III. IV. et V. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

HERODOTI

MUSAE

SIVE

HISTORIARUM LIBRI IX.

AD VETERUM CODICUM FIDEM

DENUO RECENSUIT

LECTIONIS VARIETATE

CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA

ADNOTATIONIBUS

WESSELINGII ET VALCKENARII

ALIORUMQUE ET SUIS

ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.

ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCH.

TOMUS SECUNDUS.

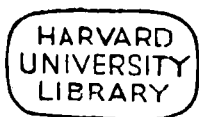
ARGENTORATI ET PARISIIS

APUD TREUTTEL ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.

MDCCCXVI.

KE 30373

~~4.8.44.160~~

HERODOTI HISTORiar.

T. II. P. I.

LIBER III. IV. ET V.

GRAECE ET LATINE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ.

Θ Α Λ Ε Ι Α.

ἘΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου¹
ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἤρχε, καὶ Ἑλλή-
νων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. Πέμ-
ψας Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκα, αἶττε Ἀμασιν
5 θυγατέρα· αἶττε δὲ ἐκ βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς
μιμνόμενος Ἀμασιν, ἐπρήξει ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἀπάν-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER TERTIUS.

THALIA.

(1.) **A**dversus hunc igitur *Amasin Cambyses*,
Cyri filius, quum alios quibus imperavit, tum e Grae-
cis Ionas et Aeolenses ducens, bellum movit hac de
caussa. Misso in Aegyptum legato Cambyses filiam
Amasidis petierat uxorem: petierat autem ex Aegyp-
ti cuiusdam consilio, qui id ei suaserat infensus Ama-
Herod. T. II. P. I.

4 HERODOTI HISTOR. III.

των τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναι-
κός τε καὶ τέκνων, ἑκδοτὸν ἐποίησε εἰς Πέρσας, ὅτε
Κῦρος πέμψας παρὰ Ἀμασιν αἷτεε ἰητρὸν ὀφθαλμῶν,
ὃς εἶη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ἐπιμεμφό- 10
μενος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνῆγε τῇ συμβουλῇ κελεύων αἰ-
τέειν τὸν Καμβύση Ἀμασιν θυγατέρα· ὥα ἢ δούς
ἀνιῶτο, ἢ μὴ δούς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμα-
σις, τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος, καὶ ἀρρωδέων,
οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀρῆσασθαι· εὖ γὰρ ἠπίστα- 15
το, ὅτι οὐκ ὡς γυναῖκά μιν ἔμελλε Καμβύσης ἔξειν,
ἀλλ' ὡς παλλακὴν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε
τάδε. ἦν Ἀπρίω τοῦ προτέρου βασιλέος θυγάτηρ κάρ-
τα μεγάλη τε καὶ εὐειδής, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη
οὔνομα δέ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἀμα- 20
σις κοσμήσας ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει εἰς

asidi, quod se ex cunctis, qui in Aegypto erant, me-
dicis selegisset quem ab uxore et liberis abstractum
amandaret in Persas, quum Cyrus ab Amasi oculo-
rum medicum petiisset qui esset in Aegypto optimus.
Eo infensus Amasidi, instigaverat Cambysen ut filiam
illius peteret; quo ille aut moerore adficeretur datâ
filiâ, aut non datâ odium incurreret Cambysis. Ama-
sis, Persarum potentiam graviter ferens timensque,
et dare illam et negare perinde dubitaverat; quippe
bene gnarus, non legitimæ uxoris, sed pellicis loco,
habiturum eam Cambysen. Haec secum reputans,
hancce inierat rationem. Erat Apriae filia, superioris
regis, admodum et grandis et formosa, sola ex regia
domo superstes; cui erat nomen Nitetis. Hanc igitur
puellam Amasis, veste et auro exornatam, in Persas

Πέρσας ὡς ἑαυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὥς μιν ἡσπάζετο, πατρόθεν οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς· „ὦ βασιλεῦ, διαβιβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ
 55 „μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε,
 „ὡς ἑαυτοῦ θυγατέρα δίδους, ἐοῦσαν τῇ ἀληθείᾳ
 „Ἀπρίῳ τὸν ἐκείνος, ὄντα ἑαυτοῦ δεσπότηα, μετ’
 „Αἰγυπτίων ἐπαναστάς, ἐφόνευσε.“ Τοῦτο δὲ τὸ ἔπος
 καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεια τὸν
 20 Κύρου, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ’ Αἴγυπτον. οὕτω μὲν
 νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκηθεῖνται Καμ-
 βύσεια, φάμενοι μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίῳ θυγα-
 τρὸς γενέσθαι· Κύρον γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ
 Ἀμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ’ οὐ Καμβύσεια. λέ-
 5 γοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ λέ-
 ληθε αὐτοὺς, (εἰ γὰρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων

miserat tamquam suam filiam. Interiecto tempore
 quum eam complectens Cambyses *filiam Amasidissa-*
lutasset, dixerat ei puella: *Nescis, Rex, deceptum te*
esse ab Amasi, qui me hoc cultu ornatam ad te
misit, tibi que tamquam filiam dedit suam; quum
revera sim Apriae gnata, quem ille, dominum
suum, concitata Aegyptiorum seditione, interfe-
cit. Hoc verbum et haec incidens caussa Cambysen,
 Cyri filium, impulit ut vehementi ira incensus adver-
 sus Aegyptum duceret. Ita quidem Persae rem nar-
 rant. (2.) Aegyptii vero sibi vindicant *Cambysen*,
 dicentes esse eum ex hac Apriae filiâ natum: Cyrum
 enim fuisse, non Cambysen, qui ad Amasin misisset,
 eiusque filiam petiisset. At hoc quidem non ex rei
 veritate dicunt. Immo vero ne ipsos quidem latet,

6 HERODOTI HISTOR. III.

νόμιμα ὁρθῶς ἐπιστῖνται καὶ Αἰγύπτιοι,) ὅτι πρῶτα
 μὲν νόθον οὐ σφί νόμος ἐστὶ βασιλεῦσαι, γησίου πα-
 ρεόντος· αὐτὶς δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπειν
 θυγατὶς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδου, 10
 ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίας. ἀλλὰ παρατρέπουσι τὸν
 λόγον, προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενεῖς εἶναι.
 3 καὶ ταῦτα μὲν ᾧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λό-
 γος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν
 ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ
 Κασσανδάνῃ παρεστῶτα τέκνα εὐειδία τε καὶ μεγά-
 λα, πολλῶ ἐχράτο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερβαυμάζουσα. ἡ 6
 δὲ Κασσανδάνη, εἰούσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε τάδε·
 „Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα εἰούσαν Κῦρος ἐν
 „ἀτιμίῃ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ἐπίκτητον ἐν τιμῇ

(nam Persarum instituta, si qui alii, bene norunt Ae-
 gyptii) primum, ex illorum legibus filium ex pellice
 natum non succedere in regnum, si adfuerit legiti-
 mus; deinde, ex Cassandana, Pharnaspis filia, de
 Achacmenidum stirpe, natum esse Cambysen, non ex
 illa Aegyptia: sed invertunt historiam, intercedere
 sibi adfectantes cum Cyri familia cognationem. Et
 haec quidem ita se habent. (3.) Narratur etiam alia
 fabula, mihi non credibilis, huiusmodi. Persicarum
 mulierum quampiam, ad Cyri mulieres ingressam,
 quum Cassandanae adstantes vidisset liberos formā
 et staturā praestantes, admiratam illos multis laudi-
 bus extulisse. Tum ei Cassandanam, Cyri uxorem,
 dixisse: *Atqui me, quum talium mater sim puero-
 rum, Cyrus tamen aspernatur; illam vero ex Ae-
 gypto adventitiam in honore habet.* Haec postquam

„τίθεται.“ Τὴν μὲν, ἀχθομένην τῇ Νιτήτι, εἰπεῖν ταῦ-
10 τα· τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύ-
σια· „Τοιγάρ τοι, ὦ μῆτερ, ἐπὶ αὖ ἐγὼ γένεσθαι
„ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· τὰ δὲ
„κάτω, ἄνω.“ Ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτι αὖ ὥς δέκα κου
γεγονότα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θωύματι γενέσθαι· τὸν
15 δὲ, διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπὶ τε ἀνδράβῃ, καὶ
ἔσχε τὴν βασιλείην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ’ Αἰγύπτου
στρατηίην.

Συτήριε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιοῦδε πρῆγμα γενέσθαι 4
ἐς τὴν ἐπιστράτευσιν ταύτην. ἦν τῶν ἐπικούρων τῶν
Ἀμάσιος ἀνὴρ γένος μὲν Ἀλικαρνησσεύς, οὐνόμα δὲ οἱ
Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἄλκι-
6 μος. οὗτος ὁ Φάνης, μεμφόμενός κού τι Ἀμάσι, ἐκδι-
δρῆσκει πλοῖον ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσῃ

ingemiscens ob Nitetm esset locuta, filiorum natu maxi-
mum Cambysem, dixisse, *Itaque, mater, quum ego
vir evasero, Aegypti summa ima ponam, et ima
summa.* Hoc Cambysem dixisse decem circiter annos
natum, mulieresque admiratione fuisse percussas: et
illum, postquam ad virilem pervenisset aetatem, reg-
numque esset adeptus, dicti memorem, suscepisse
in Aegyptum expeditionem.

(4.) Acciderat vero etiam aliud quidpiam huius-
modi, quod ad expeditionem illam momentum con-
tulit. Erat in numero auxiliarium Amasidis vir ge-
nere Halicarnassensis, cui Phanes nomen, homo et
consilio praestans, et bellica virtute. Phanes hic,
nescio qua re infensus Amasidi, navi ex Aegypto
profugit, cupiens in colloquium venire Cambysis.

8 HERODOTI HISTOR. III.

ἐλθεῖν εἰς λόγους. οἷα δὲ ἔοντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικού-
 ροις λόγου οὐ σμικροῦ, ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυ-
 πτον ἀτρεκέστατα, μεταδιώκει ὁ Ἀμασις, σπουδὴν
 ποιούμενος ἐλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν εὐνούχων τὸν πι- 10
 στώτατον ἀποστείλας τριήρῃ κατ' αὐτόν· ὃς αἰρᾷ μιν
 ἐν Λυκίᾳ, ἐλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε εἰς Αἴγυπτον· σοφίῃ
 γάρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς
 φυλάκους, ἀπαλλάσσετο εἰς Πέρσας. ὠρμημένῳ δὲ
 στρατεύεσθαι Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀπορέοντι 15
 τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἀνδρῶν διεκπερᾷ, ἐπελθὼν Φρά-
 ζει μὲν καὶ τᾶλλα τὰ Ἀμασιος πρήγματα, ἐξηγέ-
 ται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὥδε παραινέων· πέμψαντα πα-
 ρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι, τὴν διέξοδόν οἱ
 ὁ ἀσφαλέα παρασχεῖν. Μοῦνη δὲ ταύτῃ εἰσὶ Φανερὰι

At illum, ut qui inter auxiliares haud exiguo loco
 fuisset, et quae ad Aegyptum spectabant accuratis-
 sime cognita habuisset, persecutus est *Amasis*, stu-
 diose dans operam ut eum exciperet. Persecutus est
 autem misso, qua iter ille direxerat, eunuchorum fide-
 lissimo cum triremi. Et cepit quidem hominem eu-
 nuchus in Lycia, sed captum non reduxit in Aegyp-
 tum: nam astutia eum Phanes circumvenit, et ine-
 briatis custodibus ad Persas evasit. Ibi tunc *Cambysen*
 adiit, exercitum adversus Aegyptum ducere paran-
 tem, sed de itinere dubitantem quo pacto regionem
 aquâ carentem transmitteret; eique quum alia ad res
 Amasidis spectantia, tum itineris faciendi rationem
 exposuit, monens, *missis legatis rogaret Arabum*
regem, ut tutum ille transitum sibi praestaret.
 (5.) Patet autem hac unâ viâ ingressus in Aegyptum.

195, 84.

ἰσβολαὶ εἰς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὐρανῶν
 τῶν Καδύτιος πόλιος, ἣ ἐστὶ Σύρων τῶν Παλαιστι-
 νῶν καλεσμένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, εἰούσης πόλιος (ὡς
 5 ἐμοὶ δοκεῖ) Σαρδίων οὐ πολλῷ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύ-
 τῆς τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πό-
 λιός ἐστι τοῦ Ἀραβίου· ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὐτῆς Σύρων
 μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος
 τῆς εἰς θάλασσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν
 10 τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κακρῦσθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη
 Αἴγυπτος. τὸ δὲ μεταξύ Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου
 τε οὐρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὼν τοῦτο οὐκ
 ὀλίγον χωρίον, ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν,
 ἀνυδρὸν ἐστὶ δεινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν εἰς Αἴγυπτον
 ναυτιλλομένων ἐννεώκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. εἰς
 Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ πρὸς, ἐκ Φοι-

Nam a Phoenicia usque ad fines *Cadytis* urbis, Syro-
 rum terra est, qui Palacstini vocantur: a Cadyti (quae
 est urbs haud multo minor, ut mihi videtur, Sardi-
 bus) emporia ad mare sita, usque ad Icnysum oppi-
 dum, sunt ditionis Arabici regis: a Icnysso rursus Sy-
 rorum ditio pertinet ad Serbonidem usque lacum,
 iuxta quem Casius mons ad mare porrigitur: a Ser-
 bonide lacu, in quo occultatum Typhonem aiunt,
 ab illo iam Aegyptus est. Iam, qui inter Icnysum op-
 pidum et Casium montem Serbonidemque lacum in-
 teriectus tractus est, haud ille exiguus, sed tridui
 fere itinere in longitudinem patens, is prorsus aqua-
 rum est inops. (6.) Quod vero a paucis eorum, qui
 in Aegyptum navigare consuerunt, animadversum
 est, id ego sum expositurus. In Aegyptum ex uni-

ἡκῆς, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δις τοῦ ἔτους ἐκά-
 στου· καὶ ἐν κεράμιον οἴνηρόν ἀριθμῶ κείμενον οὐκ ἔστι 5
 (ὡς λόγῳ εἰπεῖν) ἰδεῖσθαι. καὶ δῆτα, εἴποι τις ἂν, ταῦ-
 τα ἀναισιμοῦνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. θεῖ τὸν μὲν
 δήμαρχον ἕκαστον ἐκ τῆς ἐαυτοῦ πόλιος συλλέξαντα
 πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν εἰς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ
 Μέμφιος εἰς ταῦτα δὴ τὰ ἄνδρα τῆς Συρίας κομίζειν, 10
 πλησαντάς ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφοιτέων κέραμος, καὶ
 ἐξαιρέμενος ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται
 7 εἰς Συρίην. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβο-
 λὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐπ' Αἴγυπτον, κατὰ δὴ
 τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι, ἐπὶ τε τάχιστα παρί-
 λαβον Αἴγυπτον. Τότε δὲ οὐκ ἔόντος καὶ ὕδατος ἐταί-
 μου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἀλικαρνησοῦς ξείνου, 5
 πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τῆς

versa Graecia, et praeterea ex Phoenicia, bis quotian-
 nis invehuntur figlina dolia vino repleta: verumta-
 men ne unum quidem, ut sic dicam, vinarium do-
 lium videre est ibi repositum. Ubinam ergo, quaerat
 quispiam, haec consumuntur? Hoc quoque equidem
 dicam. Quilibet praefectus populi tenetur sua ex urbe
 dolia omnia colligere, Memphinque mittere: ea dein-
 de Memphi, aqua repleta, in aridum illum Syriae
 tractum deportantur. Ita dolia idemtidem denuo in
 Aegyptum invecta, ibique venum exposita, deinde
 ad priora in Syriam transportantur. (7.) Ita scili-
 cet Persae, simulatque Aegypto potiti sunt, introitum
 illum in hanc regionem adpararunt, et ea qua dixi
 ratione aquis instruxerunt. At tunc temporis, quum
 nondum parata esset aqua, *Cambyses* ab Halicarnas-

ἀσφαλείης ἔτυχε, πίστις δούς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ.

Σίβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖσι 8
μάλιστα. ποιῶνται δὲ αὐτὰς τρόπον τοιοῦτον τῶν βου-
λομένων τὰ πιστὰ ποιεῖσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων
αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστώς, λίθῳ ὀξείῳ τὸ ἔσω τῶν χειρῶν
5 παρὰ τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνῃ τῶν
ποιουμένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱμα-
τίου ἑκατέρου κροκύδα, αλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ
κειμένους λίθους ἑπτὰ· τοῦτο δὲ ποίῳν, ἐπικαλεῖ τὸν
τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντες δὲ ταῦτα
10 ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι παρρυ-
γυᾷ τὸν ξένον, ἢ καὶ τὸν αἰστὸν, ἢ πρὸς αἰστὸν ποιῆται·
οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαίῃσι σίβεσθαι.
Διόνυσον δὲ θεὸν μῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγεῖνται

seo hospite edoctus, missis ad Arabem nunciis, tutum
transitum ab illo postulavit, et obtinuit fide data et
ab illo accepta.

(7.) Colunt autem fidem Arabes, ut qui hominum
maxime: dantque eam et accipiunt tali modo. Si qui
volunt inter se foedus pactumve inire, vir alius, in
medio stans paciscentium, acuto lapide interiorem
manum utriusque illorum prope pollicem incidit:
tunc sumto ex utriusque veste flocco, inungit san-
guine septem lapides in medio positos; dumque id
facit, Bacchum invocat et Uraniam. Hoc facto, is qui
foedus pepigit, commendat suis amicis hospitem illum,
sive civem, si cum cive pepigit: et amici etiam ipsi
aequum censent colere fidem. *Bacchum* autem so-
lum, et *Uraniam*, deos habent; adiunguntque, se crines

εἶναι καὶ τῶν τριχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι Φασί, κα-
 τάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάρθαι· κείρονται δὲ περὶ 15
 τρόχαλα, περιζυροῦντες τοὺς κροτάφους. οὐνομάζουσι
 δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Ὀροτάλ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλι-
 9 λάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι πα-
 ρὰ Καμβύσειω ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀράβιος,
 ἐμμηχανᾶτο τοιαῦτα. ἀσκούς καμήλων πλήσας ὕδατος,
 ἐπέαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας· ταῦτο
 δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἀνδρὸν, καὶ ὑπέμενε ἐν 5
 θαῦτα τὸν Καμβύσειω στρατὸν. οὗτος μὲν ὁ πιθανώ-
 τερος τῶν λόγων εἶρηται· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἥσσον πιθα-
 νόν· ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέ-
 γας ἐν τῇ Ἀραβίῃ, τῷ ὄνομα Κόρυς· ἐκδιδόι δὲ οὗ-
 τος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τού- 10
 του δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀρα-
 βίων, ραψάμενον τῶν αἰμοβοτείων καὶ τῶν ἄλλων δερ-

eadem modo tondere; quo Bacchus ipse fuerit tonsus:
 tondentur autem in orbem, circum tempora capillos
 radentes. Bacchum vero, *Orotal* nominant; Uraniam
Alilat. (9.) Postquam igitur nunciis, qui a *Cam-*
byse venerant, fidem dederat Arabs, haec est machi-
 natus. Utres ex camelorum pellibus, aquâ repletos,
 vivis omnibus camelis imposuit; eisque in *tractum*
aquâ carentem actis, exspectavit ibi *Cambysem*. Haec
 quidem maxime probabilis fama est: oportet vero
 etiam minus credibilem, quia et ipsa fertur, memo-
 rare. Fluvius est in Arabia magnus, cui *Corys* nomen,
 in Rubrum quod vocatur mare se exonerans. Ab hoc
 igitur fluvio Arabum regem, consutis bubulis aliis-
 que coriis, canalem duxisse aiunt ea longitudine, ut

197, 45.

μάτων ὀχετὸν μήκει ἐφικνεύμενον εἰς τὴν ἀνδρον, ἀγα-
 γῆν διὰ δὴ τούτου τὸ ὕδωρ· ἐν δὲ τῇ ἀνδρῷ μεγάλας
 15 δεξαμενάς ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σώζωσι.
 ὁδὸς δ' ἔστι δυώδεκα ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εἰς
 ταύτην τὴν ἀνδρον. ἄγειν δέ μιν διὰ ὀχετῶν τριῶν εἰς
 τρεῖς χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου 10
 ἐστρατοπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμασίος παῖς, ὑπο-
 μένων Καμβύσεια. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα
 Καμβύσης, ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον· ἀλλὰ βασιλεύ-
 5 σας ὁ Ἀμασις τέσσερα καὶ τεσσεράκοντα ἔτη, ἀπέ-
 θαν· ἐν τοῖσι οὐδὲν οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆγμα συνε-
 νίχθη. ἀποθανὼν δὲ καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι
 ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱερῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. Ἐπὶ

ad aridum illum tractum pertineret, et per hunc ca-
 nalem derivasse aquam; in eodem autem illo tractu
 ingentes fodisse cisternas, quae reciperent aquam
 servarentque. Est autem via ab illo fluvio in hunc
 aridum tractum duodecim dierum: derivassequē il-
 lum, aiunt, aquam per tres canales tria diversa in
 loca.

(10.) Sed ad Pelusium quod vocatur ostium Nili
 castra habebat *Psammenitus*, [sive is *Psamminitus*,]
 Amasidis filius, Cambysem exspectans. Nec enim in
 vivis amplius fuit *Amasis* quo tempore Aegyptum
 cum exercitu Cambyzes invasit: sed vita functus erat,
 postquam quatuor et quadraginta annos regnasset,
 intra quos nullum ei magnum incommodum acciderat.
 Mortuus conditusque, sepultus erat in sepulcris quae
 in templo ipse construenda curaverat, Regnante vero

Ψαμμηνίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου,
 Φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ 10
 Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμᾶ ὑσθεῖσαι,
 αὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι.
 αἱ γὰρ δὴ ἔεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν
 11 ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι. Οἱ δὲ
 Πέρσαι, ἐπὶ τε διεξελάσαντες τὴν ἀνδρον, ἔζοντο πέ-
 λας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ
 ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἔοντες ἄνδρες Ἕλληνες τε
 καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ, ὅτι στρατὸν ἤγαγε 5
 ἐπ' Αἶγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐ-
 τὸν τοιόνδε. ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ
 λαττιμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ
 ἐς ὅψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἕστησαν ἀμφο-
 τέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατὰ ἓνα 10

in Aegypto Psammenito, maximum prodigium ac-
 cidit Aegyptiis: pluerat Thebis Aegyptiis, quod num-
 quam nec ante, nec post id tempus ad meam usque
 aetatem accidit, ut ipsi dicunt Thebani. Nam in su-
 perioribus Aegypti omnino non cadit pluvia: at tunc
 ipsis Thebis pluit stillatim. (11.) Persae, transmissa
 regione aquis carente, quum castra castris Aegyptio-
 rum opposuissent, ad congregiendum parati; ibi
 tunc auxiliares regis Aegypti, Graeci homines et Cares,
 indignati quod *Phanes* externum exercitum in Aegyp-
 tum duxisset, tale adversus eum facinus machinantur.
 Filios habebat Phanes, in Aegypto relictos: his in
 castra et in conspectum patris perductis, craterem in
 medio posuere utrorumque castrorum, et productos
 singulos deinceps pueros super cratere mactarunt:

ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρατῆρα. διὰ πάν-
των δὲ διεξιόντες τῶν παίδων, εἶόν τε καὶ ὕδωρ ἐσ-
φόρον ἐς αὐτόν· ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ
ἐπίκουροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρ-
25 τῆς, καὶ πεισόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων
πλήθει πολλῶν, ἐτράπησαν οἱ Αἰγύπτιοι. Θῶμα δὲ 12
μέγα εἶδον, πυθόμενας παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ
ὁσίων περιεχυμένων χωρὶς ἐκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ
ταύτῃ πεισόντων· (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέστο
5 τὰ ὁστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς· ἐτέρωθι δὲ, τῶν
Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσθε-
νέες οὕτω, ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μαυρὴν βαλέειν, δια-
τετρανέεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραὶ,
μέγισ αὖ λίθῳ παίσας διαρρήξαις. αἴτιον δὲ τούτου τό-
10 ος εἶλεγον, καὶ ἐμέ γ' εὐπετέως ἐπίθεον, ὅτι Αἰγύπτιοι

tunc, iugulatis cunctis, vinum et aquam in craterem
ingessere, sanguinemque illorum potarunt auxiliarii
omnes, atque ita ad pugnandum progressi sunt. Acri
commisso praelio, postquam utrorumque magna ce-
cidisset multitudo, ad extremum in fugam vertuntur
Aegyptii. (12.) Miram vero admodum rem equi-
dem hic vidi, monitus ab indigenis. Quum ossa utro-
rumque, qui in eo praelio ceciderunt, separatim con-
gesta sint, (seorsim enim iacebant Persarum ossa,
sicuti initio distincta erant; et alibi, ossa Aegyptio-
rum:) Persarum crania ita sunt debilia, ut, si unum
minutum calculum in ea volueris conicere, perfores;
Aegyptiorum vero ita sunt valida, ut lapide percu-
tienti aegre diffingas. Cuius rei causam dixerunt es-
se, mihiq̃ facile persuaserunt, quod Aegyptii a pue-

μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ζυρεῦνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τούτῳ δὲ τούτῳ καὶ τοῦ μὴ Φαλακροῦσθαι αἰτιὸν ἐστὶ Ἀιγυπτίῳ γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο Φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τούτοις μὲν δὴ τούτῳ ἐστὶ αἴτιον ἰσχυρὰς Φορέειν τὰς κεφαλὰς. τοῖσι δὲ Πέρσησι, ὅτι ἀσθενέας Φορέουσι τὰς κεφαλὰς, αἴτιον τόδῃ σκητροφύουσι ἐξ ἀρχῆς, πῖλους τιάρας Φορόντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα ὄντα εἶδον· εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοις ἐν Παπρήμῃ, τῶν ἅμα Ἀχαιμένει τῷ Δαρείου διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ Λίβυος.

- 13 Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης, ὡς ἐτράποντο, ἔφυγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατεληθέντων δὲ εἰς Μέμφιν, ἐπεμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναῖαν, κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσην, εἰς ὁμολογήν προκαλούμενος

ris statim capita radunt, unde ossa in sole fiunt compacta: qua de eadem causa fit etiam, ut non calvescant; nullus enim est populus, apud quem tam raro caput videas calvum, quam apud Aegyptios. His igitur haec causa est, cur valida sint eorum crania. Persis autem cur sint debilia, causa haec est, quod a pueris in umbra versantur, pileos gestantes, quos tiaras vocant. Haec igitur talia, qualia dixi, equidem vidi: vidi vero etiam his similia Papremi, in illis qui cum Achaemene, Darii filio, ab Inaro Afro occisi sunt.

(13.) Aegyptii ex praelio, ut terga vertere coacti sunt, effusa fugâ se proripuerunt. Qui quum *Memphin* essent compulsi, ibique conclusi, misit ad eos per flumen *Cambyses* navem *Mitylenaeam*, in qua erat

199, 4.

5 Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε τὴν νέα εἶδον ἐσελθοῦσαν εἰς
 τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες αἰέες ἐκ τοῦ τείχεος, τὴν τε
 νέα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἀνδρας κρεουργηδὸν διασπά-
 σαντες, ἐφόρεον εἰς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ
 τοῦτο πολιορκεῦμενοι, χρόνῳ παρέστησαν. Οἱ δὲ προσ-
 10 χεῖες Λίβυες, δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγο-
 νότα, παρέδωκαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ Φόρον
 τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὥς δὲ Κυρηναῖοι καὶ
 Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως ἂν καὶ οἱ Λίβυες, ἕτερα
 τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λι-
 15 βύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ
 Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεῖς, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ὅτι
 ἦν ὀλίγα· ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντήκοσίας μνέας ἀργυ-
 ρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας δρασσόμενος, αὐτοχειρὴ διέ-

caduceator genere Persa, qui ad deditiōnem facien-
 dam hortaretur Aegyptios. At illi, ubi navem vident
 Memphin intrantem, de castelli muro universi effusi
 decurrunt, navem perdunt, hominesque in frusta
 discerptos in murum deportant. Et Aegyptii quidem,
 posthac obsessi oppugnatique, ad extremum in de-
 ditionem venerunt. Finitimi autem Libyes, Aegypti
 sortem veriti, non tentato armorum periculo sese tra-
 diderunt, tributum solvere spondentes, et dona mit-
 tentes. Similiter etiam Cyrenaei et Barcaei fecerunt,
 eadem timentes atque Libyes. Sed Cambyses Libyum
 quidem dona benigne accepit: at quae a Cyrenaeis
 erant missa aspernatus, puto, quod exigua essent,
 nam quingentas argenti libras miserant Cyrenaei;
 has igitur, sua manu prehensas, militibus distribu-
 das proiecit. (14.) Decimo die, ex quo in deditiō-

Herod. T. II. P. I.

B

14 σπειρε τῇ στρατιῇ. Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ, ἀπ' ἧς παρή-
 λαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς
 τὸ προάστειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων
 Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας
 σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, 5
 ποίειν τοιάδε. στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δου-
 λήῃ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσιν ὑδρήϊον· συνέπεμπε
 δὲ καὶ ἄλλας παρθένας, ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώ-
 των, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. αἷς δὲ βοῇ
 τε καὶ κλαυθμῷ παρήσαν αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς πα- 10
 τέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες ἀνεβόων τε καὶ ἀντέ-
 κλαιον, ὁρέοντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμή-
 νιτος, προῖδων καὶ μαβῶν, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρεξελ-
 θουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δεύτερά οἱ τὸν παῖδα ἐπεμ-
 πε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην 15

nem venerat castellum quod Memphi est, regem
 Aegyptiorum *Psammenitum*, qui sex menses regna-
 verat, Cambyzes contumeliae caussâ cum aliis Aegypti-
 iis residere iussit in suburbio; et animum illius ten-
 taturus, hocce facere instituit. Filiam illius, servili
 vestitu indutam, hydriamque gestantem, aquatum
 emisit, simulque cum ea alias virgines, ex principum
 virorum filiabus delectas, eodem cultu vestitas quo
 regis filia. Quae ubi ingenti cum clamore et eiulatu in
 patrum conspectum venerunt, reliqui patres, conspec-
 tis filiabus ita misere adfectis, invicem clamorem ei-
 latumque sustulerunt; Psammenitus vero, ubi respi-
 ciens cognovit, in terram defixit oculos. Postquam
 praeteriissent puellae aquatum missae, secundo loco
 filium regis, cum aliis bis mille eiusdem aetatis Ae-

200, 33.

ἔχόντων, τοὺς τε αὐχένας κάλῳ δεδεμένους, καὶ τὰ
 στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο δὲ ποτὴν τίτοντες
 Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηϊ
 ταῦτα γὰρ εἰδίκασαν οἱ βασιλεῖς δικασταί, ὑπὲρ ἀν-
 20 δρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπέλ-
 λυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξίοντα, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα
 αἰγέμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν πε-
 ρικατημένων αὐτὸν κλαίωντων καὶ δεινὰ ποιούντων, τῶν-
 τὸ ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. παρελθόντων δὲ καὶ
 25 τούτων, συνήνεκα ὥς τε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπη-
 λικέστερον, ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν ἰόντων, ἔχοντά τε
 οὐδὲν, εἰ μὴ ὅσα πτωχός, καὶ προσαιτέοντα τὴν στρα-
 τὴν, παρίεναι Ψαμμήνιόν τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς
 ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμ-

gyptiis praeter regis oculos duci iussit, fune cir-
 cum cervicem vinctos, et ora frenis coercitos. Duce-
 bantur autem hi ita, poenas luituri Mitylenaeis illis,
 qui Mémphi cum navi perierant: hanc enim senten-
 tiam pronunciaverant regii iudices, ut pro unoquo-
 que viro decem Aegyptii ex principum numero invi-
 ssum perirent. Et ille, etiam hos praetereuntes vi-
 dens, quum ad mortem duci filium suum intellige-
 ret, reliquis Aegyptiis, qui circum illum sedebant,
 fletibus et lamentantibus, idem fecit quod in filia
 fecerat. Denique quum et hi praeteriissent, accidit
 ut homo natu grandior, qui compotor regis olim fue-
 rat, nunc vero bonis omnibus exciderat, nec aliud
 quidquam, nisi quantum mendicus, habebat, atque
 adeo stipem a militibus rogabat, praeteriret praeter
 Psammenitum, Amasidis filium, Aegyptiosque qui

μήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μάγα, καὶ καλέσας οὐ- 30
νόματι τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. Ἦσαν δ'
ἄρα αὐτοῦ Φύλακοι, οἱ τὸ ποιούμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου
ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσήμαινον. Θυμιάσας
δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιούμενα, πέμψας ἄγγελον, εἰ-
ρώτα αὐτὸν, λέγων τάδε· „Δεσπότης σε Καμβύσης, 35
„Ψαμμήνιτε, εἰρωτᾷ, διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ἀρίων
„κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα,
„οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀπέκλαυσας· τὸν δὲ πτωχόν,
„οὐδὲν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυθάνεται, ἐτίμη-
„σας;“ Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπιειράτα, ὁ δ' ἀμείβετο 40
τοῖσδε· „ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκῆια ἦν μέζω κα-
„κὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἑταίρου πένθος,
„ἄξιον ἦν δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων

in suburbio sedebant. Hunc ubi Psammenitus con-
spexit, ingentem in fletum erupit, et nomine compellens
sodalem, caput sibi planxit. Erant autem illi cū-
stodes adpositi, qui, quidquid quaque praetereunte
pompa faceret, observarent, et renunciarent Cambysi.
Miratus igitur Cambyses quae ille fecerat, misso num-
cio, interrogavit eum his verbis: *Dominus Cam-
byses ex te quaerit, Psammenite, quid sit quod
conspecta filiā tuā male adfectā, itemque conspe-
cto filio ad supplicium prodeunte, nec clamorem
nec fletum edidisti; mendicum vero illum, nihil
ad te pertinentem, ut quidem ex aliis cognovit,
honore hoc es prosecutus?* Cui ita interroganti,
haec ille respondit: *O fili Cyri, domestica mala
maiore erant quam quae fletum exprimerent. At
sodalis huius calamitas lacrymas meretur, qui in-*

„ἐκπισὼν, εἰς πτωχήϊην ἀπῆκται ἐπὶ γήραος οὐδῶ.“
 45 Καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ὑπὸ τούτου, εὖ δοκέειν οἱ
 εἰρησθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν
 Κροῖσον, ἐτετεύχεε γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμ-
 βύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παριόν-
 τας· αὐτῶ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτόν τινα, καὶ αὐ-
 50 τίκα κελεύειν τόν τε οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων
 σῶζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας,
 ἄγειν παρ' ἐωυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὖρον οἱ με- 15
 τίοντες οὐκέτι περιόντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα·
 αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον παρὰ Καμ-
 βύσει· ἔνθα τοῦ λοιποῦ διαιτᾶτο, ἔχων οὐδὲν βίαιον.
 5 εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυπρηγμονεῖν, ἀπέλαβε ἀν'
 Αἴγυπτον, ὥστε ἐπιτροπεύειν αὐτῆς. ἐπεὶ τιμᾶν ἐώθασι

gentibus opibus excidit, et in senectutis limine ad mendicitatem est redactus. Haec quum ab eodem nuncio ad Cambysen essent relata, commodè dicta ei visa esse aiunt Aegyptii; atque etiam Croesum (quem secum in Aegyptum Cambyzes adduxerat) et Persas, qui aderant, lacrymassè; ipsumque Cambysem misericordia quadam fuisse tactum, protinusque iussisse, ut filius eius ex horum numero qui perire deberent eximeretur, et ipse e suburbio excitus ad se duceretur. (15.) Iam filium quidem, qui ad eum servandum missi sunt, non amplius superstitem invenerunt, ut qui primo loco fuerat cæsus; sed Psammenitum ipsum, e suburbio excitum, ad Cambysem duxerunt; apud quem ille deinde vitam egit, nullam vim passus. Qui nisi compertus fuisset res novas moliri, recepturus erat Aegyptum, ita ut tamquam praefectus

Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας τῶν, ἣν καὶ σφεων
 ἀποστρέψαι, ὅμως τοῖσι γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι
 τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νῦν καὶ ἄλλοις ἐστὶ σταθμώ-
 σασθαι, ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασιν ποιεῖν· ἐν δὲ δὴ καὶ 10
 τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρῳ παιδὶ Θανύρᾳ, ὃς ἀπέλαβε
 τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Παι-
 σίρῃ καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν.
 καί τοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοὶ καὶ Πέρσας κα-
 καὰ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμ- 15
 μήνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰγυπτίους
 ἤλω. ἐπεὶ τε δὲ ἐπαίσιος ἐγένετο, ὑπὸ Καμβύσεια
 αἷμα ταύρου πιὼν, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὲ οὗ-
 τος ἐτελεύτησε.

- 16 Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφως ἀπῆκετο εἰς Σαῖν πόλιν,
 βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ

eam esset administraturus. Nam honorare consueve-
 runt Persae regum filios; quibus, licet patres ab illis
 defecerint, reddunt regnum. Id enim ita institutum
 eos habere, quum ex aliis multis colligi potest, tum
 hoc, quod Thannyrae, Inari Afri filio, regnum resti-
 tutum est, pariterque Pausiridi, Amyrtaei filio, qui
 et ipse paternum recepit imperium; quamvis nemo
 plus mali Persis fecerit, quam Inarus et Amyrtaeus.
 Nunc *Psammenitus*, prava molitus, mercedem ac-
 cepit: nam ad defectionem sollicitasse Aegyptios de-
 prehensus est; quod quum esset compertum, tauri
 sanguinem bibere coactus a Cambyse, e vestigio mor-
 tuus est. Talem igitur ille vitae exitum habuit.

(16.) *Cambyses* vero *Memphi* Sain urbem profe-
 ctus est, ea factururus quae etiam peregit. Nam Ama-

202, 93.

ἔσθ' ἄρα ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ
 τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ
 5 ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν ἐκέλευε, καὶ
 τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν τε, καὶ τάλλα
 πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον
 ποιῶντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, ἀν-
 τεῖχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο,) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύ-
 20 σῆς κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γὰρ
 θεὸν νομίζουσι εἶναι πῦρ. τὸ ὦν κατακαίειν γε τοὺς νε-
 κρούς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι· Πέρσῃσι μὲν,
 δι' ὅπερ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγοντες νέμειν
 νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται, πῦρ θείον
 15 εἶναι ἑμψυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τὰ περ ἀν-
 λάβῃ, πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς συναποθνήσκειν τῷ
 κατεσθιομένῳ. οὐκ ἔστι θείονισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι

sidis aedes ingressus, protinus e sepulcro proferri
 cadaver Amasidis iussit: coque facto, flagellis illud
 caedi iussit, et capillos evelli, et stimulis pungi, et
 aliis modis ei insultari. Quae quum multo cum labore
 fecissent ministri, (nam resistebat cadaver, quippe
 conditum; ac nullo modo diffluebat) comburi illud
 Cambyzes iussit, nefarium iubens facinus. Etenim
 Persae deum habent ignem: itaque igne comburere
 mortuos, utrisque nefas est. Persis quidem, eam ip-
 sam ob causam quam memoravi: dicunt enim *nefas*
esse, cadaver hominis offerre deo. Aegyptii vero
 censent, *vivam belluam esse ignem, quae devoret*
quidquid nacta esset, tum pabulo satiata simul cum
eo quod devoravit moriatur. Atqui nefas illis est,
 bestiis tradere cadaver; ob eamque causam illud con-

τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ
 κείμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὲ οὐδετέροισι
 νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιέειν ὁ Καμβύσης. Ὡς μὲν- 20
 τοι Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα πα-
 θὼν, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐ-
 τὴν ἡλικίην Ἀμάσι· ᾧ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκειον
 Ἀμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γάρ, ὡς πυθόμενος ἐκ
 μαντήϊου ὁ Ἀμασις τὰ περὶ ἑωυτὸν μέλλοι ἀποθανόν- 25
 τα γίνεσθαι, οὕτω δὲ αἰεόμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν
 μὲν ἄνθρωπον τοῦτον, τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα
 ἔβαψε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θήκης, ἑωυ-
 τὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδί ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μά-
 λιστα φεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὐ- 30
 ται, αἱ ἐς τὴν ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσαι, οὐ
 μοι δοκεῖουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύ-
 πτιοι σεμνοῦν.

diunt, ne in terra iacens consumatur a vermibus. Ita-
 que, quod utrisque nefas erat, id faciendum praece-
 pit *Cambyses*. Quamquam, ut quidem Aegyptii aiunt,
 non *Amasis* fuit cui hoc accidit; sed alius Aegyptius,
 eiusdem cum *Amasi* staturae, quem ea contumelia ad-
 ficientes Persae, *Amasidi* insultare putarunt. *Amasin*
 enim aiunt, quum ex oraculo cognosset quid sibi
 post mortem esset patiendum, quo evaderet immi-
 nentem sortem, hominem hunc, qui nunc flagellis
 caesus est, tunc temporis mortuum, suo in sepulcro
 prope ianuam sepeliisse; mandasse autem filio, ut ip-
 sum in imo sepulcri recessu deponeret. At mihi qui-
 dem videtur, mandatum tale, ad suam sepulturam
 et ad hominem istum pertinens, nullum omnino de-
 disse *Amasin*, sed falso haec iactari ab Aegyptiis.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλευσάτο τριΦα- 17
 σίας στρατηγίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμ-
 μωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημέ-
 νους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βουλευομένοι
 5 δὲ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρα-
 τὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀπο-
 κρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον,
 οἰφομένους τε τὴν ἐν τούτοις τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην
 εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθῶς, καὶ πρὸς ταύτην
 10 τὰ ἄλλα κατοφόμενους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας
 τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιήδε 18
 τις λέγεται εἶναι· λειμὼν ἔστι ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπὶ-
 πλεος κρεῶν ἐφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τὰς
 μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέ-
 5 λεῖ ἐκάστους ἔοντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυ-

(17.) Post haec *Cambyses* triplicem meditatus est expeditionem; unam adversus Carthaginenses, alteram adversus Ammonios, tertiam adversus *Macrobios* (id est, Longaevos) *Aethiopes*, ad australe Libyae mare habitantes. Instituta deliberatione placuit ei, adversus Carthaginenses navalem exercitum mittere; adversus Ammonios terrestrium copiarum partem; ad Aethiopas vero primum speculatores, qui et Solis mensam, quae in horum Aethiopum terra esse dicebatur, viderent an revera esset, et reliqua explorarent; in speciem autem dona ferrent regi eorum. (18.) Illa *Solis mensa* fertur esse huiusmodi. Pratum est in suburbio, coctis carnibus quadrupedum omnis generis repletum: eas carnes, aiunt, noctu ex instituto ibi deponi ab omnibus qui in dignitate essent.

σθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον· Φάναι δὲ τοὺς ἐπιχω-
ρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἐκάστοτε. ἢ μὲν
δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε.

- 19 Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐ-
τίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυο-
φάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσ-
σαν· ἐν ᾧ δὲ τούτους μετήϊσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ
τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες 5
δὲ οὐκ ἔφασαν ποιῆσειν ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγά-
λοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιέειν ὅσια, ἐπὶ τοὺς
παῖδας τοὺς ἐωυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βου-
λομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδό-
νιοι μὲν νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. 10
Καμβύσης γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι,

civibus, interdiu autem accedere quemque qui vellet,
eisque vesci; dicere autem indigenas, ipsam terram
illas quaque nocte progignere. Talis igitur esse fertur
illa Solis (quae vocatur) mensa. (19.) Ut vero spe-
culatores mittere Cambyzes constituit, statim ex Ele-
phantine urbe homines arcessivit de Ichthyophago-
rum genere; qui Aethiopiam linguam callerent. In-
terim vero, dum hi advenirent, navalem exercitum
adversus *Carthaginem* iussit navigare. At *Phoenices*,
id se facturos, negarunt: magnis quippe iuramentis
sese teneri, et nefas esse facturos, si contra suam so-
bolem militarent. Nolentibus autem Phoenicibus, reli-
qui pares non erant viribus: atque ita Carthaginienses
servitutem, quae illis a Persis imminabat, effugerunt.
Etenim vim adferre Phoenicibus aequum non censuit
Cambyzes, ut qui se ultro Persis tradidissent, et e qui-

ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐδεδώκεσαν Πέρσησι, καὶ πᾶς ἐκ
 Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύ-
 πριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσησι, ἰστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυ-
 πτον. Ἐπεὶ τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἑλεφαν- 20
 τίνης ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς εἰς τοὺς
 Αἰθίοπας, ἐντειλάμενος τὰ λέγων χρῆν, καὶ δῶρα φέ-
 ροντας, παρφύρεόν τε εἶμα, καὶ χρύσειον στρεπτόν πε-
 5 ριαυχένιον, καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ
 Φοινικίου οἴνου κάδον. Οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, εἰς τοὺς
 ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ
 κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι
 χρᾶσθαι αὐτοὺς Φασὶ κεχωρισμένοις τῶν ἄλλων ἀν-
 10 θρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιλικήν τοιῶνδε τὸν
 ἀν τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ
 μέγας εἶναι τὴν ἰσχύν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν.

bus penderent universae ipsius copiae navales. Prae-
 ter Phoenices, Cyprii quoque Persis sese tradiderant,
 et expeditionis in Aegyptum susceptae erant socii.
 (20.) Postquam ad Cambysem ex Elephantine advene-
 runt Ichthyophagi, misit eos ad Aethiopes, edoctos
 quid dicerent, et dona ferentes, purpureum ami-
 culum, et aureum torquem armillasque, et unguenti
 alabastrum, et palmci vini cadum. Dicuntur autem
 Aethiopes hi, ad quos misit Cambyses, et staturâ
 maximi et pulcerrimi esse hominum omnium; et
 quum aliis institutis uti diversis ab aliorum homi-
 num institutis, tum hoc ad regiam dignitatem spe-
 ctante: quemcumque civium staturâ maximum iudi-
 cant et corporis viribus pro ratione praestantem,
 hunc regem esse aequum censent.

- 21 Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντό οἱ Ἰχθυο-
 Φάγῃ, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτέων, ἔλεγον
 τάδε· „Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος
 „Φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε,
 „ἔς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι 5
 „δίδοι, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος.“
 Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκειν, λέγει πρὸς
 αὐτοὺς τοιαῦτα· „Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα
 „ὑμέας ἐπεμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ ξεί-
 „νος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθῆα, ἥκετε γὰρ 10
 „κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δέ-
 „καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' αὖ ἐπεθύμησε χώρας ἄλ-
 „λης ἢ τῆς ἐωυτοῦ, οὔτ' αὖ ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἤγε
 „ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε διδόντες,
 „τάδε ἔπεα λέγετε· Βασιλεὺς ὁ Αἰθίοπων συμβουλεύει 15

(21.) Ad hos igitur homines ubi advenerunt Ichthyophagi, haec verba fecerunt: Rex Persarum Cambyses, cupiens amicitiam tecum hospitiumque iungere, misit nos, iubens ut in colloquium tuum veniremus; et dona tibi dat haec, quorum usu et ipse maxime delectatur. Quibus Aethiops, intelligens venire eos ut speculatores, in hunc modum respondit: Neque Persarum rex eo vos misit donaferentes, quod multum ei intersit ut mecum amicitiam iungat; nec vos vera dicitis, venistis enim ut regni mei speculatores. Nec ille vir iustus est: nam si iustus esset, non concupivisset aliam terram praeter suam, nec in servitutem rede-gisset homines, qui nulla illum iniuria adfecerant. Nunc illi arcum hunc tradite, haec verba dicentes: Rex Aethiopum suadet regi

204, 84.

„τῷ Περσέων βασιλεί, ἐπεὶ οὕτω εὐπετίως ἔλκωσι
 „τὰ τόσσα Πέρσαι ὄντα μεγάβει τοσαῦτα, τότε ἐπ’
 „Αἰθίοπας τοὺς Μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον
 „στρατεῦσθαι. μέχρι δὲ τούτου, θεοῖσι εἰδέναι χάριν,
 20 „οἱ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθίοπων πασι γῆν ἄλλαν
 „προσκητᾶσθαι τῇ ἑαυτῶν.“ Ταῦτα δὲ εἰπας, καὶ 22
 ἀνέϊς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἤκουσι. λαβὼν δὲ τὸ
 εἶμα τὸ πορφύρεον, εἰρώτα ὅ τι εἶη, καὶ ὅπως πεποιη-
 μένον. εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθινήν περὶ
 5 τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μὲν τοὺς ἀν-
 θρώπους ἔφη εἶναι, δολερά δὲ αὐτέων τὰ εἴματα. δεύ-
 τερα δὲ, τὸν χρυσοῦν εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιαυχέ-
 νιον, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων
 τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας
 10 εἶναι σφρα πεδάς, εἶπε ὡς παρ’ ἑαυτοῖσί εἰσι ρωμα-

*Persarum, ut quando ita facile arcus tendere hu-
 ius molis Persae potuerint, tunc adversus Macro-
 bios Aethiopes copiis multitudine nos superanti-
 bus moveat bellum: usque eo autem diis habeat
 gratiam, quod Aethiopum filiis non induxerint
 in animum, ut praeter suam terram acquirere cu-
 piant aliam. (22.) His dictis laxavit arcum, et his
 qui venerunt tradidit. Tunc sumto purpureo amiculo
 quaesivit, quid esset, et quonam modo factum. Cui
 quum Ichthyophagi vera dixissent, de purpura, et de
 illius tinctura, *dolosos esse hos homines*, inquit, *et
 dolosa illorum amicula*. Deinde de torque collari
 et de armillis quaesivit. Quumque de hoc ornatu ex-
 posuissent Ichthyophagi, ridens rex, quum compe-
 des esse putasset, ait, *apud ipsas validiores hisce**

λεώτερας τουτέων πίδααι. τρίτα δὲ, εἰρώτα τὸ μύρον.
 εἰπάντων δὲ τῆς παῖσιος πέρι καὶ ἀλειψίος, τὸν αὐ-
 τὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ εἰς τὸν
 οἶνον ἀπῖκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποίησιν, ὑπερη-
 σθῆς τῷ πόματι, ἐπαίρετο ὅ τι τε σπιέεται ὁ βασιλεὺς, 15
 καὶ χρόνον ἐκόσων μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ,
 σπιέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυ-
 ρῶν τὴν φύσιν· ὀγδάκοντα δ' ἔτια ζῆς πλήρωμα ἀν-
 δρὶ μακρότατον προκίεσθαι. πρὸς ταῦτα, ὁ Αἰθίοψ ἔφη,
 οὐδὲν θαυμάζειν, εἰ σπιέμενοι κόπρον, ἔτια ὀλύγα 20
 ζῶουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας,
 εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον, φράζην τοῖσι Ἰχθυοφάγοι-
 σι τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ταυτοῦς ὑπὸ Περσίων ἐσσοῦ-
 23 σθαι. Ἀντιφερμένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων

compedes esse. Tertio, de unguento interrogavit; et,
quum illi de confectione unguenti ac de ungendi ratio-
ne disseruissent, idem illis, quod de amiculo, respon-
dit. Ubi ad vinum venit, et de huius confectione ex
illis quaesivit, valde delectatus potu, deinde interro-
gavit, quonam cibo utatur rex, et quodnam sit ho-
mini Persae longissimum vitae spatium? Et illi pa-
ne vesci aiebant, naturamque tritici exponebant: oc-
toginta vero annos, terminum dicebant esse longis-
simum, vitae hominis propositum. Tum Aethiops,
nil proinde mirum esse, ait, quum stercus com-
edant, tam exiguum eos vivere annorum numerum;
qui ne tot quidem annos vivere possent, nisi hocce
potu sese recrearent: nempe vinum dicens: hoc
enim uno a Persis se superari. (23.) Vicissim in-
terrogantibus regem Ichthyophagis de vitae spatio et

205, 14.

τῆς ζῆς καὶ διαίτης πέρι, ἔτα μὲν ἐς εἰκοσὶ καὶ
 ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ἀπικνέσθαι, ὑπερβαλ-
 λείν δέ τινες καὶ ταῦτα· σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε
 5 ἐφθά· καὶ πόμα, γάλα, θῶυμα δὲ πεινυμένων τῶν
 κατασκόπων περὶ τῶν ἐτίων, ἐπὶ κρήνην σφι ἤγησα-
 σθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λυπαρότεροι ἐγίνοντο, κατὰ-
 περ εἰ ἐλαίου εἴη· ὅξιν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὥσπερ ἴων. ἀσθενὲς
 δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι
 10 οἱ κατασκόποι, ὥστε μηδὲν οἶόν τε εἶναι ἐπ' αὐτῷ ἐπι-
 πλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρό-
 τερα· ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ
 ὕδωρ τοῦτο εἴ σφί ἐστι ἀληθῶς οἶόν τι λέγεται, διὰ
 τοῦτο ἂν εἶεν, τοῦτω τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι
 15 ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας

de alimentorum genere; ad centum et viginti annos,
 ait, pervenire ipsorum plerosque, nonnullos vero
 etiam hunc terminum transcendere: cibum vero
 esse carnes coctas; potum, lac. Quumque miraren-
 tur speculatores quod de annorum numero dixisset,
 ad fontem ab illo ductos se esse referebant, e quo
 loti nitidiores facti fuissent, quasi olei fons esset;
 odorem autem tamquam violarum spirare illum fon-
 tem. Ita levem autem, dicebant speculatores, esse
 fontis huius aquam, ut nihil supernatare possit, ne-
 que lignum, neque quaecumque ligno sunt leviora;
 sed in fundum abire omnia. Cuius aquae si revera
 ea natura est, quae perhibetur, fuerint illi hanc ob
 causam longaevi, quod plurimum haec aqua utuntur.
 A fonte discedentes, ductos se fuisse narrabant in lo-
 cum quo vinculi homines custodiebantur, ibique cum

ἐς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πέδησι
 χρυσέῃσι δεδέσθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοις τοῖσι Αἰθίοψι
 πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. Θη-
 σάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθήσαντο καὶ τὴν τοῦ
 24 Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευ-
 ταίας ἐθήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἱ λέγονται
 σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρέπων τοιῶδε. ἑπεὰν τὸν νεκρὸν
 ἰσχνήνῃσι, εἴτε δὴ κατὰπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως
 πως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, 5
 ἐξομοιῶντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περι-
 σταῖσι στήλην ἐξ ὑέλου πεποιημένην κοίλην· ἡ δὲ σφι
 πολλή καὶ εὐεργὸς οὐρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ
 ἐνεὼν διαφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὁδμὴν οὐδεμίαν ἄχαριν
 παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο αἰεὶκὲς οὐδέν· καὶ ἔχει πάν- 10

ctos aureis vinctos compedibus vidisse. Est enim apud
 hos *Aethiopes* aes metallorum rarissimum et pretio-
 sissimum. Inspecto carcere, etiam Solis mensam, quae
 vocatur, spectaverunt. (24.) Post hanc, ad extre-
 mum spectarunt *sepulcra* eorum, quae *e vitro* per-
 hibentur esse parata, hoc modo. Postquam arefece-
 runt cadaver, sive eadem ratione atque Aegyptii, sive
 quo alio modo, totum gypso oblinunt, et picturam ita
 exornant, ut speciem quam maxime similem vivo
 referat; deinde cavam columnam ei circumdant ex
vitro confectam, quod apud illos magnam copiam et
 manu tractabile effoditur. Ita in media columna stans
 cadaver, per columnam conspicitur, nec odorem ul-
 lum spirans iniucundum, nec aliud quidquam in-
 commodi praebens: estque columna circumcirca con-
 spicua, atque adeo ipsum etiam cadaver omni ex

τα Φανερά ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκυϊ. ἐν αὐτὸν μὲν δὴ ἔχου-
σι τὴν στήλην ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες,
πάντων τε ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες·
μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἰστᾶσι περὶ τὴν πόλιν.

Θησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσ- 25
σοντο ὀπίσω. ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτί-
κα ὁ Καμβύσης, ὄργην ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ
τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε παρασκευὴν σίτου οὔδε μὴν παραγ-
5 γείλας, οὔτε λόγον ἑαυτῷ δούς, ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα τῆς
γῆς ἐμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε ἑὼν καὶ
οὐ Φρενήρης, ὥς ἤκουε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο,
Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτοῦ τάξας ὑπομένειν,
τὸν δὲ περὶ πάντα ἅμα ἀγόμενος. Ἐπεὶ τε δὲ στρα-
10 τεύόμενος ἐγένετο ἐν Θήβησι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὥς

parte conspicutum est. Hanc columnam per anni spa-
tium suis in aedibus servant qui cognatione proximi
sunt, rerum omnium primitias illis offerentes, alia-
que sacra facientes: deinde aedibus elatas columnas
circa urbem collocant.

(25.) Speculatores, postquam ista omnia spectas-
sent, reversi sunt. Qui ubi haec renunciarunt, pro-
tinus *Cambyses*, irā incensus, bellum inferre *Aethio-*
pibus instituit, nullo de procuranda re frumentaria
mandato dato, nec secum cogitans in ultima terra-
rum suscipi hanc expeditionem. Sed, ut furiosus, nec
mentis compos, simulatque *Ichthyophagos* audierat,
ad bellum faciendum profectus est; Graecos, qui cum
eo erant, in Aegypto manere iubens, peditatum vero
universum secum ducens. Postquam itinere Thebas
pervenit, ablegavit de exercitu circa quinquaginta

πέντε μυριάδας· καὶ τούτοις μὲν ἐντέλλετο, Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἥϊε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. Πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διηλυθέναι τὴν στρατιήν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἰ- 15
 χον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπε· μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γενομένη ἀμαρτιάδι ἦν ἂν σοφὸς ἀνὴρ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιούμενος, ἥϊε 20
 αἰεὶ εἰς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται, ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφάγοντες διέζων· ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτέων ἀπο-
 κληρώσαντες, κατέφαγον· πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμ- 25

hominum millia, quos iussit in servitutem redigere *Ammonios*, et oraculum Iovis incendere: ipse, reliquum ducens exercitum, adversus Aethiopas perrexit. Sed, prius quam quintam confecisset itinera partem, primum, quidquid cibariorum de frumenti genere habuerant, eos defecerat; deinde, post frumentum, etiam iumenta quae comedi possent defecere. Quae si *Cambyses* intelligens mutasset sententiam, exercitumque reduxisset; erat, post prius admissum peccatum, vir prudens futurus: nunc, nihil secum reputans, ulterius semper progressus est. At milites quamdiu e terrae solo nancisci aliquid poterant, herbas radicesque comedentes vitam sustentarunt: ubi vero in arenosa pervenere, dirum facinus nonnulli eorum instituerunt; sortiti ex se ipsis,

βύσης, δέσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπείς τὸν ἐπ' Αἰθίο-
 πας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο, καὶ ἀπικνέεται εἰς Θή-
 βας, πολλοὺς ἀπαλέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ
 καταβάς εἰς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέων.
 30 ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἔπρηξε. Οἱ δ' αὐτίκων 26
 ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεὶ τῇ
 ὀρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγα-
 γοὺς, ἀπικόμενοι μὲν Φανεροί εἰσι εἰς Ὀασιν πόλιν,
 5 τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι, τῆς Αἰσχριωνίης Φυλῆς λεγό-
 μενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θη-
 βέων διὰ ψάμμου· οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ
 Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. εἰς μὲν δὴ τοῦ-
 τον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατὸν· τὸ ἐν-
 10 θεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμωνιοί, καὶ οἱ τούτων ἀκού-

decimum quemque comederunt. Qua re cognita *Cam-*
byses, veritus mutuam militum comesturam, omissa
 adversus Aethiopas expeditione, retrogressus est;
 multisque de exercitu amissis, Thebas iterum perve-
 nit. Quumque Thebis Memphin descendisset, Grae-
 cos cum navibus domum dimisit. Talis igitur exitus
 fuit expeditionis adversus Aethiopas susceptae. (26.)
 Qui vero ad bellum *Ammoniis* inferendum erant
 missi, hos compertum est, ducibus itineris comitatos,
Oasin oppidum pervenisse, quod Samii incolunt, qui
 de Aeschrionia tribu esse dicuntur, absuntque a The-
 bis septem dierum itinere per arenosa faciendo: no-
 minatur autem ille locus graeco sermone *Beatorum*
insula. Hunc igitur in locum pervenisse dicitur ille
 exercitus: inde vero quid his acciderit, nisi quod
Ammonii narrant et qui ex his audiverunt, nemo

σαντες, ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτέων· οὔτε γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τὰδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἰέναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφέας, γενέσθαι τε αὐτοὺς μεταξύ κου μάλιστα 15 αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἄριστον αἰρεομένοισι αὐτέοισι ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, Φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου, καταχῶσαί σφέας, καὶ τρέπω τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμωνίοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης. 20

- 27 Ἀπυγμένου δὲ Καμβύσειω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληνες Ἐπαφον καλέουσι. ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἴματα τε ἐφύρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, 5

alius quidquam quod dicat habet; neque enim ad Ammonios pervenerunt, neque domum reversi sunt. Narrant autem soli Ammonii, quum alia, tum hoc: ab hac *Oasi* per arenosa adversus ipsos iter facientibus, quum iam fere in medio inter ipsos et Oasin essent, incidisse illis, dum prandium capiebant, vehementem et immanem ventum Notum, sabuli acervos secum abripientem; quibus illi obruti, tali modo internecone periissent. Ammonii quidem hoc narrant exercitui illi accidisse.

(27.) Quo tempore vero Memphin *Cambyses* pervenit, adparuerat Aegyptiis *Apis*, quem *Eraphum* Graeci vocant. Qui ubi repertus est, continuo Aegyptii, vestimentis induti pulcerrimis, in lautitiis erant. Quos haec agentes conspicatus *Cambyses*, prorsus exi-

πάγχυ σφέας καταδόξας, ἑαυτοῦ κακῶς πρήξαντος, χαρμόσυνα ταῦτα ποιεῖν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μέμφιος· ἀπικομένους δὲ εἰς ἑψιν, εἶρετο „ὅ τι πρότερον μὲν, ἔοντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίουν τοιοῦτον οὐδὲν Αἰ-
 10 γύπτιοι· τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρείη τῆς στρατιῆς πλη-
 θὸς τι ἀποβαλὼν;“ οἱ δὲ ἔφραζον, ὡς σφι θεὸς εἴη φα-
 νὴς, διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς
 ἐπεὰν Φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες
 ὁρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδε-
 25 σθαὶ σφέας· καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐξημίον.
 Ἀποκτείνας δὲ τοὺτους, δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε εἰς 28
 ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱρέων, οὐ λήσειν
 ἔφη αὐτὸν, εἰ θεὸς τις χειροῆθης ἀπιγμένος εἴη Αἰγυ-
 πτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἶπας, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν
 5 τοὺς ἱρέας· οἱ μὲν δὴ μετήϊσαν ἄξοντες. Ὁ δὲ Ἄπιν

stimans, quod ipse male rem gessisset, eo laetos illos festa hacc celebrare, praefectos ad se vocat urbis; ex eisque, ubi in conspectum ipsius venere, quaerit, cur, se prius Memphi versante, nihil tale fecissent Aegyptii; at nunc, quum adisset magnâ exercitus parte amissâ? Cui illi respondent, deum sibi adparuisse, qui ex multo temporis intervallo adparere identidem consuesset; et, quando adpareat, tum universos Aegyptios laeta festa celebrare. Haec audiens Cambyses, mentiri eos, ait; atque, ut mendaces, ultimo supplicio adfecit. (28.) His occisis, dein sacerdotes in conspectum vocavit. Qui quum eadem dixissent; intellecturum sese, ait, an deus aliquis manu duci adsuetus advenerit Aegyptiis. Quae ubi dixit, adducere ad se Apin iussit sacerdotes; et illi

αὗτος, ὁ Ἐπαφος, γίνεται μῶσχος ἐκ βοῶς ἣτις οὐκέτι
οἷη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον.
Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ κατίσχειν, καί μιν ἐκ τούτου τίκτειν τὸν Ἄπιν.
Ἐχει δὲ ὁ μῶσχος οὗτος, ὁ Ἄπις καλεόμενος, σημήϊα 10
τοιᾶδε· ἐὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετρά-
γωνον φορεῖ· ἐπὶ δὲ τοῦ νάτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν
δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ,
29 κάρβαρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὁ Καμ-
βύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγ-
χειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος, παίει
τὸν μηρόν· γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· „Ὡ
„κακαὶ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἔναιμοί τε 5
„καὶ σαρκώδεις, καὶ ἐπαίοντες σιδηρίων; ἄξιός μὲν

XXVIII. 7. βάλλεσθαι. λαβέσθαι ed. Schaeff. 11. τετράγωνον.
τρίγωνον legendum censent viri docti, et l. 12. ὑπὸ pro ἐπὶ.

abierunt adducturi. Est vero *Apis* hic, sive *Epaphus*,
iuvencus ex vacca natus quac nullum alium dehinc
concipere partum potest: dicuntque Aegyptii, fulgo-
rem de coelo in vaccam istam incumbere, ex quo illa
Apin conceptum pariat. Habet autem hic iuvencus,
quem *Apin* vocant, notas huiusmodi: niger color est;
sed in fronte, quadratum album; in tergo, figura
aquilae; in cauda, pili duplices; in lingua, scarabaeus.
(29.) *Apin* ubi adduxerunt sacerdotes, *Cam-*
byses, haud satis mentis compos homo, stricto gladio,
quum ventrem Apidis vellet ferire, femur feriit; ri-
densque sacerdotes adloquens, *O prava capita!* in-
quit. *Tales ergo sunt dii, sanguine carneque in-*
structi, et ferri ictum sentientes? Dignus profecto

„Αἰγυπτίων οὗτός γε ὁ θεός. ἀτὰρ τοι ὑμεῖς γε οὐ
 „χαίροντες γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε.“ Ταῦτα εἶπας,
 ἐντείλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱεῖας ἀπο-
 10 μαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἂν λάβωσι
 ὀρτάζοντα, κτείνειν. ὀρτὴ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι·
 οἱ δὲ ἱεῖες ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἄπις πεπληγμένος τὸν
 μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν,
 τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τραύματος, ἔθαψαν οἱ ἱεῖες λά-
 15 θρη Καμβύσειω.

Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ 30
 τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον Φρονήσης.
 Καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεόν,
 Σμέρδιν, ἑόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέ-
 6 πιμψεῖς ἐς Πέρσας Φθόνω ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον

*Aegyptiis hicce deus! Caeterum vos non iuvabit,
 ludibrio me habuisse. His dictis, iussit hos quibus
 id negotii mandatum est, flagellis caedere sacerdotes;
 reliquorum vero Aegyptiorum quemcumque nacti
 fuissent festum celebrantem, occidere. Ita festi dies
 finem habuere apud Aegyptios, et sacerdotes multati
 sunt. Apis vero, percussus femur, contabuit in tem-
 plo iacens: quem, mortuum ex vulnere, sacerdotes
 clam rege sepeliverunt,*

(30.) *Cambyses* vero, ut aiunt Aegyptii, e vesti-
 gio propter iniquum illud facinus furore fuit correptus,
 quum ne ante id tempus quidem satis compos
 fuisset mentis. Et primum quidem, post illud, fla-
 gitium in fratrem commisit *Smerdin*, qui eodem pa-
 tre eademque matre erat natus. Hunc ex Aegypto in
 Persas dimisit per invidiam, quod arcum, quem ab

μῶνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἴρυσσε, τὸ
 παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἤνεικαν οἱ Ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλ-
 λων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. Ἀποικοιχόμενου ὦν
 εἰς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὅψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν
 τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. ἑδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περ- 10
 σέων ἀγγέλλειν, ὥς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλικῷ ἰσό-
 μενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσει. Πρὸς
 ὦν ταῦτα, δεισας περὶ ἑωυτοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ
 ἀδελφεὸς ἄρχῃ, πέμπει Πηξάσπεα εἰς Πέρσας, ὃς
 ἦν οἱ ἀνὴρ Περσέων πιστότατος, ἀποκτενέοντά μιν. ὁ 15
 δὲ, ἀναβὰς εἰς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν· οἱ μὲν λέ-
 γουσι, ἐπ' ἄρχην ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θά-
 31 λασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν
 δὴ λέγουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο. δεύτε-
 ρα δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν, ἐπισπομένην οἱ εἰς

Aethiope datum Ichthyophagi adtulerant, ille unus ex
 Persis ad duos saltem fere digitos adtraxisset, quum
 relinquorum Persarum nullus id praestare potuisset.
 Dein, quum in Persas reversus Smerdis esset, visum
Cambyses per somnum vidit huiusmodi. Visus illi
 est nuncius ex Perside veniens nunciare, *Smerdin in*
sella regia sedentem, capite coelum tetigisse. Quam
 ob caussam sibi timens, ne se occiso regnum occupet
 frater, Praxaspen in Persas mittit, cui Persarum maxi-
 mam fidem habebat, dato mandato ut illum occidat.
 Et Praxaspes Susa profectus occidit Smerdin, sive ve-
 natum eductum, ut alii aiunt; sive, ut alii, ad Rubrum
 deductum mare, et in eo demersum. (31.) Primo
 hoc facinore in fratrem admissio, alterum in sororem
 patravit, quae illum in Aegyptum erat secuta, quam-

Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε, καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων
 5 ἀδελφεῇ. ἔγχευε δὲ αὐτὴν ᾧδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐάθεσαν
 πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν Πέρσαι. ἡράσθη μίης
 τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης, καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐ-
 τὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐωθότα ἐπενόεε ποιήσιν, εἴρετο κα-
 λίστας τοὺς βασιληῖους δικαστὰς, εἴ τίς ἐστι κελεύων
 10 νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. Οἱ δὲ βασι-
 λῆϊοι δικασταὶ κεκδημένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς
 οὓς ἀποθάνωσι, ἢ σφι παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τού-
 του. οὗτοι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι δίκας δικάζουσι, καὶ ἐξη-
 γηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς
 15 τούτους ἀνακέαται. Εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεως, ὑπὸ
 κρίνοντο αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα· Φάμε-
 νοι, νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν, ὃς κελεύει ἀδελφεῇ συν-

que habuit uxorem, quum tam a patre, quam a matre,
 soror eius esset. In matrimonium autem eam tali
 modo duxerat, quum antea neutiquam moris fuisset
 apud Persas, sorores in matrimonium ducere. Unius
 ex sororibus suis captus erat amore: quam quum
 cuperet matrimonio sibi iungere, nossetque contra
 morem fore Persarum si id faceret, vocatos ad se re-
 gios iudices interrogavit, *sit-ne lex aliqua, iubens*
ut, qui vellet, in matrimonium duceret suam so-
rorem? Sunt autem *regii Iudices* probati inter Per-
 sas viri; qui eo munere funguntur quoad vivunt, aut
 usque dum iniusti quidpiam in illis reperiat. Hi
 Persis ius dicunt, et interpretes sunt patriarum le-
 gum, et ad eos omnia referuntur. Ad quaestionem
 igitur á Cambyse propositam responderunt hi ea quae
 et vera et tuta essent; dicentes, *nullam se legem repe-*

αἰεὶν ἀδελφεόν· ἄλλοι μὲν τοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξῆναι ποιεῖν τὸ αὖ βούληται. οὕτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δέισαντες Καμβύσεια· ἵνα 20
 τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρ-
 ἐξῆσαν ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμῆεν
 ἀδελφεάς. Τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἐγήμε τὴν ἐρω-
 μένην· μετὰ μὲν τοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελ-
 φήν. ταυτέων δῆτα τὴν νεωτέραν, ἐπισπομένην οἱ ἐπ' 25
 32 Αἴγυπτον, κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς,
 ὥσπερ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ
 λέγουσι, Καμβύσεια συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύ-
 λακι κυνός· θεωρεῖν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικω-
 μένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλα- 5
 κα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμόν, παραγενέσθαι οἱ δύο

rire, quae iubeat ut frater in matrimonium ducat sororem; aliam vero reperiri legem, quae statuat, licitum esse regi facere quidquid velit. Itaque neque legem, metu Cambysis, abrogarunt; et, ne ipsi, tuentes legem, perirent, aliam legem invenerunt, quae illi, sororem in matrimonium ducere cupienti, patrocinabatur. Igitur tunc Cambyses, quam amabat, duxit uxorem: nec vero multo post, aliam etiam sororem sibi matrimonio iunxit. Et hanc natu minorem, quae cum in Aegyptum secuta erat, interfecit. (32.) De cuius morte duplex, perinde atque de Smerdi, fama fertur. Graeci quippe narrant, commisisse Cambysen, spectante uxore, catulum leonis cum canis catulo; qui quum a leonis catulo vinceretur, alium catulum caninum, qui fuisset huius frater, ruptâ catenâ, illi opem tulisse; atque ita canes, quum duo

δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ
 σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεια ἤδισθαι θρώμενον·
 τὴν δὲ, παρημένην δακρύειν. Καμβύσεια δὲ μαθόντα
 10 ταῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦ-
 σα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύ-
 σιαι, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνη
 οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ
 ἔπος Φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεια. Αἰγύ-
 15 πτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ περικατημέναν, λαβοῦσαν θρί-
 δακα τὴν γυναῖκα περιτίλαι, καὶ ἐπανείρεσθαι τὸν ἄν-
 δρα, κότερον περιτετιλμένη ἢ θρίδαξ, ἢ δασεῖα ἐοῦσα,
 εἴη καλλίων. καὶ τὸν Φάσαι, δασεῖαν. τὴν δ' εἰπεῖν·
 „Ταύτην μὲν τοί ποτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμιμήσας, τὸν
 20 „Κύρου οἶκον ἀποψιλώσας.“ Τὸν δὲ, θυμωθέντα ἐμ-

essent, leonem superasse. Haec spectantem Camby-
 sen, delectatum esse; illam vero, adsidentem, fudisse
 lacrymas. Id animadvertentem Cambysen quaesisse
 ex eo, *cur fleret?* et illam respondisse, *flere se,*
quod catulum videns opem ferentem fratri, memi-
nisset Smerdis, cogitassetque neminem esse qui
illi esset opem laturus. Hoc igitur ob dictum inter-
 fectam illam a Cambyse esse aiunt Graeci. Aegyptii
 vero narrant, quum mensae ambo adsiderent, mulie-
 rem sumtâ lactucâ folia circumcirca decerpsisse, tum
 ex marito quaesisse, *sit-ne integra lactuca, an cui*
folia decerpta sint, pulcrior? Quumque is, *in-*
tegram, dixisset; reposuisse illam, *Atqui tu hanc*
imitatus es lactucam, Cyri domum circumcidens.
 Et illum, ira incensum, calce pedis ei, praegnan-

πρῶται αὐτῇ, ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ καὶ μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν.

- 33 Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἄπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἐώθεε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ τινὰ καὶ ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἰσὴν οὐνομάζουσί τινες. οὐ νῦν τοι ἀεικὲς οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς 5
- 34 Φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρει οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὕτη οὐ σμικρὴ· εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε· „Πηξάσπε, κοῖόν μὲ τινὰ νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἀν- 5

quum esset, insultasse; et illam abortu facto mortuam esse.

(33.) Ita in suos sacviit *Cambyses*, in furorem actus sive propter Apin nimirum, sive alio casu, quales multae calamitates accidere hominibus solent: nam etiam a pueris gravi morbo dicitur *Cambyses* adfectus fuisse, quem *sacrum morbum* nonnulli vocant. Itaque non erat dissentaneum, ut, corpus quum gravi morbo laboraret, ne mens quidem sana esset. (34.) In reliquos vero Persas haec alia furoris edidit exempla. *Praxaspen*, quem maximo in honore habebat, qui nunciorum ad regem perferendorum munereungebatur, cuius etiam filius pincerna regis erat, qui et ipse haud exiguus honor est; illum igitur sic adlocutus fertur: *Dic mihi, Praxaspes; qualem me virum esse existimant Persae? et quos de me*

„δρα; τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται;“ Τὸν δὲ
εἰπεῖν· „ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως
„ἐπαινέαι· τῇ δὲ Φιλοινή σέ φασι πλεόνως προσκί-
10 „σθαι.“ Τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων. τὸν
δὲ, θυμωθέντα, τοιαυτὰ ἀμείβεσθαι· „Νῦν ἄρα μέ φασι
„Πέρσαι οἶν' προσκείμενον παρὰ Φρονέειν, καὶ οὐκ εἶναι
„νοήμονα; οὐδ' ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀλη-
„θείες.“ Πρότερον γὰρ δὴ ἄρα, Περσέων οἱ συνέδρων
25 ὄντων καὶ Κροίσου, εἶρετο Καμβύσης, κοῖός τις δοκέει
ἀνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ ἀμεί-
βοτο, ὥς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός· τὰ τε γὰρ ἐκείνου
πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτον τε καὶ
τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγον· Κροῖσος
30 δὲ παρών τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς
τὸν Καμβύσεια τάδε· „Ἐμοὶ μὲν νυν, ὦ παῖ Κῦρου,

habent sermones? Tum illum respondisse: Domine, caetera omnia magnifice laudaris: sed vino aiunt te nimium indulgere. Quae quum ille de Persis dixisset, irâ incensum regem haec reposuisse: Ergo nunc me Persae dicunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? Igitur priores illorum sermones mendaces fuerunt. Superiore quippe tempore, quum adsiderent ei Persae atque etiam Croesus, quaesierat ex his Cambyses, qualis vir ipse videretur esse, cum patre Cyro collatus? Et illi responderant, esse patre superiore: quippe non modo possidere quaecumque Cyrus obtinuisset, sed et insuper Aegyptum et mare tenere. Haec Persae dixerant; Croesus vero quum adesset, nec ei placeret ista comparatio, his verbis Cambysen erat adlocutus: Mihi

„οὐ δοκέεις ὁμοῖος εἶναι τῷ πατρί· οὐ γὰρ καὶ τοί ἐστε
 „υἱὸς οἷόν σε ἐκεῖνος κατελίπετο.“ ἤσθη τε ταῦτα ἀκού-
 σας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνει τὴν Κροίσου κρίσιν.
 35 Τούτων δὲ ὧν ἐπιμνησθέντα, ἐργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πη-
 ξάσπεα· „Σὺ νῦν μάθε αὐτὸς, εἰ λέγουσι Πέρσαι
 „ἀληθῆα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι.
 „εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τοῦδε, ἐστῶτος ἐν
 „τοῖσι προθύροισι, βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίας, 5
 „Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· ἣν δὲ αἰμάρτω,
 „φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθῆα, καὶ μὲ μὴ σωφρο-
 „νέειν.“ Ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ διατείναντα τὸ τόξον,
 βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχί-
 ζειν αὐτὸν καλεῦειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλῆμα· ὥς δὲ 10
 ἐν τῇ καρδίῃ εὐρήθῃναι ἐνέοντα τὸν οἶστον, εἰπεῖν πρὸς
 τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γιλάσαστα, καὶ περιχαρῆα
 γενόμενον· „Πηξάσπεε, ὥς μὲν ἔγωγε οὐ μαίνομαι,

*quidem, ὁ Cyro nate, non videris similis esse patri;
 quum filium nondum habeas qualem te ille reli-
 quit. Quibus auditis delectatus Cambyzes erat, Croe-
 sique laudaverat iudicium. (35.) Horum igitur tunc
 recordatum illum, iratum dixisse Praxaspi: Tu nunc
 cognosce ipse, verum-ne dicant Persae, an istud
 dicentes desipiant ipsi: quod si enim filii tui in
 atrio stantis, coniectâ sagittâ, medium feriero
 cor, constabit nugas dicere Persas; sin aberrave-
 ro, dic vera loqui Persas, meque haud sana esse
 mente. His dictis, tetendisse arcum; sagittâque feriis-
 se puerum: qui ut cecidit, secari corpus iussit, in-
 spicique vulnus; et quum in cor intrasse sagittam es-
 set repertum, ridens et supra modum gavisus, Ma-*

„Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δηλά τοι γίγανται. νῦν δέ
 5 „μοι εἰπὲ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπί-
 „σκοπα τοξεύοντα;“ Πηξάσπεα δὲ ὀρέοντα ἄνδρα οὐ
 Φρηγῆρα, καὶ περὶ ἑαυτῷ διμαίνοντα, εἶπεῖν. „Δέ-
 „σποτα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω
 „ἂν καλῶς βαλέειν.“ Τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο.
 20 ἑτέρωθεν δὲ Περσέων, ὁμοῖα τοῖσι πρώτοις, δωδέκα
 ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεῶ ἐλὼν, ζῶντας ἐπὶ κεφαλὴν
 κατέρριψε. •

Ταῦτα δὲ μιν ποιῶντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς 36
 ραυθεῖσθαι τοιοῦτε τοῖσι ἔπειτα. „ὦ βασιλεῦ, μὴ πάν-
 „τα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ' ἴσχε καὶ κατα-
 „λαμβάνε σιωπῆν. ἀγαθὸν τι, πρόνοον εἶναι· σοφὸν
 5 „δὲ ἢ προμηθεῖ. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας, σιωπῆν

*nifestum cognovisti, inquit, Praxaspes, non me
 insanire, sed desipere Persas. Nunc vero dic mihi,
 quemnam tu nosti hominum omnium, qui ita ad
 destinatum adigat sagittam. Praxaspes, furere ho-
 minem videns, sibi que timens ipsi, respondit: Do-
 mine, equidem ne deum quidem ipsum ita dextre
 ferire existimo. Tunc igitur hoc fecit Cambyses:
 alibi vero deinde, non dissimili ratione, duodecim
 Persas, nulla idonea causa damnatos, vivos inverso
 capite terrā iussit defodi.*

(36.) Quae quum ille patraret, aequum censuit
*Croesus Lydus hisce illum verbis monere: O rex,
 ne omnia aetati iraeque indulgeas! sed contine
 atque cohibe te ipse. Bona res est providentia: et
 sapientis est, rectum consilium in tempore capere.
 At tu viros occidis, cives tuos, nulla idonea causa*

„πολιήτας, ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεώ ἐλὼν κτείνεις,
 „δὲ παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιέης, ὅρα ὅπως
 „μὴ σευ ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς
 „Κῦρος ἐνετέλλετο, πολλὰ καλεύων, σὲ νοθεύειν, καὶ
 „ὑποτίθεσθαι ὅ τι αὖ εὐρίσκω ἀγαθόν.“ Ὁ μὲν δὴ εὖ- 10
 νοιαν Φαίνων συνεβούλευε οἱ ταῦτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖς-
 δε „Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύειν, ὅς χρηστῶς
 „μὲν τὴν σεωυτοῦ πατρίδα ἐπετρόπευσας, εὖ δὲ τῷ
 „πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀρά-
 „ξεα ποταμὸν διαβάντα, ἵεναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βου- 15
 „λομένων ἐκείνων διαβαίνειν εἰς τὴν ἡμετέραν; καὶ ἀπὸ
 „μὲν σεωυτὸν ὤλεσας, τῆς σεωυτοῦ πατρίδος κακῶς
 „προστάς· ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ'
 „οὐ τι χαίρων· ἐπεὶ τοι καὶ πάλαι εἰς σὲ προφασίος
 „τευ ἐδεόμην ἐπιλαβέσθαι.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, ἐλάμ- 20

*damnatos; idemque pueros occidis. Quod si plura
 talia admiseris, vide ne a te Persae deficiant. Mihi
 vero pater tuus iniunxit, saepe multumquehorta-
 tus, ut te monerem, tibi que consilium darem, si
 quid, quod e tuo commodo esset, reperissem. Hoc
 ille, benevolentiam significans, consilium Cambysii
 dedit; cui his verbis rex respondit: Tu etiam mihi
 consilia dare audes! qui tam praeclare tuam ad-
 ministrasti patriam, praeclareque patri meo con-
 suluisti, suadens illi, ut traiecto Araxe adversus
 Massagetas duceret, quum illi in nostram terram
 vellent traicere. Igitur et te ipsum perdidisti,
 patriae rebus male administratis; et Cyrum per-
 didisti, qui tuum secutus est consilium: sed male
 tibi hoc cesserit, iam pridem enim occasionem*

βανε τὸ τόξον ὡς κατατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ
 ἀναδραμὼν ἔθεε ἔξω· ὁ δὲ, ἐπεὶ τε τοξεῦσαι οὐκ εἶχε,
 ἐντείλατο τοῖσι θεράπουσιν, λαβόντας μιν ἀποκτείνειν.
 οἱ δὲ θεράποντες, ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κα-
 25 τακρύπτουσι τὸν Κροῖσον· ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε
 εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ἐπιζητήσει τὸν
 Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκφύναντες αὐτόν, δῶρα λάμβνουνται ζώα-
 γρια Κροίσου· ἢ δὲ μὴ μεταμελήται, μηδὲ ποθῇ μιν,
 τότε καταχρῆσθαι. Ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν
 30 Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον· καὶ οἱ
 θεράποντες μαθόντες τοῦτο, ἐπήγγελλον αὐτῷ ὡς πε-
 ριεῖη. Καμβύσης δὲ „Κροῖσῳ μὲν συνήδουσαι, ἔφη,
 περιεόντι· ἐκείνους μέντοι τοὺς περιπαήσαντας οὐ κατα-
 προΐξουσαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν.“ καὶ ἐποίησε ταῦτα.

aliquam adversus te nancisci cupiebam. His dictis, arcum prehendit, sagittam in illum emissurus. At Croesus conversus foras se proripuit: et Cambyses, quum ferire illum non potuisset, famulis imperavit ut prehensum occiderent. At famuli, qui ingenium illius nossent, occultant Croesum, haec secum reputantes, si dati mandati poeniteret Cambysen, et desiderium Croesi eum caperet, se producto illo praemia servati illius accepturos; sin in sententia rex persisteret, neque illum desideraret, tunc illum esse interfecturos. Neque multo post (sicut illi fere existimaverant) desideravit Cambyses Croesum; quo cognito famuli, superesse illum, nunciarunt. Tum vero, gaudere se quidem, ait Cambyses, quod Croesus supersit; at illos, qui eum servassent, non impune laturos, sed capite luituros. Quod et faciendum mandavit.

Herod. T. II. P. I.

D

- 37 Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς
 ξυμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μίμφῳ, καὶ θήκας
 τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκροὺς. ἐς
 δὲ δὴ καὶ τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱερόν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῶ- 5
 γάλματι κατεγέλασε. ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τῶ-
 γαλμα τοῖσι Φοινικῆσι Παταϊκοῖσι ἐμφερέστατον,
 τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πράξεσι τῶν τριήρων περιά-
 γουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὀπάπῃ, ἐγὼ δὲ οἱ σημαίαν
 πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησις ἔστι. Ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν
 Καβείρων τὸν ἱερόν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι εἰσεῖναι ἄλ- 10
 λον γὰρ ἢ τὸν ἱερέαν ταῦτα δὲ τὰ γάλματα καὶ ἐνέπρησε,
 πολλὰ κατασκέψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὁμοῖα τοῦ
 Ἡφαίστου· τούτου δὲ σφραγὸς παῖδας λέγουσι εἶναι.
- 38 Πανταχῇ ὣν μοι δῆλόν ἐστι, ὅτι ἐμάνη μέγας ὁ
 Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱεοῖσί τε καὶ νομαίοισι ἐπεχέ-

(37.) Talia igitur *Cambyses* multa, dum *Memphi* morabatur, et adversus *Persas* et adversus socios furiosa patravit: praeterca vetusta sepulcra aperuit, et cadavera inspexit; atque etiam templum *Vulcani* ingressus, simulacrum dei multis modis ludibrio habuit. *Vulcani* illud simulacrum simillimum est *Phoeniciis Patacis*, quos *Phoenices* in proris triremium circumferunt. Quos qui non vidit, ei ego significabo: est imitatio viri pygmaei. Ingressus vero etiam est *Cabirorum* templum, quod neminem fas est ingredi, nisi sacerdotem; atque horum simulacra igne etiam cremavit, multis modis ludificatus. Sunt autem haec similia *Vulcani*, cuius filios aiunt esse *Cabiros*. (38.) Quibus ex omnibus fit mihi manifestum, furore magnopere actum fuisse *Cambysen*: alioqui templis

ρησι καταγαλᾶν. εἰ γὰρ τις προθείη πᾶσι φηρέεσσι
 ἐκλέξασθαι καλεῦαν νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν
 5 πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλοίετο ἕκαστος τοὺς
 ἑαυτῶν· οὕτω νομίζουσι πούλῳ τι καλλίστους τοὺς ἑαυ-
 τῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκ ἔστι οἶκός ἐστι ἄλλον γε
 δὴ ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθισθαι.
 Ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες οἱ
 10 ἄνθρωποι, πολλοῖσί τι καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρε-
 στι σταθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῶδα. Δαρεῖος ἐπὶ
 τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παριόντας,
 εἶρετο „ἐπὶ κόσῳ ἂν χρήματι βουλοίετο τοὺς πατέρας
 ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι.“ αἱ δὲ, ἐπ’ οὐδενί, ἔφα-
 15 σαν, ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας
 Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονεῖς
 κατεσθίουσι, εἶρετο, παρεόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι’

sacrisque populi ritibus non erat illusurus. Quod si
 quis enim hominibus omnibus optionem proponeret
 eligendi ex omnibus institutis ea quae optima vide-
 rentur; quilibet eorum, re deliberata, domestica es-
 set praelaturus: adeo quisque populus suas leges lon-
 ge esse optimas iudicat. Itaque verisimile non est,
 alium hominem, nisi furiosum, talia ludibrio ha-
 bere. Statuere autem ita de suis legibus et institutis
 homines omnes, quum aliis multis intelligi docu-
 mentis potest, tum hocce. *Darius*, postquam imperio
 est potitus, convocatos Graecos, qui ei aderant, in-
 terrogavit, *quam pecuniae proposita summa vel-
 lent mortuos parentes comedere?* Et illi, *nulla con-
 ditione se id facturos*, responderunt. Idem deinde
 ex *Indis* hos qui *Callatiae* nominantur, qui paren-

ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα· „ἐπὶ τίνι χρήματι δηξαίαι· αὖ τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν πυρί.“ οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημέειν μιν ἐκέλευον. Οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενόμισται· καὶ ὁρῶς μοι δοκεῖ Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλεία φήσας εἶναι.

- 39 Καμβύσιω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποίησαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατηγὴν ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεια τὸν Αἰάκιος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς· καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν, τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἐνείμε· 5 μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξέλασας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον· ἴσχωρ δὲ, ξυνήϊην Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνε-

tes comedunt, ad se vocatos, praesentibus Graecis, et per interpretes quid ageretur intelligentibus, interrogavit, qua mercede in se reciperent, igne cremare mortuos parentes? Et illi, alta voce exclamantes, meliora cum ominari iusserunt. Ita igitur haec constituta sunt; recteque mihi *Pindarus* videtur cecinisse, *Legem* dicens, *regem esse omnium*.

(39.) Quo tempore Cambyses Aegyptum bello adgressus est, per idem tempus *Lacedaemonii* adversus Samum, et *Polycratem*, Aeacis filium, expeditionem susceperunt. Is quum insurrectione facta Samum occupasset, primum trifariam distributam civitatem simul cum fratribus, Pantagnoto et Sylosonte; administraverat: dein, altero occiso, et natu minore Sylosonte insula eiccto, universam Samum imperio tenebat. Quo in imperio cum Amasi, Aegypti rege, ho-

θήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ'
 10 ἐκείνου. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτους
 τὰ πρήγματα αὖξετο, καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν
 Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. ὅκου γὰρ ἰθύσεις
 στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχίῳ. ἐκτὸ δὲ
 15 πντηκοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας· ἔφερε
 δὲ καὶ ἦγε πάντας, διακρίνων οὐδένα. τῷ γὰρ φίλων
 ἔφη χαριῖσθαι μᾶλλον, ἀποδίδους τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν
 μὴδὲ λαβών. συχρὰς μὲν δὴ τῶν νήσων αἰρήκει, πολ-
 λὰ δὲ καὶ τῆς ἡπείρου ἄστυα· ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους,
 πανστρατιῇ βοηθώντας Μιλησίους, ναυμαχίῃ κρατή-
 20 σας εἴλε, οἱ τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ
 πᾶσαν διδομένοι ᾤφυναν. Καί πως τὸν Ἀμασιν εὐ- 40
 τυχείων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ

spitium contraxit, dona ei mittens, et vicissim ab illo accipiens. Brevisque tempore ita auctae res erant *Polycratis*, ut per universam Ioniam reliquamque Graeciam celebrarentur. Etenim quocumque cum exercitu proficisceretur, omnia ei feliciter cedebant. Habebat autem centum actuarum naves quinquaginta remorum, et mille sagittarios: cunctosque circumcirca, nullo discrimine facto, invadens, agebat ferebatque omnia. Nam amico, aiebat, magis se gratificaturum, si ea, quae eripuisset, eidem restitueret, quam si initio nihil eripuisset. Multas igitur insulas ceperat, multa item continentis oppida: in his Lesbios, quum omnibus viribus Milesiis auxilio essent profecti, navali pugna superatos cepit; qui deinde universam fossam, murum Sami ambientem, vincti foderunt. (40.) Amasin non latebat, ingenti felici-

οὐ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῶ δὲ ἔτι πλεῦνός οἱ εὐτυχίης
γνωμένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σά-
μον. „Ἀμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει. Ἡδὺ 5
„μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα Φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσειν.
„τὰ ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι,
„τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὡς ἔστι Φθονέρον. καὶ κως βού-
„λομαι, καὶ αὐτός, καὶ τῶν ἂν κηδῶμαι, τὸ μὲν τε
„εὐτυχέειν τῶν πραγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν· καὶ 10
„οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλάξ πρήσσων, ἢ εὐ-
„τυχέειν τὰ πάντα. οὐδένα γάρ κω λόγω οἶδα ἀκού-
„σας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόρριξος,
„εὐτυχέων τὰ πάντα. Σὺ ὦν νῦν ἐμὲ πειθόμενος,
„παῖησον πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιάδε· Φροντίσας τὸ ἂν 15
„εὖρης εἶναι τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομέ-

tate uti Polycratem; sed ea res illi curae erat. Quum
vero etiam multo magis augeretur prospera illius for-
tuna, misso libello haec ad eum perscripsit: *Ama-
sis Polycrati haec dicit. Iucundum utique est
intelligere, virum amicum et hospitem bene agere.
At mihi non placent tuae res nimium secundae,
ut qui norim, invidum esse numen: ac fere cupio,
ut et ego et hi qui mihi curae sunt, partim qui-
dem prospero utamur rerum successu, partim
vero etiam nonnihil offendamus; atque ita po-
tius vitam transigamus, variante fortuna, quam
usquequaque simus felices. Neminem enim novi,
aut fando audiui, quin, postquam usquequaque
prospera usus est fortuna, postremo pessimum
funditus finem habuerit. Tu ergo, meum secutus
consilium, adversus illam tuam nimiam felicitatem*

„ὦ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε
 „οὕτω, ὅπως μηκέτι ἕξει ἐς ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐναλ-
 „λαξ ἤδη τῷ τούτου αἰ εὐτυχᾷ τοι αὐταῖσι πάβαισι
 20 „προσπίπτωσι, τρώπῳ τῷ ἐξ ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἀέρο.“
 Ταῦτα ἐπιλαζάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν 41
 ὡς οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἀμασις, ἐδίξθητο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα
 τὴν ψυχὴν ἀσθενέει ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων διζήμε-
 νος δ' εὗρισκε τόδε. ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρει χρυσέ-
 5 δετος, σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον δὲ ἦν Θεα-
 δώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· ἐπεὶ ἂν ταύτην οἱ ἐδό-
 κει ἀποβαλέειν, ἐποίησε τοιαύδε. πεντηκόντερον πληρώσας
 ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέ-
 λευε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἑκάς ἐγένε-

*tem, fac hocce: cogita quid sit quod habeas quod
 maximi tibi sit pretii, et quo amissa summa animi
 aegritudine adfectum te iri existimes; atque ita
 illud abiice, ut inter homines non amplius com-
 pareat. Quodsi posthac tibi res secundae iam non
 per vices cum ipsis infortuniis eventurae sunt, fac
 ut rebus tuis hac ratione, quam tibi propono,
 medearis. (41.) His perlectis Polycrates, intelli-
 gens bene se monere Amasin, quaesivit quidnam es-
 set ex suis cimeliis, cuius iactura maximam animo
 sup aegritudinem esset adlatura: et, rerum suarum
 inita ratione, hoc reperit. Erat ei annulus signatorius,
 quem gestabat, auro vinctus, ex smaragdo lapide,
 Theodori opus Samii, Teleclis filii. Hunc annulum
 abiicere secum constituens, fecit haecce. Actuariam
 navem quinquaginta remorum hominibus complevit;
 quam postquam et ipse conscendit, iussit illos in al-*

το, περιελόμενος τὴν σΦρηγίδα, πάντων ὀρεόντων τῶν 10
 συμπλόνων, ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος· τοῦτο δὲ ποιήσας,
 ἀπέπλεε. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρήτο.

42 Πέμπτη δὲ ἡ ἑκτη ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τὰδε οἱ συνή-
 νεικε γενέσθαι. ἀνὴρ αἰνεύς, λαβὼν ἰχθὺν μέγαν τε
 καὶ καλόν, ἡξίου μιν Πολυκράτει δῶρον δοθῆναι· φέ-
 ρων δὲ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτει ἔφη ἐθέλειν εἰλθεῖν
 ἐς ὄψιν. χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου, ἔλεγε, διδοὺς τὸν 5
 ἰχθύν· „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἐλὼν, οὐκ ἐδικαίωσα
 „Φέρειν ἐς αἶγορην, καὶ περ γε ἐὼν ἀποχιροβίωτος, αἰ-
 „λά μοι ἐδόκει σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς·
 „σοὶ δὲ μιν φέρων δίδωμι.“ Ὁ δὲ, ἥσθεϊς τοῖσι ἔπεισι,
 ἀμείβεται τοῖσδε· „Κάρτα τε εὖ ἐποίησας, καὶ χάρις 10

tum enavigare: quumque procul ab insula abessent,
 detractum de manu annulum, conspicientibus cun-
 ctis qui in navi erant, in mare proiecit. Hoc facto,
 retro navigavit: et postquam domum rediit, in moe-
 rore versatus est. (42.) At quinto aut sexto exinde
 die res ei accidit huiusmodi. Homo piscatoriam exer-
 cens, quum ingentem pulcrumque cepisset piscem,
Polycrati eum voluit dono dare: itaque ad fores regis
 illum ferens, ait velle se *Polycrati* in conspectum
 venire. Quod ubi illi contigit, offerens ei piscem
 dixit: *Hunc piscem, Rex, postquam ego cepi, non*
iudicavi in forum rerum venalium esse ferendum,
quamvis sim homo manu mea victum quaerens;
sed visus est mihi te tuoque imperio dignus: tibi
igitur illum adfero donoque. His verbis delectatus
Polycrates, in hunc modum homini respondit: *Re-*
cte utique fecisti, ac duplicem tibi habeo gratiam;

217, 97.

„διπλή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δαίρου· καὶ σὲ ἐπὶ δαΐ-
 „πνον καλέομεν.“ Ὁ μὲν δὴ αἰκνύς, μέγα ποιεύμα-
 νος ταῦτα, ἥϊε ἐς τὰ οἰκία· τὸν δὲ ἰχθὺν τάμνοντες οἱ
 θεράποντες, εὐρίσκουσι ἐν τῇ κηδύϊ αὐτοῦ ἐνεῦσαν τὴν
 15 Πολυκράτειος σφρηγίδα. ὡς δὲ εἰδόν τε καὶ ἔλαβον
 τάχιστα, ἔφειρον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτεια·
 δίδόντες δὲ αἱ τὴν σφρηγίδα, ἔλεγον ὅτιω τρέπω εὐρέ-
 θη. Τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γρά-
 φει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν οἷα κατα-
 λελαβήκει· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπι- 43
 λεξάμενος δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πο-
 λυκράτειος ἤκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶη
 ἀνθρώπῳ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγμα-
 5 τος, καὶ ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσει μάλλιν Πολυκράτης,
 εὐτυχίων τὰ πάντα· ὅς καὶ τὰ ἀποβάλλει, εὐρίσκει.

*et orationis tuae, et doni caussa: teque ad coenam
 vocamus. Piscator, magni haec faciens, domum
 abiit: famuli vero, dum piscem dissecant, reperiunt
 in eius ventre annulum Polycratis. Quem ut viderunt,
 protinus correptum, gaudio perfusi, ad Polycratem
 deferunt, nunciantque quo pacto repertus sit
 annulus. Tum Polycrates, quum subiret mentem
 eius cogitatio rem esse divinam, conscripsit in libello
 omnia, quae et ipse fecisset, et quae sibi inde acci-
 dissent: libellumque illum in Aegyptum dedit per-
 ferendum. (43.) Amasis, lecto libello quem ad
 illum Polycrates miserat, intellexit, fieri non posse
 ut homo hominem e casu futuro cripiat, et male vi-
 tam finituum esse Polycratem, cui feliciter omnia
 cedant, quique etiam, quae abiecit, rursus inveniat.*

πέμψας δὲ εἰ κήρυκα εἰς Σάμον, διαλύεσθαι ἔφη τὴν
 ξεινίην. τοῦ δὲ εἵνεκα ταῦτα ἐποίησε, ἵνα μὴ, συντυχίης
 δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεια καταλαβαύσης,
 αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν, ὡς περὶ ξένου ἀνδρός. 10

44 Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν τὸν Πολυκράτεια, εὐτυχίοντα τὰ
 πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλεσαμένων
 τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίων τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων
 Σαμίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσια
 τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, εἰδὲν 5
 ὅπως αὖ καὶ παρ' ἐαυτὸν πέμψας εἰς Σάμον, δέοιτο
 στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως
 ἐπέμψεν εἰς Σάμον, δέόμενος Πολυκράτους στρατὸν ναυ-
 τικὸν ἅμα πέμψαι ἐαυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπι-
 λέξας τῶν ἀσπῶν τοὺς ὑπὸ πτερεῖ μάλιστα εἰς ἵπανά- 10

XLIV. 4. πέμψας. Adiciunt alii λαβὴν Σαμίων, insciis Samiis.

Itaque misso Samum praecone, *dissolvere se*, dixit
hospitium. Id autem eâ causâ fecit, ne, si ingens et
 gravis calamitas Polycrati accidisset, ipse moerore
 adficeretur hospitii caussa.

(44.) Adversus hunc igitur *Polycratem*, rebus om-
 nibus felicem, bellum moverunt *Lacedaemonii*, auxi-
 lio vocati a Samiis illis, qui deinde Cydoniam in Creta
 insula coloniam condiderunt. Scilicet, quo tempore
 Cambyzes, Cyri filius, copias adversus Aegyptum
 comparavit, miserat Polycrates ad Cambysem, rogans
 ut etiam ad se Samum mitteret, a seque copias peteret.
 Quo audito, libenter Cambyzes Samum miserat, pe-
 tens ut navales copias secum mitteret adversus Aegyp-
 tum. Et ille e civibus selectos hos, quos novanda-
 rum domi rerum maxime suspectos habebat, miserat

στασιν, ἀπέπεμπε τεσσαράκοντα τριήρεσι, ἐντειλάμενος
 Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὲ 45
 λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκρά-
 τεος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπὶ τε ἐγένον-
 το ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοῦναί σφι λόγον, καὶ σφι
 5 αἰδεῖν τὸ προσωτέρω μηκέτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι, ἀπι-
 κομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ἐνθεῦτεν
 αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πο-
 λυκράτης νηυσὶ, ἀντιάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαν-
 τες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον· πεζομα-
 10 χήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσώθησαν· καὶ οὕτω δὲ ἔπλεον
 ἐς Λακεδαιμόνα. Εἰσὶ δὲ, οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύ-
 πτου νικήσαι Πολυκράτεια· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ
 ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδεε σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικα-
 λείσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεια παρα-

cum quadraginta triremibus; mandans Cambysi, ne
 hos remitteret. (45.) Iam dicunt alii, *Samios* hos a
Polycrate missos, in *Aegyptum* non pervenisse; sed
 quum ad *Carpathum* navibus venissent, re deliberata
 statuissse non ulterius navigare: alii aiunt, venisse
 eos in *Aegyptum*, ibique fuisse observatos, sed fugā
 inde evasisse. Qui ubi *Samum* renavigarunt, *Poly-*
crates cum navibus obviam profectus, praelium cum
 eis commisit: qua ex pugna quum superiores disces-
 sissent hi reduces, in insulam exscenderunt; at tunc,
 pedestri commisso praelio, victi fugatique sunt, atque
 ita *Lacedaemonem* navigarunt. Ac sunt quidem qui
 dicant, hos ex *Aegypto* redeuntes devicisse *Polycra-*
tem: quod, meā quidem sententiā, falsum est. Nil enim
 opus fuisset *Lacedaemonios* auxilio vocare, si satis

στήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδὲ λόγος αἰρέει, τῷ 15
 ἐπίκουροί τε μισθατοὶ καὶ τοξόται οἰκήιοι ἦσαν πλεῖστοι
 πολλοὶ, τοῦτον ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων, ἐόντων ὁλί-
 γων, ἐσωσθῆναι. τῶν δὲ ὑπ' ἐαυτῷ ἐόντων πολιτῶν
 τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς
 νεωσοίκους συνελήσας, εἶχε ἐτοίμους, ἣν ἄρα προδιδῶσι 20
 οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖς νεωσοί-
 46 κοισι. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυ-
 κράτους ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ
 τοὺς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, εἴα κάρτα δέομενοι. οἱ
 δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν
 πρῶτα λεχθέντα ἐπιλελθῆναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνί- 5
 ναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἄλλο μὲν
 εἶπον οὐδὲν, θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν, „τὸν θύ-

virium ipsi habuissent, quibus Polycratem ad dedi-
 tionem compellerent. Ad haec minime est credibile,
 cui et auxiliarium mercenariorum et propriorum
 magna multitudo praesto erat, hunc a redeuntibus
 Samiis, paucis numero, fuisse devictum. Praeterea
 civium sibi subiectorum uxores et liberos, navalibus
 inclusos, in promptu habuerat Polycrates; quos, si
 illi cum redeuntibus de proditione egissent, simul
 cum navalibus igne erat crematurus. (46.) *Sami*;
 a Polycrate eiecti, ut *Spartam* venerunt, introducti
 ad magistratus, multa fecerunt verba, solícite admo-
 dum orantes. At illi, primo hoc eis dato concilio,
 responderunt: *quae prima dixissent, ea se esse obli-*
tos; quae deinde, ea non intelligere. Post haec,
 iterum admissi, saccum ferentes nihil aliud dixerunt,
 nisi haec verba, *Saccus fariná indiget.* Quibus Spar-

λακον ἀλφίτων δέεσθαι.“ οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ
 θυλάκῳ περιεργάσθαι· βοηθέειν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι.
 Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαί- 47
 μόνιοι ἐπὶ Σάμον· ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας
 ἐκτίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ
 Μεσσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω
 5 τιμωρῆσαι δεομένοισι Σαμίοις ἐστρατεύοντο, ὡς τίσα-
 σθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς, τὸν ἦγον
 Κροίσω, καὶ τοῦ θώρηκος τὸν αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰ-
 γυπτίου βασιλεὺς ἐπέμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα
 ἐλήϊσαντο τῷ προτέρῳ ἔτι ἢ τὸν κρητῆρα οἱ Σάμιοι·
 10 ἔόντα μὲν λίθινον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συγχῶν, κε-
 κοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι ἀπὸ ξύλου. τῶν δὲ
 εἵνεκα θωυμάσαι ἄξιον, ἀρπεδόνῃ ἐκάστη τοῦ θώρηκος

tani responderunt, vocabulo *Saccus* supersedere
 eos potuisse: opem vero ferre decreverunt. (47.)
 Deinde *Lacedaemonii*, rebus omnibus paratis, exer-
 citum *Samum* miserunt: idque, ut quidem Samii di-
 cunt, fecerunt remuneraturi beneficium, quando-
 quidem ipsis superiore tempore Samii navibus opem
 tulissent adversus Messenios: ut vero Lacedaemonii
 aiunt, non tam Samiis precantibus opem lataturi expe-
 ditionem hanc susceperunt, quam punire illos cu-
 pientes, quod craterem rapuissent, ad Croesum a se
 missum, itemque thoracem, quem Lacedaemoniis
 dono miserat Amasis, rex Aegypti. Nam et thoracem
 illum, superiore anno quam craterem, Samii rapue-
 rant. Lineus is *thorax* erat, multis intextis figuris or-
 natus ex auro et lana xylina: quod vero miratu dig-
 num est, filium thoracis quodlibet, quum tenue ip-

ποιέει· εἴσασα γὰρ λεπτή, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἐαυτῇ τριηκοσίας καὶ ἐξήκοντα, πάσας Φανεράς. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀμασίς. 15

48 Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον, ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαρμίων γενόμενον γενεῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἀρπαγῇ γεγονός. Κερ- 5
κυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρῶτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλυάττεα ἐπ' ἐκτομῇ. προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν 10
τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱεοῦ αἵψασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ δὲ, οὐ περιορέοντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεοῦ,

sum sit, in se continet fila trecenta et sexaginta, conspicua cuncta. Alius huic simillimus est, quem Lindi idem Amasis Minervae dedicavit.

(48.) Operam autem suam ad hanc contra Samum expeditionem, ut susciperetur, studiose etiam contulerunt *Corinthii*. Etenim adversus hos quoque contumeliam admiserant Samii proximā ante hanc expeditionem aetate, per idem tempus quo crater raptus est. *Perialander*, Cypseli filius, trecentos pueros principum ex Corcyraeis virorum Sardes ad Alyatten miserat castrandos. Quos pueros qui ducebant Corinthii quum ad Samum adpulissent, cognitā causā Samii cur Sardes illi ducerentur, primum monuerunt pueros, ut templum tangerent Dianae: deinde, quum a templo abstrahi supplices hos non paterentur, Corinthii au-

σιτίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐποιήσαντο
 οἱ Σάμιοι ὁρτὴν, τῇ καὶ νῦν ἔτι χρέωνται κατὰ ταύ-
 15 τά. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἰκέτευον οἱ
 παῖδες, ἵστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡϊθέων ἱστάν-
 τες δὲ τοὺς χοροὺς, τρωκτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος
 ἐποιήσαντο νόμον φέρεσθαι, ἵνα ἀεπάζοντες οἱ τῶν Κερ-
 κυραίων παῖδες ἔχουσιν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ τόδε ἐγένετο,
 20 ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι, τῶν παιδῶν οἱ φύλακοι, οἴχοντο ἀπολι-
 πόντες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σά-
 μιοι. Εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κο- 49
 ρινθίοισι Φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ αὖ
 συνελάβοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης
 εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν δὲ αἰεὶ, ἐπεὶ τε ἔκτισαν τὴν νῆ-
 5 σον, εἰσὶ διάφοροι ἔόντες ἑαυτοῖσι. τούτων ὧν εἵνεκεν
 ἀπεμνησικάκιον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. Ἀπέπεμ-

tem eisdem alimenta negarent, festos dies institue-
 runt Samii, quos etiam nunc eodem modo celebrant:
 ingruente nocte, quamdiu aderant supplices pueri,
 choros agebant virginum iuvenumque, constitutâ
 lege, ut, qui choro interessent, bellaria secum fer-
 rent ex sesamo et melle confecta, quae a pueris Cor-
 cyraeis rapta comederentur. Idque tamdiu ita fece-
 runt, donec custodes puerorum Corinthii, illis reli-
 ctis, abierunt: tunc vero pueros Corcyram Samii re-
 duxerunt. (49.) Iam, si mortuo Periandro amici-
 tiam Corinthii cum Corcyraeis coluissent, non illi
 hanc ob causam socii erant futuri expeditionis contra
 Samum susceptae. Nunc, ex quo coloniam in insulam
 illam deduxerant, perpetuo mutuae inter utrosque
 durant dissensiones. Itaque illam ob causam Samiis

πε δὲ εἰς Σάρδεις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων
 Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμωρεύμενος· πρό-
 τεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτά-
 50 σθαλον ποιήσαντες. Ἐπεὶ τε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖ-
 κα Μελίσσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιγῆ-
 δε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγονυίᾳ γενέσθαι. ἦσαν
 οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδε-
 κα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτια γεγονώς. τούτους ὁ μη- 5
 τροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδάυρου τύραννος, μετα-
 πεμφάμενος παρ' ἑαυτὸν, ἐφιλοφρονέστο, ὡς εἰκὸς ἦν,
 θυγατρὸς ὄντας τῆς ἑωυτοῦ παῖδας. ἐπεὶ τε δὲ σφείας
 ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπων αὐτούς· „Ἄρα ἴστε, ὦ
 „παῖδες, ὅς ὑμέων τὴν μητέρα ἀπέκτεινε;“ Τοῦτο τὸ 10
 ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίη-
 σατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὐνόματι ἦν Λυκόφρων, ἡλγῆ-

Corinthii succensebant. Miserat autem Sardes *Perian-*
der castrandos pueros ex principum Corcyraeorum
 familiis lectos, poenam ab illis sumpturus: nam prio-
 res Corcyraci nefarium facinus in ipsum admiserant.
 (50.) Scilicet postquam uxorem suam *Melissam* *Pe-*
riander occidit, ad priorem hanc calamitatem alia
 ei supervenit huiusmodi. Erant ei ex *Melissa* duo
 filii, alter septemdecim annos natus, alter octode-
 cim. Hos avus maternus *Procles*, *Epidauri* tyrannus,
 ad se vocatos, benigne (uti par erat) excepit, quippe
 ex ipsius filia natos. Quos ubi a se dimisit; dum illos
 deducit, ait: *Nostis-ne, filii, quis matrem vestram*
occiderit? Huius verbi frater natus maior nullam ha-
 buit rationem: minor vero, cui nomen erat *Lycoph-*
ron, hoc audito, tanto est moerore adfectus, ut,

221, 19.

σε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, αἶτε Φονία τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὕτε προσεῖπε, δια-
 15 λεγομένῳ τε οὐ προσδιελέγετο, ἱστορεόντι τε λόγον οὐ-
 δένα εἰδίδου. τέλος δέ μιν, πρὸς θυμῷ ἐχόμενος, ὁ Πε-
 ριάνδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίαν. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, 51
 ἱστορεῖ τὸν πρεσβύτερον τὰ σφι ὁ μητροπάτωρ διαλέχβη.
 ὁ δὲ οἱ ἀπηγγέτο, ὥς σφας φιλοφρόνως εἰδέξατο· ἐκεί-
 νου δὲ τοῦ ἔπειος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε,
 5 αἶτε οὐ νόῳ λαβαὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περιάνδρος δὲ, οὐ-
 δεμίην μηχανήν, ἔφη, εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκαῖνον ὑποθέ-
 σθαι τι· ἐλιπαρέε τε ἱστορέων. ὁ δὲ, ἀναμνησθεῖς, εἶπε
 καὶ τοῦτο. Περιάνδρος δὲ νόῳ λαβαὼν καὶ τοῦτο, καὶ
 μαλακὸν ἐνδιδόνας βουλόμενος οὐδέν, ἧ ὁ ἐξελασθεὶς ὑπ’
 10 αὐτοῦ παῖς δίαίταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγ-
 γελον, ἀπηγγόρευε μὴ μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ, ὅπως

quum Corinthum rediisset, patrem, ut qui matrem suam occidisset, nec salutaret, nec compellantem vi-
 cissim adloqueretur, nec interroganti responderet quidquam. Ad extremum, iram non tenens *Perian-*
der, domo eum eiecit. (51.) Hoc eiecto, quaesivit ex
 maiore natu, quid cum ipsis avus disseruisset. Et ille
 exposuit, quam benigne ipsos excepisset; verbi au-
 tem illius, quod Procles eis, quum dimitteret, dixe-
 rat, nullam fecit mentionem, ut qui illud in ani-
 mum non admodum admisisset. At pater, *fieri pro-*
sus non posse, ait, *quin aliquid ipsis avus sugges-*
serit; et percontari instituit. Tum recordatus iuvenis,
 id quoque dixit. Quod quum advertisset Perian-
 dri animum, nullā porro indulgentiā uti decrevit; ad eos-
 que, apud quos vitam agebat puer a se eiectus, misit

Herod. T. II. P. I.

E

ἀπειλαινόμενος ἔλθει εἰς ἄλλην οἰκίην, ἀπειλαύνει' αὖ
καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀπειλῶντές τε τοῦ Περιάνδρου ταῖσι
δεξαμένοισι, καὶ ἐξέργειν κελεύοντος. ἀπειλαινόμενος δ'
αὖ ἦε ἐπ' ἐτέραν τῶν ἐταίρων· οἱ δὲ, ἅτε Περιάνδρου 15
ἰόντα παῖδα, καίπερ δευμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο.
52 Τέλος δὲ, ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποίησατο, ὅς αὖ ἡ
οἰκίῳσι ὑποδέχεται μιν, ἡ προσδιαλεχθῇ, ἰσὴν ζημίην
τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσῃν δὴ εἶπας. πρὸς αὖ
δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι, οὔτε
οἰκίῳσι δέκεσθαι ἤθελε· πρὸς δὲ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκείνος 5
ἐδικαίειν περᾶσθαι ἀπειρημένον, ἀλλὰ διακαρτερίων
ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλυνδύετο. τετάρτῃ δ' ἡμέρῃ ἰδὼν μιν
ὁ Περιάνδρος αἰλουσίῃσι τε καὶ ἀσιτίῃσι συμπεπτακώ-

nuncium, qui ipsius verbis illis diceret, ne aedibus
puerum reciperent. Itaque inde eiectus, quoties in
aliā se domum recepisset, ex hac pariter expulsus
est, quum recipientibus minaretur pater, impera-
retque ut domo illum prohiberent. Pulsus igitur
ex aliā, ad aliā sodalium domum confugiebat: hi-
que eum, ut qui Periandri filius esset, quamvis ti-
mentes, tamen receperunt. (52.) Ad extremum pu-
blico praeconio *Periander* edixit, *quisquis eum do-
mo recepisset, aut sermones cum eo miscuisset, eum
sacram mulctam* (quam eodem edicto definiebat)
Apollini debiturum. Ex hoc igitur edicto nemo am-
plius vel colloqui cum eo vel in domum recipere vo-
luit: atque etiam ipse ne tentare quidem dignatus
est rem velitam; sed manens in proposito, volutaba-
tur in porticibus. Quarto dein die conspicatus illum
Periander illuvie et inedia male adfectum, miseratus

τα, οἴκτειρε· ὑπὲρ δὲ τῆς ὀργῆς, ἥτις ἄσπον, καὶ ἔλε-
 10 γέ· „Ω παῖ, κότερά τούτων αἰετώτερά ἐστι, ταῦτα
 „τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ ἀγαθὰ
 „τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ὄντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδειον,
 „παραλαμβάνειν; ἐς ἑὸν ἑμὸς τε παῖς, καὶ Κορίνθου
 „τῆς εὐδαίμονος βασιλεὺς, ἀλήτην βίον εἴλω, ἀντι-
 15 „στατέων τε καὶ ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἥκιστα ἐχθρῶν.
 „εἰ γὰρ τις συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι ἐγεχόνη, ἐξ ἧς ὑπο-
 „ψίην ἐς ἐμὲ ἔχεις· ἐμοὶ τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὐ-
 „τῆς τὸ πλεὺν μέτοχός εἰμι, ὅσω αὐτὸς σφε ἐξεργα-
 „σάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσω φθονέσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ
 20 „οἰκτερεῖσθαι, ἅμα τὲ ὁκοῖόν τι ἐς τοὺς τοιῆας καὶ ἐς
 „τοὺς κρέσσονας τεθυμῶσθαι, ἅπιδι ἐς τὰ οἰκία.“
 Περὶάνδρος μὲν τούτοις αὐτὸν κατελαμβάνει· ὁ δὲ ἄλ-
 λο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δὲ μιν ἱερῶν

est puerum, et propius accedens, posita ira, his ver-
 bis est adlocutus: *Utrum, o fili, optabilius est tibi,*
hic status quo nunc es, an ut regnum et reliqua
bona, quibus ego fruor, accipias, ea conditione ut
te patris animo adcommodes? Cum sis filius meus
et opulentiae Corinthi rex, vitam elegisti errabun-
di mendici, obsistens et irascens ei cui minime fas
est. Quod si in domo nostra accidit calamitas, ex
qua suspicionem adversus me concepisti; mihi illa
accidit, et in me cadit maxima eius pars, quum
a me haec facta sint. Tu vero, cogitans quanto
praestet invidiam movere quam misericordiam,
simulque quale sit succensere parentibus et supe-
rioribus, domum abi. His verbis eum inhibere co-
 nanti patri nihil aliud puer respondit, nisi *debere*

ζῆμιν ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἐαυτῷ ἐς λόγους ἀπικόμενον.
 Μαβὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ 25
 παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται,
 στύλας πλοίων, ἐς Κέρκυραν ἐπικράτει γὰρ καὶ ταύ-
 της. ἀποστύλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο
 ἐπὶ τὸν πενθερὸν Προκλία, ὡς τῶν παρόντων οἱ πη-
 γμάτων ἴοντα αἰτιώτατον· καὶ εἴλε μὲν τὴν Ἐπίδαν 30
 53 ρον, εἴλε δὲ αὐτὸν Προκλία, καὶ ἐζώγρησε. Ἐπεὶ
 δὲ, τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὁ τε Περίανδρος παρηβή-
 κει, καὶ συγγινώσκeto ἐαυτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατὸς τὰ
 πρήγματα ἐπορεῖν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρ-
 κυραν, ἀπεκάλεε τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυραννίδα· ἐν 5
 γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐπείρα, ἀλλὰ
 εἰ καταφαίνετο εἶναι νωθέστερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ
 ἀνακρίσιος ἤξιωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Πείριαν-

illum sacrum mulctam deo, ut qui ipsum sit adlo-
cutus. Tum intelligens Periander, insanabile et invi-
ctum esse pueri malum, instructa navi e conspectu
suo illum Corcyram misit, quae et ipsa imperio eius
erat subiecta. Dimisso vero puero, Proctlem socerum
bello petiit, ut qui praecipuus praesentium rerum
auctor fuisset: cepitque Epidaurum, et ipsum Pro-
ctlem, eumque vivum in custodia tenuit. (53.) Pro-
ecedente tempore, postquam consenuit Periander,
animadvertitque non posse se amplius res suas inspi-
cere et administrare, Coreyram misit, et Lycophro-
nem ad suscipiendum regnum vocavit; nam maiorem
natu videbat non esse idoneum, quippe qui manife-
ste hebetiore esset ingenio. At Lycophron hominem,
qui ei hunc nuntium adferebat, nulla ne interroga-

ὁρος δὲ, περιεχόμενος τοῦ νεπίου, δεύτερα ἀπίστευτε
 10 ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεὴν, ἑαυτοῦ δὲ θυγατέρα, δακρύων
 μιν μάλιστα ταύτῃ ἀν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύ-
 τῃς, καὶ λεγούσης· „ὦ παῖ, βούλειαι τὴν τε τυραννί-
 „δα εἰς ἄλλους πείθειν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς δια-
 „φορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφε ἀπελθὼν ἔχειν;
 15 „ἀπίθι εἰς τὰ οἰκία, παῦσαι σεαυτὸν ζημιῶν. Φιλο-
 „τιμίη, κτῆμα σκαιόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ.
 „πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπικικέστερα προτιθέασι· πολ-
 „λοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῴα διζήμενοι, τὰ πατρῴα ἀπέβα-
 „λον. τυραννίς, χρήμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς
 20 „ἐραστοὶ εἰσι· ὁ δὲ, γέρον τε ἤδη καὶ παρηβηκός.
 „μὴ δῶς τὰ σεαυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοιςι.“ Ἡ μὲν δὴ τὰ
 ἐπαγωγότατα, διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε
 πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκρινάμενος, ἔφη οὐδαμᾶ ἤξειν

tione quidem dignatus est. Tum *Periander*, cui cu-
 rae erat adolescens, iterum ad eum misit sororem,
 filiam suam, ratus huic illum maxime obscurturum.
 Quae quum advenisset, dixissetque: *Vis-ne, fili,*
aliorum in manus venire regnum, et dissolvi do-
rum patris tui potius, quam ut ipse abeas, atque
haec teneas? Abi domum, et desine te ipsum pu-
nire. Sinistra res est obstinatio: ne malum malo
sanare coneris. Multi praeponunt iustioribus ae-
quiora lenioraque: multi iam item, materna quae-
rentes, paterna perdiderunt. Lubrica res regnum
est; multos tamen habet amatores. Ille iam senex
est, et vigorem aetatis praetergressus: ne bona
tua aliis tradas. Sic illa, a patre edocta, his ad per-
 suadendum maxime idoneis fratrem est adlocuta. At

ἐς Κόρινθον, ἔστ' ἂν πυνθάνηται περιόντα τὸν πατέρα.
 Ἀπαγγειλᾶσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον Περίαν-
 δρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυ- 26
 ραν ἔχειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον,
 διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. Καταινέσαντος δ' ἐπὶ
 τούτοις τοῦ παιδός, ὁ μὲν Περίαςδρος ἐστέλλετο ἐς
 τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες
 δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφί Περίαν- 30
 δρος ἐς τὴν χώραν ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηίσκον.

Ἀντὶ τούτων μὲν Περίαςδρος Κερκυραῖους ἐτιμωρεῖται.

- 54 Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκαντο, ἐπο-
 λιώρεον Σάμον. προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τοῦ
 μὲν πρὸς θαλάσσης ἐσπεῖωτος πύργου κατὰ τὸ προά-
 στειον τῆς πέλιος ὑπερέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοῦ βοηθή-

ille, nequāquam, ait, Corinthum se esse venturum,
 quamdiu patrem superesse cognovisset. Quae post-
 quam illa renunciavit, tertio Periander praecōnem
 misit, qui diceret, ipsum in Corcyram venturum,
 illum autem Corinthum abire iuberet ad regnum
 expersendum. Quam in conditionem quum consen-
 sisset adolescens, Periander parabat Corcyram pro-
 ficisci, et filius Corinthum. At Corcyraei, his rebus
 omnibus cognitis, ne in terram ipsorum Periander
 veniret, interfecerunt iuvenem. Hanc igitur ob cau-
 sam de Corcyraeis ultionem Periander ceperat.

(54.) Iam Lacedaemonii, magna cum classe Sa-
 mum profecti, urbem oppugnarunt. Et murum ad-
 gressi, turrim in suburbio mari imminentem iam trans-
 scenderant, quum, succurrente ipso Polyrate magna

5 σαντος Παλυκράτειος χειρὶ πολλῇ, ἀπηλάσθησαν. κα-
 τὰ δὲ τὰν ἐπάνω πύργον, τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ οὐρεος
 ἐπιόντα, ἐπεξῆλθον οἱ τε ἐπικούροι καὶ αὐτῶν Σαμίων
 συχνοὶ δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον
 χρόνον, ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπόμενοι ἔκτειναν.
 Εἰ μὲν νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὁμοιοὶ ἐγίνοντο 55
 ταύτην τὴν ἡμέρην Ἀρχίη τε καὶ Λυκάπη, αἰρέθη αὖ
 Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκάπης μῦνοι συνεσπε-
 σέντες φεύγουσι εἰς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίαισι, καὶ ἀπο-
 6 κληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ
 Σαμίων. τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχίῳ τούτου γεγονότι ἄλλῳ
 Ἀρχίῃ, τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχίῳ, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συκ-
 εγενόμην· δήμου γὰρ τούτου ἦν· ὃς ξένων πάντων μά-
 λιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον
 10 τοῦνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ

cum manu, repulsi sunt. Simul vero a superiore turri,
 quae in dorso montis erat, egressi sunt auxiliares, et
 ipsorum Samiorum ingens numerus: qui postquam
 per exiguum tempus sustinuissent Lacedaemonios,
 fugā se recipiunt; et illi insecuti, magnam caedem
 fecerunt. (55.) Quod si, qui tunc adfuerunt *Lace-*
daemonii, cumeti similes eo die fuissent Archiae et
 Lycopae, capta fuisset *Samus*. Archias enim et Ly-
 copas, quum soli eum fugientibus Samiis in urbem
 irrupissent, intercluso reditu, intra urbem a Samiis
 interfecti sunt. Equidem cum tertio ab hoc Archia,
 cui et ipsa *Archiae* nomen erat, Samii filio, Archiae
 nepoti, congressus sum Pitanae, quo de populo erat:
 qui omnium hospitum maxime Samios coluit, mihi-
 que dixit; *patri suo nomen Samii hac causā*

ἀριστεύσας ἐτελεύτησεν· τιμᾶν δὲ Σαμίους, ἔφη, διότι
 56 ταΦῆναί οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι τισσεράκοντα ἐγεγόνεσαν ἡμέ-
 ραι πολιορκίῃσι Σάμον, εἰς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προ-
 κέπτετο τῶν πρηγμάτων, ἀπαλλάσσοντο εἰς Πελο-
 πόννησον. ὥς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὤρμηται, λέγεται 5
 Πολυκράτεια ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μο-
 λύβδου, καταχευώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δε-
 ξαμένους, αὐτῶ δὴ ἀπαλλάσσειν. Ταύτην πρώτην
 στρατηγίην εἰς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριεῖς ἐποιή-
 σαντο.

57 Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεια στρατευσάμενοι Σαμίων,
 ἔπει οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ
 αὐτοὶ ἀπέπλεον εἰς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδίοντο· τὰ

fuisse impositum, quod illius pater Archias Sami fortissime pugnans occubuisse: colere se autem Samios, aiebat, quoniam avus ipsius publice a Samiis fuisset sepultus. (56.) Sed Lacedaemonii, postquam per quadraginta dies oppugnassent Samum, neque quidquam profecissent, in Peloponnesum sunt reversi. Fertur autem fama, temere quidem sparsa, quae ait, Polycratem magnum numerum patriae monetae ex plumbo cusae, sed deauratae, illis dedisse; quo accepto eos discessisse. Haec prima est expeditio, quam in Asiam Lacedaemonii, Doricae stirpis populus, susceperunt.

(57.) Hi autem ex Samiis qui Polycratem bello erant adgressi, quum in eo essent Lacedaemonii ut illos desererent, ipsi quoque abierunt, et Siphnum navigarunt. Pecuniâ enim indigebant: et florentes

δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον,
 5 καὶ νησιωτίων μάλιστα ἐπλούτειον, ἅτε ἰόντων αὐτοῖσι
 ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, οὕτω
 ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημά-
 των, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέσται, ὁμοῖα τοῖσι
 πλουσιωτάταισι· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἐκά-
 10 στω χρήματα διενέμοντο. Ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θη-
 σαυρὸν, ἐχρίωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ πα-
 ρέοντα ἀγαθὰ οἶα τε ἴσθι παλὺν χρόνον παραμένειν. ἡ
 δὲ Πυθίη ἐχρησέ σφι τὰδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται,
 15 λεύκοφρύς τ' ἀγορῇ, τότε δὴ δεῖ Φραδμόνος ἀνδρὸς,
 Φράσσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

Τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορῇ καὶ τὸ πρυτανήϊον
 Παρίῳ λίθῳ ἡσκημένα. τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἶοι 58

T

per id tempus erant res *Siphniorum*, ut qui prae-
 caeteris insulans divitiis maxime valebant; quippe
 in eorum insula metalla erant auri argentique, ita
 quidem ut ex decima pecuniae illius, quae ibi confici-
 citur, thesaurus Delphis sit dedicatus, qui nil cedit
 opulentissimis: ipsi vero, quae quotannis ex metal-
 lis redibant, ea inter se distribuebant. Iidem, quo
 tempore thesaurum illum instituerunt, quaesiverunt
 ex oraculo, an praesentia bona per longum tem-
 poris spatium ipsis sint duratura? Quibus Pythia
 haec respondit:

*Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,
 cana fori facies; tunc vir vaser adsit oportet,
 qui notet e ligno agmen, legatumque rubentem.*
 Erat autem tunc [quum advenere Samii] et forum et

τε ἦσαν γυνῶναι, οὔτε τότε ἰθὺς, οὔτε τῶν Σαμίων
 ἀπιγμένων. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον
 προσίσχον οἱ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν, πρέσ-
 βας ἄγουσαν εἰς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἅπασαι 5
 αἱ νῆες ἦσαν μιληλοφές· καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη
 προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοις, φυλάσσειν τὸν ξύλων
 λόχον καλεῖουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. Ἀπικόμενοι ὦν
 οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντά σφι
 χρῆσαι· οὐ φασκόντων δὲ χρῆσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖ- 10
 σι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι
 δ' ἰθὺς ἦγον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες
 αὐτοῖσι, ἐσώθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήισθησαν
 τοῦ ἄσπετος ὑπὸ τῶν Σαμίων. καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα
 59 ἑκατὸν τάλαντα ἔπρηξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονίων νῆσον

prytaneum Siphniorum Pario lapide exculptum. (58.)
 Hoc oraculum *Siphnii*, nec tunc statim quum datum
 est, quo pertineret intellexerant, nec deinde, quum *Samii*
 advenerunt. Nam simul atque ad Siphnum *Samsii*
 adpulerunt, navem unam in urbem cum legatis mise-
 runt. Erant autem olim naves omnes minio tinctae: id-
 que fuit quod Siphniis Pythia edixerat, quum *cavere*
illos iussisset ligneas insidias, et rubrum praeconem.
 Advenientes igitur Samiorum legati postularunt a Si-
 phniis, ut decem talenta ipsis mutuo darent. Quod
 quum se facturos Siphnii negassent, agros eorum de-
 populati sunt Samii. Ea re cognita, protinus Siphnii
 egressi sunt, rebus suis opem laturi: sed commisso prae-
 lio inferiores discesserunt, multique eorum urbe a Sa-
 miis sunt interclusi: quo facto, centum talenta ab illis
Samii exegerunt. (59.) Ab Hermionensibus vero,

ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον, Ὑδρέην τὴν ἐπὶ Πελοπον-
νήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίοισι παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ
Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τούτῳ πλέον-
ες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελοῦντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμει-
ναν ὃ ἐν ταύτῃ, καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἑταῖ πέντε ὥστε
τὰ ἱερά, τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἑόρτα νῦν, οὗτοί εἰσι οἱ ποιή-
σαντες, καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἔκτω δὲ ἑταῖ Ἀφγ-
υῆται αὐτούς, ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἠδραποδίσαντο με-
10 τὰ Κρητῶν· καὶ τῶν νηῶν καπρίους ἐχουσίαν τὰς προ-
ρας ἠκρατηρέυσαν, καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερόν τῆς Ἀθη-
ναίης ἐν Αἰγίνῃ. Ταῦτα δὲ ἐπαίησαν ἔγκοτον ἔχοντας
Σαμίους Αἰγυῆται· πρότεροι γὰρ Σάμιοι, ἐπ' Ἀμ-
φικράτῃ βασιλεύοντες ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ'
15 Αἰγίνα, μεγάλην κακὰ ἐποίησαν Αἰγυῆτας, καὶ ἔπα-
θον ὑπ' ἐκείνων. ἥ μὲν αἰτία αὕτη.

data pecuniâ, Hydream acceperunt insulam, Pello-
ponneso obversam, eamque Troezeniis in depositum
dederunt; ipsi vero *Cydoniam* in Creta condiderunt
coloniam, quum non hoc consilio navigassent, sed
Zacynthios insulâ eiectioni. Mansere autem ibi, et
opibus florere per quinquennium; ita quidem, ut,
quae nunc templa sunt Cydoniae, ab his exstructa
sint, atque etiam Dictynes fanum. Sexto autem anno
Aeginetae eosdem, Cretensibus iuncti, praelio na-
vali superatos, in servitutem redegerunt; resectasque
navium proras, quibus apri pro insignibus erant,
Aeginac in Minervae templo dedicarunt. Id fecerunt
Aeginetae, infensi *Samis*: hi enim priores, reg-
nante Sami Amphicrate, bello Aeginac illato multis
malis Aeginetas adfecerant; sed et ipsi multa erant
passi. Haec veteris odiâ causa.

60 Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίαν μᾶλλον, ὅτι σφι τρία
 ἐστὶ μέγιστα ἀπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα. οὐρίος
 τε ὑψηλοῦ ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυῖας, τούτου
 ὄρυγμα, κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆ-
 κος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίοι εἰσὶ τὸ δὲ ὕψος καὶ 5
 εὖρος, ἑκτὴν ἑκάτερον πόδες. διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλ-
 λο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρέουται, τρίπουν δὲ τὸ
 εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ, ὀχετευόμενον διὰ σωλήνων, πα-
 ραγίνεται ἐς τὴν πόλιν, ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς.
 ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγα- 10
 ραῖς Εὐπαλῖνος Ναυστροφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν
 ἐστί. Δεύτερον δὲ, περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσῃ,
 βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυῖαν μῆκος δὲ τοῦ χῶματος,
 μέζον δύο σταδίων. Τρίτον δὲ σφι ἐξεργασται, πρὸς

(60.) Longiorem de Samiis sermonem feci, quoniam ab his tria *maxima opera*, prae reliquis omnibus Graecis, *effecta* sunt. Primum, in monte ad centum et quinquaginta orgyas edito, in hoc fossa ab imo monte incipiens, et per totum ita acta, ut in oppositum montis latus pateat alterum fossae orificium. Longitudo fossae septem stadiorum est: altitudo ac latitudo, octo pedum utraque. Per totam autem illius longitudinem excavata est alia fossa, triginta pedes alta, tres pedes lata, per quam aqua, ex ingenti fonte derivata, per tubos in urbem deducitur. Architectus huius fossae Eupalinus fuit Megarensis, Naustrophi filius. Hoc unum ex tribus. Alterum est opus, agger iuxta mare ductus circa portum, in altitudinem viginti orgyarum; longitudo autem aggeris, maior duobus stadiis. Tertio, templum ha-

15 μέγιστος πάντων γῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων
πρῶτος ἐγένετο Ροῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. Τούτων εἰκόσιν
μᾶλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

ΚΑΜΒΥΣΗΙ δὲ τῷ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυ 61
πτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανιστήσεται ἄνδρες Μά-
γοι, δύο ἀδελφοί τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπει τῶν
εἰκίων μελεδωνόν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὲ ὢν οἱ ἐπανε-
5 στη, μαθὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτοιο
γνώμενος, καὶ ὡς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν
Περσίων, οἱ δὲ πολλοὶ περιέοντά μιν εἰδείσαν. πρὸς
ταῦτα βουλευσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιλεῦσι.
Ἦν οἱ ἀδελφός, τὸν εἶπα οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκῶς
20 μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύ-
σης, ἶόντα ἐωυτοῦ ἀδελφὸν, ἀπέκτεινε· ἦν τε δὲ ὁμοῖος

bent exstructum maximum omnium, quae nos novi-
mus, templorum: cuius primus architectus fuit Rhoe-
cus, Philis [scilicet Philae] filius, Samius. Horum caus-
a sermonem de Samiis paulo longiorem instituiamus.

(61.) Iam adversus *Cambysen*, diutius in Aegyp-
to morantem insanientemque, insurrexerunt *duo fra-
tres Magi*, quorum alterum Cambyses procuratorem
domus suae reliquerat. Hic igitur adversus illum in-
surrexit, quum intelligeret, occultari Smerdis caedem,
paucosque esse Persarum ad quos notitia illius per-
venisset, plerosque vero illum credere superesse;
haec ille reputans, regiam occupare instituit. Erat
ei frater, quem simul cum eo insurrexisse dixi, cor-
poris specie similis admodum Smerdi, Cyri filio,
quem Cambyses, quum ipsius frater esset, interfece-
rat. Erat igitur hic et facie Smerdi similis, et ipsi

εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὐνομα τὸ αὐτὸ εἶχε Σμέρ-
 διν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ Μάγος Πατιζεΐθης,
 ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἰσε ἄγων εἰς τὸν βασι-
 λῆϊον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ 15
 δέπνυμπε, καὶ δὴ καὶ εἰς Αἴγυπτον, πρεσβείοντα τῷ
 στρατῷ, ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ
 62 λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσιω. Οἱ τε δὴ ὦν ἄλλοι
 κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυ-
 πτον ταχθεὶς, εὗρεσκε γὰρ Καμβύσια καὶ τὸν στρα-
 τὸν ἑόντα τῆς Συρίας ἐν Ἀγβατάνοισι, προηγόρευε στας
 εἰς μέσον τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ Μάγου. Καμβύσης 5
 δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίαςας μιν
 λέγειν ἀληθεῖα, αὐτὸς τε προδιδέσθαι ἐκ Πηξάσπης,
 (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδι, οὐ
 ποιῆσαι ταῦτα,) βλέψας εἰς τὸν Πηξάσπια, εἶπε·

LXII. 4. Ἀγβατάνοισι. *Libri fere omnes Ἐκβατάνοισι. Tum vero c. 64. Ἀκβατ. vel Ἀγβατ.*

quoque idem nomen *Smerdis* erat. Hunc hominem Patizeithes Magnus, postquam ei persuaserat ut sibi omnia conficeret, regio in solio collocavit. Quo facto, praecones dimisit quum alias in partes, tum et in Aegyptum misit qui ediceret exercitui, *Smerdi dehinc esse parentum, Cyri filio, non Cambysi.* (62.) Itaque et alii praecones hoc edixerunt; et, qui in Aegyptum erat missus, quum Cambysen cum exercitu Ecbatanis Syriae invenisset, stans in medio proclamavit ea quae a Mago mandata habebat. Quae ubi a praecone edicta *Cambyses* cognovit, quum proditum se a Praxaspe existimaret, (hunc enim, ad interficiendum Smerdin missum, non executum esse

- 10 „Πρήξασπες, οὕτω μοι διεπρήξαιο τό τοι προσέθηκα
 „πρήγμα;“ Ὁ δὲ εἶπε· „ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα
 „ἀληθέα, ὅπως κατέ σοι Σμέρδης ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπ-
 „ανέστηκε, οὐδὲ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νικῶς τοι
 „ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας
 15 „τὰ σὺ με ἐκέλευες, ἔβαψά μιν χειρὶ τῇσι ἐμαυ-
 „νοῦ. εἰ μὲν νυν οἱ τεθνεῶτες ἀνιστάσιν, προσδέξαι τοι
 „καὶ Ἀστυάγεια τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι
 „ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τῇ τοι ἐκ γε ἐκείνου νεώτερον
 „ἀναβλαστήσει. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν
 20 „κῆρυκα, ἐξετάξεν εἰρωτεύοντας παρ' ὅτευ ἤκων προα-
 „γορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλῆος ἀκούειν.“ Ταῦτα 63
 εἰπавτος Πρήξασπιος, ἤρесе γὰρ Καμβύση, αὐτίκα
 μεταδίωκτος γενόμενος ὁ κῆρυξ ἦκε. ἀπυγμένον δέ μιν

mandatum) respiciens Praxaspen, ait. *Praxaspes, ita igitur mandatum exsecutus es quod tibi iniunxeram?* Tum ille: *Non est hoc verum, domine, ut Smerdis frater tuus adversus te insurrexerit, aut ut ulla tibi ab illo contentio, sive magna, sive parva, existere possit. Nam ego ipse, tuum mandatum exsecutus, mea manu eum sepelivi. Itaque, si resurgunt mortui, expecta ut etiam Astyages Medus adversus te sit insurrecturus: sin erit ut olim, nihil quidquam novarum rerum ab illa tibi nascetur. Quare mihi videtur, insequi nos debere praeconem, et ex eo perquirere, a quonam missus edixerit, Smerdi regi esse parendum. (63.)* Haec a *Praxaspe* dicta quum placuissent *Cambysi*, protinus missi sunt qui praeconem insequerentur reducerentque. Qui ut rediit, his verbis eum interro-

εἶρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε· „Ὁ θάρσπε, φῆς γὰρ ἦκειν
 „παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν, εἶπας 5
 „τὴν ἀληθείην, ἅπιθι χαίρων. κότερα αὐτὸς τοι Σμέρ-
 „δις φαινόμενος ἐς ὅψιν ἐντέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τις
 „ἐκείνου ὑπηρετέων;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν
 „τὸν Κύρου, ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς
 „Αἴγυπτον, οὐ καὶ ὅπαπα· ὁ δέ μοι Μάγος, τὸν Καμ- 10
 „βύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκίων ἀπέδειξε, οὗτος ταῦτα
 „ἐντέλλετο, φῆς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα
 „ἐπιθέμενον εἶπαι πρὸς ὑμέας.“ Ὁ μὲν δὲ σφί· ἔλε-
 „γε, οὐδὲν ἐπικατεφουσμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε· „Πρη-
 „ξάσπης, σὺ μὲν, οἶα ἀνὴρ ἀγαθὸς ποιήσας τὸ κελεύό- 15
 „μενον, αἰτίην ἐκπέφουγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περ-
 „σέων ὁ ἐπαγεστέως, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνό-

gavit Praxaspes: Tu, homo, quum dicas a Smerde
 Cyri filio te nuncium venire, nunc, si mihi verum
 dixeris, salvus abito. Ipsum-ne Smerdin oculis
 tuis vidisti, qui tibi hoc mandatum dederit; an
 ab aliquo ex eius ministris illud accepisti? Tum
 ille, Ego, inquit, Smerdin Cyri filium, ex quo rex
 Cambyses cum exercitu in Aegyptum est profe-
 ctus, nondum vidi: sed Magus, quem domus suae
 procuratorem Cambyses constituit, hic mihi man-
 data haec dedit, dicens Smerdin esse, Cyri filium,
 qui, ut ea ad vos perferrem, imperasset. Haec illis
 homo iste dixit, a veritate nihil dissentientia. Tum
 Cambyses: Tu quidem, Praxaspes, ait, ut vir bo-
 nus mandata mea exsecutus, culpam effugisti: at
 quis tandem ille fuerit Persarum, qui Smerdis
 nomen usurpans, adversus me insurrexit? Cui ille,

218, 60.

„ματος;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ
 „γεγονὸς τοῦτο, ᾧ βασιλεῦ. οἱ Μάγοι εἰσὶ τοι οἱ ἐπαν-
 20 „εστέωτες, τὸν τε ἔλιπες μελεδωνόν τῶν οἰκίων, Πα-
 „τιζείθης, καὶ ὁ τοῦτου ἀδελφεὸς Σμέρδις.“ Ἐνθαῦ- 64
 τα ἀκούσαντα Καμβύσεια τὸ Σμέρδιος ὄνομα, ἔτυ-
 ψε ἡ αἰληθὴ τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς εἶδε-
 κει ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαι τινὰ οἱ, ὡς Σμέρδις ἰζό-
 5 μενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ
 τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκὸς εἶη τὸν
 ἀδελφεόν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ
 περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναβρώσκει ἐπὶ
 τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σοῦσα στρα-
 10 τεύεσθαι ἐπὶ τὸν Μάγον. καὶ οἱ ἀναβρώσκοντι ἐπὶ τὸν
 ἵππον, τοῦ κουλεοῦ τοῦ ξίφους ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυ-

*Equidem, Rex, mihi videor, inquit, intelligere
 quid hoc rei sit. Magi sunt qui tibi insurrexerunt,
 tum is quem tu procuratorem domus tuae consti-
 tuisti, Pathizeithes, tum huius frater Smerdis.
 (64.) Ibi tunc, audito Smerdis nomine, veritas quum
 dictorum tum insomnii animum percutit Cambysis,
 cui per somnum visum erat nunciare aliquem sibi,
 Smerdin, regio in solio sedentem, capite coelum
 tetigisse. Itaque intelligens, frustra periisse fratrem,
 deploravit Smerdin: et postquam universam suam ca-
 lamitatem deplorasset lamentatusque esset, in equum
 insiliit; in animo habens, quam celerrime posset,
 Susa adversus Magum ducere exercitum. At, dum in
 equum insilit, de vagina gladii fungus [extremae
 vaginae claustrum sive aeneum vinculum, fungi
 figurá] decedit; et nudatus gladius femur feriit. Vul-*

μυθεῖν δὲ τὸ ξίφος παῖει τὸν μηρόν. τραυματισθεὶς δὲ
κατὰ τοῦτο τῇ αὐτὸς πρότερον τὸν τῶν Αἰγυπτίων θεόν
Ἄπιν ἐπληξεν, ὥς οἱ καιρὴν ἔδοξε τετύφθαι, εἶρετο ὁ
Καμβύσης ὅτι τῇ πόλει οὐνομα εἶη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι 15
Ἀγβατάνα. τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς
πόλιος, ἐν Ἀγβατάνοισι τελευτήσῃν τὸν βίον. ὁ μὲν
δὲ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἀγβατάνοισι ἔδοξε τελευτήσῃν
γηραιὸς, ἐν τοῖσιν οἱ ἦν πάντα τὰ πρήγματα· τὸ δὲ
χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοισι ἔλεγε ἄρα. καὶ 20
δὴ ὥς τότε ἐπείθεο ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὐνομα,
ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ Μάγου ἐκπεπληγμέ-
νος, καὶ τοῦ τρώματος, ἐσωφρόνησε· συλλαβὴν δὲ τὸ
θεοπρόπιον, εἶπε· „Ἐνθαῦτα Καμβύσεια τὸν Κύρου
„ἐστὶ πεπρωμένον τελευτᾶν.“ 25

65 Τότε μὲν τσαῦτα· ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι με-

neratus igitur *Cambyses* eadem parte, qua ipse ante deum *Aegyptiorum* *Apin* percusserat, quum letale vulnus accepisse sibi videretur, quaesivit *quodnam nomen esset oppido?* Et illi *Agbatana* dixerunt.

• Erat ei autem superiori tempore oraculi responsum ex Buto urbe adlatum, *Agbatanis illum moriturum*: unde sibi persuaserat, *Agbatanis Mediae*, ubi
• ei rerum omnium summa erat, senem sese vita functurum; at nimirum *Agbatana Syriae* dixerat oraculum. Itaque, postquam tunc percunctatus oppidi nomen cognovit, consternatus calamitate quae et ex Mago ei imminabat, et ex vulnere, resipuit; intelligensque oraculi responsum, ait: *Hic loci fatale est vitam finire Cambysen, Cyri filium.*

• (65.) Neque tunc plura; sed deinde, interiectis fere

- ταπεμψάμενος Περσέων τῶν παρόντων τοὺς λογιστάτους, ἔλεγέ σφι τάδε· „Ω Πέρσαι, καταλελάβη
 „κέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἔκρυπτον πρηγμάτων,
 5 „τοῦτο εἰς ὑμέας ἐκθῆναι. ἐγὼ γάρ, ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ,
 „εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμὰ ὄφελον ἰδεῖν.
 „ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον, ἐλθόντα ἐξ οἴκου, ἀγγέλλειν,
 „ὡς Σμέρδης ἰζόμενος εἰς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύ-
 „σειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δέισας δὲ μὴ ἀπαίρε-
 10 „θῆω τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφείου, ἐποίησα ταχύ-
 „τερα ἢ σοφώτερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπίνῃ φύσει οὐκ
 „ἐνῆν ἄρα, τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν· ἐγὼ δέ, ὁ
 „μάταιος, Πηξάσπεια ἀποπέμπω εἰς Σοῦσα ἀποκτε-
 „νόντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου,
 15 „ἀδελῶς διαιτώμην, οὐδαμῇ ἐπιλεξάμενος μὴ κοτέ τίς
 „μοι, Σμέρδιος ὑπαραιομένου, ἄλλος ἐπανασταίη

viginti diebus, convocatis ad se spectatissimis qui ad-
 xant Persarum, haec ad eos verba fecit: *Eo redactus*
sum, ὁ Persae, ut rem vobis eam, quam omnium
maxime occultavi, debeam aperire. Quum in Aegyp-
to essem, vidi nocturnam visionem, quam utinam
numquam vidissem! Visum erat mihi, venientem
domo nuncium renunciare, Smerdin, regio in solio
sedentem, capite coelum tetigisse. Itaque veritus. ne
imperium mihi a fratre raperetur, properantiora
feci quam prudentiora: nec enim naturae hominis
datum est, avertere id quod sit eventurum: ego vero
fatuus Praxaspen Susa mitto, qui Smerdin interfici-
at. Quo tanto admissio facinore, securus vitam egi,
nullo pacto cogitans fore, ut, occiso Smerdi, alius
quisquam hominum mihi insurgat. Sed ab eius quod

„ἀνθρώπων. παντὸς δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἀμαρ-
 „τῶν, ἀδελφεοκτόνος τε, οὐδὲν δέον, γέγονα, καὶ τῆς
 „βασιλείης οὐδὲν ἥσσον ἐστέρημαι. Σμέρδης γὰρ δὴ ἦν
 „ὁ Μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ ὄψει 20
 „ἐπαναστήσεσθαι. Τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξέργασταί μοι,
 „καὶ Σμέρδην τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῶν ὄντα λογίζεσθε·
 „οἱ δὲ ὑμῶν Μάγοι κρατέουσιν τῶν βασιλείων, τὸν τε
 „ἔλπιον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς
 „Σμέρδης. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν, ἐμεῦ αἰσχυρὰ 25
 „πρὸς τῶν Μάγων πεπονθότος, τιμωρεῖν ἐμοί, οὗτος
 „μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἐαυτοῦ οἰκφίω-
 „τάτων. Τούτου δὲ μηκέτι ὄντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν
 „ὑμῖν, ὧ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλ-
 „λεσθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον. 30
 „καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκῆπτω, θεοὺς τοὺς βασιλείους

*futurum erat notione prorsus aberrans, praeter
 ius et fas fratrem occidi, et nihilo minus regno
 sum privatus. Smerdis enim Magus fuit, quem
 contra me insurrecturum esse deus mihi signifi-
 caverat. Patratum igitur a me facinus est; vosque
 sic existimate, non amplius in vivis esse Smerdin;
 sed Magi vobis regiam occuparunt, is quem ego
 procuratorem domus meae reliqui, et frater eius
 Smerdis. Iam, quem maxime oportuerat vicem
 meam, qui haec indigna a Magis patior, ulcisci;
 is nefaria caede, a proximis patratâ, vitam fini-
 vit. Qui quum amplius non sit, secundo loco sum-
 ma me necessitas urget, ut de caeteris vos, Persae,
 quae nunc, quum vitam finio, mihi a vobis fieri
 volo, moneam. Itaque hoc nempe, deos regios obte-*

„ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαι-
 „μενιδέων τοῖσι παροῦσι, μὴ περιῦδῃν τὴν ἡγεμονίην
 „αὐτῖς ἐς Μήδους προελθοῦσαν· ἀλλ', εἴτε δόλῳ ἔχου-
 35 „σι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων·
 „εἴτε καὶ σθένει τῷ κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ
 „καρτερόν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιῶσι ὑμῖν
 „γῇ τε καρπὸν ἐκφέρει, καὶ γυναῖκάς τε καὶ ποίμνια
 „τίκτοικιν, εἰοῦσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μὴ
 40 „ἀνασώσαμένοισι δὲ τὴν ἀρχὴν, μὴδ' ἐπιχωρήσας
 „ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τούτοις ἀρίομαι ὑμῖν γενέ-
 „σθαι· καὶ πρὸς ἔτι τούτοις, τὸ τέλος Περσέων ἐκά-
 „στω ἐπιγενέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπιγέγονε.“ Ἄμα τε εἶπας
 ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἀπέκλειε πᾶσαν τὴν ἑαυτοῦ πρῆ-
 ξιν. Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, 66
 πάντες τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρέ-

*status, vobis iniungo, et in universum cunctis,
 et maxime his qui ex Achaemenidum stirpe adestis,
 ne principatum ad Medos iterum redire patiamini;
 sed, sive illi dolo eum obtinuerunt, dolo eis
 eripiat; sin vi quadam illum sibi pararunt, vi
 et armis recuperetis. Atque, hoc quidem si fece-
 rit, et terra vobis fructum ferat, et uxores et
 greges uberem edant prolem, et libertate in omne
 futurum tempus fruamini! Sin non recuperaveri-
 tis, nec conati fueritis recuperare, contraria ho-
 rum vobis precor, et hoc amplius, ut Persarum
 unicuique finis vitae, qualis mihi, eveniat. Simul
 haec locutus Cambyses, universam suam sortem de-
 ploravit. (66.) Tum Persae, regem videntes edere
 ploratum, universi quidquid vestium habebant dis-*

κοντο, καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, αἷς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μῆρος τάχιστα ἐσάπη, ἀπῆναικε Καμβύσεια τὸν Κύρου, βασιλεύσαν- 5
τα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἀπαι-
δα δὲ τὸ παράπαν ἔοντα ἔρσηνος καὶ θήλεος γόνου.
Περσίων δὲ τοῖσι παρευῶσι ἀπιστίη πολλή ὑπεκέχυτο,
τούς Μάγους ἔχειν τὰ πρῆγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ἐπὶ
διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσεια, τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρ- 10
διος θανάτου, ὥς οἱ ἐκπολεμωθῇ, πᾶν τὸ Περσικόν.
οὔτοι μὲν νυν ἠπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλεία
ἀπιστιῶτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πηξιάσπης ἕξαρος ἦν
μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν· οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσθαλές,
Καμβύσειω τετελευτηκότος, Φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπο- 15
λωλεκέναι αὐτοχειρίῃ.

LXVI. 13. ἀπιστιῶτα. ἰπιστιῶτα ed. Reiz. et seqq. ex coniect.

cerpere, immensumque edere eiulatum cocperunt. Et haud multo post, carie corroso osse, et in putredinem abeunte femore, e vivis ereptus est *Camby-
ses*, Cyri filius, postquam annos omnino septem et quinque menses regnasset, nec ullam prolem, nec masculam, nec foemineam, reliquisset. At, qui aderant Persae, persuadere sibi nullo pacto potuerunt, Magos rerum esse potitos; sed Cambysem existimarunt calumniae caussa haec dixisse quae de morte Smerdis dixerat, quo Persicum omne genus ad bellum adversus illum concitaretur. Hi igitur existimabant, Smerdin Cyri filium insurrexisse regnumque occupasse: nam praepraete etiam negabat Praxaspes, a se interfectum esse Smerdin; nec enim tutum ei erat, mortuo Cambyse fateri, Cyri filium ipsius manu periisse.

Ὁ ΜΕΝ ΔΗ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσιου, 67
ἀδελφῶς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὀμωνύμου Σμέρ-
διος τοῦ Κύρου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλοίπους Καμβύσιου
ἐς τὰ ὀκτῶ ἔτια τῆς πληρώσιος. ἐν τοῖσι ἀπέδεξάτο
5 ἐς τοὺς ὑπάρχουσ πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε
ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχων πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ,
παρεῖξ αὐτῶν Περσέων. διαπέμψας γὰρ ὁ Μάγος ἐς
πᾶν ἔθνος τῶν ἡγε, προῖπε ἀτελήϊν εἶναι στρατηγίης
καὶ φόρου ἐπ' ἔτια τρία. προῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτί-
κα ἐνιστάμενος ἐς τὴν ἀρχήν. Ὀγδῶν δὲ μηνὶ ἐγί- 68
νετο κατάδηλος τρόπῳ τοιῷδε. Ὀτάνης ἦν, Φαρνάσπιω
μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὁμοῖος τῷ πρώτῳ Περ-
σέων. οὗτος ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπόπτευσεν τὸν Μάγον,
5 ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλ' ὅσπερ ἦν τῆδε

(67.) *Magus igitur, Smerdis nomen usurpans, mortuo Cambyse, per septem menses, qui Cambysii ad complendum octavum annum defuerunt, secure regnavit: intra quod tempus cunctos imperio Persarum subiectos ingentibus adfecit beneficiis, ita ut eundem mortuum desiderarent omnes Asiae populi, ipsis Persis exceptis. Dimissis enim per omnes, quibus imperavit, populos praeconibus, edixerat, per triennium immunes fore omnes, quum a militia, tum a tributo. Atque hoc edictum protinus promulgaverat, simulatque insurrectione facta iniit regnum.*
(68.) At octavo mense, quisquam esset, tali modo compertum est. Fuit *Otanes*, *Pharnaspis* filius, genere et opibus par ei qui primus esset inter Persas. Hic *Otanes* primus suspectum habuit Magum; non esse *Smerdin* *Cyri* filium, sed eum qui erat, inde conii-
ciens, quod nunquam ex arce egrederetur, nec ullum

συμβαλλεόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφαίτα ἐκ τῆς ἀκροπό-
 λιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλει εἰς ὄψιν ἑαυτῶ οὐδένα τῶν
 λογίμων Περσίων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίησε τάδε.
 Ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὐνομα ἦν
 Φαιδίμη· τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην εἶχε τότε ὁ Μάγος, καὶ 10
 ταύτῃ τε συνοικεῖ, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ
 Καμβύσιου γυναιξί. πέμπων δὲ ὧν ὁ Ὀτάνης παρὰ
 ταύτην τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτῳ ἀνθρώπῳ
 κοιμῶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετὰ
 ἄλλου τευ. ἡ δέ οἱ ἀντέπεμπε, Φαμένη οὐ γινώσκων 15
 οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιον ἰδέσθαι οὐδ' αὖ, οὔτε
 ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ
 Ὀτάνης, λέγων· „Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιον τὸν Κύρου
 „γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθου ὅτῳ τού-
 „τῳ συνοικεῖ αὐτὴ τε ἐκείνη, καὶ σὺ. πάντως γὰρ δὴ 20

ex nobilibus Persis in conspectum suum vocaret.
 Ea suspicione ductus, hocce instituit facere. Filiam
 eius, cui Phaedima nomen erat, in uxoribus habue-
 rat Cambyses: eandemque perinde tunc Magus ha-
 bebat, cum eaque pariter atque cum aliis Cambysis
 uxoribus consuetudinem habebat. Ad hanc igitur
 filiam suam misit Otanes, quaerens ex ea, *quisnam*
homo esset cum quo concumberet? utrum Smerdis
Cyri filius, an alius quispiam? Cui illa responsum
 remisit, *nescire se; nec enim Cyri filium Smerdin*
umquam vidisse, nec scire quis sit cum quo con-
cumbat. Tum iterum ad eandem mittens Otanes,
 ait: *Si Smerdin Cyri filium non nosti, at tu ab*
Atossa percunctare, quonam cum viro et illa con-
cumbat et tu! Nam illa utique fratrem novit suum.

„καὶ τὸν γε ἑαυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει.“ Ἀντιπέμπε
 πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ. „Οὔτε Ἀτόσση δύναμαι εἰς
 „λόγους εἰσεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίην ιδεῖσθαι τῶν συγ-
 „κατημένων γυναικῶν· ἐπεὶ τι γὰρ τάχιστα αὐτὸς ἂν-
 25 „θρῶπος, ὅστις κοτὶ ἐστί, παρέλαβε τὴν βασιλείην,
 „διόσπειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλη τάξας.“ Ἀκούοντι δὲ 69
 ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον καταθαίνετο τὸ πρῆγμα.
 τρίτην δὲ ἀγγελίην ἐσπέμπε παρ' αὐτὴν, λέγουσαν
 ταῦτα. „ὦ θυγάτηρ, δεῖ σε, γεγονυῖαν εὖ, κίνδυνον
 6 „ἀναλαβεῖσθαι τὸν ἂν ὁ πατὴρ ὑποδύειν καλεῖ. εἰ
 „γὰρ δὴ μὴ ἐστί ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλὰ τὸν κα-
 „ταδοκέω ἐγὼ, οὗ τοι μὲν, σοὶ τε συγκοιμώμενον, καὶ
 „τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσ-
 „σιν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ἂν ποιήσῃς τάδε· ἐπεὶ
 10 „σὺ συνεύδῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφα-

Respondit ad haec filia: Neque Atossae ego possum
 in colloquium venire, neque alii ulli mulieri ex
 his quae mecum hic una habitant: nam simulat-
 que hic homo, quisquis est, occupavit regnum, dis-
 seminavit nos, alii aliam sedem adsignans. (69.)

Haec audienti Otani magis etiam manifesta facta res
 est. Itaque tertio ad illam nuncium mittit, his verbis:
 Oportet te, filia, quum bene nata sis, periculum
 suscipere quod pater te adire iubet. Quod si enim
 hic non est Cyri filius Smerdis, sed is quem ego
 esse existimo; non debet ille, quod tecum concum-
 bat, et Persarum teneat imperium, impune ferre,
 sed meritam luere poenam. Nunc igitur fac hoc-
 ee; quando tecum cubuerit, tuque eum somno so-
 pitum intellexeris, palpa eius aures. Quod si com-

„σον αὐτοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἦν μὲν φαίνεται ἔχων ὦτα,
 „νόμιζε σιωπὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικεῖν· ἦν δὲ μὴ
 „ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι.“ Ἀντιπέμπτει πρὸς
 ταῦτα ἡ Φαίδιμη, Φαμένη „κινδυνεύσειν μεγάλως, ἢ
 ποιῇ ταῦτα. ἦν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, 15
 ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι ὡς αἰ-
 στώσει μιν. ὅμως μέντοι ποιήσειν ταῦτα.“ ἡ μὲν δὲ
 ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσασθαι. τοῦ δὲ Μά-
 γου τούτου τοῦ Σμέρδιος Κύρος ὁ Καμβύσιος ἄρχων
 τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ’ αἰτίῃ δὴ τινὶ οὐ σμικρῇ. Ἡ ὧν δὲ 20
 Φαίδιμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνειο θυγάτηρ, πάντα ἐπι-
 τελέουσα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεὶ τε αὐτῆς μέ-
 ρος ἐγένετο τῆς ἀπίξις παρὰ τὸν Μάγον, ἐν περιτροπῇ
 γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες φοιτέουσι τοῖσι Πέρσησι, ἐλθοῦσα
 παρ’ αὐτὸν ἡὔδε. ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ Μάγου, 25

*pertus fuerit aures habere, puta te cum Cyri Smerdi
 concumbere: sin aures eum non habere deprehen-
 des, magus Smerdis est quicum concumbis. Ad
 haec renunciari Phaedima iubet, ingens se adire peri-
 culum, si id faciat. Si forte enim aures ille non
 habeat, ipsa autem deprehendatur palrans, satis
 se scire, fore ut ab illo trucidetur: attamen im-
 perata facturam. Sic illa, hoc se effecturam, patri
 recepit. Mago nempe huic Smerdi Cyrus, Cambysis
 filius, tum regnans, graviolem quamdam ob culpam
 praecidi aures iusserat. Haec igitur Phaedima, Otania
 filia, cuncta exsequens quae patri receperat, quum ad
 illam rediisset ordo intrandi ad Magum, (per vices
 enim apud Persas uxores ad maritum intrant) cubi-
 culum ingressa cum eo concubuit: et postquam gravi*

232, 14.

ἤφασκε τὰ ἄτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς, ἀλλ' εὐ-
πετέως, οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα
ἐγεγόνει, πέμψασα ἐσήμνηε τῷ πατρὶ τὰ γεγόμενα.

Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γω- 70
βρύην, Περσέων τε πρῶτους ἑόντας καὶ ἑαυτῷ ἐπιτη-
δεωτάτους ἐς πίστιν, ἀπηγῆσατο πᾶν τὸ πρῆγμα· οἱ
δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπέπτευον οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνεγεί-
5 καντος δὲ τοῦ Ὀτάνη τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἑδάξ-
σφι, ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον,
τῷ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσάγεται Ἰν-
ταφέρνηα· Γωβρύης δὲ, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ,
Υδάρνεα. γεγονότων δὲ τούτων ἐξ, παραγίνεται ἐς τὰ
10 Σεῦσα Δαρεῖος ὁ Υστάσπεος, ἐκ Περσέων ἦκων· τού-
των γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὑπαρχος. ἐπεὶ ὧν οὗτος ἀπί-

somno Magus sopitus erat, aures eius palpavit. Utque
haud aegre, sed facile, cognovit auribus carere homi-
nem, simulatque dies adfuit, ad patrem misit, rem-
que ei significavit.

(70.) Tum *Otanes*, adsumto *Aspathine* et *Gobria*,
primariis inter Persas viris, maximeque idoneis qui-
bus fidem haberet, totam rem his enarravit: atque hi
etiam ipsi suspicati erant, ita se rem habere. Quibus
quum deinde rationes suas exposuisset, adsentiti sunt
ambo: constitueruntque hi tres, ut ipsorum quisque
unum virum Persam, cui maxime fidem haberet,
sibi legeret socium. Proponit igitur *Otanes* pro sua
parte *Intaphernem*; *Gobryas*, *Megabyzum*; *Aspathi-
nès*, *Hydarnen*. Ita quum sex essent, advenit *Susa Da-
rius*, *Hystaspis filius*, ex Perside veniens, cui re-
gioni pater ipsius erat praefectus. Qui ubi advenit,

κετο, τοῖσι ἐξ τῶν Περσέων ἔδαξε καὶ Δαρεῖον προσε-
 71 ταιρίσασθαι. Συνελθόντες δὲ οὗτοι, ἑόντες ἑπτὰ, ἐδί-
 δασάν σφισι πίστις καὶ λόγους. ἐπεὶ τε δὲ ἐς Δαρεῖον
 ἀπῆκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγε σφι τάδε· „Ἐγὼ
 „ταῦτα ἐδόκεον μὲν αὐτὸς μῶνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε
 „ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδης ὁ Κύρου τε 5
 „τελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἴνεκεν ἤκω σπουδῇ, ὡς
 „συστήσω ἐπὶ τῷ Μάγῳ θάνατον. ἐπεὶ τε δὲ συνήκει-
 „κε, ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι, καὶ μὴ μῶνον ἐμὲ, ποιεῖν
 „αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι· οὐ γὰρ
 „ἄμεινον.“ Ἐπεὶ πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· „ὦ παῖ 10
 „Ἰστάσπεος, εἰς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ ἐκφαίνειν
 „ἑοικας σεαυτὸν ἑόντα τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἥσσων. τὴν
 „μέντοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχῃς ἀβού-
 „λως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε·

placuit reliquis sex Persis, Darium etiam socium sibi
 adsciscere. (71.) Hi septem igitur congressi, fidem
 sibi dant invicem, et sermones conferunt. Ubi ad
Darium venit ordo sententiae dicendae, ait ille: *Ego*
hoc solus cognitum habere putabam, regnare Ma-
gum, et vita excessisse Smerdin, Cyri filium: at-
que ad hoc ipsum dedita opera huc me contuli, ut
mortem Mago pararem. Quandoquidem vero acci-
dit, ut et vos rem compertam habeatis! non ego
solus; videtur mihi res e vestigio peragenda, ne-
que differenda: nec enim hoc melius fuerit. Ad
haec Otanes: O fili Hystaspis! ait: forti viro patre
genitus es; et videris ostendere, nihil te patre esse
inferiorem. Verumtamen hanc rem noli ita prae-
propere et inconsulto adgredi; sed consideratius

15 „δὲ γὰρ πλεῦνας γενομένους, οὕτω ἐπιχειρεῖν.“ Λέ-
 γει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „Ἄνδρες οἱ παρόντες,
 „τρέπω τῷ εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνῃ εἰ χρήσεσθε, ἐπί-
 „στασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς
 „τὸν Μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος ἑαυτῷ κέρδεα. μά-
 20 „λιστα μὲν νυν ὠφείλετε ἐπ’ ὑμῶν αὐτῶν βαλλόμενοι
 „ποιεῖν ταῦτα· ἐπεὶ τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν εἰς πλεῦ-
 „νας εἶδός κε, καὶ ἐμοὶ ὑπερέβεσθε, ἢ ποιῶμεν σήμε-
 „ρον, ἢ ἴστε, ὑμῖν ὅτι ἢν ὑπερέβη ἢ νῦν ἡμέρη, ὥς
 „οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφεας
 „αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν Μάγον.“ Δέγει πρὸς 72
 ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα σπερχόμενον Δαρεῖον·
 „Ἐπεὶ τε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑπερ-
 „βάλλεσθαι οὐκ ἴαs, ἴθι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεω τρέπω

illam capesse. Plures simus oportet; et sic deinde rem adgrediamur! Tum Darius: Viri qui hic ad-estis, inquit: si ea ratione utemini quae ab Otane est proposita, scitote pessime vos esse perituros. Deferet enim aliquis rem ad Magum, privatim sibi lucrum quaerens. Debebatis quidem maxime vos soli, cum nemine alio consilium communicantes, rem conficere: quoniam vero mecum communicastis, aut hoc ipso die rem exsequamur, aut scitote, si hunc unum diem siveritis elabi, non alium accusatorem me praeventurum esse, sed me ipsum nomina vestra ad Magum esse delaturum. (72.) Ita ardentem Darium videns Otanes: Quoniam igitur, inquit, adeo propere rem nos exsequi cogis, nec differre pateris; age dic nobis ipse, quonam pacto intrabimus regiam, illosque

„πάρμεν ἐς τὰ βασιλῆϊα, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖ- 5
 „σι. Φυλακὰς γὰρ δὴ διεσπεύσας οἰδᾶς κου καὶ αὐ-
 „τὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ' ἀκούσας· ἅς τέω τρόπῳ πε-
 „ρήσομεν;“ Ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε· „Ὅταν, ἢ
 „πολλά ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἶά τε δηλῶσαι, ἔργῳ
 „δὲ ἄλλα δ' ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οἶά τε, ἔργον δὲ οὐ- 10
 „δὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε, Φυ-
 „λακὰς τὰς κατεσπεύσας, εἰούσας οὐδὲν χαλεπὰς πα-
 „ρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, οὐδεὶς
 „ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν κου καταδιδόμενος ἡμέας,
 „τὰ δὲ κου καὶ δειμαίνων. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς σκῆ- 15
 „ψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ πάρμεν· Φὰς ἄρτι τε ἤκειν
 „ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαι τι ἔπος παρὰ τοῦ πα-
 „τρός σημῆναι τῷ βασιλεῖ. ἔνθα γὰρ τι δεῖ ψεῦδος

adgrediemur? Custodias enim esse dispositas tu etiam ipse (puto) nosti, si non visu, auditu certe: quas quo pacto superabimus? Cui Darius respondit: Multa sunt, Otanes, quae verbis non facile est demonstrare, sed re ipsa atque opere: sunt rursus alia, verbis quidem expeditu facilia, sed unde factum nullum praeclarum existit. Nostis autem vos, per dispositas illas custodias nulla difficultate transire nos posse. Quum enim simus hac dignitate viri, nemo non transire nos patietur, partim reverentiâ ductus, partim timore. Praeterea vero ego ipse praetextum maxime idoneum habeo, cur illos adeamus; dicens ex Perside me adesse, velleque quidpiam, quod a patre mihi mandatum sit, regi significare. Etenim, si mendacium aliquod dicendum est, dicatur. Eodem qui-

234, 74.

„λέγεσθαι, λέγέσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα, οἷ τε
 20 „ψευδόμενοι, καὶ οἱ τῇ ἀληθείᾳ διαχρεώμενοι. οἱ μὲν
 „γε ψεύδονται τότε, ἐπὶ τὴν τι μέλλωσι, τοῖσι ψεύδει
 „πίσταντες, κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονται, ἵνα τι τῇ
 „ἀληθείᾳ ἐπισπάσωνται κέρδος, καὶ τι μᾶλλον σφισι
 „ἐπιτράπηται. οὕτω οὐ ταῦτ' ἀσκεύοντες, ταῦτοῦ πε-
 25 „ριεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως
 „ἂν ὁ τε ἀληθίζομενος, ψεύδῃς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος,
 „ἀληθῆς. ὅς ἂν μὲν συν τῶν πυλουργῶν ἐκὼν παρή,
 „αὐτῶ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὅς δ' ἂν ἀντιβαί-
 „νειν πειράται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος· καὶ
 „ἔπειτα ἀσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα.“ Λέγει Γω- 73
 βρύης μετὰ ταῦτα· „Ἄνδρες Φίλοι, ἡμῖν κοτε κάλ-
 „λιον παρῆξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχὴν, ἢ, εἴ γε μὴ

dem tendimus, et mendaces, et veraces: hi falsum dicunt, si falsa persuadendo commodum aliquod sunt percepturi; illi vera loquuntur, ut per veritatem lucrum quoddam faciant, utque maius aliquid illis dehinc committatur. Ita, diversas vias sequentibus, idem nobis finis propositus est. Si nihil commodi exspectaretur; alter (homo mendax) qui (lucri causa) verum loquitur, mentiretur; alter (homo verax) qui (commodi causa) mentitur, verum dicturus erat. Quisquis ergo ex portarum custodibus ultro nos admiserit, is posthac fructum facti percipiet; qui vero se nobis opponere conabitur, is eo ipso hostis declaratus esto, nosque deinde vi penetrabimus intus, et opus adgrediemur. (73.) Post haec Gobryas, Umquam-ne, inquit, θίρι amici, honestius possemus recuperare

„οἳ τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν; ὅτε
 „γε ἀρχόμεθα μὲν, ἰόντες Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου ἀν- 5
 „δρὸς Μάγου, καὶ τούτου ὧτα οὐκ ἔχοντος. ὅσοι τε
 „ὑμῶν Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως κου
 „μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃ τελευτῶν τὸν βίον,
 „μὴ πειρωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε
 „οὐκ ἐνεδικόμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἰδοκέομεν ἐπιπῶ 10
 „Καμβύσια. Νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον, πείθεσθαι Δα-
 „ρείῳ, καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἄλ-
 „λοβι ἰόντας, ἢ ἐπὶ τὸν Μάγον ἰθίως.“ Ταῦτα εἶπε
 Γαβρύης· καὶ πάντες ταῦτα αἶνον.

74 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλεύοντο, ἐγένετο κατὰ συν-
 τυχήν τάδε. Τοῖσι Μάγοις ἔδοξε βουλευομένοις Πρη-
 ξάσπεια Φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθει πρὸς Καμ-

*imperium, aut, si recipere illud non licuerit no-
 bis, honestius mori, quam nunc, ubi nobis, viris
 Persis, Medus homo Magus imperat, isque mutila-
 tus auribus. Et quicumque vestrum aegrotanti ad-
 fuistis Cambysi, utique meministis, puto, quae ille,
 quum finiret vitam, iniunxit Persis, imprecatusque
 est non connitentibus recuperare imperium: quae
 nos tunc quidem non admittebamus, sed per calum-
 niam dici a Cambyse putabamus. Nunc igitur
 censeo, Dario esse obtemperandum, neque ex hoc
 coetu aliorum discedendum, nisi recta adversus
 Magum. Haec dicenti Gobryae, omnes sunt ad sensi.*

(74.) Dum hi ita deliberant, per idem tempus ac-
 cidit forte hocce. Placuerat deliberantibus *Magis*,
 amicū sibi conciliare *Praxaspen*, tum quoniam
 indigna ille erat passus a Cambyse, qui filium eius

βύσσω ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολλώ-
 5 κε· καὶ διότι μῶνος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύ-
 ρου θάνατον, αὐτοχειρὴ μιν ἀπολέσας· πρὸς δ' ἔτι,
 ὄντα ἐν αἴῃ μεγίστη τὸν Πρηξάσπεια ἐν Πέρσῃσι. τού-
 των δὴ μιν εἵνεκεν καλέσαντες, φίλον προσεκτέωντο,
 πίστι τε λαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἥ μὲν ἔξιν παρ' ἐνω-
 10 τῷ, μὴδ' ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων
 ἀπάτην ἐς Πέρσας γεγонуῖαν· ὑπισχνέμενοι τὰ πάν-
 τα οἱ μυρία δάσειν. ὑποδεκομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπεω
 πρήσειν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ Μάγοι, δεύτερα
 προσέφeron, αὐτοὶ μὲν Φάμενοι Πέρσας πάντας συγ-
 15 καλέσειν ὑπὸ τὸ βασιλῆϊον τεῖχος, κείνον δ' ἐκέλευον
 ἀναβάντα ἐπὶ πύργον ἀγορεύσαι, ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου
 Σμέρδιος ἄρχονται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ
 οὕτω ἐνετέλλοντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ὄντος αὐτοῦ ἐν

sagitta transfixum interfecerat; tum quod unus idem
 mortem noverat Smerdis, Cyri filii, quippe qui sua
 manu eum occidisset; praeterea quod summa aucto-
 ritate erat apud Persas. His igitur rationibus inducti,
 vocatum ad se *Praxaspen*, operam dederunt ut
 amicum sibi adiungerent, fide data et iuramentis
 eum obstringentes, *apud se habiturum nec ulli ho-*
mini aperturum malam fraudem qua illi adversus
Persas uterentur; pollicentes ei, infinitis modis cu-
 mulate se eum remuneraturos. Id quum se facturum
 Praxaspes recepisset, sicut ei persuadere conati erant
Magi, secundo loco aliud ei proposuerunt: *convoca-*
turos se, aiebant, *universos Persas sub regiae mu-*
ris, illumque iusserunt conscensa turri concionari,
regi illos a Smerdi, Cyri filio, nec ab alio. Hoc
Herod. T. II. P. I. G

Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδείξαντόν γε γνῶμην ὡς πε-
 ρεῖν ὁ Κύρου Σμέρδης, καὶ ἐξαρήσαντόν τὸν Φόνον 20
 75 αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα εἰσὶν οἱ ποιεῖν
 τοῦ Πηξιάσπιδος, συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ Μάγοι,
 ἀνέβιβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.
 Ὁ δὲ, τῶν μόντοι ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν
 ἐκὼν ἐπελήθετο· ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ Ἀχαιμένεος ἐγενεῖ· 5
 λόγησε τὴν πατριὴν τὴν Κύρου· μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτον
 κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας
 πεποιήκοι· διεξιὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην,
 φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφα-
 λές λέγειν τὰ γέγονε· ἐν δὲ τῷ παρόντι ἀναγκαῖον 10
 μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, τὸν μὲν
 Κύρου Σμέρδην ὡς αὐτὸς, ὑπὸ Καμβύσῳ ἀναγκαζό-

ei mandabant, ut qui summa fide esset apud Persas,
 quique saepe professus esset vivere Smerdin, Cyri
filium, caedemque illius pernegasset. (75.) Post-
 quam et hoc se facturum *Praxaspes* dixit, *Magi*,
 convocatis Persis, iusserunt eum conscendere turrim,
 et concionari. At ille quidem, quae ab his rogatus
 erat, eorum ultro oblitus, exordio sumto ab Achae-
 mene, genus recensuit Cyri; et postquam ad hunc
 descendit oratio, ad extremum beneficia omnia a
 Cyro in Persas collata commemoravit. Quibus expo-
 sitis, aperuit *veritatem*, quam adhuc a se occulta-
 tam esse, ait, quum non tutum sibi fuisset, id
 quod factum sit edicere; in praesentia autem ne-
 cessitate se cogi, ut verum declaret. Dixit igitur, se
 ipsum, coactum a Cambyse, Smerdin Cyri *filium*
 necasse, et Magos esse qui nunc regnum teneant.

μενος, ἀποκτείνε, τοὺς Μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρ-
σησι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίαιτο
15 ὀπίσω τὴν ἀρχήν, καὶ τοὺς Μάγους τισαίαιτο, ἀπῆκε
ἑαυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω.
Πρηξάσπης μὲν νυν, ἔων τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκι-
μος, οὕτω ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλευσάντο αὐ- 76
τίκα ἐπιχειρεῖν τοῖσι Μάγοισι, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι,
ἥϊσαν εὐξάμενοι τοῖσι Θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεια
πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ στεί-
5 χοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεια γεγονότα
ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ, ἐδίδονσαν αὐ-
τίς σφισι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πᾶγχυ
κελεύοντες ὑπερβαλέσθαι, μηδὲ, οἰδεόντων τῶν πρηγμά-
των, ἐπιτίθεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε
10 ἶναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιεῖν, μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι.

Denique multa imprecatus Persis, ni regnum recu-
perarent, poenasque a Magis sumerent, de turri se
praecipitem deiecit. Hunc finem *Praxaspes* habuit,
quum per totam vitam spectata fide vir fuisset.

(76.) Septem quos dixi Persae, p̄stquam decre-
verunt protinus adgredi *Magos*, neque rem differre,
perrexerunt deos precati, prorsus ignari eorum quae
circa *Praxaspen* acta erant. Sed dimidium viae pro-
gressi, rem comperiunt. Itaque de via declinantes,
quid faciendum deliberant: et *Otanes* quidem, om-
nino differendum inceptum censuit, neque in hac
rerum perturbatione adgrediendum: *Darius* vero,
protinus eundum esse, et exsequendum decretum. Qui

ὠθιζομένων δ' αὐτῶν, ἐφάνη ἰρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο
 αἰγυπῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσ-
 σοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τὴν τε Δαρείου πάν-
 τες αἶνον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἤϊσαν ἐπὶ τὰ βασι-
 77 λῆα, τεθαρσηκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπιστάσι δὲ ἐπὶ
 τὰς πύλας ἐγένετο οἷόν τι Δαρεῖω ἡ γνώμη ἔφερε· κα-
 ταιδιέμενοι γὰρ οἱ Φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρῶ-
 τους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσθ-
 σθαι, παρέσαν, θείῃ πομπῇ χρωμένους· οὐδ' ἐπει- 5
 ρῶτα οὐδεῖς. ἐπεὶ τε δὲ παρῆλθον εἰς τὴν αὐλὴν, ἐνέ-
 κυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἱ
 σφέας ἰστόρεον ὅ τι θέλοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα ἰστο-
 ρέοντες τούτους, τοῖσι πυλουργοῖσι ἀπέειπον, ὅτι σφέας
 παρῆκαν· ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ εἰς τὸ πρόσω 10
 παριέναι. οἱ δὲ, διακελευσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ

dum inter se altercantur, adparent septem accipitrum
 paria, insectantium duo paria vulturum, vellican-
 tiumque ea, et fodicantium. Quibus conspectis, sep-
 temviri cuncti collaudant *Darii* sententiam et ad re-
 giam pergunt, augurio freti. (77.) Qui ubi ad por-
 tam venerunt, accidit id quod Darius pro sententia
 dixerat: custodes reveriti primarios ex Persis viros,
 ac nihil mali ab eis suspicati, transire eos passi sunt,
 veluti divinitus missos; neque quisquam eos interro-
 gavit. Postquam vero in aulam progressi sunt, inci-
 dunt in eunuchos quorum munus est nuncios ad re-
 gem deferre: hique ex eis, quid velint, cuius rei caus-
 sâ veniant, quaerunt; simulque portae custodibus,
 quod eos admiserint, minas intentant, denique pro-
 gredi volentes septemviros prohibent. At illi, sese

ἐγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἰσχοντας αὐτοῦ ταύτη
 συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἦσαν δρόμῳ εἰς τὸν ἀνδρείωνα.
 Οἱ δὲ Μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τῆνικαῦτα ἔοντες τε 78
 ἔσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπεω γεγόμενα ἐν βουλῇ ἔχον-
 τες. ἐπεὶ ὧν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ
 βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ, ὡς
 5 ἔμαθον τὸ ποιεῦμενον, πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν
 δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος· ὁ δὲ, πρὸς
 τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλή-
 λοισι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἔοντων
 τε ἀγχοῦ τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρη-
 10 στα οὐδέν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνετο, καὶ τοῦτο
 μὲν Ἀσπαθίνην παίει εἰς τὸν μηρὸν, τοῦτο δὲ ἸνταΦέρ-
 νει εἰς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἑσπερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλ-
 μοῦ ἐκ τοῦ τραύματος ὁ ἸνταΦέρνης, οὐ μέντοι ἀπέθανε

invicem cohortati, strictis gladiis, hos qui illos pro-
 hibere conantur, e vestigio trucidant, et cursu in
 conclave contendunt. (78.) Erant forte tunc intus
Magi ambo; et de his quae a Praxaspe acta erant
 consultabant. Qui ubi eunuchos viderunt consterna-
 tos clamantesque, vicissim et ipsi prosiluerunt ambo;
 et, postquam cognoverunt quid rei esset, ad virtu-
 tem sunt conversi. Alter raptim arcum capit, hastam
 alter prehendit: committiturque ibi pugna. Et is qui-
 dem, qui arcum sumserat, cominus instantibus ho-
 stibus, nihil in eo praesidii invenit: alter vero, hastâ
 se defendens, primum *Aspathinem* percussit in
 femur, tum *Intaphernem* in oculum; et oculum qui-
 dem ex vulnere amisit *Intaphernes*, nec tamen mor-
 tuus est. Dum alter ex *Magis* hos vulnerat, interim

γε. τῶν μὲν δὴ Μάγων οὔτερος τραυματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ τὲ οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγένετο, 15 ἦν γὰρ δὴ Θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας· καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἑπτὰ δύο, Δαρεῖος τε καὶ Γωβρύης. συμπλακέντος δὲ Γωβρύεω τῷ Μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπιστεῶς ἠπόρει, οἷα ἐν σκέτῃ προμηθεόμενος 20 μὴ πλήξῃ τὸν Γωβρύην. ὁρέων δὲ μιν ἀργὸν ἐπιστεῶντα ὁ Γωβρύης, εἶρετο ὅτι οὐ χράται τῇ χειρὶ· ὁ δὲ εἶπε· „Προμηθεόμενος σέο, μὴ πλήξω.“ Γωβρύης δὲ αἰμείβετο· „Ὡθεὶ καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος.“ Δαρεῖος δὲ πειθόμενος, ὥστ' ἐπὶ τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχεν 25 κῶς τοῦ Μάγου.

- 79 Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς Μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτῶν τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τραυματίας ἐωντῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίης εἴκεν, καὶ φυλακῆς τῆς

alter, quum ei arcus nihil prodesset, esset autem cubiculum conclavi contiguum, in hoc confugit, ianuam clausurus. Sed duo ex septemviris, *Darius* et *Gobryas*, simul irrumpunt, et *Magum* Gobryas medium corripit: at colluctantibus adstans Darius, ferire cunctatur, quippe in tenebris metuens ne *Gabryam* feriat. Quem ille ita otiosum videns adstantem, *Quidni manu*, inquit, *uteris?* cui Darius, *tibi timens*, ait, *ne te feriam*. Et Gobryas, *Etiam per ambo adige*, inquit, *ferrum!* Cui parens Darius ferrum adegit, et forte fortuna *Magum* transfixit.

(79.) *Interfectis Magis*, abscissisque eorum capitibus, duo vulnerati ex septemviris ibi relinquuntur, quum infirmitatis caussa, tum arcis custodiendae:

ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτέων ἔχοντες τῶν Μάγων τὰς
 5 κεφαλὰς, ἔθειον ἕξω, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χροαίμενοι,
 καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγούμενοί τε
 τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα
 ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν Μάγων τὸν ἐν ποσὶ γνωόμενον.
 Οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τό τε γεγονός ἐκ τῶν ἑπτά,
 10 καὶ τῶν Μάγων τὴν ἀπάτην, ἐδίκαιον καὶ αὐτοὶ ἑτε-
 ρα τοιαῦτα ποιεῖν· σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτει-
 νον ὅκου τινὰ Μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νῦν ἐπελθοῦσα
 ἔσχα, ἔλιπον ἂν οὐδένα Μάγον. Ταύτην τὴν ἡμέρην Θερ-
 ραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερῶν· καὶ ἐν
 15 αὐτῇ ὀρετὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περ-
 σίων Μαγοφόνια· ἐν τῇ Μάγον οὐδένα ἔξεστι Φανῆναι
 εἰς τὸ Φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἐωυτοὺς οἱ Μάγοι ἔχουσι
 τὴν ἡμέρην ταύτην.

reliqui quinque, capita Magorum gestantes, foras
 currunt, ingentem clamorem strepitumque cientes;
 convocatisque Persis, quid gestum sit, exponunt,
 capitaque ostendunt; simul, quicumque eis obvi-
 us sit de Magorum genere, hunc interficiunt. Tum Per-
 sae, cognita Magorum fraude, et re a septemviris
 gesta, aequum et ipsi censuere paria facere; strictis-
 que gladiis, ubicumque Magum quemdam offende-
 rent, hunc trucidarunt: ac, nisi superveniens nox
 eos inhibuisset, nullum Magum reliquum erant fa-
 cturi. Hunc diem publice colunt Persae maxime die-
 rum omnium, eoque die ingens celebrant festum,
 quod *Magophonia* a Persis vocatur; quo die nulli
 Mago licet in publicum prodire, sed intra domos
 cuncti se continent.

- 80 Ἐπεὶ τε δὲ κατέστη ὁ Θόρυβος, καὶ ἔκτος πέντε
 ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλευόντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι
 Μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν
 λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν.
 Ὀτάνης μὲν ἐκέλευε εἰς μέσον Πέρσῃσι καταβῆναι τὰ 5
 πρήγματα, λέγων τάδε· „Ἐμοὶ δοκεῖ, ἓνα μὲν ἡμέων
 „μουνάρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀγα-
 „θόν· εἶδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσειω ὕβριν ἐπ' ὅσον
 „ἐπέσῃλθε, μετεσχέκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος.
 „Κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρημένον μοναρχίᾳ, τῇ 10
 „ἕξεστι ἀνευθύνῳ ποιέειν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν
 „ἀρίστον ἀνδρῶν πάντων, στάντα εἰς ταύτην τὴν ἀρχήν,
 „ἔκτος τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσιε· ἐγγίγνεται μὲν
 „γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ

(80.) Sedato tumultu, interiectis quinque diebus, hi qui Magos invaserant, de summa rerum deliberarunt: habitique sunt sermones, incredibiles quidem Graecis nonnullis, habiti tamen utique. Et Otanes quidem, imperium summum Persis in medio deponendum censens, haec verba fecit. *Mihi videtur, inquit, non amplius debere unum e nobis summā imperii potiri: nec enim iucundum hoc fuerit, nec bonum. Videtis enim, Cambysis contumelia quousque progressa sit, et Magi insolentiam estis experti. Et quo pacto bene composita res fuerit unius imperium? cui licet, nulli rationi reddendae obnoxio, facere quidquid libuerit. Tale quidem imperium, si viro etiam omnium optimo committatur, extra consuetos animi sensus facile eum abripiet. Nam praesentes opes insolentiam*

- 15 „ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα, ἔχει
 „πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ, ὕβρι κεκορημένος,
 „ἔρδει πολλά καὶ ἀτάσθαλα· τὰ δὲ, Φθόνῳ. καίτοι
 „ἄνδρα γε τύραννον, ἄφθογον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε
 „πάντα τὰ ἀγαθὰ· τὸ δ' ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς
 20 „πολιήτας πέφυκε. Φθονεῖ γὰρ τοῖσι ἀρίστοις πε-
 „ριεῦσίν τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοις τῶν
 „ἀστῶν, διαβολὰς δὲ ἀριστος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμυστό-
 „τατον δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωυμά-
 „ζης, ἄχβεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἦν τε θε-
 25 „ραπεύῃ τις κάρτα, ἄχβεται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ
 „μέγιστα ἔρχομαι ἐρίαν· νόμαί τε κινεῖ πάτρια, καὶ
 „βιάται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. Πλῆθος δὲ ἄρ-

ei ingenerant; invidia autem principio innata est homini. Et haec duo habens, omnem habet pravitatem: alia enim scelestia multa, insolentia repletus, faciet; alia, invidia. Quamquam virum in regia dignitate constitutum oportebat utique invidia vacare, quippe bonis rebus omnibus abundantem. At contrarium huius ei accidere adversus cives solet: invidet enim optimis quibusque, quod supersint vivantque; et gaudet pessimis, horumque adversus illos calumnias facillime admittit. Quod vero maxime omnium incongruum est: si modice eum admiraris, aegre fert quod non summo opere colatur; si quis eum summo opere colit, offenditur, adulatorem esse existimans. Denique, ut dicam quae sunt maxima: instituta mutat patria, vim adfert mulieribus, occidit iniudicatos. At populi imperium, primum, nomen habet omnium

„χον, πρῶτα μὲν, οὐνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσο-
 „νομίην. δεύτερα δὲ, ταύτων, τῶν ὁ μούναρχος, ποιεῖ σὺ-
 „δέν. πάλω μὲν ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, 30
 „βουλευματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Τίθεμαι
 „ὦν γνώμην, μετέντας ἡμέας μούναρχήν, τὸ πλῆθος
 „ἀέξιν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τὰ πάντα.“ Ὀτάνης μὲν
 81 δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλε-
 γαρχίῃ ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λέγων ταῦτα· „Τὰ μὲν
 „Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων, λελέχθω καί μοι ταῦ-
 „τα· τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἀνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνώ-
 „μης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηστοῦ οὐδέν 5
 „ἔστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστότερον. καὶ τοι, τυράννου
 „ὑβρίων φεύγοντας ἄνδρας, ἐς δήμου ἀκαλάστου ὑβρίων

honestissimum, iuris aequalitatem. Deinde, eorum quae patrat is qui unus imperat, nihil facit. Sorte gerit imperia et magistratus; potestatem habet rationi reddendae obnoxiam; consilia omnia ad commune civium refert. Quare sic ego censeo, misso facto unius imperio, multitudini imperium potestatemque esse permittendam: nam in multitudine insunt omnia. Hanc Otanes sententiam dixit. (81.) Tum Megabyzus, censeas paucorum imperio res esse permittendas, in hunc modum est locutus. Quae Otanes de abolenda regia potestate dixit, eadem mihi quoque dicta sunt: quod vero ad multitudinem deferri iussit imperium, ab optima sententia aberravit. Nam inutili turba nihil est insipientius, nihilque insolentius. Atqui hoc neutiquam ferendum, ut, qui regis contumeliam effugere cupimus, iidem in plebis indomitas inci-

239, 57.

- „πιστεύειν, ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι
 „ποιεῖ, γινώσκων ποιεῖ· τῷ δὲ οὐ γινώσκων ἐνι. καὶ
 10 „γὰρ ἂν γινώσκοι, ὅς οὐτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλὸν
 „οὐδὲν, οὐδ' οἰκῆϊον; ὥσθ' ἐμπεσὼν τὰ πρήγματα
 „ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ ἵκελος; Δήμῳ μὲν νυν,
 „οἱ Πέρσησι κακὸν νοέουσι, οὗτοι χράσθων. ἡμεῖς δὲ,
 „ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὁμιλίην, τού-
 15 „τοισι περιβέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ
 „αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν οἶκος ἄριστα βου-
 „λεύματα γίνεσθαι.“ Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώ-
 μην ἐπέφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδύκνυτο γνώμην, 82
 λέγων· „Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς τὸ πλη-
 „θος ἔχοντα, δοκεῖ ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' ἐς ὀλιγαρχ-

damus contumeliam. Nam ille, si quid facit, intelligit tamen quid sit quod facit: at plebi ne hoc quidem inest, ut intelligat. Quo enim pacto intelligat, quum nec didicerit nec noverit honestum aut conveniens quidquam, et deproperet negotia, cum impetu sine mente irruens, torrenti flumini similis? Populari igitur statu hi utantur, qui Persis male cupiunt: nos vero optimorum virorum seligamus societatem, cui imperium deferamus; quorum nempe in numero nos quoque erimus ipsi. Optimorum autem virorum consentaneum est optima etiam esse consilia. Haec est sententia a Megabyzo in medium proposita. (82.) Tertio loco Darius dixit sententiam, his usus verbis: Mihi vero, quae Megabyzus dixit ad multitudinem spectantia, ea recte dixisse videtur; quae vero ad oligarchiam spectant, non recte.

„χίην, οὐκ ὀρθῶς. Τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάν- 5
 „των τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δήμου τε ἀρίστου, καὶ
 „ὀλιγαρχίης, καὶ μονάρχου, πολλῷ τοῦτο προέχειν
 „λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἐνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν
 „Φανείη· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρεώμενος, ἐπιτροπεύει
 „ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθους· σιγῶτό τε ἂν βουλευμα- 10
 „τα ἐπὶ δυσμενέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλι-
 „γαρχίῃ, πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι εἰς τὸ κοινόν,
 „ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίγνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἕκα-
 „στος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμησί τε νικᾷν,
 „εἰς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται. ἐξ ὧν στά- 15
 „σις ἐγγίγνεται· ἐκ δὲ τῶν στασίων, Φόνος· ἐκ δὲ τοῦ
 „Φόνου, ἀπέβη εἰς μοναρχίην· καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε,

Nam si tria proposita sint, et quodque eorum, quae dico, in suo genere optimum, optimus status popularis, optima oligarchia, et monarcha optimus; horum trium hoc postremum reliquis longe praeferendum esse autumo. Etenim unius viri imperio qui sit optimus nihil profecto melius queat reperiri: optimo quippe consilio utens, inculpat administrabit res multitudinis, et ea ratione consilia adversus male animatos capta, tacita maxime habebuntur. In oligarchia vero, quum plures sint virtutem in commune exercentes, validae privatim inimicitiae exsistere amant: etenim, dum quisque cupit esse princeps, vultque ut sua sententia vincat, in magnas incidunt inimicitias: tum ex inimicitiis existunt seditiones, ex seditionibus caedes, et ex caedibus ad unius imperium res redit: atque ita adparet, quanto sit hic status

„ὅσα ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. Δήμου τε αὖ ἄρχοντος, ἀδύ-
 „νατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι. κακότητος τῶν
 20 „ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίνεται
 „τοῖσι κακοῖσι, Φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες
 „τὰ κοινὰ, συγκύψαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γί-
 „νεται, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους
 „παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θαυμαζέται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ
 25 „δήμου θαυμαζόμενος δὲ, ἂν ὦν ἐφάνη μουνάρχος
 „ἑῶν καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη
 „κράτιστον. Ἐνὶ δὲ ἐπεὶ πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν,
 „κόθεν ἡμῶν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; καὶ τεῦ δόντος; κότε-
 „ρα παρὰ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μουνάρχου; Ἐχω
 30 „τῶν γνῶμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἑνα ἄνδρα,

melior. Rursus, imperante plebe, fieri non potest quin pravitas se insinuet: pravitate vero in republica gliscente, inimicitiae quidem inter pravos non existunt, sed validae amicitiae: nam, qui rei publicae male faciunt, conspirantes id agunt: atque hoc ita succedit, usque dum existat aliquis populi patronus, qui hisce finem imponat. Eo fit igitur, ut hunc talem miretur populus; et mox eidem, quem populus miratur, summa imperii defertur: atque ita rursus hic idem ostendit, unius imperium esse optimum. Ut autem uno verbo omnia complectar, unde nobis libertas exstitit? quis nobis eam dedit? populus-ne, an oligarchia, an unus imperans? Est igitur mea haec sententia, quum per unum virum in libertatem simus vindicati, ut hanc imperii formam tueamur, adhaec patria

„τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν· χωρίς τε τούτου, πατέρας
 „νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.“

- 83 Γινώμαι μὲν δὴ τρεῖς αὗται προεκέατο· οἱ δὲ τέσσε-
 ρες τῶν ἑπτά ἀνδρῶν προσέβητο ταύτῃ. Ὡς δὲ ἐσώωβη
 τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆ-
 σαι, ἐλέξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε· „Ἄνδρες στασιῶ- 5
 „ται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασι-
 „λέα γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρε-
 „ψάντων τῷ Περσέων πλήθει τὸν ἂν ἐκείνοι ἔλονται,
 „ἢ ἄλλῃ τινὶ μηχανῇ. Ἐγὼ μὲν νυνὶ ὑμῶν οὐκ ἐναγω-
 „νεῦμαι· οὔτε γὰρ ἄρχειν, οὔτε ἀρχίσθαι, ἐθέλω.
 „ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε ὑπ' 10
 „οὐδενὸς ὑμέων ἀρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ'
 „ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.“ Τούτου εἰπατος ταῦτα, ὥς

*ne aboleamus instituta bene habentia; nec enim
 hoc utile nobis fuerit.*

(83.) Tres igitur istae sententiae fuerunt proposi-
 tae; et reliqui quatuor ex septemviris huic postremae
 adhaeserunt. Ut vero succumbere suam sententiam
 vidit *Otanes*, qui iuris aequitatem inter Persas stu-
 duerat stabilire, ita in collegarum medio locutus
 est: *Viri socii, adparet igitur necesse esse, ut*
unus e nobis rex creetur, sive is sorte lectus, sive
Persis permittamus arbitrium eligendi quem illi
voluerint, sive qua alia ratione. At equidem vobis-
cum in contentionem non descendam, nec enim
imperare volo, nec parere imperio. Itaque hac
conditione ego vobis cedo imperio. ut nullius ve-
strum imperio sim subiectus, nec ego ipse, nec
ex meis posteris quisquam. Quae quum ille dixis-

240, 17.

συνεχώρειν οἱ ἐξ ἐπὶ τούτοις, οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ
ἐπηγωνίζετο, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου κατήστο. Καὶ νῦν
25 αὕτη ἡ οἰκίη διατελέει μούνη ἐλευθέρη ἐοῦσα Περσέων,
καὶ ἄρχεται τσαῦτα ὅσα αὕτη θέλει, νόμους οὐκ
ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτά 84
ἐβουλευόντο ὡς βασιλέα δικαιοτάτα στήσονται καὶ
σφι ἔδοξε, Ὅτάνη μὲν, καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὅτάνειο αἰεὶ
γινομένοις, ἢ ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἑπτά ἔλθῃ ἡ βασι-
5 λείῃ, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτιος ἐκά-
στου, καὶ τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τι-
μιωτάτῃ. ταῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσαν οἱ δίδοσθαι ταῦ-
τα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέ-
στησε αὐτοὺς. ταῦτα μὲν δὴ Ὅτάνη ἐξαίρετα. Τὰδε
10 δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν παρίεναι ἐς τὰ βασιλῆα

set, reliqui sex postulatis eius sunt adsen-
si; et ille cum his in contentionem non descendit, sed ex eo-
rum medio discessit. Atque ad hunc diem familia
haec, una ex cunctis Persis, sui iuris esse perseverat,
neque paret imperio nisi quatenus vult ipsa, caete-
rum leges non transgrediens Persarum. (84.) Inde
reliqui ex septemviris consultantibus de rege acquissi-
ma conditione constituendo, decreverunt, ut *Otanes*,
eiusque in omne futurum tempus posterum, si alii cui-
piam ex septem viris regia obtingeret dignitas, emi-
nenter prae caeteris Medica veste quotannis, omnibus-
que muneribus quae apud Persas honorificentissima
habentur, donaretur. Haec Otani extra ordinem con-
ferenda decreverunt eo, quod is primus rem propo-
suerat, et ad deliberandum illos convocaverat. In
commune vero haec placere: cuique ex septemviris,

πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἐπτά ἀνευ ἐσαγγελείας, ἢ μὴ τυγχάνη εὐδῶν μετὰ γυναικὸς βασιλεύς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν συνεπα-
ναστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιλείης ἐβούλευσαν τοιόνδε·
ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶτος Φθέγξη- 15
ται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον
ἔχειν τὴν βασιληίην.

- 85 Δαρείῳ δὲ ἦν ἵπποκόμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ οὐνομα
ἦν Οἰβαρῆς. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ τε διελύθη-
σαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε· „Οἰβαρες, ἡμῖν δέδοκται
„περὶ τῆς βασιλείης ποιεῖν κατὰ τάδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵπ-
„πος πρῶτος Φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῶν 5
„ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην. νῦν
„ὦν, εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὥς ἂν ἡμεῖς σχῶ-
„μεν τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις.“ Ἀμείβεται

qui vellet, licitum fore intrare regiam *sine internun-*
cio, nisi forte cum uxore rex concumberet: praeterea,
non licere regi aliunde uxorem ducere nisi ex con-
iuratorum familia. De ratione vero constituendi re-
gis hoc decreverunt, ut, cuius equus oriente sole
primus hinnitum edidisset in suburbio, ipsis insi-
dentibus, is regnum obtineret.

(85.) Erat Dario equorum custos, callidus homo,
cui nomen Oebares. Huic homini, postquam e concilio
discesserunt, dixit Darius: *Oebares, quod ad re-*
gnum spectat, hoc facere decrevimus: cuius equus
inter solis ortum, nobis insidentibus, primus hin-
nitum ediderit, illum regem fore. Tu igitur si quod
nostis artificium, fac ut nobis obtingat haec digni-
tas, non alii cuiquam. Cui Oebares respondit: *Si in*

241, 46.

Οὐβάρης τοῖσδε· „Εἰ μὲν δὴ, ὧ δέσποτα, ἐν τούτῳ
 10 „τοί ἐστι ἢ βασιλέα εἶναι ἢ μὴ, θάρσει τούτου εἵνεκα,
 „καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· ὡς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος
 „πρὸ σεῦ ἔσται· τοιαῦτα ἔχω Θάρμακα.“ Λέγει Δα-
 ρεῖος· „Εἰ ταῖνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὦρῃ μη-
 „χανᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς τῆς ἐπιούσης
 15 „ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἐστι.“ Ἀκούσας ταῦτα ὁ Οὐ-
 βάρης, ποιεῖ τοιόνδε· ὡς ἐγένετο ἡ νύξ, τῶν Θηλέων
 ἵππων μίην, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστεργε μάλιστα,
 ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προάστειον, κατέδησε, καὶ ἐπή-
 γαγε τὸν Δαρείου ἵππον· καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε
 20 ἀγχοῦ τῇ ἵπῳ, ἐγχαίμπτων τῇ Θηλέῃ· τέλος δέ,
 ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὴν ἵππον. Ἀμ' ἡμέρῃ δὲ διαφωσκού- 86
 ση, οἱ ἐξ, κατὰ συνθήκαντο, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵπ-
 πων. διεξελαινόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὡς κατὰ

*hoc situm est, here, ut tu rex sis aut non sis, confi-
 de huius rei caussa, et bono animo esto: nec enim
 alius prae te rex erit; talia habeo medicamenta. Re-
 ponit Darius: Quod si ergo tale quoddam habes com-
 mentum, adest tempus quo illud pares, nec diffe-
 ras; in crastinum enim certamen nobis est pro-
 positum. Quibus auditis, haec machinatur Oeba-
 res. Ut ingruit nox, ex equabus unam, quam prae
 caeteris amabat Darii equus, in suburbium ductam
 adligat; dein adductum Darii equum aliquamdiu
 circa illam circumducit, paulatim adpropinquans;
 ad extremum, ut illam ineat, admittit. (86.) Simul
 atque dies illuxit, aderant sex viri equis insidentes,
 sicut inter eos convenerat. Qui dum per suburbium
 vehuntur, ubi ad eum locum venerunt quo proxima*

- τοῦτο τὸ χωρίον ἐγίνοντο ἵνα τῆς παροιχομένης νυκτὸς κατεδίδετο ἡ Θήλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος 5 προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι, ἀστραπὴ ἐξ αἰθρίας καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπγυνόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσέ μιν, ὥσπερ ἐκ συνθέτου τευ γεγόμενα· οἱ δὲ, καταβορόντες ἀπὸ τῶν
- 87 ἵππων, προσεκύνουν τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλῆα. Οἱ μὲν δὴ Φασὶ τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι. οἱ δὲ, τοιάδε· (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρω λέγεται ὑπὸ Περσίων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ἐπιψαύσας τῇ χειρὶ, ἔχει αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ 5 ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνόντι ἀπίσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους, τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα, πρὸς τοῦ Δαρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖλαι· τὸν δὲ, αἰσθόμενον, Φριμάξασθαι τε καὶ χρεμετίσαι.
- 88 ΔΑΡΕΪΟΣ τε δὴ, ὁ Ὑστάσπεος, βασιλεὺς ἀπε-

nocte adligata fuerat equa, ibi adcurrrens Darii equus hinnitum edidit: et eodem temporis momento fulgur atque tonitru sereno de coelo exstitit. Atque haec, Dario veluti ex composito quodam supervenientia, auspiciū consummarunt: et reliqui quinque, ex equis desilientes, ut regem *Darium* adoraverunt. (87.) De *Oebare* duplex apud Persas fama fertur; aliis id eum, quod dixi, fecisse narrantibus; aliis hocce: genitalia equae sua manu eum attrectasse, manumque in subligaculis occultasse; dein, quum oriente sole in eo essent equi ut procederent, exsertam manum naribus equi Darii admovisse; moxque hunc, ad odoris sensum, infremuisse hinnitumque edidisse.

(88.) DARIUS igitur, *Hystaspis filius*, rex renun-

δέδεκτο· καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πληρ
 Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον
 αὐτῆς Καμβύσεω. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμᾶ κατήκουσαν
 5 ἐπὶ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέν-
 τες Καμβύσεα ἐπ' Αἴγυπτον· ἀεκόντων γὰρ Ἀρα-
 βίων, οὐκ ἂν ἐσβάλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. Γάμου
 τε τοὺς πρώτους ἐγάμει Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν
 δύο θυγατέρας, Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστάνην· τὴν μὲν
 10 Ἀτοσσάν, προσυνοικήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ,
 καὶ αὐτῆς τῷ Μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστάνην, παρθένον.
 ἐτέρην δὲ, Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα, ἔγημε, τῇ
 οὐνομα ἦν Πάρμυς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυ-
 γατέρα, ἣ τὸν Μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε
 15 πάντα οἱ ἐπιπλέατο. Πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμε-
 νος λίθινον, ἔστησε· ζῶον δὲ οἱ ἐνῆν, ἀνὴρ ἱππεύς· ἐπέ-

ciatus est: omnesque Asiae populi, Arabibus exoeptis, imperio eius paruerunt, a Cyro primo subacti, ac dein rursus a Cambyse. Arabes vero numquam in servitutem sunt redacti, sed hospites erant et amici, qui Cambysi transitum in Aegyptum praestiterunt; nam invitis Arabibus numquam in Aegyptum penetrare Persae potuissent. Matrimoniaque Darius iniit nobilissima inter Persas, cum duabus Cyri filiabus, Atossa et Artystone; quarum illa quidem ante Cambyasis uxor fuerat, fratris sui, deinde rursus Magi; Aristone vero virgo erat: praeterea Smerdis filiam, Cyri filii, uxorem duxit, cui nomen erat Parmys: habuitque etiam Otanis filiam, quae Magum prodiderat. Quumque iam omni ex parte stabilita esset eius potentia, primum monumentum statuit lapi-

γραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε· ΔΑΡΕΙΟΣ ὁ
 ὙΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ἵΠΠΟΥ ΤΗΣ ἈΡΕ-
 ΤΗΣ (τὸ οὐνομα λέγων) ΚΑΙ ΟἴΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ἵΠ-
 ΠΟΚΟΜΟΥ, ἘΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑ- 20
 89 ΣΙΛΗΙΗΝ. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι, ἀρχὰς
 α κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σάτρα-
 πῆτας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἄρχοντας
 ἐπιστήσας, ἐτάξατο φόρους οἱ προσιέναι κατὰ ἔθνεά
 τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστάσ- 5
 σων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχέας, ἄλλοισι ἄλλα
 ἔθνεα τὰ ἐκαστέρῳ νέμων. Ἀρχὰς δὲ καὶ φόρων πρόσ-
 οδον τὴν ἐπέτεον κατὰ τάδε διεῖλε. τοῖσι μὲν αὐτῶν
 ἀργύριον ἀπαγινέουσι, εἴητο Βαβυλωνίον σταθμὸν τά-
 λαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εὐ- 10

deum, cui figura insculpta erat, vir equo insidens,
 cum inscriptione huiusmodi: DARIUS HYSTASPIS FI-
 LIUS EQUI VIRTUTE (nomen equi hîc erat adscri-
 ptum) ET OEBARIS EQUORUM CUSTODIS REGNUM PER-
 SARUM OBTINUIT. (89.) His domi peractis, *impe-
 rium* in *praefecturas* distribuit, *viginti* numero,
 quas *satrapias* illi vocant. Quibus constitutis prae-
 fecturis, nominatisque singularum praefectis, *tributa*
 ordinavit, quae ei e singulis populis redirent; ita qui-
 dem ut aliis populis finitimos populos adtribueret,
 et finitimos hos praetermittens [*scil. nomina eorum*
in viginti praefecturarum numero praetermittens]
 aliis rursus populis alios remotiores adtribueret.
 Praefecturas autem et annua tributa hoc modo con-
 stituit. Quibus imperatum est argentum adferre, his
 praedictum erat, ut Babylonico pondere talentum ad-

243, 7.

βοεικόν. τὸ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναται Εὐβοί-
 δας ἐβδομήκοντα μνέας. Ἐπὶ γὰρ Κύρου ἄρχοντος,
 καὶ αὐτὶς Καμβύσειω, ἣν κατεστηκὸς οὐδὲν φόρου πέρι,
 ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ
 15 φόρου, καὶ παραπλήσια ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρ-
 σαι, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δε-
 σπότης· Κῦρος δὲ, πατήρ· ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάν-
 τα τὰ πρῆγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπὸς τε ἦν καὶ ὀλί-
 γωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἥπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα
 ἐμνηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων 90
 τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυ-
 κίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, εἰς γὰρ ἦν οἱ τε-
 ταγμένος φόρος οὗτος, προσήϊε τετρακόσια τάλαντα
 5 ἀργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτός οἱ νομὸς κατεστήκει.

ferrent; quibus aurum imperatum, hi Euboicum ad-
 ferrent talentum: valet autem Babylonium talentum
 Euboicas libras septuaginta. Nam Cyro imperante,
 atque etiam dein Cambyse, de tributo pendendo
 nihil erat constitutum, sed dona adferebant. Itaque
 propter hanc tributorum impositionem, et alia huic
 similia, alunt Persae, *institorem fuisse Darium;*
Cambysen vero, dominum; Cyrum, patrem fuisse.
Darium enim, ut institorem administrasse reg-
num; Cambysen durum fuisse et superbum; Cy-
rum vero mitem, qui omne bonorum genus ipsis
parasset. (90.) Ab Ionibus igitur, et Magnetibus
 Asiam incolentibus, et Aeolensibus, et Caribus, et
 Lyciis, et Milyensibus, et Pamphyliis, (quibus in
 commune unum erat tributum impositum) quadrin-
 genta redibant argenti talenta: haec *prima* erat *prae-*
fectura. A Mysis vero, et Lydis, et Lasoniis, et Ca-

Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Λασονίων, καὶ Κα-
 βαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα. νομὸς
 δεύτερος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων, τῶν ἐπὶ δεξιᾷ
 ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηάκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἐξή- 10
 κοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος. νομὸς τρίτος
 αὗτος. Ἀπὸ δὲ Κιλικίων, ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ
 τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα
 ἀργυρίου πεντακόσια· τούτων τεσσεράκοντα μὲν καὶ ἐκα-
 τὸν εἰς τὴν Φρουρέουσιν ἵππον τὴν Κιλικίην χώραν ἀναί- 15
 σμιούτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Δαρίῳ ἐφοί-
 91 τα. νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσειδηίου πόλιος,
 τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἶκισε ἐπ' οὐροισι τοῖσι
 Κιλικίων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι
 Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων, ταῦτα γὰρ ἦν

XC. 7. Ὑγνίων. *Suspectum nomen.* Αὐτενίων nonnulli.

ballis, et Hygennensibus, quingenta talenta: *altera*
 haec praefectura. Ab Hellespontiis, ad dextram intro
 naviganti, et Phrygibus, et Thracibus Asiam incolen-
 tibus, et Paphlagonibus, et Mariandynis, et Syriis,
 trecenta sexaginta talenta tributi nomine redibant:
tertia haec praefectura. A Cilicibus trecenti sexaginta
 equi candidi, unus in diem, et quingenta argenti ta-
 lenta; quorum talentorum centum et quadraginta in
 equitatum insumebantur, qui Ciliciam provinciam
 custodiebat, reliqua trecenta et sexaginta ad Dariū
 mittebantur: *quarta* haec praefectura. (91.) A Po-
 sideo urbe, quam Amphilocho condidit, Amphiarai
 filius, in Cilicum et Syrorum confinibus, ab hac in-
 cipiēdo usque ad Aegyptum (excepta Arabum di-

44, 36.

β αἰτελέα, πενήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν.
 ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συ-
 ρίη ἢ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος. νομὸς πέμ-
 πτος οὗτος. Ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν προσ-
 • χέων Αἰγύπτῳ, καὶ Κυρήνης τε καὶ Βάρκης, (ἐς γὰρ
 10 τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὐταὶ ἐκεκοσμέατο,) ἑπτακόσια
 προσήϊε τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γι-
 νομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγένετο ἐκ τῶν ἰχθύων. τούτου τε δὴ
 χωρὶς τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ ἐπιμετρούμενου σίτου, προσ-
 ἦϊε ἑπτακόσια τάλαντα· πρὸς γὰρ, δύο καὶ δέκα μυ-
 15 ριάσι, Περσίων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τεύχεϊ τῷ ἐν Μέρ-
 Φι κατοικημένοισι, καταμετρούουσι, καὶ τοῖσι τούτων
 ἐπικούροισι. νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ
 Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς τῶντ'

XCI. 14. πρὸς γὰρ. *Alii σίτου γάρ. Ibid. μυριάσι. An μυ-
 ριάδας? centum et viginti millia medimnorum frumenti.*

zione, quae tributi erat immunis) tributum im-
 positum erat trecentorum quinquaginta talentorum. Est
 autem in hac praefectura Phoenice omnis, et Palaes-
 tina quae vocatur Syria, et Cyprus: *quinta* haec
 praefectura. Ex Aegypto vero, et Afris Aegypti fini-
 timis, et ex Cyrene et Barce, (nam et hae Aegyptia-
 cae praefecturae erant adtributae) septingenta redi-
 bant talenta, praeter pecuniam quod ex Moeridis
 lacu ex piscibus redibat: praeter hanc, inquam, pe-
 cuniam, ac praeter demensum frumentum, septin-
 genta redibant talenta; nam insuper frumentum me-
 tiuntur duodecim myriadibus Persarum, qui in Alba
 arce Memphi habitant, horumque auxiliariis: *sexta*
 haec praefectura. Sattagydae, Gandarii, Dadicae et
 Aparytae, in unam praefecturam, quae *septima* est,

τεταγμένοι, ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέ-
 φερων νομὸς οὗτος ἐβδομος. ἀπὸ Συσίων δὲ, καὶ 2
 τῆς ἄλλης Κισσίων χώρας, τριηκόσια νομὸς ὄγδοος
 92 οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυ-
 ρίης, χίλια οἱ προσήϊε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες
 ἑκτομῖαι πεντακόσιοι νομὸς ἑνᾶτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἀγ-
 βατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς, καὶ Παρικανίων,
 καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια 5
 τάλαντα νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παι-
 σίκαι, Παντίμαθοι τε καὶ Δαρεῖται, ἐς ταῦτ' οὐ συμ-
 φέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον νομὸς ἐνδέ-
 κατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἐξή-
 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν. νομὸς δυώ- 10
 93 δέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ, καὶ Ἀρμενίων,
 καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τε

contributi, centum septuaginta conferebant talenta.
 Ex Susis et reliqua Cissiorum regione, trecenta talenta
 redibant: *octava* haec praefectura. (92.) Ex Babylo-
 ne reliquaque Assyria mille argenti talenta redibant
 Dario, et castrati pueri quingenti: *nona* haec prae-
 fectura. Ex Agbatanis et reliqua Medica provincia,
 et Paricanis et Orthocorybantibus, quadringenta
 quinquaginta talenta: *decima* haec praefectura. Cas-
 pii et Pausiacae, tum Pantimathi et Daritae, una con-
 tributi, talenta conferebant ducenta; *undecima* haec
 praefectura. A Bactrianis ad Aeglos usque tributum
 pendebatur trecentorum et sexaginta talentorum:
duodecima haec praefectura. (93.) Ex Pactyica et
 ex Armeniis horumque finitimis usque ad Euxinum
 Pontum, quadringenta talenta: *decima tertia* haec

τρακόσια τάλαντα. νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος.
 Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγίων, καὶ Θαμαναίων,
 5 καὶ Οὔτιων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰ-
 κεόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐν τῇσι τοὺς
 ἀνασπάστους καλεσμένους κατοικίζει βασιλεῖς, ἀπὸ
 τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγένετο φόρος. νο-
 μὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κά-
 10 σπαι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀγίνεον τάλαντα. νο-
 μὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χο-
 ράσμιοι, καὶ Σόγδοι τε καὶ Ἀρειοί, τριηκόσια τάλαντα.
 νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ, καὶ 94
 Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας, τετρακόσια τάλαντα ἀπα-
 γίνεον νομὸς ἑβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι
 δὲ, καὶ Σάσπειρσι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπέτε-
 5 τακτο τάλαντα. νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μό-
 σχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσ-

XCIII. 9. Κάσπιοι. Κάσπιοι ed. Reiz. ex coniect.

praefectura. A Sagartiis, et Sarangis, et Tamanceis, et Utiis, et Mycis, et ex Rubri maris insulis, quas his, qui *relegati* vocantur, habitandas rex adsignat, ex his omnibus sexcenta talenta tributii nomine coge-
 bantur: *decima quarta* haec praefectura. Sacae et Cas-
 pii ducenta quinquaginta contulerunt talenta: prae-
 fectura haec *decima quinta*. Parthi vero et Choras-
 mii, et Sogdi et Arci, trecenta talenta: *decima sexta*
 praefectura. (94.) Paricanii et Aethiopes Asiam in-
 colentes, quadringenta conferebant talenta: praelectu-
 ra haec *decima septima*. Matienis, Saspiribus et Ala-
 rodiis ducenta imposita talenta erant: praefectura haec
decima octava. Moschis et Tibarenis et Macronibus,
 et Mossynoecis et Maribus trecenta imperata talenta:

συνοίκιοι, καὶ Μαρσί, τριηκόσια τάλαντα προείρητο.
 νομὸς εἵνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθος τε
 πολλῷ πλείστον ἐστὶ πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώ-
 πων, καὶ Φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, 10
 ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος. νομὸς εἴκο-
 95 στός οὗτος. Τὸ μὲν δὲ ἀργύριον τὸ Βαβυλωνίων πρὸς
 τὸ Εὐβοικὸν συμβαλλεόμενον τάλαντον, γίνεται τεσ-
 σεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα.
 τὸ δὲ χρυσίον τρισκαίδεκάστας λογιζόμενον, τὸ ψή-
 γμα εὐρίσκεται ἐὼν Εὐβοικῶν τάλαντων ὀγδώκοντα 5
 καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὦν πάντων
 συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοικὰ τάλαντα συνελέ-
 γετο ἐς τὸν ἐπέτειον Φόρον Δαρείῳ μύρια καὶ τετρακισ-
 χίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα· τὸ δ' ἐτι τού-
 96 των ἔλασσον ἀπιεῖς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήϊε

XCIV. 7. Μαρσί. Vulgo Μάρδοισι. Alii Μάρσοισι vel Μαρσοῖσι.

XCV. 2 seq. τεσσερ. καὶ πεντ. Uppis cod. ὀγδώκοντα καὶ ὀκτακόσια.

praefectura haec *decima nona*. Indorum populus
 longe frequentissimus omnium quos novimus homi-
 num est, et tributum hi pependerunt pro ratione alio-
 rum omnium, trecenta et sexaginta talenta ramento-
 rum auri: *vicesima* haec praefectura. (95.) Iam
 Babylonicum argentum si cum Euboico conferatur,
 fuerint talenta novies mille quingenta et quadragin-
 ta. Aurum vero si tredecuplum aestimetur, reperi-
 tur ramentum illud valere talenta quater mille sex-
 centa et octoginta. Quibus cunctis in unam summam
 collectis, tributum nomine colligebantur Dario quot-
 annis Euboicorum talentorum quatuordecim millia
 cum quingentis et sexaginta; ut minorem numerum
 mittam, qui hanc summam excedit, (96.) Hoc tri-

Φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγαχόθεν. προϊόντος μῆντος τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσήϊε ἄλλος Φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσα-
 5 λίας οἰκημένων. Τοῦτον τὸν Φόρον θησαυρίζει ὁ βασι-
 λεὺς τρόπῳ τοιῷδε. ἐς πίθους κεραμένους τήξας κατεγ-
 χεῖ· πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, περιαιρέει τὸν κέραμον.
 ἑπεὰν δὲ δεθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτο ὅσου
 αὖν ἐκάστοτε δέηται.

Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ Φόρων ἐπιτάξις. 97
 ἡ Περσὶς δὲ χώρα μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος·
 ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. Οἶδε δὲ Φόρον
 μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ αἰγίνεον. Αἰθίο-
 5 πες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαύνων
 ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας κατιστρέψατο· οἱ περὶ
 τε Νύσσην τὴν ἰρὴν κατοίκηνται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνα-

butum Dario ex Asia redibat, et ex exigua Africae parte. Sed procedente tempore etiam aliud ei tributum ex insulis rediit, et ab his qui Europam incolunt usque ad Thessaliam. Hoc tributum tali modo rex in thesauris recondit. Liquefactum metallum in dolia fictilia infundit, et repleto vase frangit testam. Dein, quando pecuniâ indigat, tantumdem cudendum curat, quantum usus postulat.

(97.) Hae igitur sunt praefecturae, et taxationes tributorum. *Persidem* vero regionem solam in tributiarum numero non nominavi; hanc enim a tributis immunem incolunt Persae. Porro impositum quidem tributum non pendebant, sed *dona ferebant* hi. *Aethiopes* Aegypto contermini, quos Cambyses, quum adversus Macrobios Aethiopas arma ferret,

γουςι τὰς ὁρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες, καὶ οἱ πλησιό-
 χωροι τούτοις, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ
 καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκτεται κατὰ- 10
 γαία. οὗτοι συναμφότεροι διὰ τρίτον ἔτεος ἀγίνοιον,
 ἀγινέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χαίνας ἀπύρου
 χρυσοῦ, καὶ διηκοσίας Φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε
 παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους
 εἴκοσι. Κόλχοι δὲ ἐτάξαντο ἐς τὴν δωρεὴν, καὶ οἱ προσ- 15
 εχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὐρεος· ἐς τοῦτο γὰρ τὸ
 οὖρος ὑπὸ Πέρσησι ἀρχεται· τὰ δὲ πρὸς βορρῇν ἀνεμὸν
 τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. οὗτοι ὦν
 δῶρα, τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντετηρίδος
 ἀγίνοιον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀρά- 20
 βιοι δὲ χίλια τάλαῖτα ἀγίνοιον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν

subegit; qui circa sacram Nysam habitant, et Baccho
 dies festos celebrant. Hi Aethiopes, et horum finiti-
 mi, semine utuntur eodem quo Calantiae Indi, do-
 mos autem habent subterraneas. Hi simul ambo ter-
 tio quoque anno adferebant, adferuntque etiam ad
 meam usque aetatem, duo choenices auri ignem non
 experti, et ducentos truncos ebeni, et quinque pue-
 ros Aethiopes, et viginti magnos dentes elephantor-
 um. *Colchi* vero pacti sunt de dono ferendo, et ho-
 rum finitimi usque ad Caucasum montem: nam us-
 que ad hunc montem pertinet Persarum imperium;
 qui vero ad septemtrionem sunt Caucasi, hi nil am-
 plius curant Persas. Hi igitur dona, de quibus pacti
 sunt, ad meam usque memoriam quinto quoque
 anno adferebant, centenos pueros, virginesque cen-
 tenas. *Arabes* vero [*Arabii* dicuntur Nostro] quot-

ἔτος. Ταῦτα μὲν οὗτοι δῶρα, πάρεξ τοῦ Φόρου, βασιλεῖ ἐκόμιζον.

Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἴνδοι, αἶψ' οὗ 98
τὸ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρόπῳ
τοιῷδε κτέωνται. Ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ πρὸς ἥλιον
ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ
8 περὶ ἀτρεκές τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ ἡλίου
ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἴνδοί.
Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρημὴ ἐστὶ, διὰ τὴν ψάμ-
μον. Ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνη Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα
σφισι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὐ. οἱ
10 δὲ ἐν τοῖσι ἔλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἰχθύας
σιτέονται ὤμους, τοὺς αἰρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίνων
ὀρμεαμένοι. καλάμου δὲ ἐν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποίε-
ται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα φλοῖνη·

annis mille adferebant thuris talenta. Haec igitur,
praeter tributum, dona hi regi ferebant.

(98.) *Auri* autem copiam illam, ex qua regi ramenta, quae dixi, adferunt *Indi*, tali modo nanciscuntur. Quae terra inde ab India versus orientem solem porrigitur, ea prorsus sabulosa est. Nam eorum, quos nos novimus, populorum, de quibus certi quidpiam traditur, primi versus orientem solem *Indi* sunt: post Indos enim orientem versus deserta terra est propter sabulum. Sunt autem plures *Indorum populi*, diversis linguis utentes. Et eorum alii nomades sunt; alii non sunt. Sunt etiam qui in paludibus habitant fluminis, vesounturque crudis piscibus; quos capiunt, navigiis ex arundine confectis insectantes: quodlibet navigium ex uno genu arundinis confectum. Hi *Indi* vestem gestant ex scirpo; quam, post-

ἦν, ἐπεὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ Φλοῦν ἀμήσωσι καὶ κό-
 ψωσι, τὸ ἐνβέϋτεν Φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὡς 15
 99 θώρηκα ἐνδυνέουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ οἰκέον-
 τες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσται ὠμῶν καλέον-
 ται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χαῶ-
 σθαι. ὅς ἂν κάμη τῶν ἀστῶν, ἦν τε γυνή, ἦν τε ἀνὴρ,
 τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ ὁμιλέοντες κτείνου- 5
 σι, Φάμενοι, αὐτὸν τηκόμενον τῇ νοῦσῳ, τὰ κρέα σφίσι
 διαφθείρεσθαι. ὁ δὲ, ἄπαρνός ἐστι μὴ μὲν νοσέειν· οἱ
 δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείναντες κατευωχέονται.
 ἦν δὲ γυνὴ κάμη, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα
 γυναῖκες ταῦτά τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς 10
 γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατευωχέονται. ἐς δὲ τού-
 του λόγον οὐ πολλοὶ τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ
 100 τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πίπτοντα πάντα κτείνουσι. Ἐτέρων

quam scirpum (*phleum*) e flumine demessuerunt tu-
 deruntque, plectunt deinde in storeae modum, et
 tamquam thoracem induunt. (99.) Alii ex *Indis*,
 his ab oriente habitantes, nomades sunt; cruda carne
 vescentes, qui *Padaei* vocantur. Institutis hi utun-
 tur huiusmodi. Quando quis morbo laborat civium,
 sive mulier, sive vir, tunc virum viri maxime fami-
 liares occidunt, dicentes, si morbo consumeretur,
 carnem ipsis corruptum iri. At ille negat se aegro-
 tare; hi vero, non adsentientes, interficiunt eum cpu-
 lanturque. Quando mulier aegrotat, similiter mulie-
 res maxime necessariae idem faciunt quod viris viri.
 Nam et, qui ad senectutem pervenit, eum mactant,
 carneque eius vescuntur: haud multi autem illorum
 eo perveniunt; nam antea quemcumque morbo quo-

δέ ἐστι Ἰνδῶν ὁδὲ ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε τι σπεύρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι· ποιηΦαγέουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσί ἐστι ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ κάλυκι ἔψουσί τε καὶ σιτέονται. ὅς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κέεται· Φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὐτ' ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κα- 101 τέλεξα πάντων, ἐμφανὲς ἐστι, κατὰπερ τῶν προβάτων· καὶ τὸ χρῶμα Φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ παρὰπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, κατὰπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, κατὰπερ τὸ χρῶμα· τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται Φορῇ. οὗτοι μὲν τῶν Ἰν-

dam correptum interficiunt. (100.) Aliorum *Indorum* alius mos est huiusmodi. Nec occidunt animatum quidquam, nec sementem faciunt, nec domos solent possidere: herbis vescuntur; estque eis semen quoddam, milii fere magnitudine, folliculo inclusum, sponte e terra nascens, quod colligunt, et cum folliculo elixum comedunt. Si quis ex eis in morbum incidit, abit in desertum, ibique iacet; neque quisquam aut mortuum curat, aut aegrotum. (101.) Omnes hi, quos commemoravi, *Indi* foeminis miscentur publice, veluti pecudes; et colorem habent similem maxime Aethiopibus. Semen autem ipsorum genitale non, quemadmodum aliorum hominum, album est, sed nigrum, sicut corporis color: tale vero etiam semen genitale Aethiopes edunt. Hi

δῶν ἑκατέρῳ τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος οὐδαμᾶ ὑπήκουσαν.

- 102 Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυικῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορρῆς ἀνέμου κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι παραπλησίην ἔχουσι διάσταν. οὗτοι καὶ μαχμῶτατοί εἰσι Ἰνδῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι 5 εἰσὶ οὗτοι. κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημίη διὰ τὴν ψάμμον· ἐν δὲ ὧν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάλα ἐχόντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, αἰλωπέκων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ αὐτέων καὶ παρὰ βασιλείῃ τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευόντες. οὗτοι ὧν οἱ 10 μύρμηκες, ποιούμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον, κατὰπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοιότα-

Indi longius a Persis habitant, meridiem versus; neque umquam Darii paruerunt imperio.

(102.) Alii vero *Indi* Caspatyro urbi et Pactyicae regioni sunt finitimi, a septemtrione reliquorum Indorum habitantes, qui vitae ratione utuntur Bactrianis simili. Hi sunt Indorum bellicosissimi, iidemque qui ad conquirendum *aurum* proficiscuntur. Est enim ibi deserta regio propter sabulum: et in hoc nimirum deserto atque sabulo sunt *formicae*, magnitudine non quidem tanta quanta canum, sed tamen *maiores vulpibus*: quarum nonnullae aluntur apud regem Persarum, in illa regione a venatoribus captae. Hae igitur formicae, sub terra habitantes, egerunt sabulum eodem modo sicut in Graecia formicae; quibus etiam specie corporis simillimae sunt. *Sabu-*

15 τοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσῖτις. Ἐπὶ
 δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται εἰς τὴν ἐρήμον οἱ
 Ἰνδοὶ, ζευζάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σινηφό-
 ρον μὲν ἐκατέρωθεν ἔρσενά παρέλκειν, θήλειαν δὲ, εἰς
 μέσον· ἐπὶ ταύτην δὴ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας
 ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ. αἱ
 20 γὰρ σφι καμήλοι ἵππων οὐκ ἥσσονες εἰς ταχύτητά εἰσι·
 χῶρίς δὲ, ἄχθεα δυνατώτεραι πολλὰν φέρειν. Τὸ μὲν 103
 δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ καμήλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι
 Ἕλλησι οὐ συγγράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστίεται αὐτῆς,
 τοῦτο φράσω. καμήλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει
 5 τέσσαρας μηρούς, καὶ γούνατα τέσσαρα· τὰ δὲ αἰδοῖα,
 διὰ τῶν ὀπισθίων σκελέων πρὸς τὴν εὐρὴν τετραμμένα.
 Οἱ δὲ δὴ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτῃ χρῶν- 104
 μενοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσόν, λελογισμένως ὅπως

Iam autem quod ab illis egeritur, auriferum est.
 Ad hoc igitur colligendum profecturi Indi iungunt
 quisque tres camelos, funalem utrimque marem, qui
 a latere trahant; in medio foeminam, dans operam
 ut a pullis quam recentissime natis abstractam iun-
 gat: hanc ipse conscendit. Sunt enim cameli equis
 velocitate non inferiores, insuper vero ad onera fe-
 rendam multo validiores. (103.) Iam, species qui-
 dem qualis sit cameli, Graecis satis gnaris non de-
 scribam: quod vero de eo ignoratur vulgo, hoc di-
 cam. Camelus in posterioribus cruribus quatuor ha-
 bet femora et quatuor genua; veretrum vero inter
 posteriora crura caudam versus spectans. (104.)
 Hoc igitur modo, talique utentes vectura, ad colli-
 gendum aurum proficiscuntur Indi, temporis ratio-
Herod. T. II. P. I.

αὐ καυμάτων τῶν θερμωτάτων ἔοντων ἔσονται ἐν τῇ
 ἀρπαγῇ· ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφα-
 νεῖς γίνονται ὑπὸ γῆν. Θερμώτατος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τοῦ 5
 τοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἐωθινόν· οὐ, κατὰ περ τοῖσι
 ἄλλοις, μεσαμβρίας· ἀλλ' ὑπερτείλας, μέχρις οὗ
 ἀγορῆς διαλύσιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῶν
 μᾶλλον, ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὥστ'
 ἐν ὕδατι λόγος αὐτοῦς ἐστὶ βρέχεισθαι τῆνικαῦτα. με- 10
 σουσα δὲ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε
 ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδοὺς. ἀποκλιναμένης δὲ
 τῆς μεσαμβρίας, γίνεται σφί οἱ ἥλιος κατὰ περ τοῖσι
 ἄλλοις ὁ ἐωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐπιὼν ἐπὶ μᾶλλον
 ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῇσι εἶν, καὶ τὸ κάρτα ψύχει. 15
 105 Ἐπειὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χρόνον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες θυ-

nem ita ineuntes ut eâ diei horâ, qua ferventissimè
 sunt aestus, illud rapiant: fervente enim aestu sub
 terra conduntur formicae. Ardentissimus autem his
 hominibus sol est tempore matutino; non, ut aliis
 hominibus, medio die; sed ab eo tempore quo ad
 aliquam altitudinem in coelo pervenit, usque dum
 tempus est a foro discedendi. Per id tempus multo
 magis ibi ardet sol, quam in Graecia medio ipso
 die; ita ut dicantur illi tunc aquâ maderè. Medio vero
 die similiter fere sol ardet alios homines atque Indos.
 Postquam de medio coelo declinavit sol, talem ibi
 vim habet, qualem alibi matutinus. Reliquum coeli
 spatium percurrens, magis magisque friget; donec,
 ubi ad occasum pervenit, admodum etiam friget.
 (105.) Postquam ad locum Indi pervenerunt, culeos,
 quos secum adtulere, sabulo complent, et quam pri-

λάκια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τὴν ταχύ-
 στην ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες, ὁδμῇ
 (ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσίων) μαθόντες, διώκουσι·
 5 εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐθενὶ ἑτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω ὥστε, εἰ
 μὴ προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρ-
 μηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφειων ἀποσάξουσιν.
 τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων (εἶναι γὰρ ἦσσανας
 θεῖν τῶν θηλέων) καὶ παραλύεσθαι, ἐπελκομένους οὐκ
 10 ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας, ἀναμιμησκομένας
 τῶν ἑλπον τέκνων, ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. Τὸν μὲν
 δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Περ-
 σαι Φασί. ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι, ἐν τῇ χώρῃ
 ὀρυσσόμενος.

Αἱ δ' ἐσχατιαὶ κως τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα 106
 ἔλαχον, κατὰ περ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι κέρ-
 λ-

CV. 10. οὐκ. *Pavium probo, non pro non legentem.*

*mum sese recipiunt. Protinus enim formicae, odore
 (ut aiunt Persae) illos sentientes, persequuntur;
 velocitate autem hanc bestiam alias omnes ita aiunt
 superare, ut nisi, dum congregantur formicae, viam
 interim Indi praeciperent, nullus eorum salvus esset
 evasurus. Iam mares quidem camelos, quum sint ad
 currendum foeminis inferiores, viribus aiunt defi-
 cere, et segnius quodammodo sequi utrumque; foe-
 minas vero, recordantes pullorum domi relictorum,
 nihil molliter de cursu remittere. Maiorem igitur
 auri partem hac ratione, ut quidem Persae narrant,
 nanciscuntur Indi: aliud rarius est aurum, quod ex
 metallis effoditur.*

(106.) *Extremae terrarum partes, nescio quo
 pacto, res praestantissimas sunt sortitae, quemad-*

λιστα κέκραμέναις ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ, πρὸς τὴν ἴω
 ἰσχάτη τῶν οἰκομένων ἡ Ἰνδική ἐστι, ὥσπερ ὀλίγον
 πρότερον εἶρηκα. ἐν ταύτῃ, τοῦτο μὲν, τὰ ἐμύλχα τε 5
 τράποδά τε καὶ τὰ πετηνὰ πολλῶ μέζω ἢ ἐν ταῖς
 ἄλλοις χωρίοις ἐστι, πᾶρεξ τῶν ἔκταν· τούτων δὲ ἐσ-
 σονται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλυμένων
 ἔκταν. τοῦτο δὲ, χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί· ὁ μὲν,
 ἐρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορέυμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ 10
 δὲ, ὥσπερ ἐσήμενα, ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ
 ἄγρια αὐτόθι φέρεי καρπὸν εἴρια, καλλονῇ τε προφέ-
 ροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰν-
 107 δοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δένδρεων χρεῖνται. Πρὸς δ' αὖ
 μεσαμβρίας ἰσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκομένων χωρίων
 ἐστί· ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τέ ἐστι μοῦνη χωρίων πα-

modum Graecia coeli temperiem longe praestantissi-
 mam sortita est. Est enim ab una parte, orientem
 versus, extrema regionum habitatarum Indica, ut
 paulo ante dixi. In hac igitur, partim, animantes
 quadrupedes atque volucres insunt longe quam in
 reliquis regionibus grandiores, equis exceptis; nam
 magnitudine superantur Indorum equi a Medicis, qui
Nisaei vocantur. Partim vero, auri immensa ibi co-
 pia est; aliud efflossum, aliud per flumina devectum,
 aliud ita ut memoravi subreptum. Ibidem porro *ar-*
bores agrestes pro fructu *lanam* edunt, pulcritudine
 et reliqua virtute ovinam lanam superantem: et vesti-
 mentis Indi ex his arboribus utuntur. (107.) Rur-
 sus, meridiem versus, extrema alia habitatarum re-
 gionum *Arabia* est. In hac vero una regionum om-
 nium thus nascitur, et myrrha, et casia, et cinna-

σέων Φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κιννάμω-
 5 μον, καὶ λήδανον. ταῦτα πάντα, πλὴν τῆς σμύρνης,
 δυσπετίως κτέωνται οἱ Ἀράβιοι. Τὸν μὲν γε λιβανω-
 τὸν συλλέγουσι, τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἑλ-
 ληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβά-
 νουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὅφιος
 10 ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάλα, ποικίλοι τὰ εἶδη, φυ-
 λάσσουσι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον· οὗτοι
 εἴπερ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλα
 ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τῆς στύρακος τῷ
 καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα ἂν 108
 γῆ ἐπίμπλατο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ'
 αὐτοὺς οἷόν τι κατὰ τὰς ἐχίθνας ἡπιστάμην γίνεσθαι.
 Καί πως τοῦ Θεοῦ ἡ προνοία, ὥσπερ καὶ οἶκος, ἔστι
 5 εἰῶσα σοφή. ὅσα μὲν γὰρ ψυχὴν τε δειλὰ καὶ ἰδῶ-

momum, et ladanum. Haec quidem omnia, *myrrham*
 si excipias, non sine labore nanciscuntur Arabes. *Thus*
 quidem colligunt, styracem adolentes, quae in Grae-
 ciam a Phoenicibus importatur. Styrace, inquam,
 incensâ thus nanciscuntur: arbores enim thuriferas
 custodiunt alati serpentes, exiguo corpore, variegata
 specie, ingenti numero arborem quamque circumscen-
 dentes; iidem qui Aegyptum veluti hostile agmen
 invadunt. Nulla vero alia re, nisi styracis fumo, hi ab
 arboribus illis abiguntur. (108.) Aiunt vero etiam
 Arabes, universam terram his serpentibus oppletum
 iri, nisi illis accideret id quod compertum habeo
 viperis accidere. Et recte puto dixerim, Dei provi-
 dentiam, ut est consentaneum, vere esse sapientem.
 Nam, quae et timidæ indolis sunt animalia, et quae

διμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγωνα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλίπη κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνηρά, ὀλιγόγωνα. τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντὸς θηρέυ-
 ται θηρίου καὶ ὀρνίθου καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ τι πολύ-
 γονόν ἐστι, ἐπικυύσκειται μούνον πάντων θηρίων· καὶ 10
 τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ· τὸ δὲ, ψιλόν·
 τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρησι πλάσσεται· τὸ δὲ, ἀναι-
 ρέεται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὼν
 ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον, ἀπαξ ἐν τῷ βίῳ τίπτει
 ἐν· τίκτουσα γάρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. 15
 τῇ δὲ αἴτιον τούτου τῷδε ἐστὶ· ἐπεὶ ὁ σκύμνος ἐν τῇ
 μήτρῃ ἐὼν ἀρχηται διακινεόμενος, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας
 θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους, ἀμύσσει τὰς μή-
 τρας· αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσικνέεται
 καταγνάφῳ· πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τὸ πα- 20

esculenta, ea omnia foecunda admodum fecit, ne ad-
 siduo esu genus eorum intereat; quae vero prava et
 malefica, parum foecunda. Sic, ut hoc utar, lepus,
 quem venatur fera omnis et avis et homo, ita foe-
 cundus est, ut leporis foemina una sit ex omnibus
 animantibus quae superfoetet, et alium foetum iam
 pilis vestitum in utero gerat, alium nudum, alium
 tantum quod formatum, alium nunc maxime concipiat.
 Et haec quidem huius natura est. E contrario
 leaena, quum sit animalium validissimum, idemque
 ferocissimum, non nisi semel parit in vita: nam,
 dum partum edit, simul uterum eiicit. Cuius rei haec
 caussa est: quando catulus in utero sese incipit mo-
 vere, tum vero, quoniam ungues habet longe om-
 nium acutissimos, fodiat uterum, augescensque mul-

ράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιὲς οὐδὲ ἐν. Ὡς δὲ καὶ 109
 αἱ ἐχιδναὶ τε, καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑπόπτεροι ὄφεις,
 εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν
 βιώσιμα ἀνθρώποισι. νῦν δ', ἐπεὰν θορυῶνται κατὰ
 5 ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἢ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποίησει, ἀπικυ-
 μέναι αὐτοῦ τὴν γονὴν, ἡ θήλεα ἀπτεται τῆς διερῆς,
 καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὲ
 ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τί-
 σιν τοιήνδ' ἀποτίνει τῷ ἔρσενι τῷ γονεὶ τιμωρόντα ἔτι
 10 ἐν τῇ γαστρὶ ἔοντα τὰ τέκνα, δισθίβει τὴν μήτραν. δια-
 φαγόντα δὲ τὴν νηδὺν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἐκδύειν ποίε-
 ται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις, ἔοντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες,
 τίττουςί τε ὡὰ, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι χρῆμα τῶν
 τέκνων. αἱ μὲν δὲ νυν ἐχιδναὶ κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν
 15 εἰσὶ· οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἔοντες, ἀβρόοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ.

fo magis penetrat lacerando; ad extremum, quando
 partus instat, nihil amplius sani in utero superest.
 (109.) Similiter vero etiam viperæ et alati in Arabia
 serpentes, si tanta copia nascerentur quanta per suam
 naturam possent, non esset vivendum hominibus.
 Nunc, quando per paria ad coitum libidine concitan-
 tur, dum in eo mas est ut genitale semen emittat,
 collum eiusprehendit foemina, et innixa non prius
 dimittit quam perroserit. Atque ita quidem mas
 moritur: foemina autem talem mari dat poenam.
 Patrem paruuli ulciscences, dum adhuc in utero sunt,
 matricem corrodunt, atque etiam ipsum ventrem cor-
 rodentes, ita in lucem prodeunt. At caeteri serpentes,
 qui hominibus non sunt noxii, ova pariunt, et mag-
 nam foetuum copiam excludunt. Iam viperæ quidem

- καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.
 110 Τὸν μὲν δὲ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀράβιοι·
 τὴν δὲ κασίην, ὧδε. ἐπεὶ ἀν καταδήσωνται βύροσσι καὶ
 δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλήν
 αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην. ἡ δὲ
 ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθύη· περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ 5
 αὐλίζεται κου θηρία πτερωτά, τῇσι νυκτερίσι προσέ-
 κτα μάλιστα, καὶ τέττογε δεινόν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλ-
 κιμα. τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω
 111 δρέπειν τὴν κασίην. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων
 θυμαστότερον συλλέγουσι. ὅπου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ
 ἥτις μιν γῆ ἡ τρέφουσα ἔστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν· πλὴν
 ὅτι, λόγῳ εἰκότι χρωόμενοι, ἐν τοιοῖδε χωρίοις Φασί-
 τινες αὐτὸ φύεσθαι, ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὅρ- 5

ubivis terrarum reperiuntur: alati vero serpentes universi in Arabia sunt, nec usquam alibi; ea ratione frequentes esse videntur.

(110.) Thus igitur, de quo verba facere coeperam, ista ratione Arabes nanciscuntur: *casiām* vero hoc modo. Toto corpore atque facie, solis oculis exceptis, bubulis aliisque coriis tecti, ad colligendam *casiām* exeunt. Nascitur haec autem in palude non admodum alta, circa quam et in qua stabulantur bestiae alatae, vesperilionibus maxime similes, diro modo stridentes, et viribus praevalentes. Has ab oculis abigentes, *casiām* metunt. (111.) *Cinnamomum* vero mirabilius etiam modo colligunt. Etenim, quo loco illud nascatur, quaeve terra illud alat, ignorant; nisi quod, probabilem sequentes rationem; in eis regionibus nasci illud aiunt, in quibus Bacchus educatus est. Nar-

νιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορεῖν ταῦτα τὰ κάφρα,
 τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες κιννάμωμον καλέ-
 μεν· φορεῖν δὲ τὰς ὀρνίθας ἐς νοσσιὰς, προσπεπλασ-
 μένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποκρήμνοισι οὖρεσι, ἵθα πρὸς-
 10 βασιν ἀνθρώπων οὐδεμίῃν εἶναι. πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοὺς
 Ἀραβίους σοφίζεσθαι τὰδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπο-
 γινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλα δια-
 ταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία·
 καὶ σφρα ζέντας ἀγχοῦ τῶν νοσσιῶν, ἀπαλλάσ-
 15 σιῶν ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὀρνίθας καταπετιωμένας,
 τὰ τῶν ὑποζυγίων μέλα ἀναφορεῖν ἐπὶ τὰς νοσσιὰς·
 τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἴσχειν, καταρρήγνυσθαι ἐπὶ γῇ·
 τοὺς δὲ, ἐπιόντας, συλλέγειν οὕτω τὸ κιννάμωμον·
 συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέσθαι ἐς τὰς ἄλλας
 χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ καλέουσι Ἀραβιοὶ λάδα 112

rant autem, ingentes aves adferre hos bacillos, quos
 nos a Phoenicibus edocti *cinnamomum* vocamus:
 inferri eos autem ab illis avibus in nidos, e luto ad-
 structos ad montium praecipitia, ad quae nullus ho-
 mini accessus pateat. Adversus haec igitur tali arti-
 ificio uti Arabes: boum et asinorum aliorumque iu-
 mentorum cadavera, in frusta quam maximae molis
 dissecta, congerere eos in haec loca; eisque in vici-
 nia nidorum depositis, procul inde recedere: tum
 volucres descendentes, iumentorum illorum membra
 tollere et in nidos comportare; hos autem, quum su-
 stinere onus non possint, rumpi et in terram deci-
 dere: tunc adcurrentes homines, cinnamomum col-
 ligere; quod, ab his ita collectum, dein in alias re-
 giones transportetur. (112.) *Ledanum* vero [nempe

- νον, ἔτι τούτου θωυμασιώτερον γίνεται· ἐν γὰρ δυσοδ-
μοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν
τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγῳσι εὐρίσκεται ἐγγινόμενον,
οἷον γλοιὸς, ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν 5
μύρων ἐστί· θυμῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι.
- 113 Τοσαῦτα μὲν θυμμάτων περὶ εἰρήσθαι· ἀπόζει δὲ τῆς
χώρης τῆς Ἀραβίης θισπέσιον ὡς ἡδύ. Δύο δὲ γένεα
οἷον σφί ἐστι θάυματος ἄξια, τὰ οὐδαμόλῃ ἐτέρωθί
ἐστι. τὸ μὲν αὐτέων ἕτερον ἔχει τὰς οὐράς μακράς,
τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπεὶ σφί 5
ἐπέλκειν, ἔλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀνατριβομενέων πρὸς τῇ
γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίστα-
ται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιεῦντες,
ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήνεος τὴν
οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον 10

sic, λήδανον, vulgo Graeci et ipse etiam Herodotus vocat] quod *ladanum* Arabes nominant, modo adhuc mirabiliore, quam cinnamomum, comparatur. Reperitur in loco teterrime olente, ipsum suavissime olens: in hircorum enim barbis reperitur, veluti viscum, adhaerens e frontibus. Est autem utile ad multa unguentorum genera; et ad suffitum hoc maxime utuntur Arabes. (113.) Haec quidem de aromatibus et suffimentis hactenus: spirat autem terra Arabia suavissimum et divinum quemdam odorem. Duo sunt ibidem *ovium* genera miratu digna, quae nulla in alia regione reperiuntur. Alterum genus caudas habet praelongas, tribus non breviores cubitis: quas si illae sinerentur post se trahere, ulcera haberent, caudis ad terram adtritis. Nunc pastorum quisque artem fa-

γένος τῶν οἴων τὰς οὐρὰς πλατείας Φορέουσι, καὶ ἐπὶ
 πῆχυν πλῆτος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρῆ- 114
 και πρὸς δύνοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπία χώρα; ἐσχάτη τῶν
 οἰκουμένων· αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλόν, καὶ ἐλέ-
 Φαντας ἀμφιλαφείας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ
 5 ἔβεινον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μα-
 κροβιωτάτους.

Αὗται μὲν νυν ἐν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαί εἰσι καὶ ἐν 115
 τῇ Λιβύῃ. Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
 ρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
 ἔγωγε ἐνδέκομαι Ἡριδανόν τινα καλέεσθαι πρὸς βαρ-
 5 βάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα εἰς Θάλασσαν τὴν πρὸς βο-
 ρῇν ἄνεμον, ἀπ' ὅτε τοῦ ἤλεκτρον φοιτᾷν λόγος ἐστὶ,

brilem in tantum callet, ut exiguum plastrum fa-
 bricetur, quod caudae subligatur: cuiusque pecudis
 caudae suum subligatur plaustellum. Alterum genus
 ovium caudas gerit latas; usque ad cubiti latitudi-
 nem. (114.) Ubi meridiana coeli plaga versus occi-
 dentem solem inclinatur, ibi protenditur *Aethiopia*,
 ab hac parte regio extrema terrarum. Haec aurum fert
 frequens, et vastos elephantos, vastarumque arborum
 agrestium omne genus, et ebenum, et homines sta-
 turâ maximos et pulcerrimos et maxime longaevos.

(115.) Haec sunt igitur in Asia et in Libya extre-
 mae terrarum regiones. Iam de *Europae* quidem
 versus occidentem *extremis*, quod pro accurate
 comperto dicam, non habeo. Neque enim adsentior,
Eridanum aliquem fluvium nominari a barbaris,
 qui in mare boreale influat; a quo ad nos *electrum*
 venire fama est: neque *insulae* mihi cognitae sunt

οὔτε νῆσους οἶδα Κασσιτερίδας εἰσάσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῶν Φοιτῆ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἡριδανός, αὐτὸ κατηγορεῖ τοῦ ὕνομα, ὡς ἐστὶ Ἑλληνικόν, καὶ οὐ τι βαρβαρικόν, ὑπὸ ποιητῶν δὲ τινας ποιηθέν· τοῦτο δὲ, οὐδὲ 10
 116 καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τῇ πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται εἶναι ὅπως μὲν γινόμενος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι· λέγεται δὲ ὑπὲρ ἐκ τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀριμασπούς, ἀνδράς μονοφθάλμους. πείβομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μονόφθαλμοι ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις. Αἱ δὲ ὦν ἐσχατιαὶ 5

Cassiterides, unde stannum adfertur. Partim enim ipsum hoc nomen *Eridanus* se prodit graecum esse, neutiquam barbaricum, nempe a poeta aliquo fictum: partim, quamvis studiose id egerim, tamen a nemine, qui ipse suis oculis vidisset, comperire potui, ultra Europam [septemtrionem versus] mare esse. Ab extrema quidem certe Europa et stannum nobis venit et electrum. (116.) In septentrionalibus vero Europae partibus maximam quamdam reperiri *auri* copiam, satis compertum est: at, id quo pacto adquiratur, ne hoc quidem certo dicere valeo: fama est autem, *gryphibus* illud subripere *Arimaspos*, homines *unoculos*. At mihi ne hoc quidem persuadetur, esse homines naturâ unoculos, reliquam naturam aliis hominibus similem habentes. Sed, quod initio dixi, videntur utique extremitates terrae, quae reli-

οἰκασί, πηρικληίουσαι τὴν ἄλλην χώραν καὶ ἐντὸς
ἀπέργουσαι, τὰ κάλλιστα δοκίοντα ἡμῖν εἶναι καὶ
10 σπανιώτατα, ἔχεν αὐτά.

Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκληϊμένον οὐρεὶ πάν- 117
τοθεν, διασφάγες δὲ τοῦ οὐρέος εἰσι πέντε. τοῦτο τὸ
πεδίον ἦν μὲν κατε Χορασμίων, ἐν οὐροισι ἐὼν τῶν Χο-
ρασμίων τε αὐτέων καὶ Ὑρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ
5 Σαραγγέων, καὶ Θαμαναίων· ἐπεὶ τε δὲ Πέρσαι
ἔχουσι τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βασιλῆος. ἐκ δὲ ὧν τοῦ περι-
κληϊόντος οὐρέος τούτου ῥεῖ ποταμὸς μέγας, οὐνομα δὲ
οἱ ἐστὶ Ἀκς. οὗτος πρότερον μὲν ἀρδεσκει, διαλελαμ-
μένος πενταχοῦ, τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ
10 διασφάγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι. ἐπεὶ τε δὲ
ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε. Τὰς διασφά-
γας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἐκά-

quam omnem terram circumdant et intus interclu-
dunt, eas res possidere, quae et praestantissimae esse
vulgo putantur et rarissimae.

(117.) Est in Asia campus, monte undique clau-
sus; montis autem quinque sunt divortia. Hic *cam-*
pus olim *Chorasmiorum* erat, estque in confinibus
ipsorum *Chorasmiorum* et *Hyrcaniorum* et *Partho-*
rum et *Sarangarum* et *Thamanaeorum*: ex quo vero
Persae obtinuerunt imperium, rex eum possidet. Ex
monte campum claudente profuit ingens *fluvius*,
cui nomen *Aces*. Is *fluvius* prius, in quinque alveos
divisus, populorum quos dixi irrigabat agros, ad
singulos populos per singulas montis fauces deriva-
tus: ex quo vero sub *Persa* est haec regio, calami-
tas illis accidit huiusmodi. Montium fauces obstruxit

στη διασφάγι ἔστησε· ἀποκακληϊμένου δὲ τοῦ ὕδατος
 τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος
 γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ παταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδα- 15
 μῃ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὦν, οἱ περ ἐμπροσθεν ἐώθεσαν χρᾶ-
 σθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορῇ
 μεγάλη διαχρέωνται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ
 θεός, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τοῦ δὲ
 θέρους σπεύροντες μελίνην καὶ σήσαμον, χρηΐσκοντο τῷ 20
 ὕδατι. ἐπεὰν ὦν μηδὲν σφι παραδίδωται τοῦ ὕδατος,
 ἐλθόντες εἰς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, στάν-
 τες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, βοῶσι ὠρυόμενοι.
 ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτέων μάλιστα ἐντέλ-
 λεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς εἰς τοῦτο φερούσας· 25
 ἐπεὰν δὲ διάκωρος ἢ γῆ σφείων γένηται πίνουσα τὸ
 ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκλήϊνται, ἄλλας δ'
 ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοις τοῖσι δεομένοις μάλιστα

rex, et ad singulas fauces portam construxit. Ita, exitu
 aquae intercluso, ex campo factum est *pelagus*, in-
 fluente fluvio, et exitum nusquam habente. Hi igitur
 populi, antea aquis illius fluvii soliti uti, nunc ubi
 non amplius illis uti possunt, ingenti premuntur in-
 commodo. Nam hyeme quidem pluit ibi, sicut in
 aliis regionibus: at aestate, postquam panicum et
 sesamum severunt, aquâ illâ indigebant. Igitur,
 quandoquidem eis nunc haec intercluditur, veniunt
 ad Persas, viri et mulieres, stantesque ad regis por-
 tam, ingenti clamore ululant. Et rex eis, qui aquâ
 maxime indigent, iubet aperiri portam ad hos ducen-
 tem: quorum postquam satis aquarum terra bibit,
 claudi eam portam iubet, et aliam aperiri his qui e

τῶν λοιπῶν. ὡς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα με-
 30 γάλα πρησσύμενος ἀνοίγει, πᾶρεξ τοῦ φόρου. ταῦτα
 μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

Τῶν δὲ τῷ Μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, 118
 ἓνα αὐτῶν Ἰνταφέρνα κατέλαβε, ὑβρίσαντα τὰδε,
 ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν. ἤβеле εἰς τὰ
 βασιλῆϊα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ
 5 γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε τοῖσι ἐπαναστάσι τῷ
 Μάγῳ, ἔσοδον εἶναι παρὰ βασιλεῖα ἄγευ ἀγγέλου, ἢ
 μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος ὁ βασιλεὺς. οὐκ ἔστι
 δὴ Ἰνταφέρνης ἐδικαίει οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ',
 ὅτι ἦν τῶν ἐπὶ τῷ βασιλεῖ, ἐσιέναι ἤβеле. ὁ δὲ πυλαυρὸς καὶ ὁ
 30 ἀγγελικὸς φόρος οὐ περιώρειον, φάμενοι τὸν βασιλεῖα γυ-
 ναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δοκέων σφέας ψεύ-

reliquorum numero maxime aquâ indigent. Ut vero
 auditu equidem cognovi, nonnisi ingenti pecunia
 praeter tributum exacta aperiri iubet. Et haec qui-
 dem ita se habent.

(118.) Uni e septem viris, qui adversus Magum
 conspiraverant, *Intapherni*, accidit ut periret brevi
 post oppressos Magos, tali patrato facinore. Voluit
 hic regiam ingredi, cum rege collocuturus: quippe
 (ut dixi) ita convenerat inter coniuratos, ut ad re-
 gem ingredi eis licerei absque internuncio, nisi forte
 cum uxore rex concumberet. Itaque aequum cen-
 suerat *Intaphernes*, ut absque internuncio intraret,
 utpote qui e septem virorum numero esset. Sed iani-
 tor atque internuncius prohibuerunt; dicentes, cum
 uxore concumbere regem. Tum ille, falso id ab his
 dici ratus, haecce patravit: stricto acinace, aures utri-

δια λέγειν, ποῖε τοιαύτῃ σπασάμενος τὸν ἀκινάκῃα,
 ἀποτάμνῃ αὐτῶν τὰ τε ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας· καὶ ἀνέ-
 ρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς αὐχένας
 119 σφίγων ἔδῃσε, καὶ ἀπῆκε. Οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύ-
 σι ἑαυτούς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἴη-
 σαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῷ λόγῳ εἰ ἐξ
 πεπονηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκα-
 στον, ἀπεπειράτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεπονη- 5
 μένῳ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ σὺν ἐκείνοισι εἴη ταῦτα
 πεπονηκώς, ἔλαβε αὐτόν τε τὸν Ἰνταφέρνηα, καὶ τοὺς
 παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηῖους πάντας· ἑλπίδας
 πολλὰς ἔχων, μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν
 οἱ ἐπανάστασιν· συλλαβὼν δὲ σφείας, ἔδῃσε τὴν ἐπὶ 10
 θανάτῳ. Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνηος φοιτούσα ἐπὶ
 τὰς θύρας τοῦ βασιλῆος, κλαίεισκε ἂν καὶ ὀδυρίζετο·

que et nares praececidit, easque circa frenum equi ad-
 nexas cervicibus eorum circumdedit, atque ita homi-
 nes dimisit. (119.) Qui quum se regi ostendissent,
 causamque cur hoc essent passi exposuissent; tum
Darius, veritus ne communi consilio sex viri hoc
 fecissent, singulos ad se vocavit, sententiamque eo-
 rum, probarent-ne factum, exploravit. Ubi cogno-
 vit, non communicato cum illis consilio rem factam
 esse, ipsum Intaphernem eiusque filios et familiares
 omnesprehendit; non fere dubitans, illum cum suis
 propinquis rebellionem esse moliturum: prehensos
 in vincula coniecit, extremoque supplicio destina-
 vit. Tunc *uxor Intaphernis*, ad fores regis idem-
 tidem accedens, plorabat lamentabaturque: idque

ποιεῦσα δὲ αἰεὶ τῶντὸ τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰ-
 κτεῖραι μιν. πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε· „ὦ
 15 „γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἓνα τῶν δεδεμένων
 „οἰκηίων ρύσασθαι, τὸν βούλει ἐκ πάντων.“ Ἡ δὲ,
 βουλευσαμένη, ὑπεκρίνατο τάδε· „Εἰ μὲν δὴ μοι δι-
 „δοῖ βασιλεὺς ἐνὸς τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων
 „τὸν ἀδελφεόν.“ Πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ
 20 θωμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἡγόρευε· „ὦ γύναι,
 „εἰρωτᾷ σε βασιλεὺς, τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἄν-
 „δρα τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελφεόν
 „εἴλευ περιεῖναι τοι· ὃς καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῶν
 „παίδων, καὶ ἥσσον κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι.“
 25 Ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· „ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι
 „ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλ-
 „λα, εἰ ταῦτα ἀποβάλωμι· πατὴρ δὲ καὶ μητὴρ

continenter faciens, ad misericordiam commovit Da-
 rium; qui misso ad eam nuncio haec ei nunciari ius-
 sit: *Mulier, rex Darius unum ex vinctis propin-*
quis tibi concedit eximendum, quem tu ex omnibus
aelegeris. Et illa, re deliberata, respondit: *Si mihi*
ergo rex unius vitam concedit, seligo ex omnibus
meum fratrem. Quo cognito responso, miratus Da-
 rius, remisit ad eam qui diceret: *Mulier, quaerit*
ex te rex, quidnam tibi consilii sit, quod omisso
marito filiisque fratrem elegeris, cuius tibi vita
donaretur; quum tibi ille sit minus propinquus
quam filii, et minus iucundus quam maritus. Re-
 spondit illa: *Rex, maritus mihi alius esse poterit,*
si deus voluerit; filiique alii, quando hos amiserō.
At, quum pater meus materque non amplius sint
Herod. T. II. P. I. K

„οὐκ ἔτι μεν ζώντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρό-
 „πῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἔλεξα ταῦ-
 „τα.“ Εὐ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καὶ 30
 οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέτο, καὶ τῶν παίδων
 τὸν πρεσβύτατον, ἥσθεις αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε
 πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτὰ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρη-
 μένῳ ἀπολάλει.

- 120 ΚΑΤΑ δέ κου μάλιστα τὴν Καμβύσεια νοῦσον ἐγένετο ταῦδε. Ὑπὸ Κύρου κατασταθεὶς ἦν Σαρδίῳ ὕπαρχος Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε πρῆγμα-
 τος οὐκ ὀσίου· οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μά-
 ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτους τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν 5
 πρότερον, ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὥς μὲν
 οἱ πλεῖνες λέγουσι, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. ἐπὶ τῶν

in vivis, frater mihi alius nullo pacto esse poterit. Hac usa sententiâ, istud dixi. Quae quum regi visa essent commode ab illa dicta, delectatus condonavit ei fratrem quem deprecata erat, insuperque filiorum natu maximum; reliquos vero universos interfecit. Unus igitur e septemviris mox eo, quo dixi, modo periit.

(120.) Quò tempore Cambyses morbo laboravit, eodem fere tempore accidit hocce. *Oroetes* Persa, *Sardium* praeses constitutus a *Cyro*, facinus animo agitavit nefarium: etenim *Polycratem* Samium, a quo nec facto ullo, nec dicto quopiam iniurioso fuerat laesus, quemque nec viderat umquam antea, hunc capiendi interficiendique cupido eum incesse-
 rat: idque, ut plerique tradunt, talem ob causam. Ad regis portam quum sedisset hic *Oroetes*, et alius

βασιλῆος θυρέων κατήμενον τὸν τε Ὀροίτην καὶ ἄλ-
 λον Πέρσην, τῷ ὀνόμα εἶναι Μιτροβάτεα, νομοῦ ἄρ-
 10 χοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νεῖκεα
 συμπεσέειν. κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς, εἶπεῖν τὸν Μι-
 τροβάτεα τῷ Ὀροίτῃ, προφέροντα· „Σὺ γὰρ ἐν ἄν-
 ’ „δρὸς λόγῳ, ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῶ
 „νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκτήσαο, ὧδε δὲ τί ἐοῦ-
 15 „σαν εὐπετέα χειρωθῆναι; τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεν-
 „τεκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπαναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς
 „τυραννεύει.“ Οἱ μὲν δὲ μὴν Φασι τοῦτο ἀκούσαντα,
 καὶ ἀλγῆσαντα τῷ ὀνειδέει, ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὕτω τὸν
 εἴπαντα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεα πάντως ἀπο-
 20 λέσαι, δι’ ὃν τινα κακῶς ἤκουσε. Οἱ δὲ ἐλάσσονες 121
 λέγουσι, πέμψαι Ὀροίτεα ἐς Σάμον κήρυκα, ὅτε

Persa, cui Mitrobates nomen, praeses praefecturae
 cuius caput Dascyleum oppidum est; hi ambo ex fa-
 miliaribus sermonibus in contentionem dicuntur in-
 cidisse. Et Mitrobatem quidem, quum de virtute inter
 se disceptarent, *Oroetae* cum exprobratione dixisse:
Tu vero in virorum numero habere, qui Samum
insulam, tuae praefecturae proximam, in Regis
potestatem non redegisti; quum sit subactu ita
facilis, ut indigenarum aliquis, cum quindecim
armatis insurgens, ea potitus sit, atque etiam
nunc in ea dominetur! Dicunt igitur, hunc his au-
 ditis, aegre ferentem exprobrationem, cupivisse non
 tam vindictam capere de eo qui haec illi dixisset,
 quam omnino *Polycratem* perdere, propter quem
 male audisset. (121.) Sunt pauciores nonnulli qui
 tradant, misisse *Oroeten* praeconem Samum, nescio

δὴ χρημάτων δεησόμενον· οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτό γε λέ-
γεται· καὶ τὸν Πολυκράτεια τυχεῖν κατακείμενον ἐν
ἀνδρεῶνι, παρεῖναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήϊον 5
καὶ κως, εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροί-
τεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίῃ τις τοιαύτη ἐπεγέ-
νετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεω παρελθόντα δια-
λέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεια, τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμ-
μένον πρὸς τὸν τοῖχον, οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε 10
122 ὑποκρίνασθαι. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διδάσκει λέγον-
ται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος γενέσθαι· πάρεστι
δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. Ὁ δὲ ὦν
Ὀροίτης, ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου πο-
ταμοῦ οἰκημένη, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγει, ἀνδρα Λυ- 5
δὸν, εἰς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκρά-
τεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς
ἴμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατεῖν ἐπενοήθη, πάρεξ

quid petiturum: (nec enim hoc memoriae proditur:)
Polycratem autem tunc in exhedra forte decubuisse,
adfuisseque ei *Anacreontem* *Teium*: atque (sive con-
sulto res *Oroetae* aspernatus sit, sive casu ita accide-
rit) quum accedens *Oroetae* praeco verba fecisset,
Polycratem versus murum tunc forte conversum, nec
sese versus illum paulisper convertisse, nec responsum
homini dedisse. (122.) Sic caussa *mortis Polycratis*
duplici modo traditur: licetque cuilibet eam, quam
voluerit, probare. *Oroetes* igitur, *Magnesiae* resi-
dens ad *Maeandrum* fluvium sitae, *Myrsum* *Gygae*
filium, *Lydum* hominem, *Samum* misit, nuncium fe-
rentem, quo animum *Polycratis* exploraret. Etenim
Polycrates primus fuit, quem novimus, ex Graecis,

Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρότε-
 10 ρος τούτου ἤρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπίνης
 λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρῶτος, ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν
 ταῦτά μιν διανοεόμενον ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγελίην,
 ἔλεγε τὰδε· „ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ὩΔΕ ΛΕ-
 15 „ΓΕΙ. Πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε πρῆγμασι μεγά-
 „λοισι, καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ τὰ Φρονήμα-
 „τα. σὺ νῦν ὧδε ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεαυτὸν, σώσεις
 „δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβου-
 „λεύει θάνατον, καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφη-
 20 „νῶς. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκκομίσας, αὐτὸν καὶ χρήματα,
 „τὰ μὲν αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν.
 „εἵνεκέν τε χρημάτων, ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος.

qui maris obtinere imperium molitus sit; Minoëm
 si excipias, et si quis alius ante hunc mari domi-
 natus est. Ex *hominum* quidem, quae vocatur, *aetate*
 primus Polycrates est, qui magnam spem habuerit
 fore ut Ioniae et insularum obtineat imperium. Hoc
 eum animo agitare intelligens Oroetes, misso nuncio,
 haec ei dixit. *Oroetes Polycrati haec dicit.*
Intellexi te magnas res moliri, nec vero pro talibus
consiliis satis instructum esse pecunia. Nunc tu,
si hocce feceris, et tuas res augebis, et me quoque
servabis. Mortem mihi meditatur Cambyses, et hoc
satis pro certo mihi renunciatur. Tu ergo et me
ipsum fac ex hac terra educas, et pecunias meas
exportes; et harum quidem partem tu tene, par-
tem me patere habere: harum pecuniarum ope uni-
versae Graeciae obtinebis imperium. Quod si pecu-

„εἰ δὲ μοι ἀπιστεύεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον
 „ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἑὼν, τῷ ἐγὼ ἀποδέ-
 123 „ξω.“ Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πολυκράτης, ἤσθη τε καὶ
 εἰβούλετο καὶ κως, ἰμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως,
 ἀποπέμπει πρῶτα κατοψόμενον Μαιάνδριον Μαιαν-
 δρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὅς οἱ ἦν γραμματιστής· ὅς
 χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ 5
 τοῦ ἀνδρείωνος τοῦ Πολυκράτους, ἔοντα ἀξιόθετον, ἀνέ-
 θεκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. Ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν
 κατάσκοπον ἔοντα προσδόκιμον, ἐποίηε τοιαύδε. λάρνα-
 κας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλήν κάρτα βραχέος τοῦ
 περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, ἐπιτολῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέ- 10
 βαλε· καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἐτοίμας.
 ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγειλε
 124 τῷ Πολυκράτῃ. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντίων ἀπα-

*niarum caussa fidem mihi non habueris, mitte
 qui tibi erit fidissimus, cui ego monstrabo. (123.)*
 His auditis gavisus *Polycrates*, accepit conditio-
 nem; quumque pecuniarum admodum esset cupi-
 dus, misit primum speculandi caussa *Maeandrium*,
Maeandrii filium, ex civium numero, qui scriba eius
 erat; eundem qui haud multo post ornamenta
 omnia exhedrae *Polycratis*, spectatu utique digna,
 in *Iunonis* templo dedicavit. *Oroetes* postquam co-
 gnovit exspectari speculatorem, hoc egit. Cistas octo
 lapidibus complevit, brevi spatio excepto circa oras,
 super lapides vero aurum coniecit: tum obsignatus
 cistas in parato habuit. Et *Maeandrius* ubi advenit,
 spectavitque, renunciavit *Polycrati*. (124.) Tum ille,

259, 13.

γορευόντων, παλλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐστέλλετο αὐτίσσι·
 πρὸς δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὅψιν ἐνυπνίου τοιή-
 δε· ἐδόκεε οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρι μετέωρον ἔοντα,
 8 λαῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, κρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου.
 ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὅψιν, παντοίῃ ἐγένετο μὴ ἀποδημῆ-
 σαι τὸν Πολυκράτεια παρὰ τὸν Ὀροίτεια· καὶ δὴ καὶ
 ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντερον, ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ
 οἱ ἠπείλησε, ἣν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλόν μιν χρόνον
 20 παρθενεύεσθαι. ἡ δὲ ἡρήσατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι·
 βούλεσθαι γὰρ παρθενεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πα-
 τρὸς ἐστερῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλῆς 125
 αἰλογήσας, ἔπλεε παρὰ τὸν Ὀροίτεια, ἅμα ἀγόμενος
 ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἑταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημο-

CXXIV. 2. αὐτίσσι. αὐτὸς ἀπίναι cold. nonnulli.

quantumvis dehortantibus vatibus atque etiam ami-
 cis, ipse eo proficisci paravit. Adhaec filia eius per
 quietem tale viderat insomnium. Visus ei erat pater
 in aëre sublimis esse, et lavari a Iove, inungi vero
 a sole. Hoc quum ei oblatum esset visum, quovis
 modo contendebat, ne ad Oroetem pater proficisce-
 retur: atque etiam, dum ille actuariam navem con-
 scendebat, ominosis illum verbis est prosecuta. Tum
 ille ei minatus est, *quando salvus rediisset, bene*
multos annos illam virginem mansuram: et illa
 precata est, *ut rata haec fiant; malle se enim per-*
diu virginitatem servare, quam patre privari.
 (125.) Polycrates itaque, spreto omnī consilio, ad
 Oroetem navigavit, quum alios multos comites se-
 cum ducens, tum in his Democedem, Calliphontis
 filium, Crotoniatam, professione medicum, qui ar-

κῆδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἱππρὸν
 τε ἔοντα, καὶ τὴν τέχνην ἀσκέοντα ἄριστα τῶν κατ' 5
 ἑαυτόν. Ἀπικόμενος δὲ εἰς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκρά-
 τῆς, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑαυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν
 ἑαυτοῦ Φρονημάτων· ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίων γενό-
 μενοι τύραννοι, οὔδ' εἰς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράν-
 νων ἀξίος ἐστὶ Πολυκράτει· μεγαλοπρεπέειν συμβλη- 10
 θῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Ὀροί-
 τῆς, ἀνεσταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἐπομένων ὅσοι μὲν ἔσαν
 Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἑαυτῷ χάριν εἶδέναι,
 ἔοντας ἐλευθέρους· ὅσοι δὲ ἔσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι
 τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιούμενος εἶχε. 15
 Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπετέλεε πᾶσαν τὴν
 ὄψιν τῆς θυγατρὸς· ἐλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅκως
 υἱοί, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνιείς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώ-

tem hanc dexterrime prae caeteris per eam aetatem
 exercebat. Postquam vero Magnesiam Polycrates per-
 venit, misere periit, supplicio et persona ipsius in-
 digno, et ingenio: nam, exceptis Syracusiorum ty-
 rannis, ne unus quidem ex aliis graeci generis ty-
 rannis magnificentia cum Polycrate conferri mere-
 tur. Foedo modo et narratu indigno occisum, cruci
 Oroetes adfixit: quicumque vero ex comitibus illius
 Samii erant, hos dimisit, gratiam sibi habere iubens,
 quod libertatem servarent: quotquot vero peregrini
 aut servi in comitatu eius fuerant, hos vinctos manci-
 piorum loco habuit. Sic *Polycrates ex cruce suspen-*
sus universam filiae visionem explevit: lavabatur
 enim ab Iove, quando pluebat; et inungebatur a
 sole, humorem ipse e corpore emittens. Igitur cu-

260, 43.

ματος ικμάδα. Πολυκράτης μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυ-
 20 χίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου
 βασιλεὺς προεμαντεύσατο.

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκρά- 126
 τεος τίσις μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσεω θάνα-
 τον, καὶ τῶν Μάγων τὴν βασιλείην, μένων ἐν τῇσι
 Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφέλει μὲν οὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ
 5 Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
 ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεια τὸν ἐκ Δασκυ-
 λείου ὑπαρχον, ὅς οἱ ἀνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεια ἔχον-
 τα· κατὰ δὲ τοῦ Μιτροβάτew τὸν παῖδα Κρανάσπην,
 ἄνδρας ἐν Πέρσησι δοκίμους. ἄλλα τε ἐξύβρισε παν-
 10 τοῖα, καὶ τινα ἀγγαρήϊον Δαρείου ἐλθόντα παρ' αὐ-
 τόν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, κτείνει
 μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπείσας κατ' οὐδὸν
 ἀποκτείνας δὲ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἔππῳ. Δαρεῖος δὲ 127.

mulatae Polycratis felicitates hunc habuere finem,
 quemadmodum ei Amasis Aegypti rex ominatus erat.

(126.) Haud vero multo post etiam *Oroeten* dirae
 Polycratis ultrices sunt persecutae. Nam mortuo Cam-
 byse, regnantibus Magis, Sardibus manens Oroetes,
 nihil iuverat rem Persarum, quum eis imperium esset
 a Medis ademtum: sed in illa rerum perturbatione
 Mitrobaten interfecit, Dascylei praefectum, qui ei
 istud de Polycrate exprobraverat; Mitrobatae item
 filium Cranaspem occidit, ambo spectatos inter Persas
 viros; tum et alia multa insolentius gessit, et equitan-
 tem Darii nuncium, quum parum grata ipsi essent
 quae ille nunciaverat, redeuntem collocatis in via insi-
 diatoribus occidit, et cadaver cum ipso equo ex homi-

ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμει τὸν Ὀροίτηα τίσασθαι, πάντων τε τῶν ἀδικημάτων ἕνεκεν, καὶ μάλιστα Μιτροβάτew καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκει πέμπειν, ἅτε οἱ οἰδιόντων ἔτι τῶν πραγμάτων, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτηα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν· τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον, εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικόν. Πρὸς ταῦτα δὴ ὢν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο. συγκαλέσας Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι, „τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσειε σοφίη, „καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὀμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δέει, „βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὢν τίς μοι Ὀροίτηα ἢ „ζῶντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνειε; ὃς ὠφέλησε μὲν κω 15

num conspectu removit. (127.) *Darius* vero, postquam imperium obtinuit, poenas cupiebat ab *Oroete* sumere, quum reliquorum omnium flagitiorum causa, tum maxime propter *Mitrobatae* eiusque filii caedem. Ex aperto vero copias contra eum mittere parum consultum ei videbatur, quippe rebus domi nondum satis tranquillis, et imperio recens inito; tum quod magnam illi esse potentiam cognoverat, ut cui mille praesto essent Persici generis satellites, quique *Phrygiam*, *Lydiam* atque *Ioniam* provincias obtineret. Quae reputans *Darius*, hancce iniit rationem. Convocatis Persarum spectatissimis, his verbis eos est adlocutus: *Quis mihi e vobis, Persae, recipiet astu se hoc effecturum, non vi et armatorum manu? Nam ubi prudentiā opus est, ibi vim adhibere nil addinet. Vestrum igitur quis mihi Oroeten aut vivum*

„Πέρσας οὐδὲν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔργε· τοῦτο μὲν,
 „δύο ἡμέων ἥϊστωσε, Μιτροβάτεια τε καὶ τὸν παῖδα
 „αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, καὶ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν, καὶ
 „πεμπομένους ὑπ’ ἐμεῦ, κτείνει, ὕβρι οὐκ ἀνάσχετον
 20 „Φαίνων. πρὶν τι ὦν μᾶζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας
 „κακὸν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτω.“ Δα- 128
 ρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· τῷ δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέ-
 στησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιεῖν ταῦτα. ἐρίζον-
 τας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, κελεύων πάλλεσθαι·
 5 παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρ-
 τόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, ποιεῖ τοιαύδε· βιβλία
 γραψάμενος παλλὰ, καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα περη-
 μάτων, σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρεῖου· μετὰ
 δὲ, ἥϊε ἔχων ταῦτα εἰς τὰς Σάρδεις. ἀπικόμενος δὲ,

*adduxerit, aut interfecerit? qui de Persis adhuc ni-
 hil bene meruit, sed magnis eos malis adfecit: qui et
 duo e nobis, Mitrobaten eiusque filium, trucidavit,
 et nuncios a me ad illum evocandum missos inter-
 imit, denique insolentiam nullo modo ferendam
 ostentat. Quare, priusquam maius aliquod malum
 Persis infligat, morte nobis occupandus est. (128.)*

Hoc quum Darius ab illis quaesisset, triginta viri se
 offerebant, quorum unusquisque recipiebat, velle
 se solum rem effectam dare. Quos inter se conten-
 dentes cohibuit Darius, sortiri iubens: quod ubi illi
 fecere, sors prae omnibus Bagaeum contigit, Artontae
 filium. Is igitur sorte ad rem suscipiendam designa-
 tus, hanc rationem iniit. Libellos plures conscripsit,
 variis de rebus agentes, quibus sigillum imposuit
 Darii: dein cum his libellis Sardes proficiscitur. Quo

καὶ Ὀροίτεω ἐς ὄψιν ἔλθων, τῶν βιβλίων ἐν ἑκάστον 10
 περιαιρέμενος, ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλεῖ
 ἐπιλέγεσθαι· γραμματιστὰς δὲ βασιλείους οἱ πάντες
 ὑπαρχοὶ ἔχουσι. ἀποπειρώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἐδί-
 δου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεχάιατο ἀπόστασιν
 ἀπὸ Ὀροίτεω. ὁρέων δὲ σφεας τὰ τε βιβλία σεβομέ- 15
 νους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἔτι
 μεζόνως, δίδοι ἄλλο, ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τάδε· „ὦ
 „Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δο-
 „ρυφορεῖν Ὀροίτεα.“ Οἱ δὲ, ἀκούσαντες τούτων,
 μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμὰς. ἰδὼν δὲ τοῦτό σφεας ὁ Βα- 20
 γαῖος πειβομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ φασήσας,
 τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων δίδοι τῷ γραμματιστῇ, ἐν
 τῷ ἐγγέγραπτο· „Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσησι τοῖσι ἐν

postquam advenit, in conspectum Oroetae progressus, singulos deinceps libellos, detracto sigillo, scribae regio tradidit praelegendos: omnibus quippe provinciarum praefectis adsunt regii scribae. Libellos istos Bagaeus tradebat explorandae sententiae causa satellitum, an ad deficientum ab Oroeta parati essent futuri. Quos ubi vidit magna veneratione prosequi libellos, maiorique etiam veneratione prosequi ea quae e libellis praelegebantur, alium tradidit libellum, in quo haec erant scripta: *Persae, rex Darius vobis edicit, ne amplius apud Oroetem satellitum fungamini officio.* Et illi, his auditis, lanceas coram eo deposuerunt. Tum vero Bagaeus, videns illos in hac re obtemperantes libello, fidenter postremum libellorum scribae tradidit, in quo scriptum erat: *Rex Darius Persus, qui Sardibus sunt, iubet occidere*

„Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεια.“ Οἱ δὲ δορυ-
25 Φόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινά-
κας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. Οὕτω δὴ Ὀροίτεια τὸν
Πέρσην Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσιες μετῆλθον.

Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεια 129
χρημάτων εἰς τὰ Σοῦσα, συνήνεκε χρόνῳ οὐ πολλῷ
ὑστερον βασιλεῖα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθνήσκον-
τα ἀπὸ ἵππου, στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ καὶ ἰσχυρο-
5 τέρως ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ
τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑαυτὸν ἔχειν
Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἰητρικὴν,
τούτοισι ἐχρῆτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν
πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέ-
10 ρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δα-
ρεῖος ἀγρυπνήσει εἵχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντι

Oroetem. Quo audito, protinus satellites strinxerunt acinaces, illumque interfecerunt. Tali igitur modo Oroeten persecutae sunt Dirae Polycratis ultrices Samii.

(129.) Postquam Oroetae res familiaris Susa esset transportata, ibique iam aderat; accidit haud multo post, ut *Dario* regi, inter venandum ex equo desili-
lienti, pes distorteretur. Et graviori quodam modo distortus est; nam astragalus ex articulis exierat. Ita-
que, quum etiam antea existimasset adesse sibi me-
dicos Aegyptios, primarios in arte medicandi viros,
hiscē usus est. At illi torquentes pedem vimque
magnam adferentes, malum auxerunt. Postquam igi-
tur totos septem dies septemque noctes insomnes
egisset; octavo die graviter admodum laboranti *Dario*

οἱ Φλαύρως, παρακούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι
 τοῦ Κροτωνιάτῃ Δημοκίδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ
 Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ' ἑαυτὸν ἐκέ-
 λευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροσίῃ ἀνδραπόδοις. 15
 ὅκου δὴ ἀπημελημένον, παρῆγον ἐς μέσον, πέδας τε
 130 ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. Σταβέντα δὲ ἐς μέ-
 σον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος, τὴν τέχνην εἰ ἐπίσταίτο. ὁ δ' οὐκ
 ὑπέδεκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑαυτὸν ἐκφύνας, τὸ παράπαν
 τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπειστερημένος. κατεφάνη δὲ τῷ Δα-
 ρεῖῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐ- 5
 τὸν, ἐκέλευσε μαστιγὰς τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς
 τὸ μέσον. Ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, Φας ἀτρε-
 κέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἱππῶ, Φλαύ-
 ρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλ-
 ληνικῶσι ἱήμασι χρεώμενος, καὶ ἥπια μετὰ τὰ ἰσχυρὰ 10

nunciat quispiam, se olim Sardibus Crotoniatae De-
 mocedis artem forte audivisse laudari: rexque illum
 quam primum ad se adduci iussit. Qui ut inter Oroe-
 tae mancipia repertus est nescio ubi neglectus, pro-
 ducitur in medium, compedes trahens, et laceros
 pannos indutus. (130.) In medio stantem interro-
 gat rex, an artem calleret: at ille negavit, veritus ne,
 si cognosceretur, nulla ipsi spes reliqua foret in Grae-
 ciam umquam redeundi. *Darius* vero satis intelligens
 dissimulare hominem, et gnarum esse artis; fla-
 gella et stimulos iussit in medium proferri. Tum ille
 professus ait, adcurate quidem se artem non callere,
 sed aliquantulam eius notitiam habere ex consuetu-
 dine quam cum medico quodam habuisset. Deinde,
 quum rex se illi permisisset, graecanicis adhibitis

προσάγων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίησε, καὶ ἐν χρό-
 νῳ ὀλίγῳ ὑγίᾳ μιν ἔοντα ἀπέδεξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπί-
 ζοντα ἀρτίπουν ἔσεσθαι. Δωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα
 ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεσι. ὁ δὲ μιν ἐπεί-
 15 ρετο, εἴ οἱ διπλήσιον τὸ κικλὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν
 ὑγίᾳ ἐποίησε. ἥσθεις δὲ τῷ ἔπει ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμ-
 πει μιν παρὰ τὰς ἑαυτοῦ γυναῖκας. παράγοντες δὲ οἱ
 εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας, ὡς βασιλεῖ οὗ-
 τος εἴη ὃς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐ-
 20 τέων ἐκάστη Φιάλῃ, τοῦ χρυσοῦ σὺν θήκῃ ἐδώρετο.
 Δημοκῆδεα οὕτω δὴ τι δαψιλῇ δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀπο-
 πίπτοντας ἀπὸ τῶν Φιαλέων στατῆρας ἐπόμενος ὁ οἰ-
 κήτης, τῷ οὐνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χοῆμα
 πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

medicamentis, et lenibus post vehementiora admotis,
 effecit ut et somnum caperet rex, et brevi tempore
 sanum incolumemque praestitit, quum numquam
 ille rectum pedis usum se recepturum sperasset. Inde
 duobus paribus aurearum compedum donatus a Dario
Democedes, quaerit ex rege, *an consulto duplex*
malum ipsi reddat propterea, quod sanum illum
praestitisset? Quo verbo delectatus Darius, ad ux-
 ores suas cum ablegavit; quibus eunuchi, eum pro-
 ducentes, dicebant, *esse hunc qui vitam regi reddi-*
disset. Et earum unaquaeque, phialā [aurum e cista]
 hauriens, tam largo auri munere simul cum theca
 [cum ipsa phiala] *Democeden* donavit, ut famulus,
 qui cum sequebatur, cui nomen erat Sciton, ex sub-
 lectis stateribus qui de phialis in terram deciderant,
 ingentem auri vim sibi collegerit.

131. Ὁ δὲ Δημοκῆδης οὗτος, ὥδε ἐκ Κρότωνος ἀπιγμῆ-
 νος, Πολυκράτει ὠμίλησε. πατρὶ συνείχετο ἐν Κρότωνι,
 ὄργην χαλεπῶ· τοῦτον ἐπεὶ τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν,
 ἀπολιπὼν, οἶχeto ἐς Αἶγιναν. καταστάς δὲ ἐς ταύτην,
 τῷ πρώτῳ ἔτει ὑπερεβάλετο τοὺς πρώτους ἰητροὺς, 6
 ἀσκειὴς περ ἑῶν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν
 τέχνην ἐστὶ ἐργαλῆια. καὶ μιν δευτέρῳ ἔτει ταλάντου
 Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθεῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι,
 ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτει Πολυκράτης δυῶν τα-
 λάντων. οὕτω μὲν ἀπίκeto ἐς τὴν Σάμον. Καὶ ἀπὸ 10
 τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἥκιστα Κροτωνιῆται ἰητροὶ εὐδοκί-
 μησαν· ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρώτοι μὲν Κροτω-
 νιῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνατὴν Ἑλλάδα εἶναι· δεύτε-
 ροὶ δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ χρόνον καὶ Ἀρ-
 132 γεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρώτοι. Τότε δὲ

(131.) *Democedes* hic tali ratione, relicta Crotone, in Polycratis pervenerat familiaritatem. Crotone premebatur a patre difficili et iracundo: quem quum ferre non posset, relicto eo Aeginam abiit. Ibi quum sedem suam fixisset, primo anno primarios superavit medicos, imparatus licet, et instrumentis omnibus carens quibus ad eam artem exercendam vulgo utuntur. Itaque secundo anno Aeginetae publice eum talento conduxerunt; tertio anno Athenienses, centum minis; quarto vero anno Polycrates duobus talentis. Hoc modo Samum venerat. Et inde ab hoc viro maxime inclaruerunt *Crotoniatae medici*. Fuit enim tempus quum primarii in Graecia medici dicerentur esse Crotoniatae; tum secundi ordinis, *Cyrenaei*. Per idem tempus Argivi primarii inter Graecos mu-

ὁ Δημοκῆδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξησάμενος Δαρείον,
οἶκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ ἐγε-
γόνει· πλὴν τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἑλλήνας ἀπίεναι, πάντα
5 τὰ ἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους
ιητροὺς, οἱ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνα-
σκολοπιεῖσθαι, διότι ὑπὸ Ἑλλήνος ιητροῦ ἐσώθησαν,
τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο
δὲ, μάντιν Ἥλειον Πολυκράτει ἐπιστέμενον, καὶ ἀπῆ-
10 μελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις, ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέ-
γιστον πρῆγμα Δημοκῆδης παρὰ βασιλεῖ.

Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τάδε ἄλλα συνή- 133
ναικε γενέσθαι. Ἀτόσση, τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δα-
ρείου δὲ γυναικὶ, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ Φῦμα· μετὰ
δὲ, ἐκραγὲν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν

sici ferebantur. (132.) Tunc vero *Democedes*, post-
quam *Darium* persanavit, maximam *Susis* domum
habuit, et regis fuit commensalis: denique, praeter-
quam quod in Graeciam redire non licuit, omnium
rerum copia adfluebat. Idem Aegyptios medicos, qui
regem prius curaverant, et nunc in eo erant ut regis
iussu palis transfigerentur, quoniam a Graeco medico
fuissent superati, hos a rege deprecatus conservavit:
item Eleum vatem, qui, Polycratem secutus, nunc
inter mancipia neglectus latebat, servitute liberavit.
Plurimum enim apud regem *Democedes* valebat.

(133.) Haud vero ita multo post, aliud quidpiam
forte fortuna accidit huiusmodi. *Atossae*, Cyri filiae,
uxori *Darii*, ortus erat in mamma tumor; qui post-
quam erupit, latius serpebat. Quamdiu minor erat.

Herod. T. II. P. I.

L

ἔλασσον, ἢ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραζε 5
οὐδενί· ἐπεὶ τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δη-
μοκῆδρα, καὶ οἱ ἐπέδειξε. ὁ δὲ, Φαῖς ὑγίεια ποιήσων,
ἐξορκῶ μιν, ἢ μὲν αἱ ἀντυπουργήσων ἐκείνην τοῦτο τὸ
ἂν αὐτῆς δεηθῇ· δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰ-
134 σχύνην ἔστι φέροντα. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα
ἰώμενος ὑγίεια ἀπέδειξε, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ
τοῦ Δημοκῆδους ἡ Ἀτossa, προσέφερε ἐν τῇ κατῇ Δα-
ρείῳ λόγον τοιόνδε· „Ὡ· βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν το-
„σαύτην, κάθησαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτάμενος οὔτε δύ- 5
„ναμιν Πέρσῃσι. οἶκος δὲ ἔστι ἀνδρα, καὶ νέον, καὶ
„χρημάτων μεγάλων δεσπότην, φαίνεσθαι τι ἀποδει-
„κνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ' ἀνδρὸς
„ἄρχονται. ἐπ' ἀμφοτέρω δέ τοι φέροι ταῦτα ποιεῖν,
„καὶ ἵνα σφείων Πέρσαι ἐπιστεύωνται ἀνδρα εἶναι τὸν 10

tumor, occultabat eum Atossa, prae pudore nemini indicans: ubi vero iam male erat adfecta, accersito *Democedi* tumorem monstravit. Et ille, sanitati se eam restitutum professus, persuadet reginae, ut interposito iureiurando ipsi promitteret, *vicissim ipsam illi in eo quod oraturus esset* (nihil autem se petituturum adfirmat quod dedecus adferre possit) *operam suam esse collaturam.* (134.) Deinde, quum adhibitis remediis sanam *Democedes* praestitisset, tum ab illo edocta *Atossa* his verbis *Darium*, dum eubitum eunt, adlocuta est: *Tantis, o Rex, quum sis viribus instructus, otiosus sedes; nec populum ullum aut potentiam adquiris Persis. Aequum est tamen, ut vir et aetate florens, et magnarum opum dominus, aliquod factum a se gestum ostendas, qui*

„προσπεσόντα, καὶ ἵνα τρίβωνται πολέμῳ, μηδὲ σχρο-
 „λὴν ἄγοντες, ἐπιβουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ ἂν τι καὶ
 „ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην· αὐξανόμενον
 „γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ Φρένες· γηρά-
 15 „σκοντι δὲ συγγηραύσκουσι, καὶ εἰς τὰ πρήγματα πάν-
 „τα ἀπαμβλύνονται.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς
 ἔλεγε. ὁ δ' αἰμείβεται τοῖσδε· „ὦ γυναῖ, πάντα ὅσα
 „περ αὐτὸς ἐπινοέω ποιῆσειν, εἴρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβού-
 „λευμαι, ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου εἰς
 20 „τὴν ἑτέραν ἡπειρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι· καὶ ταῦ-
 „τα ὀλίγου χρόνου ἔσται τελεύμενα.“ Λέγει Ἀτοσ-
 σα τὰδε· „Ὅρα νυν, εἰς Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἰέναι
 „ἕασον· οὗτοι γὰρ, ἐπεὶ σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι. σὺ
 „δὲ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι· ἐπιθυμέω γὰρ,

Persae etiam intelligant, a viro se regi. Duobus autem modis tibi hoc facere conducet, ut et Persae sciant virum esse qui illis praesit, et ut ipsi bellis occupentur, ne, dum otium agunt, tibi insidiantur. Nunc enim praeclarum aliquod edere facinus licet, dum viget aetas; nam augescente corpore augmentur et animi vires; senescente autem corpore, etiam ingenium senescit, et ad res omnes hebetatur. Quae quum illa, ut erat edocta, dixisset, in hunc modum Darius respondit: Quae ego ipse facere destinaveram, ea tu omnia, uxor, dixisti. Constitutum enim habeo, duabus continentibus ponte iunctis, ex nostra continente in alteram transgredi, et Scythias bellum inferre: atque haec brevi effecta dabo. Tum Atossa, Ecce nunc! ait, adversus Scythas primum proficisci omitte: hi enim, quandoque volueris, in tua erunt potestate: at tu

„λόγῳ πυνθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι θρα- 25
 „παίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικάς καὶ Κορινθίας.
 „ἔχεις δὲ ἄνδρας ἐπιτηδεύατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι
 „τε ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον
 „ὅς σευ τὸν πόδα ἐξήσατο.“ Ἀμείβεται Δαρῖος·
 „ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκεῖ τῆς Ἑλλάδος ἡμέας 30
 „πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκεῖ Περ-
 „σέων πρῶτον ἄμεινον εἶναι, ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέ-
 „γεις, πέμψαι εἰς αὐτούς· οἱ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκα-
 „στα αὐτῶν, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα, ἐξεπι-
 135 „στάμενος, ἐπ' αὐτοὺς τρέψομαι.“ Ταῦτα εἶπε· καὶ
 ἅμα ἔπος τε, καὶ ἔργον ἐποίηε. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
 ἡμέρη ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους
 πεντεκαίδεκα, ἐντέλλετό σφι, ἐπομένους Δημοκῆδεϊ,

mihi in Graeciam suscipe expeditionem: cupio enim, de quibus fando audiui, Laecenas et Argivas et Atticas atque Corinthias habere famulas. Est autem tibi praesto vir omnium maxime idoneus, qui cuncta tibi in Graecia demonstret et viae dux sit; is qui tuum pedem sanavit. Respondit Darius: Quoniam igitur tibi placet, mulier, ut Graeciam statim experiamur, consultius mihi videtur exploratores primum, unā cum hoc quem tu dicis, eo mittere; qui, postquam res Graecorum cunctas cognoverint spectaverintque, nobis sint renunciaturi. Ac deinde, rebus omnibus recte cognitis, arma contra illos convertam. (135.) Haec ille dixit: et dictum factum. Simul ac enim dies illuxit, quindecim probatos ex Persis viros vocat, eisque dat manda-

5 δαξελθεῖν τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἑλλάδος· ὅπως τε
μὴ διαδρήσεται σφίεας ὁ Δημοκῆδης, ἀλλὰ μιν πάν-
τως ὀπίσω ἀπάξουσιν. ἐντειλάμενος δὲ τούτοις ταῦτα,
δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδεα, ἐδέετο αὐτοῦ, ὅπως
ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι
10 Πέρσῃσι, ὀπίσω ἤξει. δῶρα δὲ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι
ἀδελφείοις ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα λαβόντα
ἄγειν, Φᾶς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν· πρὸς
δὲ, εἰς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλῆ-
σας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεισθαι. Δα-
15 ρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπ' οὐδενὸς δολεροῦ νόου
ἐπαγγέλλετό οἱ ταῦτα. Δημοκῆδης δὲ, δείσας μὴ εὖ
ἐκπειρῶτο Δαρεῖος, οὐ τι ἐπιδραμὼν πάντα τὰ διδό-

tum, ut Democeden comitantes maritima Graecia
loca lustrent, nec vero committant ut ab ipsis pro-
fugiat Democedes, sed omnino illum reducant. Haec
postquam his mandata dedit, dein ipsum vocat Demo-
ceden, illumque orat, ut, postquam itineris dux
in Graeciam Persis illis fuisset, totamque eis de-
monstrasset, ad se revertatur; iubetque eum, ut
sua omnia quae moveri possent secum sumat, et
dono adferat patri fratribusque; quorum loco se
illi alia multis partibus copiosiora in vicem da-
turum confirmat; praeterea ad transferenda dona
onerariam navem se ei adtributurum, ait, omni-
genis bonis refertam, quae simul cum eo sit navi-
gatura. Darius igitur, ut mihi videtur, nullo do-
loso consilio haec ei est pollicitus. Democedes vero,
veritus ne se rex tentaret, non cupide oblata omnia
arripuit: sed, res suas, ait, Susis se relicturum;

μενα ἰδέκετο· ἀλλὰ, τὰ μὲν ἑαυτοῦ κατὰ χάριν, ἔφη, καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μὲν τοι Ὀλκίδα, τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο εἰς τὴν δωρεὴν 20 τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ ταύτῃ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ Θάλασσαν.

- 136 Καταβάντες δὲ οὕτω εἰς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης εἰς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαυλὸν μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον εἰς τὴν Ἑλλάδα· προσίσχοντες δὲ, αὐτῆς τὰ παραθαλάσσια 5 ἐβηῖντο, καὶ ἀπεγράφοντο· εἰς δ', τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνομαστότατα θησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίας εἰς Τάραντα. Ἐνθαῦτ' αὖ δὲ ἐκ φηστῶνης τῆς Δημοκῆδεως, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τοῦτο μὲν

ut post reditum eas haberet; onerariam autem navem, quam ei promitteret Darius ad dona fratribus perferenda, accipere se, ait. Haec igitur mandata postquam et Persis et Democedi Darius dedit, ad mare eos dimisit.

(136.) Itaque hi quum in Phoenicem et Phoenices urbem Sidonem descendissent, protinus duas triremes instruxerunt, simulque cum his ingentem gaulum (onerariam navem) omni bonorum genere impleverunt; rebusque cunctis praeparatis, in Graeciam navigarunt. Quo ubi adpulerunt, oras omnes contemplati sunt descripseruntque: deinde, postquam pleaque et maxime notabilia spectarunt, Tarentum in Italiam pervenerunt. Ibi vero Democedi indulgens Aristophilides, rex Tarentinorum, et gubernacula

10 τὰ πηδάλια παρέλυσεν τῶν Μηδικῶν νεῶν· τοῦτο δὲ,
αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν ἐόν-
τας. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκῆδης εἰς
τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπιγμένου δὲ ἤδη τούτου εἰς
τὴν ἑωυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσεν τοὺς Πέρσας, καὶ
15 τὰ παρέλαβεν τῶν νεῶν, ἀπέδωκε σφι. Πλέοντες δὲ ἐν- 137
θεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκῆδεα, ἀπικνέον-
ται εἰς τὴν Κρότωνα· εὐρόντες δὲ μιν ἀγοράζοντα, ἀπτον-
το αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταρρώδεον-
5 τες τὰ Περσικὰ πρήγματα, προϊέναι ἐτοῖμοι ἔσαν· οἱ δὲ
ἀντάπτοντό τε, καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρ-
σας, προῖσχομένους ἔπεα τάδε· „Ἄνδρες Κροτωνιῆται,
„ὁράτε τὰ ποιεέτε· ἄνδρα βασιλῆος δρηπέτην γενόμε-
„νον ἐξαιρέεσθε. κῶς ταῦτα βασιλῆϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει
10 „περιῦβρίσθαι; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιεύμενα ἔξει κα-

navium Medicarum solvi iussit, et ipsos Persas detinuit, tamquam speculatores: interimque, dum illis hoc accidit, Democedes Crotonem abiit. Qui postquam domum ad suos pervenit, Persas Aristophildes custodiâ emisit, et, quae de navibus eorum demerat, illis restituit. (137.) Inde Persae navibus profecti, Democeden persequentes, Crotonem pervernerunt: ubi quum eum in foro invenissent versantem, manus ei iniecerunt. Ibi tum Crotoniatarum alii, Persarum opes veriti, tradere illum parati erant: alii vero Persis vicissim manus iniicientes, fustibus eos percutiebant. Quibus illi haec verba proferebant: *Viri Crotoniatae, videte quid faciatis! hominem, qui Regis servus fugitivus est, eripitis. Quomodo rex Darius patienter feret tali contumelia adfici?*

„λῶς, ἣν ἀπέλυσθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέ-
 ρην στρατευσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραπο-
 „δίζεσθαι πειρησόμεθα;“ Ταῦτα λέγοντες, τοὺς Κρο-
 τωνιήτας οὐκ ὦν ἔπειθον ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δη-
 μοκλήδεα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαιρε- 15
 θέντες, ἀπέπλεον ἐπίσω εἰς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἔτι ἐξή-
 τησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικέμενοι ἐκμα-
 θεῖν, ἐστρημένοι τοῦ ἡγεμόνος. Τοσόνδε μέντοι ἐντεί-
 λατό σφι Δημοκλῆδης ἀναγομένοισι, καλεύων εἰπεῖν
 Δαρίῳ σφέας, ὅτι ἄρμοσται τὴν Μίλωνος θυγατέρα 20
 Δημοκλῆδης γυναικα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστοῦ Μίλωνος
 ἦν ὄνομα πολλὸν παρὰ βασιλῆϊ. κατὰ δὲ τοῦτό μοι
 δοκεῖ σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα
 μεγάλα Δημοκλῆδης, ἵνα Φανῇ πρὸς Δαρίῳ ἐὼν καὶ
 138 ἐν τῇ ἑαυτοῦ δόκιμος. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότων

et quo pacto vobis impune abibit facinus, si nobis illum eripueritis? Cui prius, quam huic civitati, bellum inferemus? quam priorem sub iugum mittere conabimur? Haec illi dicentes non moverunt Crotoniatas: sed, erepto sibi Democede, atque etiam gaulo spoliati, quem adduxerant, in Asiam sunt reversi; neque porro Graeciam adire aliasque Graeciae partes cognoscere cupivere, duce privati. Hoc tamen eis abeuntibus mandatum Democedes dedit, nunciarent Dario, Democeden filiam Milonis sibi despondisse uxorem. Erat enim apud regem celebre Milonis nomen luctatoris: atque hac nimirum de causa videtur mihi Democedes, magna vi pecuniae erogata, properasse hoc matrimonium, ut adpareret Dario, esse ipsum etiam in patria spectatum virum. (138.) Cro-

νος οἱ Πέρσαι, ἐκπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην· καί
 σφεας, δουλεύοντας ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος
 Φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον.
 5 ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἑτοῖμος ἦν δίδοναι τοῦτο ὃ τι βούλοιο
 αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρέεται κάτοδόν οἱ ἐς Τάραντα γέ-
 νεσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορὴν. ἵνα δὲ μὴ
 συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἣν δι' αὐτὸν στόλος μέγας
 πλὴν ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούνους ἀποχρᾶν οἱ,
 10 ἔφη, τοὺς κατάγοντας γίνεσθαι· δοκέων, ἀπὸ τούτων,
 ἑόντων τοῖσι Ταραντίνουσι φίλων, μάλιστα δὲ τὴν κά-
 τοδόν οἱ ἔσσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεε·
 πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατὰγειν σφέας ἐκέ-
 λευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρεῖω Κνί-
 15 διοι, Ταραντίνους οὐκ ἂν ἔπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν

tone profecti Persae, cum navibus in Iapygiam [Apu-
 liam] eiecti sunt: ubi quum in servitutem essent re-
 ducti, *Gillus* eos liberavit, exsul Tarentinus, et ad
 regem Darium reduxit. Pro quo beneficio quum ei,
 quidquid postulasset, dare paratus rex esset; *Gillus*,
 exposita sua calamitate, petiit ut in patriam Taren-
 tum ex exilio restitueretur. Ne autem Graeciam
 conturbaret, si propter ipsum magna classis in Ita-
 liam navigaret, *Cnidios solos*, ait, *ad se reducen-*
dum sufficere; ratus, ab his maxime, quippe Taren-
 tinorum amicis, redditum sibi procuratum iri. Id Da-
 rius recepit ei, et promisso stetit: misso enim ad
 Cnidios nuncio, imperavit his ut Tarentum reduce-
 rent *Gillum*. Sed Cnidii, Dario obsequentes, Taren-
 tinis ut cum reciperent non persuaserunt; ad vim vero
 adhibendam parum validi erant. Ita igitur haec res

προσφέρειν. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη· οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατὰσκαποι ἐγένοντο.

- 139 ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἰρεῖ, πολίων πασῶν πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιήνδε τινα αἰτίην. Καμβύσῳ τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχνοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, αἱ μὲν, ὡς αἶκος, κατ' ἐμπορίην· οἱ δὲ, στρατευόμενοι· οἱ δὲ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρας θηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Διάκιος, Πολυκράτεος τε ἐὼν ἀδελφεός, καὶ Φεύγων ἐκ Σάμου. Τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίῃ τις τοιήδε. λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν, ἡγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσῳ, καὶ λόγου οὐδενός κω με-

gestae sunt: hique primi fuere Persae, qui ex Asia in Graeciam venere, et talem ob causam speculatum erant missi.

(139.) Post haec *Samum* cepit rex *Darius*: estque haec prima ex urbibus vel Graecorum vel barbarorum, quae sub illius imperio vi capta est. Capta est autem tali ex causa. Quo tempore Cambyzes expeditionem in Aegyptum suscepit, frequentes Graeci in Aegyptum venerant; alii (ut consentaneum est) negotiandi causa, alii militandi, alii solummodo spectandae gratia regionis. Horum in numero *Syloson* erat, Aeacis filius, frater Polycratis, Samo exsulans. Huic Sylosonti, talis quaedam oblata fortuna est. Sumto rutilo pallio, hoc circumdatus obambula-
bat Memphi in foro: quem ubi conspexit *Darius*,

γάλου, ἐπεθύμῃσθε τῆς χλαίδος, καὶ αὐτὴν προσελ-
 θὼν ἀνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν, ὁρῶν τὸν Δαρεῖον μεγά-
 15 λως ἐπιθυμῶντα τῆς χλαίδος, θύῃ τύχῃ χραιώμενος,
 λέγει· „Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρήματος·
 „δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι πάντως
 „τοί.“ Αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, παραλαμβάνει τὸ
 εἶμα. Ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἡπίστατό οἱ τοῦτο ἀπο- 140
 λωλέναι δι' εὐθιάν. ὥς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος
 Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ Μάγῳ ἐπαπίστησαν οἱ
 ἑπτὰ, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιλείην ἔσχε·
 5 πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν, ὥς ἡ βασιλείη περιεπλήθυι ἐς
 τοῦτον τὸν ἄνδρα, τῷ κοτὲ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ
 δευτέρῳ τὸ εἶμα. ἀναβαὲς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἔζετο ἐς
 τὰ πρόθυρα τῶν βασιλικῶν οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρεῖου

qui satellites tunc erat Cambysis, nec ullo dum no-
 mine clarus; cupidine pallii captus, adit Sylosontem,
 illud mercaturus. Syloson, vehementer cupidum ami-
 culi videns Darium, divino quodam instinctu ait:
Equidem hoc pallium nullo vendo pretio: do tibi
vero gratis, si omnino ita tuum illud fieri cupis.
 Quo laudato responso, accipit pallium Darius. (140.)
 Iamque existimabat Syloson, se propter nimiam animi
 bonitatem amiculum hoc perdidisse. Interiecto vero
 tempore, postquam mortuo Cambyse adversus Ma-
 gum coniuraverant septemviri, et ex septem virorum
 numero *Darius* regnum obtinuerat; rescivit *Sylo-*
son, in manus eiusdem viri transiisse regnum, cui
 olim ipse in Aegypto amiculum, cuius ille fuisse cu-
 pidus, dono dedisset. Itaque Susa adscendit, sedens-
 que in vestibulo aedium regiarum, ait, *se de Dario*

εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουργός τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, θαυμάσας λέγει πρὸς αὐτόν· 10
 „Καὶ τίς ἐστὶ Ἑλλήνων εὐεργέτης, ᾧ ἐγὼ προαιδεύ-
 „μαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε δ' ἢ
 „τις ἢ οὐδεὶς κω παρ' ἡμέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος
 „εἰπεῖν οὐδὲν ἀνδρὸς Ἑλλήνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παρά-
 „γετε ἔσω, ἵνα εἰδῶ τί θέλων λέγει ταῦτα.“ Πα- 15
 ρῆγε ὁ πυλουργὸς τὸν Συλοσῶντα· στάντα δὲ εἰς μέσον
 εἰρώτευν οἱ ἑρμηνεὺς τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐε-
 γέτης φησὶ εἶναι βασιλῆος. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πάν-
 τα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γινόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη
 κεῖνος ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „ὦ 20
 „γενναϊότατε ἀνδρῶν, σὺ κεῖνος εἶ, ὃς ἐμοὶ οὐδεμίην
 „ἔχοντί κω δύνάμιν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρά; ἀλλ'

bene meruisse. Id ubi audivit portae custos, renun-
ciavit regi; et ille miratus, ait secum ipse: Quis
tandem Graecus est, qui bene de me meruerit, cui
ego gratiam debeam, qui nuper modo regnum ob-
tinui? Vix unus aut nullus adhuc ex illa gente
ad me adscendit: neque quidquam dicere possum
quod Graeco cuiquam homini debeam. Verum ta-
men producite eum intro, ut sciam quid sibi velit
homo, quod istud dicat. Introducit ianitor Sylo-
 sontem; stantemque in medio interrogant interpre-
 tes, *quis sit: quove facto bene se de Rege meruisse*
dicat. Exponit igitur ille rem omnem ad amiculum
 spectantem; adfirmatque *se illum esse qui ei illud*
dono dederit. Tum rex, *O liberalissime hominum,*
 ait, *tu ergo ille es, qui mihi nullam dum potesta-*
tem habenti donum dedisti? quod etsi exiguum,

270, 45.

„ὥν ἴση γέ ἡ χάρις ὁμοίως ὥς εἰ νῦν κοθέν τι μέγα
 „λάβοιμι. ἀνθ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον
 25 „δίδωμι, ὥς μή κοτέ τοι μεταμελήσει Δαρεῖον τὸν
 „Υστάσπεος εὖ ποιήσαντι.“ Λέγει πρὸς ταῦτα ὁ
 Συλοσῶν· „Ἐμοὶ μήτε χρυσὸν, ὦ βασιλεῦ, μήτε
 „ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πα-
 „τρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκρά-
 30 „τος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτῳ, ἔχει δούλος ἡμέτερος·
 „ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε Φόνου καὶ ἑξανδραποδίστιος.“
 Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιήν τε καὶ 141
 στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἀνδρῶν τῶν ἐπτά γενόμενον· ἐν-
 τειλάμενος, ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποιεῖν
 ἐπιτέλεα. καταβάς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης,
 5 ἔστειλε τὴν στρατιήν.

Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ 142

*tamen prorsus aequale est beneficium, ac si nunc
 magnum quidpiam alicunde accipiam. Pro quo
 tibi ego ingens auri argentique pondus reddo, ne
 umquam te poeniteat, Dario Hystaspis filio bene-
 ficium contulisse. Ad haec Syloson: Nec auro me,
 Rex, nec argento dona: sed patriam meam Samum
 serva, mihi que redde; quam nunc, postquam fra-
 ter meus Polycrates ab Oroete interfectus est,
 tenet servus noster. Hanc mihi da, a caedibus et
 servitute liberatam. (141.) His auditis, Darius exer-
 citum misit ducemque Otanen, unum e numero sep-
 tem virorum, cui mandat ut omnia effecta det quae
 Syloson petiisset. Itaque ad mare descendit Otanes,
 exercitumque contraxit.*

(142.) *Sa mi* tunc imperium tenebat *Maeandrius*,

κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυκράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν· τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ ἐξηγέμετο. Ἐπειδὴ γάρ αἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίησε τοιαῦδε. πρῶτα μὲν, Διὸς Ἐλευθερίου 5 βωμὸν ἰδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν εὗρισε τοῦτο, τὸ νῦν ἐν τῷ προαστείῳ ἐστί. μετὰ δὲ, ὥς εἰ ἐπεποίητο, ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀσπῶν, ἔλεξε τάδε·
 „Ἐμοὶ, ὥς ἵστε καὶ ὑμεῖς, σκῆπτρον καὶ δύναμις πα-
 „σα ἣ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι παρέχει 10
 „νῦν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ, τὰ τῷ πέλας ἐπιπλήσ-
 „σω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω. οὔτε γάρ μοι
 „Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑαυτῷ,
 „οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν
 „νυν ἐξέπλησε μοῖρην τὴν ἑαυτοῦ· ἐγὼ δὲ εἰς μέσον 15

Macandrii filius, cui cura regni a Polycrate fuerat com-
 missa. Hic, quum voluisset vir esse omnium iustissim-
 mus, perficere propositum non potuerat. Postquam
 enim nunciatus ei interitus erat Polycratis, haecce
 fecit. Primum, *Iovis Liberatoris* aram constituit, et
 templum circa illam designavit, hoc ipsum quod etiam
 nunc est in suburbio. Dein, hoc perfecto, concione
 convocata civium omnium, haec apud eos verba fecit.
Mihi, ut etiam nostis ipsi, sceptrum Polycratis
atque potestas omnis commissa est: nihilque nunc
prohibet, quo minus regnum in vos capessam. At,
quod in aliis ego reprehendo, id quoad in me est,
non faciam ipse: nec enim mihi Polycrates placuit,
in viros sibi pares dominium exercens; nec alius
quisquam, qui hoc facit. Polycrates igitur nunc
fatum suum explevit: ego vero, regnum in medi-

270, 74.

„τὴν ἀρχὴν τιθεῖς, ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. Τοσά-
 „δε μέντοι δικαίῳ γέρεα ἐμαυτῷ γενέσθαι· ἐκ μὲν γὰρ
 „τῶν Πολυκράτειος χρημάτων, ἐξαίρετα ἐξ τάλαντά
 „μοι γενέσθαι· ἱρωσύνην δὲ πρὸς ταῦτοις αἰρεῦμαι αὐ-
 20 „τῷ τ' ἐμοὶ, καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοις, τοῦ
 „Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου· τῷ αὐτὸς τε ἱὸν ἰδρυσάμην,
 „καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν περιτίθηναι.“ Ὁ μὲν δὴ ταῦ-
 „τα τοῖσι Σαμίοις ἐπαγγέλλετο· τῶν δὲ τις ἐξανα-
 „στάς εἶπε· „Ἀλλ' οὐδ' ἄξιός εἰ σύ γε ἡμέων ἀρχεῖν,
 25 „γεγονώς τε κακὸς καὶ ἐὼν ὄλεθρος· ἀλλὰ μᾶλλον
 „ὅπως λόγον δώσεις τῶν μετεχείριστας χρημάτων.“
 Ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ ὄνομα 143
 ἦν Τελέσαρχος. Μαϊάνδριος δὲ, νόῳ λαβὼν, ὡς, εἰ
 μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ τύραννος κα-
 ταστήσεται, οὐδ' ἔτι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν. ἀλλ'

deponens, iuris aequabilitatem vobis pronuncio.
Aequum tamen censeo, ut haecce mihi praemia
honoresque tribuantur: ex pecuniis Polycratis
praecipua sex talenta: tum sacerdotium mihi meis-
que in omne tempus posteris postulo Iovis Libe-
ratoris, cui et templum ego dedicavi, et [cuius no-
mine] libertatem vobis trado. Haec quum a Samiis
Macandrius postulasset, surgens aliquis ait: At non
tu dignus es qui nobis imperes, pravus qui fuisti
et pestifer homo; quin potius dignus es qui pecu-
niarum, quas administrasti, reddas rationem.
 (143.) Haec dixit homo spectatus inter cives, cui
 erat nomen Telesarchus. Tum vero *Macandrius*, se-
 cum reputans, si dominatum ipse deponeret, fore ut
 alius quispiam in ipsius locum tyrannus constitua-

ὡς ἀνεχώρησε εἰς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα 5
 ἕκαστον, ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δάσων, συνέλα-
 βέ σφεας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὲ ἐδεδέατο· Μαιάν-
 δριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος. ἐλπίζον δέ μιν
 ἀποθανέεσθαι ὁ ἀδελφεὸς, τῷ ὄνομα ἦν Λυκάριος,
 ἵνα εὐπετεστέρως κατὰσχη τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγμα- 10
 τα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας. οὐ γὰρ δὴ,
 ὡς οἴκασι, ἐβουλέατο εἶναι ἐλεύθεροι.

- 144 Ἐπειδὴ ὦν ἀπίκοντο εἰς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κα-
 τάγοντες Συλοσῶντα, οὐ τε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρε-
 ται, ὑπέσπονδαί τε ἔφασαν εἶναι ἐτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιαν-
 δρίου στασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρήσας
 ἐκ τῆς νήσου. καταινίσαντος δ' ἐπὶ τούτοις Ὀτάνει 5

tur, ne quidem amplius deponere potestatem decre-
 vit. Sed, postquam in arcem est reversus, singulos
 deinceps ad se vocavit, quasi rationem redditurus
 administratae pecuniae; eosque comprehensos, in
 vincula coniecit. Qui dum ita in custodia servantur,
 posthaec Maeandrius in morbum incidit. Tunc frater
 eius, cui nomen erat Lycaretus, morituum illum
 ratus, quo facilius ipse rerum *Sami* potiretur, vin-
 ctos cunctos interfecit. Nec enim, ut videtur, vo-
 luerant illi [ea conditione quam eis Lycaretus propo-
 suit] liberari.

(144.) Iam postquam Persae *Samum* venerunt,
Sylosontem in regnum restituturi, nemo manus con-
 tra eos sustulit: sed, qui Maeandrio favebant, atque
 ipse etiam *Maeandrius*, professi sunt, *paratos se*
esse data fide excedere insulâ. Quam conditionem

καὶ σπεισασμένου, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρό-
 νους θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἐκατέατο.
 Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, 145
 τῷ οὐνομα ἦν Χαρίλεως· οὗτος ὁ τι δὴ ἑξαμαρτῶν, ἐν
 γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρησ-
 σόμενα, καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὥς εἶδε τοὺς
 5 Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέ-
 γων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἔλθειν εἰς λόγους. ἐπακούσας
 δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ'
 ἑαυτόν. ὥς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακί-
 ζων μιν, ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιά-
 10 δε· „Ἐμὲ μὲν, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ὄντα σκωτοῦ ἀδελ-
 „φεόν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσας γορ-
 „γύρης ἡξίωσας· ὀρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς

quum probasset *Otanes*, fidemque dedisset et acce-
 pisset; Persarum nobilissimi, positis sellis, ex ad-
 verso arcis residebant. (145.) Erat *Maeandrio* ty-
 ranno frater haud satis compos mentis, nomine *Cha-
 rilaus*; qui, quod nescio quid deliquerat, in subter-
 raneo carcere vinctus erat. Hic tunc, postquam quae
 gerebantur audivit, et per carceris fenestram prospec-
 tans Persas vidit tranquille sedentes, clamavit, di-
 cens *velle se in colloquium venire Maeandrii*. Quo
 audito, *Maeandrius* vinculis eum solvi iussit, ad se-
 que adduci. Et ille, simulatque adductus est, incre-
 pans fratrem et ignavum adpellans, persuadere ei
 conatus est, ut in Persas impetum faceret, his usus
 verbis. *Me vero*, inquit, *ὁ hominum pessime, tuum*
fratrem, qui nihil deliqui quod vinculis dignum
 esset, ad vincula et subterraneum carcerem con-
Herod. T. II. P. I. M

„τί σε καὶ ἄνοικον ποιεῦντας, οὐ τολμᾷς τίσασθαι,
 „οὕτω δὴ τι ἰόντας εὐπετίας χειραῶναι; Ἄλλ', εἴ τι
 „σύ σφεας καταρρώδηκας, ἐμοὶ δὲ τοὺς ἐπικούρους, 15
 „καὶ σφεας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐ-
 „τὸν δὲ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νῆσου ἐτοῖμός εἰμι.“
 146 Ταῦτα ἔλεξε ὁ Χαρίλαος. Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε
 τὸν λόγον· ὥς μὲν ἐγὼ δεκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύ-
 νης ἀπικόμενος, ὥς δόξαι τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν πρέσβε-
 σθαι τῆς βασιλῆος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλο-
 σῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμμελλε ἀπολάμψεσθαι ἀκέραιον τὴν 5
 πόλιν. ἐραθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔβηλε ὡς ἀσθενέστα-
 τα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ οὕτω παρα-
 δίδόναι· εὐ ἐξεπιστάμενος, ὥς παθόντες οἱ Πέρσαι κα-
 κῶς, προσεμπικρατέσθαι ἔμμελλον τοῖσι Σαμίσι· εἰ

*demnasti: Persas vero quum videas te eiicientes et
 in exilium agentes, non audes poenam ab illis
 repetere, licet ita facile opprimi possint. Quod si
 tu illos perhorrescis, at mihi da auxiliares, et
 ego ab illis ob terrae nostrae invasionem poenas
 sumam: teque ipsum paratus sum ex insula di-
 mittere. (146.) Haec a Charilao dicta probavit Mae-
 andrius; ut mihi quidem videtur, non quod eo stul-
 titiae venisset, ut existimaret suas copias superiores
 futuras copiis regis; sed potius invidens Sylosonti,
 si civitatem salvam et integram nullo labore obtinuis-
 set. Itaque, irritando Persas, voluit res Samiorum
 quam maxime infirmas reddere, atque ita urbem tra-
 dere: bene quippe gnarus, si male acciperentur Per-
 sae, tanto magis eos exasperatum iri adversus Sa-
 mios; et notum sibi exitum habens, per quem tuto*

- 10 δῶς τε ἐαυτῷ ἀσφαλῆα ἔκδυσιν εἰῶσαν ἐκ τῆς νῆσου
 τότε, ἐπεὰν αὐτὸς βούληται ἐπεπαίητο γὰρ οἱ κρυπτὴ
 διώρυξ, ἐκ τῆς ἀκροπόλεως φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν.
 Αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλεῖ ἐκ τῆς Σάμου
 τοὺς δὲ ἐπικούρους πάντας ἐπλίσας ὁ Χαρίλαος, καὶ
 15 ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε
 προσδεκαμένους ταιούτο οὐδὲν, δοκούντας τε δὴ πάντα
 συμβαίνειν. ἐμπροσθέντες δὲ οἱ ἐπικούροι, τῶν Περ-
 σῶν τοὺς διφροφρευνμένους τε καὶ λόγου πλείους ἔον-
 τας ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίουν, ἡ δὲ ἄλλη
 20 στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπιβοήθει· πιεζέμενοι δὲ οἱ ἐπί-
 κυροι, ὀπίσω κατελήθησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅτα- 147
 νης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπαν-
 θότας, ἐντολὰς τε, τὰς Δαρεΐδες οἱ ἀποστέλλον ἐν-
 τέλλετο, μὴτε κτείνειν μηδένα Σαμίον, μὴτε ἀνδρα-
 5 ποδίζεσθαι, ἀπαθῆα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον

ex insula evadere, simulatque voluisset, posset: effo-
 diendum enim sibi curaverat occultum cuniculum,
 ex arce ad mare ducentem. Ipse igitur Maeandrius
 Samo navi egreditur: Charilaus vero auxiliares cun-
 ctos armis instructos, apertis portis, adversus Persas
 educit, nihil tale exspectantes, omniaque convenisse
 existimantes. Et auxiliares, impetu facto, nobiles
 Persas sellis insidentes interficiunt. Dum vero hi id
 faciunt, suppetias interim adcurrunt reliquae Persa-
 rum copiae: a quibus repulsi auxiliares, id arce sunt
 conclusi. (147.) Otanes vero dux, ingentem videns
 calamitatem, quam passi erant Persae, neque man-
 data ignorans, quae illi Darius, quum eum Samum
 mitteret, dederat, ne Samiorum quemquam vel oc-

Συλοσῶντι· τούτων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπε-
 λανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ, πάντα τὸν ἄν-
 λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτενέειν. ἐν-
 θαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρχουν,
 οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, ὁμοίως ἐν 10
 148 τε ἱρῶ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δ' αἰποδράς ἐκ τῆς
 Σάμου, ἐκπλέει εἰς Λακεδαίμονα· ἀπικόμενος δ' εἰς
 αὐτὴν, καὶ ἀνευκιάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίησε
 τοιαῦτα. ὅπως ποτήρια ἀργυρεὰ τε καὶ χούσια προθεῖτο,
 ἣ μὲν θεράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά· ὁ δὲ ἂν τὸν 5
 χρόνον τοῦτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῃ ἐν λό-
 γοις ἑὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν εἰς τὰ οἰ-
 κία. ὅπως δὲ ἴδοιτο ἱερομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώμαζε
 τε καὶ ἐξέπλησσετο· ὁ δὲ ἂν ἐκέλευε αὐτῶν ἀποφέρει-

*eideret vel in servitutem redigeret, sed immunem
 malorum insulam traderet Sylosonti; mandata
 ista lubens volens oblitus est, edixitque exercitui,
 quemcumque nacti essent, sive virum, sive puerum,
 eum perinde interficerent. Ibi tum militum alii op-
 pugnarunt arcem, alii vero obvium quemque inter-
 fecerunt, nullo discrimine sive sacro in loco, sive in
 profano. (148.) Maeandrius, Samo profugiens,
 Lacedaemonem navigavit. Quo postquam pervenit,
 resque, quas secum advexerat, in hospitium transfe-
 rendas curavit, hocce instituit facere. Pocula subinde
 exponebat aurea et argentea, eaque extergebant fa-
 muli: et ille per idem tempus cum Cleomene, Ana-
 xandridae filio, rege Spartanorum, sermones miscens,
 secum in hospitium illum ducebat; ubi quum pocula
 videns Cleomenes admiratione stuperet, ille eum*

10 σθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρίς εἶπαν-
τος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιοτάτος ἀνδρῶν γίνε-
ται· ὃς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίει· μαθὼν δὲ, ὡς
ἄλλοισι δίδους τῶν ἀστῶν εὐρήσεται τιμωρίην, βὰς ἐπὶ
τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ, τὸν ξεῖνον
25 τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα
μὴ ἀναπέσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων,
κακὸν γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες, ἐξεκέρυξαν Μαιάν-
δριον. Τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, πα- 149
ρέδσαν Συλοσῶντι, ἐρῆμον εἴουσιν ἀνδρῶν. ὑστέρῳ μὲν-
τοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτά-
νης, ἐκ τε ὄψιος ὀνείρου, καὶ νούσου ἢ μιν κατέλαβε
5 νοσῆσαι τὰ αἰδοῖα.

ἘΠὶ Δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομέ- 150

iubebat ex his secum auferre quaecumque voluisset.
Id quum bis aut ter Maeandrius dixisset, iustissimus
vir fuit Cleomenes; qui accipere oblata dedignatus,
quum animadverteret, si aliis eadem offerret, auxilia
eum inventurum, ephoros adiit, dixitque, *ex usu
esse Spartaе, ut Samius hospes Peloponneso egre-
diatur; ne aut se aut alium ex Spartanis corrup-
pat.* Qua re audita, ephori per praeconem abire
Maeandrium iusserunt. (149.) Persae vero *Samum*,
veluti verriculo captam, hominibusque nudatam, Sy-
losonti tradiderunt. Insequente vero tempore dux
Otanes eandem incolis rursus frequentavit, viso no-
cturno monitus, et morbo laborans, quo pudenda eius
erant adfecta.

(150.) Postquam navalis exercitus Samum erat pro-
fectus, *Babyloniā a Persis defeccerunt*, rebus om-

νου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρσκευασμέ-
 ναι. ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ τε Μάγος ἦρχε, καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπαν-
 ἴστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ εἰς
 τὴν πολιορκίην παρσκευάδατο· καὶ κως ταῦτα ποιῦν- 5
 τες ἐλάνθανον. Ἐπεὶ τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν,
 ἐποίησαν ταῖονδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἑκα-
 στος μίῃ προσεξαίρετο, τὴν ἐβούλετο, ἐκ τῶν ἑαυτοῦ
 οἰκίων· τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγωγόντες, ἀπέπι- 10
 ξαν· τὴν δὲ μίῃ ἑκαστος σιτοποιὸν ἐξαίρετο. ἀπέπι-
 ξαν δὲ αὐτάς, ἵνα μὴ σφρων τὸν σῖτον ἀναισιμώσωσι.
 151 Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἀπα-
 σαν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἰστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπε-
 λάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιορκεῖ, φροντίζον-
 τας οὐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς
 προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, καταρχέοντο, 5

nibus bene admodum praeparatis. Nam quo tempore
 Magus regnavit, et adversus eum septem viri insurrexe-
 runt, per omne id tempus, per illamque rerum pertur-
 bationem, ad tolerandam obsidionem sese praepara-
 verant. Et initio quidem occulte quodammodo id fe-
 cerant. Ex quo autem de professo descivere, haecce
 fecerunt. Matribus exceptis, et una ex uxoribus quam
 quisque sua e domo exemptam voluerat, reliquas omnes
 mulieres congregatas suffocarunt; unam autem, quam
 dixi, eximebat quisque quae panem conficeret. Suf-
 focarunt autem illas, ne frumentum ipsorum consu-
 merent. (151.) His rebus cognitis *Darius*, contra-
 ctis universis suis copiis, adversus eos profectus est;
 admotoque exercitu, obsedit urbem. At obsidio-
 nem pro nihilo habebant *Babylonii*; nam in pro-

καὶ κατέσκαπτον Δαρείων καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ. καί
 τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος· „Τί κάτησθε ἐνθαῦτα,
 „ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἰ-
 „ρήσετε ἡμέας, ἐπεὶ ἡμίονοι τέκωσι.“ Τοῦτο εἶπε τῶν
 10 τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκεῖν.
 Ἐπταὶ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότος ἤδη, ὁ Δα- 152
 ρεῖος τε ἥσχαλλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ
 εἶσα ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καὶ τοι πάντα σοφίσ-
 ματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκει εἰς αὐτοὺς Δα-
 5 ρεῖος. ἀλλ' οὐδ' ὡς εἶδύνατο ἐλεῖν σφέας, ἄλλοισι τε
 σοφίσμασι πινησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἰλέ-
 σθας, καὶ τούτων ἐπιειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν
 φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδὲ σθας οἷός τε ἦν ἐλεῖν.
 Ἐνθαῦτα, εἰκοστῷ μηνί, Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τοῦ 153

pugnacula muri adscendentes tripudiabant, irride-
 bantque Darium et eius exercitum; unusque eorum
 hoc verbum emisit: *Quid hic sedetis, Persae; quid-
 ni abitis? tunc enim nos capietis, quando mulae
 pepererint.* Hoc dixit Persarum aliquis, existimans
 numquam mulam parituram. (152.) Integer annus
 iam et septem menses erant elapsi, taedioque adfec-
 tus erat Darius eiusque exercitus, quod expugnare
 urbem non valerent. Nam omnibus licet artificibus
 omnibusque machinamentis adversus eos adhibitis,
 nihil Darius profecerat. Tentaverat autem et alia ar-
 tificiorum genera, et illud etiam quo Cyrus urbem
 ceperat: sed ita diligenter custodias agebant Baby-
 lonii, ut capi nullo pacto potuerint.

(153.) Ibi tum, quum vicesimus ageretur mensis,
 Zopyro Megabyzi filio huius, qui e septem virorum

του, ὃς τῶν ἐπτα ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν Μάγον κατε-
 λόντων, τούτῳ Μεγαβύζου παιδί Ζωπύρῳ ἐγένετο τέ-
 ρας τὸδε τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμίονων μίη ἔτεκε. ὥς δὲ οἱ
 ἐξαγγέλθη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε 5
 τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι δούλοις μηδεὶ φράζειν τὸ
 γεγονός, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου
 ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπειὰν περ ἡμίονοι τέ-
 κωσι, τότε τὸ τεῖχος αἰλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φή-
 μιν Ζωπύρῳ ἐδόκει αἰλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλὼν· σὺν 10
 γὰρ θεῷ ἐκεῖνόν τε εἰπεῖν, καὶ ἐωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμί-
 154 νον. Ὡς δὲ οἱ ἐδόκει μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυ-
 λῶνι αἰλίσκασθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυνθάνετο, εἰ
 περὶ πολλοῦ κάρτα ποιεῖται τὴν Βαβυλῶνα εἰλεῖν. πυ-
 θόμενος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῶτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅπως

numero fuit a quibus Magus interemtus est, huic,
 inquam, Megabyzi filio Zopyro tale obtigit prodi-
 gium: una ex ipsius mulis frumentum vehentibus
 peperit. Quod quum Zopyro esset renunciatum, et
 ille, ut qui fidem nuncio non adhiberet, pullum ipse
 spectasset, imperavit servis ut nemini edicerent fa-
 ctum, secumque deliberavit. Recordatus igitur Baby-
 lonii illius verbum, qui initio dixerat, *tunc Babylo-
 nem captum iri, quum mulae pepererint*, ex huius
 verbi omen colligebat, capi nunc Babylonem posse:
 nec enim illum sine dei numine id dixisse, et sibi
 nunc mulam peperisse. (154.) Quum igitur in fatis
 esse illi videretur, ut nunc Babylon caperetur, *Da-
 rium* adiens quaesivit ex eo, *an utique maximi fa-
 ceret capi Babylonem*. Accepto responso, maximi
 id facere regem; secundo loco secum deliberavit,

5 αὐτός τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτήν, καὶ ἐαυτοῦ τὸ ἔργον
 ἔσται· κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς
 τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. Ἄλλω μὲν νυν οὐκ ἐφρά-
 ζετο ἔργῳ δυνατὸς εἶναι μιν ὑποχειρίην ποιῆσαι, εἰ δ'
 ἐαυτὸν λαβησάμενος αὐτομολήσῃ ἐς αὐτούς. Ἐνθαῦτα
 10 ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἐαυτὸν λαβᾷται λώβην ἀνή-
 κστον· ἀποταμὼν γὰρ ἐαυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα,
 καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας, καὶ μαστιγώσας,
 ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεκε, 155
 ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρό-
 νου ἀναπηδήσας, ἀνέβασέ τε καὶ εἶρετό μιν, ὅστις εἴη
 ὁ λαβησάμενος, καὶ ὅ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· „Οὐκ
 5 „ἔστι οὗτος ὡτὴρ ὅτι μὴ σὺ, τῷ ἔστι δύναμις τοσαύτη
 „ἐμὲ δὴ ὥδε διαβεῖναι· οὔτε τις ἀλλοτρίων, ὧ βασιλεῦ,

quo pacto ipse esset qui illam caperet, ipsiusque hoc
 facinus esset futurum: nam apud Persas praecipue
 res praeclare gestae maximis honoribus rependuntur.
 Nulla vero alia ratione fieri posse, ut illam in pote-
 testatem redigeret, iudicavit, nisi si se ipse mutilas-
 set, atque ita ad illos transfugisset. Ibi tum, parvi hoc
 pendens, insanabili mutilatione se ipse adficit: quip-
 pe abscissis naribus auribusque, comâ male tonsâ,
 flagellis item laceratus, regem adit. (155.) *Darius*,
 ubi virum nobilissimum ita vidit mutilatum, gravis-
 sime adfectus, e solio subsiliens exclamat, ex eoque
 quaerit, *quis eum ita mutilaverit, quave de caussa?*
 Cui *Zopyrus* respondit: *Non est is alius nisi tu,*
qui tantam habes potestatem, ut ego hoc modo
sim adfectus. Nec vero alienus quispiam, ô Rex,

„τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὲς ἐγὼ ἑμεαυτὸν δεινὸν τι
 „ποιούμενος Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγαλᾶν.“ Ὁ δ'
 ἀμείβετο „ὦ σχετλιάτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ θίσχί-
 „στῷ αἴνομα τὸ κάλλιστον ἔθευ, Φᾶς διὰ τοὺς πολιορ- 10
 „κυνμένους σεωυτὸν ἀνηκέστως διαθεῖναι· τί δ', ὦ μά-
 „ταιε, λελωβημένου σεῦ, θᾶσσον οἱ πολέμιοι παρα-
 „στήσονται; καὶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν Φρενῶν, σεωυτὸν
 „διαφθείρας;“ Ὁ δὲ εἶπε „Εἰ μὲν τοὶ ὑπερετίθεα
 „τὰ ἑμῶν ποιήσεις, οὐκ ἂν με περιεῖδες· νῦν δ' ἐπ' 15
 „ἑμεαυτοῦ βαλόμενος, ἔπραξα. ἤδη ὦν, ἢ μὴ τῶν σῶν
 „δήσῃ, αἰρέομεν Βαβυλῶνα. Ἐγὼ μὲν γάρ, ὡς ἔχω,
 „αὐτομολήσω εἰς τὸ τεῖχος, καὶ φήσω πρὸς αὐτοὺς,
 „ὡς ὑπὸ σεῦ τάδε πέπονθα· καὶ δακρύω, πείσας σφέας
 „ταῦτα ἔχων οὕτω, τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δὲ, ἀπ' 20

me ita adfecit, sed ego ipse, indignatus Assyriis Persas deridentibus. Tum Darius; O miserrime hominum, ait; foedissimo facto pulcerrimum nomen imposuisti, quum te profitearis propter hos, quos obsidemus, te ipsum tam insanabili modo adfecisse. Quo vero pacto, stulte, quod tu ita mutilatus sis, eo citius in potestatem redigentur hostes? Anne mente es alienatus, qui te ita perdidisti? Respondit ille: Atqui, si tecum communicassem quae facturum eram, tu me prohibuisses: nunc privato id feci consilio. Iam ergo, nisi tu nobis defueris, capiemus Babylonem. Nam ego, ita ut sum adfectus, ad murum pro transfuga me conferam, dicens a te me haec esse passum: et puto, quum rem ita se habere illis persuasero, exercitum mihi commissum iri. Tu vero, a quo die ego

276, 51.

- „ ἥς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης
 „ ἐς δεκάτην ἡμέρην, τῆς σεαυτοῦ στρατῆς, τῆς οὐ-
 „ δεμῇ ἔσται ὥρη ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τὰς
 „ ξον κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλεομένας πύλας· μετὰ
 25 „ δὲ αὐτίς, ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς ἐβδόμην, ἄλλους μοι
 „ τάξον δισχιλίους κατὰ τὰς Νινίαν καλεομένας πύ-
 „ λας· ἀπὸ δὲ τῆς ἐβδόμης διαλείπειν εἴκοσι ἡμέρας,
 „ καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλ-
 „ δαίων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους. ἐχόντων
 30 „ δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν ἀμυνόντων, μήτε οὐ-
 „ τοι, πλην ἐγχειρίδιον· τοῦτο δὲ εἴαν ἔχῃς. μετὰ δὲ
 „ τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην, ἰθείας τὴν μὲν ἄλλαν στρατῆν
 „ καλεῖν περὶ προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος. Πέρσας
 „ δέ μοι τάξον κατὰ τὰς Βηλίδας καλεομένας πύ-
 35 „ λας καὶ Κισσίας. αἷς γὰρ ἐγὼ δεκίω, ἱμέω μεγά-

*murum ero ingressus, decimo inde die de illa co-
 piarum tuarum parte, cuius iacturam minime
 aegre laturus sis, mille homines contra portam
 colloca quae Semiramidis vocatur. Deinde rursus
 septimo die ab illo decimo, alios bis mille contra
 Niniam, quae vocatur, colloca portam. Ab hoc
 vero septimo die intermitte dies viginti, deinde
 quater mille contra Chaldaeam, quam vocant, due
 portam, ibique locum capere iube. Nec vero prio-
 res, neque hi, aliud quo se tueantur habeant prae-
 ter gladios: hoc uno telo armati sint. Post illum
 vero vicesimum diem continuo reliquum exercitum
 iube murum circumcirca adgredi: Persas autem
 mihi ad Belidam, quam vocant, et ad Cissiam
 colloca portam. Nam, ut equidem puto, post-*

„λα ἔργα ἀποδεξάμενου, τὰ τε ἄλλα ἐπιτράψονται
 „ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλῶν τὰς βα-
 „λανάγρας. τὸ δ' ἐνθεῦτεν, ἐμοὶ τε καὶ Πέρσῃσι με-
 „λήσει τὰ δεῖ ποιεῖν.“

- 156 Ταῦτα ἐντειλάμενος, ἥϊε ἐπὶ τὰς πύλας ἐπιστρεφό-
 μενος, ὡς δὴ ἀληθῶς αὐτόμολος. ὁρίοντες δὲ ἀπὸ τῶν
 πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω
 καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἐτέραν πύλην, εἰρώ-
 τεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δεόμενος ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἡγό- 5
 ρευσ, ὡς εἴη τε Ζόπυρος, καὶ αὐτομολεῖ εἰς ἐκείνους.
 ἡγον δὴ μιν οἱ πυλαιοὶ, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ τὰ
 κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων. κατασταὰς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κα-
 τοικτίζετο, Φᾶς ὑπὸ Δαρείου κεπονθῆναι τὰ ἐπεπόνθει
 ὑπ' ἐαυτοῦ· παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμβουλευσάσαι οἱ 10
 ἀπανιστάναι τὴν στρατιὴν, ἐπεὶ τε οὐδεὶς πόρος ἐφαί-

*quam praeclara edidero facta, et reliqua meae fidei
 committent Babylonii, et portarum obices. Exin-
 de meum erit et Persarum, curare ut quae ex usu
 sint faciamus.*

(156.) Haec postquam mandavit, ad portam per-
 rexit; subinde retro conversus, tamquam vere trans-
 fuga. Quem ubi conspexerunt qui in turribus specu-
 landi caussa stationem habebant, raptim descendunt,
 et paululum reclinatâ alterâ portae alâ interrogant,
 quis sit, quave caussâ adveniat? Et ille, Zopyrum
 se esse, dixit, et ut transfugam ad eos venire. Quo
 audito, portae custodes in curiam Babyloniorum
 eum duxerunt: ubi coram senatu constitutus, sortem
 suam deplorans, ait, a Dario se haec (quae sibi ipse
 inflixerat) esse passum, eo quod illi suasisset abdu-

ντο τῆς αλώσιος. „Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ ὑμῶν,
 „ὦ Βαβυλωνίοι, ἤκω μέγιστον ἀγαθὸν, Δαρείῳ δὲ
 „καὶ τῇ στρατιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ
 15 „δὴ, ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος, καταπροίξεται ἐπί-
 „σταμαι δ' αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευ-
 „μάτων“ Τοιαῦτα ἔειπε. οἱ δὲ Βαβυλωνίοι ὁρόντες 157
 ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ρινός τε καὶ ὄψων
 ἐστερημένον, μαστίξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον,
 πᾶγχυ ἐλπίσαντες λέγων μιν ἀληθεῖα, καὶ σφι ἤκειν
 5 σύμμαχον, ἐπιτράπησθαι ἐτοῖμοι ἔσαν τῶν ἐδέετο σφείων.
 ἐδέετο δὲ στρατιῆς. Ὁ δὲ, ἐπεὶ τε αὐτέων τοῦτο παρέ-
 λαβε, ἐποίησε τὰ περ τῷ Δαρείῳ συνεβήκατο. ἐξαγα-
 γὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατιὴν τῶν Βαβυλω-
 νίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους

*cere exercitum, quandoquidem nulla via capien-
 dae urbis ostenderetur. Et nunc ego (sic dicere
 perrexit) ad vos, Babylonii, venio, maximo vobis
 commodo futurus, Dario autem eiusque exercitui
 et Persis maximo detrimento. Nec enim nimirum
 impune ille feret, qui hoc me modo mutilavit: ex-
 ploratas autem habeo omnes consiliorum ipsius
 vias. (157.) Quae ubi ille locutus est, videntes
 Babylonii virum inter Persas nobilissimum, naribus
 auribusque mutilatum, et cruore ex flagellis inquina-
 tum, prorsus existimaverunt vera eum dicere, et ut
 socium sibi advenire. Itaque parati erant ei indul-
 gere quae ab ipsis postulasset; postulabat autem ar-
 matorum manum. Tum vero ille, postquam copias
 impetravit, ea facere instituit de quibus illi cum Da-
 rio convenerat. Decimo die, educto Babyloniorum*

ἐντεταμένο Δαρείω τάξαι, τούτους κατεφόνευσεν. μα- 10
 θόντες δὲ μὴ οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔργοις τὰ ἔργα πα-
 ρεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ περιχαρές ὄντες, πᾶν δὴ ἐτοι-
 μοι ἔσαν ὑπηρετεῖν. ὁ δὲ, διαλυτῶν ἡμέρας τὰς συγ-
 κείμενας, αὐτὶς ἐπιλαβόμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξή-
 γαγε καὶ κατεφόνευσεν τῶν Δαρείου στρατιωτῶν τὰς 15
 διαχιλίας. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώ-
 νιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ,
 αὐτὶς διαλυτῶν τὰς συγκείμενας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς
 τὸ προειρημένον καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσεν τοὺς
 τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα 20
 δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρ-
 158 χης τε οὗτός σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. Προσ-
 βολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκείμενα πεινυμένου πέ-
 ριξ τὸ τεῖχος, ἐμβαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος

exercitu mille illos, quos primos certo loco locare
 mandaverat Dario, circumdatos interfecit. Iamque
 intelligentes Babylonii, factis eum verba aequare,
 in omnibus ei parere erant parati. Tum ille, inter-
 lecto dierum numero de quo convenerat, iterum se-
 lectos Babyloniorum eduxit, et bis mille illos, quos
 supra dixi, Darii milites interfecit. Igitur hoc etiam fa-
 ctum ubi viderunt *Babylonii*, omnium ore *Zopyrus*
 celebrabatur. At ille rursus, intermisso definito die-
 rum numero, in locum constitutum copias eduxit, et
 circumdatos quater mille interfecit. Qua denuo re ge-
 sta, iam omnia *Zopyrus* apud Babylonios erat, et
 Imperii summa et muri custodia eidem permissa est.
 (158.) Deinde vero, ut ex composito *Darius* murum
 circumcirca oppugnare est adgressus, ibi tum *Zopy-*

ἔξέβαινε. οἱ μὲν γὰρ Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ
 5 τείχος, ἡμύνητο τὴν Δαρείου στρατιὴν προσβάλλου-
 σαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τὰς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας κα-
 λεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας εἰς
 τὸ τείχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιητὴν,
 οὗτοι ἔφυγον εἰς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ
 10 εἶδον, ἔμμενον ἐν τῇ ἐωυτοῦ τάξει ἕκαστος, εἰς ὃ δὴ καὶ
 οὗτοι ἔμαθον προδεδομένοι.

Βαβυλῶν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον αἰρέθη. Δαρεῖος δὲ 159
 ἐπὶ τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν σφίον
 τὸ τείχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε·
 τὸ γὰρ πρότερον ἐλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε
 5 τούτῳ οὐδέτερον· τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς
 κορυφαίους μάλιστα εἰς τρισχιλίους ἀπεσπολόπισε, τοῖ-
 σι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκεῖν.

rus dolum universum nudavit. Nam, dum Babylonii
consensu muro repellere oppugnantem Darii exer-
citum conantur, Zopyrus interim apertâ Cissîâ et Be-
lîdâ portâ Persas intra murum recepit. Quod factum
qui viderunt Babylonii, hi in Iovis Beli templum
confugerunt: qui vero non viderunt, in suo quisque
manserunt ordine, donec et hi proditos se esse intel-
lexerunt.

(159.) Ἰgitur hoc modo *capta* iterum *Babylon*
est. Darius vero, urbe potitus, et murum eius diruit,
 et portas omnes detraxit; quorum nihil *Cyrus* fece-
 rat, postquam primum *Babylonem* cepit. Adhæc ex
 primariis civibus ter mille admodum e palis suspendi
 Darius iussit; reliquis vero *Babyloniis* urbem reddi-
 dit habitandam. Quo veromulieres haberent *Babylono-*

οἷς δ' ἔξουσιν γυναῖκας οἱ Βαβυλωνῖοι, ἵνα σφί γένηται
 ὑπογίγηται, τάδε Δαρεῖος προῖδ' ἀποκρίσσει· τὰς γὰρ
 ἑαυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν 10
 οἱ Βαβυλωνῖοι, τοῦ σίτου προορέωντες· ἐπέταξε τοῖσι
 περιόικοισι ἔθνεσι γυναῖκας εἰς Βαβυλῶνα κατωτάναι,
 ὅσας δὴ ἐκάστοισι ἐπιτάσσων, ὥστε πέντε μυριάδας
 τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε· ἐκ τούτων δὲ
 160 τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλωνῖοι γεγόνασι. Ζωπύρου
 δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δα-
 ρεῖω κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρό-
 τερον, ὅτι μὴ Κῦρος μῶνος· τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περ-
 σέων ἡξίωσε καὶ ἑαυτὸν συμβαλέειν. Πολλάκις δὲ 5
 Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βού-
 λοιτο ἂν Ζωπύρου εἶναι ἀπαθεία τῆς αἰκείης μᾶλλον,
 ἢ Βαβυλωνίαν οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ εἰούσῃ προσγενέσθαι.

nii, et soboles eis subnasceretur, (quandoquidem,
 ut initio expositum est, suas suffocaverant Babylonii,
 rei frumentariae consulentes) tali ratione initia Darius
 providit: circum habitantibus populis imperavit, ut
 mulieres Babylonem, certum cuique populo nume-
 rum definiens, mitterent. Ita mulierum summa, quae
 convenerunt, fuit millium quinquaginta; quibus e
 mulieribus prognati sunt qui nunc sunt Babylonii.
 (160.) Dario vero iudice, nemo Persarum, nec eo-
 rum qui ante, nec qui post fuerunt, melius de Persis
 meritis est quam *Zopyrus*, uno Cyro excepto: nam
 cum hoc se conferre nemo adhuc Persarum ausus
 est. Fertur autem saepius hanc sententiam declarasse
 Darius, malle se, *Zopyrum* indigna illa mutila-
 tione non esse adfectum, quam viginti Babylonii

ετίμησε δὲ μιν μεγάλως· καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν
 10 ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἔστι τιμιώτατα, καὶ
 τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς
 ἐκείνου ζῆς· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ
 τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντὶ Ἀθη-
 ναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου
 15 δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας αὐτομόλῃσεν
 ἐκ Περσέων.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Γ΄.

sibi ad eam quae nunc est accedere. Magnifice au-
 tem illum honoravit: nam et munera illi quotannis
 tribuit ea, quae honorificentissima sunt apud Persas,
 et Babylonem eidem, quoad victurus esset, admini-
 strandam concessit, ita ut nullum tributum regi pen-
 deret; et alia multa insuper munera ei contulit.
 Zopyri huius filius fuit *Megabyzus* ille, qui in Ae-
 gypto dux exercitus fuit adversus Athenienses atque
 socios: huiusque Megabyzi filius fuit *Zopyrus* is,
 qui ad Athenienses transfugit a Persis.

FINIS LIBRI TERTII
 HISTORIARUM HERODOTI.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

ΜΕΤΑ' δὲ τὴν Βαβυλωνίως αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ Σκύθας αὖ τοῦ Δαρείου ἔλασις. Ἀνθεύσης γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων, ἐπιθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρό- 5
τεροι, ἐσβαλόντες εἰς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικήσαντες μά-

Cap. I. l. 2. αὖ τοῦ nostra de coniectura. Vulgo omnes αὐτοῦ Δαρείου.

HERODOTI HISTORIARUM LIBER QUARTUS. MELPOMENE.

(1.) **C**APTA Babylone, iam adversus *Scythas* expeditionem *Darius* suscepit. Quum enim viris floreret Asia, et magnae redirent pecuniae, cupido incessit *Darium* poenas sumendi ab *Scythis*, quod illi, in-
cursionem facta in Medicam terram, et praelio victis

χῆ τοὺς ἀντιουμένους, ὑπῆρξαν ἀδικίης. Τῆς γὰρ ἀνω
Ἀσίης ἦρξαν, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἶρηται, Σκύθαι
ἔτεα θυῶν δέοντα τριήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώ-
κοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς
10 ἀρχῆς Μήδους· οὗτοι γὰρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι,
ἦρχον τῆς Ἀσίης. Τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας
ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κα-
τιόντας ἐς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος
τοῦ Μηδικοῦ· εὖρον γὰρ ἀντιουμένην σφι στρατιὴν οὐκ
15 ὀλίγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθῶν γυναῖκες, ὥς σφι οἱ ἄν-
δρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφοίτεον παρὰ τοὺς δού-
λους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, 2
τοῦ γάλακτος εἶνεκεν τοῦ πίνουσι, ποιεῦντες ὧδε· ἐπεὶ
φουσητῆρας λάβωσι ὀστεῖνους, αὐλοῦσι προσεμφερέατά-

adversariis, priores initium fecissent iniuriarum.
Etenim, ut supra docui, per duodetriginta annos
Scythae superioris Asiae tenuerant imperium: quippe
persequentes Cimmerios, irruptione in Asiam facta,
Medos imperio exuerant, qui ante Scytharum adven-
tum imperaverant Asiae. Scythas autem, postquam
octo et viginti annos domo abfuerant, et tam longo
interiecto tempore in patriam erant reversuri, excepit
non minor, quam Medicus fuerat, labor: offende-
runt enim occurrentem sibi exercitum haud exiguum.
Scilicet uxores Scytharum, dum per longum tempo-
ris spatium domo aberant viri, cum servis habuerunt
consuetudinem. (2.) *Servos* autem cunctos excae-
cant *Scythae*, lactis caussa, cuius potu utuntur. Emul-
gent vero lac hoc modo: fistulas sumunt osseas, tibiis
simillimas; quibus in equarum genitalia insertis,

τους, τούτους ἐσθέντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα, Φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ, ἄλλαν Φυσέονταν, 6 ἀμέλγουσι. Φασὶ δὲ τοῦδε εἴνεκα τοῦτο ποιεῖν· τὰς φλέβας τε πύμπλασθαι Φυσιωμένας τῆς ἵππου, καὶ τὸ οὐθαρ κατίεσθαι. ἐπεὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήϊα κοῖλα, καὶ περιστίζαντες κατὰ τὰ ἀγγήϊα τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. 10 καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγεῦνται εἶναι τιμιώτερον· τὸ δ' ὑπιστάμενον, ἥσσον τοῦ ἐτέρου. τούτων μὲν εἴνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι, 3 ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρέται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ τούτων δὴ ἂν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπε- τράφη νεότης· οἱ ἐπεὶ τε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν, ἠντιῶντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἔκ τῶν Μήδων. καὶ πρῶτα μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τὰ Φρον ὀρυζάμενοι εὐρέαν, 5

II. 9. περιστίζαντες. Alii περιστήσαντες.

sufflant ore; et dum alter sufflat, alter mulget. Id ea caussa se facere aiunt, quod venae equarum ita inflatae repleantur, et deprimantur ubera. Postquam emulsere lac, in cava vasa lignea infundunt, illudque caecorum operâ, circum vasa collocatorum, agitant: tum, quod supernatat, id desuper exhauriunt, exquisitius aestimantes; quod subsidit, minoris aestimant altero. Huius operae caussa, quemcumque bello capiunt Scythae, eum excaecant: nec enim aratores sunt, sed pastores. (3.) Ex his igitur servis et ex Scytharum uxoribus prognata erat iuventus: qui, cognitâ sua origine, illis ex Media redeuntibus sese opposuerunt. Ac primum quidem regionem interceperunt latâ ductâ fossâ, quae a Tauriciis montibus ad

κατατείνουσιν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐρέων εἰς τὴν Μαιώ-
 τιν λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μεγίστη· μετὰ δὲ, πειρωμένοι
 ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθησι ἀντικατιζόμενοι ἐμάχοντο.
 γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν
 10 πλέον ἔχειν τῶν Σκυθῶν τῇ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλαξε
 τάδε· „Οἶα ποιῶμεν; ἄνδρες Σκύβαι. δούλοισι τοῖσι
 „ἡμετέροισι μαχόμενοι, αὐτοὶ τε ἐλάσσονες κτείνόμενοι
 „γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν
 „ἄρξομεν. νῦν ὧν μοι δοκεῖ αἰχμᾶς μὲν καὶ τόξα
 15 „ματεῖναι· λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου τὴν μά-
 „στιγα, ἵεναι ἄσπον αὐτῶν. μέχρι μὲν γὰρ ὥρεον
 „ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοῖοί τε καὶ
 „ἐξ ὁμοίων ἡμῶν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μᾶστιγας
 „ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας, μαθόντες ὥς εἰσι ἡμέτεροι δοῦ-
 20 „λοι, καὶ συγγόντες τοῦτο, οὐκ ὑπομενεύουσιν“ Ταῦ-4

Maecotini vastissimam paludem pertinebat. Deinde conantibus introire Scythias, oppositis castris, repugnarunt. Frequentibus commissis praeliis, quum nihil Scythae pugnando proficerent, unus ex eis haec verba fecit: *Quidnam rei facimus, Scythae? Cum servis nostris pugnantes interficimur ipsi minui-
 murque; et, illos si interficimus, paucioribus deinde imperabimus. Mihi videtur, omissis hastis et sagittis, unumquemque nostrum debere flagellum sumere equi sui, atque ita adversus istos pergere. Quamdiu nos viderunt arma gestantes, similes esse nostrum et ex similibus se genitos putarunt: qui si nos viderint armorum loco flagellis instructos, intelligent servos se esse nostros; et conditionis suae conscii, nos non sustinebunt.* (4.) Haec ubi

τα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐπαίουν ἐπιτελέα. οἱ δ' ἐκ-
 πλαγίητες τῷ γινομένῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάβοντο,
 καὶ ἔφευγον. Οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν,
 καὶ ἐξελαθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον τρόπῳ 5
 τοιούτῳ εἰς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίτα-
 σθαι βουλόμενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα.

5 Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον αἰπάντων ἐθνέων
 εἶναι τὸ σφέτερον· τοῦτο δὲ γενέσθαι ὥδε. ἄνδρα γενί-
 σθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, εἰούση ἐρήμῳ, τῷ οὔνο-
 μα εἶναι Ταργίταον· τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου τοὺς
 τοκέας λέγουσι εἶναι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, 5
 λέγουσι δ' ὦν, Δία τε καὶ Βορυσθένης τοῦ ποταμοῦ
 θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν
 Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λειπό-
 ξαῖν, καὶ Ἀρπόξαῖν, καὶ νεώτατον Κολάξαῖν. Ἐπὶ

audiverunt Scythae, effecta dederunt: et illi, per-
 culsi facto, omissâ pugnâ, fugam arripuerunt. Ita Scy-
 thae, Asiae imperio potiti, rursusque a Medis eieci, suam in terram isto modo redire: eâque causâ poenas ab illis sumere cupiens Darius, exercitum adversus eos contraxit.

(5.) SCYTHAE, ut ipsi aiunt, gens sunt novissima omnium: originemque gentis hanc fuisse narrant. Primum hominem in illa terra, quae deserta tunc fuis-
 set, natum esse, cui nomen fuerit *Targitaus*. Huius Targitai parentes fuisse aiunt, parum mihi credibilia narrantes, aiunt verò utique, Iovem et Borysthenis fluvii filiam. Tali igitur genere ortum esse Targi-
 taum: huic autem filios fuisse tres, Leipoxain, et Arpoxain, minimumque natu Colaxain. His reg-

10 τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσια
 ποιήματα, ἄροτρον τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ Φιά-
 λην, πεσέειν ἐς τὴν Σκυθικὴν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον
 τὸν πρεσβύτατον, ἄσπον ἵεναι, βουλόμενον αὐτὰ λα-
 βεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος, καίεσθαι· ἀπαλλαχθέν-
 15 τος δὲ τούτου, προσιέναι τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτῷ
 ταῦτα ποιέειν. τοὺς μὲν δὴ καίόμενον τὸν χρυσὸν ἀπά-
 σασθαι. τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπιλθόντι κατασβῆναι,
 καὶ μὴν ἐκεῖνον κομίσαι ἐς ἑαυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυ-
 τέρους ἀδελφοὺς, πρὸς ταῦτα συγγόντας, τὴν βα-
 σιλῆην πᾶσαν παραδούναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὲ 6
 Λειποξάϊος γεγενῆσθαι τούτους τῶν Σκυθίων, οἱ Αὐχά-
 ται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀποξάϊος,
 οἱ Κατίαιοι τε καὶ Τράσπιδες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ
 5 νεωτάτου αὐτέων τοὺς βασιλῆας, οἱ καλέονται Παρα-

VI. 5. τοὺς βασιλῆας vet. libri omnes. τοῦ βασιλῆος edd. re-
 cent. ex coniect. τοὺς βασιληίδους con. Wess.

nantibus, de coelo delapsa aurea instrumenta, ara-
 trum et iugum et bipennem et phialam, decidisse
 in Scythicam terram. Et illorum natu maximum,
 qui primus conspexisset, propius accedentem capere
 ista voluisse; sed, eo accedente, aurum arsisse. Quo
 digresso, accessisse alterum, et illidem arsisse aurum.
 Hos igitur ardens aurum repudiasse; accedente vero
 natu minimo fuisse exstinctum, huncque illud do-
 mum suam contulisse: qua re intellecta, fratres ma-
 iores ultro universum regnum minimo natu tradi-
 disse. (6.) Iam a Leipoxai progenitum esse aiunt
 illum Scythicum populum, qui *Auchatae* vocantur:
 a mediq̄ vero fratrum hos, qui *Catiari* et *Traspies*:

λάται· σύμπασι δὲ εἶναι οὐνομα Σκολότους, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ Ἕλληνες οὐνόμασαν. 7 Γεγονέναι μὲν νῦν σφέας ὧδε λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτια δὲ σφι, ἐπὶ τι γεγόναισι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοῦ- αὐτά. Τὰν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱὸν φυλάσσουσι οἱ 5 βασιλῆες ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίησι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱὸν ἐν τῇ ὀρθῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθίαν οὐ διεναιτιζέειν· δίδοσθαι δὲ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν ἔκω ἐν ἡμέρῃ μὴ περιλάσῃ αὐ- 10 τός. Τῆς δὲ χώρας εὐσῆς μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιλείας τοῖσι πασι τοῖσι ἐαυτοῦ καταστήσασθαι

a natu minimo vero Reges, [sive Regios] qui *Paralatae* nominantur: universis vero commune nomen esse *Scolotos*, de regis nomine. *Scythas* vero Graeci nominarunt. (7.) Hac igitur origine se ortos aiunt Scythae: annos autem, ex quo ortum cepissent, a primo rege Targitao usque ad Darii in Scythiam transitum, in universum elapsos aiunt mille admodum, non amplius, sed hunc ipsum annorum numerum. Sacrum autem illud aurum custodiunt Reges summâ curâ; et quotannis conveniunt, maioribus sacrificiis illud placantes. Dicuntque Scythae, si quis festis illis diebus aurum hoc tenens obdormiverit sub dio, hunc non transigere illum annum; ob eamque causam dono ei dari tantum, quantum ille uno die equo vectus circumire potuisset. Quum sit autem ampla terra, tria regna aiunt *Colaxain* filiis suis constituisse;

Κολάξαϊν· καὶ τουτέων μίην μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ
τὸν χρυσὸν φυλάσσεισθαι. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βο-
15 ρῆν λέγουσι ἀνεμὸν τῶν ὑπεράκων τῆς χώρας, οὐκ οἶά τε
εἶναι ἐτι προσωτέρω οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτε-
ρῶν καχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥρα
εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλήϊοντα τὴν οἴκον.

Σκύβαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφείων τε αὐτέων, καὶ τῆς χώ- 8
ρης τῆς κατύπερθε λέγουσι· Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόν-
τον οἰκίσοντες, ὧδε. Ἡρακλέα, ἐλαύνοντα τὰς Γηρυό-
νω βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην εἰσῆσαν ἐρήμην, ἣν
5 τινα νῦν Σκύβαι νύμονται. Γηρυόνα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ
Πόντου κατοικημένον, τὴν οἱ Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύ-
θραν νῆσον, τὴν πρὸς Γηθεύροισι τοῖσι ἔξω Ἡρακλεῖαν
στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν
λέγουσι, ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν περὶ

ex eisque unum regnum fecisse maximum, in quo au-
rum illud servetur. Quae loca versus septentrionem
sita sunt supra eos qui superiores Scythiae partes in-
colunt, ea ulterius spectari aut peragrari non posse
aiunt, propter diffusas plumas: plumis enim et terram
et aërem esse oppletum, hisque intercludi prospectum.

(8.) Ista quidem Scythae de se ipsis, et de regio-
ne quae supra ipsorum ditione sita est, narrant:
Graeci vero ultra Pontum habitantes haecce. *Her-
culem*, aiunt, Geryonis boves agentem, in hanc ter-
ram venisse, tunc desertam, quam nunc *Scythae* ha-
bitant; Geryonem autem extra Pontum habitasse in-
sulam illam, quam *Erytheam* Graeci vocant, prope
Gades extra Herculis columnas in Oceano. Oceanum
autem, ab ortu solis initium capientem, universam

πᾶσαι μέιν, ἔργω δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν 10
 Ἡρακλέα ἀπικέσθαι εἰς τὴν νῦν Σκυθίην χώραν καλεο-
 μένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμὸν·
 ἐπιπυρσάμενον δὲ τὴν λεοντὴν, κατυπνῶσαι· τὰς δὲ οἱ
 ἵππους, τὰς ἀπὸ τοῦ ἄρματος, νεμομένας ἐν τούτῳ
 9 τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. Ὡς δ' ἐγεθῆναι 15
 τὸν Ἡρακλέα, δίζησθαι· πάντα δὲ τὰ τῆς χώρας ἐπε-
 ξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι εἰς τὴν Ὑλαίην καλεομένην
 γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὐρεῖν ἐν ἄντρῳ μίξοπαρθενόν τινα
 Ἐχιδναν διφυέα· τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, 5
 εἶναι γυναικός· τὰ δὲ ἑνερθεν, ὄφις. ιδόντα δὲ καὶ
 θωυμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἰ κου ἴδοι ἵππους πλα-
 νωμένας· τὴν δὲ Φάναι, ἐωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδάν-
 σειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μυχθῆναι· τὸν δὲ Ἡρακλέα μυχ-

circumfluere terram, verbis quidem adfirmant, re
 autem ipsa non demonstrant. Inde igitur Herculem
 in eam regionem, quae Scythia nunc vocatur, perve-
 nisse. Nempe, ingruente tempestate geluque, quum
 adducta super se pelle leonina obdormivisset, equas
 de curru ipsius, interim pascentes, divina quadam
 sorte evanuisse. (9.) Tum *Herculem*, ubi experge-
 factus est, quaesisse equas; et, peragrata universa
 regione, postremo in *Hylaeam* (Sylvosam) quae
 vocatur terram pervenisse, ibique in antro semivir-
 ginem quamdam *Echidnam* (viperam) invenisse
 mixtae naturae: superiora quippe, inde a natibus,
 foeminae fuisse, inferiora vero serpentis. Hanc quum
 conspexisset miratusque esset, quaesisse ab ea, *an*
equas alicubi vidisset oberrantes? Cui illam, *se*
ipsam eas habere, respondisse; nec vero illi reddi-

284, 19.

- 10 θῆραι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κίην τε δὴ ὑπερβαλέ-
σθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὡς πλεῖ-
στον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ τὸν, κομισάμε-
νον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεισθαι. τέλος δέ, ἀποδιδούσαν
αὐτὴν εἰπεῖν. „Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας
15 „ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγώ· σῶστρά τε σὺ παρῆσχεις,
„ἐγὼ γὰρ ἐκ σοῦ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπειὰν
„γένωνται τρέφεις, ὅ τι χρεὶ πεῖναι, ἐξηγέο σύ· εἴτε
„αὐτοῦ κατοικίζω, χῶρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος
„αὐτῇ, εἴτε ἀποπέμπω παρὰ σέ.“ Τὴν μὲν δὴ ταῦ-
20 τα ἐπειρωτᾶν· τὸν δὲ λέγουσι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν·
„Ἐπειὰν ἀνδρωθέντας ἴδῃαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιῶ-
„σα οὐκ ἂν αἰμαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὀρέῃς αὐτίαν τόδε
„τὸ τόξον ὧδε διατενόμενον, καὶ τῷ ζωστῆρι τῷδε

*turam, nisi secum concubuisset. Et Herculem
hac mercede cum illa coiisse: at illam distulisse
equarum redditionem, quum cuperet quam diutis-
sime consuetudinem cum Hercule habere. Ad extre-
mum, quum hic cuperet receptis abire equis, reddi-
tis illis dixisse eam: *Has equas, quum huc venis-
sent, tibi ego servavi: tuque servatarum solvisti
pretium. Concepi enim ex te tres filios: qui quando
adoleverint, quid iis faciam, tu doce; hac-ne in
terra, cuius ego sola teneo imperium, sedes illis
tribuam; an ad te dimittam. Cui haec interro-
ganti, illum in hunc modum aiunt respondisse:
Postquam eos virilem videris aetatem ingressos,
recte feceris si haecce institueris. Quem tu illo-
rum videris arcum hunc hoc modo tendentem, et
hoc cingulo sese ita cingentem, ei hanc terram**

„κατὰ τὰδε ζωνύμενοι, τοῦτον μὲν τῆσδε τῆς χώρας
 „οικήτορα ποιῶν· ὅς δ' αὖ τουτέων τῶν ἔργων τῶν ἐν- 25
 „τέλλομαι λήπται, ἑκπεμπε ἐκ τῆς χώρας. καὶ ταῦ-
 „τα ποιῶσα, αὐτὴ τε εὐφραίνει, καὶ τὰ ἐντεταλ-
 10 „μένα ποιήσεις.“ Τὸν μὲν δὲ εἰρύσαντα τῶν τόξων
 τὸ ἕτερον, δύο γὰρ δὴ Φορίεω τέως Ἡρακλῆα, καὶ τὸν
 ζωστήρα προδίδαντα, παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν
 ζωστήρα, ἔχοντα ἐπ' αἰκῆς τῆς συμβολῆς Φιάλην
 χρυσήν· δίδοντα δὲ, ἀπαλλάσσεισθαι. τὴν δ', ἐπεὶ οἱ 5
 γυνομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι αὐ-
 νόματα θέσθαι· τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτίαν· τῷ δ'
 ἑπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθην δὲ, τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δὲ,
 τῆς ἐπιστολῆς μεμνημένην αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλ-
 μένα· καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον 10
 καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἴους τε γυνομένους ἐξικέσθαι πρὸς
 τὸν προκείμενον ἀέθλον, οἴχισθαι ἐκ τῆς χώρας, ἐκ-

*tribue habitandam; qui vero haec, quae dico, fa-
 cere non potuerit, eum ex hac terra emitte. Hoc
 ubi feceris, et ipsa laetaberis, et mandata mea per-
 egeris.* (10.) Herculem igitur alterum ex arcubus
 (duos enim ad id tempus gestasse) adduxisse, et ap-
 tandi cinguli rationem praemonstrasse: traditoque
 dein et arcu et cingulo, quod in extrema commis-
 sura auream habuisset phialam, abiisse. Tum illam,
 postquam filii ex ea nati ad virilem pervenissent aeta-
 tem, nomina primum eis imposuisse; uni, Agathyrso;
 alteri, Gelono; novissimo, Scythae: deinde dati man-
 dati memorem, exsecutam esse mandata. Et duos
 quidem ex filiis, Agathyrsum et Gelonum, quum
 proposito certamini imparcs fuissent, terrā exoes-

βληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης· τὸν δὲ νεώτατον αὐ-
 τῶν Σκύθην, ἐπιτελέσαντα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ.
 25 καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθῃ τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰετ-
 βασιλῆας γινομένους Σκυθέων· ἀπὸ δὲ τῆς Φιάλης,
 ἔτι καὶ ἐς τὸδε Φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων Φορέειν Σκύ-
 θας. τὸ δὴ μῦθον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθῃ.
 ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες λέγουσι.
 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ἔχων ἄδε, τῷ μάλιστα 11
 λεγομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι. Σκύθας τοὺς νομάδας,
 οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασ-
 σαγετίων, οἴχεσθαι διαβάοντας ποταμὸν Ἀράξεια ἐπὶ
 9 γῆν τὴν Κιμμερίην· τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐ-
 τῇ λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμ-
 μερίους, ἐπιόντων Σκυθέων, βουλευέσθαι, ὡς στρατοῦ

sisse, a matre expulsos. Natu vero minimum eorum,
Scytham, qui rem perfecisset, in terra illa mansisse:
 ab illoque Soytha, Herculis filio, genus ducere qui-
 cumque dein reges fuerint Scytharum; et ab illa phia-
 la Scythas ad hanc usque aetatem phialas gestare ex
 cingulo suspensas. Hoc igitur solummodo matrem
 huic Soythae parasse. Et haec quidem Graeci narrant
 Pontum adcolentes.

(11.) Est vero etiam alia narratio, ita habens; cui
 potissimum equidem adsentior. Scilicet, *Scythas no-
 mades* (pastores) Asiam incolentes, bello pressos a
 Massagetis, trajecto Araxe fluvio in terram abiisse
Cimmeriorum: quam enim nunc terram Scythae te-
 nent, ea olim Cimmeriorum fuisse traditur. Cimmerios
 autem, invadentibus terram ipsorum Scythis, quum
 deliberarent, utpote ingente irridente exercitu, diver-

ἐπιόντος μεγάλου· καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχω-
 ρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρως, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν
 βασιλῶν· τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὡς 10
 ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἶη, μηδὲ πρὸς πολλοὺς διό-
 μινον κινδυνεύειν· τὴν δὲ τῶν βασιλῶν, διαμάχεσθαι
 περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιοῦσι. οὐκ ἔδεικεν πείβεσθαι
 οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς βα-
 σιλῆας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλευέσθαι ἀμα- 15
 χητὶ, τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βα-
 σιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἐωυτῶν κείεσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ
 συμφεύγειν τῷ δήμῳ λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ
 πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ
 ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, δια- 20
 στάντας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς
 ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν, ἀποθανόντας πάντας ὑπ'

sas abiisse in sententias; fortiter quidem propugna-
 tam utramque, fortiolem vero eam pro qua reges
 stabant. Populi enim fuisse sententiam, excedendum
 terrâ, neque adversus plures adeundum periculum;
 regum vero, pro terra utique dimicandum cum inva-
 dentibus. Atqui nec regibus populûm voluisse parere,
 nec reges populo. Itaque his fuisse constitutum, non
 tentatâ pugnâ abire, et invadentibus permittere ter-
 ram: regibus vero placuisse, sua potius in patria oc-
 cumbentes sepeliri, quam cum plebe aufugere; repu-
 tantes quantis bonis essent frui, et quantis malis se
 pressum iri consentaneum esset, si ex patria profu-
 gissent. Talis quum fuisset utrorumque sententia, di-
 visis agminibus, numero utrimque paribus, inter se
 mutuo pugnam civisse; et hos quidem, qui a regum

ἑωυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ πο-
ταμὸν Τύρην· καὶ σφίον ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. Θά-
25 ψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας ποιέεσθαι·
Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώραν. Καὶ 12
νῦν ἐστὶ μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεια, ἔστι
δὲ Πορθμήϊα Κιμμέρια· ἔστι δὲ καὶ χώρα οὐνομα Κιμ-
μερίη· ἔστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. Φαί-
5 νονται δὲ οἱ Κιμμέριοι, Φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς
Σκύθας, καὶ τὴν χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν
Σινώπῃ πόλιν Ἑλλάς οἰκισται. Φανοὶ δὲ εἰσι καὶ
οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν
τὴν Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμ-
10 μέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ Θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύ-
θαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον. ἐς ὃ

partibus stetissent, a popularibus suis interfectos esse
cunctos, sepultosque a plebe *Cimmeriorum* ad Tyram
fluvium, ubi ad hunc diem conspicitur illorum sepul-
crum; quibus sepultis, plebem terrā excessisse; super-
venientes vero *Scythas* desertam terram occupasse.
(12.) Est autem ad hunc diem in Scythica terra *Cim-
merium castellum*; est et *Cimmerium portorium*;
est item regio cui *Cimmeria* nomen; est *Bosporus*,
Cimmerius cognominatus. Satis vero etiam constat,
Cimmerios, quum a Scythis expulsi in Asiam se reci-
perent, peninsulam illam colonis frequentasse, in
qua nunc *Sinope*, graeca civitas, condita est: constat-
que etiam, *Scythas*, quum illos persequerentur, et
Medicam terram invaderent, a via aberrasse. *Cimme-
rii* enim fugientes, semper secundum mare progressi

ἰσέβαλον εἰς τὴν Μηδικὴν γῆν, εἰς μεσόγαίαν τῆς ὁδοῦ τραφέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυγὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται.

- 13 Ἐφη δὲ Ἀριστεὺς ὁ Καυτροβίου, ἀπὸ Προκοννήσιος, ποιεῖν ἔπεα, ἀπικέσθαι εἰς Ἴσσηδόνας, Φειβόλαμπτος γινόμενος· Ἴσσηδόνων δὲ ὑπεροικεῖν Ἀριμασπούς, ἀνδρας μουνοφθαλμούς· ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατή- 5 κητας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιτίθεσθαι· καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθίεσθαι ἐκ τῆς χώρας Ἴσσηδόνας· ὑπὸ δὲ Ἴσσηδόνων, Σκύθας· Κιμ- 10 μαιρίους δὲ, οἰκέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ, ὑπὸ Σκυθῶν πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώραν. Οὕτω οὐδὲ οὗτος
- 14 συμφέρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθησι. Καὶ ὅθεν

sunt; Scythae vero Caucasō ad dextram relicto eos sunt persecuti, itinere in mediterranea converso. Haec est altera narratio, in qua referenda Graecis convenit cum barbaris.

(13.) Sed *Aristeus*, Caustrobii filius, Proconnesius, in epico carmine ait, Phoebi instinctu se ad *Issedonas* pervenisse; super Issedonibus vero habitare *Arimaspos*, homines unuculos; super his auri custodes *Grypas*; ulterius *Hyperboreos*, ad mare pertinentes. Hos igitur cunctos, exceptis Hyperboreis, initio facto ab Arimaspiis, bellum constanter inferre finitimis: et ab Arimaspiis quidem sedibus suis pelli Issedonas, ab Issedonibus vero Scythas; Cimmericos vero, ad australe mare habitantes, pressos a Scythis, terram suam deseruisse. Ita ne huic quidem de hac regione convenit cum Scythis. (14.) Quae patria

287, 21.

μὲν ἦν Ἀριστεύς, ὁ ταῦτα ποιήσας, εἰρήται· τὸν δὲ περὶ
 αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω.
 Ἀριστεὺν γὰρ λέγουσι, ὄντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς γέ-
 5 νος ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς κναφήϊον ἐν Προκοννήσῳ,
 ἀποθανεῖν· καὶ τὸν κναφέα κατακληίσαντα τὸ ἐργαστή-
 ριον, οἷχέσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ.
 ἐσκεδάσμενον δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνά τὴν πόλιν ὡς τεθνηκώς
 εἶη ὁ Ἀριστεύς, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπι-
 10 κνέσθαι ἄνδρα Κυζικηνόν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος,
 φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λό-
 γους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισ-
 βοτεῖν· τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφήϊον
 παρῆναι, ἔχοντας τὰ πρόσφορα, ὡς ἀναιρησομένους.
 15 ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ αἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶν-

fuerit huius Aristeae, qui ista versibus descripsit,
 dictum est: commemorabo vero etiam id, quod de
 eodem in Proconneso et Cyzico narratum audiui.
Aristeam, narrant, nulli civium nobilitate generis
 secundum, quum fullonis ingressus esset officinam,
 ibidem mortuum esse; et fullonem, occlusâ officinâ,
 ad propinquos, mortui perrexisse, rem nunciaturum.
 Quumque iam rumor pervulgatus esset per urbem,
 mortuum esse *Aristeam*; controversiam his qui id
 dicebant movisse civem Cyzicenum, ex Artaca op-
 pido venientem, adfirmantemque *obviam se illi ve-*
nisse Cyzicum versus eunti, cum eoque sermones
miscuisse. Dum hic ita cum contentione disceptat,
 interim propinquos mortui ad fullonis adfuisse offi-
 cînâ, secum adferentes quae usui essent ad tollen-
 dum mortuum: sed aperto conclavi, nec mortuum
Herod. T. II. P. I.

τα φαίνεσθαι Ἀριστείην. μετὰ δὲ, ἐβδόμῳ ἔτι φα-
 πάντα αὐτὸν εἰς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπια ταῦτα
 τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεια καλεῖται ποιήσαντα
 δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλεις
 15 αὗται λέγουσι. Τὰδε δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν
 Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέραν
 Ἀριστείῳ ἔτισι τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ
 συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὐ-
 ρισκον. Μεταποντινοὶ φασί, αὐτὸν Ἀριστείην, φανέντα 8
 σφί ἐς τὴν χώραν, κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ιδρύσα-
 σθαι, καὶ Ἀριστείῳ τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα
 ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰστάναι. Φάναι γάρ, σφί τὸν
 Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν

XV. 3. τριηκοσίοισι. *Alii* διηκοσίοισι, ducentesimo.

Aristeam, nec vivum, comparuisse. Septimo vero post anno rursus Proconnesum venisse, et carmen illud composuisse, quod a Graecis nunc *Arimaspea* nominatur: post id tempus autem iterum e conspectu hominum evanuisse. Ista quidem narrant illae civitates. (15.) Hoc vero scio *Metapontinis* in Italia accidisse, anno postquam iterum evanuerat *Aristeas* trecentesimo quadragesimo, quemadmodum confereudo quae et Proconnesi et Metaponti narrantur reperi. Aiunt Metapontini, *Aristeam* sibi sua in terra adparuisse, iussisque ipsos aram statuere *Apollini*, et statuam iuxta illam aram ponere, quae nominaretur *Aristeae Proconnesii*. Dixisse enim, *in solam ipsorum, ex omnibus Italiotis, regionem venisse Apollinem; et se, qui nunc Aristeas sit, illum esse*

10 χάριν; καὶ αὐτός οἱ εἶπεν ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστεύς· τότε
 δὲ, ὅτε εἶπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν, εἰπὼν
 ταῦτα, ἀφανισθῆναι. σφέας δὲ, Μεταποντῖνοι λέγουσι,
 εἰς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅτι τὸ
 φᾶσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφέας κε-
 15 λεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δὲ, ἄμεινον
 συνοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι
 ἐπιτελέα. Καὶ νῦν ἔστηκε ἀνδρίας ἐπωνυμίην ἔχων Ἀρι-
 στέω, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος, πέ-
 ριξ δὲ αὐτὸν δάφναι ἐστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ
 20 ἀγορῇ ἵδρται. Ἀριστεύ μὲν νυν περὶ τσαῦτα εἰρήσθω.

Τῆς δὲ γῆς, τῆς περὶ ὅδε ὁ λόγος ὥρμηται λέγει- 16
 σθαι, οὐδὲ οἷδε ἀτρεκέες ὅτι τὸ κατ' ὑπερθεῖ ἐστι. οὐδενὸς
 γὰρ δὴ αὐτόπτεω, εἰδέναι φαρμένου, δύναμαι πυνθέ-
 σθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστεύς, τοῦ περ ὀλίγῳ πρότερον

comitatum; fuisse autem tunc, quum illum sequeretur, corvum. His dictis, illum evanuisse. Aiunt autem Metapontini, se Delphos misisse qui consularent oraculum, quodnam illud esset hominis spectrum? respondisseque Pythiam, parendum esse spectri mandatis; id si fecissent, bene eis cessurum. Se igitur, accepto hoc responso, exsecutos esse mandata. Atque nunc stat Metapontii in foro statua, quam Aristeae statuam vocant, iuxta ipsam Apollinis statuam collocata, et lauri arbores illam circumstant. Sed haec de Aristeae hactenus dicta sunt.

(16.) REGIONE ea, de qua hunc sermonem facere institui, quid sit superne ulterius, nemo adcurate novit. Neminem quippe, qui suis id oculis conspexisse adfirmaret, potui reperire: etenim ne *Aristeae* qui-

τούτων μνήμην ἐποιεύμην, οὐδὲ οὗτος προσηγώ- 5
 νων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι·
 ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φάς Ἰσσηδόνας εἶναι
 τοὺς ταῦτα λέγοντας. Ἄλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως
 ἐπὶ μακρότατον οἰοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν
 17 εἰρήσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενεϊτέων ἐμπορίου, τοῦτο
 γὰρ τῶν παραβαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς
 Σκυθίας, ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ὄν-
 τες Ἕλληνες Σκύβαι· ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ
 Ἀλαζῶνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ 5
 μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτα Σκύθησι ἐπασκέουσι, σῖτον δὲ
 καὶ σπείρουσι καὶ σιπύονται, καὶ κρίμμυα καὶ σκόρο-
 δα καὶ φακούς καὶ κέγχρους. Ὑπὲρ δὲ Ἀλαζῶνων
 οἰκέουσι Σκύβαι ἀροτῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτῇ σπείρουσι

dem, cuius modo mentionem feci, ne hic quidem
 ultra Issedonas pervenit, ut in carmine suo ipse profi-
 tetur; sed, quae de eis narrat qui supra hos habitant,
 ea fando accepta narravit, dicens *Issedonas esse qui
 id tradant*. Sed nos quidem, quoad longissime auditu
 cognoscere adcurate potuimus, omnia referemus. (17.)
 A Borysthenitarum emporio, quod in medio maxime
 universae orae maritimae *Scythiae* situm est; ab hoc,
 inquam, primi *Callipidae* habitant, qui sunt Graeci
Scythae: tum super his alius populus, qui vocantur
Alazones. Hi atque *Callipidae* in caeteris quidem *Scy-*
tharum instituta sequuntur, frumentum vero et serunt
 et comedunt, itemque cepas et allium et lentem et
 milium. Supra *Alazones Scythae* habitant *aratores*;
 qui frumentum serunt, non in cibi usum, sed ven-

10 τὸν σῆτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰ-
κέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορῇν ἄνεμον, ἐρή-
μος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν
Ἵπανιν ποταμὸν ἐστὶ ἔθνη, πρὸς ἐσπέρης τοῦ Βορυ-
σθένης. Ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθένα, ἀπὸ θαλάσ- 18
σης πρῶτον μὲν ἡ Υλαίη. ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνω οἰκέουσι
Σκύθαι γεωργοὶ, τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ἐπὶ τῷ
Ἵπανι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενίτας, σφίεας δὲ αὐ-
5 τούς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὧν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέ-
μονται, τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ, κα-
τήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ οὐνομα κεῖται Παντικᾶπης·
τὸ δὲ πρὸς βορῇν ἄνεμον, πλοὸν αἰνὰ τὸν Βορυσθένα
ἡμερέων ἑνδεκά. ἡ δὲ κατύπερθε τούτων ἐρήμὸς ἐστὶ
10 ἐπὶ παλλόν. μετὰ δὲ τὴν ἐρήμον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι,
ἔθνος δὲν ἴδιον, καὶ αὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων

dendi caussa. Super his *Neuri* habitant: a Neuris vero septemtrionem versus, deserta terra est, quoad nos novimus. Hi sunt populi iuxta *Hypanin* fluvium, ab occidente Borysthenis. (18.) Trans *Borysthenem*, prima a mari regio *Hylaea* est. Supra hanc proximi habitant *Scythae agricolae*, quos Graeci *Hypanin* fluvium adcolentes *Borysthenitas* nominant, ipsi autem se *Olbiopolitas*. Hi igitur *Scythae agricolae* ad orientem Borysthenis habitant ad trium iter dierum, pertinentque usque ad fluvium cui nomen *Panticapes*; versus septemtrionem vero, undecim dierum iter adverso flumine navigantibus. Iam supra hos longe lateque deserta regio est. Post desertum vero *Androphagi* habitant, proprius populus, neutiquam *Scythicus*. Supra hos vero iam verum desertum, nec

κατύπερθε, ἐρῆμος ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων
 19 οὐδὲν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἑω γεωργῶν
 τούτων Σκυθίων, διαβάντι τὸν Παντικαπην ποταμὸν,
 Νομάδες ἤδη Σκύβαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐ-
 δὲν, οὔτε ἀρουῖντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων πᾶσα αὕτη γῆ,
 πλὴν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ Νομάδες οὔτοι τὸ πρὸς τὴν 5
 ἑω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδόν, νέμονται χῶρην
 20 κατατίνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ
 Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλούμενα Βασιλῆιά ἐστι, καὶ
 Σκύβαι οἱ ἀριστοὶ τε καὶ πλεῖστοι, καὶ τοὺς ἄλλους
 νομίζοντες Σκύβας δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι
 δὲ οὔτοι, τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, εἰς τὴν Ταυρικὴν 5
 τὸ δὲ πρὸς ἡῶ, ἐπὶ τε τάφρον, τὴν δὲ οἱ ἐκ τῶν τυ-
 Φλῶν γενόμενοι ὤρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
 τιδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλεῖται Κρημνοί· τὰ δὲ αὐτῶν

ullus hominum populus, quoad novimus. (19.) Ab oriente vero agricolarum istorum Scytharum, trans Panticapen fluvium, *Nomades Scythae* degunt, qui neque serunt quidquam, nec arant: estque arboribus nuda universa haec regio, exceptâ *Hylaeâ*. Nomades autem hi, orientem versus, terram tenent per quatuordecim dierum iter patentem ad *Gerrhum* usque fluvium. (20.) Trans *Gerrhum* haec est quae *Regia terra* vocatur, quam Scythae nobilissimi tenent et numerosissimi, qui reliquos Scythas servos suos esse reputant. Pertinentque hi, meridiem versus, ad *Tauricam*; versus orientem vero, ad fossam illam quam caecorum filii duxerunt, et ad emporium Maeotidis paludis quod *Cremni* vocatur; partim etiam ad *Tanain* flumen pertinent. Quae supra *regios Scythas*

κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε
 10 πρὸς βορῇν ἀνεμον τῶν βασιληῶν Σκυθίων οἰκέουσι
 Μελαγχλαῖνοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Με-
 λαγχλαίων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἐρήμος
 ἐστὶ ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν.

Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθική, ἀλλ' 21
 ἢ μὲν πρώτη τῶν λαῶν, Σαυροματίων ἐστὶ οἱ ἐκ
 τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται
 τὸ πρὸς βορῇν ἀνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶ-
 5 σαν εἴουσιν ψιλὴν καὶ ἀγρίαν καὶ ἡμέρων δυνδρέων.
 ὑπεροικέουσι δὲ ταυτέων, δευτέραν λάξιν ἔχοντες, Βου-
 δῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασύν ὕλη παντοίῃ. Βου- 22
 δῖνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορῇν, ἐστὶ πρώτη μὲν ἐρή-
 μος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν· μετὰ δὲ τὴν ἐρήμον, ἀπο-
 κλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἀνεμον, νέμονται Θυσ-

ad septemtrionem vergunt, ea *Melanchlaeni* tenent;
 diversae stirpis populus, non Scythicus. Supra *Me-*
lanchlaenos vero, paludes sunt, et terra hominibus
 vacua, quantum nos quidem novimus.

(21.) Trans *Tanain* fluvium non amplius Scythica
 terra, sed prima regio *Sauromatarum* est; qui ab inti-
 mo Maeotidis paludis recessu initium capientes, tenent,
 septemtrionem versus, terram in quindecim dierum
 iter patentem, arboribus omnibus, tam cultis, quam
 agrestibus, nudam. Tum supra hos habitant *Budini*,
 insequentem tenentes regionem, arborum omni ge-
 nere frequentem. (22.) Supra *Budinos*, versus sep-
 temtrionem, primo desertum est, per quinque die-
 rum iter. Post desertum vero, magis orientem versus,
Thyssagetae habitant, numerosa gens et propria,

σαγείται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον· ζῶουσι δὲ ἀπὸ θήρης. 5
 Συνεχῆς δὲ ταῦτοις ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικη-
 μένοι εἰσὶ τοῖσι οὐνομα κεῖται Ἰϋρκαί, καὶ οὗτοι ἀπὸ
 θήρης ζῶντες τρέπω τοιαῦδε. λοχᾶ, ἐπὶ δένδρεον ἀνα-
 βάς· (τὰ δὲ ἐστὶ πυκνὰ ἀνα πάσαν τὴν χώραν) ἵππος
 δὲ ἐκάστῳ, διδιδαγμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι ταπει- 10
 νότητος εἴνεκα, ἐτοῖμός ἐστι, καὶ κύων· ἐπεὶ δὲ ἀπὸ
 τοῦ θήριον ἀπὸ τοῦ δένδρου, τοξεύσας καὶ ἐπιβάς ἐπὶ
 τὸν ἵππον διώκει, καὶ ὁ κύων ἔχεται. Ὑπὲρ δὲ του-
 τῶν, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι οἰκέουσι Σκυθαὶ ἄλ-
 λαι, ἀπὸ τῶν βασιλείων Σκυθῶν ἀποστάντες, καὶ 15
 23 οὕτω ἀπικόμενοι εἰς τοῦτον τὸν χρόνον. Μέχρι μὲν δὲ
 τῆς τούτων τῶν Σκυθῶν χώρας, ἐστὶ ἡ καταλεχθεῖ-
 σα πάντα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεις· τὸ δ' ἀπὸ
 τούτου, λυθώδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχλή. διεξιόντι δὲ καὶ

venatione victitans. His contigui eodem in tractu ha-
 bitant qui *Iyrcae* vocantur, et ipsi venatione victi-
 tantes tali modo. Arborem conscendit venator, ibi-
 que in insidiis latet: frequentes autem per totam illam
 regionem arbores sunt. Sub arbore praesto est equus,
 in ventrem procumbere edoctus, quo quam minime e
 terra emineat, et iuxta equum canis. Ubi ex arbore
 feram homo conspexit, arcu ferit, moxque illam con-
 scenso equo persequitur, et canis inhaeret vestigiis.
 Supra hos rursus, orientem spectantes, habitant alii
Scythae, qui ab *regiis Scythis* defecerunt, et haec in
 loca migrarunt. (23.) Ad horum igitur usque *Scy-*
tharum regionem, universa quam descripsimus terra
 plana est et humilis: ab inde vero petrosa et aspera.
 Peragrato autem huius asperae terrae longo tractu,

- 5 τῆς τρηχέης χώρον πολλόν, οἰκέουσι ὑπέρτατον οὐρανὸν
 ὑψηλῶν ἀνθρώποι λεγόμενοι εἶναι πάντες Φαλακροί, ἐκ
 γενεῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσητες καὶ θήλειαι ὁμοίως, καὶ
 σιμοί, καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· Φωτὴν δὲ ἰδίην ἰέν-
 10 τεσ· ἐσθῆτι δὲ χρωόμενοι Σκυθικῇ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δον-
 δρέων. ποτικὸν μὲν οὖνομα τῷ δονδρέῳ ἀπὸ τοῦ ζώσι,
 μέγας δὲ κατὰ συκίην μάλιστα καὶ καρπὸν δὲ Φο-
 ρεῖ κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπὶ αὖ γίνηται
 πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ πα-
 χὺ καὶ μέλαν· οὖνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντί ἐστι ἄσχυ.
 15 τοῦτο καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πί-
 νουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγῆς πα-
 λάθας συντίθεισιν, καὶ ταύτας σιτίονται. πρόβατα γάρ
 σφι οὐ πολλά ἐστί· οὐ γάρ τι σπουδαῖαι νομαί· αὐ-
 τόθι εἰσί. Ὑπὸ δονδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοικεῖται· τὸν μὲν

radices aliorum montium habitant homines, qui inde
 a nativitate calvi sunt omnes, mares pariter atque
 foeminae, et *simo naso mentoque oblongo*. Peculiari
 lingua utuntur, vestem autem gestant Scythicam:
 cacterum arborum fructu vitam sustentant. *Ponticum*
 nomen arboris est, qua victitant, fici admodum ma-
 gnitudine: fructum fert autem fabae similem, nu-
 cleum intus habentem. Hunc fructum, postquam ma-
 turuit, pannis excolant; et, quod ab eo defluit cras-
 sum et nigrum, quod *aschy* adpellant, id et lingunt,
 et lacte mixtum potant: ex faecum vero crassitudine
 massas conficiunt, quibus vescuntur. Pecorum enim
 non magna illis copia est, quippe pascua ibi parum
 sunt eximia. Quilibet pater familiās sub arbore ha-
 bitat; hicme quidem, arborem tegens tegmine ex

χειμῶνα, ἐπεὰν τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πύλω στεγνῶ 20
 λευκῶ· τὸ δὲ θέρους, ἄνευ πύλου. Τούτους οὐδεὶς ἀδι-
 κέει ἀνθρώπων· ἱσοὶ γὰρ λέγονται εἶναι· οὐδέ τι ἀρτίον
 ὄπλον ἐκτέεται. καὶ, τοῦτο μὲν, τοῖσι περιοικέουσιν
 οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν
 Φεύγων καταφύγῃ ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέεται. 25
 οὐνομα δὲ σφί ἐστι Ἀργιππαῖοι.

- 24 Μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν ταυτέων, πολλὴ πε-
 ριφάνεια τῆς χώρας ἐστὶ, καὶ τῶν ἔμπροσθεν ἐθνέων.
 καὶ γὰρ Σκυθίων τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτούς, τῶν οὐ
 χαλεπὸν ἐστὶ πυνθίσθαι, καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυ-
 σθένης τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπο- 5
 ρίων. Σκυθέων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτούς, δι' ἐπτὰ
 25 ἑρμηνέων καὶ δι' ἐπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται. Μέ-
 χρι μὲν δὴ ταυτέων γνωσκέται. τὸ δὲ τῶν Φαλακρῶν

lana coctili; aestate vero, absque tegmine. His ho-
 minibus nemo mortalium iniuriam infert; sacri enim
 habentur; nec arma ulla bellica habent. Iidem et
 finitimorum dirimunt controversias; et, si quis pa-
 triâ profugiens ad hos confugit, a nemine laeditur.
 Nomen his est *Argippaei*.

(24.) Iam usque ad *calvos* hos satis cognita hacc
 terra est; et, qui ante hos habitant populi, satis noti.
 Nam et Scytharum nonnulli ad illos commeant, e
 quibus haud aegre licet cognoscere, et Graecorum
 nonnulli ex Borysthenis emporio, et ex aliis Ponticis
 emporiis. Scythae vero, qui ad illos commeant, per
 septem interpretes septemque linguas negotia sua per-
 agunt. (25.) Ut yero ad hos usque cognita terra est,
 sic, qui ultra calvos illos habitent, liquido adfirmare

291, 74.

κατύπερθε οὐδὲς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· οὐρα γὰρ υἱή-
 λα' ἀποτάμνει ἄβατα, καὶ οὐδὲς σφρα ὑπερβαίνει. οἱ
 5 δὲ Φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέ-
 γοντες, οἰκέειν τὰ οὐρα αἰγίποδας ἄνδρας· ὑπερβάντι
 δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους, οἱ τὴν ἐξάμνηον καθεύ-
 δουσι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέχομαι τὴν ἀρχὴν. Ἀλλὰ τὸ
 μὲν πρὸς ἧν τῶν Φαλακρῶν γνωσκέται ἀτρεκέως, ὑπὸ
 10 Ἰσσηδόνων οἰκούμενων· τὸ μὲν τοι κατύπερθε πρὸς βορρῇν
 ἄκημον, οὐ γνωσκέται, αὐτὲ τῶν Φαλακρῶν, αὐτὲ τῶν
 Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τουτίων λεγόντων. Νό- 26
 μοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοισίδι λέγονται χρᾶσθαι. Ἐπειὰν
 ἀνδρὶ ἀποθάνῃ πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι
 πρέβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατα-
 5 μόντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεχομένου
 πεθνήωτα γονία· ἀναμίζαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα

nemo potest: nam praealti praeruptique montes, quos
 nemo transscendit, praecludunt iter. Narrant autem
 calvi, quod mihi quidem non persuadetur, *habitari*
illos montes ab hominibus capripedibus: tum ul-
tra hos degere alios homines, qui per sex menses
dormiant; quod equidem nullo pacto admitto. Quae
 calvis ab oriente sita regio, ea quidem, ut ab Issedonibus habitata, satis cognita est: quae vero supra
 hanc ad septemtrionem vergit, cognita non est, nec
 calvis istis, nec Issedonibus, nisi quatenus hi ipsi
 narrant. (26.) *Issedones* autem huiusmodi uti in-
 stitutis perhibentur. Quando cuipiam pater mortuus
 est, propinqui cuncti adducentes pecudes ad eum
 conveniunt: quibus mactatis et in frusta concisis,
 mortuum etiam patrem hospitis in frusta concidunt,

προτιθέαται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, καταχρυσῶσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρίονται, θυσίας μεγάλας ἐπέτεους ἐπιτελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, κατὰπερ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι ἰσοκρατεῖς δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι.

- 27 Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατὰπερθε, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες, τοὺς μονοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας εἶναι· παρὰ δὲ τούτων Σκυθαὶ παραλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθῶν ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς· ἄριμα γὰρ ἐν καλέουσι Σκύθαι, σπ οὗ
28 δὲ τὸν ὀφθαλμόν. Δυσχεῖμερος δὲ αὕτη ἡ καταλιχ-

mixtisque cunctis carnibus epulum exhibent. Caput vero depilatum expurgatumque inaurant, eoque pro sacro vase utuntur, quando annua magna sacrificia peragunt. Hoc apud illos filius patri praestat; quemadmodum Graeci diem, quo defunctus est pater, festum agunt. Caeterum hi quoque homines iusti esse dicuntur: mulieres autem apud eos aequam cum viris potestatem habent. Igitur hi etiam noti sunt.

(27.) Quod vero ad regionem spectat supra hos sitam, Issedones sunt qui narrant, *habitare ibi homines* quos dixi *unoculos*, et *Grypas auri custodes*: et fabulam ab Issedonibus traditam repetunt Scythae, nosque alii a Scythis accepimus, et nominamus scythico vocabulo *Arimaspos*; *arima* enim Scythae *unum* nominant, *spu* autem *oculum*. (28.) Unversa autem haec terra, quam descripsimus, adeo

292, 4.

Θεῖσα πᾶσα χώρα οὕτω δὴ τί ἐστὶ ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτὼ
 τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἶος γίνεται κυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδαρ
 ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιή-
 5 σεις πηλόν. ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπο-
 ρος πᾶς ὁ Κιμμέριος· καὶ ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου οἱ ἐν-
 τὸς τὰ Φρου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται, καὶ
 τὰς ἀμάξας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς τοὺς Σινδοὺς. οὕτω
 μὲν δὴ τοὺς ὀκτὼ μῆνας διατελεῖ χειμὼν ἰὼν τοὺς δ'
 10 ἐπιλοίπους τέσσαρας ψύχρα αὐτοῖσι ἐστί. Κεχάρισται
 δὲ αὐτός ὁ χειμὼν τοὺς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοις
 χωρίοις γινομένοις χειμῶσι· ἐν τῇ τὴν μὲν ωραίην οὐκ
 ὕει λόγου ἄξιον οὐδέν· τὸ δὲ θέρος, ὕων οὐκ ἀνίει. βρο-
 ταί τε ἡμὸς τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνον-
 15 ται, θέρος δὲ ἀμφιλαφεῖς· ἢ δὲ χειμῶνος βροτὴ

XXVIII. 7. στρατεύονται. στραγγιεύονται, morantur, ed. Borth.

*rigida premitur hyeme, ut octo menses duret intole-
 rabile gelu; in quo si aquam in terram effundas, non
 facias lutum; sed, ignem si accenderis, lutum facias.
 Atque etiam mare constringitur glacie et totus Cim-
 merius Bosporus: et super glacie militant Scythae,
 et plaustris in ulteriora ad Sindos vehuntur. Ita so-
 lidos octo menses hyems durat, reliquosque quatuor
 ibidem frigus obtinet. Est autem huius hiemis indol-
 es longe diversa ab eis quae in caeteris regionibus
 omnibus obtinent: nam pluendi tempore [*alii verno
 tempore intelligunt*] nihil ibi pluit quo sit ullius
 momenti, aestate autem pluere non desinit: et, quan-
 do alibi tonitrua incidunt, ibi nulla sunt; sin hyeme
 coelum tonat, pro miraculo solet haberi. Item terrae
 motus si existit in Scythica terra, sive aestate, sive*

γίνεται, ὥς τέρας νομόμσται θαυμάζεσθαι. ὥς δὲ καὶ, ἢ σεισμὸς γένηται ἢ τε θέρους ἢ τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, τέρας νομόμσται. ἵπποι δὲ ἀνέχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ καὶ ὄνοι οὐκ ἀνέχονται τὴν ἀρχὴν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ 20 ἐστῶτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχον-
29 ται. Δοκέει δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέρια αὐτόθι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὀμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσειᾷ, ἔχον ὥδε·

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρσες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι.
δρῶνς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνεσθαι 5
τὰ κέρια. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει κέρια τὰ κτήνια ἀρχὴν, ἢ φύοντα φύει μόγις. ἐνθαῦτα
30 μὲν νυν διὰ τὰ ψύχρα γίνεται ταῦτα. Θαυμάζω δὲ,
(προσθήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίξπτο.)

hyeme, prodigii loco est. Porro hyemem illam tolerant equi; asini vero et muli neutiquam tolerant: alibi contra equi in gelu stantes tabescunt, asini vero et muli tolerant gelu. (29.) Videtur autem mihi eadem de causâ ibidem boum generi mutilo cornua non enasci: sententiaeque meae adstipulatur illud *Homeri* verbum in *Odyssæa*, ubi ait:

Et Libyen, ubi sunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum est, in locis calidis cito enasci cornua: contra ubi valida obtinent frigora, ibi autem prorsus non enascuntur pecoribus cornua; aut, si nascuntur, pusilla manent. Ibi ergo propter frigora hoc ita se habet. (30.) Atque hoc loco subit mirari (nam digressiones ab initio amavit mea narratio) quid sit quod in universo *Elæe* agro non possint

294, 35.

ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρα οὐ δύναται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου εἶντος, οὔτε ἄλλου Φανερῶν αἰτίου οὐδενός. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρας τευ οὐ γίνεσθαι σφι ἡμίονους. ἀλλ' ἐπειὰν προσῇ ἡ ὥρῃ πυύσκεισθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτάς· καὶ ἔπειτά σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιείσι τοὺς ὄνους, ἐς οὓς ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπειτα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. Περὶ δὲ τῶν πτερόων, τῶν 31
 Σκύθαι λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἥρα, καὶ τουτέων εἴνεκα οὐκ εἶα τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπίρου, οὔτε διεξιέναι, τήνδ' ἔχω περὶ αὐτέων τὴν γνώμην. τὰ 5
 κατ' ὑπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι δὲ τοῦ Θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἰκός. ἤδη δ' ὅστις ἀγχοῖβεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσαν εἶδε, εἶδε τὸ λέγω. εἶκε γὰρ ἡ χιών πτεροῖσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα

mulī nasci; quum nec frigida sit regio; neo alia ulla adparcat caussa. Aiunt quidem Elei, ex imprecatione quadam non nasci apud se mulos: itaque, quum adest tempus quo pavidæ fiunt equæ, ad finitimos eas agunt, et in alieno agro asinos ad eas admittunt: deinde postquam conceperunt, retro agunt. (31.) Quod vero ad plumas adtinet, quibus plenum esse aërem Scythæ dicunt, ob eamque caussam in ulteriora nec prospectum nec transitum patere, de his ego ita sentio. In locis quæ sunt supra hanc (quam commemoravi) terram constanter nix cadit; minus quidem frequens aestate, ut consentaneum est, quam hyeme. Iam, qui copiosam cadentem nivem cominus vidit, is quid dicam novit. Similis est enim mix plumis: et propter hanc hiemen, quum sit talis

ταῦτον, ἴοντα τοιοῦτον, αἰκίητα τὰ πρὸς βορρῇν ἐστὶ τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὦν πτερὰ, εἰκάζοντας, τὴν χιό- 10
να τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιόικους δοκέω λέγειν.
Ταῦτα μὲν νυν, τὰ λέγεται μακρότατα, εἴρηται.

32 Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέ-
γουσι, οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ
ἄρα Ἰσσηδόνες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὗτοι λέγουσι οὐ-
δὲν ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὡς περὶ τῶν μουνοΦ-
θάλμων λέγουσι. Ἀλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἐστὶ περὶ Ὑπερ- 5
βορέων εἰρημένα, ἐστὶ δὲ καὶ Ὅμηρος ἐν Ἐπιγόνουσι,
εἰ δὴ τῷ ἔντι γε Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε.

33 Πολλῶν δὲ τι πλεῖστα περὶ αὐτίων Δῆλιοι λέγουσι,
φάμενοι ἱερὰ ἐνδοξιμένα ἐν καλάρῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερ-

qualem dixi, habitari non possunt loca huius conti-
nentis ad septemtrionem pertinentia. Itaque *plumas*
quas dicunt, propter similitudinem, *nivem* dici a Scy-
this eorumque finitimis arbitror. Atque haec quidem,
quae de remotissimis terris narrantur, hactenus e
nobis commemorata sunt.

(32.) De *Hyperboreis* vero hominibus nec Scythae
loquuntur, nec alii ulli, qui istas regiones incolunt,
nisi forsan Issedones. At ne hi quidem, ut mihi vi-
detur, de illis quidquam memorant: alioqui enim
Scythae quoque de eisdem narrarent, quemadmodum
de unoculis. Sed Hesiodus de Hyperboreis locutus
est, atque etiam Homerus in Epigonis, si modo vere
auctor huius carminis Homerus est. (33.) Longe
vero plurima de his *Delii* narrant; dicentes, *sacra*
stramini triticeo illigata, ex Hyperboreis delata,

βορέων φερόμενα, ἀπικνέσθαι εἰς Σκύθας· ἀπὸ δὲ
Σκυθέων ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκά-
δ στους, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρης ἐκαστάτῳ ἐπὶ
τὸν Ἀδρίην· ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμε-
να πρώτους Δωδωναίους· Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ
τουτέων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιά κόλπον, καὶ δια-
πορεύεσθαι εἰς Εὐβοίαν· πόλιν τε εἰς πόλιν πέμπειν, μέ-
10 χρι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἀνδρῶν· Κα-
ρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας εἰς Τήνον· Τηνίους
δὲ, εἰς Δῆλον· ἀπικνέσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱερὰ οὕτω
λέγουσι εἰς Δῆλον· πρώτον δὲ τοὺς Ὑπερβορείους πέμ-
ψαι φερούσας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δῆ-
15 λια εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην· ἅμα δὲ αὐτῇσι
ἀσφαλὴς εἶναι πέμψαι τοὺς Ὑπερβορείους τῶν ἀστῶν
ἄνδρας πέντε πομπούς, τούτους οἱ νῦν Περφερίες κα-
λεῖονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες· ἐπὶ δὲ

venire ad Scythas; a Scythis vero accipere ea popu-
lum quemque deinceps habitantem versus occiden-
tem, usque ad Adriaticum sinum: inde meridiem
versus mitti, et primos ex Graecis Dodonaeos ea acci-
pere; ab his descendere ad sinum Maliacum, et in
Euboeam transire, ibique de civitate ad civitatem
mitti usque Carystum; inde denique, praetermissâ
Andro insulâ, ab ipsis Carystiis *Delum* deferri. Eo
modo *Delum* pervenire sacra ista dicunt. Primo au-
tem Hyperboreos aiunt duas misisse virgines sacra
haec ferentes, quarum nomen *Delii* aiunt fuisse Hy-
perochen et Laodicen; simulque cum his tutelae
caussâ comites misisse quinque viros de suis, hos
qui nunc *Perpherees* vocantur: qui summos *Deli* ho-

τοῖσι Ὑπερβορείοις τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστήειν, δυνά ποιευμένους εἰ σφείας αἰεὶ καταλάμ- 20
ψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκασθαι, οὕτω δὲ φέ-
ροντας εἰς τοὺς οὐρούς τὰ ἱερὰ ἐνδοδεμένα ἐν πυρῶν κα-
λάμῃ, τοῖς πλησιοχώροις ἐπισκῆπτειν, καλιόντας προ-
πέμπειν σφεία ἀπὸ ἑαυτῶν εἰς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα
μὲν οὕτω προπεμπόμενα, ἀπικνέσθαι λέγουσι εἰς Δῆ- 25
λον. Οἶδα δὲ αὐτὸς ταῦτοισι ἱεῖσι τόδε ποιούμενον
προσφέρει· τὰς Θρηϊκίας καὶ τὰς Παιονίας γυναῖκας,
ἑπτὰν θύουσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Βασιλῇ, οὐκ ἄνεν πυ-
ρῶν καλάμῃς ἐχούσας τὰ ἱερὰ. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα
34 ταύτας ποιούσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι
ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ
αἱ κόραι καὶ εἰ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου
πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλξα-

nones obtinent. Quum vero hi ab illis missi non re-
verterentur ad suos, graviter ferentes Hyperboreos,
semper sibi accidere ut non reciperent quos misis-
sent; eâ caussâ sacra illa triticeo stramini illigata
non nisi ad fines suos pertulisse, finitimisque man-
dasse, ut sua e terra ad alium populum ea deferrent;
atque ita haec gradatim missa, aiunt, Delum perve-
nisse. Novi autem equidem simile quoddam hisce
sacris sacrum peragi a Thracicis Paconicisque mulieri-
bus: hae enim, quando *Dianae Reginae* diem festum
celebrant, non sine triticeo stramine sacra faciunt.
Hoc illarum novi equidem institutum. (34.) In ho-
norem autem harum *virginum Hyperborearum*, quae
Deli mortuae dicuntur, caput tondent et puellae et
pueri Deliorum; et illae quidem ante nuptias praecci-

195. 95.

ἔσθαι, ἐπὶ τὸ σῆμα τιθεῖσι· (τὸ δὲ σῆμα ἐστὶ ἔσω ἐς
τὸ Ἀρτεμίσιον εἰσόντι ἀριστερῆς χειρὸς· ἐπιπέφυκα δὲ
οἱ ἐλαίη·) οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλὴν τινα
εἰλίζαντες τῶν τριχῶν, προτιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆ-
μα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν
10 Δηλου οἰκητόρων. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, καὶ τὴν Ἀργὴν 35
τε καὶ τὴν Ὠπιν, εἰούσας παρθένας, ἐξ Ὑπερβορέων,
κατὰ τοὺς αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους πορευομένας, ἀπι-
κέσθαι ἐς Δῆλον ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαο-
5 δίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίᾳ ἀποφερούσας ἀντὶ
τοῦ ὠκυπέτου τὸν ἑτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι· τὴν δὲ
Ἀργὴν τε καὶ τὴν Ὠπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπι-
κέσθαι λέγουσι, καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδῶσθαι πρὸς
σφέων· καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομα-
10 ζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὠλὴν ἀνὴρ

sum cincinnum, et fuso circumvolutum, in earum
sepulcro deponunt: (est autem illud sepulcrum in
Dianae templo, intranti ad sinistram; in eoque nata
est oliva arbor:) pueri vero Deliorum herbis qui-
busdam capillos circumvolvunt, et hos pariter super
sepulcro deponunt. Hunc honorem illae a Deli incol-
lis consequuntur. (35.) Narrant autem iidem, *Ar-
gen* quoque atque *Opin*, virgines ex Hyperboreis,
itinere per eosdem populos facto, Delum venisse
prius etiam quam Hyperochen et Laodicea: et has
quidem venisse tributi ferendi causa, quod Lucinae
pro maturato partu pactae fuissent; *Argin* vero et
Opin simul cum Diis aiunt advenisse, hisque alios
honores a se esse tributos; his enim stipem corro-
gare mulieres, nomina earum invocantes in hymno

Λύκιος ἐποίησε· παρὰ δὲ σφείων μαθόντας νησιώτας τῶ
καὶ Ἴωνας, ὑμνεῖν Ὠπίν τε καὶ Ἀργην, ὀνομάζον-
τάς τε καὶ ἀγείροντας· (αὗτος δὲ ὁ Ὀλὴν καὶ τοὺς ἄλ-
λους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε, ἐκ Λυκίης ἐλθὼν,
τοὺς αἰδομένους ἐν Δήλῳ) καὶ τῶν μηρίων καταγιζο- 15
μένων ἐπὶ τῷ βωμῷ τὴν σποδὸν, ταύτην ἐπὶ τὴν θήκην
τῆς Ὠπιός τε καὶ Ἀργῆς ἀναισιμοῦσθαι ἐπιβαλλομέ-
νην. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἐστὶ ὅπισθε τοῦ Ἀρτεμισίου,
πρὸς ᾗ τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἱστυτηρίου.
36 Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθω. τὸν γὰρ περὶ
Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέω οὐ λέ-
γω, λέγων ὡς τὸν οἷός τις περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν
γῆν, οὐδὲν σιτεόμενον. Εἰ δὲ εἰσὶ τινες Ὑπερβόρειοι ἄν-
θρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὀρέων Γῆς 5

eo, quem ipsis *Olen*, vir Lycius, composuit; et a se edo-
ctos Insulanos etiam et Ionas Opin et Argen carmine
celebrare, nomen illarum invocantes, stipemque eis-
dem corrogantes: (idem vero *Olen*, e Lycia Delum
veniens, alia etiam prisca carmina confecit, quae
Deli canuntur:) et cineres ex femoribus in ara cre-
matis omnes sepulcro Opis et Arges iniici. Est autem
illarum sepulcrum post Dianae templum, orientem
versus, proxime coenaculum Ceorum. (36.) Atque
haec quidem de *Hyperboreis* dicta sunt. Nam de
Abaride fabulam, qui Hyperboreus fuisse perhibe-
tur, taceo; nec memoro quo pacto hunc sagitta per
universam terram circumvexerit, nihil cibi capien-
tem. Quod si vero sunt *Hyperborei* quidam homines,
fuerint etiam alii *Hypernotii*. Rideo autem quum
multos iam video describentes *Terrae circuitus*,

297, 24.

περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα ἴον
ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἱ Ὠκεανὸν τε ρέοντα γράφουσι
πέριξ τὴν γῆν, ἐοῦσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου· καὶ
τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιούντων ἴσην. ἐν ὀλίγοις γὰρ
10 ἐγὼ δηλώσω μέγαβός τε ἐκάστης αὐτέων, καὶ οἷη τίς
ἔστι ἐς γραφὴν ἐκάστη.

[ΑΣΙΗΝ] ΠΕΡΣΑΙ οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν 37
νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τούτων δ'
ὑπεροικέουσι πρὸς βορρῆν ἀνέμου, Μῆδοι· Μῆδων δέ,
Σάσπειρες· Σασπειρῶν δέ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ
5 τὴν βορήν θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδίδοι.
ταῦτα τέσσερα ἔθνη οἰκεῖ ἐκ θαλάσσης ἐς θαλάσ-
σαν. Ἐνθεῦτεν δέ, τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἀκταὶ διΦάσιαι 38

XXXVI. 10. ποιούντων. ποιῶσι Edd. vet.

XXXVII. 1. ἈΣΙΗΝ ignorant vulgo omnes, quod vocab. ex
coniect. adieci.

neo eorum ullum rectam rationem habentem, quam
ducem sequatur: qui Oceanum describunt, quasi ter-
ram undique circumfluat, quam rotundam fingunt
velut ex torno; et Asiam aequalem faciunt Europae.
Nam equidem brevibus verbis et magnitudinem
utriusque harum terrarum declarabo, et qualis fere
sit utriusque figura.

(37.) ASIAM Persae incolunt, ad australem mare
pertinentes, quod Rubrum vocatur. Supra hos, sep-
temtrionem versus, Medi habitant; supra Medos Sa-
spires; supra Saspiribus Colchi, ad boreale mare per-
tinentes, in quod Phasis fluvius influit. Hi quatuor
populi ab altero mari habitant ad alterum. (38.)
Inde ex eadem Asia, versus occidentem, duae orae

ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι εἰς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπὸ
 γήσομαι. ἐνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἐτέρη, τὰ πρὸς βορῇν ἀπὸ
 Φάσιος ἀρχαμένη, παρατίταται εἰς θάλασσαν παρὰ
 τε τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου 5
 τοῦ Τρωικοῦ· τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ
 ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ κόλπου, τοῦ πρὸς Φοινίκη καί-
 μένου, τίνει τὰ εἰς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης.
 οἰκεῖ δ' ἐν τῇ ἀκτὴ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα.
 39 αὕτη μὲν νυν ἡ ἐτέρη τῶν ἀκτίων. Ἡ δὲ δὴ ἐτέρη,
 ἀπὸ Περσέων ἀρχαμένη, παρατίταται εἰς τὴν Ἐρυθρὴν
 θάλασσαν· ἡ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδε-
 κομένη Ἀσσυρίη, καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης ἡ Ἀραβίη. λήγει
 δὲ αὕτη (οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμῳ) εἰς τὸν κόλπον τὸν 5
 Ἀράβιον, εἰς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσή-

XXXVIII. 2. ἀπ' αὐτῆς. ἀπ' ἀντίης ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.

porriguntur in mare, quas ego describam. Altera ora, in boreali parte a Phasi incipiens, in mare excurrit secundum Pontum et Hellespontum, usque ad Troicum Sigeum: in parte meridionali, eadem ora initium capit a Myriandrio sinu, ad Phoenicen sito, et in mare porrigitur usque ad Triopium promontorium. Hanc oram triginta incolunt hominum populi: et haec quidem altera est earum quas dixi orarum. (39.) Altera vero ora, a Perside incipiens, in Rubrum mare porrigitur; estque Persica, tum hanc excipiens Assyriaca, et post Assyriacam Arabica ora. Desinit autem haec ora (non quidem vere desinens, sed solummodo ex usu loquendi) in sinu Arabico, in quem Darius fossam ex Nilo duxit. Iam a Perside

297, 51.

γαγε. Μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσίων, χῶρος
 πλατὺς καὶ πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρῆκει
 διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρὰ τε Συ-
 20 ρίην τὴν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, εἰς τὴν τελευτᾷ
 ἐν τῇ ἔθνα ἐστὶ τρία μούνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσίων
 τὰ πρὸς ἐσπέρης τῆς Ἀσίας ἔχοντά ἐστι. Τὰ δὲ κα- 40
 τύπερθε Περσίων, καὶ Μήδων, καὶ Σασπείρων, καὶ
 Κέλχων, τὰ πρὸς ἧν τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἐν-
 θω μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρῆκει θάλασσα· πρὸς βορῶν δὲ
 5 ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀραξὺς ποταμὸς,
 ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέ-
 ται Ἀσίῃ· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἐρῆμος ἤδη τὸ πρὸς τὴν
 ἑω, αὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἷον δὴ τί ἐστι. Τοιαύτη
 μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτὴ τῇ ἐτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ 41

usque ad Phoenicem lata et ampla regio est: a Phoe-
 nice vero haec ora per mare Nostrum (mediterra-
 neum) secundum Syriam Palaestinam ad Aegyptum
 porrigitur, ubi desinit: hancque oram nonnisi
 tres incolunt populi. Hae sunt Asiae regiones, Persis
 ab occidente sitae. (40.) Quae vero ultra Persas
 et Medos Saspesque et Colchos versus orientem so-
 lem spectant, secundum ea, ab altera parte, (a meri-
 die) Rubrum mare porrigitur, a septentrione vero
 Caspium mare et Araxes fluvijs, qui contra solem
 orientem fluit. Non ultra Indiam vero habitatur Asia:
 quae inde versus orientem spectant, deserta regio
 est; quae qualis sit, nemo dicere potest. Talis igitur
 ac tanta Asia est.

(41.) *Libya* in alterâ earum, quas dixi, orarum

Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυ-
 γτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς
 θαλάσσης εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες
 εἰς ὀργυιέων· αὗται δ' αὖ εἰεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ 9
 ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου, κάρτα πλατεῖα τυγχάνει ἐφ-
 42 σα ἡ ἀκτὴ, ἣτις Λιβύη κέκληται. Θαυμάζω ὦν τῶν
 διουρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ
 Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτῶν ἐστὶ.
 μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη·
 εὐρεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἄξιόν φαίνεται μοι εἶναι. 5
 Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἐαυτὴν, εὐῶσα περίφυτος, πλὴν
 ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκὼ τοῦ Αἰγυ-
 πτίων βασιλῆος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαν-
 τος. ὃς ἐπεὶ τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ

est: est enim Libya Aegypto contigua. Iam ad Ae-
 gyptum quidem angusta haec ora est: nam ab hoc
 (citeriore) mari ad mare Rubrum sunt centum millia
 orgyarum, quae mille admodum stadia conficiunt.
 Inde ab his vero angustiis, spatiosa fit haec ora, quae
 Libya vocatur. (42.) Miror autem hos, qui univer-
 sam terram in tres partes dividunt atque distinguunt,
 Libyam, Asiam, et Europam: nec enim exigua inter
 has est differentia. Nam longitudine quidem secun-
 dum utramque (Asiam et Africam) porrigitur Euro-
 pa: quod vero ad latitudinem eius adtinet, ne licet
 quidem collationem instituire. [*sive*, coniecturam
 facere.] Nam *Africa* quidem ipsa se declarat, *esse*
circumfluatam, ex quo primus, quem novimus, *Neco*
rex Aegyptiorum rem demonstravit. Hic enim, post-
 quam desiit fossam fodere, quae ex Nilo in sinum

198, 79.

- 20 τοῦ Νείλου διέχουσαν εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέ-
 πέμφε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντελλάμενος εἰς τὸ
 ὀπίσω δι' Ἡρακλήϊον στηλέων διακπλέειν ἕως εἰς τὴν
 βορρῆϊν θαλάσσαν, καὶ οὕτω εἰς Αἴγυπτον ἀπικνεύσθαι.
 Ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης,
 15 ἔπλεον τὴν νοτίην θαλάσσαν. ὅπως δὲ γίνετο φθινόπωρον,
 προσίσχοντες αὖ σπείρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκάστοτε τῆς
 Λιβύης πλέοντες γινοίατο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμῃον
 θιρίσαντες ὃ αὖ τὸν σῆτον, ἔπλεον ὥστε δύο ἑτέων διεξ-
 ελθόντων, τρίτῳ ἔτι κάμψαντες Ἡρακλήϊας στήλας,
 20 ἀπίκοντο εἰς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά,
 ἄλλῳ δὲ δὴ τῶν, ὡς περιπλώοντες τὴν Λιβύην, τὸν
 ἥλιον ἔσχον εἰς τὰ δεξιὰ. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ
 πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοί εἰσι οἱ λέγοντες. ἐπεὶ 43

Arabium dirigebatur, viros *Phoenices* navibus emisit, dato mandato, ut *per Herculeas columnas* renavigarent in mare quod *Libyae a septemtrione* est, atque ita in *Aegyptum* reverterentur. Igitur *Phoenices*, ex *Rubro mari* profecti, per australe mare navigarunt: et, quando adveniebat autumnus, adpulsis ad terram navibus, quamcumque ad *Libyae* regionem tunc pervenissent, in ea sementem faciebant, messemque expectabant: deinde, messo frumento, navibus ulterius pergebant. Ita, duobus elapsis annis, tertio anno, itinere per *Herculeas columnas* flexo, in *Aegyptum* pervenerunt. Dixeruntque, quod mihi quidem non persuadetur, sed fortasse alii cuipiam, *quum Libyam circumnavigarent, habuisse se solem a dextra*. Hoc modo primum cognita *Libya* est. (43.) Post hos, *Carthaginienses* idem adfirmant:

Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμανίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ
 θεῖσας τό τε μῆκος τοῦ πλοῦ καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε
 ὀπίσω, οὐδ' ἐπιτέλεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἀέθλον. 5
 Θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου ἐβίβασατο
 παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην
 ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξει βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ
 Σατάσπης, ἰούσα Δαρείου ἀδελφεῇ, παραιτήσατο,
 Φάσά οἱ αὐτὴ μίζω ζημίην ἐπιθήσειν ἥπερ ἐκείνον· Λι- 10
 βύην γὰρ οἱ ἀνάγκη εἶσθαι περιπλέειν, ἐς ὃ ἂν ἀπί-
 κηται, περιπλέων αὐτήν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγ-
 χωρήσαντος δὲ Ξέρξει ἐπὶ τούτοις, ὁ Σατάσπης ἀπι-
 κόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νῆα τε καὶ ναύτας
 παρὰ τούτων, ἔπλεε παρὰ Ἡρακληΐας στήλας. διεκ- 15

[scilicet, *compertum sibi esse, circumnavigari Libyam posse.*] Nam Sataspes quidem, Theaspis filius, de Achæmenidum stirpe, non circumnavigavit Libyam, quamquam ob id ipsum emissus: sed, quum longitudinē itineris, tum solitudine territus, retrogressus est, neque laborem implevit a matre sibi iniunctum. Is filiae Zopyri virgini vim intulerat, nepti Megabyzi: quam ob culpam quum in eo esset ut a Xerxe e palo suspenderetur, mater Sataspis, soror Darii, deprecata est supplicium, dicens *graviolem se poenam illi inflicturam; imposituram quippe ei necessitatem circumnavigandi Libyam, donec ea circumnavigata in Arabium sinum pervenissent.* Quam in conditionem postquam Xerxes consensit, Sataspes in Aegyptum profectus, accepta ab Aegyptiis navi nautisque, ad Herculeas navigavit columnas:

πλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης,
 τῷ ὀνόματι Σολοεῖς ἐστὶ, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην· πε-
 ρήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μήνεσι, ἐπεὶ
 20 τε τοῦ πλεῦνος αἰὶ ἐδίε, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε
 εἰς Αἴγυπτον. Ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασι-
 λῆα Ξέρξης, ἔλεγε φᾶς τὰ προσώτατ' ἀνθρώπων
 σμικροὺς παραπλέειν, ἐσθῆτι Φοινικῇ διαχρωμένους·
 οἱ, ὅπως σφέϊς καταγιάτο τῇ νῆϊ, Φεύγεσκον πρὸς
 τὰ οὖρα, λείποντες πᾶς πόλιος· αὐτοὶ δὲ ἀδικεῖν οὐ-
 25 δὲν ἐσίουτες, πρόβατα δὲ μῶνα ἐξ αὐτῶν λαμβά-
 νειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελῶς, αἴτιον
 τόδε ἔλεγε· τὸ πλοῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατόν ἐστι προβαί-
 νειν, ἀλλ' ἐνέχασθαι. Ξέρξης δὲ οὐ οἱ συγγινώσκων
 λέγειν ἀληθῆα, οὐκ ἐπιτελέσαντά τε τὸν προκείμενον

hisque transmissis, circumvectus Africae promonto-
 rium, cui *Soloeis* nomen est, meridiem versus navi-
 gavit: et permultum maris pluribus mensibus emen-
 sus, quum maior semper itineris pars conficienda
 superesset, retro navigavit, in Aegyptumque est
 reversus. Ex qua quum ad Xerxem regem rediisset,
 narravit, in remotissimis locis praeter homines se
 navigasse staturâ minutos, veste e palmae foliis
 utentes; qui, quando ipsi navem ad terram adpulsi-
 sent, relictis oppidis in montes profugissent: se vero
 cum suis, oppida illorum ingressum, nullâ iniu-
 riâ incolis inlatâ, pecora solummodo eorum abe-
 gisse. Quod autem Libyam non penitus circumna-
 vigasset, causam hanc esse aiebat: navem non po-
 tuisse ulterius progredi, sed fuisse inhibitam. Xer-
 xes autem, intelligens vera eum non dicere, quod

ἀέθλον, ἀνισκολόπιας, τῇ ἀρχαίῃ δίκῃ ἐπιτιμῶν. τοῦ- 30
του δὲ τοῦ Σατάσπιδος εὐνύχρος ἀπέδρη ἐς Σάμον.
ἐπεὶ τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν διαπότηα τετελευτηκότα,
ἔχων κτήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος αὐτὸς ἡτέροσχι
τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα, ἐκὼν ἐπιλήθεται.

- 44 • Τῆς δὲ Ἀσίας τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαριίου ἐξευρέθη· ὃς
βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗ-
τος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν
εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδιδόει, πῶς πλοίοισι ἄλ-
λους τε τοῖσι ἐπίστυε τὴν ἀληθινήν ἐρευν, καὶ δὴ καὶ 5
Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κα-
σπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πактуйкῆς γῆς, ἔπλεον
κατὰ ποταμὸν πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θά-
λασσαν διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέοντες,

impositum laborem non esset exsecutus, pristinā poe-
nā adfectum e palo suspendit. Huius Sataspis eunu-
chus, audita domini morte, propere Samum confugit,
ingentes secum ferens pecunias, quas intervertit civis
quidam Samius; cuius nomen, cognitum mihi qui-
dem, volens obliviscor.

(44.) *Asiae* vero plurima pars [quae ante inco-
gnita erat] a Dario pervestigata est. Is quum cognos-
cere voluisset, ubinam *Indus* fluvius, unus post Ni-
lum fluviorum omnium qui crocodilos alat, in mare
se evolvat; cum navibus et alios misit, quos verum
relaturos iudicabat, tum *Scylacem* in primis, civem
Caryandensem. Hi igitur ex Caspatyro oppido et
Pactyica regione profecti, secundo fluvio orientem
solem versus in mare navigarunt: tum per mare oo-
cidentem versus navigantes, trigesimo mense cum

20 τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται εἰς τοῦτον τὸν χῶρον, ὅθι οὖ
 Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα,
 ἀπέστειλε περιπλῶειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περι-
 πλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατιστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ
 θαλάσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίας πλὴν τὰ
 45 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνέυρηται ὁμοῖα πα-
 ρεχομένη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν 45
 Φανερὴ ἐστὶ γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλ-
 λοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορρῇν, εἰ περιέρυτός ἐστι μῆκεῖ
 δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρων παρήκουσα. Οὐδ' ἔχω
 5 συμβαλέσθαι, ἐπ' ὅτε μὴ εὐούση γῇ οὐνόματα τρι-
 φάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐ-
 ρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη,
 καὶ Φάσις ὁ Κόλχος· (οἱ δὲ Τανάιν ποταμὸν τὸν Μαίη-
 την καὶ Πορβμήϊα τὰ Κιμμέρια λέγουσι) οὐδὲ τῶν

in locum pervenerunt, unde rex Aegyptiorum Phoe-
 nices illos, de quibus supra dixi, emisit Libyam cir-
 cumnavigaturos. Qua confecta navigatione Indos
 subegit Darius, et mari illo usus est. Atque ita Asiae,
 praeter eam partem quae Indis ab oriente est, reli-
 qua cognita sunt; compertumque est, Asiam simi-
 lia exhibere atque Africam. (49.) *Europa* autem
 a nemine plane cognita est; neque compertum ha-
 bemus an aut ab oriente aut a septemtrione circum-
 flua sit: illud novimus, secundum Libyam Asiamque
 esse illam porrectam. Nec vero coniecturâ adsequi
 possum, cur, quum una sit terra, tribus illa nomini-
 bus distinguatur, a mulierum nominibus desumptis,
 terminique eidem ponantur, Nilus fluvijs Aegyptius,
 et Phasis Colchicus; pro quo quidem alii Tanaim

διορισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο 10
 τὰς ἐπωνυμίας. ἡ δὲ γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέ-
 γεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα, γυ-
 ναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυ-
 ναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνου-
 ται τοῦ οὐνόματος Λυδοὶ, Φάμενοι ἐπὶ Ἀσίᾳ, τοῦ 15
 Κότυος, τοῦ Μάνειω, κακλῆσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· αἶψ' ὅτε καὶ τὴν ἐν
 Σάρδισι Φυλὴν κακλῆσθαι Ἀσιαδάς. Ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη
 οὔτε εἰ περιέρχεται ἔστι γνωσκέσθαι πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώ-
 πων· οὔτε οὐκὲν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις 20
 οἱ ἦν ὁ θέμενος φαίνεται· εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσο-
 μεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώραν, πρότερον δὲ
 ἢ ἄρα αἰώνυμος, ὥσπερ αἱ ἑτέραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ

fluvium Maeoticum ponunt, et Cimmeria Porthmea :
 neque nomina potui comperire eorum qui hanc di-
 stributionem instituerunt, nec cur ista nomina his
 regionibus imposuerint. Nam *Libyam* quidem pleri-
 que Graeci aiunt a *Libya*, muliere indigenā, nomen
 invenisse; *Asiam* vero a cognomine uxoris Prometh-
 thei. At nomen hoc sibi vindicant Lydi; perhibentes,
 a Cotyis filio, Manis nepote, cui *Asias* nomen fuit,
 nominatam *Asiam* fuisse, non a Promethei uxore
 Asia: ab eodemque etiam Sardibus tribum *Asiadem*
 ducere nomen. Sed *Europa*, quemadmodum, an cir-
 cumflus sit, nulli hominum compertum est; sic nec,
 unde hoc nomen acceperit, aut quis ei illud imposue-
 rit, adparet: nisi dicamus, a *Tyria Europa* nomen
 invenisse hanc regionem, antea vero caruisse nomine,
 quemadmodum duae reliquae. At hanc quidem ex

301, 67.

τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εἶναι, καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς
 25 τὴν γῆν ταύτην ἢ τις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπῃ καλεῖ-
 ται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ
 ἐς Λυκίην. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσούτων εἰρησθῶ· τοῖσι
 γὰρ νομιζομένοισι αὐτίαν χρῆσθαι.

Ὁ ΔΕ ΠΟΝΤΟΣ ὁ Εὐξείνιος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο 46
 Δαρείος, χωρίων πασίων παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθι-
 κοῦ, ἔθνη ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ
 Πόντου οὐδὲν ἔχονεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι, οὔτε
 5 ἄνδρα λόγιον αἰδᾶμεν γινόμενον, παρὰ τοῦ Σκυθικοῦ
 ἔθνος, καὶ Ἀναχάρσιος. Τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν
 τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπείων πηγμάτων σοφώτατα
 πάππων ἐξυρῆται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μέντοι ἄλλα
 οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφί ἀνύρῃται.

Asia fuisse constat, neque in hanc terram, quam
Europam Graeci vocant, pervenisse: nec enim ultra
 Cretam ex Phoenice pervenit, ex Creta vero in Ly-
 ciam. Atque haec hactenus dicta sunt: caeterum nos
 eisdem nominibus utemur, quae sunt usu recepta.

(46.) *Pontus Euxinus*, in quem *Darius* expedi-
 tionem suscepit, prae regionibus omnibus populos
 habet incultissimos, si Scythicam gentem excipias.
 Neque enim populum ullum ex his, qui citra Pontum
 habitant, possumus sapientiae caussa memorare, nec
 virum novimus qui eruditionis nomine claruerit, nisi
 Scythicum populum, et in hoc Anacharsin. *Scythica*
 autem *gens* unum, quod maximum est in rebus hu-
 manis, prae caeteris omnibus, quos novimus, homi-
 nibus sapientissime invenit: caetera tamen eiusdem
 non laudo. Maximum illud, quod dico, ita ab his

ὥστε ἀποφυγεῖν τε μηδένα ἐπιλθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ 10
 βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καταλαβεῖν μὴ οἶόν τε εἶναι.
 τοῖσι γὰρ μήτε ἄσπεα μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλ-
 λά Φερίοικοι ἔόντες, πάντες ἔωσι ἵπποτοξόται, ζῶντες
 μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, αἰκήματά τε σφι
 ἢ ἐπὶ ζευγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴσαν οὗτοι ἄμαχοι τε καὶ 15
 47 ἄποροι προσμίσγειν; Ἐξεύρεται δέ σφι ταῦτα, τῆς τε
 γῆς εἰούσης ἐπιτηδέης, καὶ τῶν ποταμῶν ἑόντων σφι
 συμμάχων. ἢ τε γὰρ γῆ εἰούσα πεδιάς αὕτη, ποιᾶ-
 δης τε καὶ εὐδρός ἐστι· ποταμοὶ τε δι' αὐτῆς ῥέουσι
 οὐ πολλῶν τῶν ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διω- 5
 ρύχων. ὅσοι δὲ οὐνομαστοὶ τέ εἰσι αὐτέων, καὶ προσ-
 πλατοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οὐνομανίῳ. Ἴστρος
 μὲν, πεντάστομος· μετὰ δέ, Τύρης τε καὶ Ἵπανς,

inventum est, ut et nemo qui illos bello invaserit,
 effugere possit; et ut ipsi, si nolint reperiri, a nemine
 possint deprehendi. Nam, qui nec oppida nec castella
 exstructa habent, sed, domos suas secum ferentes,
 sagittarii equites sunt cuncti, non aratro victitantes,
 sed pecoribus, domos suas plaustreis circumvehentes;
 quo pacto hi non essent invicti, atque etiam aditu
 perquam difficiles? (47.) Est autem hoc ab illis in-
 ventum, quum opportunitate terrae, tum fluviorum
 adiumento: est enim terra haec plana, herbida, et
 irrigua; fluviique illam perfluunt non multo paucio-
 res numero, quam canales sunt in Aegypto. Quorum
 fluviorum, qui et notabiliores sunt, et a mari adna-
 vigari possunt, eos recensebo. Sunt autem *Ister*,
 quinque ostiis patens, dein *Tyras*, et *Hypanis*, et
Borysthenes, et *Panticapes*, et *Hypacryis*, et *Ger-*

καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ
10 Γέρρος, καὶ Τάναϊς. ῥέουσι δὲ οὗτοι κατὰ τὰδε.

Ἴστρος μὲν, ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων τῶν 48
ἡμῖς ἴδιον, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἐαυτῷ ῥέει καὶ θέρους καὶ
χειμῶνος. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρας τῶν ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ ῥέων, κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν
5 καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἷδε οἱ μέγαν
αὐτὸν ποιεῦντες· διὰ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς χώρας πέντε
μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύθαι Πέρατα καλέουσι, Ἑλ-
ληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος, Τιαραντός· καὶ Ἀραρός
τε, καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχ-
10 θείς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἡῶ ῥέων ἀνακοι-
νοῦται τῷ Ἴστρῳ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθείς, Τια-
ραντός, πρὸς ἐσπέρας τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων. ὁ δὲ
δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, διὰ

XLVIII. 4 seq. ποταμῶν καὶ ἄλλων. Fors. πολλῶν καὶ ἄλλων.
l. 7. μὲν οἱ. μόνοι ed. Reiz. et Borh.

*rhus, et Tanais. Est autem horum cursus huius-
modi.*

(48.) *Ister*, fluviorum omnium, quos novimus, maximus, semper sibi ipse aequalis fluit et aestate et hyeme. Ab occasu venit, primusque est qui Scythicam adluit terram: ob id omnium maximus, quod alii multi in eum influunt. Qui illum augment, hi sunt: primum quinque, qui Scythicam terram perfluunt: is quem Scythae *Porata*, Graeci vero *Pyretion* vocant; tum deinde *Tiarantus*; porro *Ararus*, et *Naparis*, et *Ordessus*. Quem primo loco nominavi, is magnus est, et ad orientem fluens aquam suam cum Istro miscet: alter, *Tiarantus*, magis ab occi-
Herod. T. II. P. I. Q

μέσου τούτων ἰόντες, ἐσβάλλουσι εἰς τὸν Ἰστρον. οὗτοι
 μὲν αὐτὶγενεῖς ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύνουσι αὐτόν. 15
 49 Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρης ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται
 τῷ Ἰστρῳ. ἐκ δὲ τοῦ Αἵμου τῶν κορυφῶν τρεῖς ἄλλοι
 μεγάλοι, ῥέοντες πρὸς βορρῇν ἄνεμον, ἐσβάλλουσι εἰς
 αὐτόν, Ἀτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβισις· διὰ δὲ Θρη-
 κῆς καὶ Θρηίκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἀβρυς, καὶ 5
 Νόης, καὶ Ἀρτάνης, ἐκδιδοῦσι εἰς τὸν Ἰστρον· ἐκ δὲ
 Παιόνων καὶ οὔρεος Ροδόπης, Σκίος ποταμὸς, μέσσην
 σχίζων τὸν Αἷμον, ἐσδιδοῖ εἰς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ
 ῥέων πρὸς βορρῇν ἄνεμον Ἀγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει
 εἰς πεδίον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ εἰς ποταμὸν Βρόγγον· 10
 ὃ δὲ Βρόγγος εἰς τὸν Ἰστρον. οὕτω ἀμφοτέρους, ἰόντας

XLIX. 2 seq. ἄλλοι οὐ μεγάλοι *corrigit vir doctus*, fluvii non
 magni. L. γ. Σκίος. *Alii Kios vel Kios. Forsean Ἡεκιος.*

dente, estque minor: Ararus vero et Naparis et Or-
 dessus, medium inter hos cursum tenentes in Istrum
 influunt. Hi sunt fluvii in ipsa Scythia oriundi, qui
 Istrum augment. (49.) Miscet autem suam aquam
 cum Istro *Maris* etiam fluvius, ex Agathyrasis de-
 currens. Tum ex Haemi montis verticibus tres alii
 magni fluvii, septemtrionem versus decurrentes, in
 eundem influunt, *Atlas*, *Auras*, et *Tibisis*: per
 Thraciam vero et Crobyzos Thracas fluentes *Athrys*
 et *Noës* et *Artanes* Istro miscentur: porro ex Paeo-
 nia et monte Rhodope decurrens *Scius* fluvius, me-
 diumque scindens Haemum, in eundem Istrum in-
 fluit. Tum ex Illyriis versus septemtrionem fluens
Angrus fluvius in campum labitur Triballicum, at-
 que inde in Brongum fluvium, *Brongus* vero in

μεγάλους, ὁ Ἰστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώ-
ρης Ὀμβρίων, Κάρπις ποταμός, καὶ ἄλλος Ἀλπις
ποταμός, πρὸς βορῇν ῥέοντες ἄνεμον, καὶ οὗτοι ἐφδι-
25 δοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ
Ἰστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου
δυσμείων μετὰ Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ
ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς
Σκυθίας ἐσβάλλει. Τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων, 50
καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ
γίνεται ὁ Ἰστρος ποταμῶν μέγιστος. ἐπεὶ ὕδωρ γε ἐν
πρὸς ἐν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ἀποκρατέει ἐς
5 γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμός, οὔτε κρήνη οὐδεμία ἐσδι-
δοῦσα, ἐς πλήθος οἱ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει
ἐν τε θέρει καὶ χειμῶνι ὁ Ἰστρος, κατὰ τοιάνδε τι,

Istrum : ita ambo, iam satis magnos, excipit Ister.
Ex regione vero super Umbris sita oriens *Carpis*
fluvius, et alius *Alpis* fluvius, versus septemtrionem
fluentes, in eundem se exonerant. Universam enim
Europam *Ister* perfluit, initium sumens ex *Celtis*,
qui populorum omnium Europae extremi versus oc-
cidentem habitant post Cynetas: totamque Europam
emensus, Scythiam a latere adluit. (50.) His igitur,
quos recensui, fluviis, aliisque praeterea multis,
aquam suam miscentibus, fluviorum maximus fit
Ister. Nam si solius per se aquam cum Nili aqua
conferas, copiâ illum superat *Nilus*: in hunc enim
nullus alius fluvius, immo ne fontis quidem rivulus
influit, qui eum augeat. Quod vero constanter sibi
ipse aequalis fluat Ister tam aestate quam hyeme, id
tali quadam ex causa, ut mihi videtur, efficitur.

ὥς ἐμοὶ δοκεῖ. τοῦ μὲν χειμῶνος, ἐστὶ ὅσος πέρ ἐστι, ὀλίγω τε μέζων τῆς ἐαυτοῦ φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος πᾶμπαν ὀλίγω, νιφετῷ δὲ πάντα χρεεται. τοῦ δὲ θέρους ἡ χιὼν ἢ ἐν τῷ χειμῶνι πισοῦσα, ἐοῦσα ἀμφιλαφῆς, τηκομένη πάντοθεν ἐσθιδοῖ ἐς τὸν Ἰστρον· αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐσθιδούσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύνει, καὶ ὄμβροι πολλοὶ τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσα δὲ πλέον ἐπ' ἐαυ- 15 τὸν ὕδαρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμिशγόμενα τῷ Ἰστρῷ, πολλὰ πλῆσιά ἐστι τοῦ θέρους ἢ περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα, ἀντιστήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἔόντα.

51. Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσί ἐστι ὁ Ἰστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης· ὃς ἀπὸ βορέῳ μὲν ἀνέμου

Hyeme tantus est fere, quantus est suâ naturâ, paulo quidem maior. Hyeme enim parum admodum pluit in hac regione; nix maxime omnia obtinet. Aestate vero, liquefacta ingens nivis copia, quae per hyemem cecidit, undique in Istrum dilabitur: et haec proinde nix, simulque frequentes vehementesque imbres, in illum confluentes, augent fluvium: nam aestate ibidem pluit. Quanto maiorem itaque aquae copiam sol aestate adtrahit, quam hyeme; tanto copiosiores per aestatem, quam per hyemen, sunt aquae quae cum Istro miscentur. Quibus invicem oppositis, existit aequilibrium; unde semper sibi par deprehenditur hic fluvius.

(51.) Primus igitur *Scytharum* fluvius *Ister*: post hunc vero *Tyras* est. Is a septemtrione progrediens,

ὀρμᾶται, ἄρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐ-
 ρίζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ
 5 στόματι αὐτοῦ κατοίκηνται Ἕλληνες, οἱ Τυρίται κα-
 λέονται. Τρίτος δὲ Ἵπανις ποταμὸς ὀρμᾶται μὲν 52
 ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περίξ
 νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δ' ἡ λίμνη αὐ-
 τη ὀρθῶς, μήτηρ Ἵπανιος. ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ
 5 Ἵπανις ποταμὸς, ῥέει ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον
 βραχύς, καὶ γλυκὺς ἐστὶ ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θα-
 λάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς αἰνῶς. ἐκδι-
 δοῖ γὰρ εἰς αὐτὸν κρήνη πικρὴ, οὕτω δὲ τι εἰούσα πικρὴ,
 ἣ μεγάλῃ μικρὴ εἰούσα, κερνᾷ τὸν Ἵπανιν, ὅντα
 10 ποταμὸν ἐν ὀλίγοις μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν
 οὐροισι χώρης τῆς τε ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζώ-
 νων· οὐνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυ-

fluere incipit ex magno lacu, quae in confinibus est
 Scythicae et Neuridis terrae. Ad eius ostium autem
 habitant Graeci, qui *Tyritae* vocantur. (52.) Tertius
 fluvijs, *Hypanis*, in ipsa Scythia oritur; effluitque
 ex lacu, circa quem feri equi pascuntur albi: nomen
 lacui merito inditum, *Mater Hypanios*. Ex hoc igitur
 ortum capiens Hypanis, per quinque dierum na-
 vigationem brevis fluit, et dulcis adhuc: inde vero,
 ad quatuor dierum a mari navigationem, amarus ad-
 modum: influit enim in eum fons amarus, ita qui-
 dem amarus, ut, quamquam exiguus, inficiat tamen
 sapore suo Hypanin, fluvium inter minores magnum.
 Est autem hic fons in confinibus terrae Scytharum
 agricolarum et Alazonum: nomen fonti, et ipsi loco
 unde fluit, Scythicâ linguâ *Exampaeus*, Graecorum

θιστὶ μὲν, Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, Ἰραὶ ὁδοί· συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὅ τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπανὶς κατὰ Ἀλάζωνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, 15 ἀποστρέψας ἑκάτερος ῥέει εὐρύνων τὸ μέσον.

- 53 Τέταρτος δὲ, Βορυσθένης ποταμός· ὅς ἐστι μέγιστός τε μετὰ Ἰστρου τοιούτων, καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, οὔτι μῶνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, πλην Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτω γὰρ οὐκ οἶά τέ ἐστι 5 συμβαλέειν ἄλλον ποταμὸν, τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος. ὅς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδιστάτας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους διακριδὸν καὶ πλείστους· πίνεισθαι τε ἡδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολεροῖσι. σπόρος τε παρ' αὐτὸν 10 ἀριστος γίνεται· ποίη τε, τῇ οὐ σπείρεται ἡ χώρα, βα-

vero sermone *Sacrae viae*. In Alazonum regione modico a se invicem intervallo fluunt Tyras et Hypanis; deinde vero cursum uterque inflectit, latius intervalum in medio relinquens.

(53.) Quartus fluvius *Borysthenes* est, maximus horum post Istrum, idemque uberrimus, ut mea fert sententia, non modo Scythicorum fluminum, sed et aliorum omnium, Nilo Aegyptio excepto: cum hoc enim conferri nullus alius fluvius potest, reliquorum vero uberrimus Borysthenes est. Praebet enim pascua pecoribus pulcerrima et optime curata: praebet pisces longe optimos et copiosissimos; estque potatu dulcissimus; fluit limpidus in vicinia turbidorum; seges iuxta eum fit optima; et, ubi non seritur terra, ibi herba nascitur altissima; ad ostium

ῥυτάτη· ἄλλες τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματοι
 πῆγνυνται ἄπλετοι· κῆτέα τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ
 ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς τὰ ῥέχουσιν, ἄλ-
 15 λα τε πολλὰ θυνμάσαι ἄξια. Μέχρι μὲν συν Γέρρου
 χώρου, ἐς τὸν τεσσαράκοντα ἡμερέων πλόος ἐστὶ, γι-
 νώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· τὸ δὲ κατύπερθε δι'
 ὧν ῥεῖει ἀνθρώπων, οὐδεὶς ἔχει φράσαι. Φαίνεται δὲ
 ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθίων τὴν χώραν·
 20 οὗτοι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερέων
 πλόον νέμονται. μούνου δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ
 Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγὰς· δοκέει δὲ, οὐδὲ
 οὐδεὶς Ἑλλήνων. Ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης
 ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ἵπανις, ἐς τὸν
 25 ἔλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τούτων ἐὼν

LIII. 16. τεσσαράκοντα. τισσιρισκαίδεκα ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.

eius sal concrevit sponte; et cete ibi praebebat fluvius
 ingentia, quos *antacaeos* vocant, qui sale condiun-
 tur; denique alia multa miratu digna. Usque ad lo-
 cum, cui *Gerrhus* nomen, ad quem navigatio est
 quadraginta dierum, compertum est a septemtrione
 fluere hunc amnem: ulterius vero per quos homi-
 nes fluat, dicere nemo potest. Constat autem, per
 desertum fluere in Scytharum agricolarum regionem:
 hi enim iuxta illum ad decem dierum navigationem
 habitant. Huius unius fluvii atque Nili indicare fon-
 tes non possum: puto autem, nec ullum posse Grae-
 corum. Ubi haud procul a mari fluit Borysthenes, ibi
 ei miscetur Hypanis, et in eundem lacum se exone-
 rat. Quod ibi inter utrumque fluvium interiacet veluti

ἔμβολον τῆς χώρας, Ἰππόλειον ἄκρη καλεῖται· ἐν δὲ αὐτῷ ἱερὸν Διὸς ἐνίδρυται· πέραν δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῷ Ἵπανι Βορυσθενίται κατοικῶνται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν.

- 54 Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὐνομα Παντικᾶπης. ῥέει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορρῆς τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκυθαί· ἐκδιδόι δὲ εἰς τὴν Ὑλαίην· παραμενιάμενος δὲ ταύτην, τῷ Βορυσθένει 5
55 συμμίσγεται. Ἔκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμὸς· ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομαδῶν Σκυθῶν ῥέων, ἐκδιδόι κατὰ Καρκινίτιν πόλιν, εἰς δεξιὴν ἀπέργων τὴν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχελλήϊον κα-
56 λεόμενον Δρόμον. Ἑβδόμος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένος, κατὰ τοῦτο τῆς χώ-

rostrum terrae, *Hippolai promontorium* vocatur, in quo Dianae templum exstructum: ultra id templum vero ad Hypanin Borysthenitae habitant. Haec sunt quae de his fluviis memoranda habui.

(54.) Post hos quintus est fluvijs, cui nomen *Panticapes*. Etiam hic a septemtrione fluit, et ex lacu ortum capit; interiectamque inter hunc et Borysthenem regionem incolunt Scythae Agricolae: dein tunc Hylaeam permeat, qua transmissa Borystheni miscetur. (55.) Sextus fluvijs, *Hypacyris*, postquam e lacu exiit, et per medios Scythas Nomades fluxit, ostium habet prope Carcinitin oppidum, a dextra relinquens Hylaeam et Achilleum qui vocatur Dromon. (56.) Septimus fluvijs, *Gerrhus*, ex Borysthenes exit circa illam regionis partem, us-

306, 15.

ρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέσχισται μὲν νυν
ἐκ τούτου τοῦ χώρου, οὐνομα δὲ ἔχει τόπερ ὁ χώρος αὐ-
5 τός, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τὴν τε τῶν
Νομαδῶν χώραν, καὶ τὴν τῶν βασιλείων Σκυθέων· ἐκ-
διδόι δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυριν. Ὀγδοὺς δὲ δὴ Τάναϊς 57
ποταμός· ὃς ῥέει τὰ ἀνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὀρ-
μεώμενος, ἐκδιδόι δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλειομένην
Μαιῆτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιλείους καὶ
5 Σαυρομάτας. ἐς δὲ Ταναιν τοῦτον ἄλλος ποταμός ἐσ-
βάλλει, τῷ οὐνομά ἐστι Ὑργίς. Τοῖσι μὲν δὴ οὐ- 58
νομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκευάδα-
ται. Τοῖσι δὲ κτήνσι ἡ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθι-
κῇ, ἔστι ἐπιχολωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν·
5 ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνσι ἐστι σταθμώσασθαι, ὅτι
τοῦτο οὕτω ἔχει.

que ad quam cognitus Borysthenes est; inde a Bory-
sthene distinctus, nomen habet idem quod loci no-
men est, qui locus ipse *Gerrhus* nominatur. Versus
mare fluens, disternit Nomadum regionem a Regio-
rum Scytharum terra: influit autem in Hypacyrin.
(57.) Octavus fluvius *Tanais*, in superioribus re-
gionibus ex magno lacu ortus, influit in maiorem la-
cum qui *Maeotis* vocatur, qui Regios Scythas a Sau-
romatis dividit. In hunc Tanain vero incidit alius
fluvius cui nomen est *Hyrgis*. (58.) Ita igitur no-
bilissimis fluviis instructi Scythae sunt: Herbae autem,
quae in Scythica nascuntur terra, omnium quae no-
bis innotuerunt maxime hanc vim habent, ut bilem
pecoribus augeant: quod ita esse, ex apertis pecori-
bus colligere licet.

59 Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι. τὰ δὲ λοιπὰ νόμαϊα κατὰ τὰδε σφι διακίεσται. Θεοὺς μὲν μόνους τούσδε ἱλάσκονται· Ἰστίην μὲν μάλιστα· ἐπὶ δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα· μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανίην 5 Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νομοίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασιλῆϊοι Σκύθαι καὶ τῷ Προσιδέωνι θύουσι. οὐνομάζεται δὲ Σκυθιστὶ, Ἰστίη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα, κατὰ γνώμην γε τὴν ἑμὴν, καλεῖται Παπαῖος· Γῆ 10 δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανὴ δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτίμπασα· Προσιδέων δὲ, Θαμμιασάδας. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ θοὺς οὐ νομίζουσι ποιεῖν, 60 πλὴν Ἀρεῖ· τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε περὶ πάντα τὰ ἱερά ὁμοίως, ἐρδομένη

(59.) Istis igitur maximis commodis quum abundant Scythae, caeterum *institutis utuntur huiusmodi*. Deos solos placant hosce: Vestam quidem maxime: insuper vero Iovem et Terram, existimantes Terram Iovis esse uxorem: post hos vero, Apollinem, et coelestem Venerem, et Herculem, et Martem. Hos igitur universi colunt Scythae: Regii vero qui vocantur Scythae Neptuno etiam sacra faciunt. Nominatur autem Scythico sermone Vesta quidem *Tabiti*; Iupiter vero rectissime, meâ quidem sententiâ, *Papaeus* vocatur; Terra vero, *Apia*; Apollo, *Oetosyrus*; coelestis Venus, *Artimpasa*; Neptunus, *Thamimasadas*. Statuas vero et aras et templa erigere non habent in usu, nisi Marti: huic uni erigunt. (60.) Sacrorum faciendorum in omnibus sacrificiis

ἴδε. τὸ μὲν ἱρήϊον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους
πόδας ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὅπισθε τοῦ κτήτους ἑστώς,
5 σπάσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στρόφου, καταβάλλει μιν·
πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρήϊου, ἐπικαλέει τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ·
καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ ὧν ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυ-
ταλίδᾳ δὲ ἐμβάλων περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε
πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας·
10 ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἔψησιν.
Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου εὐούσης, ὥδ' 61
σφι εἰς τὴν ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπειὰν ἀποδεί-
ρασι τὰ ἱρήϊα, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα
ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχωσι ἔχοντες ~~μὴ~~ λέβητας ἐπι-
5 χωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσικέλους,
χωρὶς ἢ ὅτι πολλῶ μέζοντας· εἰς τοὺτους ἐσβάλλοντες,

eadem est ratio, huiusmodi. Stat victima, anteriores pedes constrictos habens: tum is qui sacra facit, pone stans, adtrahit principium funis, atque ita prosternit pecus. Idem, dum cadit victima, deum illum invocat cui sacra facit: tum laqueum cervici circumiicit, et insertum laqueo fustem circumagens, strangulat victimam, non igne incenso, non auspicatus, nulla libatione factâ. Sed postquam strangulavit victimam, excoriatque, ad coquendum se confert. (61.) Quum autem ligno admodum careat Scythica terra, coquendarum carniū huiusmodi ratio ab illis inventa est. Postquam excoriarunt victimas, ossa carnibus nudant: tum, si forte ad manus sunt lebetes, quales in illa terra conficiuntur, Lesbiiis crateribus fere similes, nisi quod multo maiores; in hos iniiciunt carnes,

ἔψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱρήϊων. ἣν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ εἰς τὰς γαστέρας τῶν ἱρήϊων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ παραμίξαντες ὕδωρ, ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ αἰθεται κάλλιστα· αἱ δὲ 10 γαστέρες χωρεύουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐψιλωμένα τῶν ὀστέων. καὶ οὕτω βοῦς τε ἑαυτὸν ἐξεΐψει, καὶ τᾶλλα ἱρήϊα ἑαυτὸ ἕκαστον. Ἐπειὰν δὲ ἐψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει εἰς τὸ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τᾶλλα πρόβα- 15 τα, καὶ ἵππους μάλιστα.

- 62 Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ δὴ Ἀρῇ ὥδε. Κατὰ νομοὺς ἑκάστοισι τῶν ἀρχαίων ἐσίδρυται σφι Ἀρης ἱερὸν τοιόνδε. Φρυγάνων φάκελοι συνενέαται ὅσον τ' ἐπὶ σταδίου

easque succensis inferne pecorum ossibus elixant: quod si non adest illis lebes, tum vero carnes omnes in alvum victimae iniiciunt, aquamque admiscent, atque ita ossa infra succendunt. Optime autem ardent ossa; et alvus victimae facile capit carnes ossibus nudatas. Atque ita bos, aut aliud quodlibet pecus, se ipsum elixat. Postquam elixae sunt carnes, tunc is qui sacrum facit, a carnium et viscerum prosectis auspiciatur, ante se ea proiciens. Immolant autem et alia pecora, sed maxime equos.

(62.) Caeteris igitur diis *Scythae* ita, ut dixi, sacrificant, et haec pecora immolant. *Marti* vero *sacra* in hunc modum instituunt. In singulis praefecturis, quo loco convenire solent magistratus, ibi *Martis templum* erectum est huiusmodi. Congeruntur sarmentorum fascies, ex quibus fit cumulus in longitudinem la-

5 τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον· ἄνω δὲ ταύ-
του, τετράγωνον ἀπέδον πεποιήται· καὶ τὰ μὲν τρία
τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν, ἐπιβατόν.
ἔτιος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἐκάτον ἐπι-
ρεύουσι Φρυγάνων· ὑπονοστήει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χυ-
10 μώνων. Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος
ἰδρύται ἀρχαῖος ἐκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρης
τὸ ἄγαλμα· τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπιτείουσι
προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδ'
ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοις θεοῖσι. Ὅσους δ'
15 ἂν τῶν παλεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἐκατὸν ἀνδρῶν
ἄνδρα ἓνα θύουσι, τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ, ὃ καὶ τὰ πρό-
βατα, ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπὶ αὖ γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κα-
τὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς

LXII. 10. ὄγκου. *Plures codd.* σκηῦ, sacello, sacro septo.

titudinemque trium fere stadiorum; altitudo quidem minor. Super hoc cumulo fit planities quadrata, cuius tria latera abrupta sunt, ab uno quarto latere patet adscensus. Quotannis centum et quinquaginta plaustra sarmentorum adcumulant: illa enim per vim tempestatum subsidunt. Super quoque horum tumulorum erigitur vetustus *acinaces ferreus*, estque hoc *Martis simulacrum*; eidemque acinaci quotannis offerunt victimas pecorum et equorum: atque his ipsis (acinacibus) plures victimas immolant, quam reliquis diis. Quos captivos faciunt ex hostibus, ex eorum numero centesimum quemque virum mactant; non eodem modo quo pecora, sed diverso. Postquam vinum super capita hominum profuderunt, iugulant eos super vase: deinde sanguinem in sar-

- ἀγγος· καὶ ἔπειτα ἀνενείκαντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν
 Φρυγάνων, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω 20
 μὲν δὴ Φορέουσι τοῦτο· κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱεὸν ποιῶσι
 τάδε. τῶν ἀποσφαγέντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιούς ὤμους
 πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, εἰς τὸν ἥρα ἰεῖσι·
 καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἱερῖα ἀπαλλάσ-
 σονται· χεὶρ δὲ, τῇ ἂν πέσῃ, κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. 25
- 63 Θυσίαι μὲν νυν αὐταὶ σφί καταστήσασι. οὗσι δὲ οὗτοι
 οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τὸ παράπαν ἐν τῇ χώρῃ
 θέλουσι.
- 64 Τὰ δ' εἰς πόλεμον ἔχοντα αἰδὲ σφί διακίεσθαι. Ἐπειὰν
 τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἀγὴρ Σκυῆης, τοῦ αἵμα-
 τος ἐμπίνει. ὅσους δ' ἂν Φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τουτέων
 τῆς κεφαλᾶς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπεινίκας μὲν
 γὰρ κεφαλὴν, τῆς λήϊης μεταλαμβάνει τὴν ἂν λά- 5
 βωσι· μὴ ἐνίκας δὲ, οὐ. ἀποδείξει δὲ αὐτὴν τρόπον

mentorum tumultum portant, et super acinace effundunt. Hoc superne peracto, infra iuxta templum haec faciunt. Iugulatorum hominum dextros lacertos omnes, cum manibus praecisos, in aërem proiiciunt: et deinde, reliquis caesis hostiis, abeunt. Quocumque cecidit manus, ibi iacet; et seorsim cadaver. (63.) Haec est apud eos sacrificiorum ratio. Suibus autem nullo modo utuntur, omninoque eas alere sua in terra nolunt.

(64.) *Instituti ad bellum spectantibus utuntur huiusmodi. Quem primum ex hostibus prostravit vir Scythae, eius potat sanguinem. Quotquot in praelio interfecit, horum capita ad regem perfert: adlato enim capite, fit praedae particeps quam fecerunt; non adlato vero, partem nullam capit. Caput autem*

τοιῶδε. περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμε-
νος τῆς κεφαλῆς ἐκσείει· μετὰ δὲ, σαρκίᾳς βοῆς
πλευρῇ, θέψει τῇσι χερσὶ ὀργήσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χει-
10 ρόμακτρον ἐκτῆται· ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν
αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς
γὰρ ἂν πλεῖστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχη, αἷψα ἄρι-
στος οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀπο-
δερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυσθαι ποιῶσι, συρράπτου-
15 τες κατὰπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς
δεξιὰς χεῖρας, νεκρῶν ὄντων, ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄν-
ξι, καλύπτρας τῶν Φαρετρίων ποιῶνται. δέρμα δὲ ἀν-
θρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν, ἣν ἄρα, σχεδὸν
δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ
20 καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύ-

pelle nudat hoc modo. In orbem circumeidit cutim circa aures; dein prehensam excutit de capite: tum, postquam carnem costâ bovillâ deterisit, subigit pellem manibus; atque ita mollitâ utitur tamquam mantili, et ex freno equi, quo vehitur, suspendit gloria-turque. Nam qui plurima mantilia ex hostium pelli-bus habet, is fortissimus censetur. Multi eorum etiam ex detractis hisce pellibus laenas, quas induant, confi-ciunt, consarcinantes illas in modum coriaceae vestis pastoritiae. Multi item dexterâ manus occisorum ho-stium cum ipsis unguibus excoriant, et ex huiusmodi pellibus opercula conficiunt pharetrarum. Est autem pellis humana et spissa et candida, ita quidem, ut, si modo de albo homine sit, candoris splendore alia omnia coria superet. Multi etiam totos homines ex-coriant, et super lignis extentos equis circumvehunt.

λων, ἐπ' ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι
 65 νινόμεσται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐ τι πάντων,
 ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε. ἀποπρηφας ἑκα-
 στος πᾶν τὸ ἐνερθε τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει· καὶ ἤν
 μὲν ἡ πίνης, ὃ δὲ ἔξωθεν ὠμοβοήην μούνην περιτείνας,
 οὕτω χαῖται· ἤν δὲ ἡ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοήην πε- 5
 ριτείνει, ἔσωθεν δὲ περικυσώσας, οὕτω χαῖται ποτη-
 ρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκηίων, ἣν σφι διά-
 φοροι γένωνται, καὶ ἣν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ
 βασιλεῖ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἀν' λόγον ποιήηται,
 τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει, ὥς 10
 οἱ ἔοντες οἰκήιοι πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφῶν αὐ-
 66 τὸς ἐπεκράτησε, ταύτην ἀνδραγαθίην λέγοντες. Ἄπαξ
 δὲ τοῦ ἑνιαυτοῦ ἐκάστου ὁ νομάρχης, ἑκαστος ἐν τῷ

Haec ita apud illos usu recepta sunt. (65.) Ipsi
 autem capitibus, non utique omnium, sed inimicis-
 simorum, hocce faciunt. Quod infra supercilia est, id
 totum serrâ abscindunt; et expurgato cranio, si pau-
 per homo est, nonnisi extrinsecus corium superindu-
 cit bovinum, et sic utitur pro poculo: si dives est,
 bovinum quidem pariter superinducit corium, intus
 vero cranium deaurat, atque ita pro poculo utitur.
 Faciunt idem etiam familiaribus, quando inter ipsos
 orta discordia est, atque regis iudicio alter alteri in
 potestatem est traditus. Quod si cui deinde advenit
 hospes, cuius rationem quampiam habet, huic ille
 haec capita profert, memorans *fuisse hos olim sibi*
adversarios, deinde bellum sibi intulisse; se vero
eis discessisse superiorem. Haec tamquam fortia
 facta narrant. (66.) Semel quotannis quisque prae-

ἑαυτοῦ νομῶ, κινῶ κρητῆρα οἴνου, ἀτ' οὐ πίνουσι τῶν
 Σκυθῶν τοῖσι ἀν' ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι.
 5 τοῖσι δ' ἀν' μὴ κατεργασμένοι ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ
 οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται· ὄνειδος δέ
 σφί ἐστι μέγιστον τοῦτο. ὅσοι δὲ ἀν' αὐτῶν καὶ κάρτεα
 πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύ-
 λικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθῶν εἰσὶ πολλοὶ, οἱ μαντεύονται 67
 ῥάβδοις ἱεῖνθσι πολλῇσι ᾧδε. ἐπεὶ Φακέλους ῥάβ-
 δων μεγάλους ἐνέικανται, θέντες χαμαὶ, διεξιόσους
 αὐτοῖς· καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες, θεσπί-
 5 ζουσι· ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβ-
 δους ὀπίσω, καὶ αὖτις κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν
 σφί ἡ μαντικὴ πατρώϊη ἐστί. Οἱ δὲ Ἑνάρτες, οἱ ἀν-
 δρόγυνοι, τὴν Ἀφροδίτῃ σφί λέγουσι μαντικὴν δοῦναι.

fectus in sua praefectura vini craterem miscet, de
 quo bibunt *Scythae* omnes quotquot sunt qui hostes
 interfecerunt: qui nihil tale ediderunt, hi vinum hoc
 non gustant, sed seorsim sine honore sedent: idque
 apud illos maxima ignominia habetur. Qui vero ma-
 gnum quemdam hominum occiderunt numerum, hi
 iuncta bina pocula habentes, ex utroque bibunt.

(67.) *Vatum* apud *Scythas* ingens numerus est;
 qui salignis virgis divinant hoc modo. Magnos secum fe-
 runt baculorum fascies: hos humi positos dissolvunt,
 et singulis baculis separatim positos sortes edunt:
 dumque sortes edunt, rursus convolvunt baculos,
 iterumque singulos componunt. Haec divinandi ratio
 illis a maioribus tradita est. *Enarees* vero, semiviri
 illi, *Venerem* sibi dedisse aiunt *divinandi artem*.

Φιλύρης ὧν Φλοιᾷ μαντεύονται. ἔπειαν τὴν Φιλύρην τρι-
 χα σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι διακτύλοισι τοῖσι ἐω- 10
 68 τοῦ, καὶ διαλύων, χρᾶ. Ἐπειὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυ-
 θέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς
 τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἱ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ
 μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τὸ ἐπίπαν μάλι-
 στα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἰστίας ἐπιόρκηκε ὃς καὶ 5
 ὃς, λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἀνὴρ δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βα-
 σιληίας ἰστίας νόμος Σκύθῃσι τὰ μάλιστα ἐστὶ ὁμνύ-
 ναι τότε, ἔπειαν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὁμνύειν.
 αὐτίκα δὲ διαλαλακόμενος ἄγεται αὗτος τὸν ἀνὴρ δὴ Φῶσι
 ἐπιόρκῃσαι· ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες, ὡς 10
 ἐπιόρκησας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας
 ἰστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγείει ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀνέβη-
 ται, εὐφάμενος ἐπιόρκῃσαι, καὶ δεινολογείται. ἀρετομέ-

Hi interiore tiliac cortice vaticinantur. Tiliam trifor-
 riam scissam digitis suis implicat vates, rursusque
 solvens vaticinatur. (68.) Quando morbo laborat
 rex *Scytharum*, vocat ad se e vatibus tres viros prae-
 caeteris probatos, qui praedicto modo divinant: et
 dicunt hi plerumque, *hunc aut illum civem, quem*
nominationem designant, regios Lares peierasse. Mo-
 ris est autem apud *Scythas*, quando maximum inter-
 ponere iusiurandum volunt, ut *per regios Lares*
iurent. Protinus igitur ille homo, quem hi peierasse
 dicunt, corripitur adduciturque: et in medio stantem
 arguunt vates, *per divinationem compertum esse,*
peierasse illum regios Lares, eaque causâ aegro-
tare regem. Tum ille negat factum, contenditque
 se non peierasse, et lamentatur. Quo inficiante,

15 πη δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους δι-
 πησίους μάντιας. καὶ ἦν μὲν μιν καὶ οὗτοι, ἐσθρύνοντες
 εἰς τὴν μαντικὴν. καταδήσῃσι ἐπιρκεῖσαι, τοῦ δὲ ἰθὺς τὴν
 κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χεῖματα αὐτοῦ διαλαγ-
 χάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάν-
 20 τίες ἀπολύσῃσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες, καὶ μάλα
 ἄλλοι. ἦν ὧν οἱ πλεῖνες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσῃσι, δέ-
 δοκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυ-
 σθαι. Ἀπολλῷσι δὴτα αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπὶ αὐτῶν 69
 ἄμαξαν Φρυγῶν πλῆσῃσι, καὶ ὑποζεύξῃσι βούς,
 ἐμπεδῆσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χέρας ὀπίσσω δῆσαν-
 5 τες, καὶ στομάζαντες, κατειργῷσι εἰς μέσα τὰ Φρύ-
 γανα· ὑποκρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπνῖσι φοβήσαντες
 τοὺς βούς. πολλοὶ μὲν δὴ συγκατακαίονται τοῖσι μάν-
 τισι βόες, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι,

LXIX. 2. *Plures codd.* ἄμαξαν κα μάρης φρυγ.

duplum numerum aliorum vatum rex accessit: qui
 si et ipsi, sortibus inspectis, eundem periurii ar-
 guunt, e vestigio priores vates caput hominis prae-
 cidunt, bonaque eius inter se dividunt. Quod si hi,
 qui supervenerunt, illum absolvunt, alii adsunt,
 iterumque alii: quorum si maior numerus absolvit
 hominem, tum decretum est, ut primi ex vatibus ipsi
 morte plectantur. (69.) Supplicium autem de illis
 sumunt hoc modo. Plaustrum replent sarmentis, bo-
 vesque iungunt; tum compedibus vinctos vates, ma-
 nibus in tergo religatis, oreque obstructo, in media
 sarmenta infulciunt; et igne sarmentis subiecto ter-
 ritant agitantque boves. Et multi quidem boves si-
 mul cum vatibus igne absumuntur; multi vero am-

ἐπεὶ αὐτέων ὁ ῥυμὸς κατακαυθῆ. κατακαίουσι δὲ
 τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας,
 ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασι- 10
 λεὺς, τούτων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα
 70 τὰ ἔρσυνα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ. Ὅρκια
 δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιεῶνται. ἐς
 κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχεάντες, αἷμα συμ-
 μίσγουσιν τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὁπέατι ἢ
 ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος· καὶ ἔπει- 5
 τα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεια, καὶ οἷστους,
 καὶ σάγαριν, καὶ ἀκόντιον. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσωσι,
 κατεύχονται πολλὰ, καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε
 οἱ τὸ ὅρκιον ποιούμενοι, καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου
 ἄξιοι.

10

busti, cremato temore, aufugiunt. Eodem modo etiam
 alias ob culpas comburunt vates, *falsos vates* adpel-
 lantes. Quos vero interficit rex, eorum ne liberis
 quidem parcit, sed mares omnes occidit; solae foe-
 minae illaesae abeunt. (70.) *Foedus* quando feriunt
Scythae, hoc ritu utuntur. Postquam grande in po-
 culum fictile infuderunt vinum, subulâ percutiunt
 aut cultello incidunt corporis aliquam partem eorum
 qui foedus faciunt, eorumque sanguinem cum vino
 miscent: deinde in calicem intingunt acinacem, sa-
 gittas, sagarin, et iaculum. His peractis, multa ad-
 precantur; ac deinde calicem ebibunt et hi ipsi, qui
 foedus faciunt, et ex comitibus hi qui prae aliis digni-
 tate eminent.

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλῆων ἐν Γέρροις εἰσὶ, ἐς ὃ ὁ Βορυ- 71
 σθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἐπὶ αὐτῇ σφί ἀποθάνη ὁ
 βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον.
 ἐτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν,
 5 κατακακηρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχι-
 σθεῖσαν, καὶ καθαρθείσαν, πλὴν κυτέρου κεκομμένου
 καὶ θυμῆματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀνήσου,
 συνεράμμενῃ ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ ἐς ἄλ-
 λο ἔθνος. οἱ δ' αὖ παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρὸν,
 10 κομῶσι τὰ περ οἱ βασιλῆες Σκύθαι· τοῦ αὐτοῦ ἀπο-
 τάμνονται, τρίχας περικαίρονται, βραχίονας περιτάμ-
 νονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε
 ἀριστερῆς χειρὸς οἰστούς διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομί-
 ζουσι ἐν ἀμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέως ἐς ἄλλο ἔθνος
 15 τῶν ἀρχουσιν· οἱ δὲ σφί ἔπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλ-

(71.) *Sepulcra regum in Gerrhis sunt, eo loco quousque adverso Borysthene navigari potest. Ibi, quando rex Scytharum e vivis decessit, ingentem fossam fodiunt quadratam. Qua perfecta, corpore incerato, alvo primum incisa et expurgata, dein cypero odorato minutim conciso et suffimento et apii semine et anetho [sive aniso] repleta, rursusque consuata, sumunt cadaver, et plaustro ad alium populum devehunt. Tum hi, ad quos ita devectum pervenit cadaver, idem faciunt quod regii Scythae: partem auris sibi amputant, capillos tondent, brachia circumcirca incidunt, frontem nasumque fodicant, et per sinistram manum sagittas transfigunt. Tum ex hac regione ad alium populum, cui imperant, cadaver regis plaustro devehunt; et hi, ad quos illud*

θον. ἐπεὰν δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες,
 ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοις εἰσι τῶν ἐθνέων τῶν
 ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα, ἐπεὰν θείω-
 σι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαν-
 τες αἰχμὰς ἐνθεν καὶ ἐνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτί- 20
 νουσι, καὶ ἔπειτα ῥίψι καταστειγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοι-
 πῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης, τῶν παλλακείων τε μίην ἀπο-
 πνίζαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον,
 καὶ ἵπποκόμον, καὶ δῆκονον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ
 ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχάς, καὶ Φιά- 25
 λας χρυσείας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται·
 ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα,
 αἰμιλλεώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῇ-
 72 σαι. Ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὐτὶς ποιεῦσι τοίον-
 δε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θραπέων τούς ἐπιτηδεωτά-

primum pervenit, sequuntur. Postquam per omnes
Scythiae populos pervexerunt cadaver, iam in *Ger-
 rhis* sunt, extremo eorum quibus imperant populo-
 rum, ubi est sepulturae locus. Ibi tum cadaver, toro
 impositum, in sepulcro deponunt; et hastis utrimque
 circa cadaver defixis, superne ligna intendunt, ac dein-
 de cratibus contegunt. In reliquo vero sepulcri spatio
 unam ex pellicibus strangulatam sepeliunt, et pincer-
 nam, et coquum, et equisonem, et ministrum, et in-
 ternuncium, et equos, et aliorum omnium primitias,
 et phialas aureas: argento enim et aere non utuntur.
 His rebus peractis, humum certatim adgerunt, mag-
 numque studium adhibent ut tumulum erigant quam
 maximum. (72.) Circumacto anno, hocce agunt. Ex
 reliquis regis famulis (sunt autem hi *Scythae* indige-

τους· οἱ δὲ εἰσι Σκύβαι ἐγγενείες· οὔτοι γὰρ δὴ θρα-
 πεύουσι τοὺς ἀν' αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυροῶ-
 5 νητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφί· θεράποντες· τούτων ὧν τῶν διη-
 κόνων ἐπεὰν ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς
 καλλιστευόντας πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτέων τὴν κοι-
 λήν, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλάσι ἀχύρων, καὶ συρ-
 ράπτουσι· αἰψίδος δὲ ἡμῖν ἐπὶ ξύλα δύο στήσαντες
 10 ὑπτίον, καὶ τὸ ἕτερον ἡμῖν τῆς αἰψίδος ἐπ' ἕτερα δύο,
 καταπνέξαντες τρέπω τοιούτῳ πολλὰ ταῦτα· ἔπειτα
 τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκεια ξύλα παχέα διαλάσαντες
 μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς
 αἰψίδας· τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι αἰψίδες ὑπέχουσι
 15 τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ ὀπίσθι παρὰ τοὺς μη-
 ροὺς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλαια δὲ ἀμ-
 φότερα κατακρέμαται μετέωρα· χαλινούς δὲ καὶ στό-
 μια ἐμβαλόντες εἰς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι εἰς τὸ

nae, nam famulantur regi quoscumque ille iussit;
 nec habent servos aere emtos) ex reliquis igitur fa-
 mulis quinquaginta maxime idoneos, et totidem nu-
 mero equos praestantissimos, strangulant; quos, exem-
 tis intestinis, expurgataque alvo, paleis implent: tum
 dimidiatum rotae circulum super duobus lignis su-
 pinum statuunt, et alterum rotae dimidium super
 aliis duobus lignis; eodemque modo multa defigunt.
 Deinde equos, quorum per corpora secundum lon-
 gitudinem spissa ligna traiecta sunt, super istis di-
 midiatis circulis collocant ita, ut anteriores semi-
 circuli humeros equorum, posteriores ventrem pro-
 ppe femora sustineant, crura vero utrimque suspensa
 haereant. Denique frena et habenas equis iniiciunt,
 habenasque antrorsum tensas palo adligant. Postre-

- προσθεν αὐτέων, καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεκρίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα 20 ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὥς ἀναβιβάζοντες· ἐπεὰν νεκροῦ ἑκάστου παρὰ τὴν ἄκανθαν ξύλον ὀρθὸν διελάσῃσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑπερέχει τοῦ ξύλου τούτου, τὸ ἐς τέρμον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαν- 25 τες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα ἱππέας τοιούτους, ἀπελαύνουσι.
- 73 Οὕτω μὲν τοὺς βασιλῆας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὰν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτά- τῳ προσήκοντες κατὰ τοὺς Φίλους ἐν αἰμάξῃσι κειμέ- νους· τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος εὐωχέει τοὺς ἐπομέ- νους, καὶ τῷ νεκρῷ πάντων παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι 6 ἄλλοις. ἡμέρας δὲ τεσσαράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται πε- ριάγονται, ἔπειτα θάπτονται. Θάψαντες δὲ οἱ Σκύ- θαι, καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε. σμησάμενοι τὰς κε-

mo quinquaginta strangulatorum iuvenum quemque equo imponunt; idque faciunt ligno recto per corpus secundum spinam dorsi usque ad cervicem transfixo, cuius ligni pars inferior eminens inseritur formini, quod est in altero ligno per equi corpus transiecto. Huiusmodi equites postquam circa monumentum in orbem constituerunt, discedunt.

(73.) Tali igitur ratione reges sepeliunt. Alios autem *Scythas*, quum decesserunt, circumvehunt cognatione proximi, plaustris impositos, ad amicos. Et horum quisque lauto epulo excipit comitantes, mortuoque eadem adponit quae cacteris. Per quadraginta dies ita circumvehuntur privati, deinde sepeliuntur. Postquam mortuum sepeliverunt Scy-

Φαλαῖς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιεῦσι περὶ τὸ σῶμα τὰδε·
 10 ἐπὶ αὖν ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ
 ταῦτα πῖλους εἰρινέους περιτείνουσι· συμφράζαντες δὲ
 ὡς μάλιστα, λίβους ἐκ πυρὸς διαφανέας ἐσβάλλουσι ἐς
 σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πύλων.
 Ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ, πλὴν πα- 74
 χύτητος καὶ μεγάλους, τῷ λίνῳ ἐμφερεστάτῃ ταύτῃ
 δὲ πολλῷ ὑπερφέρει ἢ κάνναβις. αὕτη καὶ αὐτομάτῃ
 καὶ σπευρομένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήικας μὲν καὶ
 5 εἴματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοις ὁμοιότατα· οὐδ' ἂν,
 ὅστις μὴ κάπτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη, λίνου ἢ
 καννάβιδος ἐστὶ· ὅς δὲ μὴ εἶδὲ καὶ τὴν καννάβίδα, λίνον
 δοκήσει εἶναι τὸ εἶμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς καν- 75
 νάβιδος τὸ σπέρμα ἐπὶ αὖν λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ

thae, hoc modo lustrantur. Postquam caput smegmate terserunt, et gnaviter lavarunt, corpori faciunt hocce: tria ligna statuunt, versus se invicem inclinata; circum haec laneos pileos praetendunt; quos ubi quam artissime inter se iunxerunt, in suppositum in medio lignorum pileorumque alveolum lapides coniiciunt igne candentes. (74.) Nascitur autem in hac terra *cannabis*, lino simillima, si crassitiem et magnitudinem excipias, quibus quippe cannabis longe superat linum. Et sponte haec nascitur, et sata: ex eaque Thraces vestimenta etiam conficiunt, lineis simillima; quae, nisi quis admodum sit usu peritus, non dignoscat ex lino-ne sint, an ex cannabi; qui vero cannabin numquam vidit, lineum esse vestimentum putabit. (75.) Huius igitur *cannabis semen* sumunt *Scythae*, et, postquam sub pileos su-

τοὺς πύλους, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ
 τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρὶ· τὸ δὲ θυμῆται ἐπι-
 βαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε 5
 Ἑλληνικὴ οὐδεμίᾳ ἂν μιν πυρὴν ἀποκρατήσῃ· οἱ δὲ
 Σκύθαι, ἀγόμενοι τῇ πυρὴν, ἀφύονται. τοῦτό σφι ἀντὶ
 λουτροῦ ἐστὶ· οὐ γὰρ δὴ λούνται ὕδατι τὸ παράπαν
 τὸ σῶμα. Αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων, ὕδωρ παραχέουσιν,
 κατασώχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ 10
 κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ κατασω-
 χόμενον τοῦτο, παχὺ εἶν, καταπλάσονται πᾶν τὸ
 σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον. καὶ ἅμα μὲν εὐωδίῃ σφίεας
 ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιρούσαι τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ
 τὴν καταπλαστὴν, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί. 15

76 Ξειπκοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι Φεύ-
 γουσι, μή τι γέ ὦν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἥμι-

bierunt, semen hoc lapidibus igne cudentibus ini-
 ciunt: quod dum ita adoletur, vaporem diffundit
 tantam, ut graecanica nulla *assa desudatio* eum
 superet: et *Scythae*, delectati hac desudatione, ulu-
 latum tollunt: estque hoc illis balnei loco, nam aquâ
 omnino non lavant corpus. Mulieres vero eorum in
 aspero lapide, adfusâ aquâ, conterunt ligni frusta
 cypressi, cedri, et thuriferae arboris: deinde isto de-
 trito, quod crassum est, oblinunt totum corpus at-
 que faciem. Id eis simul suavem conciliat odorem;
 simulque, postquam postridie abstulerunt hoc cata-
 plasma, mundaе sunt et nitidae.

(76.) Peregrinorum institutorum usum etiam hi
 vehementer aversantur, ne inter se ipsos quidem al-
 ter Scythicus populus alterius sequi instituta susti-

στα, ὡς διέδεξαν Ἀναχάρσι τε, καὶ δεύτερα αὐτὶς Σκυ-
 λη. Τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπὶ τε γῆν πολλήν
 5 θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολ-
 λήν, ἐκομίζετο εἰς ἡβρα τὰ Σκυθίων, πλέων δὲ Ἑλ-
 λησπόντου, προσίσχει εἰς Κύζικον, καὶ, εὖρε γὰρ τῇ
 Μητρὶ τῶν Θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνούς ὀρθὴν κάρ-
 τα μεγαλοπρεπείας, εὐξάτο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις,
 10 ἣν σῶς καὶ ὑγίης ἀπονοστήσῃ εἰς ἰακτουῦ, θύσειν τε κα-
 τὰ ταῦτα κατὰ τὰ ὅρα τοὺς Κυζικηνούς ποιῶντας,
 καὶ παννυχίδα στήσειν. ὡς δὲ ἀπίκετο εἰς τὴν Σκυθι-
 κήν, καταδύς εἰς τὴν καλεομένην Ὑλάην· ἣ δ' ἔστι
 μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλήϊον Δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα
 15 εὐῶσα δεινῶν παντοίων πλὴν· εἰς ταύτην δὲ καταδύς
 ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὀρθὴν πᾶσαν ἐπετέλει τῇ Θεῷ, τύμ-

net, sed maxime a Graecorum ritibus abhorrent;
 quod in *Anacharside*, et deinde iterum in *Scyla*,
 ostenderunt. *Anacharsis* enim, postquam multas
 spectaverat terras, et multa ibi sapientiae ediderat
 specimina, Scytharum ad sedes reversurus, per Hel-
 lespontum navigans, ad Cyzicum adpulit. Ibi quum
 Cyzicenos offendisset Matri deorum festum celebra-
 ntes sane quam magnificum, Matri votum fecit Ana-
 charsis, *si salvus sospesque domum rediisset, se*
eadem modo, quo a Cyzicenis fieri vidisset, sacra
ei facturum, pervigiliumque instituturum. Tum
 postquam in Scythicam terram pervenit, in *Hylaea*
 se abdens, quae est regio prope Achillis dromon,
 estque tota arboribus varii generis referta; in hac se
 abdens Anacharsis, omnem festi caerimoniam deae
 absolvit, tympano etiam utens, et imagines gestans

πανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδήσάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν
 τις Σκυθίων καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιῶντα,
 ἐσήμηνε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικό- 20
 μένος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιῶντα ταῦτα, τόξεύ-
 σας αὐτὸν ἀπέκτεινε. Καὶ νῦν, ἣν τις εἴρηται περὶ Ἀνα-
 χάρσιος, οὐ φασὶ μιν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι
 ἐξοδήμυσέ τε εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξενικοῖσι ἔθεσι διε-
 χρήσατο. Ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνῳ, τοῦ Ἀριαπί-
 θεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου τοῦ Σκυθίων 25
 βασιλέος πατρὸν, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου, τοῦ Λύκου,
 τοῦ Σπαργαπίθους. εἰ ὦν ταύτης ἦν τῆς οἰκῆς ὁ Ἀνά-
 χάρσις, ἵστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ ἀποθανών. Ἰδανθύρ-
 σος γάρ ἦν παῖς Σαυλίου· Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτεί-
 77 νας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλ-
 λον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυ-

ex pectore suspensas. Quae agentem animadvertens
 quidam Scytha, regi Saulio rem indicavit: et ille,
 adveniens ipse, Anacharsin haec agentem videns,
 excussâ sagittâ interfecit. Et nunc, si quis quaerit de
Anacharside, aiunt Scythae, *se illum non nosse*,
 propterea quod in Graeciam peregrinatus, et peregrini-
 nis usus est institutis. Ut vero equidem ex Timna au-
 divi, tutore [*sive* praefecto] Ariapithis, fuit *Anachar-*
sis patruus Idanthyrsi, regis Scytharum, filius autem
 Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Qui si
 ex hac fuit familia, sciat a fratre se esse interfectum.
 Idanthyrsus enim filius fuit Saulii, Saulius autem
 interfecit Anacharsin. (77.) Quamquam alium etiam
 sermonem audiui, quem Peloponnesii narrant, dicen-
 tes, a rege Scytharum missum Anacharsin, Graeciae

Θέων βασιλῆος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθὲς, τῆς Ἑλ-
λάδος μαθητὴς γένοιτο· ὅπισθ' αὖ τε ἀπονοστήσας, Φαίη
5 πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους
εἶναι εἰς πᾶσαν σοφίην, πλην Λακεδαιμονίων· τούτοις
δὲ εἶναι μούνοισι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λό-
γον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπαισται ὑπ'
αὐτῶν Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρέβη,
10 διεφθάρη· Οὗτος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἐπρήξε διὰ ξενικὰ
τε νόμαα καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας.

Πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτισι ὕστερον Σκύλης, ὁ Ἀρια-78
πίθεος, ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπίθει γὰρ τῷ
Σκυθέων βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης·
ἐξ Ἰστρινῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ οὐδαμῶς
5 ἐγχευρίης· τὸν ἡ μήτηρ αὕτη γλῶσσαν τε Ἑλλάδα καὶ
γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀρια-

discipulum fuisse: eumque, postquam domum esset
reversus, dixisse ei qui illum miserat, *Graecos uni-
versos in omni genere scientiarum artiumque occu-
pari, exceptis Lacedaemoniis: hos vero solos hoc
habere, prudens consilium et dare posse, et accipere.*
At haec fabula temere ab ipsis Graecis per ludum
narratur. Hic igitur vir eo, quo dixi, modo periit:
idque ei accidit propter externos ritus et Graecani-
cas consuetudines.

(78.) Multis autem admodum interiectis annis
Scylas, Ariapithis filius, simili usus est fato. Ari-
apithes, Scytharum rex quum alios habuerat filios
tum Scylam; natum ex muliere non indigena, sed
Istriana, quae cum ipsa graeco sermone graecis-
que literis erudit. Tempore interiecto, Ariapithes

πείθης μὲν τελευταῖα δόλω ὑπὸ Σπαργαπίθης τοῦ
 Ἀγαθύρτων βασιλῆος· Σκύλης δὲ τὴν τε βασιλῆην
 παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ οὐνομα
 ἦν Ὀποιή. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποιή αἰσὶν, ἐξ ἧς ἦν Ὀρι- 10
 κος Ἀριπύθει παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθίαν ὁ Σκύ-
 λης, διαίτῃ μὲν οὐδαμῶς ἠρέσκατο Σκυθικῇ, ἀλλὰ
 πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ
 παιδείσιος τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐπαίει τε τιοῦτο· εὖτε
 αἰγάγοι τὴν στρατὴν τὴν Σκυθίαν εἰς τὸ Βορυσθενίτην 15
 ἄστει, (οἱ δὲ Βορυσθενῖται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς
 εἶναι Μιλησίους,) εἰς τούτους ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης,
 τὴν μὲν στρατὴν καταλείπεισκα ἐν τῷ προαστείῳ, αὐ-
 τὸς δὲ ὅπως ἔλθοι εἰς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγ-
 κληῖσι, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβε- 20
 σκε αὖ Ἑλληνίδα ἐσθῆτα. ἔχων δ' αὖ ταύτην, ἡγό-

per dolum occiditur a Spargapithe, Agathyrsum
 rege, et Scylas in regnum successit; et uxorem pa-
 tris, cui Opoca nomen, matrimonio sibi iunxit. Fuit
 autem haec Opoca civis Scythica, ex eaque natus
 Ariapithi erat filius Oricus. Regnum igitur Scytharum
 adeptus *Scylas*, vitae ratione Scythica nequiquam de-
 lectabatur, sed ad instituta magis inclinabat Graeco-
 rum, propter disciplinam qua erat institutus. Itaque
 tali usus est ratione. Quando Scytharum exercitum
 ad Borysthenitarum urbem ducebat, (Borysthenitae
 hi autem sese dicebant esse Milesios) ad hos igitur
 quoties veniebat Scylas, exercitu in suburbio reli-
 cto, ipse urbem ingressus, clausis portis, deposito
 Scythico cultu, Graecanicum induebat vestimentum.
 Hoc indutus in foro versabatur, nullo satellite nullo-

ραζε, οὔτε δορυφόρων ἐπομένων, οὔτε ἄλλου οὐδενός·
 τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μὴ τις μιν Σκυθίων ἴδῃ
 ἔχοντα ταύτην τὴν στολὴν· καὶ τὰλλα ἐχράτο διαίτη
 25 Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱερὰ ἐπαίεε κατὰ νόμους τοῦς
 Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψει μῆνα ἢ πλεον τούτου,
 ἀπαλλάσσετο, ἐκδύς τὴν Σκυθικὴν στολὴν. ταῦτα ποίε-
 σκε πολλάκις· καὶ οἰκία τε ἐδιμάτο ἐν Βορυσθένει,
 καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρίην. Ἐπὶ τε δὲ 79
 ἔδει οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφασίως τοῖς-
 δε. ἐπιθύμησε Διονύσω Βακχεῖῳ τελεσθῆναι· μέλλαντι
 δὲ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν, ἐγένετο Φάσμα
 5 μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενείτῃ τῇ πόλει οἰκίᾳ μεγά-
 λης καὶ πολυτελούς περιβολῆς, (τῆς καὶ ὀλίγω τι πρό-
 τερον τούτων μνήμην εἶχον,) τὴν περὶ λευκοῦ λίθου

que alio comitatu stipatus : portae autem interim custo-
 diebantur, ne quis Scythia cum conspiceret hoc cultu
 utentem : tum vero et reliquam sequebatur vitae ra-
 tionem Graecanicam, et diis more Graecorum sacra
 faciebat. Sic ibi per mensem aut etiam amplius mo-
 ratus, Scythicâ iterum sumptâ veste discedebat. Atque
 hoc saepius faciebat, et aedes sibi etiam in Borysthe-
 nide urbe curaverat exstruendas, et uxorem indige-
 nam duxit, quae aedes illas habitabat. (79.) Quum
 autem esset in fatis ut male ei res cedret, accidit
 hoc tali ex occasione. *Dionysii Bacchii sacris cu-*
piverat initiari : quumque iam in eo esset ut initia
 ei traderentur, maximum incidit prodigium. Erant
 ei in urbe Borysthenitarum magnificae et vasto circu-
 itu aedes, quarum etiam paulo ante feci mentionem;
 circa quas circumcirca sphinges et grypes stabant

σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν· εἰς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκρή παῖσα. Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτου εἵνεκα ἥσσαν ἐπετέλεσε τὴν τελετὴν. 10 Σκύβαι δὲ τοῦ βακχεύειν περὶ Ἑλλήσι ὀνειδίζουσι· οὐ γάρ Φασι οἶκός εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι ἐνάγει ἀνθρώπους. Ἐπεὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχείῳ ὁ Σκύλης, διεπρήστευσε τῶν τις Βορυσθενεϊτῶν πρὸς τοὺς Σκύβας, λέγων· „Ἡμῶν γὰρ καταγελαῖτε, 15 „ὦ Σκύβαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα „λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἔπισθε, καὶ ὑμῶν ἐγὼ „δείξω.“ Εἶποντο τῶν Σκυθῶν οἱ προστεῶντες· καὶ αὐ- 20 τοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενεΐτης, λάβρη ἐπὶ πύργον κα-

LXXIX. 14. διεπρήστευσε) διεπίστυσε ms. Arch. διεπρίστυσε ed. Reiz. ex coniect. Forsan διεδήστευσε, profugit.

ex candido marmore: in has aedes deus telum iaculatus est, et totae igne consumtae sunt: *Scylas* vero nihilo minus propterea initiationem absolvit. Probro autem Graecis vertunt *Scythae* bacchandi ritum; aiuntque, *non esse rationi consentaneum, talem reperiri deum, qui homines in furorem agat*. Absoluta initiatione, Borysthenitarum aliquis Scythias rem effutivit, dicens: *Vos nobis irridetis, Scythae, quod Bacchanalia agamus, quodque Deus nos corripiat: nunc hic Deus regem quoque corripuit vestrum; isque bacchatur, a Deo in furorem actus. Quod si mihi fidem non habetis, sequimini; et ego vobis ostendam*. Secuti sunt Scytharum procures, quos Borysthenita clam in turrim deduxit,

τῷσι. ἐπεὶ τε δὲ παρήϊε σὺν τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης,
 καὶ εἶδόν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύβαι, κάστα συμφορὴν
 μεγάλην ἐποιήσαντο· ἐξελθόντες δὲ, ἐσήμαινον πάσῃ
 τῇ στρατιῇ τὰ ἴδιον. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαυνε 80
 ὁ Σκύλης ἐς ἡβια τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύβαι προσησάμε-
 νοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ
 τῆς Τήρεω θυγατρὸς, ἐπανιστέατο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ,
 5 μαβὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν
 ἐποιετο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος δὲ ὁ
 Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην·
 ἐπὶ τε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ ἐγένετο, ἠγτιάσαν μιν οἱ Θρηί-
 κες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάψαι, ἐπεμψε Σιτάλ-
 10 κης παρὰ τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιαύδε· „Τί δέῃ
 „ἡμέας ἀλλήλων πειρηθῆναι; εἰς μὲν μευ τῆς ἀδελ-
 „φεῖς παῖς, ἔχεις δὲ μευ ἀδελφεόν. σὺ τ' ἐμοὶ ἀπό-

ibique residere iussit. Quumque praeteriret rex cum
 bacchantium choro, bacchabundum videntes Scythae,
 ingentis calamitatis loco habuerunt; egressique, uni-
 verso exercitui, quae viderant, indicarunt. (80.)
 Deinde, postquam ad lares suos *Scylas* reversus est,
 ducem sibi constituentes Scythae fratrem eius Octa-
 masaden, Terei filia natum, a Scyla defecerunt. Et
 ille, ubi, quid adversus se gereretur, et qua de
 caussa, cognovit, in Thraciam profugit. Quo cogni-
 to, Octamasades arma adversus Thraciam movit; et
 quum ad Istrum pervenisset, obviam ei Thraces ve-
 nerunt. Iamque in eo erant ut ad manus venirent,
 quum ad Octamasaden nuncium Sitalcas misit, qui ei
 diceret: *Quid opus est, ut armorum fortunam invi-
 cem experiamur? Tu meae sororis es filius; habes*
Herod. T. II. P. I.

„ὅς τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι·
 „στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κινδυνεύσης, μήτ' ἐγώ.“ Ταῦτά
 οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο· ἦν γὰρ παρά 15
 τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκῳ, πεφευγὼς τοῦ-
 τον. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταινέει ταῦτα· ἐκδιδούς
 δὲ τὸν ἐωυτοῦ μήτρωα Σιτάλκῃ, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν
 Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελ-
 φεόν, ἀπήγετο· Σκύλῳ δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ 20
 ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. Οὕτω μὲν περιστέλλου-
 σι τὰ σφέτερα νόμαα Σκύβαι, τοῖσι δὲ παρακτωμέ-
 νοις ξενικούς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι.

- 81 Πλῆθος δὲ τὸ Σκυθίων οὐκ οἷός τε ἐγενόμην ἀτρε-
 κέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀριθ-
 μοῦ ἤκουον· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφίας, καὶ

*autem apud te meum fratrem. Trade mihi hunc, et
 ego tibi tuum fratrem Scylam tradam. Armorum
 vero discrimen nec tu adeas, nec ego. Haec per
 caduceatorem ei dicenda curavit: erat enim apud
 Octamasaden frater Sitalcae profugus. Et Octamasa-
 des, probata hac conditione, Sitalcae avunculum
 suum tradidit, et ab illo fratrem suum Scylam rece-
 pit. Inde Sitalcas acceptum fratrem secum abduxit:
 Scylae vero Octamasades ibidem illico caput praeci-
 dit. Ita sua instituta tuentur Scythae, et hanc merce-
 dem solvunt his qui externos ritus adsciscunt.*

(81.) *Multitudo* quanta sit *Scytharum*, pro-
 certo non potui comperire; sed dissentientes de eo-
 rum numero audiui sermones: aliis numerosam ad-
 modum esse gentem dicentibus, aliis exiguam, si de
 vere nominatis *Scythis* quacras. Verumtamen hoc

ὀλίγους, αἷς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινόν μοι
 5 εἰς ὄψιν. Ἔστι μεταξύ Βορυσθένης τε ποταμοῦ καὶ
 Ὑπάνιος χῶρος, οὐνομα δέ οἱ ἐστὶ Ἑξαμπαῖος τοῦ
 καὶ ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, Φάμενος
 ἐν αὐτῷ κρήνῃ ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ
 ἀπορρέον τὸν Ὑπανιν ἀποτον ποιεῖν. ἐν τούτῳ τῷ χώ-
 10 ρῷ κέεται χαλκήϊον, μεγαβέει, καὶ ἑξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ
 τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Πausaniās ὁ
 Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὅς δὲ μὴ εἶδὲ κω τεῦτον, ὥδε
 δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορίας εὐπετέως χωρεῖ τὸ ἐν
 Σκύθῃσι χαλκήϊον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλ-
 15 κήϊον ἐστὶ δακτύλων ἕξ. τοῦτο ὦν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι
 ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι· βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον
 βασιλέα, τῷ οὐνομα εἶναι Ἀριαντὰν, τοῦτον βουλό-

LXXXI. 17 seq. τοῦτοι βουλόμενον etc. Verbum βουλόμ. ex con-
 'iect. h. l. adiectum est. Vera forsap fuerit scriptura haec,
 τούτων εἶδέναι τὸ πλ. τ. Σκυθίων, κτεῖναι μιν etc.

mihi oculis subiecerunt. Est inter Borysthenem flu-
 vium et Hypanin locus, cui nomen *Exampaeus*,
 cuius etiam paulo ante feci mentionem, quum dice-
 rem esse ibi amarae aquae fontem, ex quo aqua in
 Hypanin influens impotabilem hunc fluvium reddat.
 Ibi loci positum est ahenum, amplitudine sexcuplum
 crateris illius, quem in ostio Ponti Pausanias, Cleom-
 broti filius, dedicavit. Qui hunc non vidit, ei rem
 hoc modo declarabo: sexcentas facile amphoras capit
 illud in Scythia ahenum: crassitudo autem eiusdem
 sex est digitorum. Hoc igitur ahenum narrant indi-
 genae ex sagittarum acuminibus esse confectum. Re-
 gem quippe ipsorum, nomine Ariantan, quum vel-

μενον εἰδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθίων, καλεῦν μὲν πάντας Σκύθας ἄρδιν ἑκαστον μίην ἀπὸ τοῦ οἴστοῦ· κομίσαι· ὅς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλει. κο- 20 μισθῆναι τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἄρδιων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτῶν μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι· ἐκ τούτων δὴ μιν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς τὸν Ἑξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους τοῦ 82 Σκυθίων ἤκουον. Θαυμάσια δὲ ἡ χάρις αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείστους. ὃ δὲ ἀποθαυμάσαι ἄξιον καὶ πάρεξ τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάλους τοῦ πεδίου, παρέχεται, εἰρήσεται· ἵχνος Ἡρακλείους φαίνουσι ἐν πέτρῃ 5 ἐνέον, τὸ οἴκε μὲν βήματι ἀνδρός, ἔστι δὲ τὸ μέγας δῖπληχυ, παρὰ τὸν Τύρην ποταμὸν. Τοῦτο μὲν νῦν

let numerum nosse Scytharum, universos Scythas iussisse quemque unum teli spiculum conferre: si quis non contulisset, ei comminatum esse mortem. Comportata igitur ingente spiculorum copia, visum ei esse ex his monumentum, quod relinqueret, curare conficiendum. Itaque ex illis spiculis ahenum hoc conficiendum illum curasse, idque in hoc Exam-paco dedicasse. Haec de Scytharum numero relata audiui. (82.) Caeterum mirabilia nulla habet haec regio, nisi quod fluvios possidet longe maximos, et numero plurimos. Unam tamen rem, praeter fluvios, et praeter planitiei amplitudinem, miratu dignam commemorabo. Monstrant Scythae *Herculis vestigium* petrae impressum iuxta Tyram fluvium, quod pedi quidem viri est simile, sed longitudine bicu-bitali. Et haec quidem ita se habent: redeo autem ad

τοιοῦτο ἐστὶ. ἀναβήσομαι δὲ εἰς τὸν κατ' ἀρχαὸς ἡῖα
λέξων λόγον,

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΟΜΕΝΟΥ Δαρείου ἐπὶ τοὺς 83
Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας
τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχων, τοῖσι
δὲ ζεύγυσθαι τὸν Θρηάκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ
5 Ὑστάσπεις, ἀδελφεὸς ἰὼν Δαρείου, ἔχρηξε μηδαμῶς
αὐτὸν στρατηγὴν ἐπὶ Σκύθας ποιεῖσθαι, καταλέγων
τῶν Σκυθῶν τὴν ἀπορίαν. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε συμ-
βουλευῶν οἱ χρηστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, ἐπειδὴ οἱ
τὰ πάντα παρικοιῦαστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σού-
σων. Ἐνθαῦτα τῶν Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δα- 84
ρείου, τριῶν ἰόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατιωμέ-
νων, ἵνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη, οἷς φίλοι
εἰσὶν, καὶ μετρίων δεομένων, πάντας τοὺς παῖδας κα-

eam narrationem, quam initio adgressus eram ex-
ponere.

(83.) Bellum quum *Darius* adversus *Scythas* pa-
raret, nunciosque dimitteret, qui aliis comparandum
pedestrem exercitum, aliis suppeditandas naves, aliis
ponte iungendum Bosporum Thracicum imperarent;
Artabanus interim, *Hystaspis* filius, frater *Darii*,
oravit eum, ut expeditionem adversus *Scythas* ne-
quaquam susciperet, causam interserens inopiam
Scytharum. Qui quidem, ubi nihil profecit utilia illi
suadendo, ad extremum destitit: *Darius* vero, post-
quam omnia parata habuit, *Susis* exercitum eduxit.
(84.) Ibi tunc *Persarum* aliquis, *Ocobazus*, quum
tres haberet filios in bellum proficiscentes, petiit a
rege, ut unus eorum apud se relinqueretur. Cui ille,

καλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος περιχαρὴς ἦν, ἐλπί- 5
ζων τοὺς υἱέας στρατηγίης ἀπολελύσθαι· ὁ δὲ ἐκέλευσε
τοὺς ἐπιστεῶντας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου
παῖδας, καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ ταύτη
ἐλίποντο.

- 85 Δαρεῖος δὲ ἐπεὶ τε πορευόμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο
τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ὥα ἐζευκτο ἡ γέ-
φυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβάς ἐς νέα, ἐπλεε ἐπὶ τὰς Κυανίας
καλυμμένας, τὰς πρότερον πλαγκτάς Ἑλληνέας Φασί-
εῖναι. ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἱρῷ, ἐθήϊτο τὸν Πόντον, εἶον 5
τα ἀξιόθετον. πελαγέων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θω-
μασιώτατος· τοῦ τὸ μὲν μῆκος στάδιοι εἰσι ἑκατὸν καὶ
χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἐαυ-
τοῦ, στάδιοι τρισχόσιοι καὶ τρισχίλιοι, τούτου τοῦ πελά-

LXXXV. 5. ἱρῷ. ἱερῷ, super tabulato, ed. Borh.

ut homini amico, et modica petenti, respondit, *omnes se ei relicturum*. Quo responso vehementer gavisus Oeobazus, speravit militiae missionem habere filios: at rex imperat adstantibus, ut omnes interficiant Oeobazi filios; atque ita illi interfecti, ibidem relinquebantur.

(85.) Susis profectus *Darius*, postquam in Calchedoniam ditionem ad *Bosporum* pervenit, ubi pons iunctus erat, inde conscensa navi ad *Cyaneas* quae vocantur *insulae* navigavit, quas olim errabundas fuisse Graeci perhibent. Ibi ad templum residens spectavit *Pontum*, spectatu sane dignum, et pelagorum omnium maxime mirabile. Longitudo eius undecim millium et centum stadiorum est: latitudo, ubi maxima, stadiorum ter mille et trecentorum.

- 10 γιος τὸ στόμα ἐστὶ, εὖρος τέσσερες στάδιοι· μῆκος δὲ
τοῦ στόματος, ὃ αὐχὴν, τὸ δὴ Βόσπορος κέκληται,
κατ' ὃ δὴ ἔξευκτο ἢ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους ἑκοσι καὶ
ἑκατὸν ἐστὶ. τείνει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος.
Ἡ δὲ Προποντὶς, εὐρὸς μὲν σταδίων πεντακοσίων,
15 μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν
Ἑλλήσποντον, ἐόντα στενότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆ-
κος δὲ τετρακοσίου. ἐκιδδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσ-
μα πελάγεος, τὸ δὴ Αἰγαῖον καλεῖται. Μεμέτρηται 86
δὲ ταῦτα ὧδε. νῆς ἐπίπαν μάλιστα κατανύει ἐν
μακρομερὴ ὀργυιάς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξα-
κισμυρίας. ἥδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος,
5 (τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου μακρότατον,) ἡμερῶν
ἐνέα πλὺς ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἑνδεκα
μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται· ἐκ δὲ τῶν ὀρ-

Ostium huius pelagi quatuor stadia patet in latitudi-
nem: longitudo ostii, collum, quod *Bosporus* voca-
tur, in quo iunctus pons erat, centum et viginti
stadiorum est: pertinetque Bosporus ad Propontidem.
Propontis vero, quindecim stadia patens in latitu-
dinem, et mille quadringenta in longitudinem, in
Hellespontum influit; cuius latitudo septem stadia
metitur; longitudo vero quadringenta stadia. Influit
autem Hellespontus in mare apertius hoc, quod *Ae-
gaeum* vocatur. (86.) Dimensa autem ista sunt hoc
modo. Navis longiori die navigans conficit plerum-
que orgyias fere septuagies mille, noctu vero sexagies.
Est autem a Ponti orificio usque ad Phasin (quae
maxima longitudo huius maris) novem dierum octo-
que noctium navigatio: unde conflunt centum et unde-

γυιῶν τούτων, στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι
 εἰσι. εἰς δὲ Θερμοκύρην τὴν ἐπὶ Θερμώδοντι ποταμῷ
 ἐκ τῆς Συνδικῆς, (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου 10
 εὐρύτατον,) τριῶν τε ἡμερῶν καὶ δύο νυκτῶν πλόος
 αὐταὶ δὲ, τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὄργυιων γίνον-
 ται, στάδιοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. Ὁ μὲν νυν
 Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλήσποντος αὗτω
 τέ μοι μεμετρήεσθαι, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασθαι. 15
 Παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος, ἐκδιδοῦσαν
 εἰς ἑαυτὸν, οὐ πολλῷ τέρῳ ἐλάσσῃ ἑαυτοῦ· ἡ Μαιήτις
 τε καλεῖται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου.

87 Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐθήσατο τὸν Πόντον, ἔπλευ
 ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μαν-
 δροκλῆς Σάμιος. Θησαύμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον,
 στήλας ἕστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἐνταμὼν

cim myriades orgyiarum; quo ex numero orgyiarum
 colliguntur stadia undecies mille et centum. Ad The-
 miscyram vero, quae est ad Thermodontem fluvium,
 a Sindica regione (qua est maxima Ponti latitudo)
 trium dierum et unius noctis navigatio est: unde
 conficiuntur triginta tres myriades orgyiarum, stadia
 vero ter mille et trecenta. Pontus igitur hic et Bos-
 porus ita a me dimensi sunt; et ea, quam dixi, eo-
 rum ratio est. Offert vero idem Pontus etiam lacum
 qui in eum influit, haud multo minorem ipso. *Moea-*
tis palus vocatur is lacus, et *Mater Ponti*.

(87.) Postquam Pontum contemplatus est *Darius*,
 retro navigavit ad *pontem*; cuius architectus fuit
Mandrocles Samius. Deinde postquam *Bosporum*
 etiam spectavit, duas in ipsa ora eius *columnas*

5 γράμματα, ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν Ἑλληνικὰ, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε ἦγε δὲ πάντα τῶν ἡγε-
 τούτων μυριάδες ἐξηριθμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ,
 ἐβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἑξακόσαι συνελέχ-
 θησαν. Τῇσι μὲν νυν στήλῃσι ταύτησι Βυζάντιοι, κο-
 10 μίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὕστερον τούτων, ἐχρήσαντο πρὸς
 τὸν βωμὸν τῆς Ὁρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἐνὸς λί-
 θου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διονύσου τὸν νηὸν
 ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. Τοῦ δὲ
 Βοσπόρου ὁ χῶρος τὸν ἔξευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς
 15 ἐμοὶ δοκεῖν συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε
 καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱοῦ. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα, 88
 ἡσθεὶς τῇ σχεδῇ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα
 τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο πᾶσι δέκα. ἀπ' αὐτῶν δὲ Μανδρο-

posuit candido ex lapide, quibus incisa erant, al-
 teri Assyriis literis, alteri Graecis, populorum om-
 nium nomina quos ducebat: ducebat autem omnes,
 qui imperio ipsius erant subiecti. Numerus autem
 hominum erat, exceptis classiariis, septingenta millia
 unā cum equitibus: naves autem collectae erant sex-
 centae. Columnas istas post id tempus Byzantii in
 urbem suam transportarunt, eisque usi sunt ad aram
 Dianae Orthosiae, uno lapide excepto, qui iuxta
 Bacchi templum prope Byzantium relictus est, Assy-
 riis literis oppletus. *Locus autem Bospori, quem
 ponte iunxit Darius*, ut mihi quidem coniectanti
 videtur, medius est inter Byzantium et templum
 quod ad ostium. (88.) Deinde gavisus ponte Darius,
 architectum illius Mandroclē Samium donavit de-
 nis rebus omnibus; quibus de muneribus Mandro-

κλέης ἀπαρχὴν, ζῶα γραψάμενος πᾶσαν τὴν ζεύξιν
 τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προεδρίᾳ 5
 κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα
 γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραιον, ἐπιγράψας τὰδε·
 Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε

Μανδροκλέης Ἦρῃ μνημόσυνον σχεδῖς·
 αὐτῷ μὲν στέφανον περιβείς, Σαμίοισι δὲ κύδος, 10
 Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα
 ἐγένετο.

- 89 Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαινε
 ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγείλας πλέειν ἐς
 τὸν Πόντον, μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπί-
 ρωνται ἐς τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευ-
 γύντας τὸν ποταμόν. τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνες 5
 τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλησπόντιοι. Ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς

cles, primitiarum nomine, in Iunonis templo pictu-
 ram dedicavit, in qua totus pons, et rex in solio
 praesidens, et universus exercitus pontem transiens,
 omnia haec descripta erant, subiecta inscriptione hu-
 iusmodi:

*Piscosum Bosporum qui iunxit Mandrocles
 Iunoni dedicavit pontis monumentum;
 coronam sibi, Samiis gloriam comparans
 opere ex Regis mente perfecto.*

Hoc fuit monumentum huius viri, qui pontem illum
 iunxerat.

(89.) Donato Mandrocle, *Darius* in Europam
 transiit, mandato dato Ionibus ut in Pontum navi-
 garent usque ad Istrum fluvium: classem enim duco-

στρατὸς τὰς Κυανέας διεκπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου· ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερέων
 πλὸν ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐκ
 10 τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξεύγνη. Δα-
 ρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχεδὴν,
 ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης· ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου
 ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς.
 Ὁ δὲ Τέαρὸς λέγεται ὑπὸ τῶν περιοίκων εἶναι ποτα- 90
 μῶν ἄριστος, τὰ τε ἄλλα ἐς ἅκεσιν φέροντα, καὶ δὴ
 καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψύωρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ δὲ
 αὐτοῦ αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσαερέκοντα, ἐκ πέτρης
 5 τῆς αὐτῆς ρέουσai· καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραὶ·
 αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἐξ Ἡραίου
 τε πόλιος τῆς παρὰ Περίνθῳ, καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς
 ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρῃ. ἐκδιδοῖ

bant Iones et Aeoles et Hellespontii. Navalis igitur exercitus, Cyaneas insulas praetervectus, recta versus Istrum navigavit: et adverso flumine bidui iter a mari emensus, collum fluvii, ubi in diversa ostia scinditur Ister, ponte iunxit. Darius vero, traiecto per pontem Bosporo, per Thraciam iter fecit: quumque ad Teari fluvii fontes pervenisset, triduo ibi stativa habuit. (90.) *Tearus* hic *fluvius* ab adcolis perhibetur fluviorum esse optimus, quum ad alios sanandos morbos, tum ad scabiem curandam et hominum et equorum. Fontes eius sunt duodequadraginta, ex eadem rupe fluentes: quorum alii frigidi sunt, alii calidi. Iter ad illos fontes aequale est ex Heraeo oppido, quod ad Perinthum est, et ex Apollonia quae est ad Pontum Euxinum, utrimque bidui

δὲ ὁ Τέαρος οὗτος εἰς τὸν Κοντάδεσδον ποταμὸν. ὁ δὲ
 Κοντάδεσδος, εἰς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, εἰς τὸν 10
 91 Ἐβρον· ὁ δὲ, εἰς Θάλασσαν τὴν παρ' Αἰνῶ πόλι. Ἐπὶ
 τοῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρα-
 τοπέδευσατο, ἥσθεις τῷ ποταμῷ, στήλην ἕστησε καὶ ἐν-
 θαῦτα, γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα τάδε· ΤΕΑ-
 ΡΟΤ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ὙΔΩΡ ἈΡΙΣΤΟΝ 5
 ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ· ΚΑΙ ἘΠ' ΑΥΤΑΣ ἈΠΙΚΕ-
 ΤΟ ἙΛΑΤΝΩΝ ἘΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ
 ἈΝΗΡ ἈΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ἈΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ Ὁ ὙΣΤΑ- 10
 ΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ
 ἨΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὴ ἐνθαῦτα ἐγρά-
 92 φη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς, ἀπῆκετο εἰς ἄλλον

iter. Influit autem Tearus in Contadesdum fluvium;
 Contadesdus vero in Agrianen, Agrianes in Ebrum,
 Ebrus vero in mare se exonerat prope Aenum oppi-
 dum. (91.) Ad hunc igitur fluvium postquam pervenit
 Darius, delectatus fluvio, cippum etiam ibi posuit,
 cum inscriptione in hanc sententiam: *Teari flu-
 vii fontes aquam fundunt fluviorum om-
 nium praestantissimam et pulcerrimam:
 et ad hos fontes venit, exercitum adver-
 sus Scythas ducens, vir omnium homi-
 num praestantissimus et pulcerrimus,
 Darius Hystaspis filius, Persarum rex
 et universae continentis.* Haec ibi inscripta
 erant. (92.) Inde profectus Darius, ad alium flu-
 vium pervenit, cui nomen *Artiscus*, qui per Odrysas

ποταμὸν, τῷ ὄνομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδυσσεὺς
ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος, ἐποίησε
τοιοῦνδε. ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα
5 ἄνδρα λίθον ἓνα παρεξίοντα τίθεναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμέ-
νον τοῦτο χωρίον. ὥς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε,
ἐμβαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπαὴν,
ἀπέλαυνε τὴν στρατιήν.

Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἰστρον, πρώτους αἱρεῖ 93
Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σαλμυ-
δησσὸν ἔχοντες Θρηῖκες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ
Μεσαμβρίας πόλιος οἰκῆμενοι, καλεούμενοι δὲ Σκυρ-
5 μιᾶδαι, καὶ Νιψαῖοι, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέ-
δοσαν Δαρείῳ· οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπέ-
μενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηῖκων ἱόντες καὶ γεν-
ναῖότατοι καὶ δικαιοῖτατοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν 94

fuit. Ad hunc fluvium postquam pervenit, hocce instituit facere. Designans locum quemdam, iussit ut quilibet vir de exercitu, dum eum locum prae-teriret, unum lapidem ibidem deponeret. Quod quum ab omnibus esset factum, ingentibus lapidum tumulis ibi relictis, exercitum ulterius promovit.

(93.) Priusquam vero ad Istrum pervenisset, primos *Getas* vi subegit, illos qui se *immortales* praedicant. Nam, qui Salmydessum incolunt Thra-ces, et qui super Apollonia et Mcsembria oppido se-des habent, qui Scyrmiadae et Nipsaci nominantur, sine pugna se Dario tradiderant. *Getae* vero, obsti-nate resistentes, mox in servitutem sunt redacti, quum quidem essent Thracum et nobilissimi et iustis-simi. (94.) Immortales autem hi sese praedicant

τρόπον οὔτε ἀποθνήσκειν ἑαυτοὺς νομίζουσι, ἵναί τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάλμοξιν δαίμονα. οἱ δὲ αὐτῶν τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελείζιν. Διὰ πεν-
 τετηρίδος δὲ τὸν πάλω λαχόντα αἰεὶ σφείων αὐτέων
 ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν, ἐντελλό-
 μενοι τῶν ἂν ἐκάστοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ
 μὲν αὐτέων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ
 διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν Ζάλμοξιν
 τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν, με- 10
 τέωρον ῥιπτεῦσι ἐς τὰς λόγchas. ἦν μὲν δὴ ἀποθάνη
 ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἵλεως ὁ θεὸς δοκέει εἶναι. ἦν δὲ
 μὴ ἀποθάνη, αἰτῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοί
 μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον
 ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἐτι ζῶντι. Οὔτοι οἱ αὐ- 15
 τοὶ Θρηῖκες καὶ πρὸς βροτὴν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύον-

hoc modo. Non mori sese putant, sed hac ex vita
 decedentes ad *Zalmoxin* deum ire; quem eum-
 dem nonnulli *Gebeleizin* invocant. Quinto vero quo-
 que anno unum e suorum numero, sorte lectum,
 nuncium mittunt ad *Zalmoxin*, mandata ei dantes
 de his rebus quas tunc maxime desiderant. Mittunt
 autem hoc modo. Ordine stant alii, tria iacula tenen-
 tes: alii pedibus manibusque prehensum hunc, qui
 ad *Zalmoxin* amandatur, vibrantes sursum coniiciunt,
 ut in hastas incidat. Qui si transfixus moritur, tunc
 illis propitius videtur esse *Zalmoxis*: sin non mo-
 ritur, in culpa ponunt ipsum nuncium, dicentes
 pravam esse hominem; loco huius vero quem caus-
 santur, alium mittunt, cui etiam nunc vivo dant
 mandata. Iidem Thraces, quum tonat fulguratque,

τες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλεῦσι τῷ Θεῷ, οὐδένα
 ἄλλον Θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον. Ὡς 95
 δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκούντων
 Ἑλλήνων καὶ Πόντον, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον, ἔοντα ἄν-
 θρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθα-
 5 γόρῃ τῷ Μνησάρχῳ· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν, γενόμενον ἐλευ-
 θερον, χρήματα κτήσασθαι συγχρά· κτησάμενον δὲ,
 ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἰωυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων τε ἔόντων τῶν
 Θρηίκων καὶ ὑπαφροστέρων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 ἐπιστάμενον διαστάν τε Ἰάδα, καὶ ἤθεα βαθύτερα ἢ
 10 κατὰ Θρηίκας, οἷα Ἑλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλ-
 λήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ, κατα-
 σκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδεκείμενα τῶν ἀσπῶν
 τοὺς πρώτους, καὶ εὐωχέοντα, ἀναδιδάσκειν ὥς οὔτε
 αὐτοὺς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τούτων αἰεὶ

sagittas sursum adversus coelum contorquent, mini-
 tantes deo: nec enim alium deum censent nisi suum.
 (95.) Ut vero a Graecis accepi ad Hellespontum et
 Pontum habitantibus, homo fuit hic *Zalmoxis*, ser-
 vitutem serviens Sami; *servus* autem fuit *Pythago-
 rae*, Mnesarchi filii. Deinde vero manumissum, aiunt,
 magnas sibi comparasse pecunias, hisque instructum,
 domum rediisse. Quum vero et misere viverent Thra-
 ces, et parum cultis essent ingeniis; Zalmoxin hunc,
 vitae rationem ionicam edoctum, et moribus insti-
 tutum cultioribus quam qui apud Thracas obtine-
 rent, ut qui cum Graecis habuisset consuetudinem,
 et cum Pythagora, viro inter Graecos ingenii cultura
 eminente, exstruendam sibi curasse exhedram, in qua
 primarios quosque popularium excipere consuesset;

γινόμενοι ἀποθάνονται, ἀλλ' ἔξουσιν εἰς χῶρον τοῦτον 15
 ἵνα αἰεὶ περιεόντες ἔξουσιν τὰ πάντα ἀγαθὰ. ἐν ᾧ δὲ
 ἐποίησε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ
 κατάγαίον οἶκημα ἐποίητο. ὥς δὲ οἱ παντελέως εἶχε
 τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἡ Φανίσθη· καταβάς
 δὲ κάτω εἰς τὸ κατάγαίον οἶκημα, διατᾶτο ἐπ' ἔτεα 20
 τρία. οἱ δὲ μιν ἐπόθειόν τε, καὶ ἐπένθειον ὥς τεθνηῶτα·
 τετάρτῳ δὲ ἔτει Ἐφάνη τοῖσι Θρηίκῃ. καὶ οὕτω πιθανά
 σφι ἐγένετο τῷ ἔλεγε ὁ Ζάλμοξις. ταῦτά Φασί μιν
 96 ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου
 οἰκήματος οὔτε ἀπιστεύω, οὔτε ὦν πιστεύω τι λήν· δο-
 κέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 γενέσθαι Πυθαγόρῳ. Εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάλμοξις

et inter epulandum illos docuisset, *neque se, neque*
convivas suos, nec horum posteros, morituros; sed
venturos in locum quempiam, ubi perpetuo viven-
tes omnibus bonis sint fruituri. In eadem vero
 exhedra, ubi haec faciebat dicebatque, construendam
 sibi interim parasse, aiunt, cameram subterraneam;
 quae postquam perfecta esset, evanuisse eum e Thra-
 cum conspectu: scilicet in subterraneam cameram
 descendisse, ibique per triennium esse moratum; et
 Thracas illum, ut mortuum, desiderasse luctuque
 esse prosecutos; quarto vero anno Thracibus eum
 rursus adparuisse: atque ita persuasos hos fuisse,
 vera esse quae ille dixisset. Haec ab eo facta esse
 perhibent. (96.) Ego vero, quod de subterranea
 camera aiunt, neque negare velim, neque fidem ad-
 modum his adhibeo: puto vero multis ante Pytha-
 goram annis hunc *Zalmoxin* vixisse. Sive autem

5 ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι σῦτος ἐπιχώριος,
χαιρέτω. Οὗτοι μὲν δὴ, τρόπῳ τοιούτῳ χρωόμενοι, ὡς
ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

Δαρεῖος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ὁ πεζὸς ἅμ' αὐτῷ στρα- 97
τὸς, ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐνθαῦτα διαβάντων πάντων, Δα-
ρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας, τὴν σχεδὴν λύσαντας ἐπι-
σθαι κατ' ἡπειρον ἑαυτῷ, καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν.
8 Μελλόντων δὲ τῶν Ἰωνῶν λύειν, καὶ ποιεῖν τὰ κελεύο-
μενα, Κῶης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυλη-
ναίων, ἔλεξε Δαρεῖῳ τάδε, πυθόμενος πρότερον εἴ οἱ Φί-
λον εἴη γνώμην ἀποδέεσθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀπο-
δείκνυσθαι. „ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρα-
10 „τεύεσθαι, τῆς οὔτε ἀρηρομένον φανήσεται οὐδέν, οὔτε
„πόλλις οἰκομένη· σὺ νῦν γέφυραν ταύτην ἔα κατὰ

homo quispiam fuerit hic Zalmoxis, sive indigena
Getarum deus, valeat ille. Getae vero, qui eo quo
dixi instituto utuntur, postquam a Persis subacti
erant, reliquum exercitum sunt secuti.

(97.) Ubi ad Istrum Darius cum pedestri exer-
citu pervenit, ibi tunc, postquam fluvium omnes tra-
iecissent, Ionas rex solvere pontem iussit, seque et
navales copias pedestri itinere sequi. Iamque in eo
Iones erant, ut exsequerentur mandatum, pontem-
que solverent; quum Coas, Erxandri filius, dux Mi-
tylenaeorum, percunctatus prius a rege, an benigne
accepturus esset consilium, si quis ei dare vellet, haec
ad eum verba fecit. *In terram, Rex, expeditionem
suscipis, in qua nec aratum quidpiam, nec oppi-
dum adparebit habitatum. Tu igitur sine hunc pon-
tem suo loco stare, et custodes eius relinque hos,*
Herod. T. II. P. I. T

1, „χώρην εἶσταναι, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούτους, οἳ περ
 2, μιν ἔξευξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον πρῆξαιμιν εὐρόντες
 3, „Σκυθας, ἔστι ἄποδος ἡμῖν· ἦν τε καὶ μὴ σφεας εὐ-
 4, ρεῖν δυνάμεθα, ἢ γε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλής. οὐ γὰρ 15
 5, ἔδωκα κω, μὴ ἐσωθῶμεν ὑπὸ Σκυθῶν μάχῃ· ἀλ-
 6, λὰ μᾶλλον, μὴ, οὐ δυνάμενοί σφεας εὐρεῖν, πάθω-
 7, μέν τι αἰλώμενοι. Καὶ τὰδε λέγειν Φαίη τις ἂν με
 8, ἑαυτοῦ εἵνεκεν, ὥς καταμένω. ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν, τὴν
 9, εὐρίσκον ἀρίστην σοι, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐ- 20
 10, τὸς μέντοι ἔψομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν λειφθῇην.“ Κάρ-
 11, τα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καὶ μιν ἡμέψατο τοῖς-
 12, δι· „Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν
 13, ἐμὸν ἐπιφάνηθί μοι πάντως, ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς
 98 „συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι.“ Ταῦτα

qui eum iunxerunt. Ita, sive nobis, Scythas nactis, res ex sententia cesserit, paratus reditus erit; sive reperire eos non potuerimus, vel sic tutus certe reditus est. Nam illud quidem numquam veritus sum, ne praelio a Scythis vincamur; sed hoc potius, ne oberrantes, nec usquam illos reperientes, incommodi quidpiam patiamur. Ac fortasse dixerit aliquis, mei caussa me haec dicere, quo hic maneam. At equidem tibi, Rex, quae optima mihi videtur sententia, eam in medium propono: caeterum ipse te sequar, neque hic velim relinqui. Cuius viri consilio valde delectatus Darius, his verbis ei respondit: Hospes Lesbie, postquam salvus domum meam ero reversus, fac omnino mihi praesto sis, ut te pro bono consilio bene factis remunerer. (98.) His dictis, sexaginta nodos in

325, 44.

εἶπας, καὶ ἀπάψας ἄμματα ἐξήκοντα ἐν ἱμάντι, κα-
 λέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰωνῶν τυράννους, ἔλεγε τὰδε·
 „Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθεῖσα ἐς
 5 „τὴν γέφυραν, μετείσθω μοι. ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα
 „τόνδε, ποιεῖτε τὰδε. ἐπεὰν με ἴδῃτε τάχιστα πορευό-
 „μενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χρό-
 „νου, λύετε ἄμμα ἐν ἐκάστης ἡμέρης. ἣν δὲ ἐν τού-
 „τῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ
 10 „ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέραν
 „αὐτέων. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεὶ τε αὐτῷ μετέδοξε, Φυ-
 „λάσσετε τὴν σχεδίην, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίας τε
 „καὶ Φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιῶντες, ἐμοὶ
 „μεγάλως χαριεῖσθε.“ Δαρῖος μὲν ταῦτα εἶπας, ἐς
 15 τὸ πρόσω ἐπείγετο.

loro nexuit; eoque facto, ad colloquium convocatos
 Ionum tyrannos in hunc modum est adlocutus: *Viri
 Iones, sententiam prius dictam, quod ad pontem
 adtinet, missam facio. Ecce vobis hoc lorum; quo
 sumto, facite quae vobis edico. Ex quo me videri-
 tis hinc adversus Scythas profectum, ab illo tem-
 pore incipientes, quotidie unum nodum huius
 lori solvite. Sin intra hoc tempus non adfuero,
 sed elapsi erunt tot dies quot sunt nodi, tum qui-
 dem vestram in patriam navigate. Usque ad id
 tempus vero, quoniam in hanc partem mutavi sen-
 tentiam, custodite pontem, omne studium in illo
 conservando custodiendoque ponentes. Hoc facien-
 tes, gratissimum mihi feceritis. Haec locutus Da-
 rius, nullâ interpositâ morâ in ulteriora perrex-
 it.*

- 99 ΤΗΣ ΔΕ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηίκη τὸ εἰς θάλασσαν πρόκειται· κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθική τε ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδίδοι εἰς αὐτήν, πρὸς εὖρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. Τὸ δὲ ἀπὸ Ἴστρου, ἔρχομαι σημανίων τὸ πρὸς θάλασσαν 5 αὐτῆς τῆς Σκυθικῆς χώρης εἰς μέτρησιν. Ἀπὸ Ἴστρου αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθική ἐστι, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσιν, εὐῶσαν ὀρεινὴν τε χώραν καὶ 10 προκειμένην τὸ εἰς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς Τρηχέης καλεομένης· αὕτη δὲ εἰς θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηνλιώτην ἄνεμον κατέχει. Ἔστι γάρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὖρων εἰς θάλασσαν φέροντα, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς 15

(99.) ANTE Scythicam terram sita Thracia est, ad mare pertinens. Inde, in sinum ducta hac regione, incipit *Scythia*, per quam Ister in mare influit, officio orientem versus tendente. Iam Scythiae inde ab Istro eam partem, quae secundum mare porrigitur, ad mensuram declarare adgredior. Protinus ab Istro haec est *vetus Scythia*, versus meridiem sita, usque ad oppidum cui *Carcinitis* nomen. Tum contiguam hinc regionem, ad idem mare pertinentem, quae montana est et in Pontum prominens, incolit *Taurica* gens, ad *Chersonesum* usque *Asperam* quae vocatur. Haec vero ad illud mare pertinet quod est orientem versus. Scythiae enim fines duabus a partibus ad mare pertinent, tam a meridie, quam ab oriente, quemadmodum Atticae fines. Et similiter hanc

τὴν ἡῶ, κατὰ περ τῆς Ἀττικῆς χώρας καὶ παραπλή-
 σια ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι γέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ
 τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοῖατο τὸν
 γουνὸν τὸν Σουνιακόν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην
 30 ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δή-
 μου. λέγω δέ, ὡς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι
 συμβαλέειν. τοιοῦτον ἡ Ταυρικὴ ἐστὶ. ὅς δέ τῆς Ἀτ-
 τικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώ-
 σω ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰηπυ-
 35 γες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοῖατο
 μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοῖατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέ-
 γων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι
 ἔοικε ἡ Ταυρικὴ. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἥδη Σκύ- 100
 θαι τὸ κατ' ὑπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσ-
 σης τῆς ἡαίης νέμονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμε-

Scythiae partem *Tauri* incolunt, ac si Atticae angulum Suniacum, promontorium illud magis in mare excurrens a Thorico usque ad Anaphlystum pagum, alius incoletet populus, non Athenienses. Dico hoc, parva haec cum magnis conferens. Talis igitur *Taurica* est. Quod si quis hanc Atticae partem non praeternavigavit, huic ego alia ratione rem declarabo: perinde est ac si Iapygiae promontorium non Apuli habitarent, sed alius populus, a Brundusio portu incipiens, et usque ad Tarentum ab illis praecisus. Atque haec duo quum dico, multa alia similia dico, quibuscum conferri *Taurica* potest. (100.) Iam inde a Taurica terra, quae sunt supra Tauros, et quae ad mare quod ad orientem est pertinent, ea rursus *Scythae* incolunt, quae ab occidente Bospori Cimmerii et Pa-

ρίου τὰ πρὸς ἐσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαϊήτιδος, 5
μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ, ὃς ἐκδίδῃ ἐς μυχὸν τῆς
λίμνης ταύτης. Ἡδὴ ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστρου, τὰ κατύ-
περθε ἐς τὴν μεσόγαίαν φέροντα, ἀποκληΐεται ἡ Σκυ-
θική ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νευρῶν·
ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαί-
101 κων. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰούσης τετραγώνου,
τῶν δύο μερέων κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πάντῃ ἴσον
τό τε ἐς τὴν μεσόγαίαν φέρον, καὶ τὸ παρὰ τὴν θά-
λασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βορυσθέnea δέκα ἡμέ-
ρῶν ὁδός· ἀπὸ Βορυσθέneos τ' ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαϊῆ- 5
την, ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσό-
γαίαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατύπερθε Σκυ-
θέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμέ-
ρησὶ ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέβληται μοι. οὕτω αὖ

ludis Moeotidis sunt usque ad Tanaim fluvium, qui
in intimum Moeotidis huius recessum se exonerat.
Iam igitur inde ab Istro [usque ad Tanain] superne
mediterranea versus disternitur Scythia primum
ab Agathyrsis, deinde a Neuris, post hos ab Andro-
phagis, postremo a Melanchlaenis. (101.) *Scythiae*
igitur, formam fere quadratam habentis, duae sunt
partes ad mare pertinentes; quarum utraque alteri
quaquaversum aequalis est, tum qua in mediterranea
porrigitur, tum secundum mare. Etenim ab Istro
ad Borysthenem iter est decem dierum, rursusque a
Borysthene ad Maeotin paludem decem dierum iter:
a mari vero versus mediterranea ad Melanchlaenos,
qui supra Scythas incolunt, iter est viginti dierum.
Iter autem diurnum mihi acquiparatur ducenis

10 εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχίλιον στα-
δίων· καὶ τὰ ὄρβια, τὰ εἰς τὴν μεσόγαλιαν φέροντα,
ἐτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μέ-
γαλος τοσαύτη.

Οἱ ΔΕ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον, ὡς οὐκ οἶοι 102
τέ εἰσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ διώσασθαι μού-
νοι, ἐπιμπόντες εἰς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ
καὶ δὴ οἱ βασιλεῖς συνελθόντες ἐβουλευόντο, ὡς στρα-
5 τοῦ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συνελθόντες βα-
σιλεῖς, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρων, καὶ Νευρῶν, καὶ
Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίων, καὶ Γελωνῶν, καὶ
Βουδίνων, καὶ Σαυροματέων. Τούτων Ταῦροι μὲν νό- 103
μοισι τοιοῖσδε χρεώνται. Θύουσι μὲν τῇ Παρθένῳ τοὺς
τε ναυηγούς, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἱππαναχ-
θέντας, τρέπῃ τοιῶνδε καταρξάμενοι, ῥοπάλῳ παίουσιν

stadiis. Ita Scythica terra, in transversum, patebit
quater mille stadia; in rectum vero, mediterranea
versus, totidem stadia. Haec igitur huius terrae am-
plitudo est.

(102.) SCYTHAE secum reputantes, solos se im-
pares esse Darii copiis iusto praelio repellendis,
nuncios miserunt ad finitimos: quorum reges etiam
convenere deliberaturi, utpote ingenti invadente
exercitu. Erant autem reges, qui convenere, Tauro-
rum, et Agathysorum, et Neurorum, et Androphag-
orum, et Gelonorum, et Budinorum, et Sauroma-
tarum. (103.) Ex his *Tauri* institutis utuntur hu-
iusmodi. Naufragos, et quoscumque ceperunt Grae-
cos illuc delatos, immolant Virgini hoc modo. Post-
quam sacra auspicati sunt, clavā feriunt hominis ea-

τὴν κεφαλὴν· οἱ μὲν δὲ λέγουσι, ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημοῦ διωθέουσι κάτω, (ἐπὶ γὰρ κρημοῦ ἴδονται τὸ ἱόν·) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι· οἱ δὲ, κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μὲντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην, τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφηγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. Πολεμίους δὲ ἄνδρας, τοὺς αὖ χειρῶσονται, ποιεῦσι τάδε· ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρειται εἰς τὰ οἰκία· ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἰστᾶ ὑπὲρ τῆς οἰκῆς ὑπερέχουσιν πολλὸν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς κα- 15 πνοδόκης. Φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκῆς πάσης ὑπεραιωρέεσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ λήϊς τε καὶ παλέμου.

104 Ἀγᾶθυρσοι δὲ, ἀβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ, καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα. ἐπύκνουν δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν

put: et corpus quidem, ut alii dicunt, de praecipitio deiiciunt, (in praerupta enim rupe exstructum templum est) caput vero in cruce erigunt: alii vero de capite quidem consentiunt, corpus autem non de praecipitio deiici aiunt, sed terrâ condi. Deam autem, cui has victimas immolant, ipsi Tauri aiunt *Iphigeniam* esse, Agamemnonis filiam. Hostibus, quos bello ceperunt, hoc faciunt. Qui captivum fecit, is ei caput praecidit, domumque suam relatum, praealto infixum palo, erigit ita ut multo supra domum, certe supra fumarium, emineat; dicuntque, hos tamquam custodes aedium ita sublime eminere. Vivunt autem ex praeda et bello. (104.) *Agathyrsoi* lautissimi homines sunt, maximamque partem aurum gestant. Cum mulieribus in commune con-

ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήσῃ
 ὄντες πάντες, μήτε Φθόνῳ, μήτ' ἔχθει χρέωνται ἐς
 5 ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαϊα Θρηῖζι προσκεχωρή-
 κασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται Σκυθικοῖσι. 105
 γενεῇ δὲ μῆ πρότερόν σφιας τῆς Δαρείου στρατηλα-
 σίης κατέλαβε ἐκλυπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ ὀφίας.
 ὀφίας γάρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρα ἀνέφαινε, οἱ δὲ
 5 πλεῦνες ἀνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον· ἐς δ',
 πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων, τὴν ἑαυτῶν ἐκλι-
 πόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι·
 λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ
 Σκυθικῇ κατοικημένων, ὡς ἕτεος ἐκάστου ἀπαξ τῶν
 10 Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ
 αὐτῖς ὀπίσω ἐς τὰυτὰ κατίσταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα

suetudinem habent, quo sint inter se fratres et con-
 sanguinei, eoque nec invidiam nec inimicitias invicem
 exercent. Quod ad alia adtinet instituta, ad Thraces
 accedunt. (106.) *Neuri* Scythicis utuntur institu-
 tis. Proxima ante Darii expeditionem generatione ac-
 cidit his, ut terram suam desererent propter serpentes.
 Ingentem enim serpentum multitudinem ediderat
 haec regio, quorum quidem maior pars ex superio-
 ribus regionibus, quae desertae sunt, invaserant. Ad
 extremum, malis pressi, relictâ suâ terrâ, cum Bu-
 dinis habitatum concesserunt. Videntur autem prae-
 stigiatores esse hi homines: narrant certe Scythae
 et Graeci Scythiam incolentes, semel quotannis Neu-
 rorum quemque per aliquot dies in lupum mutari,
 deinde vero rursus formae suae reddi. Mihi quidem
 haec narrantes non persuadent; narrant vero nihilo

λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἥσσαν, καὶ ὀρνί-
 106 οῦσι δὲ λέγοντες. Ἄνδρῶφάγοι δὲ ἀγριότατα πάν-
 των ἀνθρώπων ἔχουσι ἥθεα· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε
 νόμῳ οὐδενὶ χρωόμενοι. νομάδες δὲ εἰσι· ἐσθῆτα δὲ φο-
 ροῦσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίαν· γλῶσσαν δὲ ἰδίαν ἔχουσι·
 107 ἀνδρῶποφαγέουσι δὲ μῦνοι τούτων. Μελάγχλαινοι 5
 δὲ εἴματα μὲν μέλανα φοροῦσι πάντες, ἐπ' ὧν καὶ
 τὰς ἐπαυμίας ἔχουσι· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρίων-
 108 ται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὼν μέγα καὶ πολλόν, γλαυ-
 κόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστὶ καὶ πυρρὸν. πόλις δὲ ἐν αὐ-
 τοῖσι πεπόλισται ξυλίνη, οὐνομα δὲ τῇ πόλει ἐστὶ Γε-
 λωνός· τοῦ δὲ τείχεος μέγας κῶλον ἕναστον, τριή-
 κοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ 5
 οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱερά. ἐστὶ γὰρ δὴ αὐτόθει
 Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα

minus, atque etiam interposito iureiurando adfirmant.
 (106.) *Androphagi* ferocissimos omnium homi-
 num mores habent; neque ius colentes ullum, neque
 lege ulla utentes. Nomades sunt: vestem gestant Scy-
 thicae similem; lingua vero utuntur propria. Soli
 autem ex illis populis humana carne vescuntur.
 (107.) *Melanchlaeni* vestimenta nigra gestant; a
 quibus etiam nomen est eis impositum: institutis au-
 tem utuntur Scythicis. (108.) *Budini*, magnus po-
 pulus et numerosus, glauci admodum sunt omnes, et
 rubicundi. Urbem hi in sua ditione conditam habent
 ligneam: *Gelonus* oppido nomen est: cuius muri latus
 quodque triginta stadia in longitudinem patet; altus
 vero murus, totusque lignus: aedes item et templa
 lignea sunt. Sunt enim ibi Graecanicorum deorum

ἀγάλμασι τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηῶσι ξυλίνουσι. καὶ
τῷ Διονύσῳ τριετηρέδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι.
10 Εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλλήνες· ἐκ τῶν δὲ
ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνουσι· καὶ
γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλληνικῇ χράνται.
Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσση χράνται καὶ Γελωνοί· 109
ἀλλ' οὐδὲ διάττα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἴοντες
αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι, καὶ Φθιροτραγούουσι μαῦ-
νοι τῶν ταύτῃ Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτο-
5 Φάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲν τὴν ἰδέην ὁμοῖαι,
οὐδὲ τὸ χρῶμα ὑπὸ μέντοι Ἑλλήνων καλεῖνται καὶ
οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοί, οὐκ ὁρβῶς καλεόμενοι. Ἡ δὲ
χώρη σφείων, πᾶσα ἐστὶ δασυὴ ἰδίῃσι παντοίῃσι· ἐν δὲ
τῇ ἰδίῃ τῇ πλείστῃ ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή.

templa, Graeco more instructa imaginibus et aris et
delubris ligneis. Iidem Baccho triennalia festa agunt,
et bacchanalia celebrant. Sunt enim *Geloni* origine
Graeci: qui ex emporiis pulsi, in *Budinos* habitatum
concesserunt: linguaque utuntur partim Scythica,
partim vero Graeca. (109.) *Budini* vero non eadem
linguâ, atque *Geloni*, utuntur: nec eadem utrisque
vitae ratio est. *Budini* enim, indigena gens, noma-
des (pastores) sunt; solique hi ex omnibus istarum
regionum incolis pediculos comedunt. *Geloni* vero
terram colunt, panem comedunt, hortos habent; ni-
hil istis nec forma similes, nec colore. Verumtamen
a Graecis *Budini* etiam *Geloni* nominantur; parum
recte id quidem. Est autem universa illorum terra
sylvis frequens, omni genere arborum refertis. In
densissima sylva lacus est ingens et altus, et circum-

καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτὴν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδριες 10
αἰλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγω-
νοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας παραρ-
ράπτεται· καὶ οἱ ὄρχιες αὐτοῖσί εἰσι χρήσιμοι ἐς ὑπε-
ρέων ἄκεσιν.

- 110 Σαυροματέων δὲ περὶ ᾧδε λέγεται. "Ὅτε Ἕλληνες
Ἀμαζόσι ἐμαχίσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλεῖουσι οἱ
Σκύθαι Οἰόρπατα· δύναται δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο κατὰ
Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· Οἰὸρ γὰρ καλεῖουσι
τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ Πατᾶ, κτείνειν) τότε λόγος, τοὺς 5
Ἕλληνας, νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμώδοντι μάχῃ, ἀπο-
πλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἠδύ-
νεατο ζωγρῆσαι· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθεμένας,
ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκουσιν αὐτάς,
οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἰστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ· 10

circa palus arundine frequens. In eo lacu lutrae sunt,
et castores, et aliae quadrato fronte ferae, quarum
pelles penulis praetexuntur, testiculi vero ad utero-
rum curationem sunt utiles.

(110.) De *Sauromatis* haec fama est. Postquam
Graeci cum *Amazonibus* pugnarunt, (*Amazonas*
autem Scythae *Oiorpata* nominant, quod voca-
bulum Graeco sermone *viricidas* significat: *oior*
enim *virum* dicunt; *pata* vero, *occidere*.) tunc igitur
Graeci perhibentur, victoriā apud Thermodon-
tem relatā, tribus navibus domum repetiisse; tot
Amazonas, quot vivas capere potuerant, secum ve-
hentes. At illas in medio mari invasisse viros, cum-
ctosque interfecisse. Easdem vero, quum navigandi
essent imperitae, et nec gubernaculorum usum nos-

ἀλλ' ἐπὶ ἐξέκοιψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κύ-
μα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαυή-
τιδος ἐπὶ Κρημνοῦς. αἱ δὲ Κρημνοὶ, εἰσὶ γῆς τῆς Σκυ-
θεῶν τῶν ἐλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀποβάσσαι ἀπὸ τῶν
15 πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὥδοιπόρον εἰς τὴν οἰκεομένην. ἐν-
τυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἵπποφορβίῳ, τοῦτο διήρασαν· καὶ
ἐπὶ τούτων ἵππαζόμεναι, ἐληίζοντο τὰ τῶν Σκυθεῶν.
Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. 111
οὔτε γὰρ Φωγὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον,
ἀλλ' ἐν θάματι ἔσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δ' αὐτὰς
εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ
5 πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν
ἐκράτησαν αἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἐγνώσαν εἰούσας γυ-
ναῖκας. βουλευομένοισι ὦν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν
οὐδενὶ τρόπῳ ἔτι αὐτὰς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀπο-

sent, nec velorum, nec remorum, occisis viris, de-
latas quo fluctus ventique pellerent, Cremnos ad
Maëotidem paludem pervenisse: sunt autem *Cremni*
locus, in liberorum Scytharum regione. Ibi post-
quam e navibus exscenderunt *Amazones*, pedibus
in habitata loca profectae, quod primum offenderunt
equorum armentum, hoc direpto obequitantes, res
Scytharum praedabantur. (111.) *Scythae* vero,
quum nec linguam earum, nec vestimentum, nec
gentem nossent, coniectare non potuerant quid hoc
rei esset, demirabanturque unde adessent. Quum ve-
ro viros esse eiusdem staturae aetatisque existima-
rent, praelium cum illis commiserunt: ex pugna au-
tem potiti mortuis, cognoverunt foeminas esse. De-
liberantibus igitur visum est, neutiquam illas dehinc

303 HERODOTI HISTOR. IV.

πέμψαι εἰς αὐτάς, πλήθος εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκεῖ-
 ναι ἔσαν· τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκε- 10
 νῶν, καὶ ποιεῖν τὰ περ αὖ καὶ ἐκεῖναι παiewσί· ἣν δὲ
 αὐτοὺς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δὲ
 ἐπὶ αὐτὰν δὲ παύσωνται. ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρα-
 τοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλευσάμετο αἱ Σκύθαι, βου-
 112 λόμενοι ἐξ αὐτῶν παῖδας ἐγγενήσεσθαι. Ἀποπεμφ- 15
 θέντες δὲ οἱ νεηίσκοι, ἐποίησαν τὰ ἐντοταλμένα. ἐπεὶ δὲ
 ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἔπ' οὐδεμιᾷ δηλήσει ἀπὸ
 γυναικῶν, ὥν χαίρουσιν· προσεχώρεον δὲ πλησιαιτέρως τὸ
 στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρην ἐκάστη. εἶχον
 δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεηίσκοι, ὥσπερ οὐδ' αἱ Ἀμαζόνες, εἰ 5
 μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζῆν ἔζων τὴν
 113 αὐτὴν ἐκείνησι, θηρεύοντές τε καὶ ληϊζόμενοι. Ἐποίησαν

occidere, sed e suis qui maxime iuvenes essent ad-
 versus eas mittere, numero (quantum coniecere po-
 terant) pares illarum numero. Hos iusserunt in ea-
 rumdem vicinia habere castra, facereque eadem quae
 illas viderent facientes: sin illae ipsos persequeren-
 tur, non pugnam cum eis inire, sed sese recipere;
 quando vero persequi desinerent illae, tum rursus
 adpropinquare eisdem, et castra propius ponere. Hoc
 consilium *Scythae* ceperunt, cupientes ex illis liberos
 sibi progigni. (112.) Missi iuvenes mandata sunt
 exsecuti. Quos ubi viderunt *Amazones* non laedendi
 consilio advenisse, valere sinebant: et quotidie pro-
 prius castra castris admovebantur. Nihil autem aliud
 habebant hi iuvenes, quemadmodum etiam *Amazo-
 nes*, nisi arma et equos: vitam autem sustentabant
 perinde atque illae, venando et praedam agendo.

δὲ αἱ Ἀμαζόνες εἰς τὴν μεσαμβρίην ταίονδε· ἐγίναντο
 σποράδες, κατὰ μίην τε καὶ δύο, πρόσω δὴ ἀπ' ἀλ-
 ληλέων, εἰς εὐμαρίην ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ
 5 οἱ Σκύθαι, ἐποίησαν ταῦτ' οὗτο· καὶ τις μουνωθισίαν
 τινὶ αὐτέων ἐνεχρίμπετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπα-
 θύετο, ἀλλὰ περιεῖθε χρήσασθαι. καὶ Φωνῆσαι μὲν
 οὐκ εἶχε, οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων, τῇ δὲ χεὶρὶ
 ἔφραζε εἰς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν εἰς ταῦτ' οὗτο, καὶ
 10 ἕτερον ἄγων· σημαίνουσα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴ ἐτί-
 ρην ἄξιν. ὁ δὲ νεηρίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα
 πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ δευτεραίῃ ἦλθε εἰς τὸ οὗτο
 αὐτός τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα
 εὔρε, δευτέρην αὐτὴν ὑπομένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηρί-
 15 σκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτρώσαντο τὰς

(113.) Sub meridiem hoc agere *Amazones* consue-
 verant: sparsim singulae aut binae, seorsim ab invi-
 cem, levandi ventris caussa vagabantur. Qua re anim-
 adversa, *Scythae* perinde fecerunt: et eorum unus
 ad aliquam ex illis, quae longius a caeteris sola versa-
 batur, propius accessit: nec illa eum repudiavit, sed
 sese frui passa est. Et colloqui quidem cum illo non
 potuit, nec enim sermonem suum invicem intellige-
 bant: sed signo manu dato invitavit eum, ut postri-
 die eumdem in locum adducto comite veniret; sig-
 nificans, duas adfuturas; se nempe adducturam aliam.
 Juvenis, ad suos reversus, sociis haec nunciavit: et
 insequente die rediit et ipse in constitutum locum,
 et alterum secum adduxit; reperitque *Amazonem*,
 cum socia sese exspectantem. Id ubi compererunt
 reliqui iuvenes, etiam ipsi reliquas *Amazonas* cicu-

114 λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. Μετὰ δὲ, συμμίζαντες τὰ
στρατόπεδα, οἶκον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύ-
την τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ Φωνὴν τὴν μὲν τῶν
γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάτο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν
ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. Ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλ- 5
λήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες·
,,Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὦν μηκέτι
,,πλεῖνα χρόνον ζοῖν τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες
,,ἐς τὸ πλῆθος διατρώμεθα. γυναῖκας δὲ ἔξομεν ὑμέας,
,,καὶ οὐδαμίας ἄλλας.“ Αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν 10
τάδε· ,,Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυνάμεθα οἰκεῖν μετὰ τῶν ὑμέ-
,,τέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμασι ἡμῖν τε καὶ
,,κείνησί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομεν τε καὶ ἀκοντίζομεν,
,,καὶ ἵππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆϊα οὐκ ἐμάθομεν·
,,αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς 15

rarunt. (114.) Posthaec iunctis castris unâ habita-
runt: et quisque eam habuit uxorem, cum qua pri-
mum consuetudinem habuerat. Et linguam quidem
mulierum addiscere viri non potuerunt, sed virorum
sermonem didicerunt mulieres. Ubi se invicem in-
telligebant, *Amazonas* his verbis compellarunt viri:
Sunt nobis parentes, sunt etiam possessiones.
Nunc igitur non amplius talem vivamus vitam;
sed ad nostros redeamus, cum illisque vitam aga-
mus. Et vos habebimus uxores, nec ullas alias. At
illae ad haec responderunt: *Nos vero non poterimus*
cum vestris vivere mulieribus: nec enim eadem
nobis atque illis instituta sunt. Nos arcu utimur,
et sagittis, et equis; muliebria vero non didicimus
opera. Vestrae autem mulieres nihil horum, quæ

κατελέξαμεν ποιῦσι, ἔργα δὲ γυναικῆα ἐργάζον-
ται, μένουσαι ἐν τῇσι αἰμάξῃσι, οὐτ' ἐπὶ θήρην ἰού-
σαι, οὔτε ἄλλη οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυαίμεθα ἐκεί-
νῃσι συμφέρονται. Ἄλλ' εἰ βούλειτε γυναῖκας ἔχειν
20 ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοτάτοι, ἐλθόντες παρὰ
τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος
καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπὶ ἡμέων αὐτίων."
Ἐπεύθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηῖσκοι. ἐπὶ τε δὲ 115
ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ἐπί-
σω παρὰ τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς
αὐτοὺς τάδε· Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅπως
5 ἡμεῖς οἰκέειν ἐν ταῦδε τῷ χώρῳ· τοῦτο μὲν, ὑμεῖς ἀπο-
στερησάσας πατέρων· τοῦτο δὲ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέ-
ρην δηλησάμενας πολλά. ἀλλ' ἐπεὶ τε ἀξιοῦτε ἡμέας
γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιέστε ἅμα ἡμῶν· Φέρετε, ἔξα-

*diximus, agunt; opera vero faciunt muliebria, in
plaustris sedentes, nec venatum exeuntes, neque
alio usquam. Itaque cum illis non poterimus con-
suescere. Sed si nos habere vultis uxores, et videri
vultis aequissime agere; abite ad parentes vestros,
et facultatum partem ab eis sortiti, ad nos redi-
te; ac deinde seorsim ab illis habitemus. (115.)
Paruerunt iuvenes, et, quod illae postulaverant, fe-
cerunt. Postquam vero facultatum ratam partem ac-
ceperunt, et ad Amazonas sunt reversi, haec eis di-
xere uxores: Timor nos atque metus tenet, quo
pacto hoc in loco habitare possimus; quum et pa-
tribus vos privaverimus, et terram vexaverimus
vestram. Sed, si cupitis porro nos habere uxores,
haecce facite nobiscum. Agite, hac ex terra ex-
Herod. T. II. P. I. V*

- „ναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περήσαντες Τάναϊν
 116 „ποταμὸν οἰκέωμεν.“ Ἐπιβόντο καὶ ταῦτα δι' ἑτη-
 νίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὁδοιπόρουν πρὸς ἥλιον
 ἀνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερίων ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδόν,
 τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορῇν
 ἀνημον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χῶρον, ἐν τῷ νῦν 5
 κατοίκεται, οἴκησαν τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου
 χρέωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματίων αἱ γυναῖκες,
 καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀν-
 δράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοι-
 τῶσαι, καὶ ὄπλῃν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσαι. 10
 117 Φασὶ δὲ οἱ Σαυροματαὶ νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικί-
 ζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέ-
 μαθεν αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδε σφι
 διακίεται· οὐ γαμύεται παρθένος οὐδεμία, πρὶν ἂν τῶν

cedaimas; et traiecto Tanai fluvio, ibi habitentius.
 (116.) In hanc quoque conditionem consensere iu-
 venes. Traiecto Tanai, tridui viam a Tanai versus
 orientem progressi sunt, et tridui item viam a Maco-
 tide palude versus septemtrionem; et postquam in
 eum locum venerunt, ubi etiam nunc habitant, ibi
 sedes ceperunt. Atque ab illo tempore vetustam vi-
 tae rationem *mulieres Sauromatarum* conservarunt;
 simul cum maritis venatum exeuntes, et in bellum
 proficiscentes, eandemque cum viris vestem gestan-
 tes. (117.) Sermone *Sauromatae* utuntur Scythico,
 soloece quidem illo utentes inde ab antiquis tempo-
 ribus, quoniam eum non recte didicerant *Amazones*.
 Quod ad nuptias spectat, hoc apud illos institutum
 obtinet. Nulla virgo viro nubit, quin prius ex hosti-

δ παλεμίων ἄνδρα ἀπεκτείνῃ. αἱ δὲ τῆς αἰσίου καὶ τελευτῆς, ὑπὸ καὶ πρὸς γήμασθαι, οὐκ ἀνάμνησι τὸν νόμον ἐκπλήσσαι.

Ἐπὶ ταύτων αἱ τῶν καταλεχθέντων ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι 118
 σιλησας ἀλισμένους ἀπικέμενοι τῶν Σκυθῶν αἱ ἀγγελοι, ἔλαχον ἐφοιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ αἱ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῃ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατίστραπται, γέφυραν δὲ ζεύξας ἐπὶ τῷ κυκλίῳ τοῦ Βοσπόρου, διαβάσαντες ἐς τὴν δὲ τὴν ἡπείρον διαβάς δὲ, καὶ καταστραφεύμενος Θρηάκας, χειμερῶν ποταμῶν Ἰστρῶν, βουλόμενος καὶ ταῦτα πάντα ἢ ἐκτελεῖ ποιήσασθαι. „Τμείς ὡς μηδὲν τρέψω, ἐκ τοῦ μέσου κατήμασι, περιόχῃτε ἡμέας δια- 10
 „βιβάσαντας· ἀλλὰ ταῦτα νόησαντες, ἀπιδάμενοι τὰ ἐπὶ πάντα, οὐκ ἔτι ποιήσαντες ταῦτα, ἡμῖς μὲν πιεζόμενοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώραν, ἢ μένοντες, ὁμιλοῦμεν

hunc virum quempiam occiderit: suntque apud eos quæ ætænos moriuntur priusquam nupserint, quoniam satisfacere legi non potuerunt.

(118a) Ad horum igitur, quos commemoravi, populorum congregatos reges ubi venerunt Scytharum legati, edocuerunt eos, Persarum regem, postquam in altera continente omnia armis suis subiecisset, ponte in collo Bospori posito in hanc traiecisset continentem; et, subactis Thracibus, Istrum fluvium ponte iungere, hoc consilio ut et hæc omnia suam sub potestatem redigat. Nos igitur nequaquam, res vestras a nostris rebus separantes, disperdi nos sinite; sed communi consilio obviam eamus invadenti! Ad nisi feceritis; nos, ab illis pressi, aut regione excedemus; aut, manentes, deditiorem fa-

318 HERODOTI HISTOR. IV.

„κήσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδὲν, οὔτε νῦν πρότε-
 „ροι κτενησόμεθα ἀδικεῖν. Ἦν μέντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν
 „ἡμετέραν, ἀρετὴ τε ἀδικεῖν, καὶ ἡμεῖς οὐ παυσόμεθα.
 „μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μνῆμεν παρ' ἡμῶν αὐτοῖσι.
 „ἦκειν γὰρ δοκέμεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' 20
 „ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίας γενομένους.”

120 Ταῦτα αἰς ἀπεινευχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβου-
 λεύοντο ἰσχυράχην μὲν μεθ' ἑμὴν ποιεῖσθαι ἐκ τοῦ ἐμ-
 φανέος, ὅτι δὴ σφι οὗτοι γε σύμμαχοι οὐ προσεγί-
 νοντο· ὑπεξίστηντες δὲ, καὶ ὀπιζελαιύνοντες, τὰ Φρέα-
 τα, τὰ παραξέλιον αὐτοῖ, καὶ τὰς κρήνας συγχοῦν, τὴν 5
 ποτὴν τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρέβειν, διχοῦ σφέας διαιλόντες.
 καὶ σπρὸς μὲν τὴν γῆν τῶν μεωρῶν, τῆς ἐβασίλειου

CXIX. 18. παυσόμεθα nostra de coniect. Alii vulgo κτενησόμεθα:
 unus cod. οὐσόμεθα.

*iniuriā ullā adfecimus hos viros, neque nunc prio-
 res iniuriā illōr lacessere conabimur. Quod si ta-
 men nostram etiam terram invadere hostis volue-
 rit, et iniuriarum fecerit initium, ne nos quidem
 otiosi sedebimus: donec autem hoc viderimus, do-
 mi manebimus: nec enim contra nos venire Per-
 sas existimamus, sed contra eos qui iniuriarum
 fuere auctores.*

(120.) Haec ubi ad se relata Scythae audire, de-
 creverant iustam quidem ex aperto pugnam nullam
 conserere, quoniam hi sibi armorum socii non acce-
 derent; sed, recedentes et armenta retro agentes,
 puteos qua praeterirent et fontes obstruere, herbam-
 que e terra natam adterere, bifariam sese partientes.
 Et alteram quidem partem, quam duceret rex Scopa-

Σκώπασις, προσχωρῶν Σαυρομάτας· ταύτους μὲν δὴ
 ὑπάγει, ἣν ἐπὶ τοῦτο τελέπεται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Ταν-
 10 ναΐδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαίητιν λίμνην ὑποφύγον-
 τας ἀπελαύνοντες τε τοῦ Πέρσιω, ἐπιόντας διώκειν.
 αὕτη μὲν σφι μίη ἦν μοίρη τῆς βασιλείης, τεταγμένη
 ταύτην τὴν ὁδὸν ἥπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασι-
 λῆων, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἔρχε Ἰδάνθυρος, καὶ τὴν
 15 τρίτην τῆς ἐβασίλειαι Τάξακις, συναλλούσας εἰς τὸντό,
 καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγυμνάνων, ἡμέρας
 καὶ τούτους ὁδῶ προέχοντας τῶν Περσίων, ὑπαγάγειν,
 ἐπιόντας τε καὶ παιῦντας τὰ βεβαλεμμένα. πρῶτα
 μὲν οὖν ὑπάγειν σφῶας ἰθὺ τῶν χωρῶν τῶν ἀπαιτα-
 20 μένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ ταύτους ἐκπο-
 λεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἔχοντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον
 τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπαλεμῶσαι, μετὰ

sis, iunctis Sauromatis, recta versus Tanain fluvium
 ad Macotin paludem, si huc se converteret Persa,
 debere retrogredi; et, quando retro duceret rex,
 illum persequi atque invadere. Haec igitur una pars
 regni [*id est*, regionum Scytharum] hac via, qua
 dixi, collocata erat. Duas autem reliquas Scytharum
 regionum partes, maiorem, cui Idanthysus impera-
 bat, tertiamque cui praererat rex Taxacis, iunctas
 inter se et cum Gelonis atque Budinis, similiter, unius
 diei itinere infer se et Persis interiecto, debere retro-
 gredi, et ea facere quae decreta essent. Hos igitur
 primum recta versus eorum ditionem recipere sese
 debere, qui societatem ipsis negassent, quo hos etiam
 bello implicarent; (ut, qui nolissent sponte fortunam
 belli subire, invitati bellare cogerentur:) deinde vero

- δὲ τοῦτο, ὑποστρέφειν εἰς τὴν σφετέρην, καὶ ἐπιχει-
 121 ρεῖν, ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη. Ταῦτα οἱ Σκυθαὶ
 βουλευσάμενοι, ὑπηγιάζον τὴν Δαρείου στρατιὴν, προ-
 δρόμους ἀποστέλλαντες τῶν ἵππων τοὺς ἀρίστους. τὰς
 δὲ αἰμάξας, ἐν τῇσι σφι διαιτᾶτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ
 γυναῖκες πᾶσαι, καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν, ὅσα 5
 σφι εἰς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τσαῦτα ὑπολιπόμενοι, τὰ
 ἄλλα ἅμα τῇσι αἰμάξῃσι προσέπεμψαν, ἐντυλάμενοι
 αἰεὶ τὸ πρὸς βορέαν ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ προεικομίζετο.
 122 Τῶν δὲ Σκυθῶν οἱ πρόδρομοι ὥς εὔρον τοὺς Πέρ-
 σας ὅσον τε τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ
 Ἰστρου, οὗτοι μὲν τούτους εὐρόντες, ἡμέρης ὁδῶ προέ-
 χοντες, ἰστρατὸς πεδύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς θυόμενα
 λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὥς εἶδον ἐπιφανῆσαν τῶν 5
 Σκυθῶν τὴν ἵππον, ἐπήϊσαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπα-

in suam ditionem sese convertere, et adgredi hostem,
 si deliberantibus ita videretur. (121.) His ita delibe-
 ratis, *Scythae* exercitui *Darii* obviam sunt progressi,
 praecursoribus praemissis equilibus praestantissimis.
 Plaustra vero, in quibus vitam agebant liberi eorum
 uxoresque, et pecora omnia, praeterquam quot ad
 victum sufficebant, tot relictis, caetera simul cum
 plaustris dimiserunt, dato mandato, ut versus septem-
 trionem continuo agerent. Haec igitur ita in tuto col-
 locabant.

(122.) Antecursores *Scytharum* postquam *Persas*
 repererunt tridui itinere ab Istro progressos, unius
 diei itinere ab illis distantes castra posuerunt; et,
 quidquid progignit terra, id omne comminuerunt.
Persae vero, ut *Scytharum* equitatum viderunt sibi
 comparentem, vestigia eorum legentes progressi sunt,

γόντων· καὶ ἔπειτα, πρὸς γὰρ τὴν μέγαν τῶν μοιρέων
 ἵκυσαν, οἱ Πέρσαι ἰδόντες πρὸς ἡῶ τε καὶ τοῦ Τα-
 ναΐδος· διαβάτων δὲ τούτων τὸν Ταναΐν ποταμὸν, οἱ
 10 Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἰδόντες ἐς τὸ τῶν Σαυροματίων
 τὴν χώραν διεξιόντες, ἀπείκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων.
 Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἤσαν διὰ τῆς Σκυθι- 123
 κῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν
 σπένδουσαι, ἅτε τῆς χώρας εὐρύσης χέρσου. ἐπὶ τε δὲ
 ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώραν ἐσέβαλλον, ἐνθαῦτα δὲ ἐν-
 5 τυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλαλοῦντο τῶν Βουδί-
 νων, καὶ κακωμένον τοῦ τείχεος πάνταν, ἐνέπρησαν
 αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἶπαντο αἰεὶ τὸ πρόσω κα-
 τὰ στήθεσιν ἐς τὸ διεξιόντες ταύτην, ἐς τὴν ἐρήμην ἀπεί-
 κοντο. ἡ δὲ ἐρήμος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν,

quum quidem illi continuo retro cederent. Erant autem hi, contra quos iter suum Persae dirigebant; una illa Scytharum pars, quam supra commemoravi; itaque eodem deinde orientem versus, et versus *Tanain*, sunt persecuti. Et postquam Tanain fluvium hi traiecerunt, Persae item trajecto fluvio eos sunt persecuti; donec, peragrata *Sauromatarum* ditione, in *Budinorum* regionem pervenerunt. (123.) Quamdiu igitur per Scythicam et Sauromatidem terram iter *Persae* faciebant; nihil quod vastare possent repererunt, quippe in arida et inculta terra. Postquam vero *Budinorum* ingressi sunt regionem, ligneam ibi urbem offendentes, a Budinis desertam, et omnibus rebus vacuum, incenderunt. Dum vero hoc agebant, continuo per tritam viam ulterius progrediebantur, donec in terram prorsus desertam pervenerunt. Si-

κείται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, ἰούσα πλῆθος 10
 ἑπτα ἡμερῶν ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται
 οἰκίσουσιν ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν τέσσαρες μεγάλοι ῥέον-
 τες διὰ Μακτιῶν ἐκιδούσιν εἰς τὴν λίμνην τὴν καλο-
 μένην Μαιῆτιν· τοῖσι οὐνόματα κίεται τάδε, Λύκος,
 124 Ὀαρος, Τάταις, Σύργης. Ἐπεὶ ἂν ὁ Δαριῆς ἦλθε 15
 εἰς τὴν ἐρήμον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἵδρυσεν τὴν στρα-
 τὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὀάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὅκτω τε-
 χεα ἐτείχευε μεγάλα, ἵσταν αἰσ' ἀλλήλων ἀπέχοντα,
 σταδίους αἰς ἐξήκοντα μάλιστα καὶ τῶν ἐπὶ εἰς ἑμὲ τὰ 5
 ἐρείπια σῶα ἦν. Ἐν ᾧ δὲ αὐτὸς πρὸς ταῦτα ἐτείχετο,
 εἰ διακόμενοι Σκυθαὶ περιελθόντες τὰ κατύπιστα, ὑπέ-
 στρεφον εἰς τὴν Σκυθικὴν. αἰφανισθέντων δὲ τούτων τὸ

CXXIII. 15. Σύργης. Alibi apud Nostrum Ὕργης, et sic h. l.
 ed. Schaef.

tum est autem hoc desertum, a nullis prorsus homi-
 nibus habitatum, supra Budinorum regionem, patet-
 que in septem dierum iter. Super eo deserto habitant
Thysaetae: quorum ex terra quatuor exeunt mag-
 na flumina, quae postquam per Macotas fluxere, in
 Macotin paludem, quae vocatur, sese exonerant: no-
 mina horum fluminum sunt *Lycus*, *Oarus*, *Tanais*,
Syrgis. [sive, *Hyrgis*.] (124.) *Darius*, postquam
 in desertum pervenit, omisso cursu, ad flumen *Oa-*
rum stativa habuit: ac per id tempus octo magna
 castella munivit, paribus intervallis a se invicem
 distantia, sexaginta circiter stadia; quorum mon-
 tunc aetate superfuerant ruinae. Dum ille in his
 erat occupatus, interim *Scythae*, quos erat persecu-
 tus, circumitis locis superioribus, in Scythiam suam

παράπαν, ὡς οὐκέτι ἐφαιπάζοντό σφι, οὕτω δὲ ὁ Δα-
 10 ρίος τύχῃα μὲν ἐκῆνα ἡμέτεργα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ὑπο-
 στρέψας ἢ πρὸς ἐσπέρην δολέων τούτους τε πάντας
 τοὺς Σκυθὰς εἶκαι, καὶ πρὸς ἐσπέρην σφέας φεύγει.

Ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ὡς ἐς τὴν 125
 Σκυθικὴν αἰπύκατο, ἐνέκυρσε ἀμφοτέρωσι τῇσι μείροσι
 τῶν Σκυθῶν· ἐντυχὼν δὲ, ἐδίωκε ὑπεκφύροστας ἡμέ-
 ρης ὁδοῦ. καὶ, οὐ γὰρ αἰεὶ ἐπιπλὴν ὁ Δαρίϊος, αἱ Σκυ-
 5 θαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφωγον ἐς τῶν αἰπῶν
 παμάνων τὴν σφετέρην συμμαχίην· πρῶτην δὲ, ἐς τῶν
 Μελαγχλαίων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους
 ἐτάραξαν εἴ τε Σκύθαι καὶ αἱ Πέρσαι, κατηγύοντο αἱ
 Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρας. παραχθέν-

reversi. Qui quum prorsus ex conspectu essent re-
 moti, nec usquam amplius comparerent, ita *Darius*,
 castellis illis imperfectis reliotis, retrogressus est, iti-
 nere ad occidentem converso. Putabat enim, hos esse
 universos *Scythas*, et occidentem versus profugere.

(125.) Magnis itineribus cum exercitu profectus
Darius, ut in Scythicam terram pervenit, incidit in
 iunctas duas alteras *Scytharum* partes: quas ibi na-
 ctus, persecutus est ita, ut illi, sese recipientes, sem-
 per unius diei itinere ipsum antecederent. Quumque
 instare eis *Darius* non intermitteret, *Scythae*, ut ini-
 tio decreverant, in illorum regum ditionem se reco-
 perunt, qui armorum societatem illis negaverant; et
 primum quidem in Melanchlaenorum terram. Quos
 quum tumultu replerent et *Scythae* et *Persae*, ter-
 ram illorum ingressi; mox in *Androphagorum* regio-
 nem *Scythae* illis praeiverunt: et horum quoque

- „ναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περήσαντες Τάναϊν
 116 „ποταμὸν οἰκέωμεν.“ Ἐπιβόντο καὶ ταῦτα οἱ νεη-
 νίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὁδοιπόρουσιν πρὸς ἥλιον
 ἀνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδόν,
 τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορρῇν
 ἀνέμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χώρον, ἐν τῷ νῦν 5
 κατοικήνται, οἰκίσαν τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου
 χρέωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματίων αἱ γυναῖκες,
 καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀν-
 δράσι, καὶ χαρὴς τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοι-
 τῶσαι, καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσαι. 10
 117 Φασὶ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικί-
 ζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέ-
 μαβον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδε σφί
 διακίεσται· οὐ γαμύεται παρθένος οὐδὲ μίᾳ, πρὶν ἂν τῶν

cedamus; et trajecto Tanai fluvio, ibi habitamus.
 (116.) In hanc quoque conditionem consensere iu-
 venes. Traiecto Tanai, tridui viam a Tanai versus
 orientem progressi sunt, et tridui item viam a Maeo-
 tide palude versus septemtrionem; et postquam in
 eum locum venerunt, ubi etiam nunc habitant, ibi
 sedes ceperunt. Atque ab illo tempore vetustam vi-
 tae rationem *mulieres Saurematarum* conservarunt;
 simul cum maritis venatum exeuntes, et in bellum
 proficiscentes, eandemque cum viris vestem gestan-
 tes. (117.) Sermone *Saurematae* utuntur Scythico,
 soloece quidem illo utentes inde ab antiquis tempo-
 ribus, quoniam cum non recte didicerant *Amazones*.
 Quod ad nuptias spectat, hoc apud illos institutum
 obstat. Nulla virgo viro nubit, quin prius ex hosti-

δ παλεμίων ἄνδρα ἀποκτείνῃ· αἱ δὲ τῆς αἰσῆος καὶ τελευτῆς γῆραια πρὸς γήμασθαι, οὐδ' ἀνάμνησιν τῶν νόμον ἐκπλήσσει.

Ἐπὶ ταύτων ὡν τῶν καταλεχθέντων ἰσχυρὰ πρὸς βασιλῆας ἀλυσμένους ἀπικείμενα τῶν Σκυθῶν αἱ ἀγγελιοι, ἔλθον ἐφοιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ὅτε αἱ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῃ τῇ ἐκτὲρ πάντῃ κατέστραπται, γέφυρα δὲ ζεύξας ἐπὶ τῷ κύρην τοῦ Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τὴν δὲ τὴν ἡπείρον διαβαῖς δὲ, καὶ καταστρεφόμενος Θρηῆκας, γέφυρᾷ πρὸταμὸν Ἰστρῶν, βουλόμενος καὶ ταῦτα πάντα ὑπὲρ ἐνὶ τῇ ποιήσασθαι. „Τμεῖς ὡς μηδὲν τρέπῃ· ἐκ τοῦ μέσου καταστήματα, περιόχτε ἡμέας δια-
10 „φθαλέντας· ἀλλὰ ταῦτα νόσαντες, ἀπιδάμναι τὸν ἐπὶόντα· οὐκ ἔστι πῦρ αὐτῶν, ἡμεῖς μὲν πειζόμενοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώραν, ἢ μένοντες, ὁμαλοῦν

bus virum quempiam occiderit: suntque apud eos quascunque moriuntur priusquam nupserint, quoniam satisfacere legi non potuerunt.

(1180) Ad horum igitur, quos commemoravi, populorum congregatos reges ubi venire *Seytharum legatis*, edocuerunt eos, *Periarum* regem, postquam in altera continente omnia armis suis subiecisset, ponte in collo Bospori posito in hanc traiecisset continentem; et, subactis Thracibus, Istrum fluvium ponte iungere, hoc consilio ut et haec omnia suam sub potestatem redigat. Nos igitur nequaquam, res vestras a nostris rebus separantes, disperdi nos sinite; sed communi consilio obviam eamus invadenti! Id nisi feceritis; nos, ab illis pressi, aut regione eodemus; aut, manentes, deditionem fu-

„χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμῶν
 „τιμωρεῖν; Ὑμῶν δὲ οὐδὲν ἐπὶ ταύτῃ ἔσται εὐαφρό-
 „τερον. ἤκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ’ ἡμέας 15
 „ἢ αὐ καὶ ἐπὶ ὑμῶν· οὐδ’ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα-
 „ταστρεφάμεν, ὑμῶν ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῶν
 „λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρόμεν· εἰ γὰρ ἐπ’ ἡμέας
 „μούνους ἐστρατηλάτῃς ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε
 „δουλοσύνης βουλόμενος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλ- 20
 „λων ἀπεχόμενον, οὕτω ἵνα ἐπὶ τὴν ἡμετέραν· καὶ
 „ἅπ’ ἐδήλου πᾶσι, ὡς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ
 „ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεὶ τε τάχιστα διέβη τήν-
 „δε τὴν ἡπείρου, τοὺς αἰεὶ ἐμποδὼν γινόμενους ἡμετέ-
 „ραις πάντα· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ’ ἐαυτῷ Θρή- 25
 „κας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῶν ἰόντας πλησιοχώρους Γε-
 119 „τας.“ Ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγγελλομένων, ἔβου-

*ciemus. Quid enim aliud facere possimus, si vos
 opem nobis ferre nolueritis? At non idcirco me-
 lius vobiscum agetur: venit enim Persa non ma-
 gis contra nos, quam contra vos; nec nobis sub-
 acotis contentus, a vobis abstinabit. Magnam vero
 huius rei testimonium proferimus: nam, si adversus
 nos solos arma movisset Persa, ulciscendae su-
 perioris servitutis causâ, oportebat illum ita no-
 stram invadere terram, ut ab aliis populis absti-
 neret; cunctisque declaraturus erat, adversus Scy-
 thas se ducere exercitum, non adversus alios. Nunc
 vero, ex quo in hanc continentem traiecit, conti-
 nuo, quoscumque obviam habet, perdomat om-
 nes. Sane quidem et reliquos suae potestati subie-
 cit Thracas, et nostros finitimos Getas. (119.)*

λεύοντο εἰ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἡκατὲς. καὶ
σφειν ἐσχίσθησαν αἱ γυνῆμαι· ὁ μὲν γὰρ Γέλωνος,
καὶ ὁ Βουδίνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, κατὰ ταῦτ' ὁ γι-
5 νόμανοι, ὑπεδέξαντο Σκύθῃσι τιμωρήσων· ὁ δὲ Ἀγά-
θυστος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Με-
λαγχλαίνων καὶ Ταύρων, τὰδ' Σκύθῃσι ὑπεκρίναντο·
,,Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρ-
,,σας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, ταύτων δέονοι τῶν νῦν
10 ,,δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὄρθα, καὶ ἡμεῖς
,,ὑπακούσαντες, ταῦτ' ἂν ὑμῖν ἐπρῆσσομεν. νῦν δὲ
,,ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, αὐτῶν ἡμεῖς,
,,ἐπεκρατέετε Περσῶν, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ Θεὸς πα-
,,ρείδου· καὶ ἐκείνοι, ἐπὶ σφειας αὐτὸς Θεὸς ἐγείρει,
15 ,,τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδούσι. ἡμεῖς δὲ αὐτὴν τι τότε ἡδι-

Haec quum *Scythae* exposuissent, deliberarunt reges qui ex praedictis populis convenerant. Divisae autem fuerunt eorum sententiae: nam *Gelonus* quidem, et *Budinus*, et *Sauromata*, idem sentientes, opem ferendam *Scythis* receperunt; *Agathysus* vero, et *Neurus*, et *Androphagus*, et *Melanchlaenorum* *Taurorumque* reges, haecce *Scythis* responderunt. Nisi vos priores iniuriâ adfecissetis *Persas*, bellique fecissetis initium, recte utique videremini precari quae precamini, dicereque quae dixistis; et nos precibus vestris morem gerentes, eadem (quae hi vobis recipiant) praestituri vobis eramus. Nunc vero vos, absque nobis, illorum terram invasistis, et imperium in *Persas*, quamdiu Deus vobis permisit, obtinuistis: et illi nunc, ab eodem Deo excitati, paria vobis reddunt. At nos neque tunc

31a HERODOTI HISTOR. IV.

„πῆσασιν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδὲν, οὔτε νῦν πρότε-
 „ροι πενησόμεθα ἀδικεῖν. Ἦν μέντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν
 „ἡμετέραν, ἀρξή τε ἀδικᾶσαν, καὶ ἡμεῖς οὐ παυσόμεθα.
 „μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μνησόμεν παρ' ἡμῶν αὐτοῖσι.
 „ἤκειν γὰρ δοκέμεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' 20
 „ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίας γενομένους.“

120 Ταῦτα αἰς ἀπενεχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἰβαν-
 λούστο θυμαχίην μὲν μεθ' ἑμὴν ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμ-
 φαντός, ὅτι δὴ σφι οὗτοι γε σύμμαχοι οὐ προσεγί-
 νοντο· ὑπεξέοντες δέ, καὶ ἐπεξελαύνοντες, τὰ Φρέα-
 τα, τὰ παρὲξ ἰοῦσι αὐτοῖ, καὶ τὰς κρήνας συγχοῦν, τὴν 5
 πόλιν τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρέψαν, διχοῦ σφέας διελόντες.
 καὶ πρὸς μὲν τὴν μὴν τῶν μοιρέων, τῆς ἰβασίλας

CXIX. 18. παυσόμεθα nostra de coniect. Alii vulgo πιωόμεθα:
 unus cod. οἰσόμεθα.

*iniuriā ulli adfecimus hos viros, neque pānc prio-
 res iniuriā illōs lacessere conabimur. Quod si ta-
 men nostram etiā terram invadere hostis volue-
 rit, et iniuriarum fecerit initium, ne nos quidem
 otiosi sedebimus: donec autem hoc viderimus, do-
 mi manebimus: nec enim contra nos venisse Per-
 eas existimamus, sed contra eos qui iniuriarum
 fuere auctores.*

(120.) Haec ubi ad se relata Scythae audire, de-
 creverant iustam quidem ex aperto pugnam nullam
 conserere, quoniam hi sibi armorum socii non acco-
 derent; sed, recedentes et armenta retro agentes,
 puteos qua praeterirent et fontes obstruere, herbam-
 que e terra natam addere, bifariam sese partientes.
 Et alteram quidem partem, quam duceret rex Scopa-

Σκώπασις, προσχωρέων Σαυρομάτας· ταύτους μὲν δὴ
 ὑπάγειν, ἣν ἐπὶ τοῦτο τρέφεται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Τα-
 10 καῖδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφύγον-
 τας· ἀπελαύνοντες τε τοῦ Πέρσιω, ἐπιόντας διώκων.
 αὕτη μὲν σφι μίη ἦν μοῖρα τῆς βασιλείης, τεταυγμένη
 ταύτην τὴν ὁδὸν ἥπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασι-
 λῆων, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἦρχε Ἰδάνθυρσος, καὶ τὴν
 15 τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακισ, συνελθούσας εἰς ταῦτο,
 καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγινομένων, ἡμέρης
 καὶ τούτους ὁδῶν προέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξάγειν,
 ὑπιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα
 μὲν νυν ὑπάγειν σφέας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειπα-
 20 μένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπο-
 λεμάσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον
 τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἀκόντας ἐκπαιλεμῶσαι. μετὰ

sis, iunctis Sauromatis, recta versus Tanain fluvium
 ad Maeotin paludem, si huc se converteret Persa,
 debere retrogredi; et, quando retro duceret rex,
 illum persequi atque invadere. Haec igitur una pars
 regni [*id est*, regionum Scytharum] hac via, qua
 dixi, collocata erat. Duas autem reliquas Scytharum
 regionum partes, maiorem, cui Idanthysus impera-
 bat, tertiamque cui praeerat rex Taxacis, iunctas
 inter se et cum Gelonis atque Budinis, similiter, unius
 diei itinere inter se et Persis interiecto, debere retro-
 gredi, et ea facere quae decreta essent. Hos igitur
 primum recta versus eorum ditionem recipere sese
 debere, qui societatem ipsis negarent, quo hos etiam
 bello implicarent; (ut, qui nolissent sponte fortunam
 belli subire, inviti bellare cogerentur:.) deinde vero

- δὲ τοῦτο, ὑποστρέφειν εἰς τὴν σφετέρην, καὶ ἐπιχει-
 121 ρεῖν, ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη. Ταῦτα οἱ Σκυθαὶ
 βουλευσάμενοι, ὑπηγίαζον τὴν Δαρείου στρατιὴν, προ-
 δρόμους ἀποστέλλαντες τῶν ἵππεων τοὺς ἀρίστους. τὰς
 δὲ αἰμάξας, ἐν τῇσι σφι διαιτᾶτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ
 γυναῖκες πᾶσαι, καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν, ὅσα 5
 σφι εἰς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑπολυπόμενοι, τὰ
 ἄλλα ἅμα τῇσι αἰμάξῃσι προέπιμψαν, ἐντυλάμενοι
 αἰεὶ τὸ πρὸς βορέαν ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ προκοιμᾶτο.
 122 Τῶν δὲ Σκυθῶν οἱ πρόδρομοι ὡς εὔρον τοὺς Πέρ-
 σας ὅσον τε τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ
 Ἰστροῦ, οὗτοι μὲν τούτους εὐρόντες, ἡμέρης ὁδῶ προέ-
 χοντες, ἰστρατοπέδευοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς Φυόμενα
 λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἐπιφανῆσαν τῶν 5
 Σκυθῶν τὴν ἵππον, ἐπήϊσαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπα-

in suam ditionem sese convertere, et adgredi hostem, si deliberantibus ita videretur. (121.) His ita delibe-
 ratis, *Scythae* exercitui *Darii* obviam sunt progressi,
 praecursoribus praemissis equitibus praestantissimis.
 Plaustro vero, in quibus vitam agebant liberi eorum
 uxoresque, et pecora omnia, praeterquam quot ad
 victum sufficebant, tot relictis, caetera simul cum
 plaustis dimiserunt, dato mandato, ut versus septem-
 trionem continuo agerent. Haec igitur ita in tuto col-
 locabant.

(122.) Antecursores *Scytharum* postquam *Persas*
 repererunt tridui itinere ab Istro progressos, unius
 diei itinere ab illis distantes castra posuerunt; et,
 quidquid progignit terra, id omne comminuerunt.
Persae vero, ut *Scytharum* equitatum viderunt sibi
 comparentem, vestigia eorum legentes progressi sunt,

γόντων· καὶ ἔπειτα, πρὸς γὰρ τὴν μὴν τῶν μοιρέων
 ἴδυσαν, οἱ Πέρσαι ἰδὼντες πρὸς ἡῶ τε καὶ τοῦ Τα-
 ναΐδος. διαβάτων δὲ τούτων τὸν Ταναΐν ποταμὸν, οἱ
 10 Πέρσαι ἐπιδιαβάτες ἰδὼντες εἰς τὸ τῶν Σαυροματίων
 τὴν χώραν διαξιπθόντες, ἀπίακοντο εἰς τὴν τῶν Βουδίνων.
 Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἤσαν διὰ τῆς Σκυθι- 123
 κῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν
 σπείσθαι, ἅτε τῆς χώρας ἐούσης χέρσου. ἐπὶ τε δὲ
 εἰς τὴν τῶν Βουδίνων χώραν ἐσέβαλον, ἐνθαῦτα δὲ ἐν-
 5 τυχάντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελειπόμενοι τῶν Βουδί-
 νων, καὶ κακωνομένου τοῦ τείχους πάντων, ἐνέπρησαν
 αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἶποντο αἰεὶ τὸ πρὸςω κα-
 τὰ στίβον· εἰς ὃ διαξιπθόντες ταύτην, εἰς τὴν ἐρήμην ἀπί-
 κοντο. ἡ δὲ ἐρήμος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν,

quum quidem illi continuo retro cederent. Erant autem hi, contra quos iter suum Persae dirigebant; una illa Scytharum pars, quam supra commemoravi; itaque eodem deinde orientem versus, et versus *Tanain*, sunt persecuti. Et postquam Tanain fluvium hi traiecerunt, Persae item trajecto fluvio eos sunt persecuti; donec, peragrata *Sauromatarum* ditione, in *Budinorum* regionem pervenerunt. (123.) Quamdiu igitur per Seythicam et Sauromatidem terram iter *Persae* faciebant; nihil quod vastare possent repere-
 runt, quippe in arida et inculta terra. Postquam vero *Budinorum* ingressi sunt regionem, lineam ibi urbem offendentes, a Budinis desertam, et omnibus rebus vacuum, incenderunt. Dum vero hoc agebant, continuo per tritam viam ulterius progrediebantur, donec in terram prorsus desertam pervenerunt. Si-

κείται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας. εἰῶσα πλῆθος 10
 ἑπτά ἡμερῶν ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται
 οἰκεῖνσι ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν τέσσαρες μεγάλοι ῥέον-
 τες διὰ Μαμητῶν ἐκδιδοῦσι εἰς τὴν λίμνην τὴν καλο-
 μένην Μαιήτιν· τοῖσι οὐνόματα κείται τάδε, Λύκος,
 124 Ὀαρος, Τάταις, Σύργης. Ἐπεὶ ἂν ὁ Δαρεῖος ἦλθε 15
 εἰς τὴν ἐρήμον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ὤρυσεν τὴν στρα-
 τὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὀάρῳ. τοῦτο δὲ παήσας, ὡς πάλαι
 χεα ἐτάχθη μεγάλα, ἴσταν αἶψ' ἀλλήλων ἀπέχοντα,
 σταδίους ὡς ἐξήκοντα μάλιστα καὶ τῶν ἔτι εἰς ἐμὲ τὰ 5
 ἐρείπια σῶα ἦν. Ἐν ᾧ δὲ αὗτος πρὸς ταῦτα ἐγράπτετο,
 οἱ διακόμενοι Σκυθαὶ περπαλόντες τὰ κατύπερθε, ὑπέ-
 στρεφον εἰς τὴν Σκυθικὴν. αἰφανισθέντων δὲ τούτων τὸ

CXXIII. 15. Σύργης. *Alibi apud Nostrum "Τργης, et sic h. l. ed. Schaeff.*

tum est autem hoc desertum, a nullis prorsus homi-
 nibus habitatum, supra Budinorum regionem, patet-
 que in septem dierum iter. Super eo deserto habitant
Thysaagetae: quorum ex terra quatuor exeunt mag-
 na flumina, quae postquam per Maeotas fluxere, in
 Maentin paludem, quae vocatur, sese exonerant: no-
 mina horum fluminum sunt *Lycus*, *Oarus*, *Tatais*,
Syrgis. [sive, *Hyrgis*.] (124.) *Darius*, postquam
 in desertum pervenit, omisso cursu, ad flumen *Oa-*
rum stativa habuit: ac per id tempus octo magna
 castralla munivit, paribus intervallis a se invicem
 distantia, sexaginta circiter stadia; quorum non etiam
 nunc aetate superfuerunt ruinae. Dum ille in his
 erat occupatus, interim *Scythae*, quos erat persecu-
 tus, circumitis locis superioribus, in *Scythiam* sunt

παρέσαν, αἷς οὐκέτι ἐφαιπάζοντό σφι, οὕτω δὲ ὁ Δα-
10 ρίος τέχνη μὲν ἐκίνα ἡμέτερα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ὑπο-
στρέψας ἤτε πρὸς ἐσπέρην· δακρύων τούτους τε πάντας
τούς Σκύθας ἴκαι, καὶ πρὸς ἐσπέρην σφῆας φεύγων.

Ἐλαύνον δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, αἷς ἐς τὴν 125
Σκυθικὴν ἀπίκητο, ἐπέκυρε ἀμφοτέρωσι τῆσι μείζονι
τῶν Σκυθῶν· ἐντυχὼν δὲ, ἐδίωκε ὑπερφέροντας ἡμέ-
ρης ὁδῶ. καὶ, οὐ γὰρ αἰέε ἐπιπλὼν ὁ Δαρῖος, οἱ Σκυ-
5 θαι κατὰ τὰ βαβουλευμένα ὑπέφωγον ἐς τῶν ἀπει-
παμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην· πρώτην δὲ, ἐς τῶν
Μελαγχλαίων τὴν γῆν. αἷς δὲ ἐσβαλόντες τούτους
ἐτάραξαν οἷ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ
Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. παραχθέν-

reversi. Qui quum prorsus ex conspectu essent re-
moti, nec usquam amplius comparerent, ita *Darius*,
castellis illis imperfectis relictis, retrogressus est, iti-
nere ad occidentem converso. Putabat enim, hos esse
universos *Scythas*, et occidentem versus profugere.

(125.) Magnis itineribus cum exercitu profectus
Darius, ut in Scythicam terram pervenit, incidit in
iunctas duas alteras *Scytharum* partes: quas ibi na-
ctus, persecutus est ita, ut illi, sese recipientes, sem-
per unius diei itinere ipsum antecederent. Quumque
instare eis *Darius* non intermitteret, *Scythae*, ut ini-
tio decreverant, in illorum regum ditionem se rece-
perunt, qui armorum societatem illis negaverant; et
primum quidem in Melanchlaenorum terram. Quos
quum tumultu replerent et *Scythae* et *Persae*, ter-
ram illorum ingressi; mox in *Androphagorum* regio-
nem *Scythae* illis praeciverunt: et horum quoque

316 HERODOTI HISTOR. IV.

των δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ἐπὶ τὴν Νευρίδα· ταρασ- 10
 σομένων δὲ καὶ τούτων, ἤσαν ὑποφύγοντες εἰς Σκύ-
 θαι εἰς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγαθύρσοι δὲ ὁρῶντες καὶ
 τοὺς ὁμοῦρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθίων, καὶ τεταρα-
 γμένους, πρὶν ἢ σφί ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πύμ-
 ψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθησι μὴ ἐπιβαίνειν 15
 τῶν σφετέρων αὐρῶν· προλέγοντες αἰς, εἰ πευρήσοντας
 ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθύρ-
 σοι μὲν προείπατες ταῦτα, ἐβοήθειον ἐπὶ τοὺς αὐροὺς,
 ἐρύκειν ἐν νῶ ἔχοντες τοὺς ἐπιόντας. Μελαγχλαῖνοι δὲ
 καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περ- 20
 σέων ἅμα Σκύθησι, οὔτε πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο, ἐπι-
 λαβόμενός τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέαν
 εἰς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι· οἱ δὲ Σκύθαι εἰς μὲν τοὺς
 Ἀγαθύρσους οὐκέτι, ἀπείπαντας, ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ

rebus perturbatis, in Neuridem tetram se receperunt:
 denique, his concussis, Agathyrsos Scythae subter-
 fugientes petivere. *Agathyrsi*, finitimos fugere vi-
 dentes et exagitatos a Scythiis, praecone misso, prius-
 quam suam ditionem *Scythae* invaderent, edixerunt
 illis, intra fines suos ne pedem ponerent: praedixe-
 runtque, si invadere conarentur, secum prius fore
 armis decertandum. His per praekonem praedictis,
 ad fines suae ditionis praesto fuerunt, constitutum
 habentes prohibere invadentes. Melanchlaeni vero et
 Androphagi et Neuri, Persis simul cum Scythiis ir-
 rumpentibus, ne fortunâ quidem armorum tentatâ,
 obliti minarum, continuo ulterius in desertum ter-
 riti turbatique profugerant. *Scythae* vero, ab Aga-
 thyrsis prohibiti, horum ditionem iam non sunt in-

25 τῆς Νευρίδος χώρας εἰς τὴν σφετέρην· καταγύντο τοῖσι
Πέρσαι.

Ὡς δὲ παλλὸν τεῦτο ἔχοντες, καὶ οὐκ ἐπαύτο, 126

πέμψας Δαρίως ἑπτά παρα τὸν Σκυθῆαν βασιλῆα
Ἰδάνθυρα, ἔλεγε τάδε· „Δαμόνι· ἀνδρῶν, τί Φεύ-

3 γεις αἰὶ, ἔξόν τοι τῶνδε τὰ ἑτέρα ποίειν; εἰ μὲν

5 γὰρ ἀξίόχρεος δοκέω εἶναι σιωτῶν, τοῖσι ἐμῶσι πρὴ-

„γμασι ἀντιπῶναι· σὺ δὲ στᾶς τε καὶ παυσάμενος

„πλάνης μάχεσθαι· εἰ δὲ συγγνώσκεις εἶναι ἥστων,

32 σὺ δὲ καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δισπότη

33 τῷ σῶ δῶρα φέρον· γῆν τε καὶ ὕδωρ· ἔλθ' εἰς λό-

34 γους.“ Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθῆαν βασιλεὺς Ἰδάνθυρ 127

35 εὖτε ἔλεγε τάδε· „Οὕτω τὸ ἐμὸν ἔχει, ὦ Πέρσαι· ἐγὼ

36 οὐδένα καὶ ἀνθρώπων δέσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον,

37 οὔτε νῦν σε Φεύγω· οὐδέ τι κωτερόν ἐμὶ ποιήσας νῦν

gressi, sed ex Neuride terra in suam Persis prae-
verunt.

(126.) Ita quum tempus extraheretur, neque finis
nullus adparetur, Darius, misso ad Idanthyrsum Scy-
tharum regem equito, haec ei dixit: Male feriate
homo, cur fugis semper, cum tibi liceat duorum
utrum libuerit facere? Quod si enim satis virium
tibi videris habere ad resistendum meis rebus, siste
gradum, et desinens vagari pugnam committe. Sin
tibi conscius es esse inferior, etiam sic vagari de-
sine; et domino tuo dona ferens terram et aquam,
ita colloquium veni. (127.) Ad haec Scytharum
rex Idanthyrsum haec respondit: Ita mihi res habet,
Persae: equidem nullum umquam hominem me-
moris fugi, nec ante hoc tempus, nec nunc te fe-

318 HERODOTI HISTOR. IV.

5
 10
 15
 20
 25
 30
 35
 40
 45
 50
 55
 60
 65
 70
 75
 80
 85
 90
 95
 100
 105
 110
 115
 120
 125
 130
 135
 140
 145
 150
 155
 160
 165
 170
 175
 180
 185
 190
 195
 200
 205
 210
 215
 220
 225
 230
 235
 240
 245
 250
 255
 260
 265
 270
 275
 280
 285
 290
 295
 300
 305
 310
 315
 320
 325
 330
 335
 340
 345
 350
 355
 360
 365
 370
 375
 380
 385
 390
 395
 400
 405
 410
 415
 420
 425
 430
 435
 440
 445
 450
 455
 460
 465
 470
 475
 480
 485
 490
 495
 500
 505
 510
 515
 520
 525
 530
 535
 540
 545
 550
 555
 560
 565
 570
 575
 580
 585
 590
 595
 600
 605
 610
 615
 620
 625
 630
 635
 640
 645
 650
 655
 660
 665
 670
 675
 680
 685
 690
 695
 700
 705
 710
 715
 720
 725
 730
 735
 740
 745
 750
 755
 760
 765
 770
 775
 780
 785
 790
 795
 800
 805
 810
 815
 820
 825
 830
 835
 840
 845
 850
 855
 860
 865
 870
 875
 880
 885
 890
 895
 900
 905
 910
 915
 920
 925
 930
 935
 940
 945
 950
 955
 960
 965
 970
 975
 980
 985
 990
 995

gio. Neque nunc novum quidpiam facio, aut aliud,
 quam quod in pace facere assuevi. Quid sit vero
 quod non continuo pugnam tecum committam, id
 quoque tibi declarabo. Nec oppida sunt nobis, nec
 culta arva, quibus metuentes ne capiantur aut va-
 stentur, properemus pugnam vobiscum conserere.
 Sin cupis quamprimum eo venire, sunt nobis pa-
 tria sepulcra: agile, haec indagate, et reperta dis-
 turbare tentate; tunc cognoscetis, utrum pro so-
 pulcris pugnaturi simus vobiscum, an non pugna-
 turi. Prius vero, quam nobis ratio suaserit, pug-
 nam tecum non conseremus. Et haec quidem de
 pugna dicta sunt. Dominos autem meos solos du-
 co esse Iovam, meum progenitorem, et Vestam,
 Scytharum reginam. Tibi autem, loco terrae et
 aquae quae tu dona postulas, ea dona mittam quae

„σὺ πρῶτον εἰλβῶ· αὐτὴ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἔφησας
20 „εἶναι ἐμὸς, κλαίειν λέγει.“ (Τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυ-
θῶν ῥῆσις.) Ὁ μὲν δὲ κρηρὺς οἰχράκει ἀγγελίαν ταῦ-
τα Δαρείῳ.

Οἱ δὲ Σκυθῶν βασιλεῖς, ἀκούσαντες τῆς δουλο- 128
σύνης τοῦ οὔνομα, ὀργῆς ἐπλήσθησαν, τὴν μὲν δὲ μετὰ
Σαυροματίων μάχην ταχθεῖσαν, τῆς ἡρχῆς Σκοῦπασις,
πέμπουσι, Ἰωσι καλεῖσθαι ἐς λόγους ἀπακίσθαι τοῦ-
5 τισι, αἱ τὸν Ἰστρον ἐξωγμένον ἐφρούρουσιν αὐτῶν δὲ τοῖσι
ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανῶν μὲν μακρῇ Πέρσας, σῖ-
τα δὲ ἐκάσποτε ἀναιρομένοισι ἐπιτίθασθαι. νυμῶντες
ὦν σῖτα ἀναιρομένους τοὺς Δαρείου, ἐποίουν τὰ βεβου-
λευμένα. ἡ μὲν δὲ ἔκπρος τὴν ἔκπρον αἰὶ τρέπισκε ἡ τῶν
10 Σκυθῶν· οἱ δὲ τῶν Περσῶν ἀπὸ τῆς Φεύγοντες ἐστὶ-

*ad te mitti decet. Pro eo vero, quod dominum te
meum esse dixisti, in malam rem te iubeo abi-
re. (Hoc est, quod vulgo dicunt, Scythicum dictum.)*
Istud igitur responsum praeo ad *Darium* retulit.

(128.) Reges vero *Scytharum*, audito servitutis
nomine, iram non tenere. Igitur illud suorum ag-
men, cui iuncti Sauromatae erant, quod sub Sco-
pasis erat imperio, ad Istrum mittunt, dato man-
dato ut Ionibus in colloquium veniant his, qui pon-
tem in Istro positum custodiebant. Eis vero qui re-
linquebantur placuit, non amplius circumducere Per-
sas; sed, quoties cibum caperent, de improvise in eos
impetum facere. Observantes igitur illos cibum co-
pientes, quae decreverant, exsequebantur. Et equi-
tatum quidem constanter in fugam vertebat Scytharum
equitatus; et Persarum equites fugā in pedites in-

πιπτον ἐς τὰν πεζὴν. αἱ δὲ πεζὲς αἱ ἐπικούρει· αἱ δὲ
 Σκύθαι ἰσχυράζαντες τὴν ἵππον, ὑπέστραφον, τὸν πε-
 ζὸν Φεβεύμενοι. ἐπαυῶντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλη-
 129 σίας προσβολαῖς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε
 ἦν σύμμαχον, καὶ τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίχον, ἐπιτιθεμέ-
 νοισι τῷ Δαρείῳ στρατοπέδῳ, θάματα μέγιστον εἶναι
 τῶν τε ὄνων ἢ Φωνῇ, καὶ τῶν ἡμίονων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ
 ὄνον οὔτε ἡμίονον γῆ ἢ Σκυθικῇ φέρει, ὥς καὶ πρότερον 5
 μοι δεδήλωται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρα τὸ
 παραπαν οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχρα. ὑβρί-
 ζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐτάρασσαν τὴν ἵππον τῶν Σκυθῶν
 παλλάκις, δὲ, ἐπιλαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, μεταξὺ
 ὅπως ἀκούσκειαν αἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς Φωνῆς, ἐτάρασ- 10
 σκτό τε ὑπέστραφόμεναι, καὶ ἐν θάματι ἴσπερ, ἔρδαι
 ἰστάντες τὰ ὦτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον Φωνῆς

cidebant. Tum vero suppetias veniebat peditatus: et
 Scythae, postquam equites hostium in pedites reiece-
 rant, recedebant, peditatum metuentes. Similes vero
 impressiones noctu etiam Scythae faciebant. (129.)
 Erat tunc Persis utilis, Scythiis vero inimica, Darii
 castra adgredientibus, res dictu mira admodum; nem-
 pe vox asinorum, et mulorum species. Etenim nec
 asinum nec mulum fert Scythica terra, quemadmo-
 dum supra etiam demonstratum est: nec est om-
 nino in universa Scythica regione aut asinus aut mu-
 lus, propter frigora. Igitur lascivientes asini terri-
 tabant equitatum Scytharum: saepeque, dum in Per-
 sas impetum faciebant Scythae, equi audientes in-
 terim vocem asinorum, consternati avertabantur, et
 mirabundi erigebant aures, ut qui numquam antea

τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμ-
κρόν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου.

Οἱ δὲ Σκύθαι, ὅπως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβη- 130
μένους, ἵνα παραμένοιν τε ἐπὶ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ, καὶ παραμένοντες ἀνιῶατο, τῶν πάντων ἐπιθευέες
ἐόντες, ἐποίουν τοιαύτῃ. ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέ-
δρων αὐτῶν καταλίποιεν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν
ὑπεξήλαινον εἰς ἄλλον χώρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπιλ-
θόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπή-
ροτο ἂν τῷ πεποιμένῳ. Πολλάκις δὲ τοιούτου γινο- 131
μένου, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀπορίῃσι εἶχετο· καὶ οἱ Σκυ-
θῆαν βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἐπεμπον κήρυκα, δῶ-
ρα Δαρεῖῳ φέροντα, ὄρνιθ' αἰ, καὶ μῦν, καὶ βάτρα-
δ' αἰ, καὶ οἷστους πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶ-

vel vocem talem audivissent, vel speciem vidissent.
Et haec quidem res pauxillum quidpiam ad belli
fortunam conferebat.

(130.) *Scythae* quum subinde magnos motus fieri
in castris Persarum [veluti reditum parantium] ob-
servarent; quo illi diutius in *Scythia* manerent, ibi-
que manentes penuriâ rerum omnium premerentur,
hocce fecerunt. De pecoribus suis idemtidem non-
nulla cum pastoribus relinquebant, et ipsi se retro in
aliu locum paulisper recipiebant. Tum *Persae*, im-
petu facto, capiebant pecora, et praedâ factâ exulta-
bant. (131.) Id quum saepius fieret, ad extremum
Darius, quid consilii caperet, incertus haerebat. Quod
ubi animadverterunt *Scytharum* reges, praeconem
ad eum miserunt dona ferentem, avem et murem et
ranam et quinque sagittas. Haec adferentem dona

322 HERODOTI HISTOR. IV.

ρα ἐπειρώτουν τὸν νόον τῶν διδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν εἶφη
οἱ ἐπιστάλθαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάσ-
σισθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι,
γινῶναι τὸ ἐθέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες
132 αἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη
ἦν, Σκύθας ἑαυτῷ δίδοναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν
τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζων τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν γῇ γίνεται,
καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βάρραχος δὲ
ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ οἰστοὺς, 5
ὡς τὴν ἑαυτῶν αἰκὴν παραδιδούσι. αὕτη μὲν Δαρεῖω
ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. Συνεστήκει δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ
ἡ Γοβριῶ, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἐνός, τῶν τὸν Μά-
γον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν· „Ἦν μὴ
„ὄρνιθες γινόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανόν, ὡς Πέρ- 10

interrogarunt *Persae*, quanam esset mens mittentium; et ille respondit, *nihil aliud sibi mandatum fuisse, nisi ut his datis quamprimum abiret: ipsos autem Persas, si sapientes essent, cognoscere iussit, quidnam ista dona significarent.* Quo audito responso, consultabant inter se *Persae*. (132.) Et *Darii* quidem sententia erat, *Scythas sese et terram et aquam ipsi tradere: id quod inde colligebat, quod mus in terra viveret, eodem fructu atque homo vescens, rana vero in aqua viveret, avis autem similis admodum esset equo; denique tela illos tradere, tamquam suam fortitudinem.* Hanc *Darius* sententiam dixerat. Cui opposita erat *Gobriae* sententia, unius e septem viris qui *Magos* oppresserant. Is coniectabat, dona illa haec significare: *Nisi aves facti, o Persae, in coelum evolaveritis, aut in mures con-*

„σαι, ἡ μῦες γινόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἡ
„βάτραχοι γινόμενοι εἰς τὰς λίμνας ἐσπηδήσητε, οὐκ
„ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλ-
„λόμενοι.“ Πέρσαι μὲν δὴ αὐτὰ τὰ δῶρα εἶκαζον.

Ἡ δὲ Σκυθῶν μίη μοῖρη ἡ ταχθεῖσα πρότερον μὲν 133
παρὰ τὴν Μαῖῃτιν λίμνην Φρουρεῖν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν
Ἰστρον Ἰωσι εἰς λόγους ἐλθεῖν, ὥς ἀπῆκετο ἐπὶ τὴν γέ-
Φυραν, ἔλεγε τὰδε: „Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν
5 „ἤκομεν Φέροντες, ἥνπερ γε ἐθέλητε ἐσακούειν. πυκ-
„θανόμεθα γὰρ, Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα
„ἡμέρας μούνας Φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ
„μὴ παραγινόμενου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσ-
„σεσθαι εἰς τὴν ὑμετέραν. νῦν ὦν ὑμεῖς τὰδε ποιεῦντες,
10 „ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ πρὸς
„ἡμέων τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες, τὸ

*versi subeatis terram, aut ut ranae in paludes in-
silieritis, salvi hinc non revertemini, hisce sagit-
tis confixi. In hunc igitur modum dona illa Persae
interpretabantur.*

(133.) Interim una illa *Scytharum* pars, cui antea
mandatum fuerat, ut ad *Maeotidem* paludem custo-
diam agerent, nunc vero, ut *Ionibus* ad *Istrum* in
colloquium venirent, ubi ad pontem pervenere, haec
ad eos verba fecerunt: *Viri Iones, venimus liberta-
tem vobis adferentes, si quidem audire nos volue-
ritis. Cognovimus enim, mandasse vobis Darium,
nonnisi sexaginta dies custodire pontem, hisque
elapsis, si intra id tempus ille non adfuerit, in
patriam vestram abire. Nunc igitur, si hoc quod
vobis edicimus feceritis, extra culpam et apud*

„ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε.“ Οὗτοι μὲν νῦν, ὑπο-
δεξαμένων Ἰώνων ποιήσιν ταῦτα, ὀπίσω τὴν ταχίστην
ἐπείγοντο.

- 134 Πέρσῃσι δὲ, μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ,
ἀντιτάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ καὶ ἵπ-
ποισι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύ-
θῃσι λαγὸς εἰς τὸ μέσον διῆξε· τῶν δὲ ὡς ἕκαστοι ὥρεον
τὸν λαγὸν, ἰδὼσιν. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθίων, καὶ 5
βοῇ χρωμένων, εἶρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν
Θόρυβον· πυθόμενος δὲ σφίαις τὸν λαγὸν διακόντας,
εἶπε ἄρα πρὸς τοὺς περ ἐώθει καὶ τὰ ἄλλα λέγειν·
„Οὔτοι ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσιν· καὶ μοι
„νῦν φαίνεται Γοβρύης εἶπαι περὶ τῶν Σκυθικῶν δαί- 10
„ραν ὀρθῶς. ὡς ὦν οὕτως ἤδη δοκούντων καὶ αὐτῶ μοι

*illum eritis, et apud nos: ad constitutum diem
manete, eoque elapso discedite. Haec quum se fa-
cturos Iones essent polliciti, ocyus illi retro se pro-
ripuerunt.*

(134.) Reliqui *Scythae*, postquam dona, quae di-
ximus, ad Darium miserant, instructis peditibus equi-
tibusque in aciem sunt progressi, tamquam praeli-
um commissuri. Quibus iam in acie stantibus, quum
forte lepus in medium prosiluisset, ut quisque lepo-
rem conspexit, ita eum persequi coepit. Turbatis ita-
que illorum ordinibus, et orto clamore, caussam
Darius quaesivit huius tumultus, qui apud hostes
ortus esset. Quos ubi comperit leporem persequi,
dixit ad hos cum quibus et aliās communicare ser-
mones consueverat: *Nimum nos hi viri contem-
punt: ac mihi nunc plane videtur, de Scythicis*

„ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅπως ἀσφαλῆως ἡ κομ-
 „δὴ ἡμῖν ἔσται τὸ ὀπίσω.“ Πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε·
 „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην
 25 „τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δὲ, μᾶλλον
 „ἐξέμαθον, ὅρῳσιν αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. Νῦν ὦν
 „μοι δοκέει, ἐπὴν τάχιστα νῦξ ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας
 „τὰ πυρὰ, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐώθαμεν ποιεῖν, τῶν στρα-
 „τιωτῶν τοὺς ἀσθενεστάτους εἰς τὰς τалаπωρίας ἐξα-
 30 „πατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πάντα καταδήσαντας,
 „ἀπαλλάσσεισθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἰθῦσαι
 „Σκύθας λύσαντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἴωσι δό-
 „ξαι τὸ ἡμέας οἷόν τε εἶναι ἐξαργάσασθαι.“ Γοβρύης
 μὲν ταῦτα συνεβούλευε. Μετὰ δὲ, νῦξ τε ἐγένετο, 135
 καὶ Δαρῆιος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ. τοὺς μὲν καμα-

*donis recte Gobryam iudicasse. Quoniam igitur
 me quoque iudice haec ita se habent, bono consi-
 lio opus est, quo tutus nobis hinc sit receptus.
 Ad haec Gobryas: Rex, inquit, mihi quidem satis
 etiam auditu cognita erat horum hominum pau-
 pertas: nunc vero, postquam in eorum terram ad-
 veni, magis etiam cognovi, videns quo pacto nos
 ludibrio habeant. Itaque mihi sic faciendum vide-
 tur: quamprimum nox aderit, incensis ignibus
 sicut aliàs facere consuevimus, deceptis eis ex mi-
 litibus qui ad tolerandos labores nimis infirmi
 sunt, et adligatis asinis omnibus, hinc abeundum,
 priusquam aut Scythae ad Istrum pergant pontem
 rescissuri, aut Iones etiam consilium aliquod,
 quod nos perdat, capiant. Haec Gobryas suasit.
 (135.) Deinde, ut nox adfuit, eodem consilio Da-*

326 HERODOTI HISTOR. IV.

τηρούς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἦν ἐλάχιστος ἀπολλυμένων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέλιπε αὐτοῦ ταύτη ἐν τῷ στρατοπέδῳ. κατέλιπε δὲ 5 τοὺς τε ἵππους καὶ τοὺς ἀσθενεῖας τῆς στρατιῆς, τῶνδ' εἵνεκεν ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρωποι ἀσθενεῖς μὲν εἵνεκεν καταλίποντο, προφάσιος δὲ τῆσδε δηλαδὴ, αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ ἐπιβήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, οὗτοι δὲ τὸ στρα- 10 τόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον ρυΐατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολειπομένοισι ὑποθέμενος ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας, τὴν ταχίστην ἐπέειπετο ἐπὶ τὸν Ἴστρον. οἱ δὲ ὄνοι, ἐρημωθέντες τοῦ ὀμίλου, οὕτω μὲν δὴ μᾶλλον πολλῶ ἦσαν τῆς Φωνῆς· ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων, 15

136 πάγχυ κατὰ χάριν ἤλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. Ἡμέ-

CXXXV. 9. αὐτὸς μὲν. ὡς αὐτὸς μὲν ed. Reiz. ex probabili coniect.

rius usus est. Morbosos ex militibus, et quorum iacturam minimi faciebat, asinos item omnes relictos, in castris quo loco erant reliquit. Reliquit autem et asinos et infirmos milites hac caussa, ut asini clamorem tollerent: homines autem, infirmitatis quidem caussa relinquebantur; sed species nempe prae-tendebatur, regem cum flore exercitus de improvise adgressurum esse *Scythas*, et hos interim debere castra tueri. Hoc postquam eos qui relinquebantur monuit *Darius*, incensis ignibus, quamprimum ad *Istrum* redire properavit. Tum vero asini, procul a coctu cui adsueverant relictī, multo tumultuosiore rudium edebant; quo audito *Scythae* prorsus existimarunt, suo loco mansisse Persas. (136.) Orta luce,

340, 75.

ρης δὲ γενομένης, γινόντες οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προδεδο-
 μένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χεῖράς τε προτείνοντο τοῖσι
 Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκου-
 5 σαν ταῦτα, τὴν ταχίστην συστραφέντες, αἱ τε δύο
 μοῖραι τῶν Σκυθέων καὶ ἡ μίη, Σαυρομάται τε καὶ
 Βουδῖνοι καὶ Γελωνοὶ, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου. ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἔοντος
 πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ἐδούς οὐκ ἐπισταμένους, ὥστε
 10 οὐ τετρημένων τῶν ὁδῶν τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππέτειω,
 καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένους ἀμαρτόντες
 ἀλλήλων, ἔφθησαν πολλῶ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας
 ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικέμενοι. Μαθόντες δὲ τοὺς Πέρ-
 σας αὐτῶ ἀπιγμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἔον-
 15 τας ἐν τῇσι νηυσὶ „ Ἄνδρες Ἴωνες, αἱ τε ἡμέραι ὑμῶν
 „ τοῦ ἀριθμοῦ διοίχονται καὶ οὐ ποιεῖτέ γε δίκαια, ἐπὶ

qui relictī erant, proditos se esse intelligentes a *Da-
 rio*, manus ad *Scythas* tendebant, ea quae par erat
 dicentes. Quibus illi auditis, propere collectis copiis
 omnibus, et duo illa quae diximus iuncta *Scytharum*
agmina, et unum tertium, et *Sauromatae* et *Budini*
 et *Geloni*, simul omnes persecuti sunt *Persas*, recta
 versus *Istrum* directo itinere. At, quum maior pars
Persici exercitus pedestris esset, nec itinerum esset
 peritus, utpote viis non tritis, *Scythicus* autem exer-
 citus esset equestris, et compendiorum itineris gna-
 rus; accidit, ut a se invicem aberrarent, et multo
 prius *Scythae*, quam *Persae*, ad pontem pervenirent.
 Qui ubi cognoverunt, nondum advenisse *Persas*,
Ionibus, qui in navibus erant, haecce dixere: *Viri*
Iones, *dierum numerus vobis praeteriit: itaque*

„παράμενοντες. ἀλλ', ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμέ-
 „νετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον, τὴν ταχίστην ἄπιτε
 „χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσι τε καὶ Σκύθῃσι εἰδότες
 „χάριν. τὸν δὲ πρότερον ἔοντα ὑμῶν δεσπότην ἡμεῖς 20
 „παραστησόμεθα οὕτω, ὥστε ἐπὶ μηδαμῶς ἔτι ἀνδρά-
 „πους αὐτὸν στρατεύσασθαι,“

- 137 Πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλευόντο. Μιλτιάδῳ μὲν
 τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγέοντος καὶ τυραννεύοντος Χερσο-
 νησιτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἣν γνώμη, πείθεσθαι
 Σκύθῃσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην· Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μι-
 λησίου ἐναντίῃ ταύτῃ, λέγοντος „ὥς νῦν μὲν διὰ Δα- 5
 ρεῖον ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος· τῆς Δαρείου δὲ
 ἀνυμνία καταρθείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε
 ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν· βουλήσε-

*male facitis, quod adhuc manetis. At, quoniam
 huc usque metu mansistis, nunc quidem solvite
 pontem, et ocyus abite, recuperata libertate gau-
 dentes, et diis atque Scythis habentes gratiam. Cum
 illo autem, qui adhuc vester fuit dominus, ita nos
 agemus, ut adversus nullum populum posthac ar-
 ma sit moturus.*

(137.) Super his itaque deliberarunt Iones. Et Mil-
 tiadis quidem Atheniensis, qui dux et tyrannus erat
 Chersonitarum ad Hellespontum, haec erat sententia,
parerent Scythis, et Ioniam liberarent. Cui opposita
 erat Histiaei sententia Milesii, dicentis, *nunc quidem
 unumquemque ipsorum in sua civitate regnare; Da-
 rii vero eversâ potentiâ, nec se Mileti, neque alium
 quemquam ullius civitatis imperium porro posse*

341, 4.

σθαι γὰρ ἐκάστην τῶν πολλῶν δημοκρατέσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύσθαι. Ἰστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀποδεικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύτην τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἰρούμενοι. Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ διαφέροντες τὴν ψῆφον, καὶ ἔόν- 138
τες λόγου πρὸς βασιλῆος· Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι· Δάφνης τε Ἀβυδηνός, καὶ Ἴπποκλος Λαμψακη-
νός, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνός, καὶ Μητρόδωρος Προ-
5 κονήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων
Βυζάντιος· οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπ' Ἰωνίης δὲ, Στράτις τε Χῖος, καὶ Αἰάκης Σάμιος,
καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς, καὶ Ἰστιαῖος Μιλήσιος, τοῦ
ἦν γνώμη ἡ προκειμένη ἐναντίῃ τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων
10 δὲ παρῆν λόγιμος μῦθος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος.

obtineret: fore enim ut quaeque civitas populari uti imperio malit, quam uni parere. Hanc sententiam postquam Histiaeus dixit protinus omnes huic sunt adsensi, quum prius Miltiadis probassent consilium. (138.) Fuere autem hi, qui in illa deliberatione suffragia ferebant, et gratiâ valebant apud Regem: *Hellespontiorum* quidem *tyranni*: Daphnis, Abydenus; Hippoclus, Lampsacenus; Herophantus, Parienus; Metrodorus, Proconnesius; Aristagoras, Cyzicenus; et Ariston, Byzantius: hi ex Hellesponto adfuere. Ex *Ionia* vero: Strattis, Chius; Aeaces, Samius; Laodamas, Phocaeensis; et Histiaeus, Milesius; cuius erat in medium proposita sententia, Miltiadi contraria. Ex *Aeolensibus* unus aderat vir, Aristagoras Cumaeus.

139 Οὗτοι ὦν ἐπεὶ τε τὴν Ἰστιαίου αἰρέοντο γνώμην, ἔδοξε
 σοὶ πρὸς ταύτην τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι· τῆς
 μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἑόντα, λύειν
 δὲ ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι,
 ποιεῦντες μὴδὲν, καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι 5
 καὶ βουλόμενοι διαβῆναι τὸν Ἴστρον κατὰ τὴν γέφυ-
 ραν· εἰπεῖν τε, λύοντας τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυ-
 θικὴν ἔχον, ὥς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθησί ἐστι ἐν
 ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. Μετὰ δὲ,
 ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰστιαῖος, τάδε λέγων· „Αν- 10
 „δρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν
 „ἐπείγεσθε· καὶ τὰ τε ἀπ’ ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦ-
 „ται, καὶ τὰ ἀπ’ ἡμέων ἐς ὑμέας ἐπιτηδέως ὑπηρε-
 „τέεται. ὥς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πέραν, καὶ
 „προθυμίην πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλεύθεροι. 15

(139.) Hi igitur postquam Histiaci probaverant sententiam, haec praeterea et facienda et dicenda decreverunt: pontis quidem partem solvendam, quae Scytharum ripam spectaret, solvendam autem ad teli iactum; quo et facere aliquid viderentur, nihil licet facientes, et ne Scythae tentarent vim adferre et Istrum ponte transire: dicendumque, dum pontis partem ad Scythas spectantem solverent, se omnia facturos quae Scythis grata essent factura. Has condiciones Histiaci sententiae adiecerunt. Deinde nomine omnium *Histiaeus* Scythis haec respondit: *Viri Scythae, utilia et benigna adtulistis, et opportunè properastis. Ut autem, quae a vobis proficiscuntur, benigna sunt; sic et nos vobis studiose morem gerimus. Ut enim videtis, solvimus*

341, 34.

„Ἐν ᾧ δὲ ἡμέας τάδε λύομεν, ὑμίας καιρὸς ἐστὶ δίζη-
 „σθαι ἐκείνους· εὐρόντας δὲ, ὑπὲρ τε ἡμέων καὶ ὑμέων
 „αὐτέων τίσασθαι οὕτως ὥς κείνους πρέπει.“ Σκύβαι 140
 μὲν τὸ δεύτερον Ἰωσι πιστεύσαντες λέγειν ἀληθέα, ὑπέ-
 στρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πά-
 σης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἵτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύ-
 5 θαι ἐγένοντο, τὰς νομάς τῶν ἵππων τὰς ταύτη δια-
 φθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα
 μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως
 ἐξυερεῖν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ, τὰ σφι ἐδόκει ἀριστα
 βεβουλευσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύβαι μὲν
 10 νυν τῆς σφετέρης χώρας τῇ χιλὸς τε τοῖσι ἵπποισι καὶ
 ὕδατα ἦν, ταύτη διεξιόντες, ἐδίζητο τοὺς ἀντιπολέμους,
 δοκέοντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων τὴν ἀπόδρῃσιν ποιέ-
 5/6

*pontem; et omne studium adhibebimus, quo liber-
 tatem recuperemus. Dum vero nos in hoc solvendo
 occupamur, interim commodum fuerit, ut vos
 istos quaeratis; et, postquam repereritis, eam ab
 illis, quam par est, poenam et vestro et nostro
 nomine sumatis. (140.) Tum Scythae, fidem ite-
 rum adhibentes Ionibus, vera eos dicere persuasi,
 reversi sunt, Persas inquisituri; sed iterum tota via,
 qua illi transire, aberrarunt. Cuius erroris ipsi Scy-
 thae caussa fuere, eo quod pascua omnia in illa re-
 gione corruperant, aquasque obstruxerant. Id enim
 ni fecissent; facile, si voluissent, Persas inventuri
 erant: nunc per id ipsum consilium, quod optime a
 se initum putabant, decepti sunt. Scythae igitur per
 ea terrae suae loca proficiscentes quaerebant Persas,
 ubi et pabulum erat equis et aqua, rati per eadem*

σθαι. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἑαυτῶν γεόμενον
 στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν· καὶ οὕτω μόγῃς
 εὖρον τὸν πόρον. Οἷα δὲ νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λε- 15
 λυμένης τῆς γειφύρης ἐντυχόντες, εἰς πᾶσαν ἀρρωδίην
 141 ἀπῆκατο μὴ σφείας οἱ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελειπότες. Ἦν
 δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, Φωνίων μέγιστον ἀν-
 θρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα καταστάντα ἐπὶ τοῦ χι-
 λιοῦ τοῦ Ἰστρου, ἐκέλευε Δαρεῖς καλεῖν Ἰστιαῖον Μι-
 λήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίησε ταῦτα· Ἰστιαῖος δὲ, ἐπακού- 5
 σας τῷ πρώτῳ καλεύσματι, τὰς τε νῆας ἀπάσας πα-
 ρεῖχε διαπορθμεύειν τὴν στρατιήν, καὶ τὴν γέφυραν
 142 ἔζευξε. Πέρσαι μὲν ὦν οὕτω ἐκφυύγουσι· Σκύθαι δὲ
 διζήμενοι, καὶ τὸ δεύτερον ἤμαρτον τῶν Περσέων. καὶ
 τοῦτο μὲν, αἷς ἰόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε
 καὶ ἀνάνδρετάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων·

loca Persas se recipere: at illi eandem viam tenen-
 tes retrogressi sunt, qua prius erant profecti; atque
 ita aegre tandem locum traiectus reppererunt. Quum
 vero noctu advenirent, solutumque offenderent pon-
 tem; gravis eos metus incessit, ne Iones sese dese-
 ruissent. (141.) Erat tunc apud Darium vir Aegyp-
 tius, omnium hominum vocalissimus. Hunc *Darius*
 iussit, in ripa Istri stantem, vocare *Histiaceum Mi-
 lesium*. Quod ubi ille fecit, exaudita prima compel-
 latione Histiacus naves omnes ad traiciendum exer-
 citum expedit, pontemque iunxit. (142.) Atque
 ita Persae effugerunt: Scythae vero, illos inquiren-
 tes, iterum ab eis aberrarunt. Et exinde Scythae *Io-
 nas*, quatenus liberi sunt, *mollissimos et effoemi-
 natissimos omnium hominum* esse iudicant; qua-

5 τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιούμενοι, ἀν-
δράποδα φιλοδόσποτά φασι εἶναι, καὶ ἄδρηστα μά-
λιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθῃσι ἐς Ἰώνας ἀπέριπται.

Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηάκης πορευόμενος, ἀπίκετο ¹⁴³
ἐς Σηοτὸν τῆς Χερσονήσου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη
τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ
Εὐρώπῃ Μεγαβάζον, ἄνδρα Πέρσῃ· τῷ Δαρεῖός κοτε
6 ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὠρμη-
μένου Δαρεῖου· ροιὰς τρώγειν, ὡς ἀνοιξε τάχιστα τὴν
πρώτην τῶν ροιῶν, εἶπετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβα-
νος, ὅτι βούλοισι' ἂν οἱ τοσοῦτο πλῆθος γενέσθαι,
ὅσοι ἐν τῇ ροιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους
10 ἂν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ
τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν

tenus vero de eisdam ut servis verba faciunt, man-
cipia aiunt esse dominis quam maxime dedita et
fidelissima. Haec dicteria in Ionas iactant Scythae.

(143.) *Darius*, per Thraciam profectus, Sestum
in Chersonneso pervenit: unde ipse quidem navibus
in Asiam traiecit, ducem vero exercitus in Europa
reliquit *Megabazum*, virum Persam: cui rex olim
singularem habuerat honorem, hoc in eum verbo
coram Persis dicto. Mala Punica comedere cupiverat
Darius: qui postquam primum aperuit malum, quae-
sivit ex eo frater *Artabanus*, quidnam esset. cuius
tantum sibi numerum esse cuperet, quantus nu-
merus granorum in Punico malo? Cui *Darius* re-
spondit: *Malle se tot numero Artabazos habere,*
quam Graeciam suae potestati subiectam. Haec
in Persis dicens, illum honoraverat: tunc vero eum-

εἶπας ἐτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχον-
 144 τα τῆς στρατιῆς τῆς ἑαυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. Οὗτος
 δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τόδε τὸ ἔπος, ἐλείπετο ἀθά-
 νατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων. γενόμενος γὰρ ἐν
 Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλ-
 χηδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίαν· πυθόμενος δὲ, 5
 ἔφη Καλχηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ὄντας
 τυφλοῦς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίονος παρέοντος κτίζεν
 χώραν, τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗ-
 τος δὴ ὢν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν
 τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέ- 10
 φετο. οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἔρησσε.

145 Τὸν αὖτὸν δὲ τοῦτον χρόνον ἐγίνετο ἐπὶ Λι-
 βύην ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν

dem imperatorem reliquit cum octo myriadibus de
 suo exercitu. (144.) Idem *Megabazus*, quum By-
 zantii agens audiret, *Calchedonios* septemdecim an-
 nis ante Byzantios urbem suam in ea regione, ubi sita
 est, condidisse, verbum dixit, quo dicto immortalem
 apud Hellespontios memoriam sui reliquit: istud
 enim de Calchedoniis ubi audivit, *caecos eo tem-
 pore fuisse*, ait, *Calchedonios: etenim, quum pul-
 crior fuisset locus condendae urbi, turpiorem non
 elegissent, ni caeci fuissent*. Idem igitur Megaba-
 zus, imperator tunc relictus in Hellespontiorum re-
 gione, armis subegit civitates, quæ cum Medis non
 sentiebant.

(145.) Dum hæc ille agebat, per idem tempus alia
 ingens *expeditio in Libyam suscepta* est; cuius caus-
 sam exponam, postquam hæcce prius commemoravero.

τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τὰδε.
 Τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξε-
 5 λασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ Βραυρωνος ληϊσαμέ-
 νων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τουτέων ἐξελασθέν-
 τες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλείοντες ἐς Λακεδαίμονα· ἰζό-
 μνοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμό-
 νιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πεισόμενοι τίνες τε
 10 καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον,
 ὡς „εἶπαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῇ πλεόντων ἡρώων· προσσχόντας δὲ τούτους ἐς Λήμνον,
 Φυτεῦσαι σφεας.“ Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἀκηκοότες
 τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ
 15 δεύτερον, εἰρωτέον τί θέλοντες ἤκοιεν τε ἐς τὴν χώραν,
 καὶ πῦρ αἰδοῖεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ-
 βληθέντες, ἤκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ εἶναι
 οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δεῖσθαι τε οἰκέειν ἅμα τούτοισι,

*Argonautarum nepotes, a Pelasgis eis, qui Athenien-
 sium mulieres Braurone rapuerant, Lemno eiecti,
 navigarant Lacedaemonem; et sedibus in Taygeto
 captis, ignem incenderant. Id conspicati Lacedaemo-
 nii, misso nuncio sciscitabantur, quinam essent, et
 unde? Nuncio hi respondent, Minyas se esse, he-
 roum illorum filios, qui in Argo navi navigassent:
 ab illis, postquam Lemnum adpulissent, esse se
 procreatos. Lacedaemonii, accepto hoc nuncio de
 genere Minyarum, iterum miserunt qui ex illis quae-
 rerent, quo consilio in ipsorum venissent ter-
 ram, et ignem accenderent? Dixerunt, a Pelasgis
 eiectos, ad parentes venire: aequissimum enim esse
 ita fieri; cupereque cum illis habitare, honorum*

μοῖραν τε τιμῶν μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόν-
 τες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἑαδὲ δέκεσθαι τοὺς Μινύας 20
 ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγέ σφεας ὥστε
 ποιεῖν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδῶν ἡ ναυτιλίῃ ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδωκαν, καὶ
 ἐς Φυλαῖς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγη-
 μαν, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδωσαν ἄλλοισι. 25
 146 Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι
 ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιλείης μεταίτεοντες, καὶ ἄλλα
 ποιῦντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐ-
 τοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφεας κατέβαλον ἐς
 ἑρκτήν. κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, 5
 νυκτός· μετ' ἡμέρην δὲ, οὐδένα. ἐπεὶ ὦν ἐμείλλον σφεας
 καταχρήσεσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μι-

participes, et terrae portionem sortitos. Placuit
 tunc Lacedaemoniis, Minyas recipere eis conditio-
 nibus, quas ipsi proposuerant: maxime vero, ut hoc
 facerent, movit eos hoc, quod Tyndaridae partici-
 pes fuerant expeditionis Argonautarum. Itaque re-
 ceptis Minyis et terrae portionem adsignarunt, et per
 tribus eosdem distribuerunt. Et illi statim matrimo-
 nia contraxerunt; uxoresque, quas Lemni duxerant,
 aliis elocarunt. (146.) Haud multo vero inter-
 iecto tempore, insolescere *Minyae* coeperunt, regni
 participes fieri postulantes, et alia patrantes nefaria.
 Itaque interimere eos decrevere Lacedaemonii; et
 prehensos in custodiam misere. Supplicio autem ad-
 ficiunt Lacedaemonii, si quos morte plectunt, noctur-
 no tempore, interdiu vero neminem. Quum igitur in
 eo essent ut supplicio eos adficerent, uxores Minya-

νυίων, εἰσῆσαι ἀσταί τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτη-
τείων θυγατέρες, ἐσελθεῖν τε εἰς τὴν ἐρκτὴν, καὶ εἰς λό-
10 γους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἑαυτῆς ἀνδρί. οἱ δὲ σφίνας πα-
ρῆκαν, οὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων εἰσεσθαι. αἱ
δὲ ἐπεὶ τε ἐσῆλθον, ποιῶσι τοιαῦτα· πᾶσαν τὴν εἶχον
ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀν-
δρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινυαί, ἐνδύντες τὴν γυναικῆν
15 ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξήϊσαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ
τρόπῳ τοιούτῳ, ἔζοντο αὐτὶς εἰς τὸ Τηγετον.

Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίανος, 147
τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερασάνδρου, τοῦ Πολυνείκειος,
ἔστειλλε εἰς ἀποικίην ἐκ Λακεδαιμόνος. ἦν δὲ ὁ Θήρας
αὗτος, γένος ἐὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφοῦ τοῖσι
5 Ἀριστοδήμου πασι, Εὐρυσθένι καὶ Προκλείῃ ὄντων
δ' ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ

rum, quae cives erant, et primariorum Spartanorum
filiae, precatae sunt ut ipsis liceret in carcerem in-
trare, et cum suo cuiusque marito colloqui. Et hi illis
hanc veniam dederunt, nullum dolum suspicati. At
illae, carcerem ingressae, hoc instituunt facere: quid-
quid habebant vestium, id maritis dabant: ipsae ma-
ritorum vestes induebant. Ita *Minyae*, muliebri ve-
stitu induti, quasi mulieres, egrediebantur: eoque
modo postquam evasere, iterum in Taygeto sedes
ceperunt.

(147.) Per idem vero tempus *Theras*, filius Aute-
sionis, Tisamini, Thersandri, Polynicis, colonos du-
xit Lacedaemone. Erat hic *Theras*, genere Cadmeus,
avunculus filiorum Aristodemi, Eurysthenis et Pro-
clis: qui quoad minores fuerant aetate, *Theras* illo-

Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιληΐην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδίων, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δυνὸν ποιούμενος ἀρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεὶ τε ἐγούσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαί- 10
μονι, ἀλλ' ἀποπλεύσειν εἰς τοὺς συγγενεάς. ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλιότῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μемβλιαῖραι τοῦ Ποικίλει, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γάρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπῃν διζήμενος, προσέσχε εἰς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην 15
προσχόντι δὲ εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἦρσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἑαυτοῦ συγγενέων Μемβλιαῖρον· οὗτοι ἐνέμοντο τῇ Καλλιότῃ καλεομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλ- 20
148 θῆν ἐκ Λακεδαίμονος, ὁπῶ ἀνδρῶν. Ἐπὶ τούτους δὴ

rum nomine regnum Spartaе administraverat. Postquam autem adoleverunt sororis filii, regnumque capessiverunt, graviter ferens Theras ab aliis regi, qui regnum ipse gustasset; negavit Lacedaemone se mansurum, sed ad cognatos suos ait navigaturum. Erant autem in *insula*, quae *Thera* nunc vocatur, cui olim *Calliste* nomen fuerat, Membliari posterī, Poecilii filii, natione Phoenicis. *Cadmus* enim, Agenoris filius, Europam quaerens, ad Therae quae nunc vocatur adpulerat; ibique, sive quod ei placeret illa regio, sive alia quapiam causa permotus, reliquit quum alios Phoenices, tum cognatum suum Membliarum: atque hi Callistam quae tunc vocabatur habitabant per octo hominum generationes, priusquam Theras Lacedaemone eo advenisset. (148.) Ad hos igitur

ὦν ὁ Θήρας, λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν Φυλέων, ἵσταλλε,
 συνοικήσων τούτοις, καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτούς, ἀλ-
 λὰ κάρτα οἰκηιεύμενος. Ἐπεὶ τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκ-
 5 δράντες ἐκ τῆς ἐρχτῆς ἴζοντο εἰς τὸ Τηύγετον, τῶν Λα-
 κεδαιμονίων βουλευομένων σφέας ἀπολλύναι, παραι-
 τέτται ὁ Θήρας ὅπως μῆτε Φόνος γένηται, αὐτὸς τε
 ὑπεδέκετό σφεας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάν-
 των δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τριηκοτί-
 10 ροισι εἰς τοὺς Μερμβλιάρειν ἀπογόνους ἔπλωσε· οὔτι
 πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ
 γὰρ πλεῖνες αὐτῶν ἐτράποντο εἰς τοὺς Παρωρεάτας
 καὶ Καύκωνας· τούτους δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας,
 σφέας αὐτοὺς ἐξ μοίρας διείλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν
 15 πόλιας τάσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρειον, Μάκιστον, Φρι-

Theras cum multitudo quadam e Spartanorum tri-
 bus profectus est, una cum illis habiturus, et neu-
 tiquam insulâ eos eiecturus, sed admodum sibi eo-
 rum animos concilians. Iam, quum *Minyae* ex car-
 cere profugi in *Taygeto* consedisent, et de eis in-
 terficiendis deliberarent *Lacedaemonii*, deprecatus
 est *Theras* ne fieret caedes, pollicitus se illos ex ipso-
 rum finibus educturum. Cui sententiae quum cessis-
 sent *Lacedaemonii*, tribus navibus trigenta remo-
 rum *Theras* ad *Membliari* posteros navigavit; non
 utique omnes secum *Minyas* ducens, sed exiguum
 eorum numerum. Nam maior pars in *Paroreata-*
rum et *Cauconum* fines se contulit: hisque terra
 sua eiectis in sex partes sese partiti sunt, et deinde
 in eadem regione sex haec oppida condiderunt, *Le-*
pteum, *Macistum*, *Phrixas*, *Pyrgum*, *Epium*, *Nu-*

ξὰς, Πύργον, Ἐπίον, Νούδιον· τούτων δὲ τὰς πλεῦ-
 νας, ἐπ' ἐμέο Ἡλεῖοι ἐπόρθησαν. Τῇ δὲ νῆσῳ ἐπὶ τοῦ
 149 οἰκιστέω Θήρα ἢ ἐπωνυμίῃ ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς, οὐ
 γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεισθαι, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν κα-
 ταλείψειν οἷν ἐν λύκοισι· ἐπὶ τοῦ ἔπειος τούτου οὐνομα
 τῷ νηπίσκῳ τούτῳ Ὀϊόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τὸ οὔνο-
 μα τοῦτο ἐπεκράτησε. Ὀϊόλυκου δὲ γίνεται Αἰγέως 5
 ἀπὸ τοῦ Αἰγείδαι καλεῦνται, Φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρ-
 τη. τοῖσι δὲ ἐν τῇ Φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι, οὐ γὰρ ὑπέ-
 μιναν τὰ τέκνα, ἰδρύσαντο ἐκ Θεοπροπίου Ἐρινύων
 τῶν Λαίου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέ-
 μινε. τῶντὸ τοῦτο [συνέβη] καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ 10
 τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.

CXLIX. 10. Verbum συνέβη ex Reiskii coniect. adieci. Iun-
 guis vulgo ὑπέμινε τῶντὸ τοῦτο, et συνέβη ignorant omnes.

dium; quorum quidem pleraque ab Eleis mea aetate
 eversa sunt. Insula autem, quam dixi, a conditoris
 nomine *Thera* est adpellata. (149.) Filius Therae
 enavigare cum patre noluerat: itaque dixerat pater,
se eum relinquere tamquam ovem inter lupos: (οἷς ἢ
 λύκοις.) a quo dicto nomen huic adolescenti *Oioly-*
cus (*Ovilupus*) inditum est, idque nomen dein in-
 valuit. Huius Oiolyci filius fuit *Aegeus*; a quo *Ae-*
gidae nomen habent, magna tribus Spartaе. Qua ex
 tribu viris quum in vita non manerent liberi, ex
 oraculi edicto statuerunt templum Furiis Laïi et
 Oedipodis dedicatum: et ex eo tempore mansere illis
 liberi. Idemque etiam in Thera insula accidit eis qui
 ex his viris progeniti sunt.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θη- 150
 ραίοισι κατὰ ταῦτα λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μῦ-
 θοι Θηραῖοι ὥδε γενέσθαι λέγουσι. Γρῖνος ὁ Αἰσανίου,
 εὖν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς
 5 νήσου, ἀπῆλθε εἰς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος
 ἑκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ
 δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, εὖν γένος Εὐφημίδης
 τῶν Μινυέων. Χρωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν
 Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾶ ἡ Πυθίη „κτίζειν ἐν Λι-
 10 βύῃ πόλιν.“ ὁ δὲ αἰμείβετο λέγων· „Ἐγὼ μὲν, ἀναξ,
 „πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς αἰεῖσθαι· σὺ
 „δέ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιεῖν.“
 ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ εἰδείκνυε εἰς τὸν Βάττον. τότε
 μὲν τσαῦτα. μετὰ δὲ ἀπελθόντες, ἀλογίῃν εἶχον τοῦ

CL. 7. Εὐφημίδης. Vulgo Εὐθυμίδης.

(150.) Hactenus Lacedaemoniorum narratio et Theracorum consentit: quae his subiungam, ea soli Theracii memorant ita accidisse. Grinus, Aesanii filius, unus ex posteris huius Therae, quum rex Theracorum esset, Delphos venit, hecatomben offerens nomine civitatis: sequebanturque eum et alii ex civibus, atque etiam Battus, Polymnesti filius, de Euphemi genere, unius ex Minyis. Grino vero, regi Theracorum, quum de aliis rebus consuleret oraculum, edixit Pythia, civitatem debere eum in Libya condere. Tum ille respondit: At equidem, ó Rex, aetate iam sum provector, et gravis ad maius quidpiam moliendum. Quin tu aliquem ex iunioribus hisce id facere iube. Ista dicens, Battum digito monstravit. Et haec quidem tunc. Deinde vero,

χρηστηρίου, οὗτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὗτε 15
 τολμῶντες εἰς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.
 151 Ἑπτὰ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὕε τὴν Θήρην· ἐν τοῖ-
 σι τὰ δένδρεα πάντα σφί τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνός,
 ἐξαυάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προσέφερε ἡ
 Πυθίη τὴν εἰς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν
 ἦν σφί μῆχος, πέμπουσι εἰς Κρήτην ἀγγέλους, διζη- 5
 μένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπυγμένος εἴη εἰς Λι-
 βύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ εἰς
 Ἴτανον πόλιν· ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυ-
 ρεῖ, τῷ οὐνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπε-
 νευχθεὶς ἀπικέσθαι εἰς Λιβύην, καὶ Λιβύης εἰς Πλα- 10
 τεάν νήσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἤγον εἰς Θήρην.
 ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατὰσκοποὶ ἄνδρες, τὰ πρῶτα

postquam abierant, neglexerunt oraculi effatum;
 quum nec Libya ubi esset nossent, nec auderent co-
 loniam mittere obscuram in rem. (151.) Post haec
 vero per septem annos non pluit *Therae*; arboresque
 in insula omnes, una excepta, exaruerant. Consulen-
 tibus igitur oraculum *Theraeis*, obiecit *Pythia colo-*
biam in Libyam deducendam. Itaque, quum nullum
 aliud esset mali remedium, in *Cretam* nuncios mittunt,
 qui quaererent, *an Cretensium aliquis, aut inquitili-*
norum, in Libyam umquam pervenisset. Nuncii per
Cretam oberrantes, quum in alia oppida, tum *Itanum*
 venerunt; ubi cum purpurario quodam, cui nomen
 erat *Corobius*, sermones miscent, qui eis ait, *ventis*
se in Libyam fuisse delatum, et quidem in Plateam
insulam Libyae venisse. Hunc igitur hominem, pro-
 posita mercede, *Theram* ducunt. Et ex *Thera* mit-

οὐ πολλοί. κατηγησάμενοι δὲ τοῦ Κορωβίου εἰς τὴν νῆ-
σον ταύτην δὴ τὴν Πλατέαν, τὸν μὲν Κορωβιον λεί-
15 πουςι, σιτία καταλιπόντες ὅσων δὴ μηνῶν αὐτοὶ δὲ
ἐπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς
νῆσου. Ἀποδημέοντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ συγ- 152
κειμένου, τὸν Κορωβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ
νῆυς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλέουσα
ἐπ' Αἰγύπτου, ἀπηνείχθη εἰς τὴν Πλατέαν ταύτην. πυ-
5 θόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα
λόγον, σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι· αὐτοὶ δὲ ἀναχ-
θέντες ἐκ τῆς νῆσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἐπλεον,
ἀποφερόμενοι ἀπηνείχθη ἀνέμῳ· καὶ, οὐ γὰρ ἀνίει τὸ
πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο
10 εἰς Ταρτησσὸν, θύῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον

tuntur primum exploratores, haud multi numero :
quibus quum viam in Plateam hanc insulam Coro-
bius monstrasset, relinquunt ibi Corobium cum ne-
scio quot mensium cibariis, et ipsi ocyus domum na-
vigarunt, nuncium Theraeis de illa insula relaturi.
(152.) Quibus ultra constitutum tempus redire dif-
ferentibus, Corobium omnia defecerunt. Deinde
vero Samia navis, Aegyptum petens, cuius nauclerus
Colaeus erat, ad *Plateam* hanc delata est: et *Samii*,
postquam a Corobio rem omnem cognoverunt, unius
anni cibaria ei reliquerunt. Tum hi, ex insula pro-
fecti, quum Aegyptum petentes navigarent, subsola-
no vento sunt abrepti, et, non intermittente vi venti,
per Herculis columnas transvecti, *Tartessum* per-
venere, divino quodam numine eos deducente. Erat
ea tempestate intactum hoc emporium: itaque iidem

τρῦτο ἦν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοστή-
 σαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πάντων, τῶν
 ἡμεῖς ἀτρεΐην ἴδμεν, ἐκ Φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε
 Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην· τούτῳ γὰρ
 οὐκ οἶά τέ ἐστι ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκά- 15
 την τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες, ἐξ τάλαντα, ἐποίησαντο
 χαλκίῳ, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· περίξ δὲ αὐ-
 τοῦ γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροστοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν
 ἐς τὸ Ἥραιον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκίους κο-
 λοσσούς ἐπταπῆχας, τοῖσι γούνασι ἐρηρισμένους. Κυ- 20
 ρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ
 153 ἔργου πρῶτα Φιλίαι μεγάλαὶ συνεκρήθησαν. Οἱ δὲ
 Θηραῖοι, ἐπεὶ τε τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νῆσῳ,
 ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὥς σφι εἴη νῆσος
 ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἕαδε ἀδελφεόν τε

inde redeuntes, maximum Graecorum omnium, quo-
 rum certior quaedam ad nos notitia pervenit, ex mer-
 cibus lucrum fecerunt; post *Sostratum* utique, *Laodamantis*
 filium, *Aeginetam*: cum hoc enim nemo
 alius contendere potest. *Samii* vero decimam lucri
 partem eximentes, sex talenta, ahenum faciendum
 curarunt, ad crateris Argolici modum, circa quod
 sunt grypum capita in quincuncem disposita: hoc
 ahenum in Iunonis templo dedicarunt, impositum
 tribus aeneis colossis septenorum cubitorum, qui
 genubus innituntur. Ab illo tempore primum ingens
 amicitia Cyrenaeis Theraeisque cum Samiis contracta
 est. (153.) *Theraci* vero, postquam, relicto in in-
 sula Corobio, *Theram* redierant, renunciarunt, *esse*
a se insulam in Libyae ora conditam. Placuit igi-

5 ἀπ' ἀδελφιοῦ πέμπειν, πάλω λαχόντα· καὶ ἀπὸ τῶν
χωρῶν ἀπάντων, ἑπτὰ ἑόντων, ἄνδρας· εἶναι δέ σφιν
καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάττον. οὕτω δὲ στέλλουσι
δύο πνιγκοντέρους εἰς τὴν Πλατείαν.

Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ 154
λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρη-
ναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θη-
ραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ἀξὸς πό-
6 λης, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς· ὃς ἐπὶ θυγα-
τρὶ αἰμήτορι, τῇ οὐνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε
ἄλλην γυναῖκα. ἥ δὲ ἐπισελθοῦσα ἰδικαίῃ εἶναι καὶ
τῷ ἔργῳ μητρικῇ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τε κακὰ, καὶ
πάν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνην
10 ἐπιτίκασά οἱ, πύθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχων οὕτω. ὁ

tur Theracis, ut e singulis ditionis suae locis, quae numero septem erant, viri mitterentur, ita quidem ut frater cum fratre sorte contenderet uter in coloniam abiret: ducemque eorum atque regem *Battum* designarunt. Ita igitur duas naves quinquaginta remorum in *Plateam* miscrunt.

(154.) Haec *Theracis* memorant: in reliqua narratione *Theracis* cum *Cyrenacis* convenit. Nam, quod ad *Battum* spectat, neutiquam cum *Theracis* *Cyrenacis* consentiunt. Rem enim hi ita narrant. Est Cretae urbs *Axus*, cuius rex fuit *Etearchus*. Is quum filiam haberet matre orbam, nomine *Phronimam*, aliam duxit uxorem. Haec post illius matrem domum ducta, voluit etiam re ipsa *noverca* esse *Phronimae*, multis eam malis adficiendo, et quidlibet adversus eam moliendo: ad extremum, impudicitiae crimen

δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅστις
 ἐμνηχανᾷτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμισῶν, ἀνὴρ
 Θηραῖος ἔμπορος, ἐν τῇ Ἀξίῳ τοῦτον ὁ Ἐτίερχος πα-
 ραλαβὼν ἐπὶ ξένια, ἐξορκῶ, ἧ μὲν οἱ δίκησθαι ὅτι
 αὐτὸς δεσθῇ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξορκώσῃ, ἀγαγὼν οἱ παραδίδοι 15
 τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτην ἐκάλεσε κραταπον-
 τῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμισῶν, περιημεκτήσας
 τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, καὶ διαλυσάμενος τὴν ξεινίαν,
 ἐποίησε τοιαύδε. παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλει· ὥς δὲ
 ἐγένετο ἐν τῷ πελάγῃ, ἀποσιεύμενος τὴν ἐξορκώσιν τοῦ 20
 Ἐτίερχου, σχοινοῖσι αὐτὴν διαδήσας κατήκα ἐς τὸ πέ-
 155 λαγος, ἀνασπᾶσας δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θήρην. Ἐνθεῦτεν
 δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν
 Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο· χρόνου δὲ πε-

ei inferens, persuasit marito rem ita esse. Et ille,
 persuasus ab uxore, nefarium in filiam facinus ma-
 chinatur. Aderat tunc Axi Themison, civis Theraeus,
 mercaturam faciēns. Hunc, hospitio exceptum, iure-
 iurando adstringit ad operam sibi in ea re, quam ab
 illo petiturus esset, navandam. Qui quum interposito
 iuramento fidem suam dedisset, adductam ei tradidit
 filiam suam, iubens ut abductam in alto mari demer-
 geret. Themison, fraudem iurisiurandi indigne fe-
 rens, soluto hospitio, haecce fecit. Accepta puella,
 navi profectus est: ubi vero in alto fuit, quo se ex-
 solveret iurisiurandi religione ab Etearcho sibi ob-
 lata, funibus religatam puellam in mare demisit,
 rursusque extractam secum Theram duxit. (155.)
 Inde Phronimam domum suam sumsit Polymnestus,
 spectatus vir apud Theracos, eaque pro pellice usus

- ριϊόντος ἐξεγένετό οἱ παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ
 5 οὐνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοι τε καὶ Κυρηναῖοι λέ-
 γουσι· ὡς μάντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ με-
 τανομάσθη ἐπεὶ τε εἰς Λιβύην ἀπίκητο, ἀπὸ τε τοῦ
 χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ
 τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενος. Λίβυες
 10 γὰρ βασιλέα Βάττον καλέουσι, καὶ τούτου εἰκόνα δο-
 κέω θεσπίζουσιν τὴν Πυθίην καλέσαι μιν Λιβυκῇ
 γλώσση, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεὶ
 τε γὰρ ἠνδρώθη οὗτος, ἦλθε εἰς Δελφοὺς περὶ τῆς Φω-
 νῆς· ἐπειρατέοντι δὲ οἱ χρᾶ ἡ Πυθίη τάδε·
 15 Βάττ', ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες· ἀναξ δέ σε Φοῖβος
 Ἀπόλλων

CLV. 4. ἰσχνόφωνος. ἰσχνόφωνος *probant viri docti.*

est. Circumacto tempore natus est huic ex illa filius, exili [*sive potius*, haesitante] voce et balbutiente; cui nomen impositum est *Battus*, ut quidam Theraei et Cyrenaei aiunt: ut vero mihi videtur, aliud statim impositum ei nomen erat; *Battus* vero deinde demum, postquam in Libyam pervenit, nominatus est, nomine sumto ab oraculo quod ei Delphis editum erat, et a dignitate quam inter suos habuit: *regem* enim Libyes *Battum* vocant; eaque de caussa puto Pythiam, oraculum edentem, Libycâ illum linguâ adpellasse, quum sciret regem eum fore in Libyâ. Nam postquam ille ad virilem pervenit aetatem, Delphos profectus est, de voce sua consulturus; consulenti autem haec respondit Pythia:

Batte, vocis caussa venisti: at te rex Apollo

Ἐς Λιβύην πέμπει μελοτρόφον οἰκιστῆρα.
 ὥσπερ εἰ εἴποι Ἑλλάδι γλώσση χρωμένη· „ὦ βα-
 „σιλεῦ, ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες.“ Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ὦ ἄναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον παρὰ σέ χρησόμενος περὶ 20
 „τῆς Φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χράῃς, κε-
 „λεύων Λιβύην ἀποικίζειν· τέω δυνάμει; κοίη χειρί;“
 Ταῦτα λέγων, οὐκὶ ἔπειθε ἄλλα οἱ χράῃν. ὥς δέ κα-
 τὰ ταῦτα ἐθέσπιζέ οἱ καὶ πρότερον, οἷχετο μεταξύ
 156 ἀπολιπὼν ὁ Βάττος εἰς τὴν Θήρην. Μετὰ δέ, αὐτῷ 25
 τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοις Θηραίοις συνεφέρετο πα-
 λυγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι,
 ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς περὶ τῶν παρόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σοφίᾳ ἔχρησε· „συγκτιζουσι Βάττω Κυρήνην τῆς 5
 „Λιβύης ἀμεινον πρόξεν.“ Ἀπίστέλλον μετὰ ταῦτα

*in Libyam mittit ovibus divitem, coloniae con-
 ditorem.*

quasi Graeco sermone dixisset, Rex, vocis causa venisti. Tum vero ille respondit: O Rex, equidem veni, vocis meae causa te consulturus; tu vero mihi alia respondes impossibilia, iubens me coloniam in Libya condere: quam tandem vi? qua hominum manu? Quae ille dicens, non persuasit Pythiae ut aliud sibi responsum daret. Quum igitur eadem, quae antea, ei responderet: interim Battus, illâ relictâ, Theram rediit. (156.) Post haec et in hunc ipsum et in reliquos Theracos ira dei incubuit. Et Theraci causam ignorantes calamitatum, Delphos miserunt qui de praesentibus malis consulerent. Quibus Pythia respondit, si cum Batto Cyrenen in Libyu coloniam conderent, melius

τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες
δὲ εἰς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι ποιέωσι ἄλ-
λο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θη-
10 ραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσ-
ίσχυν, ἀλλ' ὀπίσω πλῶειν ἐκέλευον. οἱ δὲ, ἀναγκα-
ζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλων· καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λι-
βύῃ κειμένην, τῇ ὄνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, ἐστὶ
Πλάτεια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρη-
ναίων πόλει.

Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γὰρ σφι χρηστὸν 157
συνεφέρετο, ἵνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάν-
τες ἀπέπλεον εἰς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρη-
στήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ
5 οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς
ταῦτα χρεᾶ τάδε·

cum ipsis actum iri. Miserunt posthaec Theracii
Battum cum duabus navibus quinquaginta remorum:
sed hi, postquam in Libyam navigarunt, quoniam
caeteroquin quod agerent non habebant, Theram
sunt reversi. At redeuntes telis repulerunt Theracii,
nec adpellere ad terram passi sunt, sed retro navigare
iusserunt. Illi igitur, necessitate coacti, navibus re-
tro abierunt: et insulam condiderunt ad oram *Li-
byae* sitam, cui nomen (ut supra dictum) *Platea*.
Dicitur autem haec insula pari esse magnitudine, at-
que nunc est urbs Cyrenaeorum.

(157.) Hanc insulam postquam per biennium ha-
bitassent, quum nihil illis prospere cederet, uno viro
ibi relicto, reliqui omnes Delphos navigarunt: ora-
culumque adeuntes, responsum petiere, dicentes,
Libyam se habitare, nec idcirco melius secum agi.
Quibus hoc responsum Pythia dedit:

Αἱ τὸ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμενον,
μὴ ἐλθὼν, ἐλθόντος ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σευ.

Ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλωον
ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπείει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, 10
πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν τὴν Λιβύην. Ἀπικόμενοι
δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλπον, ἐκτίσαν
αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου, τῷ οὐνομα
ἦν Ἀζιρῆς, τὸν νάπαι τε κάλλισται ἐπ' ἀμφοτέρω συγ-
κληίουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάλατρα παραρρέει. 15
158 Τοῦτον οἶκεον τὸν χῶρον ἐξ ἔτεα· ἐβδόμῳ δὲ σφεας
ἔτι παρατησάμενοι οἱ Λίβυες, ὥς ἐς ἀμείνονα χῶρον
ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφεας ἐνθεῦτεν
οἱ Λίβυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην· καὶ τὸν κάλλι-
στον τῶν χῶρων, ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδωεν. 5

*Si tu Libyam ovium nutricem melius nosti,
qui non adiisti, quam ego qui adii; valde miror
tuam sapientiam.*

Quae Battus cum suis ubi audivit, retro navigavit:
nec enim illos condendae coloniae caussa, quasi
mandato satisfecissent, prius absolvit deus, quam in
ipsam Libyam pervenissent. Igitur postquam in
insulam pervenerunt, recepto eo quem ibi relique-
rant, in ipsa Libya locum eum condiderunt cui no-
men Aziris; quem amoenissimi colles utrimque in-
cludunt, et ab altero latere amnis praeterfluit. (158.)
Hunc locum quum per sex annos incoluissent, septi-
mo anno, precantibus indigenis, et meliorem in lo-
cum sese illos perducturos esse pollicentibus, per-
suasi sunt hunc relinquere. Duxeruntque eos Libyes
inde moventes occidentem versus: per pulcerrimam

συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρῆ-
γον· ἔστι δὲ τῷ χωρῷ τούτῳ ὄνομα Ἴρασα. ἀγαγόν-
τες δὲ σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος,
εἶπαν· „Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδευον οἰ-
10 „κέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.“ Ἐπὶ μὲν 159
νυν Βάττειώ τε τοῦ οἰκιστέω τῆς ζῆς, ἄρξαντος ἐπὶ
τισσεράκοντα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλειω,
ἄρξαντος ἐκκαίδεκα ἔτεα, οἴκειον οἱ Κυρηναῖοι, εἶντες
5 τοσοῦτοι, ὅσοι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν. ἐπὶ
δὲ τοῦ τρίτου, Βάττειω τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου,
Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλείων
συνοικήσοντας Κυρηναίοισι Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ
Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα·

autem regionem, ne eam transeuntes Graeci viderent, noctu eos transduxerunt, diei horam illa commensi: nomen huic regioni *Irasa* est. Deinde eos ad fontem duxerunt, qui Apollini sacer perhibetur, dixeruntque: *Viri Graeci, hic vobis commodum est habitare: hic enim perforatum est coelum.* (159.) Iam, quousque et *Battus* vixit, coloniae conditor, qui annos regnavit quadraginta, et huius filius *Arcesilaus*, qui sedecim annos regnavit, habitarunt hanc regionem *Cyrenaei* tot numero, quot initio in coloniam fuerant missi. Tertio vero regnante, *Batto* cognomine *Felice*, Graecos omnes Pythia edito oraculo induxit, ut in Africam navigarent, cum *Cyrenaeis* eam frequentaturi: invitaverant enim illos *Cyrenaei*, agrorum partitionem polliciti. Oraculum Pythiae tale erat:

Ὅς δὲ κεν εἰς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ 10
 γὰρ ἀναδαιομένας, μετὰ οἱ ποκά Φαμι μελήσειν.
 Συλληθέντος δὲ ὁμίλου πολλῶ εἰς τὴν Κυρήνην, περι-
 ταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Λίβυες καὶ ὁ βα-
 σιλεὺς αὐτῶν, τῷ ὄνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώ-
 ρης στερισκόμενοι, καὶ περιῦβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρη- 15
 ναίων, πέμψαντες εἰς Αἴγυπτον ἔδσαν σφέας αὐτοὺς
 Ἀπρίην, τῷ Αἰγύπτου βασιλείῃ. ὁ δὲ, συλλέξας στρα-
 τὸν Αἰγυπτίων πολλόν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ
 Κυρηναῖοι ἐκστρατεύσαντες εἰς Ἰρασα χώραν, καὶ ἐπὶ
 κρήνην Θέστην, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ 20
 ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπεισμένοι πρό-
 τερον οἱ Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ παραχρῆμα, διε-
 φθάρησαν οὕτω, ὥστε ὀλογοὶ τινὲς αὐτῶν ἀπενόστησαν

*Scribo in Libyen quisquis pervenerit altam
 post discretum agrum, mox hunc, affirmo, pi-
 gebit.*

Postquam igitur magna hominum multitudo Cyrenen confluit, finitimi Libyes, magna regionis parte spoliati, rexque eorum, cui nomen erat Adicran, quippe agris exuti et contumeliose habiti a Cyrenæis, missis in Aegyptum legatis, *Apriæ* regi Aegypti sese tradiderunt. Et ille ingentem Aegyptiorum contractum exercitum contra Cyrenen misit. Cui *Cyrenæi* cum suis copiis in regionem cui *Irasa* nomen et ad fontem Thesten obviam progressi, praelio cum Aegyptiis commisso victoriam reportarunt. Aegyptii enim, Graecorum arma prius non experti, illosque aspernati, ita caesi sunt, ut eorum pauci in Aegyptum

ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα, ἐπι-
25 μεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ.

Τούτου δὲ τοῦ Βάπτειν γίνεται παῖς Ἀρκεσίλειος· ὃς 160
Βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἐαυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασία-
σε, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶ-
ρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἐαυτῶν βαλλόμενοι, ἔκτισαν
5 πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλεῖται· κτί-
ζοντες δ' ἅμα αὐτὴν, ἀπιστᾷσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων
τοὺς Λίβυας. Μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλειος ἐς τοὺς ὑποδε-
ξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς
τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δέισαντες αὐτὸν,
10 οἴχοντο Φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν Λιβύων. ὃ δὲ
Ἀρκεσίλειος εἶπετο Φεύγουσι· ἐς οὗ ἐν Λεύκωνί τε τῆς
Λιβύης ἐγίνετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπι-
θῆσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους το-

redierint. Cuius cladis culpam ipsi *Apriae* tribuentes
Aegyptii, protinus ab eo defecerunt.

(160.) Batti huius filius fuit *Arcesilaus*; qui post-
quam regnum suscepit, primum cum fratribus suis
discordias exercuit; donec hi, illo relicto, in alium
Libyae locum concesserunt, inter seque inito consilio
urbem hanc condiderunt, cui nomen inditum, quod
etiam nunc obtinet, *Barca*; simulque Afri, ut a Cy-
renaeis deficerent, persuaserunt. Post haec *Arcesilaus*
adversus hos Afros, qui fratres suos receperant, et ab
ipso defecerant, arma movit. Afri vero, illum me-
tuentes, ad Libyes versus orientem incolentes confu-
gerunt: et *Arcesilaus*, fugientes secutus, et *Leuconem*
usque, Libyae oppidum, persecutus, ibi adgredi Li-
byas statuit. Sed praelio commisso tam insignem vi-

σούτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὀπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦ-
 τα πείσειν. μετὰ δὲ τὸ τραῦμα τοῦτο, Ἀρκεσίλειον μὲν 15
 κάμνοντά τε καὶ Φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς
 Λέαρχος ἀποπνίγει. Λέαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλειον
 161 δόλω κτείνει, τῇ οὐνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν
 βασιληίην τοῦ Ἀρκεσίλειου ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς τε
 ἔσθ' ἐφ' ἑαυτῷ, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν κατα-
 λαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς, ἐπιρησο-
 μένους ὅν τινα τρόπον καταστησάμενοι, κάλλιστα αὖ 5
 οἰκίσαιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντινέης τῆς Ἀρκα-
 δίας καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἶτιον ὦν οἱ Κυρηναῖοι,
 καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δακρυώτα-
 τον, τῷ οὐνομα ἦν Δημόναξ. Οὗτος ὦν ὠνὴρ ἀπικόμε-
 νος εἰς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, 10
 τριφύλους ἐποίησά' σφας, τῇδε διαθείς· Θηραίων μὲν

ctorem reportarunt Libyes, ut eo loci ex Cyrenaeis
 septem millia armatorum ceciderint. Post eam cla-
 dem aegrotans Arcesilaus, quum medicamentum
 sumsisset, a fratre Learcho strangulatus est. Lear-
 chum vero uxor Arcesilae, cui nomen erat Eryxo, per
 dolum occidit. (161.) Arcesilao in regnum successit
 filius Battus, pede claudus. Cyrenaei vero, ob tri-
 stem rerum suarum statum, Delphos miserunt qui
 Deum consulerent, qua inrita ratione optime res suas
 administrarent. Quos Pythia iussit ex Mantinea Ar-
 cadiae moderatorem arcessere. Petierunt igitur
 Cyrenaei a Mantinensibus: hique illis dederunt vi-
 rum inter cives probatissimum, cui nomen erat De-
 monax. Hic vir igitur postquam Cyrenen pervenit,
 cognitis rebus singulis, primum in tres tribus di-

γὰρ καὶ τῶν περιόικων μίαν μοῖραν ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτῶν πάντων· τοῦτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεα ἐξελὼν, καὶ ἱερῶσύνας, τὰ ἄλλα πάντα, τὰ πρότερον εἶχον οἱ βασιλῆες, εἰς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.

Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττω, οὕτω διτέλλει ἔοντα· 162 ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλειω πολλὴ ταραχὴ περὶ τῶν τιμῶν ἐγένετο. Ἀρκεσίλειος γὰρ, ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξισθαι κατὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημόναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτει τὰ τῶν προγόνων γένηα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐσοσώθη, καὶ ἔφυγε εἰς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ εἰς Σαλαμίνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. Τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον

satribuit *Cyrenaeos*, partitione in hunc modum instituta: Theracorum, eorumque qui ex illorum vicina erant oriundi, unam partem constituit: alteram partem Lacedaemoniorum et Cretensium; tertiam reliquorum insularium: deinde, exceptis agris sacris et sacerdotiis, quae regi *Batto* tribuit, reliqua omnia, quae antea regum fuerant, populo in medium proposuit.

(162.) Iam, regnante quidem hoc Batto, iste rerum status duravit. Sub huius autem filio *Arcesilao* multae turbae de honoribus sunt exortae. *Arcesilaus* enim, *Batti claudi* filius et *Pheretimae*, negavit se toleraturum rerum statum a *Mantinensi Demonacte* ordinatum, verum honores et privilegia repetiit suorum maiorum. Inde excitata seditione victus, *Samum* profugit: mater vero *Pheretima*, et ipsa fugiens, *Salaminen* *Cypri* se recepit. *Salaminem* per id tempus

ταῦτο ἦν ἀκέραιον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοστή-
 σαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πάντων, τῶν
 ἡμεῖς ἀτρεΐην ἴδμεν, ἐκ Φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε
 Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην· τούτῳ γὰρ
 οὐκ οἶά τέ ἐστι ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκά- 15
 την τῶν ἐπικαρδίων ἐξελόντες, ἐξ τάλαντα, ἐποίησαντο
 χαλκήϊον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· πέριξ δὲ αὐ-
 τοῦ γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροσσοὶ εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν
 ἐς τὸ Ἥραιον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκίους κο-
 λασσοὺς ἐπταπήχιας, τοῖσι γούνασι ἐρητισμένους. Κυ- 20
 ρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ
 153 ἔργου πρῶτα Φιλίαι μεγάλαι συνεκρήθησαν. Οἱ δὲ
 Θηραῖοι, ἐπὶ τε τὸν Κορώβιον λυόντες ἐν τῇ νήσῳ,
 ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὥς σφι εἴη νῆσος
 ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἑαδὲ ἀδελφεόν τε

inde redeuntēs, maximum Graecorum omnium, quo-
 rum certior quaedam ad nos notitia pervenit, ex mer-
 cibus lucrum fecerunt; post *Sostratum* utique, *Laodamantis*
 filium, *Aeginetam*: cum hoc enim nemo
 alius contendere potest. *Samii* vero decimam lucri
 partem eximentes, sex talenta, ahenum faciendum
 curarunt, ad crateris Argolici modum, circa quod
 sunt grypum capita in quincuncem disposita: hoc
 ahenum in Iunonis templo dedicarunt, impositum
 tribus aeneis colossis septenorum cubitorum, qui
 genubus innituntur. Ab illo tempore primum ingens
 amicitia Cyrenaeis Theraeisque cum Samiis contracta
 est. (153.) *Theraei* vero, postquam, relicto in in-
 sula Corobio, *Theram* redierant, renunciarunt, *esse*
a se insulam in Libyae ora conditam. Placuit igi-

5 ἀπ' ἀδελφείου πέμπειν, πάλω λαχόντα· καὶ ἀπὸ τῶν
χωρῶν ἀπάντων, ἑπτὰ ἰόντων, ἄνδρας· εἶναι δέ σφιν
καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάττον. οὕτω δὲ στέλλουσι
δύο πεντηκοντέρους εἰς τὴν Πλατείαν.

Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ 154
λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρη-
ναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογεύουσι Θη-
ραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ἀξὸς πό-
6 λης, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς· ὃς ἐπὶ θυγα-
τρὶ αἰμήτορι, τῇ οὐνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε
ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπτεελθοῦσα ἰδικαίει εἶναι καὶ
τῷ ἔργῳ μητρικῇ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τε κακὰ, καὶ
πᾶν ἐκ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνην
10 ἐπιτίκασά οἱ, πύθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. ὁ

tur Theracis, ut e singulis ditionis suae locis, quae numero septem erant, viri mitterentur, ita quidem ut frater cum fratre sorte contenderet uter in coloniam abiret: ducemque eorum atque regem *Battum* designarunt. Ita igitur duas naves quinquaginta remorum in *Plateam* miscrunt.

(154.) Haec *Theraci* memorant: in reliqua narratione Theracis cum Cyrenaeis convenit. Nam, quod ad *Battum* spectat, neutiquam cum Theracis *Cyrenaei* consentiunt. Rem enim hi ita narrant. Est Cretae urbs *Axus*, cuius rex fuit *Etearchus*. Is quum filiam haberet matre orbam, nomine *Phronimam*, aliam duxit uxorem. Haec post illius matrem domum ducta, voluit etiam re ipsâ *noverca* esse *Phronimae*, multis eam malis adficiendo, et quidlibet adversus eam moliendo: ad extremum, impudicitiae crimen

δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον
 ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμισῶν, ἀνὴρ
 Θηραῖος ἔμπορος, ἐν τῇ Ἀξῳ τοῦτον ὁ Ἐπείαρχος πα-
 ραλαβὼν ἐπὶ ξένια, ἐξορκῶ, ἥ μὲν οἱ δικασθῆσιν ὅτι
 αὐτὸς δεσθῇ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξορκώσῃ, ἀγαγὼν οἱ παραδίδοι 15
 τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτην ἐκάλεσε κρατᾶν
 τῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμισῶν, περιημεκτήσας
 τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, καὶ διαλυσάμενος τὴν ξεινίαν,
 ἐποίησε τοιαύδε παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλει· ὡς δὲ
 ἐγένετο ἐν τῷ πελάγει, ἀποσιεύμενος τὴν ἐξορκώσιν τοῦ 20
 Ἐπείαρχου, σχοινοῖσι αὐτὴν διαδήσας κατήκε ἐς τὸ πέ-
 155 λαγος, ἀνασπᾶσας δὲ ἀπείκετο ἐς τὴν Θῆρην. Ἐνθεῦτεν
 δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνηστος, εἰὼν τῶν
 Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο χρόνου δὲ πε-

ei inferens, persuasit marito rem ita esse. Et ille,
 persuasus ab uxore, nefarium in filiam facinus ma-
 chinatur. Aderat tunc Axi Themison, civis Theracus,
 mercaturam faciēns. Hunc, hospitio exceptum, iure-
 iurando adstringit ad operam sibi in ea re, quam ab
 illo petiturus esset, navandam. Qui quum interposito
 iuramento fidem suam dedisset, adductam ei tradidit
 filiam suam, iubens ut abductam in alto mari demer-
 geret. Themison, fraudem iurisiurandi indigne fe-
 rens, soluto hospitio, haecce fecit. Accepta puella,
 navi profectus est: ubi vero in alto fuit, quo se ex-
 solveret iurisiurandi religione ab Etearcho sibi ob-
 lata, funibus religatam puellam in mare demisit,
 rursusque extractam secum Theram duxit. (155.)
 Inde Phronimam domum suam sumsit Polymnestus,
 spectatus vir apud Theracos, eaque pro pellice usus

ριζόντος ἐξεγένετό οἱ παῖς ἰσχύφωνες καὶ τραυλός, τῷ
 5 οὐνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοι τε καὶ Κυρηναῖοι λέ-
 γουσι· ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ με-
 ταπομάσθη ἐπεὶ τε εἰς Λιβύην ἀπίκητο, ἀπὸ τε τοῦ
 χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ
 τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενος. Λίβυες
 10 γὰρ βασιλέα Βάττον καλέουσι, καὶ τούτου εἴνεκα δο-
 κέω θεσπίζουσιν τὴν Πυθίην καλέσαι μιν Λιβυκῇ
 γλώσση, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεὶ
 τε γὰρ ἠνδρώθη οὗτος, ἦλθε εἰς Δελφούς περὶ τῆς Φω-
 νῆς· ἐπειρωτέοντι δὲ οἱ χρεᾶ ἡ Πυθίη τάδε·
 15 Βάττ', ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες· ἀναξ δὲ σε Φοῖβος
 Ἀπόλλων

CLV. 4. ἰσχύφωνες. ἰσχύφωνες *probant viri docti.*

est. Circumacto tempore natus est huic ex illa filius,
 exili [*sive potius*, haesitante] voce et balbutiente;
 cui nomen impositum est *Battus*, ut quidam Theraei
 et Cyrenaei aiunt: ut vero mihi videtur, aliud statim
 Impositum ei nomen erat; *Battus* vero deinde de-
 mum, postquam in Libyam pervenit, nominatus est,
 nomine sumto ab oraculo quod ei Delphis editum
 erat, et a dignitate quam inter suos habuit: *regem*
 enim Libyes *Battum* vocant; eaque de caussa puto
 Pythiam, oraculum edentem, Libycâ illum linguâ
 adpellasse, quum sciret regem eum fore in Libyâ.
 Nam postquam ille ad virilem pervenit aetatem,
 Delphos profectus est, de voce sua consulturus; con-
 sultenti autem haec respondit Pythia:

Batte, vocis caussa venisti: at te rex Apollo

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα.
 ὥσπερ εἰ εἶποι Ἑλλάδι γλώσση χρεωμένη· „ὦ βα-
 „σιλεῦ, ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες.“ Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ὦ νᾶξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον παρὰ σέ χρησόμενος περὶ 20
 „τῆς Φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χρᾶς, κε-
 „λεύων Λιβύην ἀποικίζειν· τέω δυνάμει; κοίη χειρί;“
 Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἄλλα οἱ χρᾶν. ὥς δέ κα-
 τὰ ταῦτα ἐθέσπιζέ οἱ καὶ πρότερον, οἷχετο μεταξύ
 156 ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θῆρην. Μετὰ δέ, αὐτῷ 25
 τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοις Θηραίοις συνεφέρετο πα-
 λυγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι,
 ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφί ἐχρησε· „συγκτίζουσι Βάττω Κυρήνην τῆς 5
 „Λιβύης ἀμεινον πρήξιν.“ Ἀπέστελλον μετὰ ταῦτα

*in Libyam mittit ovibus divitem, coloniae con-
 ditorem.*

quasi Graeco sermone dixisset, *Rex, vocis causa venisti.* Tum vero ille respondit: *O Rex, equidem veni, vocis meae causa te consulturus; tu vero mihi alia respondes impossibilia, iubens me coloniam in Libya condere: quam tandem vi? qua hominum manu?* Quae ille dicens, non persuasit Pythiae ut aliud sibi responsum daret. Quum igitur eadem, quae antea, ei responderet: interim *Battus*, illā relictā, *Theram* rediit. (156.) Post haec et in hunc ipsum et in reliquos *Theracos* ira dei incubuit. Et *Theraci* causam ignorantes calamitatum, *Delphos* miserunt qui de praesentibus malis consulerent. Quibus *Pythia* respondit, *si cum Batto Cyrenen in Libyu coloniam conderent, melius*

350, 5.

τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πενηκοντέροισι. πλώσαντες
 δὲ εἰς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι ποιέωσι ἄλ-
 λο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θη-
 10 ραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσ-
 ἰσχεῖν, ἀλλ' ὀπίσω πλῶειν ἐκέλευον. οἱ δὲ, ἀναγκα-
 ζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλων· καὶ ἐκτίσαν νῆσον ἐπὶ Λι-
 βύῃ καίμένην, τῇ οὖνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, ἐστὶ
 Πλάτεια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρη-
 ναίων πόλει.

Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γὰρ σφι χρηστὸν 157
 συνεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάν-
 τες ἀπέπλεον εἰς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρη-
 στήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ
 5 οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς
 ταῦτα χαρὰ τὰδε·

cum ipsis actum iri. Miserunt posthaec Theraei
Battum cum duabus navibus quinquaginta remorum:
 sed hi, postquam in Libyam navigarunt, quoniam
 caeteroquin quod agerent non habebant, Theram
 sunt reversi. At redeuntes telis repulerunt Theraei,
 nec adpellere ad terram passi sunt, sed retro navigare
 iusserunt. Illi igitur, necessitate coacti, navibus re-
 tro abierunt: et insulam condiderunt ad oram *Li-
 byae* sitam, cui nomen (ut supra dictum) *Platea*.
 Dicitur autem haec insula pari esse magnitudine, at-
 que nunc est urbs Cyrenaeorum.

(157.) Hanc insulam postquam per biennium ha-
 bitassent, quum nihil illis prospere cederet, uno viro
 ibi relicto, reliqui omnes Delphos navigarunt: ora-
 culumque adeuntes, responsum petiere, dicentes,
Libyam se habitare, nec idcirco melius secum agi.
 Quibus hoc responsum Pythia dedit:

Αἱ τὸ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμεινον,
μὴ ἐλθῶν, ἐλθόντος ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σευ.

Ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλωον
ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπείε ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, 10
πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν τὴν Λιβύην. Ἀπικόμενοι
δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλπιον, ἐκτίσαν
αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου, τῷ οὐνομα
ἦν Ἀζιρις, τὸν νάπαι τε κάλλιστα ἐπ' ἀμφοτέρω συγ-
κληίουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. 15
158 Τοῦτον οἶκεον τὸν χῶρον ἐξ ἔτεα· ἐβδόμῳ δὲ σφεας
ἔτι παραιτησάμενοι οἱ Λίβυες, ὥς ἐς ἀμείνονα χῶρον
ἄξουσιν, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφεας ἐνθεῦτεν
οἱ Λίβυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην· καὶ τὸν κάλλι-
στον τῶν χῶρων, ἵνα διεξίεντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδωιν. 5

*Si tu Libyam ovium nutricem melius nosti,
qui non adiisti, quam ego qui adii; valde miror
tuam sapientiam.*

Quae Battus cum suis ubi audivit, retro navigavit:
nec enim illos condendae coloniae caussa, quasi
mandato satisfecissent, prius absolvit deus, quam in
ipsam Libyam pervenissent. Igitur postquam in
insulam pervenerunt, recepto eo quem ibi relique-
rant, in ipsa Libya locum eum condiderunt cui no-
men Aziris; quem amoenissimi colles utrimque in-
cludunt, et ab altero latere amnis praeterfluit. (158.)
Hunc locum quum per sex annos incoluissent, septi-
mo anno, precantibus indigenis, et meliorem in lo-
cum sese illos perducturos esse pollicentibus, per-
suasi sunt hunc relinquere. Duxeruntque eos Libyes
inde moventes occidentem versus: per pulcerrimam

συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρῆ-
γον· ἔστι δὲ τῷ χωρῷ τούτῳ οὖνομα Ἰρασα. ἀγαγόν-
τες δὲ σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος,
εἶπαν· „Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδειον οἶ-
ον, κείνῳ ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.“ Ἐπὶ μὲν 159
νυν Βάττιώ τε τοῦ οἰκιστέω τῆς ζῆς, ἄρξαντος ἐπὶ
τεσσεράκοντα ἔτια, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλειω,
ἄρξαντος ἐκκαίδεκα ἔτια, οἴκειον οἱ Κυρηναῖοι, ἰόντες
5 τοσούτοι, ὅσοι ἀρχὴν εἰς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν. ἐπὶ
δὲ τοῦ τρίτου, Βάττιω τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου,
Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλείων
συνοικησόντας Κυρηναίοισι Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ
Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα·

autem regionem, ne eam transeuntes Graeci viderent, noctu eos transduxerunt, diei horam illa commensi: nomen huic regioni *Irasa* est. Deinde eos ad fontem duxerunt, qui Apollini sacer perhibetur, dixeruntque: *Viri Graeci, hic vobis commodum est habitare: hic enim perforatum est coelum.* (159.) Iam, quousque et *Battus* vixit, coloniae conditor, qui annos regnavit quadraginta, et huius filius *Arcesilaus*, qui sedecim annos regnavit, habitarunt hanc regionem *Cyrenaei* tot numero, quot initio in coloniam fuerant missi. Tertio vero regnante, *Batto* cognomine *Felice*, Graecos omnes Pythia edito oraculo induxit, ut in Africam navigarent, cum Cyrenaeis eam frequentaturi: invitaverant enim illos *Cyrenaei*, agrorum partitionem polliciti. Oraculum Pythiae tale erat:

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ 10
 γᾶς ἀναδαιομένας, μετὰ οἱ ποκά Φαμι μελήσει.
 Συλληχθέντος δὲ ὁμίλου πολλῶ ἐς τὴν Κυρήνην, περι-
 ταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Λίβυες καὶ ὁ βα-
 σιλεὺς αὐτῶν, τῷ ὄνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώ-
 ρης στερισκόμενοι, καὶ περιῦβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρη- 15
 ναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδωκαν σφέας αὐτοὺς
 Ἀπρίην, τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρα-
 τὸν Αἰγυπτίων πολλόν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ
 Κυρηναῖοι ἐκστρατευσάμενοι ἐς Ἰρασα χῶρον, καὶ ἐπὶ
 κρήνην Θέστην, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ 20
 ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπιρημένοι πρό-
 τερον οἱ Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ παραχρῆμα, διε-
 φθάρησαν οὕτω, ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόστησαν

*Seridr in Libyen quisquis pervenerit altmam
 post discretum agrum, mox hunc, affirmo, pi-
 gebit.*

Postquam igitur magna hominum multitudo Cyrenen confluit, finitimi Libyes, magna regionis parte spoliati, rexque eorum, cui nomen erat Adicran, quippe agris exuti et contumeliose habiti a Cyrenæis, missis in Aegyptum legatis, *Apriae* regi Aegypti sese tradiderunt. Et ille ingentem Aegyptiorum contractum exercitum contra Cyrenen misit. Cui *Cyrenæi* cum suis copiis in regionem cui *Irasa* nomen et ad fontem Thesten obviam progressi, praelio cum Aegyptiis commisso victoriam reportarunt. Aegyptii enim, Graecorum arma prius non experti, illosque aspernati, ita caesi sunt, ut eorum pauci in Aegyptum

ἐς Αἴγυπτον. ἀπὶ τούτων Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτά, ἐπι-
25 μεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ.

Τούτου δὲ τοῦ Βάττεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλειος· ὃς 160
Βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑαυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασία-
σε, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἰχόντο ἐς ἄλλον χῶ-
ρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑωυτῶν βαλλόμενοι, ἔκτισαν
5 πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλεῖται· κτί-
ζοντες δ' ἅμα αὐτὴν, ἀπιστᾶσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων
τοὺς Λίβυας. Μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλειος ἐς τοὺς ὑποδε-
ξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς
τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δέισαντες αὐτὸν,
10 οἰχόντο Φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ
Ἀρκεσίλειος εἶπετο Φεύγουσι· ἐς οὗ ἐν Λεύκανί τε τῆς
Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπι-
θῆσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους το-

redierint. Cuius cladis culpam ipsi *Apriae* tribuentes
Aegyptii, protinus ab eo defecerunt.

(160.) Batti huius filius fuit *Arcesilaus*; qui post-
quam regnum suscepit, primum cum fratribus suis
discordias exercuit; donec hi, illo relicto, in alium
Libyae locum concesserunt, inter seque inito consilio
urbem hanc condiderunt, cui nomen inditum, quod
etiam nunc obtinet, *Barca*; simulque Afris, ut a *Cy-
renaeis* deficerent, persuaserunt. Post haec *Arcesilaus*
adversus hos *Afros*, qui fratres suos receperant, et ab
ipso defecerant, arma movit. *Afri* vero, illum me-
tuentes, ad *Libyes* versus orientem incolentes confu-
gerunt: et *Arcesilaus*, fugientes secutus, et *Leuconem*
usque, *Libyae* oppidum, persecutus, ibi adgredi *Li-
byas* statuit. Sed praelio commisso tam insignem vi-
Herod. T. II. P. I. Z

σούτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ἐπλάτας Κυρηναίων ἐνθαῦ-
 τα πτόειν. μετὰ δὲ τὸ τῷμα τοῦτο, Ἀρκεσίλειον μὲν 15
 κάμνοντά τε καὶ Φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς
 Λέαρχος ἀποκνίγει. Λέαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλειον
 161 δόλω κτείνει, τῇ οὐνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν
 βασιληίην τοῦ Ἀρκεσίλειου ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς τε
 ἔφην, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν κατα-
 λαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς, ἐπειρησο-
 μένους ὅν τινα τρόπον καταστησάμενοι, κάλλιστα αὖ 5
 οἰκίσκων. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντινέης τῆς Ἀρκα-
 δαν καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἷτιον ὦν οἱ Κυρηναῖοι,
 καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτα-
 τον, τῷ οὐνομα ἦν Δημόναξ. Οὗτος ὦν ὠνὴρ ἀπικόμε-
 νος εἰς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, 10
 τριφύλους ἐπαίησά σφας, τῇδε διαθείς· Θηραίων μὲν

ctorem reportarunt Libyes, ut eo loci ex Cyrenaeis
 septem millia armatorum ceciderint. Post eam cla-
 dem aegrotans Arcesilaus, quum medicamentum
 sumsisset, a fratre Learcho strangulatus est. Lear-
 chum vero uxor Arcesilae, cui nomen erat Eryxo, per
 dolum occidit. (161.) Arcesilao in regnum successit
 filius Battus, pede claudus. Cyrenaei vero, ob tri-
 stem rerum suarum statum, Delphos miserunt qui
 Deum consulerent, qua inrita ratione optime res suas
 administrarent. Quos Pythia iussit ex Mantinea Ar-
 eadiae moderatorem arcessere. Petierunt igitur
 Cyrenaei a Mantinensibus: hique illis dederunt vi-
 rum inter cives probatissimum, cui nomen erat De-
 monax. Hic vir igitur postquam Cyrenen pervenit,
 cognitis rebus singulis, primum in tres tribus di-

γὰρ καὶ τῶν περιόικων μίαν μοῖρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ,
Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτῶν πάν-
των· τοῦτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεα ἐξελὼν,
15 καὶ ἱερῶσύνας, τὰ ἄλλα πάντα, τὰ πρότερον εἶχον οἱ
Βασιλῆες, εἰς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.

Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διετέλει ἔοντα· 162
ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλειω πολλὴ ταραχὴ
περὶ τῶν τιμῶν ἐγένετο. Ἀρκεσίλειος γὰρ, ὁ Βάττου
τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμας, οὐκ ἔφη ἀνέξισθαι κα-
5 τὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημόναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτει τὰ
τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐσώθη, καὶ
ἔφυγε εἰς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ εἰς Σαλαμῖνα τῆς Κύ-
πρου ἔφυγε. Τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον

tribuit Cyrenaeos, partitione in hunc modum in-
stituta: Theracorum, eorumque qui ex illorum vici-
nia erant oriundi, unam partem constituit: alteram
partem Lacedaemoniorum et Cretensium; tertiam re-
liquorum insularium: deinde, exceptis agris sacris
et sacerdotiis, quae regi Batto tribuit, reliqua om-
nia, quae antea regum fuerant, populo in medium
proposuit.

(162.) Iam, regnante quidem hoc Batto, iste re-
rum status duravit. Sub huius autem filio *Arcesilao*
multae turbae de honoribus sunt exortae. *Arcesilaus*
enim, *Batti claudi filius* et *Pheretimae*, negavit se
toleraturum rerum statum a *Mantinensi Demonacte*
ordinatum, verum honores et privilegia repetiit suo-
rum maiorum. Inde excitatâ seditione victus, *Samum*
profugit: mater vero *Pheretima*, et ipsa fugiens, *Sa-*
laminem Cypri se recepit. *Salaminem* per id tempus

ἑπεκράτῃ Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμνητήριον, ἔον ἀξιοθέτον, ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίῳ θησαυρῷ 10
 κέεται. ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη, εἶδετο
 στρατῆς, ἣ κατάξῃ σφέας εἰς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ γὰρ
 Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατὴν οἱ εἰδίδου. ἡ δὲ, λαμ-
 βάνουσα τὸ διδόμενον „καλὸν μὲν, ἔφη, καὶ τοῦτο
 εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοῦναί οἱ δεομένη στρατὴν.“ 15
 τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδόμενῳ ἔλεγε. Τελευταῖόν οἱ
 ἐξέτιμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσειον καὶ ἡλα-
 κάτην, προσῆν δὲ καὶ εἷον. εἰπάσης δὲ αὐτῇ τῆς Φε-
 ρετίμης τῶντ' ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, „τοιούτοις γυ-
 163 ναῖκας δωρεῖσθαι, ἀλλ' οὐ στρατῆ.“ Ὁ δὲ Ἄρκε- 20
 σίλειος, τοῦτον τὸν χρόνον εἶν ἐν Σάμῳ, συνήγειρε
 πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ
 στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη εἰς Δελφούς Ἄρκεσίλειος, χρη-

tenuit *Euelthon*, is qui thuribulum illud spectatu dignum Delphis dedicavit, quod est in Corinthiorum thesauro depositum. Hunc adiens *Pheretima*, exercitum ab eo petiit, qui se et filium Cyrenen reduceret. At ei *Euelthon* quidlibet magis, quam exercitum, dedit. Et illa accipiens dona, *bonum quidem*, ait, *et hoc esse; melius vero illud fore, si petenti sibi daret exercitum*. His verbis, quoties donum aliquod accepit, usa est. Postremo *Euelthon* dono ei misit fursum aureum et colum, cui lana etiam circumdata. Quumque idem dictum *Pheretima* repeteret, respondit *Euelthon*, *talìa munera dari mulieribus, non exercitum*. (163.) Per idem tempus *Arcesilaus*, Sami moratus, unumquemque excitabat spe dividendorum agrorum proposita. Quumque iam ma-

δ σόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ
 ταδεῖ. „Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλειος
 „τέσσερας, ὀκτὼ ἀνδρῶν γενεάς, διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βα-
 „σιλεύειν Κυρήνης· πλέον μέντοι τούτου οὐδὲ πειραῖσθαι
 „παραίνεει. Σὺ μέντοι ἡσυχος εἶναι, καταλθὼν εἰς τὴν
 10 „σειωτοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον εὐρὴς πλὴν ἀμφορέων, μὴ
 „ἐξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' οὐ-
 „ρον. εἰ δὲ ἐξοπτήσεις τὴν κάμινον, μὴ ἐσέλθης εἰς τὴν
 „ἀμφόρῳτον· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανέαι καὶ αὐτὸς, καὶ
 „ταῦρος ὁ καλλιστεύων.“ Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσί- 164
 λειω χρᾶ. ὁ δὲ, παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κα-
 τήλθε εἰς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐπικρατήσας τῶν περηγμά-
 των, τοῦ μαντήϊου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀν-
 5 τιστασιώτας αἶτει τῆς ἑωτοῦ Φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ
 παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δὲ τι-

gnam manum contraxisset, Delphos est profectus, de
 reditu consulturus oraculum; cui Pythia hoc dedit
 responsum: *Quatuor Battis et quatuor Arcesilais,*
per octo hominum generationes, dat Loxias reg-
num obtinere Cyrenae: ulterius vero ut ne con-
emini quidem hortatur. Tu tamen, quum domum
redieris, quietus esto: et quando fornacem repe-
reris plenum amphoris, ne excoque amphoras, sed
ad auram illas emitte. Sin excoxeris fornacem,
ne in circumfluam intres: alioqui peribis tu et
pulcerrimus taurus. (164.) Hoc a Pythia accepto
 responso *Arcesilaus*, sumtis secum Samiis, Cyre-
 nen rediit. Et ibi rerum pótitus, immemor editi ora-
 culi, poenas repetivit ab exsilii sui auctoribus. Ho-
 rum autem alij regione prorsus excoesserunt: alios

νας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως εἰς Κύπρον ἀπέστειλε
 ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας
 πρὸς τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ εἰς Θήρην ἀπέστει-
 λαν. ἐτέρους δὲ τινας τῶν Κυρηναίων, εἰς πύργον μέ- 10
 γαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικόν, ὕλην πε-
 ριήσας ὁ Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. Μαβῶν δὲ ἐπ' ἐξερ-
 γασμένοισι τὸ μαντήϊον εἶόν τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ
 εἶα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι,
 ἔργετο ἐκὼν τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν 15
 κεχρημένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυ-
 ρήνην εἶναι. Εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑαυτοῦ, θυγα-
 τέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλῆδς, τῷ ὄνομα ἦν
 Ἀλαζὶρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέσται. καὶ μιν Βαρκαῖοι τε
 ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης Φυγαδῶν τινες, καταμα- 20
 θόντες ἀγοράζοντα, κτείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ τὸν πεν-

vero, in potestatem suam redactos, Cyprum misit,
 ibi interficiendos. At hos quidem Cnidii, suam ad
 oram delatos, servarunt, et Theram miserunt. Alios
 vero Cyrenaeorum nonnullos, qui in privatam Aglo-
 machi magnam turrin confugerant, circumdatâ ma-
 teriâ *Arcesilaus* cremavit. Quo patrato facinore, anim-
 advertens hanc esse oraculi sententiam, quod noluis-
 set Pythia ut repertas in fornace amphoras excoque-
 ret, Cyrenaeorum urbe ultro abstinuit, mortem ti-
 mens oraculo significatam, et *circumsfluam* illam
 existimans esse Cyrenen. Habuit uxorem, cognatam
 sui, filiam regis Barcaeorum, cui nomen erat Alizir:
 ad hunc se recepit. At ibi conspicati eum cives Bar-
 caei et Cyrenaeorum p̄xsum nonnulli in foro ver-
 santem interfecerunt, simulque cum illo socerum

Φερὸν αὐτοῦ Ἀλαζῖρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν, εἴτε ἐκὼν
εἴτε ἄκων ἁμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖρην τὴν
ἑαυτοῦ.

Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τίως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν 165
τῇ Βάρκῃ διατᾶτο ἐξεργασμένος ἑαυτῷ κακὸν, ἡ δὲ
εἶχε αὐτῇ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τὰλ-
λα νηματομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεὶ τε δὲ
5 ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, Φεύγου-
σα οἰχώκεε εἰς Αἴγυπτον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσί-
λεω εὐεργεσίαι εἰς Καμβύσεια τὸν Κύρου πεποιημέναι·
οὗτος γὰρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλεως, ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδο-
κε, καὶ Φόρον ἐτάξατο. Ἀπικομένη δὲ εἰς Αἴγυπτον ἡ
10 Φερετίμη, Ἀρυάνδῳ ἱκέτις ἔζετο, τιμωρῆσαι ἑαυτῇ
καλεύουσα· προῖσχομένη πρόφασιν, ὡς διὰ τὸν μηδισ-
μὸν ὁ παῖς οἱ τέθηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν οὗτος τῆς 166

*Alazirem. Ita Arcesilaus, oraculi responso sive vo-
lens sive praeter suam voluntatem non obsecutus, fa-
tum suum implevit.*

(165.) Dum Arcesilaus, mali sui sibi auctor, Bar-
cae versabatur, interim mater eius *Pheretima* ho-
noribus filii Cyrenae fungebatur, quum alia admini-
strans, tum in senatu adsidens: postquam vero eum
cognovit Barcae periisse, relictâ Cyrene in Aegyp-
tum profugit. Exstabant enim merita ab Arcesilao in
Cambysen Cyri filium collata: erat quippe hic Ar-
cesilaus, qui Cyrenen Cambysi tradiderat, et tribu-
tum ei pactus erat pendendum. In Aegyptum ubi
pervenit Pheretima, supplex adiit Aryanden, suppe-
tias sibi ferre rogans; causam interserens, *periisse*
filium suum eo quod Medorum favisset partibus.

Αἰγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσῳ κατεστεῖς· ὃς
 ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παριστύμενος Δαρείῳ διεφθάρη.
 πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυ-
 νον ἑαυτοῦ λιπέσθαι, τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἶη βασιλεῖ 5
 κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς οὗ ἔλαβε τὸν μι-
 σθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπειψήσας
 ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δὲ,
 ἀρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον τὰυτὸ τοῦτο ἐποίηε· καὶ νῦν
 ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαθὼν 10
 δὲ Δαρεῖός μιν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπι-
 167 νείκας, ὥς οἱ ἐπανιστείαιτο, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ οὗτος
 ὁ Ἀρυάνδης κατοικτεῖρας Φερετίμην, διδοῖ αὐτῇ στρα-
 τὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν

(166.) Erat hic *Aryandes* praefectus Aegypti, a Cambyse constitutus; idem qui postea, quum se parem gereret Dario, interfectus est. Postquam enim cognovit viditque Darium cupere monumentum relinquere sui, quale nemo ante illum rex reliquisset, aemulatus est eum; donec tandem mercedem retulit. Etenim Darius aurum ita excoquendum curaverat, ut, quoad maxime fieri posset, esset purgatissimum; quo ex auro monetam procudit. Aryandes vero, Aegypti praefectus, idem ipsum argento fecit: atque etiam nunc purgatissimum *argentum* est *Aryan-dicum*. Id ubi eum facere cognovit Darius, aliâ in eum culpâ collatâ, quasi adversus ipsum rebellasset, interficiendum curavit. (167.) Tunc vero *Aryandes* hic, miseratus *Pheretimam*, pollicetur ei universum qui in Aegypto erat exercitum, pedestrem et

ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἀμασι ἀπέ-
 5 δεξε, ἄνδρα Μαράφιον· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, ὄντα
 Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστείλαι τὴν στρα-
 τὴν, ὁ Ἀρσάνδης πέμψας εἰς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἐπυν-
 θάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλειον ἀποκτείνας. οἱ δὲ Βαρ-
 καῖοι αὐτοὶ ὑποδεκνέατο πάντες· πολλά τε γὰρ καὶ κα-
 20 κὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρσάν-
 δης, οὕτω δὴ τὴν στρατὴν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ.
 Αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγένετο· ἀπε-
 πέμπετο δὲ ἡ στρατὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων
 καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παν-
 25 τοῖα ἐστὶ καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ἦν ὑπὴ-
 κοα, τὰ δὲ πλεῶν ἐφρόντιζε Δαρείου οὐδέν.

ΟΙΚΕΟΥΣΙ δὲ κατὰ τὰδε ΛΙΒΥΕΣ. Ἀπ' Αἰγύ- 168

classiarium; duce nominato pedestrium copiarum
 Amasi, de Maraphiorum genere; navalium vero Ba-
 dra, de genere Pasargadarum. Priusquam autem mit-
 teret exercitum, praeconem in urbem *Barcam* misit,
 quaesiturum *quis esset qui Arcesilaum interfecis-*
set. Barcaei vero universi in se culpam receperunt,
multa ab illo mala passos se esse dicentes. Qua re
 cognitâ, tum demum exercitum cum Pheretima misit.
 Et haec quidem caussa verbo tenus praetendebatur:
 missus autem, ut mihi quidem videtur, est exercitus
 hoc consilio, ut *Libyes* sub Persarum redigerentur
 potestatem. Sunt enim Libyum (*sive* Afrorum) multi
 atque varii populi: quorum pauci nonnulli regis
 imperio parebant, plerique autem nullam Darii
 habebant rationem.

(168.) HABITANT autem LIBYES hoc modo. In-

πτου ἀρξάμενοι, πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κα-
 ταίκηται· οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλεῖα Αἰγυπτίοισι χρέων-
 ται, ἐσθῆτα δὲ Φορέουσι ὅην περ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ
 δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλιον περὶ ἐκατέρῃ τῶν κνημέων 6
 Φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς
 Φθῆρας ἐπεὶ ἀν λάβωσι τοὺς ἑωυτῆς ἐκάστη ἀντιδάκνει,
 καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργά-
 ζονται· καὶ τῷ βασιλεῖ μῦνοι τὰς παρθένας μελλού-
 σας συνοικεῖν ἐπιδεικνύουσι· ἥ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρε- 10
 στή γένηται, ὑπὸ τούτου διαπαρθενεύεται. παρήκουσι
 δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένες,
 169 τῷ ὄνομα Πλυνός ἐστι. Τούτων δὲ ἔχονται Γίλι-
 γάμμααι, νεμόμενοι τὴν πρὸς ἐσπέρην χώραν, μέχρι
 Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξύ τούτου χώρῳ ἡ
 τε Πλατεῖα νῆσος ἐπικέσται, τὴν ἐκτίσαν Κυρηναῖοι·

cipiendo ab Aegypto, primi Afrorum sedes habent
Adyrmachidae: qui institutis quidem maximam par-
 tem utuntur Aegyptiis, vestem vero gestant, qualem
 et alii Libyes. Mulieres in utraque tibia armillam
 gestant aeneam: comam alunt; et pediculos, quos
 quaeque capit, vicissim mordet, atque ita abiicit. Hi
 soli ex cunctis Afris hoc faciunt: iidemque soli vir-
 gines, quum in eo sunt ut nubant, regi ostendunt;
 quarum quaecumque illi placet, eam rex devirginat.
 Pertinent hi *Adyrmachidae* ab Aegypto usque ad
 portum cui nomen est *Plynus*. (169.) His contigui
 sunt *Giligammae*, terram incolentes occidentem ver-
 sus, usque ad Aphrodisiadem insulam. In huius re-
 gionis medio ad oram sita est *Platea* insula, in quam
 Cyrenaei duxerant coloniam; in continente vero est

5 καὶ ἐν τῇ ἡπείρῳ Μανελάϊος λιμὴν ἐστὶ, καὶ Ἀζοῖς, τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἰκοῦν καὶ τὸ σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρῆκε δὲ ἀπὸ Πλατέης ἡσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλφιον. νόμοισι δὲ χρεώνται οὗτοι παραπλησίως τοῖσι ἐτέροις. Γιλγαμμέων δὲ 170 ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Ἀσβύσται. οὗτοι τὸ ὑπὲρ Κυρήνης οἰκοῦσι, ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσβύσται· τὸ γὰρ παρὰ θάλασσαν Κυρηναῖοι ἵκονται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα Λιβύων εἰσὶ. νόμους δὲ τοὺς πλεῖντας μιμεῖσθαι ἐπιτηδεύουσι τοὺς Κυρηναίον. Ἀσβυστίων δὲ ἔχονται τὸ 171 πρὸς ἐσπέρης Αὐσχίσαι. οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκοῦσι, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Αὐσχισίων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρας οἰκοῦσι Κάβα- 5 λεις, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατὰ

Menelaius portus, et *Aziris* oppidum, quod habitant Cyrenaei; unde incipit *silphium*, pertinet autem silphium a Platea insula usque ad ostium Syrtis. Instituti hi utuntur iisdem fere atque ii de quibus ante dictum. (170.) Giligammarum, occidentem versus, finitimi sunt *Asbystae*. Hi supra Cyrenen habitant: nec ad mare pertinent; oram enim maritimam Cyrenaei incolunt. In regendis quadrigis non postremi sunt, sed vel maxime inter Afros omnes eminent. Instituta autem pleraque aemulantur Cyrenaeorum. (171.) Ashystis ab occidente contermini sunt *Auschisae*. Hi super Barcam habitant, pertinentque ad mare circa Euesperides. In media Auschisarum ditione habitant *Cabales*, exiguus populus, ad mare pertinentes prope Taucheira, oppi-

Ταύχμερα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι
 172 χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισίων δὲ
 ταυτέων τὸ πρὸς ἐσπέρης ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος
 εὐὸν πολλόν· οἱ τὸ θέρους καταλείποντες ἐπὶ τῇ θάλασσῃ
 τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουνσι εἰς Αὐγίλα χώραν, ὅπως
 ριπνύοντες τοὺς Φαίνικας· οἱ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφεῖς 5
 πεφύκασι, πάντες εὐόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀτελέ-
 βους ἐπεὶ ἀνθρῶπιον, αὐθιγὰς πρὸς τὸν ἥλιον, κα-
 ταλέουσι, καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπάσσοντες, πίνου-
 σι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ἐπί-
 κοινοῦν αὐτέων τὴν μίξιν ποιῶνται· τρόπον παραπλησίον 10
 τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὶ σκίπανα προστήσονται,
 μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμίουτος Νασαμῶνος ἀνδρὸς,
 νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων δι-
 ελθεῖν τῶν διατυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ ὡς ἕκα-

dum ditionis Barcaeae. Iisdem institutis hi utuntur
 atque illi qui supra Cyrenen habitant. (172.) Au-
 schisarum horum, versus occidentem, finitimi sunt
Nasamones, numerosus populus; qui aestate, re-
 lictis ad mare pecoribus, ad locum cui *Augila* nomen,
 adscendunt, palmulas collecturi: nascuntur enim ibi
 frequentes palmae arbores, insigni magnitudine, et
 frugiferae omnes. Iidem locustas venantur, quas ad
 solem siccatas molunt, et deinde lacti inspersas una
 cum lacte bibunt. Uxores quidem quisque complu-
 res solet habere, sed promiscue cum quibuslibet
 coeunt: simili modo, atque Massagetae, scipione
 prius in terram defixo concumbunt. Quando primum
 uxorem ducit vir Nasamon, moris est ut prima nocte
 sponsa eum singulis deinceps convivis concumbat: et

15 στός οἱ μιχθῇ, δίδοι δῶρον τὸ ἂν ἔχῃ Φερόμενος ἐξ οἴκου. Ὀρκίοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῷδε. ὁμνύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι, τούτους, τῶν τύμβων αἰπτόμενοι. Μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων Φοιτέον-
 20 τες τὰ σήματα, καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμούνται· τὸ δ' ἂν ἴδῃ ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χαῖται. Πίστισι δὲ τοιησίδε χρέωνται. ἐκ τῆς χειρὸς δίδοι πιεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἐτέρου πίνει· ἢ δὲ μὴ ἔχῃσι ὕγρον μηδὲν, οἱ δὲ τῆς χαμάθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσιν.

Νασαμῶσι δὲ προσόμουροί εἰσι Ψύλλοι. οὗτοι ἐξα- 173·
 πολάλασι τρόπῳ τοιῷδε. ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἔλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξήρνη· ἢ δὲ χώρα σφι πᾶσα ἐν-
 τὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος, ἣν ἄνυδρος. οἱ δὲ, βουλευσά-

quilibet, postquam coit, donum dat quod domo secum adtulit. Iurisiurandi et divinationis apud eos hi ritus sunt. Iurant per viros qui inter ipsos iustissimi et fortissimi dicuntur fuisse; per hos iurant, sepulcra eorum tangentes. Divinaturi, ad sepulcra accedunt maiorum, et peractis precibus ibidem indormiunt: quodcumque dein visum quisque per somnum vidit, eo utitur. Fidem sibi mutuo dant hoc modo: alter alteri ex sua manu praebebat bibendum, vicissimque ex alterius bibit manu: quod si liquoris nihil adest, pulverem humo sublatam lingunt.

(173.) Nasamonibus contermini sunt *Psylli*. Hi tali modo interierunt. Notus ventus exsiccaverat receptacula, quae habuerant, aquarum: est enim regio intra Syrtes omnis aquarum inops. Tum illi, re deliberata, communi consilio adversus notum expe-

- μανοι, κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω 5
 δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες·) καὶ ἐπεὶ τε ἐγίνοντο ἐν
 τῇ ψάμμῳ, πνύσας ὁ νότος κατέχευε σφας. ἔξαπο-
 λεμένων δὲ τούτων, ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασαμώνες.
 174 Ταυτίων δὲ κατύπερθε, πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώ-
 δεϊ οἰκεῖουσιν Γαράμαντες· οἱ πάντα ἀνθρώπων Φεύ-
 γουσι, καὶ παντὸς ὀμιλήν· καὶ οὔτε ὄπλον ἐπέεται
 175 ἀρήϊον οὐδέν, οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστάται. Οὔτοι μὲν
 δὲ κατύπερθε οἰκεῖουσιν Νασαμώνων· τὸ δὲ παρὰ τὴν
 θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Μάκαι· οἱ λό-
 Φους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὐξε-
 σθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείροντες ἐν χροίῳ· ἐς δὲ τὸν 5
 πόλεμον, στραυῶν καταγαίῳν δοράς φορέουσι προβλή-
 ματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόΦου
 καλυμμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ὁ δὲ λό-

ditionem susceperunt: (refero autem haec, quae Li-
 byes narrant:) et, postquam in arenas pervenerunt, co-
 ortus notus eos obruit. Quibus extinctis, regionem
 eorum Nasamones occuparunt. (174.) Supra hos, me-
 ridiem versus, in regione feris frequente, habitant
Garamantes; qui quemcumque hominem fugiunt,
 et cuiuscumque commercium: nec arma ulla ad belli
 usum hi habent, nec pugnare norunt. (175.) Hi
 igitur supra Nasamones habitant: iuxta mare vero,
 et ab occidente, finitimi eorundem *Macae* sunt.
 Hi in medio capillos crescere sinentes, hinc vero
 atque illinc in cute tondentes, cristas gerunt. In
 bellum proficiscentes, struthionum pelles pro scutis
 gestant. Per eorundem ditionem *Cinyps* fluvius, ex
 colle profluens cui nomen *Charitón*, (id est, *Gra-*

Φος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἰδησί ἐστι, εἰούσης τῆς ἀλ-
 10 λης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θα-
 λάσσης δὲ εἰς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοί εἰσι. Μακίων 176
 δὲ τουτέων ἐχόμενοι Γίνδανές εἰσι. τῶν αἱ γυναῖκες
 περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορεῖ, κατὰ τοίον-
 δε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα πε-
 5 ρισφύριον περιδέεται· ἥ δ' ἂν πλεῖστα ἔχη, αὕτη ἀρί-
 στη δέδοκται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖ-
 σα. Ἀκτὴν δὲ προέχουσιν εἰς τὸν πόντον τούτων τῶν 177.
 Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μου-
 ρον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζῶουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρ-
 πός, ἐστὶ μέγας ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δέ,
 5 τοῦ Φοίνικος τῷ καρπῷ προσέικλος. ποιῶνται δὲ ἐκ τοῦ
 καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον.

tiarum collis) in mare provolvitur. Hic collis Cha-
 ritōn nemoribus frequens est, quum reliqua Libya,
 quam adhuc commemoravi, arboribus nuda sit. A
 mari ad illum stadia sunt ducenta. (176.) Macis
 his proximi sunt *Gindanes*: quorum mulieres fas-
 cias ex pellibus ad pedum malleolos gestant unaquae-
 que multas; idque hac de caussa fieri aiunt: ut cum
 quoque viro concubuit mulier, ita fasciam circum-
 ligat; et, quae plurimas gestat, ea praestantissima
 esse iudicatur, quippe a plurimis viris amata. (177.)
 Oram horum Gindānum, quae in mare prominet,
Lotophagi habitant; qui nullo alio cibo, nisi loti
 fructu, vitam sustentant. Est autem *loti fructus* mag-
 nitudine baccae lentisci, dulcedine vero similis fru-
 ctui palmarum arboris. Parant vero Lotophagi etiam
 vinum ex eodem fructu.

- 178 Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ θάλασσαν ἔχονται Μάχ-
 λυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἡσ-
 σὸν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποτα-
 μὸν μέγαν, τῷ ὄνομα Τρίτων ἐστί. ἐκδιδόι δὲ οὗτος
 ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνι, 5
 τῇ ὄνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι
 179 Φασι λόγιον εἶναι κτίσαι. Ἔστι δὲ καὶ ὁδε λόγος λε-
 γόμενος· Ἰήσωνα, ἐπεὶ τέ οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλίοῳ
 ἢ Ἀργῷ, ἐσθήμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἑκατόμβην, καὶ
 δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περιπλῶειν Πελοπόννησον,
 βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι· καί μιν, ὥς πλέσ- 5
 τα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορρῇν,
 καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι
 γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνί-
 δος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγήν λόγος ἐστὶ Φανῆ-

(178.) Lotophagos, secundum mare, excipiunt *Machlyes*; qui et ipsi quidem loto utuntur, verum-
 tamen minus quam praedicti. Pertinent hi ad flumen
 magnum, cui nomen *Triton*: infunditurque is fluvi-
 us in magnum lacum *Tritonidem*, in quo est insula cui
 nomen *Phla*. Hanc insulam, aiunt, Lacedaemonios ex
 oraculi effato colonis debuisse frequentare. (179.)
 Narratur vero etiam haec historia, *Iasonem*, post-
 quam sub Pelio navem *Argo* construxisset, quum
 alia hecatombe, tunc et tripode aeneo in navem im-
 posito, Peloponnesum esse circumvectum, Delphos
 profecturum; sed quum circa Maleam navigaret,
 vento borea abreptum et ad Libyam fuisse adpul-
 sum; priusquam autem terram conspexisset, haecisse
 in brevibus Tritonidis lacus. Ibi tunc inopi consilii,

20 ναι Τρίτωνα, καὶ καλεῦειν τὸν Ἰήσονα ἑαυτῷ δοῦναι
 τὸν τρίποδα· Φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δέξειν, καὶ
 ἀπήμονας ἀποστέλλειν. πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, οὐ-
 τω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βραχέων δεικνύναι τὸν Τρί-
 τωνα σφι, καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἱερῷ·
 25 ἐπιθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσωνι ση-
 μήναντα τὸν πάντα λόγον, ὡς „ἐπὶ αὖ τὸν τρίποδα κο-
 μίσσεται τῶν ἐκγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόν-
 των, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα
 λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶναι ἀνάγκη.“ ταῦτα
 20 ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν
 τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσεῖς. 180
 οὗτοι δὲ, καὶ οἱ Μάχλυες, πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην
 οἰκοῦσι· τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν

nescientique quo pacto educeret navem, adparuisse
 aiunt *Tritonem*, iussisque Iasonem, ut sibi daret
 tripodem illum; dicentem, *se illis monstraturum*
exitum, et incolumes emissurum. Cui postquam
 morem gessisset Iason, tum *Tritonem* illis tutum per
 brevia exitum monstrasse, et tripodem in suo templo
 deposuisse; ex eodem vero tripode oraculo edito rem
 omnem Iasoni eiusque sociis praedixisse; nempe, *si*
quis ex Argonautarum posteris tripodem illum ab-
stulisset, tunc inevitabili necessitate centum urbes
Graecas circa Tritonidem lacum esse condendas.
 Quae ubi cognovissent Libyes hanc regionem incolen-
 tes, tripodem illos occultasse. (180.) Machlyum ho-
 rum finitimi sunt *Ausenses*; qui pariter atque illi
 Tritonidem lacum adcolunt, sed interfluente Tritone
 ab illis dirimuntur. Et Machlyes quidem in postica ca-
 Herod. T. II. P. I. A a

Μάχλυνς τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐ-
 σίς, τὰ ἔμπροσθε. Ὅρτῃ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρ- 5
 θέναι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι, μάχονται πρὸς ἀλλή-
 λας λίθοισι τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐθιγενεῖ θεῷ λέγου-
 σαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν, τὴν Ἀθηναίην καλέομεν. τὰς
 δὲ ἀποθησκούσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τραμάτων, ψευ-
 δοπαρθένας καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνῆναι αὐτὰς μάχε- 10
 σθαι, τὰδε ποιῶσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύου-
 σαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνὴ τε Κορινθίῃ καὶ πανο-
 πλὴν Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες, πε-
 ριάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὅτεοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσ-
 μων τὰς παρθένας, πρὶν ἢ σφί· Ἕλληνας παροικισθῇ- 15
 ναι, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δ' ὡν Αἰγυπτίοισι ὅπλοις
 κοσμέσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπί-
 δα καὶ τὸ κράνος· Φημὶ ἀπῆχθαι εἰς τοὺς Ἕλληνας.

pitis parte comam alunt; Ausenses vero in anteriore.
 Annuo *Minervae festo* virgines horum duabus a par-
 tibus stantes pugnant invicem lapidibus atque fusti-
 bus, dicentes, *indigenae deae* (quam *Minervam* nos
 vocamus) *se patrio ritu officium praestare*. Si quae
 virgines ex vulneribus moriuntur, has falso nomina-
 tas virgines dicunt. Priusquam vero illas ad pugnan-
 dum committant, hoc faciunt. Pulcerrimam virgi-
 num publice exornant galea Corinthia reliquaque
 armatura Graecanica, et currui impositam circa la-
 cum circumvehunt. Quonam vero cultu virgines or-
 naverint priusquam Graeci in eorum vicinia habita-
 runt, non habeo dicere: videntur mihi autem Aegypti-
 iis armis eas instruxisse. Nam ab Aegypto et scutum

Τὴν δὲ Ἀθηναίην Φασὶ Ποσειδάωνος εἶναι θυγατέρα καὶ
20 τῆς Τριτανίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πα-
τρὶ, δοῦναι ἑαυτὴν τῷ Διὶ· τὸν δὲ Δία ἑαυτοῦ μιν
ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. Μίξιν δὲ
ἐπὶ κοῖνον τῶν γυναικῶν ποιεῖσθαι, οὔτε συνοικέοντες, κτη-
νηδὸν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρὸν
25 γένηται, συμφοιτέουσι ἐς ταῦτό οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός,
καὶ τῷ ἀνὸς οἴκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς
νομίζεται.

Οὗτοι μὲν οἱ παραβαλάσσιοι τῶν Νομάδων Λιβύων 181
αἰρέεσθαι. Ἐπεὶ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ Θηριώδης
ἐστὶ Λιβύη· ὑπὲρ δὲ τῆς Θηριώδους, ὁφρὺ ψάμμης κα-
τήκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ
6 Ἡρακλείας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὁφρὺ ταύτῃ μάλιστα

et galeam autumo ad Graecos pervenisse. *Minervam*
autem perhibent esse *Neptuni* filiam et *Tritonidis*
paludis: dedisse autem se ipsam *Iovi*, quum nescio
quid haberet quod de patre conquereretur: *Iovem*-
que eam pro filia adoptasse. Haec quidem ita nar-
rant. Caeterum promiscue cum mulieribus pecu-
dum more coeunt, non unà habitantes. Tertio quo-
que mense conveniunt viri: quo in conventu, post-
quam adultus est puer quem mulier peperit, cui viro
similis reperitur puer, is eius pater esse censetur.

(181.) Quos adhuc recensui, hi sunt *Nomades Li-*
byses, mare adcolentes. Supra hos vero, mediterranea
versus, *fera* (feris frequens) *Libya* est. Tum
supra hanc supercilium est arenosum, a Thebis Ae-
gyptiis usque versus *Herculeas* pertinens columnas.
In eo supercilio per decem fere dierum iter sunt in

372 HERODOTI HISTOR. IV.

διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἀλὸς ἐστὶ τρύφεια κατὰ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι· καὶ ἐν κορυφῇσι ἐκάστου τοῦ κολωνοῦ ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ ἀλὸς ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι αἰκίουσιν ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς Θηριώδεος. Πρώτοι μὲν, ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, Ἀμμωνίοι, ἔχοντες τὸ ἱὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διός· καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβησι, ὡς καὶ πρότερον εἰρηταί μοι, κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῷ γαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφί ὕδωρ κρηναῖον ἰόν· τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, αἰγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον· μεσαμβροίη τέ ἐστι, καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν· τηλικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίαται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεται τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας

collibus *frusta salis*, ingentibus grumis; et in cuiuslibet collis vertice e medio sale exsilit aqua frigida ac dulcis: circaque illas aquas habitant extremi homines versus *desertam Libyam*, ultra *ferinam*. Et primi quidem, a Thebis decem dierum itinere distantes, habitant *Ammonii*, qui templum Iovis habent, a Thebano templo derivatum: nam etiam Thebis, ut ante dictum est, arietina facie est Iovis simulacrum. Est autem ibi alia etiam aqua fontana: quae mane tepida est, versus meridiem autem frigidior, ipso vero medio die admodum fit frigida, quo tempore hortos illi irrigant: tum inclinante die minuitur paulatim frigus usque ad solem occidentem, ubi rursus tepida fit aqua: dein paulatim calescit, donec media nox adest; tunc vero fervens exaestuat: post mediam

νύκτας πελάζει· τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολαδὴν· παρέ-
χονται τε μέσαι νύκτες, καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ.
ἐπὶ κλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλεῖται Ἡλίου. Μετὰ 182
δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς Ὀφρύης τῆς ψάμμου, δι' ἀλ-
λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός τε ἄλος ἐστὶ ὁμοίος
τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἱ
5 κέουσι· τῷ δὲ χώρῳ ταύτῳ ὄνομα Αὐγίλα ἐστὶ. ἐς
τοῦτον τὴν χώρον οἱ Νασαμῶνες ὀπωριεῦντες τοὺς Φοί-
νικας Φοιτίουσι. Ἀπὸ δὲ Αὐγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων 183
ἀλλέων ὁδοῦ, ἕτερος ἄλος κολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ
Φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, κατὰ περ καὶ ἐν τοῖσι ἐτέ-
ροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκεῖουσιν ἐν αὐτῷ, τοῖσι ὄνομα Γα-
5 ράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἱ ἐπὶ τὸν ἄλα
γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπείρουσι. συντομώτατον δ' ἐστὶ
ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐ-
τοὺς ὁδός ἐστι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ἐπισθενόμοι βόες γίνον-

noctem rursus refrigescit usque ad auroram. Nomen
fontis est *Solis fons*. (182.) Post Ammonios in eo-
dem arenoso supercilio, post decem iterum dierum
iter, *tumulus salis* est, similis Ammonio, item aqua;
ibique rursus homines habitant: nomen loci *Augila*
est. Hic est locus, quo proficisci consueverunt Nasa-
mones, palmulas collecturi. (183.) Ab Augilis, rur-
sus post decem dierum iter, alius est *salis tumulus*,
et aqua, et *frequentes palmae arbores frugiferae*,
quemadmodum et in caeteris tumulis. Ibi habitant
homines, quibus nomen *Garamantes*, magnus ad-
modum populus: qui humum in salem ingerunt, at-
que ita sementem faciunt. Brevissima ab his via ad
Lotophagos, iter est triginta dierum. In horum

ται. ἐπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσὶ· τὰ κέρα ἔχουσι κα- 10
 κυφότεα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωροῦ-
 ντες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἰοί τε εἰσι,
 προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν
 διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρ-
 μα ἐς παχύτητα τε καὶ τρίψιν. Οἱ Γαράμαντες δὲ 15
 οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τε-
 θρίπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχι-
 στοὶ ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους
 ἀποφερομένους ἀκούομεν. σιτέονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται
 ὄφις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν. γλῶσ- 20
 σαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίῃν νεομίκασι, ἀλλὰ τε-
 τρίγασι, κατὰπερ αἱ νυκτερίδες.

184 Ἀπὸ δὲ Γαράμαντων δι' ἁλλέων δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ,

terra nascuntur etiam boves qui *opisthonomi* (*retro
 passentes*) vocantur. Sunt autem opisthonomi hano
 ob causam, quod cornua habent antrosum curvata;
 qua de causa retro gradientes pascuntur: nam antro-
 sum progredientes pasci non possunt, quoniam, prius-
 quam progredi possint, cornua in terram impingun-
 tur. Caeterum ab aliis bobus nil differunt, nisi hoo
 ipso, et corii crassitie duritieque. Iidem Garamantes
 quadrigis venantur *Troglodytas Aethiopus*. Sunt
 enim hi *Troglodytas Aethiopes* pedibus pernicio-
 simi omnium hominum, de quibus fando audivimus.
 Vescuntur autem Troglodytae serpentibus atque la-
 certis, et id genus reptilibus: sermone vero utuntur
 nulli alii simili; sed strident veluti noctuae.

(184.) Post Garamantes, interiecto iterum dierum

ἄλλος αἰλὸς τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ· καὶ ἄνθρωποι περὶ
αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὐνομὰ ἐστὶ Ἀτάραντες· οἱ
ἀνάνημοί εἰσι μούνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ὕμνεν. αἰέσι
5 μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὐνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ
αὐτέων οὐνομα οὐδὲν κέεται. οὔτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλ-
λοντι καταρέωνται, καὶ πρὸς τούτοις πάντα τὰ αἰσχροῖα
λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίαν ἐπιτρίβει, αὐτοὺς τε τοὺς
ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώραν αὐτέων. Μετὰ δὲ, δι' αἰ-
10 λῶν δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος κολωνὸς αἰλὸς, καὶ
ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ
αἰλὸς τούτου οὐρος, τῷ οὐνομὰ ἐστὶ Ἀτλας· ἐστὶ δὲ
στεινὸν καὶ κυκλοτερές πάντη· ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέ-
γεται, ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδέσθαι·
15 οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα, οὔτε θέρους,
οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ

decem itinere, alius est salis tumulus, et aqua: quo
loco homines habitant, qui *Atarantes* vocantur.
Hi soli omnium, quos novimus, *innominati* sunt:
nam cuncti quidem in universum *Atarantes* nomi-
nantur, unicuique autem per se nullum nomen imposi-
tum est. Iidem solem capitibus ipsorum imminentem
exsecrantur, et foedis quibusque conviciis incessunt,
eo quod et ipsos homines et ipsorum terram exurat.
Deinde, post aliorum decem dierum iter, est alius *sa-
lis tumulus*, et aqua, et circum habitantes homines:
cui tumulo proximus est mons, cui nomen *Atlas*;
angustus, et circumcirca rotundus; idem ea esse alti-
tudine perhibetur, ut vertices eius conspici non pos-
sint; numquam enim nubibus vacare, nec aestate,
nec hyeme. Hunc montem *coeli fulcrum* esse aiunt
indigenae. Ab hoc monte homines isti nomen inve-

ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὐρεὸς οἱ ἄνθρωποι οὗτος
 ἐπάνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέ-
 γονται δὲ οὔτε ἐμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια
 185 ὁρᾶν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ
 αὐνόματα τῶν ἐν τῇ Ὀφρῇ κατοικημένων καταλέξαι·
 τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' ὧν ἡ Ὀφρῇ μέχρι
 Ἡρακλήων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τούτων· ἐστὶ δὲ αἰλὸς
 τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, καὶ ἄν- 5
 θρωποι οἰκέοντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοις πᾶσι ἐκ τῶν
 αἰλίων χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λι-
 βύης ἀνομβρὰ ἐστὶ· οὐ γὰρ ἂν ἡδυκέατο μένειν οἱ τοῖχοι
 εἶντες αἰλινοί, εἰ ὕε. ὁ δὲ αἰλὸς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ
 πορφύρεος τὸ εἶδος ὀρύσσεται. Ὑπὲρ δὲ τῆς Ὀφρῆς ταύ- 10
 της, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαίαν τῆς Λιβύης, ἐρη-
 μος καὶ ἄνυδρος καὶ ἄθρος καὶ ἀνομβρος καὶ ἄξυλός
 ἐστὶ ἡ χώρα· καὶ ἱκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

nere: *Atlantes* enim vocantur. Dicuntur autem hi
 nec animatum quidquam comedere, nec insomnia vi-
 dere. (185.) Ad hunc igitur usque Atlantem nomina
 edere possum populorum, supercilium illud habitan-
 tium: ulterius vero non possum. Porrigitur autem
 idem supercilium usque ad Herculeas columnas, atque
 etiam extra eas. Suntque in illo ex denorum dierum
 itineris intervallo salis fodinae, et homines ibi habi-
 tantes, quorum omnium domus ex salis grumis sunt
 exstructae: nam iste iam Libyae tractus pluviâ caret;
 nec vero durare muri aedium possent, si plueret. Effo-
 ditur autem ibi sal et albus colore, et purpureus. Ultra
 istud vero supercilium, versus meridiem et mediter-
 ranea Libyae, deserta est terra, et aquis, feris, pluviâ,
 lignis vacua, omnique humore prorsus destituta.

Οὕτω μὲν μέχρ' αἰ Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύ- 186
πτου νομάδες εἰσὶ, κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται, Λί-
βυες· καὶ θηλέων τε βοῶν οὐ τι γινόμενοι, διότι περ
οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν θη-
5 λέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέσθαι,
διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ ἡστέας αὐτῇ καὶ
ἐρτάς ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ
ὕων πρὸς τῇσι βοῦσι γίνονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει.
Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρας τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομά- 187
δες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι,
οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες, οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες
εἰσὶ ποιεῖν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν
6 πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἶπαι· ποιεῦσι δὲ αὐ-
τῶν συχοὶ τοιαύτῃ τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπὶ αὐ-
τετραέτια γίνηται, οἷσπῃ προβάτων καίουσιν τὰς ἐν τῇ-

(186.) Itaque inde ab Aegypto usque ad Tritoni-
dem quidem lacum sunt *Nomades Libyes*, carni-
um esu et lactis potu viventes. Vaccarum vero carnem
hi non gustant, eandem ob causam propter quam
nec Aegyptii: nec vero porcos alunt. Vaccarum carne
vesci Cyrenaeorum etiam mulieres nefas ducunt pro-
pter Aegyptiam Isin, cuius in honorem etiam iei-
unia agunt et festos dies celebrant: Barcaeorum vero
mulieres non modo vaccas, sed ne porcos quidem
gustant. Et haec quidem ita se habent. (187.) Qui
vero ab occidente Tritonidis lacus habitant Libyes,
hi nec eisdem utuntur institutis, nec pueris id faciunt
quod *Nomades* facere consueverunt. Nomades enim
Libyae, haud satis scio an omnes, multi certe eorum
hoc faciunt: quando pueri eorum quartum annum

σι κορυφῇσι Φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν
 ταῖσι κροτάφοισι· τοῦδε εἶνεκα, ὥς μὴ σφεας εἰς τὸν
 πάντα χρόνον καταρρέον Φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δη- 10
 λῆται. καὶ διὰ τοῦτό σφεας λέγουσι εἶναι ὑγιοτά-
 τους. εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθείας οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάν-
 των ὑγιοτάτοι, τῶν ἡμῖν ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο,
 οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι, ὑγιοτάτοι δ' ὦν εἰσὶ. ἦν δὲ
 καίουσιν τὰ παῖδια σπασμὸς ἐπιγίνεται, ἐξεύρηται σφι 15
 ἄκος· τράγου οὖρον σπείσαντες ῥύονται σφεα. λέγω δὲ
 188 τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ
 αἷδε. ἐπεὰν τοῦ αὐτὸς ἀπάρξωνται τοῦ κτήνους, ριπτεύου-
 σι ὑπὲρ τὸν δόμον· τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι
 τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μού-
 νοισι. τούτοις μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ 5

compleverunt, tunc illis *venas* in vertice capitis lanā
 ovium succida *urunt*, nonnulli etiam *venas* tempo-
 rum; idque hac caussa faciunt, ne insequente tem-
 pore umquam ex pituita laborent e capite defluente:
 et hanc ob caussam aiunt optima se frui valetudine.
 Re vera enim Libyes prae omnibus hominibus, quos
 novimus, firmissima utuntur valetudine; an hac ipsa
 de caussa, equidem pro certo haud dixerim: sunt
 autem utique firmissima valetudine. Quod si pueros,
 dum inuruntur, convulsio corripit, inventa est ab
 eis medicina: *inspersa* hirci *urinā* eis medentur. Re-
 fero autem quae ab ipsis Afris narrantur. (188.)
Sacrificiorum ritus apud Nomades hi sunt. Ab aure
 pecudis auspicantur, quam praecisam supra domum
 proiiciunt: hoc facto, cervicem victimae retro ver-
 tunt. Non autem immolant nisi *Soli* et *Lunae*. His

περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίᾳ μέ-
 λιστα, μετὰ δὲ, τῷ Τρίτῳ καὶ τῷ Ποσειδῶνι. Τὴν 189
 δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς
 Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες.
 πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ,
 5 καὶ οἱ θυῖσται οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι οὐκ ὀφί-
 εῖσι, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τὸν
 ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ τὸ οὖνομα κατηγορεῖ, ὅτι ἐκ
 Λιβύης ἤκει ἡ στολὴ τῶν Παλλαδίων· αἰγίας γὰρ
 περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανωτάς αἱ
 10 Λίβυσσαι, κεχριμένας ἐρευθεδάνῳ· ἐκ δὲ τῶν αἰγίων
 τούτων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετανόμασαν. Δοκέει δ'
 ἐμοί γε καὶ ἡ ὀλολυγὴ ἐν ἱοῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέ-
 σθαι· κάρτα γὰρ ταύτῃ χρίωνται αἱ Λίβυσσαι, καὶ

Libyes cuncti sacra faciunt: sed, qui circa Tritoni-
 dem lacum sedes habent, hi *Minervae* maxime, et
 post hanc *Tritoni* et *Neptuno* sacrificant. (189.)
 Vestem vero et *aegides*, quibus instruuntur *Minervae*
 imagines, a *Libyssis* adoptarunt Graeci: praeterquam
 enim quod pellicea est *Libyssarum* vestis, et quod
 fimbriae, ex illarum *aegidibus* (thoracibus caprinis)
 pendentes, non serpentes sunt, sed ex loris factae,
 reliqua omnia eodem modo instructa sunt. Atque
 etiam nomen declarat, ex *Libya* venisse cultum quo
 instruuntur *Palladia*. Quippe *Libyssae* mulieres vesti
 suae circumiiciunt nudas *aegaeas* (thoraces ex pelle
 caprina) fimbriatas, rubia tinctas: ex his vero *aegaeis*
 Graeci *aegidas* denominarunt. Videturque mihi etiam
ululatus in sacris hūc primum exstitisse: utuntur
 hoc enim maxime mulieres *Libycae*, et belle utuntur.

χρίωνται καλῶς. Καὶ τέσσαρας ἵππους συζευγύναι
 190 παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι
 δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομαῖδες κατὰ περ οἱ Ἕλληνες,
 πλὴν Νασαμῶνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι· φυ-
 λάσσοντες, ἐπὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μιν κατίσου-
 σι, μηδὲ ὑπτιος ἀποθανέται. Οἰκήματα δὲ σύμπη- 5
 κτα ἐξ ἀνθερίκων ἐνεργμένων περὶ σχοίνους ἐστὶ, καὶ
 ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοισι οὗτοι χρίωνται.
 191 Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐ-
 σέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζον-
 τες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὐνομα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ
 ἐπὶ δεξιὰ τῶν κεφαλῶν κομῶσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ
 κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτῳ. Φασὶ δὲ οὗτοι 5
 εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. Ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ
 λοιπὴ τῆς Λιβύης ἢ πρὸς ἐσπέρην, πολλῶν θηραιωδιστέ-

Etiam quadriiugos equos iungere ab Afris didice-
 runt *Graeci*. (190.) Mortuos sepeliunt Nomades
 eodem modo atque *Graeci*, exceptis Nasamonibus.
 Hi enim *sedentes sepeliunt*: eoque curant, ut aeger,
 quum in eo est ut animam efflet, sedeat, nec supi-
 nus moriatur. *Domus* illorum ex asphodelorum cau-
 libus compactae sunt, intertextis iuncis; suntque por-
 tatiles. Haec istorum sunt instituta.

(191.) Ab occasu Tritonis fluvii Ausensibus iam
 finitimi sunt *agricolae Libyes*, et stabilibus domibus
 utentes; quorum nomen est *Maxyes*. Hi in dex-
 tra capitis parte comam alunt, sinistram tondent:
 corpus vero minio tingunt: aiuntque se hi ex Troia-
 nis viris esse oriundos. Regio haec autem, et reliqua

ρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἡ μὲν
γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμου-
20 σι, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμάδης, μέχρι τοῦ Τρί-
τωνος ποταμοῦ· ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἡ
τῶν ἀροτήρων, ὄρεινὴ τε κάρτα καὶ δασύα καὶ θηριώ-
δης. καὶ γὰρ οἱ ὄφεις οἱ ὑπερμεγάλεις, καὶ οἱ λέοντες
κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι,
25 καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρα ἔχοντες· καὶ οἱ κυ-
νοκέφαλοι, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς
ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὡς δὴ λέγονται γε ὑπὸ Λιβύων,
καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα
πλήθει πολλά θηρία ἀκατάψευστα. Κατὰ τοὺς Νο- 192
μάδας δὲ ἐστὶ τουτέων οὐδὲν, ἀλλ' ἄλλα τοιάδε· πύ-
γαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλεις, καὶ ὄνοι, οὐκ
οἱ τὰ κέρα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· οὐ γὰρ δὴ

pars Libyae occidentem spectans, multo frequentior
est feris sylvisque quam Nomadum regio. Nam orien-
talis Libyae tractus, quem Nomades incolunt, humi-
lis est et arenosus, usque ad Tritonem fluvium: qui
vero hinc ad occidentem vergit, qui agricolarum est, is
montanus admodum, et nemorosus, et feris bestiis fre-
quens. Sunt enim ibi immani magnitudine serpentes,
sunt ibidem leones, et elephanti, et ursi, et aspidēs,
et asini cornuti: sunt item cynocephali, et acephali
oculos in pectore habentes, ut quidem Libyes per-
hibent, et feri viri, foeminaeque ferae; denique mag-
nus numerus aliarum bestiarum, quae non sunt fa-
bulosae. (192.) In Nomadum vero regione nihil
horum, sed alia *bestiarum genera* haecce: pygargi,
[de genere antiloparum.] dorcades, bubali, asini,

πίνουσι· καὶ ὄρες, τῶν τὰ κέρα τοῖσι Φοίνιξι οἱ πῆ- 5
 χεις ποιῶνται· μέγας δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βουὴν
 ἐστὶ καὶ βασσάρια, καὶ ὕαναι, καὶ ὕστριχες, καὶ
 κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες,
 καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τρεπῆχες χερσαῖοι,
 τῇσι σαύεσσι ἐμφερότατοι· καὶ στρουθοὶ κατάγαυοι, 10
 καὶ ὄφεις μικροὶ, κέρας ἐν ἑκαστος ἔχοντες. ταῦτά
 τε δὴ αὐτόθι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄπειρ τῇ ἄλλῃ, πλὴν
 ἐλάφου τε καὶ ὑὸς ἀγρίου· ἐλάφος δὲ καὶ ὕς ἀγρίου
 ἐν Λιβύῃ πάνπαν οὐκ ἐστὶ. μυῶν δὲ γένεα τρεῖς αὐ-
 τόθι ἐστὶ· οἱ μὲν, δέποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέριες 15
 τὸ δὲ οὐνομα τοῦτό ἐστι μὲν Λιβυκόν, δύναται δὲ κα-
 τὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί· οἱ δὲ, ἐχινέες. εἰσὶ δὲ
 καὶ γαλαῖ ἐν τῇ σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίοις
 ὁμοιόταται. Τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἢ τῶν Νομάδων

non cornuti illi, sed alii impotē, nempe qui non bi-
 bunt: tum oryes, quorum ex cornibus conficiuntur
 Punicarum cithararum brachia; bovis fere magnitu-
 dine bestia; sunt item bassaria, [de vulpium genere,]
 hyaenae, hystrices, feri arietes, dictyes, thoës, pan-
 theres, boryes, crocodili terrestres tricubitales, la-
 certis simillimi, struthiones, serpentes pusilli singu-
 lis cornibus instructi. Et haec ibi bestiae sunt, et aliae
 quae item alibi, cervo et apro exceptis: cervus enim
 et aper in Africa omnino nullus reperitur. Sunt au-
 tem ibidem murium tria genera; unum earum quae
bipedes vocantur: aliae *zegeries*, Libyco nomine
 quod Graeca lingua *colles* significat: tertium genus,
 echinees. Sunt etiam mustelae, quae in silphio na-
 scuntur, Tartessiis simillimae. Tot bestiarum genera

20 Λιβύων γῇ ἔχει, ὅσον ἡμῖς ἱστορίαντες ἐπὶ μακρότα-
τον οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι.

Μαζύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ 193
γυναῖκες ἠνιοχεῦσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τού- 194
των δὲ Γύζαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν παλλὸν
μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῶ δ' ἔτι πλέον λέγε-
ται δημιουργοὺς ἀνδρας ποιεῖν. μιλτοῦνται δ' ὧν πάν-
5 τες οὗτοι, καὶ πιθηκοΦαγέουσι· οἱ δέ σφι ἄφθονοι ὅσοι
ἐν τοῖσι οὔρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι 195
Καρχηδόνιοι κέεσθαι τῇσιν τῇ ὀνόμα εἶναι Κύραινιν·
μῆκος μὲν διηκοσίαν σταδίων, πλάτος δὲ, στενὴν, δια-
βατὸν ἐκ τῆς ἠπείρου· ἐλαίαν τε μιστὴν καὶ αἰμπέλων.
5 Λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπι-
χωρίαν, πτεροῖσι ὀρνίθων καχυμέναισι πίσση, ἐκ τῆς
ιλύος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. Ταῦτα εἰ μὲν ἴσσι

habet haec Nomadum Libycorum regio, quoad nos
longissime percunctando comperire potuimus.

(193.) Maxyum Afrorum finitimi *Zaueces* sunt;
quibus mulieres plaustra aurigantur, in bellum pro-
ficiscentibus. (194.) His contigui sunt *Gyzantes*;
apud quos plurimum mellis parant apes: multo vero
maior copia paratur hominum artificio. Hi omnes
minio pinguntur; vescunturque simiis, quarum in-
credibilis copia in eorum montibus nascitur. (195.)
Prope horum regionem, aiunt *Carthaginienses*, in-
sulam esse, cui nomen Ceraunis, ducentorum stadio-
rum longitudine, latitudine arctam, in quam transiri
e continenti possit: esse autem eam oleis et vitibus
refertam. Esse in eadem lacum, e quo virgines indi-
genae pennas volucrum pice illitis ramenta auri ex

HERODOTI HISTOR. IV.

ἀληθέως, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν
 πᾶν ἔκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πί- 10
 σαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὤρειον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖ-
 νες αἱ λίμναι αὐτόθι, ἡ δὲ ὧν μεγίστη αὐτέων ἐβδε-
 μήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ διόργυιός ἐστι· ἐς ταύ-
 την κοντὸν κατιεῖσι, ἐπ' ἅκρῳ μυρσίην προσθήσαντες,
 καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν
 ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιερικῆς πίσσης 15
 ἀμείνω. ἐσχύουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς
 λίμνης· ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συγχὴν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμ-
 φορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ἔτι δ' ἂν ἐσπίσῃ
 ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰόν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσ-
 σῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσαρα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. 20
 οὕτω ὧν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ κεμέ-
 196 νης οἰκίετα ἐστὶ ἀληθῆ. Λέγουσι δὲ καὶ τὰδε Καρ-

limo referant. Hoc quidem an vere ita sit nescio:
 scribo autem quae narrantur. Fuerit autem omnino
 verum; quandoquidem etiam Zacynthi e lacu et ex
 aqua colligi picem ipse vidi. Sunt ibi lacus quidem
 plures, quorum maximus est septuaginta pedum qua-
 quaversum, duodecim pedum altitudine: in hunc
 demittunt contum, cuius in extremo myrtus alligata
 est; hac myrto educunt picem, quae odorem habet
 asphalti, caeterum Pieriae praestat pici. Hanc in-
 fundunt in scrobem prope lacum effossam: et post-
 quam probabilem picis copiam collegerunt, ex fovea
 illam in amphoras infundunt. Quidquid in lacum
 incidit, id terram subit, et in mari rursus com-
 paret; abest autem mare a lacu quatuor stadia. Ita
 igitur etiam, quae de insula illa narrantur ad Afri-

χηρόνιοι εἶναι τῆς Λιβύης χῶρόν τε καὶ ἀνθρώπους
 ἔξω Ἑρακληῖων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὶ
 ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπε-
 5 ξῆς παρὰ τὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύ-
 φειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν καπνόν,
 ἵεναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων
 χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν φορ-
 τίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάοντας, σκέπτεσθαι· καὶ
 10 ἦν μὲν φαίνεται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀπε-
 λόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἦν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβάντες
 ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλ-
 λον πρὸς ὧν ἔθηκα χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν
 δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἀπτεσθαι
 15 πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίᾳ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκεί-

cam sita, non dissimilia vero sunt. (196.) Narrant
 iidem *Carthaginienses* haecce: esse locum Libyae
 extra Herculeas columnas, hominesque ibi habitan-
 tes, quos quando ipsi mercandi caussa adeant, ex-
 positas e navi merces in ipso maris litore a se ordi-
 ne disponi: tunc se, consensu rursus navibus, ex-
 citare fumum. Indigenas, conspecto fumo, accedere
 ad mare, et deposito pro mercibus auro rursus pro-
 cul a litore discedere. Tum *Carthaginienses*, navibus
 egressos, rem inspicere: et, quod si aequivalentem
 mercibus auri copiam repperint, ablato auro abire;
 sin minus, redire itidem in naves, ibique residere.
 Tum denuo accedentes illos, aliud aurum ad prius
 adiicere, donec ipsis ut satis habeant persuaserint.
 Nec vero alteros alteris facere iniuriam: nam nec
 sese aurum tangere priusquam sibi pretium aequiva-
Herod. T. II. P. I. B b

ἀληθείας, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν
 πᾶν ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πί-
 σαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὤριον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖ- 10
 νες αἱ λίμαι αὐτόθι, ἡ δὲ ὧν μεγίστη αὐτέων ἐβδε-
 μήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ διόργυιός ἐστι· ἐς ταύ-
 την κοιτὸν κατιεῖσι, ἐπ' ἅκρῳ μυρσίην προσθήσαντες,
 καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν
 ἔχουσιν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιερικῆς πίσεως 15
 ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς
 λίμνης· ἐπεὶ δὲ ἀθροίσωσι συγχὴν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμ-
 φορείας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὅτι δ' ἂν ἐσπίσῃ
 ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰόν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσ-
 σῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσαρα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. 20
 οὕτω ὧν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ κυμέ-
 196 νης οἰκότα ἐστὶ ἀληθής. Λέγουσι δὲ καὶ τὰδε Καρ-

limo referant. Hoc quidem an vere ita sit nescio:
 scribo autem quae narrantur. Fuerit autem omnino
 verum; quandoquidem etiam Zacynthi e lacu et ex
 aqua colligi picem ipse vidi. Sunt ibi lacus quidem
 plures, quorum maximus est septuaginta pedum qua-
 quaversum, duodecim pedum altitudine: in hunc
 demittunt contum, cuius in extremo myrtus alligata
 est; hac myrto educunt picem, quae odorem habet
 asphalti, caeterum Pieriae praestat pici. Hanc in-
 fundunt in scrobem prope lacum effossam: et post-
 quam probabilem picis copiam collegerunt, ex fovea
 illam in amphoras infundunt. Quidquid in lacum
 incidit, id terram subit, et in mari rursus com-
 paret; abest autem mare a lacu quatuor stadia. Ita
 igitur etiam, quae de insula illa narrantur ad Afri-

χηδόνιον εἶναι τῆς Λιβύης χῶρόν τε καὶ ἀνθρώπους
 ἔξω Ἡρακλήϊων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὶ
 ἀπικνύονται καὶ ἐξέλονται τὰ φορτία, θύντες αὐτὰ ἐπε-
 5 ξῆς παρὰ τὴν κυματογῆν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύ-
 φειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν καπνόν,
 εἶναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων
 χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν φορ-
 τίων. τοὺς δὲ Καρχηδόνιους ἐκβάντας, σκέπτεσθαι· καὶ
 10 ἢ μὲν φαίνεται σφί' ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀπε-
 λόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἢ δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβάντες
 ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέεσθαι· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλ-
 λον πρὸς ὧν ἔθηκα χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν
 δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἀπτεσθαι
 15 πρὶν ἂν σφί' ἀπισθῇ τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκεί-

cam sita, non dissimilia vero sunt. (196.) Narrant
 iidem *Carthaginienses* haecce: esse locum Libyae
 extra Herculeas columnas, hominesque ibi habitan-
 tes, quos quando ipsi mercandi caussa adeant, ex-
 positas e navi merces in ipso maris litore a se ordi-
 ne disponi: tunc se, conscensis rursus navibus, ex-
 citare fumum. Indigenas, conspecto fumo, accedere
 ad mare, et deposito pro mercibus auro rursus pro-
 cul a litore discedere. Tum Carthaginienses, navibus
 egressos, rem inspicere: et, quod si aequivalentem
 mercibus auri copiam repererint, ablato auro abire;
 sin minus, redire itidem in naves, ibique residere.
 Tum denuo accedentes illos, aliud aurum ad prius
 adiungere, donec ipsis ut satis habeant persuaserint.
 Nec vero alteros alteris facere iniuriam: nam nec
 sese aurum tangere priusquam sibi pretium aequiva-

νοὺς τῶν Φορτίων ἀπεισθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. Τόσον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνη νέμεται αὐτήν, καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν 5 δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὐ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέῳ, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ 198 καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναί τις ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ, ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ ὄνομα ἢ γῇ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίῃ τῇ

lens mercibus fuerit visum; nec illos mercibus prius imponere manus quam ipsi accepissent aurum.

(197.) Hi sunt *Africae* populi, quos potui commemorare: et horum quidem plerique Medorum regem neque nunc curant, neque tunc ullam eius habuerunt rationem. Hoc vero solum adhuc de hac terra dicendum habeo, *quatuor nationes* illam incolere, nec plures, quoad nos novimus: quarum duae indigenae sunt; duae vero non sunt. *Libyes* et *Aethiopes*, indigenae; illi ad septemtrionem, hi ad meridiem habitantes. *Phoenices* vero et *Graeci*, advenae sunt. (198.) Videtur mihi autem bonitate soli neutiquam praestare Libya, ut cum Asia aut cum Europa possit conferri; excepta sola *Cinype*; nam idem regioni nomen est atque fluvio. Haec vero regio fructuum cerealium proventu par est optimae.

5 ἀρίστη γειῶν Δῆμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· οὐδὲ οἶτε οὐδὲν
τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε γὰρ ἐστὶ, καὶ ἔπυ-
δρος πίδαξι· καὶ οὔτε αὐχμοῦ Φροντίζουσα οὐδὲν, οὔτε
ὄμβρον πλέω πιούσα, δεδήληται· ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα
τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ ταῦτα μέτρα
10 τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίσταται. ἀγαθὴ δὲ γῇ καὶ τὴν Εὐε-
σπερῖται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἔπειαν αὐτὴ
ἑωυτῆς ἀρίστα ἐνείκη, ἐκφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπτι, ἐπὶ
τριηκόσια. Ἐχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρα, εὐῶσα ὑψη- 199
λοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ Νομάδες νέμονται,
τρῆς ὥρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θώματος. πρῶτα μὲν γὰρ
τὰ παραθαλάσσια τῶν καρπῶν ὄργα ἀμᾶσθαι τε καὶ
5 τρυγᾶσθαι· τουτίων δὲ δὴ συγκεκομισμένων, τῶν ὑπερ-
θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὄργα συγκεκομίζεσθαι, τὰ
βουνούς καλέουσι· συγκεκομισταί τε οὗτος ὁ μέσος καρ-

terrarum omnium; et reliquae Libyae prorsus dissi-
milis. Habet enim nigrum solum; frequentibus riga-
tur fontibus: et nec siccitatem timet, nec a nimis im-
bribus inundata laeditur; pluit enim in hac Libyae
parte. Proventuum frumenti eadem ratio est, atque
in Babylonica terra. Est vero etiam bona terra quam
Euesperitae colunt; nam, quando ubertate praestat
messis, fert terra horum centuplum; sed *Cinyps*
trecentuplum. (199.) *Cyrenaica* regio, quae altis-
sima est huius tractus Libyae, quem Nomades tenent,
tres in se tempestates continet, miratu dignas. Pri-
mum maritimus tractus fructibus turget, et ad mes-
sem vindemiamque maturus est. His collectis fructi-
bus, medius tractus, supra maritimum porrectus,
quem *colles* vocant, maturescit. Denique comporta-

πὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὄργα. ὥστε ἐκπέποταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὐ- 10
τω ἐπ' ὀκτῶ μῆνας Κυρηναίους ὁπώρα ἐπέχει. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

- 200 Οἱ ΔΕ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρυάνδεω ἀπίκατο εἰς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκ-
διδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ Φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω· τῶν δὲ πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λό- 5
γους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆνας ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα εἰς τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτεράς ποιούμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι, ὥδε ἐπιφρασθεὶς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχους, 10

tis ex hoc medio tractu fructibus, turgescunt etiam et ad maturitatem pervenerunt illi, qui in altissimo terrae tractu nascuntur. Ita quando epotus comestusque est primus fructus, tunc opportune adest extremus: adeoque per octo menses collectio fructuum Cyrenaeos occupat. Sed haec quidem hactenus.

(200.) PERSAE ab Aryande ex Aegypto auxilio missi *Pheretimae*, postquam *Barcam* venire, obsidione cinxerunt urbem, postulantes ut traderentur caedis *Arcesilai* auctores. Sed conditionem non accepere oppidani, quippe quorum universa multitudo particeps erat culpa. Itaque oppugnarunt *Barcam* Persae novem continuos menses, et cuniculos agentes quibus in urbem intrarent, et validas in murum impressiones facientes. Sed cuniculos indagavit repe-

προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλ-
 λα ἔσκε κωφὰ πρὸς ἃ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυ-
 σόμενα ἤχισε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες
 δ' αὖ ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γε-
 15 ρυχίοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ πρὸς-
 βολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολ- 201
 λῶν τριβομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν,
 καὶ οὐκ ἦσσαν τῶν Περσέων, Ἀμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ
 πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε. λαβὼν τοὺς Βαρκαίους, αἰς
 5 κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἰρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἰρετοὶ,
 ποιέει τοιάδε. νυκτὸς τάφρην ὀρύξας εὐρέην, ἐπέτεινε
 ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν
 ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσό-
 πέδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρ-

ritque faber aerarius aeneo scuto. Re enim secum
 perpensa, circumtulit scutum intra murum, et pavi-
 mento urbis admovit. Iam alia loca, ubi illud admo-
 vebat, surda erant; qua parte vero erant cuniculi, ibi
 sonum edebat aes scuti. Itaque ibidem ex adverso
 cuniculum agentes *Barcaeï* interficiebant *Persas* ter-
 ram fodientes. Ita indagati cuniculi sunt. Impressio-
 nes vero in murum factas valide repellebant oppida-
 ni. (201.) His rebus quum multum tereretur tem-
 poris, multique ex utrisque caderent, nec pauciores
 ex Persarum numero quam ex oppidanorum, dux
 pedestrium copiarum *Amasis* hoc consilium capit.
 Intelligens vi capi *Barcaeos* non posse, dolo vero
 posse, haec facere instituit. Noctu latam fodit fossam,
 cui ligna parum valida instravit, superque ligna hu-
 mum ingressit, ita ut superficies reliquae terrae esset

καίους· οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφί' ἑαδε 10
ὁμολογίῃ χρήσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιή-
δε τινα, ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὄρκια· „ἐς
τ' ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὄρκιον κατὰ χώ-
ρην· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν Φάναι ἀξίην βασιλεῖ,
καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων.“ 15
Μετὰ δὲ τὸ ὄρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοις,
αὐτοὶ τε ἐξῆισαν ἐκ τοῦ ἄστεος, καὶ τῶν πολέμιων ἔων
παρίεναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας πᾶ-
σας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυ-
πτὴν γέφυραν, ἔθειον ἑσω ἐς τὸ τεῖχος. κατέρρηξαν δὲ 20
τοῦδε ἕνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν,
ταμύοντες τοῖσι Βαρκαίοις χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὄρκιον,
ὅσον ἂν ἡ γῆ μένῃ κατὰ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δὲ,
οὐκέτι ἔμενε τὸ ὄρκιον κατὰ χώραν.

aequalis. Ut illuxit, Barcaeos ad colloquium invita-
vit; cui lubentes illi morem gesserunt: et ad extre-
mum placuit compositionem invicem inire. Compo-
sitionem autem fecerunt, super occulta fossa sacrifican-
tes, in has condiciones: *quousque haec terra ita*
maneret, firmum manere iusiurandum: et Barcaeos
promittere mulctam se regi soluturos; Persas ve-
ro, nihil porro se contra Barcaeos novaturos.
Peracto foedere, Barcaei his fidem adhibentes, et
ipsi egrediebantur urbe, et hostium quisquis vellet
intra muros ingredi patiebantur, omnibus apertis
portis. At Persae, disrupto occulto ponte, in urbem
irruerant. Pontem autem, quem fecerant, hac causa
ruperunt, ut starent iuramento, quo pacti erant cum
Barcaeis, *tamdiu ratum fore foedus, quamdiu terra*
haec in eo statu, quo tunc esset, maneret. Rupto
autem ponte, non amplius ratum manebat foedus.

Τοὺς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, 202
ἐπεί τέ οἱ ἐκ τῶν Περσίων παρεδόθησαν, ἀνεσκαλόπισε
κύκλῳ τοῦ τείχεος· τῶν δέ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς
ἀποταμοῦσα, περιέστιξε καὶ τούτοισι τὸ τεῖχος. τοὺς δὲ
5 λοιποὺς τῶν Βαρκαίων λήϊν ἐκέλευσε θέσθαι τοὺς Πέρ-
σας, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ
Φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοις δὲ τὴν πόλιν ἐπέτραπε ἡ
Φερετίμη. Τοὺς ὧν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρ- 203
σαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπήεσαν ὀπίσω· καὶ ἐπεί τε ἐπὶ
τῇ Κυρηναίων πόλει ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι
ἀποσπεύμενοι διεζῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης
5 δὲ τῆς στρατῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
στρατηγὸς ἐκέλευε αἰρεῖν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ
πεζοῦ, οὐκ ἔα· „ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην
Ἑλληνίδα πόλιν.“ εἰς ὃ διεξελθοῦσι, καὶ ἰζομένοις ἐπὶ

(202.) Iam igitur *Pheretima* eos, qui caedis faciendae maxime fuerant auctores, deditos sibi a Persis, circa murum crucibus suffixit, et uxorum eorumdem praesectas mammas pariter circa murum suspendit. Reliquos vero *Barcaeos* Persis praedae loco permisit, exceptis *Battiadis* et eis qui caedis non fuissent participes: his vero urbem *Pheretima* tradidit. (203.) Reliquos igitur *Barcaeos* captivos abducentes *Persae* redierunt: qui quum ad Cyrenaeorum urbem accesserunt, *Cyrenaei*, oraculi cuiusdam religione se soluturi, per ipsam urbem illos passi sunt transire. Per quam dum transivit exercitus, *Bares*, navalibus copiis praefectus, capi urbem iussit: at *Amasis*, pedestris dux exercitus, ne id fieret prohibuit; contra solam *Barcam*, dicens, nec contra

Διὸς Λυκαίου ὄχθον, μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν
 Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παριέναι εἰς αὐτήν· 10
 οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώρουν. τοῖσι δὲ Πέρσησι, οὐδενὸς
 μαχομένου, Φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες τε ὅσον ἐξή-
 κοντα στάδια, ἔζοντο. ἰδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύ-
 τη ἦλθε παρὰ Ἀρυάνδῳ ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτοὺς.
 οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδια σφι δοῦναι, 15
 ἔτυχον· λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν
 Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοὺς Λί-
 βυες, τῆς τε ἐσθῆτος ἐνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς ὑπο-
 λειπομένους αὐτῶν καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευσαν, εἰς ὃ
 204 εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπικέατο. Οὗτος ὁ Περσῶν στρατὸς 20
 τῆς Λιβύης ἐκαστάτῳ εἰς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ
 ἡνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύ-

aliam Graecam urbem se esse missum. Deinde vero,
 postquam transiissent et in colle resedissent Iovis Ly-
 cei, poenituit eos Cyrenen non tenuisse, iterumque in-
 gredi urbem tentarunt; sed portas clausere Cyrenaei.
 Tum Persas, nemine licet repugnante, metus inces-
 sit: et cursu se inde ad sexaginta fere stadia rece-
 perunt, ibique resederunt. Ubi dum stativa habuit
 exercitus, advenit ab Aryande nuncius, qui illos re-
 vocaret. Et Persae, commeatum sibi praeberi precati
 a Cyrenaeis, accepto ab eisdem commeatu in Aegyptum
 abierunt. At inde excipientes illos Libyes, ut
 quisque tardabat morabaturque, ita eum interficie-
 bant, quo vestitu eius reliquoque adparatu potiren-
 tur: donec reliqui in Aegyptum pervenerunt. (204.)
 Hic Persarum exercitus longissime in Africa usque
 ad Euesperidas pervenerat. Quos vero ex Barcaeis

πλουτῶντας ἀνασπάστους ἐποίησαν παρὰ βασιλῆα· βασιλεὺς
5 δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκα-
τοικῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ ὄνομα ἔθεντο Βάρκην,
ἥπερ ἔτι καὶ ἔς ἐμὲ ἦν οἰκευμένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίᾳ.
Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζῶν κατέπλεξε. ὥς γὰρ 205
δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης, τισαμένη τοὺς Βαρκαίους,
ἀπενόστησε εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα
γὰρ εὐλέων ἐξέζεσε. ὥς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λήν ισχυ-
5 ραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθοροι γίνονται. ἡ μὲν δὲ
Φερετίμη τῆς Βάττιος τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρίῃ
ἐγένετο εἰς Βαρκαίους.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Δ'.

captivos abduxerant, hos ex Aegypto procul a patria
amandatos ad regem miserunt: rexque Darius vicum
illis Bactrianæ regionis habitandum concessit. Et illi
vico huic nomen imposuere *Barcam*, quæ Barca ad
meam usque ætatem in Bactriana habitata erat.
(205.) Nec vero *Pheretima* bono vitæ fine usa est.
Etenim simul atque, capta de Barcaeis ultione, ex
Libya in Aegyptum redierat, misere obiit: vivens
quippe vermibus scatuit e cute enatis. Ita nempe ho-
minibus vindictæ nimis atroces invidiosæ sunt apud
deos. Talis igitur et tanta vindicta fuit, quam de
Barcaeis cepit Pheretima, Batti filia.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

1 ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέν-
τες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους
μὲν Περινήθους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκούς
εἶναι Δαρείου, κατιστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον
καὶ ὑπὸ Παίωνων τρηχέως. Οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος 5
Παῖονες, χρήσαντες τοῦ Θεοῦ στρατεύσθαι ἐπὶ Περσι-

HERODOTI HISTORIARUM
LIBER QUINTUS.

TERPSICHORE.

(1.) **P**ERSÆ, quos in Europa Darius reliquerat,
quibus præerat *Megabazus*, primos ex Hellespon-
tiis *Perinthios*, parere nolentes regis imperio, sube-
gerunt. Iidem Perinthii superiori tempore a Pæoni-
bus quoque male fuerant mulctati. *Pæones*, Strymo-
nem adcolentes, oraculi responso moniti erant ut

θίους, καὶ ἣν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλίσσονται σφίσι
 οἱ Περίνθιοι, ὀνομαστὶ βῶσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρεῖν
 ἣν δὲ μὴ ἐπιβῶσωνται, μὴ ἐπιχειρεῖν· ἐποίουν οἱ Παιό-
 10 νες ταῦτα. ἀντικατιζόμενων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ προα-
 στηῶ, ἐνθαῦτα μουνομαχίῃ τριφασίῃ ἐκ προκλήσιός
 σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ, καὶ ἵππον ἵπῳ συνέ-
 βαλον, καὶ κύνα κυνί. νικῶντων δὲ τὰ δύο τῶν Περιν-
 θίων, ὡς ἐπαιωνίζον κεχαρηκότες, συνεβάλλοντο οἱ Παιό-
 15 νες τὸ χρηστῆριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπ᾽ ἅν· παρα-
 σφίσι αὐτοῖσι· „Νῦν ἂν εἴῃ ὁ χρησμὸς ἐπιτελούμενος
 „ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.“ οὕτω τοῖσι Περινθίοσι
 παιωνίσασι ἐπιχειροῦσι οἱ Παιόνες, καὶ πολλὸν τε ἐκρά-
 τησαν, καὶ ἔλπον σφίσι ὀλίγους. Τὰ μὲν δὲ ἀπὸ 2
 Παιόνων πρότερον γνόμενα, ὥδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀν-

arma adversus Perinthios moverent, et, si quidem
Perinthii oppositis castris ipsos invocassent, nomina-
 tim compellantes, tum hos invaderent; sin non incla-
 massent, non invaderent. Idque fecerunt Pacones.
 Quibus quum castra *Perinthii* opposuissent in sub-
 urbio, ex provocatione triplex instituebatur certa-
 men singulare; etenim virum cum viro, et equum
 cum equo committebant, et canem cum cane: et
 duobus certaminibus vicerunt *Perinthii*. Qui quum
 prae gaudio paeanem canerent, tum coniectantes
 Pacones hoc esse quod significasset oraculum, dixe-
 runt inter se: *nunc impletum nobis oraculum fue-
 rit, nunc nostrum opus est.* Et cantantes *Perin-*
thios adgressi Pacones, ingentem reportarunt victo-
 riam, paucosque ex illis reliquos fecerunt. (2.)
 Haec olim a Paconibus in hunc modum gesta erant.

δραὼν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γνομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθει. αἷς δὲ ἐχειράθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυε τὸν στρατὸν ὁ Μεγά- 5
 βαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλείῃ ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφειν.

- 3 ΘΡΗΙΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰν-
 δούς, πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἀρχοιτο, ἡ Φρο-
 νέοι κατὰ ταῦτόν, ἀμαχόν τ' αὖ εἶη, καὶ πολλῶν κρά-
 τιστον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν. ἀλλὰ
 γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι, καὶ ἀμήχανον, μὴ κοτε ἐγγέ- 5
 νηται· εἰσὶ δὲ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. Οὐνόματα δὲ πολ-
 λά ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὗτοι πα-
 ραπλησίοισι πάντες χρεώνται κατὰ πάντα, πλὴν Γε-
 τέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρησιωναίων

At tunc fortiter pro libertate pugnantes *Perinthii*,
 multitudine victi sunt a Persis et Megabazo. Subacta
 Perinthus, per Thraciam exercitum circumducens Me-
 gabazus, cuncta oppida, cunctosque populos inibi
 habitantes, sub regis imperium redegit: hoc enim
 illi mandatum erat, *subigere Thraciam*.

(3.) THRACUM natio, post Indos utique, maxima
 est nationum omnium: qui si sub unius essent im-
 perio, aut concordēs inter se essent, invicti forent, et
 longe omnium, ut mihi quidem videtur, potentissi-
 mi. At hoc ipsum difficile est illis, atque impossibile,
 ut fiat umquam: eam ob causam infirmi sunt. Ha-
 bent autem, pro regionum diversitate, multa ac va-
 ria nomina: sed eisdem moribus institutisque utun-
 tur omnes, exceptis Getis, et Trausis, et qui ultra

οἰκούντων. Τούτέων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζον- 4
τες ποιεῦσι, εἴρηταί μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα
πάντα κατὰ ταῦτα τοῖσι ἄλλοισι Θρηξὶ ἐπιτελέουσι,
κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι
5 τοιάδε. τὸν μὲν γενόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες
ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεὶ τε ἐγένετο, ἀναπλῆ-
σαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήϊα πάντα πάθει·
τὸν δ' ἀπογενόμενον, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύ-
πτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεῖς, ἔστι
ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατ' ὑπερθε Κρηστω- 5
ναίων, ποιεῦσι τοιάδε. ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολ-
λὰς· ἐπεὰν ᾧ τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται με-
γάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ
6 τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.
ἢ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀν-

Crestonaeos habitant. (4.) Et *Getarum* quidem in-
stituta, qui immortales se esse praedicant, supra ex-
posui. *Trausi* vero, aliis quidem in rebus, reliquis
Thracibus nil differunt; sed recens natis ac denatis
hoc faciunt. Natum circumsident cognati, et miscran-
tur, *quot quantaque mala oporteat eum, ex quo*
natus sit, perpeti, omnia quae homines manent
mala commemorantes. Denatum vero iocantes laetan-
tesque terrâ conduunt, commemorantes *quot quan-*
tisque malis sit liberatus, quamque omni parte
beatus. (5.) Apud eos qui supra *Crestonaeos* ha-
bitant, hic mos obtinet. Uxores quilibet vir plures
habet: iam, quando vir moritur, magna fit inter ux-
ores disceptatio et acris amicorum contentio super hac
quaestione, *quacnam ex uxoribus carissima fuerit*

δραὼν καὶ γυναικῶν, σφάζεται εἰς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ
οἰκηϊστάτου ἑαυτῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ
ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὄνει-
6 δος γάρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλ- 10
λων Θρηίκων ἐστὶ ὅδε ὁ νόμος. πωλεῦσι τὰ τέκνα
ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ'
ἐῷσι οἷσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ
γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι· καὶ ἀνέονται τὰς γυ- 5
ναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ
μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκριται· τὸ δ' ἄστικτον, ἀγεν-
νὲς. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμό-
τατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον.
7 οὗτοι μὲν σφῶν οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσὶ. Θεοὺς 10

marito. Dein, quae talis iudicata est, et cui hic ho-
nos habetur, illa, a viris atque mulieribus collauda-
ta, iugulatur super tumulum ab his qui eam proxime
cognitione attingunt, et iugulata unâ cum marito
sepelitur: reliquae vero magnae sibi calamitati id du-
cunt, namque maximum hoc eis probrum censetur.
(6.) Reliqui *Thraeces* hisce utuntur *institutis*.
Vendunt liberos suos, in alias terras abducendos. Vir-
gines non custodiunt, sed congregi cum quibusque
voluerint viris patiuntur: uxores vero severe custo-
diunt; emunt autem uxores a parentibus ingenti
pretio. Punctam notis habere cutem, nobile iudica-
tur: impressa non habere stigmata, ignobile. Otio-
sum esse, honestissimum habetur: terram colere,
quam maxime inhonestum. Ex bello et praeda vi-
vere, laudatissimum. Hi sunt praecipui illorum mo-
res. (7.) Deos autem solos colunt hosce: Martem,

375, 70.

δὲ σέβονται μούρους τούσδε Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, πάρεξ τῶν ἄλλων πολυτέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν· καὶ ὁμ-
 5 νύουσι μῦθον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρ-
 μέω ἑαυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ 8
 αἰδε. τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρὸν· καὶ πα-
 τοῖα σφάζαντες ἱρήϊα, εὐωχέονται, προκλαύσαντες προῶ-
 τον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ
 5 κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τίθεισι πατοῖων,
 ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἀεθλα τίθεται κατὰ λόγον μονο-
 μαχίης. ταφαὶ μὲν δὲ Θρηάκων εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορείῳ τῆς χώρας ἔτι ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9
 φράσαι τὸ ἀτρέκεις, οἵτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκούντες
 αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἰστρου ἐρήμος χώρα
 φαίνεται εἰοῦσα καὶ ἄπειρος. μούρους δὲ δύναμαι πυ-

et Bacchum, et Dianam. Reges vero eorum, praeter
 privatos cives, Mercurium maxime colunt deorum,
 et per hunc iurant; dicuntque a Mercurio se esse
 prognatos. (8.) Sepulturae apud divites haec ratio
 est. Per triduum exponunt mortuum, prius illum
 deplorantes, sed mox victimarum omne genus ma-
 ctantes, lautaeque celebrantes convivia. Deinde sepe-
 liunt combustum, aut etiam non combustum terrā
 condunt. Postquam tumulum adgesserunt, certami-
 num varia proponunt genera, in quibus maxima pre-
 tia proposita sunt his qui singulari certamine vin-
 cunt. Haec est sepulturae apud Thracas ratio.

(9.) A septemtrione huius regionis quinam habi-
 tent homines, pro certo dicere nemo potest. Illud
 quidem adparet, esse *trans Istrum* desertam terram

θίσθαι οἰκίοντας πέρην τοῦ Ἰστροῦ ἀνθρώπους, τοῖσι 5
 οὖνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρωμένους Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν· μικροὺς δὲ, καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἀνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δὲ ὑπ' ἄρματα, εἶναι ὀξύτατους· ἄρματῆλατύνει 10
 δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτων τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῇ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ Μήδων σφίεας ἀπαίτους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοι Μήδων ἀποικοὶ γεγόνاسι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι· γένοιτο δ' αὖ πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύννας δ' 15
 ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκίον-
 10 τες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ

IX. 15 seqq. σιγύννας δ' ὧν etc. Haec et seqq. usque ad fin. cap. adulterina censens viri docti.

et infinitam. Solos tantum resciscere potui trans Istrum habitantes homines, quibus nomen perhibetur esse *Sigynnae*, Medica veste utentes: quorum equos aiunt esse toto corpore hirsutos, pilis ad quinque digitos longis; exiguos illos, et simos, et parum validos ad viros vehendos; plaustreis autem iunctos, esse velocissimos; eam ob causam plaustreis vehi indigenas. Pertinere autem horum fines fere usque ad *Enetos*, qui ad Adriam habitant. A *Medis* autem sese ortos dicunt. Quonam vero pacto Medorum hi fuerint coloni, exputare equidem non queo: sed longo temporis tractu fieri utique multa possunt. Cacterum *Sigynnae* apud Ligures super Massiliam habitantes, *institores* vocantur; apud Cyprios vero, *hastae*. (10.) Narrant quidem Thraces, *apes* occupare terras

375, 100.

Θρήϊκας λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσai τὰ πέρην τοῦ Ἰστρου εἰσὶ καὶ ὑπὸ τουτέων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ πρῶ-
 σωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέ-
 5 γειν οὐκ οἰκότα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι
 δύσριγα. ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον αἰοίκετα δοκέ-
 ει εἶναι διὰ τὰ ψύχρα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρης ταύ-
 της πέρι λέγεται. τὰ παραβαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Με-
 γάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίηε.

ΔΑΡΕΙΟΣ δέ, ὡς διαβάς τάχιστα τὸν Ἑλλήσ- 11
 ποντον ἀπίκητο εἰς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου
 τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ
 Μιτυληναίου Κῶεω. μεταπεμψάμενος δέ σφρας εἰς Σάρ-
 5 δεις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὲ Ἰστιαῖος, ἅτε τυ-
 ραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσέ-
 χρηζε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος.

trans Istrum, eâque caussâ non posse homines ulte-
 rius progredi. Quae mihi parum probabiliter ab his
 dici videntur; quoniam constat frigoris inpatientes
 esse istas bestiolas: sed propter frigus inhabitatae
 mihi videntur esse regiones sub septemtrionibus si-
 tae. Haec sunt igitur quae de hac regione memoran-
 tur. Caeterum maritimum illius tractum, ut supra
 dixi, *Megabazus* sub Persarum redegit potestatem.

(11.) DARIUS simulatque traiecto Hellesponto Sar-
 des pervenit, recordatus est beneficii ab Histiaeo Mi-
 lesio in se collati, et consilii a Mitylenaeo Coë dati.
 Itaque his Sardes arcessitis optionem dedit. Et *Hi-*
stiacus quidem, utpote Mileti tyrannus, nullam sibi
 insuper tyrannidem postulavit: petiit vero Myrci-
 num Edonidem, cupiens in ea urbem condere. Hanc

ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται. ὁ δὲ Κῶης, οἷά τε οὐ τύραννος, δημότης τε εἶναι, αἰτέει Μιτυλήνης τυρανεῦσαι. τελειωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, 10
 12 οὔτοι μὲν κατὰ τὰ εἶλοντο ἐτράποντο. Δαρεῖον δὲ συνή-
 νεικε, πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλα-
 σθαι Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆ-
 σαι ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίην. Ἦν Πίγρης καὶ
 Μαντύης, ἄνδρες Παῖονες· οἱ, ὅππῃ τε Δαρεῖος διέβη 5
 εἰς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐβέλοντες Παίωνων τυρανεύειν,
 ἀπικνέονται εἰς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεήν, με-
 γάλῃ τε καὶ εὐειδέα. Φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκα-
 τιζόμενον εἰς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν
 τοιόνδε. Σκευάσαντες τὴν ἀδελφεήν ὥς εἶχον ἄριστα, 10
 ἐπ' ὕδαρ ἐπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν,
 καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν, καὶ κλώβου

igitur hic optavit. Coës vero, ut qui non tyrannus, sed privatus esset, petiit Mitylenae tyrannidem. Impetrato uterque quod optaverat, eo se contulit. (12.) Posthaec oblata Dario est res quaedam, qua conspecta incessit cum cupido mandandi Megabazo, ut Paeonias subigeret, et ex Europa in Asiam abstractos mitteret. Res ea huiusmodi fuit. Erant Pigres et Mantyas, viri Paeones: qui, postquam Darius in Asiam traiecerat, cupientes ipsi tyrannidem occupare Paeoniae, Sardes venire, secum ducentes sororem, magnam staturâ, et formâ praestantem. Hi observato tempore quum Darius in Lydorum suburbio in publico sederet, hocce instituerunt. Sororem, quam poterant optime instructam, aquandum miscrunt, vas in capite gestantem, ex brachio post se du-

376, 29.

σαν λῖνον. ὡς δὲ παρεξήϊε ἡ γυνή, ἐπιμαλὲς τῷ Δα-
 ρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν, οὔτε Λύδια, τὰ
 15 παιεύμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας
 οὐδαμῶν. ἐπιμαλὲς δὲ ὥς οἱ ἐγένετο, τῶν δόρυφόρων
 τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ τι χρήσεται τῷ ἵπ-
 πῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὀπίσθε εἶποντο. ἡ δὲ ἐπεὶ τι ἀπί-
 κето ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἤρσε τὸν ἵππον ἄρσασα δὲ,
 20 καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν
 ὁδὸν παρεξήϊε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς καφαλῆς,
 καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέ-
 φουσα τὸν ἄτρακτον. Θωμάζων δὲ ὁ Δαρείος τὰ τε 13
 ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν
 αὐτὴν ἐκέλευε ἐαυτῷ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἤχθη, παρῆσαν
 καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς, οὗ κη πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες
 5 τούτων. εἰρωτέαντος δὲ τοῦ Δαρείου ὀποδαπὴ εἷη, ἔφα-

centem equum, simulque linum nentem. Ut praeteri-
 bat mulier, advertit regis animum: etenim nec ex Per-
 sarum more nec ex Lydorum hoc erat, quod illa fa-
 ciebat, nec ullius Asiatici populi moribus conveniens.
 Igitur quum ea res animum regis advertisset, misit
 satellitum nonnullos, iussos observare quid equo
 faceret haec mulier. Itaque hi pone sequebantur:
 illa vero, ubi ad fluvium pervenit, aquavit equum,
 deinde vase aqua repleto eadem viâ praeteriit, aquam
 super capite gestans, equum ex brachio post se tra-
 hens, et manu fusum torquens. (13.) Miratus Da-
 rius quae partim ex speculatoribus audivit, partim
 ipse vidit, iussit coram se adduci mulierem. Ea ut
 adducebatur, aderant simul fratres eius, qui haud pro-
 cul alicubi, quid ageretur, speculati erant. Interro-

σαν οἱ νεηῖσχοι εἶναι Παῖονες, καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ' ἀμείβετο „τίνες δὲ οἱ Παῖονες ἄνθρωποι εἰσὶ, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐβέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδεις.“ οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὡς „ἔλθοιεν μὲν ἐκείνω δώσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ 10 Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἶσαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι.“ Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον. ὁ δὲ εἰρώτα „εἰ καὶ πᾶσαι εἶσαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργατίδες.“ οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· 15 αὐτοῦ γὰρ ὧν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο.

- 14 Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν· ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡβέων Παίονας, καὶ παρ' ἐω-

gante Dario, cuius illa esset, responderunt iuvenes, esse se Paeones, illamque suam esse sororem. Denuo interrogat rex: quinam vero homines Paeones sint, et ubi terrarum habitent; denique quid illi sibi vellent quod Sardes venissent? Responderunt illi, venisse ut traderent se regi; esse autem Paeniam regionem ad Strymonem fluvium; Strymonem vero haud procul abesse ab Hellesponto; esse autem Paeones Teucrorum ex Troia colonos. Quae quum illi singula ex rei veritate dixissent, rogavit rex, an etiam omnes ibi mulieres ita essent laboriosae? Cui illi, rem ~~ita~~ habere, promte responderunt: nam eâ ipsâ causâ haec ita instituerant.

(14.) Ibi tum ad Megabazum, quem in Thracia copiarum ducem reliquerat, literas scripsit Darius, iubens eum Paeonas e sedibus suis abstrahere,

τὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
 5 αὐτέων. αὐτίκα δὲ ἵππεὺς ἔβη Φέρων τὴν ἀγγελίην
 ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· περαιωθεὶς δὲ, δίδοι τὸ βιβλίον
 τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγε-
 μόνας ἐκ τῆς Θρηάκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην.
 Πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφῶας ἰέναι, 15
 αἰσθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκίοντες
 ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν
 δὴ Παῖονες ἦσαν ἐτοῖμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπίον-
 5 τα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς
 Παῖονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
 σοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται·
 λαβόντες δὲ τοὺς Παῖονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις
 αὐτέων, εἰούσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ καινῆσι ἐπιπε-
 10 σόντες, εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες ὥς ἐπύθοντο

ad seque adducere, et ipsos et liberos eorum et uxores. Protinusque eques, nuncium delaturus, cucurrit ad Hellespontum; eoque traiecto, literas Megabazo reddidit. Quibus ille perlectis, viae ducibus ex Thracia sumtis, bellum intulit Paeonibus. (15.) Qui ubi resciverunt adversus se proficisci Persas, iunctis copiis obviam illis progressi sunt versus mare, existimantes ab hac parte conaturos esse Persas terram suam invadere. Sic igitur exercitum Megabazi, adversus se proficiscentem, prohibere parati Paeones erant. At Persae, certiores facti coniunctis copiis Paeones aditum terrae suae a parte maris custodire, secuti viae duces, per superiora loca iter fecerunt: itaque, insciis Paeonibus, oppida illorum invadunt, viris vacua; illaque facile, utpote defensoribus nu-

ἔχρμένας τὰς πόλιας, αὐτίκα διασκεδασθέντες, κατ' ἐωυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. Οὕτω δὴ Παιόνων Σιροπαῖονές τε, καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, 16 ἐξ ἡθέων ἐξαγαστάντες, ἦγοντο εἰς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαϊον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριαῖνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπερῆθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαίρειν 5 αἶδε. ἱκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐξευγμένα ἐν μέσῃ ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἴσodon ἐκ τῆς ἡπείρου στενὴν ἔχοντα μὴ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστειῶτας ταῖσι ἱκρίωσι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πολῖται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἰστᾶσι τοιαῦδε. κατὰ 10

data, ceperunt. Deinde Pacones, postquam resciverunt capta sua esse oppida, continuo dispersi, ad suos quique lares sese contulerunt, Persisque se dederunt. Atque ita Paconum hi qui *Siropaeones* vocantur, et qui *Paeoplae*, et qui usque ad Prasiadem lacum habitabant, e sedibus suis abstracti, in Asiam sunt abducti. (16.) Sed qui circa *Pangaeum* montem habitant, et *Doberes*, et *Agrianes*, et *Odomanti*, item qui ipsum *lacum Prasiadem* incolunt, hi nullatenus subacti sunt a Megabazo; quamquam et hos, qui hunc lacum incolunt, conatus erat sub potestatem redigere Persarum. Lacum autem hi incolunt tali modo. Stant in medio lacu tabulata, altis palis instrata, quae angustum habent ex continente aditum uno ponte. Palos, super quibus strata sunt tabulata, olim cives universi publico nomine statuerant.

ζόντες ἐξ οὐρεος, τῷ ὀνόματι ἔστι Ὀρβηλος, κατὰ γυναῖκα ἐκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπὸ τῆσι ἄγεται δὲ ἕκαστος συχναὶ γυναῖκας. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον. κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν
 15 ἢ διατᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω φερούσης εἰς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παῖδιά δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθύς. τῶν δὲ πλῆθος ἐστὶ τοσούτον, ὥστε, ὅταν τὴν
 20 θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατὰ σχοίνῳ σπυρίδα κεινὴν εἰς τὴν λίμνην καὶ οὐ πολλὸν καιρὸν ἐπισχῶν, ἀνασπᾷ πλήρη ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλεοῦσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὲ αἱ χειρωθέντες ἤγοντο εἰς τὴν Ἀσίαν.

Deinde vero invaluit usus, ut iidem hoc modo statuuntur: ut quisque uxorem ducit, quas quidem per multas unusquisque ducit, ita pro quaque uxore tres palos statuit, ex monte adductos, cui nomen *Orbelus*. Habitant hic autem tali modo. Unusquisque super tabulatis illis tugurium habet, in quo vitam agit, et ianuam plicatilem, quae per tabulatum deorsum fert ad paludem. Parvulos autem pueros puellasque sparto ex pede adligant, metuentes ne imprudentes decidant. Equis et iumentis pro pabulo pisces praebent. Est autem horum tanta copia, ut, quando quis plicatilem ianuam reclinavit, et vacuam corbem ex fune in aquam demisit, brevi interposita morâ plenam piscibus extrahat. Sunt autem *piscium* illorum duo genera, quos *papraces* et *tilones* adpellant. Ex Paeonibus igitur ii qui subacti erant, in Asiam sunt abducti.

- 17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειροῦσατο τοὺς Παίονας, πέμ-
πει ἀγγέλους εἰς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας,
οἱ μετ' αὐτὸν κείνον ἔσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέ-
δῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσαντες γῆν
τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. Ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιά- 5
δος λίμνης σύντομος κάρτα εἰς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα
μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ ὃς ὕπε-
ρον τουτέων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκά-
στης ἐφοῖτα· μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεό-
18 μνον οὗρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίᾳ. Οἱ ἂν
Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπί-
κοντο, αἶτεον, ἐλθόντες εἰς ὅψιν τὴν Ἀμύντειν, Δαρείῳ
βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου, καί
σφας ἐπὶ ξύνια καλέει· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον 5
μεγαλοπρεπές, ἐδίδεκε τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς
δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι

(17.) *Megabazus* ab *Abactis Paeonibus*, legatos misit in *Macedoniam*, septem viros Persas, qui post illum spectatissimi erant in exercitu. Missi hi sunt ad *Amyntam*, terram et aquam ab illo postulaturi nomine *Darii* regis. Est autem a *Prasiade* palude via brevis admodum in *Macedoniam*. Primum enim, proxima ab hac palude est metalli fodina, ex qua postero tempore talentum argenti quotidie rediit *Alexandro*: post hoc metallum si montem superaveris cui *Dysorius* nomen, in *Macedonia* eris. (18.) *Persae* igitur hi legati, ubi ad *Amyntam* pervenere, petierunt ab eo regi *Dario* terram et aquam: et ille haec dedit, et ad hospitium illos vocavit, magnificeque instructâ coenâ peramice Persas accepit. Post

379, 20.

- τάδε· „Ξεῖνε Μακεδῶν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρ-
 „σησι, ἐπεὰν δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς
 10 „παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι
 „παρέδρους. σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν εἰδέξαιο,
 „μεγάλως δὲ ξεινίζεις, δίδοις τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν
 „τε καὶ ὕδωρ, ἔπειο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ἀμύντης· „ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι
 15 „οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κεχωρῖσθαι ἀνδρας γυναικῶν· ἐπεὶ
 „τε δὲ ὑμεῖς, ἐόντες δεσπόται, προσχρῆζετε τουτέων,
 „παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα.“ Εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύν-
 τής μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας. αἱ δ' ἐπὶ τε καλεό-
 μεναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀντίαι ἔζοντο τοῖσι Πέρσησι. ἐν-
 20 ταῦτα αἱ Πέρσαι ἰδόμεναι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλε-
 γον πρὸς Ἀμύντην· Φάμενοι „τὸ ποιηθὲν ταῦτο οὐδὲν
 εἶναι σοφόν· κρίσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ εἰλθεῖν τὰς

coenam, inter potandum, haec dixere Persae: HO-
 SPES MACEDO, nobis Persis mos est, quando lau-
 tam celebramus coenam, tunc etiam pellices et
 legitimas uxores adducere, et sedes illis inter nos
 tribuere. Tu igitur, quoniam benevole nos excepisti,
 et magnificam adposuisti coenam, tradisque
 regi Dario terram et aquam, nostrum sequere mo-
 rem. Ad hanc Amyntas: Persae, inquit, nobis qui-
 dem neutiquam hic mos est, sed separantur viri
 a mulieribus. Sed quoniam vos, qui estis domi-
 ni, hoc insuper postulatis, etiam hoc vobis ade-
 rit. His dictis, mulieres arcessivit Amyntas. Quae
 ubi adfuerunt, ordine consederunt ex adverso Persa-
 rum. Tum vero Persae, formosas conspicientes mu-
 lieres, Amyntae dixere, parum prudenter hoc esse

γυναῖκας, ἣ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίας ἔζε-
 σθαι, ἀλγυδόνας σφι ὀφθαλμῶν.“ ἀναγκαζόμενος δὲ
 ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειβομένων δὲ τῶν γυναι- 25
 κῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἀπτόντο, οἷα πλεύ-
 19 νως οἰνωμένοι, καὶ κοῦ τις καὶ Φιλέιν ἐπιεῖατο. Ἀμύν-
 τῃς μὲν δὴ ταῦτα ὁρίων, ἀτρέμας εἶχε, καὶ περ δυσ-
 φορέων, οἷα ὑπερδυμαίνων τοὺς Πέρσας. Ἀλέξανδρος
 δὲ ὁ Ἀμύντῃ, παριῶν τε καὶ ὁρίων ταῦτα, αἶτε νῆες
 τε εἰὼν καὶ κακῶν ἀπαθῆς, οὐδαμῶς ἔτι κατέχριν οἷός 5
 τε ἦν· ὥστε δὲ βαρείως φέρον, εἶπε πρὸς Ἀμύντῃα τά-
 δε· „Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἴκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπῖόν τε ἀνα-
 „παύειο, μηδὲ λυπάρεαι τῇ πόσει. ἐγὼ δὲ προσμένων
 „αὐτοῦ τῆδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεια παρέξω τοῖσι ζῆναι-
 „σι.“ Πρὸς ταῦτα συνεῖς ὁ Ἀμύντης, ὅτι πάντῃρα 10
 πρήγματα πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· „ὦ

*factum: satius enim fuisse futurum, prorsus non
 advenire mulieres, quam, postquam venissent, non
 adsidere, sed ex adverso sedere, oculorum ipsis
 dolorem. Coactus igitur Amyntas, adsidere eas iussit.
 Quod ubi fecerunt mulieres, protinus mammas illa-
 rum contrectare, quippe gnaviter adpoli, non nemo
 etiam osculari conabatur. (19.) Et Amyntas qui-
 dem haec videns, quamvis iniquo ferens animo, ni-
 hil movebat, supra modum metuens Persas. At Ale-
 xander, Amyntae filius, praesens vidensque haec,
 utpote iuvenis et malorum inexpertus, continere se
 nequaquam amplius potuit. Igitur indigne rem ferens,
 dixit ad patrem: Tu quidem, pater, concede aetati,
 abi hinc, et da te quieti, nec ulterius adside com-
 potationi: ego vero hic manebo, omniaque necessa-
 ria hospitibus praebebo. Ad haec Amyntas, intelli-*

„παῖ, σχεδὸν γὰρ σὺ ἀνακασιμένον συνήμι τοὺς λό-
 „γους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιῆν τι καύτερον.
 „ἐγὼ ὦν σὺ χρηίζω μηδὲν νοχμῶσαι κατ' ἄνδρας τού-
 15 „τους, ὥα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὀρέων
 „τὰ ποιούμενα. ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι.“
 Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χρήσας τούτων οἰχώκεε, λέγει ὁ 20
 Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· „Γυναικῶν τούτων,
 „ὦ ξεῖνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπειθή, καὶ εἰ πάσῃσι
 „βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ἐκόςῃσι ὦν αὐτῶν· τούτου
 5 „μὲν πέρι αὐτοὶ ἀποσημαίνετε. νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ ἥδη
 „τῆς καίτης ὥρῃ προσέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχον-
 „τες ὑμέας ὀρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν
 „φίλον ἐστὶ, ἀφετε λούσασθαι· λουσαμένας δὲ, ἐπί-
 „σω προσδέκεσθε.“ Ἐπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἔσαν

gens novi quiddam moliri Alexandrum: *Intelligo fere, fili, inquit, sermonem tuum hominis esse excan-*
descentis; et velle te, me dimisso, novum quidpiam
moliri. Atqui oro te, nihil novi adversus hos viros
moliaris, ne nos disperdas: sed patere fieri, quae
hic agi vides. Quod autem me, ut hinc abeam,
mones, tibi obsequar. (20.) Postquam Amyntas,
 haec precatus, abiit; tum vero Persas Alexander
 his verbis est adlocutus: *Harum mulierum, hospites,*
facilis vobis usus patet; sive cum omnibus
velitis concumbere, sive quibuscum ex illis volue-
ritis: de hoc vos ipsi, quid vobis videatur, signi-
ficat. Nunc vero, quum fere adpropinquet tem-
pus cubitum eundi, et pulcre vos videam adpotos,
mulieres has, si placet vobis, sinite lavari; et ex-
spectate lotas redituras. Haec dicta quum collau-

οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν 10
 γυναικίην· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ
 ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῇτι
 σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δοὺς, παρῆγε ἔσω. παρὰ-
 γων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρσησι τάδε· „ὦ Πέρ-
 „σαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ εἰστιῆσθαι. τὰ τε γὰρ 15
 „ἄλλα, ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἷά τε ἦν ἐξευρόν-
 „τας παρέχειν, πάντα ὑμῖν παρέστι. καὶ δὴ καὶ τόδε,
 „τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐαυτῶν μητέρας καὶ τὰς
 „ἀδελφείας ἐπιδαφιλεύόμεθα ὑμῖν· ὥς παντελέως μά-
 „θητε τιμώμενοι πρὸς ἡμέων τῶν πέρ ἐστε ἄξιοι, πρὸς 20
 „δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε, ὥς ἀνὴρ
 „Ἕλλην, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ ὑμέας ἐδέξατο καὶ
 „τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.“ Ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος, πα-

dassent Persae, mulieres abeuntes dimisit in gynaeceum: ipse vero *Alexander* viros laevi mento, tot numero quot erant foeminae, muliebri cultu ornatos, pugionibusque instructos, introduxit. Quos producens, sic Persas adloquitur: *Videmini, Persae, convivio a nobis omni munificentia instructo fuisse excepti: nam et quaecumque in promptu habuimus, et quae insuper vobis praebenda potuimus reperire, ea vobis omnia adposita sunt. Et nunc ecce hoc etiam, quod omnium maximum est, matres nostras et sorores, veluti postremas laetitias vobis insuper offerimus; quo cognoscatis, nos omni honorum genere, quibus digni estis, vos esse prosequutos; utque etiam Regi, qui vos misit, renuncietis, virum Graecum, Macedoniae sub Regis auspiciis praefectum, laute vos et mensa et*

25 *ρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῷ*
λόγῳ. οἱ δὲ, ἐπεὶ τέ σφρων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶν-
το, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μό- 21
ρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπῆή αὐτέων
εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ θράποντες, καὶ
ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή· πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα
 5 *πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. Μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ*
ὑστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν
Περσέων ἐγένετο· καὶ σφεας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σο-
φίῃ, χρήματά τε δούς πολλά, καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀδελ-
φὴν, τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δούς δὲ ταῦτα κατέλαβε
 10 *ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρη, ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων*
τούς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν τῶν Περ-
σέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη.
Ἑλλήνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκew γεγονό- 22

lecto excepisse. Haec locutus Alexander, iuxta quem-
que Persam virum Macedonem, quasi mulierem nem-
pe, adsidere iussit: qui mox Persas, contrectare illos
conantes, interfecerunt. (21.) Hoc igitur modo hi
perierunt, et ipsi, et illorum famulitium: nam et
plaustra, et famuli, et multa adparatum genera illos
secuta erant; quae omnia simul cum ipsis evanue-
runt. Haud multo post vero acris inquisito horum
virorum caussa a Persis instituta est: sed inquirentes
Alexander inhibuit continuitque astu, et multā pe-
cuniā, et sorore sua, cui nomen erat Gygaea, in
matrimonium datā Bubaræ, viro Persæ, duci eorum
quibus inquisitio horum qui perierant mandata erat.
Ita Persarum istorum caedes silentio compressa est.
 (22.) Fuisse hos a Perdicca oriundos (*Amyntam et*

τας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνων ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι ἀποδείξω ὥς εἰσι Ἕλληνες πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ δάπαντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. 5 Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου, καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθεωσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὥς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλληνα, καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον συνέξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω καὶ ἐγένετο. 10

- 23 ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπῖκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθῦτεν δὲ διαπεραιωθεὶς, ἀπῖκετο εἰς Σάρδεις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἰστιαίου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δω-

Alexandrum) origine, ut ipsi aiunt, *Graecos*, et ego verum esse scio, et in sequentibus historiis demonstrabo Graecos fuisse. Agnoverunt vero etiam hi, qui Olympiae certamina Graecorum administrant, ita se rem habere. Etenim quum Alexander solennibus ludis cuperet certare, et ob id ipsum Olympiam esset profectus, Graeci, quibuscum concursurus erat, excludere eum voluerunt; dicentes, *Barbarorum non esse hoc certamen, sed Graecorum*. At *Alexander*, postquam se origine esse Argivum demonstravit, *Graecus* esse iudicatus est; et, quum stadio esset certaturus, sors ei cum primo excidit. Et haec quidem ita gesta sunt.

(23.) MEGABAZUS, *Paeonas* ducens, ad Hellespontum pervenerat; indeque, eo traiecto, Sardes pervenit. Quumque per id tempus *Histiaceus Milesius* iam

5 ῥεὴν Φυλακῆς τῆς σχεδῆς· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου
 παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὐνομά ἐστι Μύρκινος·
 μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου,
 ὡς ἦλθε τάχιστα εἰς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παιόνας,
 ἔλεγε Δαρίῳ ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, καῖόν τι χρῆμα
 10 „ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλλήνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δούς ἐγ-
 „κτῆσασθαι πόλιν ἐν Θρηάκῃ; ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσῃ-
 „μός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπῆες, καὶ μέταλ-
 „λα ἀργύρεα· ὁμιλὸς τε πολλὸς μὲν Ἑλλήν περι-
 „κτεῖ, πολλὸς δὲ βάρβαρος· αἱ προσταταὶ ἐπιλαβό-
 15 „μενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἄν κενὸς ἐξηγήται καὶ ἡμέ-
 „ρης καὶ νυκτός. Σύ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦ-
 „τα ποιεῖντα, ἵνα μὴ οἰκῆν πολέμῳ συνέχῃαι· τρέπων
 „δὲ ἥπιόν μετασπινόμενος, παῦσον. ἐπὶ αὖν δὲ αὐτὸν

muro muniret locum eum, quem dono ei dederat Darius, mercedem custoditi pontis; qui locus ad Strymonem fluvium est, et *Myrcinus* vocatur; *Megabazus*, cognito quod agebat *Histiaeus*, simulatque cum Paeonibus, quos regi adducebat, Sardes pervenit, haec ad *Darium* verba fecit: *O rex, quamnam tu rem fecisti? Homini Graeco, acri et callido urbem possidendam dedisti in Thracia, ubi copiosa ad construendas naves est materia, et multi sunt remiges, et argenti metalla; et frequentes circum habitant Graeci, frequentesque barbari, qui hunc ducem nacti, facient quidquid ille iusserit sive die sive nocte. Tu igitur hunc virum ista agentem inhibe; ne domestico premaris bello; leni vero modo inhibe ad te arcessitum. Postquam autem in potestate cum habueris, danda opera ne*

„περιλάβης, ποιέειν ὅκως μηκέτι κείνος ἐς Ἑλλάδας ..
 24 „ἀπίξεται.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, εὐπετέως
 ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς εὖ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι.
 μετὰ δὲ, ἀγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον,
 ἔλεγε τάδε „Ἰστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει·
 „Ἐγὼ Φροντίζων εὐρίσκω ἐμοὶ τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρή- 5
 „γμασι οὐδένα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνοέστερον· τοῦτο δὲ
 „οὐ λόγοισι, ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθάν. νῦν ὦν, ἐπι-
 „νοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπι-
 „κνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερβέωμαι.“ Τού-
 τοισι τοῖσι ἔπεισι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος, καὶ ἅμα μέ- 10
 γα ποιούμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπῆκετο
 ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε·
 „Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵκεν. ἐπεὶ
 „τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθῶν, καὶ σύ μοι ἐγέ-

amplius ille ad Graecos perveniat. (24.) Haec lo-
cutus Magabazus facile Dario persuasit, intelligenti
recte illum futura prospicere. Deinde ad Histiaeum
Myrcini versantem nuncium misit Darius, qui haec
ei diceret: Histiaee, rex Darius haec ait: Ego,
studiose quaerens, neminem reperio, qui mihi meis-
que rebus magis, quam tu, faveat: idque non ver-
bis, sed factis, habeo compertum. Nunc igitur,
quum magnas res gerendas animo volvam, fac om-
nino me convenias, ut eas tecum communicem.
His verbis fidem habens Histiaeus, magnique faciens
regis esse consiliarius, Sardes pervenit. Qui ubi in
regis venit conspectum, his verbis eum rex est ad-
locutus: Histiaee, ego te hac caussa arcessivi. Si-
mul atque e Scythia redii, tuque mihi fuisti ex.

- 15 „νεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν
 „βραχείϊ ἐπιζήτησα ὡς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι
 „ἀπικέσθαι· ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τι
 „μῶτάτον ἀνὴρ Φίλος, συνετός τε καὶ εὖνοος· τὰ τοι
 „ἐγὼ καὶ ἀμφότερα συνειδὼς ἔχω μαρτυρεῖν ἐς πρή-
 20 „γματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμε-
 „νος, τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι. Μίλητον μὲν ἔα, καὶ
 „τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δ' ἐμοὶ ἐπόμενος
 „ἐς Σοῦσα, ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσι-
 „τος ἐὼν καὶ σύμβουλος.“ Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, 25
 καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνηα, ἀδελφεὸν ἑαυτοῦ ὁμο-
 πάτριον, ὑπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλαυε ἐς Σοῦσα,
 ἅμα ἀγόμενος Ἰστιαῖον· Ὅτάνεα δὲ ἀποδέξας στρα-
 5 τηγὸν εἶναι τῶν παραθαλασσίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πα-

oculis, protinus nullius alius rei tantum me desiderium cepit, quam tui videndi, et tecum sermones miscendi; quippe gnarus, omnium bonorum pretiosissimum esse virum amicum, qui tam intelligens sit, quam benevolus: quae duo ego in te adversus res meas cognovi, inesseque tibi possum testari. Quare bene fecisti quod ad me adveneris, tibi que ego haec propono. Missam fac Miletum, et recens conditam in Thracia urbem: me vero sequere Susa euntem, et habe quae ego habeo, meusque esto commensalis et consiliarius. (25.) His dictis Darius, postquam Artaphernem, fratrem suum eodem patre natum, praefectum nominavit Sardium, Susa est profectus, Histiaeum secum ducens. Copiis vero maritimae orae praesidentibus ducem nominavit Otanem; cuius patrem Sisamnem, unum ex iu-
Herod. T. II. P. I. D d

τέρα Σισάμην βασιλεὺς Καμβύσης, γεγόμενον τῶν
 βασιλείων δικαστίαν, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον
 εἰδίκας, σφάζας, ἀπέδωκε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην
 σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε,
 καὶ ἐπέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἕζων εἰδίκασε· ἐνταύσας 10
 δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σι-
 σάμνῳ, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδωκε, τὸν παῖδα τοῦ Σι-
 σάμνῳ, ἐντειλάμενός οἱ μεμνήσθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ
 26 δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦ-
 τον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γεγόμενος Μεγαβάζῳ
 τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἴλε καὶ Καλχηδόνιους·
 εἴλε δὲ Ἀντάνδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἴλε δὲ Λαμ-
 πώνιον· λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νῆας, εἴλε Λῆμνόν 5
 τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρως ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν
 27 οἰκούμενας. (Οἱ μὲν δὲ Λῆμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ,

dicibus regis, Cambyses rex, quod acceptâ pecuniâ
 iniustam pronuntiasset sententiam, interfecerat, in-
 terfectoque totam detraxerat pellem, et scissis ex de-
 tracta pelle loris intenderat sellam, in qua ille sedens
 ius dixerat: quo facto rex filium eiusdem Sisamnis,
 quem interfectum excoriaverat, in patris locum no-
 minaverat iudicem, monitum ut recordaretur *quamam*
in sella ius dicens sederet. (26.) Hic igitur *Ota-*
nes, qui in illa sedere sella iussus erat, nunc successor
 imperii datus Megabazo, Byzantios cepit et Calche-
 donios: Antandrum item expugnavit in Troade terra,
 et Lamponium: deinde, acceptis a Lesbiis navibus,
 Lemnum cepit et Imbrum, utramque per id tempus
 adhuc a Pelasgis habitatam. (27.) (*Lemnii* igitur,
 fortiter quidem pugnantes resistentesque, ad extre-

καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ πε-
ρισσοῖσι αὐτῶν οἱ Πέρσαι ὑπαρχον ἐπιστᾶσι Λυκάρη-
τον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελ-
5 Φεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἀρχὸν ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ.)
Αἰτίη δὲ τούτου ἦδ' ἅπαντας ἠνδραποδίζετο καὶ κατε-
στρέφετο· τοὺς μὲν, λευπαστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώ-
ματος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυ-
θῶν ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μὲν νῦν τοσαῦτα
ἐξεργάσατο στρατηγήσας.

ΜΕΤΑ Δ'Ε, οὐ πολλὸν χρόνον ἀνεῖς κακῶν ἦν, 28
καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι
γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ
τῶν νήσων πρόφερε· τοῦτο δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον
5 ἡ Μίλητος αὐτῇ τε ἑωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμαῖσα-

XXVIII. 1. ἀνεῖς ex virorum doctorum coniect. Vulgo alli
omnes ἀνείας (vel ἀνείας) κακῶν.

munum male sunt adfecti. Qui ex his reliqui fuere, iis
Lycaretus, Maeandrii frater, regis Sami, a Persis
est praefectus. Is Lycaretus, Lemno imperans, mor-
tuus est.) Omnes istos [quos supra dixi] in servitu-
tem redegit everlitque [*Otanes*], in alios culpam
conferens quod desertores fuissent Scythicae expedi-
tionis; in alios, quod exercitum vexassent Darii e Scy-
thia revertentem. Has ille res gessit, dum hoc ducatu
functus est.

(28.) Brevis deinde malorum fuit intermissio; sed
mox ex Naxo et Mileto exorta rursus mala sunt *Ioni-*
bus. *Naxus* per id tempus omnes insulas opulentiâ
superabat. Eademque tempestate *Miletus* et per se
ipsa magis, quam umquam, florebat, et universae

σα, καὶ δὴ καὶ Ἰωνίης ἦν πρόσχημα· κατύπερθε δὲ ταυτέων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μάλιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν. τούτους γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἵλοντο 29 οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφεας ὧδε οἱ Πάριοι. ὥς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες οἱ ἀριστοὶ ἐς τὴν Μίλητον, ὥρεον γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινὰ 5 ἴδοιεν ἐν ἀνεοτηκυίῃ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγραφέατο τὸ οὐνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν, καὶ σπανίους εὐρόντες τούτους, ὥς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, αἰλὴν ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν 10

Ioniae princeps habebatur. Superioribus vero temporibus eadem civitas per duas hominum generationes seditionibus quam maxime fuerat adflicta, donec res eius composuerunt Parii: hos enim ex omnibus Graecis conciliatores elegerant Milesii. (29.) Conciliarunt eos autem Parii hoc modo. Postquam cives ex his nobilissimi Miletum pervenerunt, quum pessime apud illos administratam viderent rem domesticam, dixerunt peragrarē se velle illorum regionem. Quod ubi fecerunt, totamque peragrarunt Milesiorum ditionem; ubicumque in superiore regione viderunt agrum bene cultum, nomen eius qui erat agri dominus scripto consignabant. Percursa universa regione, in qua quidem raros hos invenerant; simulatque in urbem descenderunt, concione convocata, hos ipsos designarunt qui civitatē administrarent, quorum

πέμειν, τῶν εὖρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δο-
κέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφείας
ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους
Μιλησίους, τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτων ἔταξαν
5 πείθεσθαι. Πάριοι μὲν νυν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν.
Τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πόλιων ᾧδε ἤρχετο κακὰ γί- 30
νεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. Ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν πα-
χέων ὑπὸ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλη-
τον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος εἰὼν Ἀριστα-
5 γόρης ὁ Μολπαγόρειω, γαμβρός τε εἰὼν καὶ ἀνεψιὸς
Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρειω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι
κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ
ἐτύγχανε ταῦτον τὸν χρόνον εἰὼν ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ
Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἔόντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμει-
10 νοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀριστα-

agros bene cultos repererant: *videri enim*, aiebant;
*eosdem rem etiam publicam eadem diligentia admi-
nistraturos, qua privatam rem suam administras-
sent*. Reliquos vero Milesios, qui prius dissensionibus
inter se concertaverant, hisce parere iusserunt. In
hunc modum Parii res composuerunt Milesiorum.
(30.) Tunc vero ex his, quas dixi, civitatibus *mala* coc-
perunt *Ioniae* oriri hoc modo. E *Naxo* cives nonnulli
• opulenti in exsilium acti erant a populo, qui patriā
pulsi *Miletum* venerunt. Administrabat tunc Histiaei
nomine Miletum *Aristagoras* Molpagorae filius, ge-
ner et consobrinus Histiaei, Lysagorae filii, quem per
id tempus Susis Darius detinebat. Fuit enim Histiacus
Mileti tyrannus, fuitque tunc Susis quum *Naxii* ad-
venerunt, qui prius hospites fuerant Histiaei. Hi ubi

γόρεω, εἴ πως αὐτοῖσι παράσχοι δυνάμιν τινα, καὶ
κατέλθοιεν εἰς τὴν ἐαυτῶν. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος ὡς ἦν δι'
ἐαυτοῦ κατέλθωσι εἰς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· σκῆ-
ψιν δὲ ποιούμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφι
λόγον προσέφει· „Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ Φερέγγυός εἰμι 15
„δύναμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατὰγειν ἀέκον-
„των τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων· πυνθάνομαι γὰρ
„ὀκτακισχλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα
„μακρὰ πολλά. μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν σπουδὴν
„ποιούμενος· ἐπινοέω δὲ τῇδε. ἌρταΦέρνης μοι τυγχά- 20
„ναι εἰὼν φίλος· ὁ δὲ, Ὑστάσπεω μὲν ἐστὶ πάϊς, Δα-
„ρείου δὲ τοῦ βασιλῆος ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιβαλασ-
„σίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατὴν
„τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄν-
„δρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηζώμεν.“ Ταῦτα ἀκούσαν 25

*Miletum venerunt, rogarunt Aristagoram, ut mili-
tum manum sibi pracheret, qua adiuti in patriam
redirent. Et ille, secum reputans, si ipsius operâ in
patriam hî rediissent, dominum se fore Naxi; prae-
tendens Histiaei hospitium, his verbis cum eis egit:
Ego quidem, inquit, non tantam hominum ma-
num polliceri vobis possum, quae sufficiat ad vos,
invitis his qui Naxum nunc tenent, in patriam
reducendos: audio enim octo millia cetratorum
esse Naxiis, et longarum navium magnum nume-
rum. Operam vero dabo omni adhibito studio: in
hunc autem modum rem perficere cogito. Est mihi
amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis
frater, qui universae praestit orae Asiae, et nu-
merosum habet exercitum, navesque multas: hunc*

τες οἱ Νάξιοι, προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ δύναίτο ἄριστα καὶ ὑπὸ χρεῖσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνῃ τῇ στρατιῇ, ὡς αὐτοὶ διαλύσονται· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι εἰς τὴν Νάξον, πάν-
30 τα ποιήσιν τοὺς Νάξίους τὰ ἂν αὐτοὶ καλεῖωσι, ὡς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν Κυκλάδων οὐδεμὴ καὶ ἦν ὑπὸ Δαρείῳ.

Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης εἰς τὰς Σάρδεις, λέ- 31
γει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγά-
θεϊ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ,
καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἐνὶ πολλὰ, καὶ ἀν-
δράποδα. „Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτῃ τὴν χώραν στρατηλάτεις,
„κατάγων εἰς αὐτὴν τοὺς Φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοὶ
„ταῦτα ποιήσαντι, τοῦτο μὲν ἔστι ἐτοῖμα παρ' ἐμοὶ

virum puto, quod cupimus, esse effecturum. His auditis, Naxii mandatum dant Aristagorae, ut quam posset optime hanc rem perficiat, et dona polliceatur Artapherni, et stipendium militibus ab ipsis persolvendum: magnas quippe spes habebant, quando Naxi adparuissent, omnia facturos Naxios quae ipsi iussissent, pariterque insulanos omnes: nullā dum enim ex Cycladibus his insulis per id tempus in Darii erat potestate.

(31.) *Aristagoras* ubi Sardes pervenit, cum *Artapherne* egit, memorans, esse *Naxum* insulam, non ita quidem amplam, alioqui vero pulcrā bonamque, et *Ioniae* vicinā: esseque in ea et opes magnas et multa mancipia. Tu igitur, inquit, in hanc mitte exercitum, qui exsules in eam reducat. Id si feceris, partim, magnae tibi a me prae-

„χρήματα μεγάλα παρέξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ στρα-
 „τιῇ· ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἄγοντας πα-
 „ρέχειν· τοῦτο δὲ, νήσους προσκτήσεται βασιλεῖ, αὐ- 10
 „τὴν τε Νάξον, καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρημένους, Πάρον
 „τε, καὶ Ἄνδρον, καὶ ἄλλας, τὰς Κυκλάδας καλεωμέ-
 „νας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμώμενος, εὐπετέως ἐπιθήσεται Εὐ-
 „βοίῃ, νήσω μεγάλη τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι
 „Κύπρου, καὶ κάρτα εὐπετεῖ χειρωθῆναι. ἀποχρῶσι 15
 „δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρώσασθαι.“ Ὁ δὲ
 ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε· „Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλῆος ἐξη-
 „γητὴς γίνεαι πρηγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ πα-
 „ραίνεις πάντα, πλην τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ
 „ἑκατὸν νεῶν, διηκόσιαί τοι ἐτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ 20
 „ἔαρι. δεῦ δὲ τούτοισι καὶ αὐτὸν βασιλῆα συνέπαινον
 32 „γίνεσθαι.“ Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκου-

*sto sunt pecuniae, praeter sumtus belli, quos
 aequum est ut nos, qui exercitum petimus, per-
 solvamus: partim vero, insulas adquirit Regi, et
 ipsam Naxum, et ex illa pendentem Parum et An-
 drum, aliasque quae Cyclades vocantur. Inde vero
 impetu facto facile adgredieris Euboeam, amplam
 et opulentam insulam, Cypro haud minorem, et
 subactu admodum facilem. Centum naves sufficient
 ad has omnes in Regis redigendas potestatem. Re-
 spondet Artaphernes his verbis: Tu vero, quae ex
 utilitate sunt regiae domus proponis, et recte haec
 omnia mones, praeterquam quod ad numerum spe-
 ctat navium. Nam loco centum navium, paratae
 tibi erunt primo vere ducentae. Oportet vero hisce
 rebus auctoritatem quoque Regis accedere. (32.)*

σε, περιχαρὴς ἑὼν, ἀπήϊε εἰς Μίλητον. ὁ δὲ ἌρταΦέρ-
νης, ὡς οἱ πέμψαντι εἰς Σοῦσα, καὶ ὑπερέντι τὰ ἐκ
τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα, συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δα-
5 ρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρας,
πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων
συμμάχων· στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγαβά-
την, ἄνδρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἑωυτοῦ τε καὶ
Δαρείου ἀνεψιόν· τοῦ Πausanίης ὁ Κλεομβρότεω Λα-
10 κεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθὴς γε ἐστὶ ὁ λόγος, ὑστέρῳ
χρόνῳ τούτων ἡρμόσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς
Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην
στρατηγὸν ἌρταΦέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ
τὸν Ἀρισταγόρεα.

Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν 33
τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατὴν καὶ τοὺς Να-

His auditis, Aristagoras laetus Miletum rediit. Artaphernes vero, misso Susa nuncio, postulatisque Aristagorae cum rege communicatis, postquam probavit rem Darius, ducentas instruxit triremes, magnamque admodum multitudinem et Persarum et sociorum contraxit, ducemque horum constituit *Megabatem*, virum Persam de genere Achaemenidarum, suum et Darii consobrinum; eundem cuius filiam Pausanias Lacedaemonius Cleombroti filius, si vera fama est, postero tempore in matrimonium sibi desponsavit, cupiens tyrannus fieri Graeciae. Megabate duce constituto, exercitum istum ad Aristagoram misit Artaphernes.

(33.) *Megabates*, adsumtis ex Mileto Aristagora, et Ionico exercitu, et exsulibus Naxiis, navibus pro-

ξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου. ἐπεὶ τε δὲ
 ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νῆας εἰς Καύκασα, ὡς ἐν-
 θεῦτεν βορρῇ ἀνέμῳ εἰς τὴν Νάξον διαβάλοι· καὶ, οὐ 5
 γὰρ ἔδεε ταύτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πρῆ-
 γμα τοιόνδε συνηνείχθη γενέσθαι. περιόντος Μεγαβά-
 τεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν Φυλακὰς, ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἔτυ-
 χε οὐδείς Φυλάσσαν· ὁ δὲ, δεινόν τι ποιησάμενος, ἐκ-
 λευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης 10
 τῆς νεὸς, τῷ οὐνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι· καὶ διὰ
 θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτο, ἔσω μὲν κε-
 φαλήν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ
 Σκύλακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ, ὅτι τὸν
 ξεινὸν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δῆσας λυμαίνετο. ὁ 15
 δ' ἐλθὼν παραιτέτο τὸν Πέρσῃ· τυγχάνων δὲ οὐδένος

fectus est quasi in Hellespontum navigaturus. Ubi
 vero prope Chium fuit, ad Caucasa contudit naves,
 inde vento borea in Naxum traiecturus. Ibi, quum
 non esset in fatis ut hac classe Naxii perderentur,
 res accidit huiusmodi. Dum custodias navium obit
 Megabates, forte in nave Myndia nemo erat qui cu-
 stodiam ageret. Qua re ille indignatus, iussit satel-
 lites quacrerere huius navis praefectum, cui nomen
 erat Scylax, repertumque ita vincere, ut per thala-
 miam (per foramen per quod infimi remi exstant)
 traiceretur, capite extrorsum eminente, corpore ver-
 sus interiora porrecto. In hunc modum vincto Scyla-
 ce, renunciat aliquis Aristagorae, hospitem Myndium
 a Megabate ita vinctum contumelioseque habitum
 esse. Et abiit ille ad Persam, veniam pro illo precans:
 a quo quum nihil impetrasset, ipse Myndiam navem

τῶν εἰδότε, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. πυθόμενος δὲ, κάρτα
δεινὸν ἐποίησατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρι-
σταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε, „Σοὶ δὲ καὶ τούτοις τοῖσι πρήγ-
20 „μασι τί ἐστὶ; οὐ σὲ ἀπέστειλε ἌρταΦέρης ἐμὸ πεί-
„θεσθαι, καὶ πλέειν τῇ αὖ ἐγὼ καλεύω; τί πολλὰ
πρήσσεις;“ Ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμῶνεις
τούτοις, ὡς νῦν ἐγένετο, ἔπεμπε εἰς Νάξον πλοῖον ἄν-
δρας φράσσοντας τοῖσι Ναξίοις πάντα τὰ παρόντα σφι
πρήγματα. Οἱ γὰρ ὦν Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσε- 34
δέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὀρμήσεσθαι. ἐπεὶ
μὲν τοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσπείκοντο τὰ ἐκ τῶν
ἀγρῶν εἰς τὸ τεῖχος, παροσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκη-
5 σόμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο. Καὶ
οὔτοι μὲν παροσκευάδατο ὡς παραιομένου σφι παλέ-
μου· οἱ δ' ἐπεὶ τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας εἰς

adit, illumque solvit. Quo cognito indignatus Mega-
bates, cum illo expostulavit. Cui Aristagoras: *Ad
te vero, inquit, quid hae res pertinent? Nonne te
Artaphernes misit qui mihi pareas, navigesque
quo ego iussero? Rebus alienis quid te immisces?*
Haec postquam dixit Aristagoras, iratus Megabates,
ut nox advenit, navigio Naxum misit nonnullos, qui
Naxiis omnia quae ipsis imminerent significarent.
(34.) Neutiquam enim exspectaverant *Naxii*, adver-
sus se illam dirigi expeditionem. Postquam vero in-
tellexerunt, continuo ad tolerandam obsidionem sese
compararunt, rebus suis ex agris intra muros com-
portatis, urbeque et cibariis et potulentis instructa.
Qui postquam ad sustinendum bellum erant instru-
cti, hostes, ex Chio Naxum traicientes, bene muni-

τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ, τὰ τε ἔχοντες ἤλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφι, 10 καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίματο πολλὰ, τοῦ πλεῦνός τε ἔδετο ἢ πολιορκίῃ, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν ἡπειρον, κακῶς πρήσσοντες.

- 35 Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρταφέρνηϊ ἐκπληρῶσαι· ἅμα δὲ ἐπ' ἐξέ μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρωδέε τε, τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς, καὶ Μεγαβάτῃ διαβεβλημένος· ἐδόκεε 5 τε τὴν βασιλήϊν τῆς Μιλήτου ἀπαιρησέσθαι. ἀρρωδέων δὲ τουτέων ἕκαστα, ἐβουλεύετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστγυμένον τὴν κεφαλὴν ἀπ' ἵχθαι ἐκ Σου-

tos sunt adgressi, et per quatuor menses obsederunt. Sed absumtis pecuniis omnibus quas secum Persae adtulcrant, multisque etiam insuper ab Aristagora insumtis, quum ad continuandam obsidionem pluribus adhuc esset opus, exsulibus Naxiis castella exstruxerunt, et male adfecti in continentem se receperunt.

(35.) Iam vero *Aristagoras*, quum promissa implere Artapherni non posset, simulque premeretur stipendio persolvendo, quod exercitus repetebat; timensque quod et exercitus male esset adfectus, et ipse odium incurrisset Megabatis; denique existimans Mileti tyrannidem sibi iri ereptum: haec singula timens, defectionem coepit meditari. Acciderat enim forte per idem tempus, ut *servus, cui caput punctis erat notatum*, Susis ab Histiaeο adveniret,

σίων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀριστα-
γόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. Ὁ γὰρ Ἰστιαῖος, βουλόμενος τῷ
10 Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς
εἶχε ἀσφαλές σημῆναι, ὥστε Φυλασσομανέων τῶν
οἰῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξηρήσας τὴν
κεφαλὴν, ἐστίξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦναι τὰς τρίχας.
ὥς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε εἰς Μίλητον, ἐν-
15 τελαμένους αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται εἰς
Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρῃ ξυρήσαντά μιν τὰς τρί-
χας, κατιδέσθαι εἰς τὴν κεφαλὴν. τὰ δὲ στίγματα ἐσή-
μαινε, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἶρηται, ἀπόστασιν. Ταῦτα
δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίησε, συμφορὴν ποιούμενος μεγάλην τὴν
20 ἑαυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὦν γινο-
μένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσσεσθαι ἐπὶ θάλασ-
σαν· μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμᾶ

monens Aristagoram ut a Rege deficeret. *Histiaeus*
enim, quum monere Aristagoram vellet ut defectionem moliretur, nec vero aliam ullam, qua id ei significaret, haberet rationem, quum viae omnes essent interceptae; servi caput, quem habuit fidelissimum, totondit, punctisque notavit; deinde expectavit donec succrevissent capilli. Hunc, simulatque capilli succreverant, Miletum misit, nil aliud monitum, nisi ut, quam primum Miletum venisset, iuberet Aristagoram capillos ipsius tondere, caputque inspicere. Significabant autem notae, quemadmodum ante a me dictum est, *defectionem esse moliendam*. Id Histiaeus fecit, aegerrime ferens Susi sese detineri: nam, defectio si exstitisset, magnam spem habebat, ad mare se demissum iri; nihil autem novi

36 εἰς αὐτὴν ἦξεν ἔτι ἐλογίζετο. Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα
 διανοούμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον· Ἀρισταγόρῃ δὲ
 συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα.
 ἐβουλευέτο ὦν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφύνας τὴν τε
 ἑαυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. 5
 οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ ταῦτό ἐξεδέρον-
 το, κελεύοντες ἀπίστασθαι. Ἐκαταῖος δὲ, ὁ λογοποιός,
 πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλεῖ τῶν Περσέων ἀναι-
 ρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνη πάντα τῶν ἦρχι Δα-
 ρείῳ, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ἐπὶ τε δὲ οὐκ ἔπειθε, 10
 δεύτερα συμβούλευε „ποιέειν ὅπως ναυκράτιες τῆς θα-
 λάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς, ἔφη λέγων,
 ἐνὸρξαι ἰσόμενον τοῦτο· ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν

moliente Mileto, numquam se in illam rediturum existimaverat. (36.) Hoc igitur machinatus Histiaeus quum servum illum misisset, eodem tempore haec omnia, eodem tendentia, *Aristagorae* acciderunt. Deliberavit itaque cum suarum partium hominibus, hisque et sententiam suam, et quae ei ab Histiaeo advenerant, exposuit. Ac caeteri quidem omnes in eandem ivere sententiam, defectionem probantes. *Hecataeus* vero, *Historiarum scriptor*, statim quidem censuit, *neutiquam bellum cum rege Persarum esse suscipiendum*; populos omnes commemorans quibus imperaret Darius, potentiamque regis. Deinde vero, ubi hoc eis non persuasit, secundo loco hortatus illos est, *operam darent ut navibus maris tenerent imperium*. Quum autem intelligat, (sic verba facere perrexit) *quam sint tenues Milesiorum vires, nullam se aliam perspicere viam qua eo*

Μιλησίων εἰσαν ἀσθενέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα κατα-
 15 ρεῖναι τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος
 ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσῃ
 τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτοὺς τε ἔξιν χρήμασι
 χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά.“ τὰ
 20 δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν
 τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. Αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκῃ ἡ γνώ-
 μῃ. ἐδόκει δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἔνα τε αὐτέων πλώ-
 σαντα εἰς Μυοῦντα εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νά-
 ξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐμβαῦτα, συλλαμβάνειν πυρᾶσθαι
 τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς. Ἀποπεμ- 37
 φθέντος δὲ Ἰητραγόρειω κατ’ αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλα-
 βόντος δόλῳ Ὀλιάτον Ἰβανώλιος Μυλασσέα, καὶ

*possint pervenire, nisi si pecuniae auferantur e
 templo quod est in Branchidis, quas Croesus Ly-
 dus ibi deposuisset: id si fecissent, magnam se
 spem habere, posse ipsos maris obtinere impe-
 rium; atque ita et ipsos pecunias habituros, qui-
 bus utantur, et hostes illas non direpturos. Ingen-
 tes autem illae pecuniae erant, quemadmodum in
 primo harum Historiarum libro demonstravimus. At
 haec quidem non vicit sententia, nihilo minus vero
 placuit deficere: simulque decreverunt, unum e suo-
 rum numero navi Myuntem mittere ad exercitum,
 qui, ex quo Naxum reliquerat, eo loci versabatur:
 ibi legatus ille operam daret, ut duces eorum qui
 in navibus essent prehenderet. (37.) Missus est ad
 hoc ipsum perficiendum Iatragoras: isque dolo com-
 prehendit Oliatum Ibanolis filium, Mylassensem, et*

Ἰστιάϊον Τύμνῳ Τερμερέῃ, καὶ Κωῆν Ἐρξάνδρῳ, τῷ 5
 Δαρεῖος Μιτυλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρα-
 κλείδῳ Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συγχούς· οὕτω δὲ ἐκ τοῦ
 ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπειστήκει, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ
 μηχανώμενος. Καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραν-
 νίδα, ἰσονομίην ἐποίει τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόντες αὐτῷ
 οἱ Μιλήσιοι συναπισταίατο. μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ 10
 Ἰωνίῃ τὰντὸ τοῦτο ἐποίει, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυ-
 ράννων· τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμ-
 πλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος
 ποιέεσθαι τῇσι πόλεσι, ἐξεδίδου, ἄλλον εἰς ἄλλην πό-
 38 λιν παραδίδους, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κωῆν μὲν νυν Μι-
 τυληναῖοι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες
 κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτίκων ἀπῆκαν·
 ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνές ἀπῆσαν. τυράννων μὲν νυν

Histiaeum Tymnae filium Termerensem, et Coën Er-
 xandri, cui Darius Mitylenen dono dederat, et Ari-
 stagoram Heraclidæ filium Cumæum, multosque item
 alios. Atque ita ex professo *defecit Aristagoras*, quid-
 libet moliens adversus Darium. Ac statim quidem,
 verbo certe, abdicavit tyrannidem, et iuris aequali-
 tatem proposuit civibus, quo libentius Milesii cum
 ipso deficerent. Deinde in reliqua Ionia idem fecit,
 tyrannos civitatibus expellens: quos vero ex navibus
 prehenderat quæ expeditionis sociæ fuerant in Na-
 xum susceptæ, hos, gratum facturum civitatibus, suæ
 cuiusque civitatis civibus tradidit. (38.) Et Coëm
 quidem Mitylenæi, simul atque illius compotes sunt
 facti, ex urbe eductum lapidibus obruerunt. Cymæi
 vero suum dimiserunt incolumem: pariterque alii

8 κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλεις. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγὸς ἐν ἐκάστη τῶν πολιῶν κελεύσας ἐκάστους καταστῆσαι, δεύτερα αὐτὸς εἰς Λακεδαιμόνα τριήρεϊ ἀπὸ στολος ἐγένετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

ΤΗΣ ΔΕ ΣΠΑΡΤΗΣ Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος 39 οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκει· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδew εἶχε τὴν βασιλείην, οὐ κατὰ ἀνδραγαθίην σχὼν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ 6 γὰρ, ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἐαυτοῦ θυγατέρα, καὶ εὐούσης ταύτης οἱ καταθυμίας, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τοῦτο δὲ τοιοῦτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· „Εἰ τοι σύ γε σεαυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν „τοῦτό ἐστι οὐ περιοπτόν, γένος τὸ Εὐρύσθενεος γενέ-

etiam plerique suos dimiserunt. Atque ita tyrannis liberatae sunt Ioniae civitates. Quibus submotis, Aristagoras Milesius in unaquaque civitate iussit praetorem constitui; ipse vero mox *Lacedaemonem* suscepit legationem, triremi profectus: opus enim ei erat magnam aliquam comparare armorum societatem.

(39.) SPARTAE per id tempus non amplius in vivis erat rex Anaxandrides, Leontis filius: sed, hoc mortuo, *Cleomenes*, Anaxandridae filius, regnum tenebat; non virtutis aliquo specimine, sed nativitatē sorte illud consecutus. Habuerat *Anaxandrides* in matrimonio fratris sui filiam, quae cara ei erat, sed liberos nullos pepererat. Quod quum ita esset, ephori ei ad se vocato dixerunt: *Quandoquidem tu tibi ipse*

„σθαι ἐξίτηλον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεὶ 10
 „τε τοι οὐ τίκτει, ἔξεο, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποίαν
 „ταῦτα, Σπαρτιήτησι ἀθήσεις.“ Ὁ δ' ἀμείβετο Φᾶς
 „τουτέων οὐδέτερα ποιήσειν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμ-
 βουλευεῖν, παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, εἰῶσαν
 ἀναμάρτητον ἑαυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσαγα- 15
 40 γέσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι.“ Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι
 καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι, προσέφερον Ἀναξαν-
 δρίδῃ τάδε· „Ἐπεὶ τοίνυν τοι περιεχόμενόν σε ὀρόμεν
 „τῆς ἔχεις γυναικός, σύ δὲ ταῦτα ποίεις, καὶ μὴ ἀν-
 „τίθαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι ἄλλοῖον περὶ σεῦ οἱ Σπαρ- 5
 „τιῆται βουλευσῶνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσ-
 „δεόμεθά σευ τῆς ἐξέσιος· σύ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα
 „νῦν παρέχεις παρέχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσά-

*non prospicis, nostri est officii, genus Eurysthe-
 nis non pati interire. Tu igitur hanc quam habes
 uxorem, quoniam tibi liberos non parit, dimitte,
 et duc aliam: id si feceris, Spartiatibus gratum fe-
 ceris. At ille respondens ait, neutrum se facturum:
 nec enim recte illos consulere, sese hortantes ut
 dimissâ, quam habeat, uxore innoxia, aliam du-
 cat; itaque se illis non pariturum. (40.) Ad haec
 ephori et seniores, re deliberata, haec Anaxandri-
 dae proposuerunt. Quoniam igitur, inquiunt, vi-
 demus te amore uxoris tuae captum, at tu hoc
 fac, nec huic te oppone conditioni, ne aliud quid-
 piam de te decernant Spartani. Non amplius po-
 stulamus, ut uxorem, quam habes, dimittas: prae-
 sta vero huic porro quae adhuc ei praestitisti;
 sed aliam, praeter hanc, domum duc uxorem,*

„γαγε γυναῖκα τεκνοποιόν.“ Ταῦτά κη λεγόντων.
 10 συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων
 δύο, διξὰς ἰστίας οἴκει, ποίεων οὐδαμῶς Σπαρτιητι-
 κά. Χρόνου δὲ οὐ παλλοῦ διελθόντος, ἡ ἐσύστερον 41
 ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ
 αὕτη τε ἔΦεδρον βασιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέΦαινε· καὶ
 ἡ προτέρη γυνή, τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα, τό-
 5 τε κως ἐκύησε, συντυχὴ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσιν δὲ
 αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήτοιοι
 πυθόμενοι ἄχλεον, Φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως,
 βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτέων,
 τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ’ ἀπιστίας οἱ ἔΦοροι τίκτου-
 10 σαν τὴν γυναῖκα περιῖζόμενοι ἐΦύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε
 Δωριέα, ἰθέως ἰσχει Λεωνίδην, καὶ μετὰ τοῦτον ἰθέως
 ἰσχει Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμ-

quae liberos tibi pariat. His fere ab illis dictis
 adsensus est *Anaxandrides*; et aliquanto post, aliā
 insuper ductā uxore, duas habitavit domos, nequa-
 quam ex more Spartanorum. (41.) Haud multo in-
 teriecto tempore, uxor postmodum ducta peperit
 hunc *Cleomenem*. At, dum haec futurum regni suc-
 cessorem Spartanis in lucem edit, forte fortunā conti-
 git, ut prior uxor, quae adhuc sterilis fuerat, gravida
 esset. Huic, quum revera praegnans esset, re cognitā,
 turbas ciebant cognati posterioris uxoris, dicentes
frustra illam gloriari, velleque supponere sobolem.
 Itaque his indigne rem ferentibus, instante partus tem-
 pore, increduli ephori parientem mulierem circum-
 sedentes observabant. At illa peperit *Dorieum*; mox-
 que iterum *Leonidam*; moxque rursus *Cleombrotum*:

βροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένηα τε-
 κοῦσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνή, εὐῖσα Θυγάτηρ
 Πρινητάδω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. 15
 42 Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ Φρε-
 νήρης, ἀκρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πάν-
 των πρῶτος· εὖ τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς
 σχίσων τὴν βασιλίην. ὥστε ὧν οὕτω Φρονέων, ἐπειδὴ ὁ
 τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώ- 5
 μνοι τῷ νόμῳ, ἐστήσαντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον
 Κλεομένηα, ὁ Δωριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος, καὶ οὐκ
 ἀξιώων ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας ληὸν
 Σπαρτιήτας, ἄγε ἐς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι
 χρηστηρίῳ χρησάμενος, ἐς ἥντινα γῆν κτίσων ἦ, οὔτε 10
 ποιήσας οὐδὲν τῶν νομιζομένων. οἶα δὲ βαρέως φέρον,

dicunt etiam nonnulli, gemellos fuisse Cleombro-
 tum et Leonidam. At posterius ducta uxor, mater
 Cleomenis, quae Prinetae filia erat, Demarmeni
 neptis, post Cleomenem nullos alios liberos peperit.

(42.) Et *Cleomenes* quidem, ut narrant, mentis
 haud satis erat compos, ac fere furiosus. *Dorieus*
 vero inter aequales primus erat; satisque speraverat,
 pro sua virtute regnum se adepturum. Hanc spem
 alens, quum mortuo Anaxandride Spartani ex lege
 regem constituissent maiorem natu *Cleomenem*, in-
 digne rem ferens *Dorieus*, et sub Cleomenis vivere
 nolens imperio, postulata a Spartanis multitudine
 quadam ex plebe, colonos hos eduxit, non consulto
 Delphis oraculo quamnam in terram iret conditurus
 coloniam, neque aliud quidquam ex civitatis insti-
 tuto ante executus. Sed, indignatus ut erat, ad Afri-

ἀπείε ἐς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄν-
δρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ' ἐς Κύνυπα, οἴκισε χῶρον
κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ ποταμόν· ἐξελαθεῖς δὲ
15 ἐνθῆυτεν τρίτῳ ἔτει ὑπὸ Μακίων τε καὶ Λιβύων καὶ
Καρχηδονίων, ἀπίκητο ἐς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δὲ 43
οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσε ἐκ τῶν
Λαίου χρησμῶν, Ἡρακλήην τὴν ἐν Σικελίᾳ κτίζειν,
Φᾶς τὴν Ἐρυκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἡρακληϊδῶν, αὐ-
5 τοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα,
ἐς Δελφοὺς οἶχeto χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἰρέει
ἐπ' ἣν στέλλεται χώραν· ἡ δὲ Πυθίᾳ οἱ χρᾶ αἰρήσειν.
παραλαβὼν δὲ ὁ Δαρειὺς τὸν στόλον, τὸν καὶ ἐς Λι-
βύην ἦγε, ἐκομίζeto παρὰ τὴν Ἰταλίην. Τὸν χρόνον 44
δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε αὐτοὺς
καὶ Τῆλυν τὸν ἐαυτῶν βασιλῆα ἐπὶ Κρότωνα μέλ-

cam dirigit naves, ducibus usus civibus nonnullis
Theraeis. Ubi ad Cinyper pervenit, condidit locum
Libyae pulcerrimum iuxta flumen. Inde vero eiectus
tertio anno a Macis et Libybus et Carthaginensibus,
in Peloponnesum rediit. (43.) Ibi Antichares, civis
Eleonius, ex Laii oraculis consilium ei dedit, ut He-
racleam in Sicilia conderet; dicens *universam Ery-
cis regionem Heraclidarum esse, quippe ab ipso
Hercule adquisitam*. Quo audito, Delphos profectus
Dorieus, quaerit ex oraculo, *an potiturus sit ter-
râ quam adire cogitaret?* et Pythia, *potiturum eâ*,
respondit. Sumta itaque classe et multitudine, quam
eamdem in Africam duxerat, Italiam est praeterve-
ctus. (44.) Per id tempus, ut memorant *Sybaritae*
ipsi et rex ipsorum Telys in eo erant ut adversus

λειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνήτας περιδείας γε-
 νομένους, δεηθῆναι Δωριέος σφί τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν 5
 δεηθέντας· συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα,
 καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαρίται
 λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Κρο-
 τωνῆται δὲ οὐδένα σφίσι Φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέ-
 σθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην 10
 τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἠλεῖον μούνον· καὶ τοῦτον τρόπῳ
 τοιῷδε. παρὰ Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀπο-
 δράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεὶ τε οἱ τὰ ἱρὰ αὐ-
 προεχώρει χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ ὧν
 45 οὔτοι λέγουσι. Μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδει-
 κνύουσι τάδε. Συβαρίται μὲν, τέμενός τε καὶ νηὸν ἔοντα

XLIV. 14 seq. ὧν οὔτοι ex coniect. pro οὐκ οὔτοι, quod ha-
 bent libri omnes.

Crotonem arma moverent: et *Crotoniatae*, metu
 perculsi, rogarunt Dorieum ut opem sibi ferret, id-
 que ab illo impetrarunt. Nam cum illis adversus Sy-
 barin est profectus, et unā cum illis *Sybarin* cepit.
 Hoc igitur a Dorico, et his qui cum eo erant, gestum
 esse aiunt Sybaritae. Crotoniatae vero adfirmant, ne-
 minem peregrinum belli contra Sybaritas suscepti so-
 cium sibi fuisse, nisi unum Calliam, vatem Eleum, ex
 Iamidarum familia; cumque hac ratione, quod a Tely,
 Sybaritarum tyranno ad se profugisset, quum sacri-
 ficanti adversus Crotonem sacra parum prospera eve-
 nissent. Hoc quidem hi dicunt. (45.) Testimonia
 autem dictorum haec adferunt utrique. Sybaritae qui-
 dem, partim testantur agrum sacrum atque templum

παρὰ τὸν ξηρὸν Κράστιν, τὸν ἰδρύσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίη ἐπωνύμῳ Κραστήῃ· τοῦ-
5 το δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη. εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μὴδὲν, ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη ἐποίησε, εἴλε' ἂν τὴν Ἑρικήν χωρὴν, καὶ ἐλαὸν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. Οἱ δ' αὖ Κροτω-
10 νῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἡλείῳ ἐξάϊρετα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἐτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν· καί τοι, εἰ συνεπελάβετό γε τοῦ Συβαρτικοῦ πολέμου Δωριεὺς, δοθῆναι ἂν οἱ πολ-
15 λαπλῆσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων

XLV. 3 seq. Κράστιν. Κρᾶστιν ed. Schaeff. et Borh. ex coniect. et dein Κραβίη pro Κραστήῃ.

prope siccum Crastin; quae Minervae, cognomine Crastiae, dedicata esse aiunt a Dorieo, postquam consociatis armis cum Crotoniatis Sybarin cepisset; partim ipsius Doriei mortem ut maximum adferunt argumentum, quippe quem periisse aiunt eo quod contra vaticinia fecisset: qui si nihil deliquisset, sed id fecisset ad quod missus erat, cepisset Erycinam terram, et captam obtinuisset, neque ipse cum suo exercitu fuisset interemtus. Contra Crotoniatae multa monstrant in Crotoniensi agro eximie donata Calliae Eleo, quae ad meam usque aetatem posteri Calliae possederunt: Dorieo vero eiusque posteris nihil esse donatum; cui tamen, si socius fuisset Sybaritici belli, multo plura quam Calliae fuissent donata. Haec utrique profuerunt testimonia; quorum utris accedere quisque ma-

μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι ὁκοτέροισί τις
 46 πείθεται αὐτέων, τούτοις προσχωρεῖν. Συνέπλεον δὲ
 Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκτίσται Σπαρτιητέων, Θεσσα-
 λὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἱ
 ἐπεὶ τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ εἰς τὴν Σικελίην, ἀπέ-
 θανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγε- 5
 σταίων· μόνος δὲ γε Εὐρυλέων τῶν συγκτιστέων πε-
 ριεγένετο τούτου τοῦ πάθεος. συλλαβὰν δὲ οὗτος τῆς
 στρατιῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινωίην τὴν Σελι-
 νουσίων ἀποικίην· καὶ συνελευτέρου Σελινουσίου τοῦ μου-
 νάρχου Πειθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατέϊλε, αὐ- 10
 τὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινούντος, καὶ ἐμουνάρχησε
 χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γὰρ μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάν-
 τες ἀπέκτειναν, καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βω-
 47 μόν. Συνέσπετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος
 ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνὴρ· ὃς ἀρμοσάμενος Τή-

luerit, his accedat licet. (46.) Navigarunt autem cum
Dorieo alii Spartani, condendae coloniae socii, *Thes-*
salus, et *Paraebates*, et *Celeas* et *Euryleon*. Qui post-
 quam cum universo adparatu in Siciliam pervene-
 runt, perierunt praelio superati a Poenis et Egestanis.
 Unus illorum huic cladi superstes fuit *Euryleon*. Is,
 collectis copiarum reliquiis, Minoam tenuit, Selinu-
 siorum coloniam, et *Selinusiis* operam suam contu-
 lit, ut *Peithagora* monarcho liberarentur. Postea vero,
 hoc sublato, tyrannidem Selinuntis ipse invasit, cam-
 que per breve tempus obtinuit: nam insurrectione
 facta interfecerunt eum *Selinusii*, tametsi ad foren-
 sis Iovis aram profugerat. (47.) Secutus etiam *Do-*
rieum erat et cum eo periit *Philippus*, *Butacidae*

λυος τοῦ Συβαρίτην θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος·
 ψευσθεὶς δὲ τοῦ γάμου, οἶχετο πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ
 5 ταύτης δὲ ὀρμειώμενος συνέσπετο οἰκήϊν τε τριήρεϊ καὶ
 οἰκήϊ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐὼν τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλ-
 λιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐαυτόν. διὰ δὲ τὸ ἐαυτοῦ
 κάλλος ἐνείκατο παρὰ Ἐγεσταίων τὰ οὐδείς ἄλλος·
 ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώϊον ἰδρυσάμενοι, θυσίῃσι
 10 αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτε- 48
 λεύτησε· εἰ δὲ ἡνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένους,
 καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαιμόνος.
 οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ'
 5 ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὐνομα
 ἦν Γοργώ.

ΑΠΙΚΝΕΕΤΑΙ δ' ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύ- 49

filius, civis Crotoniata. Is quum sibi desponsasset Te-
 lyis filiam, Syharitarum regis, Crotone profugerat:
 frustratus autem nuptiis, relicta Italia Cyrenen naviga-
 verat. Inde profectus, secutus erat Dorieum propria
 triremi, suo sumtu militibus instructa: vir qui in
 Olympicis certaminibus victoriam reportaverat, et
 formosissimus omnium suae aetatis Graecorum. Hic
 ob formae praestantiam ab Egestanis consecutus est,
 quod nemo alius: hi enim super eius sepulcro He-
 roum erexerunt, et sacrificiis eum placant. (48.)
 Hunc finem habuit *Dorieus*: qui si sustinisset sub
 Cleomenis vivere imperio, et Spartae manere, ipse
 rex evasisset Lacedaemonis. Neque enim diu admo-
 dum regnavit *Cleomenes*, sed mortuus est nulla prole
 relicta, nisi una filia, cui nomen erat Gorgo.

(49.) Hoc igitur regnante *Cleomene* Spartam

ραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν.
 τῷ δὲ ἐς λόγους ἦε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
 χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περίοδος ἐνετέτμη- 5
 το, καὶ θάλασσά τε πᾶσα, καὶ ποταμοὶ πάντες.
 ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς
 αὐτὸν τάδε· „Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ
 „θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξις· τὰ γὰρ κατήκοντά
 „ἐστὶ τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δοφίλους εἶναι αὐτῷ ἔλε-
 „θέρων, ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, 10
 „ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσω προστέατε τῆς Ἑλλά-
 „δος. νῦν ὦν, πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων, ρύσασθε Ἰω-
 „νας ἐκ δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας. Εὐπετέως δὲ
 „ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρέειν ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι
 „ἀλχιμοὶ εἰσὶ ὑμεῖς τε, τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέ- 15
 „γιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχῃ αὐτέων ἐστί

venit Aristagoras, Mileti tyrannus. Is regem con-
 veniens, secum adferebat, ut narrant Lacedaemonii,
 aeneam tabulam, in qua totius terrae circuitus erat
 incisus, et mare universum, fluviique omnes. Ubi in
 colloquium venit regis, haec ad eum verba fecit.
Cleomenes, ne meum studium te conveniendi mi-
reris; talia enim sunt tempora. Servos esse Ionum
filios, qui liberi esse debebant, probum et dolor
maxime quidem est nobis ipsis, verum etiam, prae-
ter caeteros Graecos, tanto magis vobis, quoniam
principes estis Graeciae. Nunc igitur, per Deos
te oro Graeciae praesides, e servitute vindicate Io-
nas, consanguineos vestros. Facile autem est vobis
hoc exsequi. Nec enim fortes viri sunt Barbari;
vos vero bellica virtute praeter omnes populos

„τοῖήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ
 „ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας, καὶ κυρβασίας ἐπὶ
 „τῇσι κεφαλῇσι· οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναι εἰσι. Ἔστι
 20 „δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπειρον ἐκείνην νεμομένοισι,
 „ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρ-
 „ξαμένοισι, ἄργυρος, καὶ χαλκός, καὶ ἐσθῆς ποικίλη,
 „καὶ ὑποζύγια τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλά-
 „μενοι, αὐτοὶ αὖ ἔχοντες. Κατοικῆνται δὲ ἀλλήλων ἐχό-
 25 „μενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἶδε Λυδοὶ,
 „οἰκούντες τε χώραν ἀγαθὴν, καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόν-
 „τες.“ δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὴν περίοδον,
 τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. „Λυδῶν δὲ,“ ἔφη
 λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, „οἶδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς
 30 „τὴν ἡῶ, πολυπροβατώτατοί τε ἐόντες ἀπάντων τῶν

eminctis. Pugnae genus autem illorum hoc est, arcus et breve spiculum. Braccis induti [non scutis tecti] in praelium eunt; tiaras [pro galeis] in capite gestant: ita superatu sunt faciles. Sunt autem continentem illam habitantibus bona, quanta non sunt aliis omnibus hominibus simul sumtis: aurum statim, tum argentum, et aes, et vestis pretiosa, et iumenta, et mancipia: quibus vos, si modo libuerit, potiemini. Habitant autem, alius populus alterum adtingens sic, quemadmodum ego dicam. Iuxta Ionas hosce habitant hi Lydi, terram tenentes bonam et argento abundantem. (Haec dicens, digito monstravit regionem in illo terrae circuitu, quem aeri incisum secum adtulerat.) Lydis vero (sic dicere perrexit) contigui sunt versus orientem Phryges hi, et armentis et terrae frugi-

„ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται
 „Καππαδοκαί, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοις
 „δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήν-
 „δε, ἐν ἣ ἡδὲ Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τά-
 „λαντὰ βασιλεῖ τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλί- 35
 „κων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἷδε, καὶ οὗτοι ἐόντες
 „πολυπρόβατοι. Ἀρμενίων δὲ, Ματινησὶ, χώραν τήνδε
 „ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῇ ἡδὲ Κισσίη, ἐν τῇ δὴ
 „παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σοῦ-
 „σα ταῦτα, ἐνθα βασιλεὺς τε μέγας δαίταν ποιεῖται, 40
 „καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά ἐισι. Ἐλόντες
 „δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἡδὴ τῷ Διὶ πλάτου
 „περὶ ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς,
 „οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὕρων σμικρῶν, χρεὸν ἐστι
 „ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους, 45

XLIX. 45. ἀναβάλλεσθαι. Fors. ἀναλαβέσθαι.

bus opulentissimi omnium, quos equidem novi, populorum. Phrygibus proximi sunt Cappadoces, quos Syrios nos vocamus: hisque finitimi Cilices, ad mare hocce pertinentes, in quo Cyprus haec insula est; qui quingenta talenta annum tributum pendunt regi. Cilices adtingunt hi Armenii, et ipsi armentis opulenti. Armeniis finitimi Matieni hancce possident regionem. Horum regionem adtingit Cissia haec, in qua iuxta fluvium huncce Choaspen sita hic sunt Susa, ubi Rex magnus vitam agit, suntque pecuniarum illius thesauri. Hanc urbem quum ceperitis, tum fidenter cum Iove de divitiis contendetis. At nunc de exiguo terrae tractu, neque illo ita bono, et de arctis finibus opus est vobis pugnare cum Messeniis, qui vobis pares

„έόντας ίσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους”
 „τοῖσι οὔτε χρυσοῦ έχόμενόν ἐστι οὐδέν, οὔτε ἀργύρου,
 „τῶν πέρι καὶ τίνα ἐνάγει προθυμίη μαχόμενον ἀποθνή-
 „σκειν. παρέχον δὲ τῆς Ἀσίας πάσης ἀρχεῖν εὐπετέως,
 50 „ἄλλο τι αἰρήσεσθε;” Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε.
 Κλεομένης δὲ αἰμείβετο τοῖσδε, „ὦ ξεῖνε Μιλήσιε,
 „ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέσθαι.”
 Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπεὶ τε δὲ ἡ κυρὴ ἡμέρῃ 50
 ἐγένετο τῆς ἀποκρισίας, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον,
 εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, ὁκοσίῳν ἡμερῶν
 ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλῆα. ὁ
 5 δὲ Ἀρισταγόρης, τᾶλλα ἰὼν σοφός, καὶ διαβάλλων
 ἐκείων εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρεὸν γάρ μιν μὴ λέγειν
 τὸ ἐόν, βουλούμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν

*sunt armis, et cum Arcadibus et Argivis, qui ni-
 hil possident quod sit auri aut argenti simile,
 cuius studio aliquis ad pugnandum cum vitae pe-
 riculo commoveatur. Quare quum facile sit vobis
 universae Asiae potiri imperio, aliud-ne quid-
 piam praecoptabitis? Haec Aristagoras dixit; cui
 Cleomenes: Hospes Milesie, ait, in tertium diem
 differo tibi respondere. (50.) Tunc quidem in tan-
 tum progressi sunt: ubi vero adfuit constitutus respon-
 sioni dies, et ad locum ventum est de quo conve-
 nerant, ex Aristagora Cleomenes quaesivit, quot
 dierum iter esset a mari Ioniam adluente usque
 ad regem? Et Aristagoras, alioquin callidus homo,
 et pulcre illum circumveniens, in hoc quidem offen-
 dit. Nam quum non id quod res est dicere debuisset,
 ut qui Spartanos in Asiam cuperet evocare, ex*

Ἀσίην, λέγει δ' ὦν, τριῶν μηνῶν Φὰς εἶναι τὴν ἄνοδον.
 Ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρι-
 σταγόρης ὠρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· „Ὡ 10
 „ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσειο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος
 „ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπέα λέγεις Λακεδαιμο-
 „νίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν
 „ἀγαγεῖν.“ ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας, ἥϊε
 51 ἐς τὰ οἰκία. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, λαβὼν ἱκετηρίην,
 ἥϊε ἐς τοῦ Κλεομένεος· ἐσελθὼν δὲ εἶσω, αἶτε ἱκετεύων,
 ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ
 παιδίον· προσεσθῆκε γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγά-
 τρις, τῇ οὐνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μόνον τέκνον 5
 ἐτύγχανε εἶναι ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης
 δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ
 παιδίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ

L. 12. εὐεπία. εὐπετία ed. Weiss. et seqq.

veritate respondit, dicens *trium mensium esse ad-
 scensum*. Tum vero *Cleomenes*, praecidens reli-
 quum sermonem quem de itinere illo facturus erat
Aristagoras, ait: *Hospes Milesie, excede Spartā
 ante solis occasum: nec enim sermonem dicis au-
 diendum Spartanis, qui eos cupis trium mensium
 viam abducere a mari*. His dictis, *Cleomenes* do-
 mum abiit. (51.) Tum vero *Aristagoras* sumto oleae
 ramo domum adiit *Cleomenis*, et introgressus sup-
 plex illum precatus est, ut, dimissā filioli, sese au-
 diret: adstabat enim forte *Cleomeni* filia, cui nomen
 erat *Gorgo*, unica illius proles, annorum octo aut
 novem puella. Iussit illum *Cleomenes* dicere quae
 vellet, nec cessare puellae causā. Ibi *Aristagoras* a

δέκα ταλάντων ὑπισχνόμενος, ἣν οἱ ἐπιτελίσῃ τῶν
10 εἶδετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένους, προέβαινε τοῖσι
χρήμασι ὑπερβάλλον ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς οὗ πεντήκον-
τά τε τάλαντα ὑποδέδεκτο· καὶ τὸ παιδίον ἠυδαῖατο,
„Πάτερ, διαφθερεῖ σε ὁ ξεῖνος, ἣν μὴ ἀποσταῖς ἡς.“
ὁ τε δὴ Κλεομένης, ἡσθεὶς τοῦ παιδίου τῇ παραινήσει,
15 ἥϊε ἐς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσετο
τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπι-
πλέον ἐτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλῆα.

Ἔχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὥδε. Σταθμοὶ τε παν- 52
ταχῇ εἰσι βασιλῆϊοι, καὶ καταλύσιες κάλλισται· διὰ
οἰκομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλὲς. διὰ μὲν γὰρ
Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείνοντες εἰκοσὶ εἰσι, πα-
5 ρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐννεήκοντα καὶ ἥμισυ. Ἐκ-

decem incepit talentis quae illi pollicebatur, si ea,
quae petiisset, effecta sibi dedisset: abnuenteque Cleo-
mene, progressus est augendo subinde pecuniae sum-
mam; donec postremo, quum quinquaginta ei ta-
lenta reciperet, exclamavit puella: *Pater, corrum-
pet te hic hospes, ni ocys hinc abscesseris.* Et
delectatus *Cleomenes* puellae monito, in aliud con-
clave abiit, et *Aristagoras* Spartâ omnino excessit,
neque ei licuerat *de itinere ad Regem* plura com-
memorare.

(52.) Est autem illius *itineris ratio* huiusmodi.
Stationes (sive *mansiones*) ubique sunt regiae, et
diversoria pulcerrima: totumque iter per culta ac
tuta instituitur loca. Per Lydiam et Phrygiam viginti
sunt mansiones, parasangae vero nonaginta quatuor
eum dimidia. Phrygiam excipit Halys fluvius, ad

δέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἄλυς ποταμός· ἐπ' αὐτὰς
 πύλαι τε ἐπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ
 οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ Φυλακτήριον μέγα
 ἐπ' αὐτῷ. Διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύ-
 τη πορευομένῳ μέχρι οὖρων τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν 10
 δέοντες εἰσὶ τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσαρες καὶ
 ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὖροισι διξᾶς τε πύλας διε-
 ξελᾶς, καὶ διξὰ Φυλακτήρια παραμείβει. Ταῦτα
 δὲ διεξελάσαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένῳ,
 τρεῖς εἰσι σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ 15
 ἥμισυ. οὖρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποτα-
 μὸς νηυσὶ περητὸς, τῷ οὐνόμα Εὐφράτης. Ἐν δὲ τῇ Ἀρ-
 μενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, πα-
 ρασάγγαι δὲ ἑξ καὶ πενήκοντα καὶ ἥμισυ· καὶ Φυλα-
 κτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ τέσσαρες 20
 διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθεῖναι

quem est porta, per quam omnino transire oportet
 priusquam fluvium traicias: estque ibidem magna
 custodia. Transgresso in Cappadociam, atque per
 eam pergenti usque ad Ciliciae fines, mansiones sunt
 viginti octo, parasangae vero centum et quatuor: in
 his confinibus autem duae sunt portae transeundae,
 et duae custodiae. Has postquam praeterieris, per
 Ciliciam iter facienti tres sunt mansiones, parasangae
 vero quindecim cum dimidia. Terminus Ciliciae et
 Armeniae flumen est navibus transmittendum, cui
 nomen Euphrates. In Armenia vero mansiones sunt
 diversoriorum quindecim, et parasangae quinquaginta
 sex cum dimidia: estque in his etiam custodiae
 statio. Perfluunt autem Armeniam quatuor fluvii,

ἔστι. πρῶτος μὲν, Τίγρις· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ
 τρίτος αὐτὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ αὐτὸς ἐὼν ποταμὸς,
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ρέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων κα-
 25 ταλεχθεῖς, ἐξ Ἀρμενίων ρέει· ὁ δ' ὕστερον, ἐκ Ματιη-
 νῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὐνομα ἔχει Γύνδης,
 τὸν Κῦρος διέλαβέ ποτε ἐς διώρυχας ἐξήκοντα καὶ τρη-
 κοσίας. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν
 Ματινην γῆν, σταθμοὶ εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 30 τὴν Κισσίην χώραν μεταβαίνοντι, ἑνδεκα σταθμοὶ, πα-
 ρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἡμισύ· ἔστι ἐπὶ
 ποταμὸν Χοάσπην, ἔοντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περιητόν· ἐπ'
 ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. Οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ
 εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγαγαὶ μὲν νυν σταθμῶν
 35 τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ 53
 δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλική τοῖσι παρασάγγ-

quos navibus necessario oportet traicere. Primus est
 Tigris: deinde secundus et tertius idem nomen habent,
 quamvis non idem sit fluvius, nec eodem ex loco
 fluens; prior enim ex Armeniis fluit, posterior vero
 ex Matienis. Quarto fluvio nomen est Gyndes, is
 quem Cyrus in trecentos et sexaginta alveos diduxit.
 Ex hac Armenia ubi in Matienem regionem transieris,
 stationes sunt quatuor: tum ex hac in Cissiam trans-
 gradienti, stationes undecim, parasangae vero quadra-
 ginta duae cum dimidia, usque ad Choaspen fluvium,
 navibus itidem traiciendum; ad quem Susa urbs con-
 dita est. Harum omnium mansionum summa est cen-
 tum et undecim: totque sunt *stationes* atque diver-
 soria *Sardibus Susa* iter facienti. (53.) Quod si vero
 recte parasangis dimensa est regia via, et parasanga si

γῆσι, καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα στάδια,
 ὥσπερ οὗτος γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδια
 ἔστι ἐς τὰ βασιλῆα τὰ Μεμνόνια καλεόμενα, πεντα- 5
 κῶσια καὶ τρισχίλια καὶ μυρία, παρασαγγέων ἔοντων
 πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκα-
 τὼν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστη διεξιούσι, ἀναισιμούνται
 54 ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννεήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρι-
 σταγόρῃ, εἰπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον,
 εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἀνοδὸν τὴν παρὰ βασιλῆα, ὀρθῶς
 εἴρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἐτι δίζηται,
 ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρ- 5
 δις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτη. καὶ δὴ λέγω στα-
 δίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς
 μέχρι Σούσων, τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστῳ καλέσται,
 τεσσεράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ
 ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδεις εἰσὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακό- 10

valet triginta stadia, (uti revera valet) erunt *Sardibus*
 usque ad regiam, quae *Memnonia* vocatur, stadio-
 rum tredecim millia et quingenta, quum sint para-
 sangae quadringentae et quinquaginta. Iam singulis
 diebus centena et quinquagena stadia conficiendo,
 consumuntur adcurate dies nonaginta. (54.) Itaque
 Milesius Aristagoras, quando Cleomeni Lacedaemo-
 nio dixit, *trium mensium iter esse quo ad Regem*
adscenditur, recte ille dixit. Si quis vero curatius
 etiam de his quaerat, ei ego hoc etiam declarabo;
 namque adiici debet iter Epheso Sardes faciendum.
 Dico igitur, a Graeco mari usque *Susa*, nam haec
Memnonia urbs vocatur, stadiorum omnium sum-
 mam esse quatuordecim millia et quadraginta. Nam

σιοι στάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μῆκύνεται ἡ τρί-
μηνος ὁδός.

Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάτης, 55
ἤϊε εἰς τὰς Ἀθήνας, γενομένης τυράννων ὥδε ἐλευθέρως.

ἘΠΕΙ Ἰππάρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππίῳ δὲ τοῦ
τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου τῷ ἐωυτοῦ πά-
5 θεὶ ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμό-
διος, γένος ἔοντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦ-
τα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἕτα τέσσερα οὐδὲν ἥσσον,
ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ προτοῦ. Ἡ μὲν νυν ὄψις τοῦ 56
Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν
Παναθηναίων ἐδόκει ὁ Ἰππάρχος, ἀνδρά οἱ ἐπιστάντα
μέγαν καὶ εὐεϊδέα, αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπια·

ab Epheso ad Sardes sunt stadia quingenta et quadra-
ginta: itaque tribus diebus longius fit trimestre iter.

(55.) Sparta pulsus Aristagoras, *Athenas* inde se
contulit: quae civitas [haud multo ante] *tyrannis*
liberata erat, idque hoc modo.

POSTQUAM *Hipparchum*, Pisistrati filium, Hippiae
tyranni fratrem, cui per somnum visum erat oblatum
imminentem calamitatem perspicue significans, inter-
fecerunt *Aristogiton* et *Harmodius*, generis origine
Gephyraei; post haec *Athenae* per quatuor etiam nunc
annos nihilo minus, immo magis etiam quam antea,
tyrannide premebantur. (56.) Insomnium Hipparcho
oblatum huiusmodi erat. Nocte quae praecedebat Pa-
nathenaeorum solennia, visum erat Hipparcho ad-
stare ipsi virum grandem formosumque, aenigmati-
cis his verbis ipsum adloquentem:

Τλῆθι λίων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ
οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

5

ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Φανερός ἦν ὑπερ-
τιθέμενος ὀνειροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν,
ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

- 57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἔσαν οἱ Φονεῖς οἱ Ἰππάρχου,
ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίης τὴν ἀρ-
χήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὐρίσκω, ἔσαν Φοίνι-
κες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων εἰς γῆν τὴν νῦν
Βοιωτίην καλουμένην· οἶκεον δὲ τῆς χώρας ταύτης ἀπο-
λαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖσιν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμεῖων
πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗ-
τοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ'

5

Intoleranda, leo, patiens, forti tolera animo!

*Nemo hominum iniustus non solvit tempore
poenam.*

Hanc visionem ille, simulatque illuxit, palam ad
somnia coniectores retulit: deinde vero, sacris
averruncandi caussa factis, pompam illam duxit, in
qua interfectus est.

(57.) *Gephyraei*, quorum de genere erant Hip-
parchi percussores, principio, ut ipsi aiunt, ex Ere-
triâ fuerunt oriundi; ut vero ego rem percontatus
reperio, Phoenices fuerunt ex illorum numero Phœ-
nicum, qui cum Cadmo in hanc regionem, quae
nunc Boeotia vocatur, venerant; et Tanagricum eius-
dem regionis tractum, sorte acceptum, habitave-
runt. Inde postquam Cadmei prius ab Argivis fuis-
sent pulsi, deinde Gephyraei hi a Boeotis eiecti,
Athenas se converterunt. Et illos receperunt Athe-

Ἀθηνέων. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ρητοῖσι ἐδέξαντο σφέων
 10 αὐτῶν εἶναι πολιήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπη-
 γήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ 58
 σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλ-
 λα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώραν, ἐσήγαγον
 διδασκαλία ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα·
 5 οὐκ ἔοντα πρὶν Ἑλλήσι, ὥς ἐμοὶ δοκεῖν· πρῶτα μὲν,
 τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου
 προβαίνοντος, ἅμα τῇ Φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν
 τῶν γραμμάτων. Περιοίκεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν
 χάρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλα-
 10 βόντες διδαχὴν παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, με-
 ταρρυθμίσαντές σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο· χρεώμενοι δὲ
 ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων

nienses hac conditione, ut cives essent Athenienses, at compluribus tamen nonnullis iuribus, nec vero dignis quae hanc commemorarentur, essent exclusi. (58.) *Phoenices* autem hi, qui cum Cadmo advennerant, quorum de numero fuerunt *Gephyraei*, quum alias res multas ad doctrinam spectantes adtulerunt Hellenibus, tum *litteras*; quarum usus nullus antea, ut mihi videtur, apud *Hellenas* fuerat. Ac primum quidem tales adtulerant, qualibus omnes utuntur *Phoenices*: procedente vero tempore, simul cum sermone, literarum etiam ductus immutarunt. Pleraque per id tempus loca circum illos habitabant *Hellenes Iones*: qui literas edocti a *Phoenicibus*, usi sunt eis formâ paululum mutatâ; a quorum usu mos invaluit, ut, quemadmodum aequitas etiam postulabat, quoniam a *Phoenicibus* in Graeciam introductae sunt,

Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήϊα κεκληῖσθαι. καὶ
 τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ
 Ἴωνες, ὅτι κατὰ ἐν σπάνι βύβλων ἐχρέωντο διφθέρησι 15
 αἰγέησί τε καὶ οἰήησι· ἐτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ
 59 τῶν βαρβάρων ἐς ταιαύτας διφθέρας γράφουσι. Ἴδον
 δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήϊα γράμματα, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλ-
 λωνος τοῦ Ἰσμηίου ἐν Θήβησι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρί-
 ποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα εἶντα τοῖς
 Ἰωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἰς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα 5
 ἔχει,

Ἀμφιτρυῶν μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοάων.
 ταῦτα ἡλικίην αὖ εἰς κατὰ Λαῖον τὸν Λαβδάκου τοῦ
 60 Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἔτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέ-
 τρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλω Ἀπόλλωνι

Phoeniciae literae nominarentur. Atque byblos etiam
 (id est, *libros papyraceos*) antiquitus *diphtheras*
 (*membranas*) Iones vocant, quoniam in papyri in-
 opia membranis (s. pellibus) caprinis et ovillis ute-
 bantur. Atque etiam nunc mea aetate multi barbaro-
 rum talibus in pellibus scribunt. (59.) Vidi vero
 etiam ipse *litteras Cadmeas* in templo Apollinis
 Ismenii Thebis Boeotiae, tripodibus nonnullis inscul-
 ptas, maximam partem similes *Ionicis literis*. Unus
 ex illis tripodibus hanc habet inscriptionem:

Dedicavit me Amphitryon, rediens ex Telebois.
 Haec igitur scripta fuerint Laii aetate, filii Labdaci,
 nepotis Polydori, filii Cadmi. (60.) Alius tripus hexa-
 metro modulo haec dicit:

Scaeus, in adsueto pugilum certamine victor,

νικήσας ἀνέθηκε τῶν περικαλλές ἄγαλμα.

- 5 Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἴπποκόωντος· εἰ δὴ οὗτος γ' ἐστὶ ὁ ἀναβείς, καὶ μὴ ἄλλος τῷτ' οὐνομα ἔχων τῷ Ἴπποκόωντος· ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαίου. Τρίτος δὲ 61
τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπων Ἀπόλλωνι

μουναρχέων ἀνέθηκε τῶν περικαλλές ἄγαλμα.

- 5 Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέους μουναρχέοντος ἑξανιστήσεται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχελέας. αἱ δὲ Γεφυραῖοι, ὑπολειφθέντες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωροῦσι ἐς Ἀθήνας· καὶ σφι ἱρά ἐστι ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῶν οὐδὲν μέτα τοῖσι
10 λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῆς Δήμητρος ἱρὸν τε καὶ ὄργια.

me tibi sacravit, speciosum munus, Apollo.

Scaeus autem ille fuerit Hippocoontis filius: si modo hic fuit qui munus illud dedicavit, nec alius idem nomen gerens cum Hippocoontis filio: vixit hic autem Oedipi aetate, Laii filii. (61.) Tertius tripus, hexametro pariter modulo, haec inscripta habet:

Laodamas istum tripodem, sua in urbe monarchus,

hoc insigne decus tibi magne dicavit Apollo.

Hic est ille *Laodamas*, Eteoclis filius, quo regnante *Cadmei*, ab Argivis sedibus suis eiecti, ad Encheleas se receperunt. *Gephyraei* vero, tunc relictī, postea a Boeotis coacti sunt Athenas concedere. Et habent hi templa Athenis exstructa, quae ad reliquos Athenienses nil pertinent, quum alia, quibus nihil commune cum caeteris templis est, tum Achaicae Cereris templum et sacra.

- 62 Ἡ μὲν δὴ ὅψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγγεγόνεσαν, τῶν ἔσαν οἱ Ἱππάρχου Φο-
νέες, ἀπήγηταί μοι· δεῦ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι ἀναλαβεῖν
τὸν κατ' ἀρχαῖς ἥϊα λέξων λόγον, ὡς τυράννων ἐλευθε-
ρώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππίεω τυραννεύοντος καὶ ἐμπι- 5
κραινομένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον,
Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἔόντες Ἀθηναῖοι, καὶ Φεύγοντες
Πεισιστρατίδας, ἐπεὶ τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθη-
ναίων Φυγάσι περρωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προσ-
χαίρει κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως, περρωμέ- 10
νοι κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λεψιδρίον
τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες· ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνί-
δαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ'
Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν

(62.) Quale fuerit visum Hipparcho oblatum, et unde oriundi Gephyraei, quorum de genere fuere Hipparchi percussores, est a me expositum. Superest ut post haec redeam ad narrationem quam initio instituturus eram, dicamque *qua ratione tyrannis liberatae sint Athenae*. Quo tempore *Hippias* tyrannidem obtinuit, et Athenienses ob Hipparchi caedem acerbius vexabat; per id tempus *Alcmaeonidae*, genere Athenienses, ob Pisistratidas vero patriâ pro-
fugi, postquam cum aliis Atheniensium exsulibus per vim reditus sibi parare conantes nihil profecissent, sed ad *Leipsydrion* supra Paeoniam, quem locum tentandi reditus caussâ et liberandae civitatis consilio muniverant, ingentem accepissent cladem; deinde, omnia adversus Pisistratidas molientes, ab Amphictyonibus *templum Delphicum* hoc, quod nuno

15 νῦν ἔοντα, τότε δὲ οὐκῶ, τοῦτον ἐξοικοδομῆσαι. οἶα δὲ
 χρημάτων εὐ ἦκοντες, καὶ ἔοντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκα-
 θεν ἔτι, τὸν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος
 κάλλιον, τὰ τε ἄλλα, καὶ, συγκειμένου σφι παρίνου
 λίθου ποιεῖν τὸν νηὸν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξε-
 ποίησαν. Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ 63
 ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρη-
 μασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴ τε ἰδίῳ στό-
 λῳ εἴ τε δημοσίῳ χρησόμενοι, προσφέρειν σφι τὰς Ἀθή-
 5 νας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι αἰεὶ ταῦτό
 πρόφαντον ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος,
 ἔοντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα
 Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνέων, ὅμως καὶ ξεινίους σφι ἔον-
 τας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦν-

est, et tunc nondum erat, aedificandum conduxe-
 runt. Quumque divitiis abundarent, et inde a ma-
 joribus spectati essent viri, exaedificarunt templum
 quum aliàs pulcrius quam ferebat exemplar, tum
 frontem eius ex Pario marmore effecerunt, quam-
 quam conventum esset ut totum templum ex porino
 lapide construeretur. (63.) Hi igitur *Alcmaeonidae*,
 ut Athenienses narrant, dum *Delphis* morabantur,
 pecuniâ persuaserunt Pythiae, ut, quoties Spartani
 cives Delphos venirent, sive privato nomine sive
 publico oraculum consulturi, constanter illos mo-
 neret, ut *liberarent Athenas*. Proinde Lacedaemonii,
 quum idem ipsis semper effatum ederetur, mittunt
 Anchimolium, Asteris filium, cum exercitu, specta-
 tum inter cives virum, qui Pisistratidas Athenis pel-
 leret, quamquam hospitii iure cum ipsis in primis

το ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θά- 10
 λασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσσχὼν εἰς Φάληρον, τὴν
 στρατιὴν ἀπέβησε· οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθναόμε-
 ναι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίας ἐπικουρίην· ἐπε-
 ποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ
 σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, 15
 χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλῆα τὸν σφέτερον Κινέην,
 ἄνδρα Κονιαῖον· τοὺς ἐπεί τε ἔσχον συμμαχούς οἱ Πει-
 σιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιαύδε. κείραντες τῶν Φαλη-
 ρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τούτων τὸν
 χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα 20
 δὲ διέθθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων,
 καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περιγενομένους αὐ-
 τέων εἰς τὰς νέας κατέρξαν. Ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος
 ἐκ Λακεδαιμόνος οὕτω ἀπῆλλαξε· καὶ Ἀγχιμόλιου

coniunctos: nam, quae diis debentur, antiquiora du-
 xerunt quam quae hominibus. Hunc exercitum, mari
 navibus missum, Anchimolius, portum tenens Pha-
 lerum, ibi in terra deposuit. Qua re ante cognita,
Pisistratidae, quum esset eis foedus cum Thessalis,
 auxilia e Thessalia acciverant. Et precantibus Thes-
 sali, publico decreto, mille equites miserant, et
 regem suum Cineam Coniaeum. Quos auxiliares na-
 cti Pisistratidae, hocce instituerunt facere. Detonsa
 planitie Phalereorum, et loco hoc equitibus habili
 reddito, equitatum adversus hostium castra mittunt:
 qui in hos incidens, quum alios multos interfecit La-
 ccedaemoniorum, tum et ducem Anchimolium, reli-
 quos vero in naves compulcrunt. Hic finis fuit pri-
 mae expeditionis Lacedaemoniorum: estque sepul-

25 εἰς τὰ Φαῖ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρα-
κλείου τοῦ ἐν Κυνοςάργει. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι 64
μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας,
στρατηγὸν τῆς στρατῆς ἀποδέξαντες βασιλῆα Κλεομέ-
να τὸν Ἀναξανδρίδην, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στεί-
λαντες, ἀλλὰ κατ' ἥπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν
Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέ-
μιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο· καὶ σφῶν ἔπεσον
ὑπὲρ τεσσαράκοντά ἄνδρας, οἳ δὲ περὶ γινόμενοι ἀπαλ-
λάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ
10 ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομέ-
νοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκει τοὺς τυράννους, ἀπερ-
γμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχει. Καὶ οὐδέν τι πάν- 65
τως αὖ ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἳ Λακεδαιμόνιοι
οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόον ποιήσασθαι, οἳ τε Πεισιστρα-

erum Anchimolii in Attico pago, cui Alopecae no-
men, prope Herculis templum quod in Cynosarge.
(64.) Post haec maiores copias adversus *Athenas* mi-
serunt *Lacedaemonii*, duce Cleomene rege, Anaxan-
dridae filio: has vero non iam mari miserunt, sed
per continentem. Cum his, ut in Atticam invaserunt,
primum congressi Thessali equites, brevi tempore in fu-
gam sunt versi; cecideruntque ex eisdem amplius qua-
draginta, reliqui vero e vestigio recta versus Thessa-
liam abierunt. *Cleomenes*, ut ad urbem pervenit,
unā cum his ex Atheniensibus, qui liberi vivere cu-
piebant, tyrannos obsedit, muro Pelasgico inclusos.
(65.) Nequaquam vero expugnaturi *Pisistratidas*
erant *Lacedaemonii*: nec enim iustam obsidionem
instituire cogitaverant, et cibariis ac potulentis bene

τίδαι σίτοις καὶ ποτοῖς εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκή-
 σαντές τε αὖ ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν 5
 Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο,
 τοῖσι δὲ, ἡ αὐτὴ αὐτῇ σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ
 ἔξω τῆς χώρας οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἦλωσαν.
 τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πάντα αὐτέων τὰ πρήγματα συνε-
 τετάρακτο. παρέστησαν δὲ, ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, 10
 ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρῃσι
 ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Μετὰ δὲ, ἐξέχωρσαν εἰς
 Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων
 ἐπ' ἑτέα ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἐόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέ-
 καθεν Πύλιοι τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγυγό- 15
 τες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον
 ἐπὶ ἡλῦδες ἐόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ ταύ-
 του δὲ καὶ ταῦτό οὖνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης

instructi Pisistratidae erant: post paucorumque die-
 rum obsidionem Spartam erant illi abituri. Nunc vero
 supervenit casus, istis infaustus, his vero peropportu-
 nus: capti enim sunt Pisistratidarum liberi, quum
 in eo essent, ut extra Atticam in tuto collocarentur.
 Quae res postquam accidit, turbatae sunt omnes co-
 rumdem rationes. Itaque deditionem fecerunt eis
 conditionibus, quae Atheniensibus placuerunt, ut,
receptis liberis suis, intra quinque dies Atticā ex-
cederent. Atque ita relictā Atticā *Pisistratidae* Si-
 geum ad Scamandrum migrarunt, postquam Athenis
 sex et triginta annos regnassent. Fuerunt autem hi
 origine Pylii et Neleīdac, eisdem maioribus prognati
 atque *Codrus* et *Melanthus*; qui et ipsi olim, quum
 advenae essent, reges fuerunt Atheniensium. Cuius

τῷ παιδὶ θέσθαι, τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστο-
20 ρος Πεισιστράτου ποιούμενος τὴν ἐπανυμίην. Οὕτω μὲν
Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερω-
θέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιοχρεα ἀπηγήσious, πρὶν ἢ Ἰω-
νίην τε ἀποστήναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν
Μιλήσιον ἀπικόμενον εἰς Ἀθήνας χρήσαι σφέων βοη-
θείην, ταῦτα πρῶτα Φράσω. |

Ἀθῆναι, εὐῶσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχ- 66
θεῖσαι τυράννων, ἐγένοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο
ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαϊωνί-
δης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι, καὶ
5 Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ
τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω Φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενεῖς
αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυ-

in originis memoriam Hippocrates filio suo nomen
Pisistrati imposuerat, de Pisistrato Nestoris filio.
Hoc modo tyrannis suis liberati sunt Athenienses:
quas vero res post receptam libertatem memoratu
dignas vel gesserint vel passi sint, priusquam Ionia
a Dario defecit, et Aristagoras Milesius Athenas venit
opem illorum implorans, primum exponam.

(66.) *Athenae*, quum iam ante magnae fuissent,
nunc, postquam tyrannis liberatae erant, maiores
evaserunt. Dominabantur autem in illis duo viri,
Clisthenes, de familia Alcmaeonidarum, is quem
fama fert corrupisse Pythiam, et *Isagoras*, Tisan-
dri filius, spectata quidem familia natus; cacterum,
quibus maioribus antiquitus fuerit oriundus, dicere
nequeo, nisi quod cognati eius Iovi Cario sacra fa-
ciunt. Hi viri inter se de principatu contendebant.

νάμιος. ἰστούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης, τὸν δῆμον προσε-
 ταιριζέται. μετὰ δὲ, τετραφύλους ἔοντας Ἀθηναίους,
 δεκαφύλους ἐποίησε· τῶν Ἴωνος παίδων, Γελέοντος καὶ 10
 Αἰγικόρεος καὶ Ἀργαδίου καὶ Ὀπλητος, ἀπαλλάξας
 τὰς ἐπωνυμίας· ἐπιχωρίων δ' ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας
 ἔξευρών, πᾶριξ Αἴαντος· τοῦτον δὲ, ἅτε ἀστυγύενα
 67 καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἔοντα, προσέθετο. Ταῦτα δὲ,
 δοκέειν ἔμοι, ἐμμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἑωυτοῦ
 μητροπάτορα, Κλεισθένα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλει-
 σθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ραψω-
 δούς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων 5
 ἐπέων ἕνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἀργὸς τὰ πολλὰ
 πάντα ὑμνέεται· τοῦτο δὲ, ἡρώων γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν
 αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ,
 τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης, ἔοντα Ἀργεῖον, ἐμβα-

Superatus ab aemulo *Clisthenes*, plebis favorem sibi conciliavit: et deinde, quum in *quatuor tribus* distributi fuissent Athenienses, *decem tribus* constituit; mutatisque nominibus, quae ab Ionis filiis, Geleonte et Aegicore et Argada et Hoplete, erant desumpta, ab indigenis heroibus eas denominavit, uno Aiace excepto; quem, ut vicinum et socium atque hospitem, adiecit. (67.) Qua in re, ut mihi videtur, Clisthenes hic avum suum maternum imitatus est, *Clisthenem Sicyonis tyrannum*. Ille enim, quum bellum gereret cum Argivis, primum *Rhapsodos* vetuit Sicyone carminibus Homericis decertare, quoniam in illis ubique fere nonnisi Argivi et Argos celebrantur: deinde, quum esset in foro Sicyoniorum aedes *Adrasto*, Talai filio, tamquam Heroi, conse-

10 λείν ἐκ τῆς χώρας. ἐλθὼν δὲ εἰς Δελφοὺς, ἐχρησθη-
 ζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἀδρηστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ Φᾶσα,
 „ Ἀδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλῆα, ἐκείνον δὲ λευ-
 στῆρα.“ ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρεδίδου, ἀπελθὼν
 ὀπίσω, ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἀδρηστος ἀπαλ-
 15 λαΐζεται. ὡς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι ἰδοῦκε, πέμψας εἰς Θή-
 βας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγίσθαι Μελά-
 νιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγα-
 γόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ
 ἀπέδειξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανείῳ, καὶ μιν ἴδρυσεν ἐμβαῦ-
 20 τα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον
 ὁ Κλεισθένης, καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι, ὡς
 ἔχθιστον εἶντα Ἀδρήστῳ· ὃς τὸν τε ἀδελφεόν οἱ Μηκι-
 στέα ἀπεκτόνει, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδεία. ἐπεὶ τε δέ

crata, hunc Clisthenes, quippe Argivum, sede sua
 eiectum cupiebat. Itaque Delphos profectus, consu-
 luit oraculum, an eiiceret Adrastum. Cui Pythia re-
 spondit, *Adrastum regem esse Sicyoniorum, ipsum*
vero lapidatorem. Postquam Deus ei hanc potesta-
 tem non fecit, domum reversus excogitavit rationem
 qua Adrastus ipse demigraret. Quam rationem ubi re-
 perisse sibi visus est, Thebas Boeotias misit, dicens
velle se Melanippum, Astaci filium, deducere Si-
cyonem: et permiserunt Thebani. Tum Clisthenes
 Melanippo Sicyonem deducto fanum dedicavit in ip-
 so prytaneo, illudque ibi in loco munitissimo sta-
 tuit. Melanippum autem arcessiverat Clisthenes, (nam
 et hoc me declarare oportet) ut qui inimicissimus
 fuisset Adrasto, quippe cuius fratrem interfecisset
 Mecistem, et Tydeum generum. Huic postquam

οἱ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὀρτὰς Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. Οἱ δὲ Σικυῶνιοι 25 ἐώθεσαν μεγαλωστὶ κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀδρήστον. ἡ γὰρ χώρα ἦν αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἀδρήστος ἦν Πολύβου θυγατριδῆος· ἅπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυῶνιοι ἐτίμων τὸν Ἀδρήστον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι 30 ἐγέραιον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέωντες, τὸν δὲ Ἀδρήστον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς 68 Ἀδρήστον οἱ πεποίητο. Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ὥα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατέγέλασε τῶν Σικυωνίων· ἐπὶ γὰρ οὓς τε καὶ ὄνου τὰς

LXVIII. 4. οὓς τε καὶ ὄνου. *Ex coniect. in ed. Schaeff. et Borh. adiiicitur καὶ χοίρου.*

templum dedicavit, sacrificia et solennia Adrasto ademta eidem Melanippo adtribuit. Consueverant autem Sicyonii magnifice admodum honorare *Adrastum*. Fucrat enim haec regio Polybi, Adrastus autem Polybi ex filia nepos fuit: qui quum sine liberis decederet, tradidit Adrasto regnum. Adrastum autem quum aliis honoribus colebant Sicyonii, tum calamitates eius tragicis choris celebrabant: non Bacchum, sed Adrastum colentes. Clisthenes vero choros Baccho tribuit, reliquam vero solennitatem Melanippo. Hoc modo cum Adrasto egit *Clisthenes*. (68.) Idem vero *tribuum* Doriensium nomina *mutavit*, ne scilicet eadem Sicyoniis atque Argivis tribus essent. Atque id agens, maxime derisui habuit Sicyonios: quippe nova nomina a *sue* et

5 ἐπωνυμίας μετατιθεῖς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε,
πλὴν τῆς ἑαυτοῦ Φυλῆς· ταύτῃ δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς
ἑαυτοῦ ἀρχῆς ἔβητο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο·
ἕτεροι δὲ, Τᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀναῖται· ἕτεροι δὲ, Χοι-
ριᾶται. Τούτοις τοῖσι οὐνόμασι τῶν Φυλέων ἐχρέωντο
10 οἱ Σικυώνιοι, καὶ ἐπὶ Κλεισθένης ἀρχοντας, καὶ ἐκείνου
τεθνεῶτος, ἔτι ἐπ' ἔτια ἑξήκοντα· μετέπειτα μέντοι
λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ
Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτους δὲ αὐτοῖσι
προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέος, τὴν
15 ἐπωνυμίην ποιούμενοι κεκληῖσθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκει. 69
ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἑὸν τοῦ Σικυωνίου τού-
του θυγατρίδεος, καὶ τὸ οὐνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δο-
κέειν ἐμοί, καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἴωνα, ὥα μὴ σφισι

asino desumens, terminationem solam pristinarum
tribuum adiecit, sua tribu excepta, cui de suo imperio
nomen imposuit: hos enim *Archelaos* nominavit; re-
liquorum autem alios *Hyatas*, alios *Onatas*, alios
Choireatas. Quibus nominibus tribuum usi sunt Si-
cyonii non solum quoad regnavit Clisthenes, verum
etiam post illius obitum sexaginta adhuc annis: deinde
tamen, re deliberata, mutarunt ea, et alios *Hyllaeos*,
alios *Pamphylos*, alios *Dymanatas* nominarunt:
quartae vero tribus nomen ab Aegialeo desumserunt,
Adrasti filio, tribulesque *Aegialeas* adpellarunt.

(69.) Haec Sicyonius Clisthenes fecerat. *Athe-
niensis* autem *Clisthenes*, Sicyonii ex filia nepos,
qui nomen etiam ab illo erat nactus, hic itidem per
contemptum (ut mihi videtur) Ionum, ne eadem *Athe-
Herod. T. II. P. I.*

αἱ αὐταὶ ἴωσι Φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὀμῶνυμον Κλει- 5
 σθένηα ἐμμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον, πρό-
 τερον ἀπωσμένον, τότε πάντα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μοῖραν
 προσεθήκατο, τὰς Φυλάς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε
 πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων· δέκα τε δὴ Φυλάρχους ἀντι-
 τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένεμε ἐς 10
 τὰς Φυλάς. ἦν τε, τὸν δῆμον προσθέμενος, πολλῶ κα-
 70 τύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἑσσού-
 μενος ὁ Ἰσαγόρης, ἀντιτεχγᾶται τὰδε. ἐπικαλέεται
 Κλεομένηα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἑαυτῷ ξεῖνον
 ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδῶν παλιουρκίης. τὸν δὲ Κλεομέ-
 νεια εἶχε αἰτὴ Φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρειω τὴν γυναῖ- 5
 κα. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς
 Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλλε Κλεισθένηα, καὶ μετ' αὐ-

niensibus atque Ionibus tribuum nomina essent, co-
 gnominem Clisthenem est imitatus. Postquam enim
 plebem omnem Atheniensium, prius a se alienatam,
 suas ad partes traduxisset, tribuum tunc mutavit no-
 mina, et numerum illarum auxit: decem enim, quum
 quatuor fuissent, constituit phylarchas, et per *decem*
tribus distribuit *demos* (sive *curias*) omnes Athe-
 niensium. Eratque, plebe suis partibus adiectâ, longe
 potentior quam adversarii. (70.) Vicissim igitur ab
 illo superatus *Isagoras*, haec contra molitur. Cleo-
 menem advocat Lacedaemonium, qui hospes ipsi
 factus erat inde ab obsidione Pisistratidarum: quem
 quidem fama ferebat consuetudinem tunc habuisse
 cum uxore *Isagorae*. Primum igitur *Cleomenes*, prae-
 cone Athenas misso, Clisthenem urbe eiecit, multos-
 que cum eo alios Athenienses, hos dicens qui *ena-*

407, 5.

τοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων „τοὺς ἐναγέας“ ἐπιλέ-
γων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσα-
10 γόρεω. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται
αὐτέων εἶχον αἰτίην τοῦ Φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ με-
τεῖχε, οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων 72
ᾧδε ὠνομάσθησαν. ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμ-
πιονίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε. προσποιησάμενος
δὲ ἐταιρηθῆναι τῶν ἡλικιωτέων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπο-
5 λιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἐκέκτης ἔβητο
πρὸς τῶγαλμα. τούτους ἀνιστάσι μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν
Ναυκράρων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους
πλὴν θανάτου· φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαι-
ωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

gees essent. (id est, *piaculo contaminati*.) Haec au-
tem per nuncium edixit, ab Isagora edoctus: habe-
bant enim quidem Alcmaeonidae, et hi qui eorum-
dem erant partium, culpam commissae caedis; at
ipse Clisthenes eiusque amici non fuerant caedis par-
ticipes. (71.) *Enagees* autem dicti sunt nonnulli ex
Atheniensibus hac de caussa. Fuit *Cylon*, civis Athe-
niensis, olympicorum certaminum victor. Is cristas
tollens, consilium inierat occupandae tyrannidis.
Comparatis sibi sociis ex aequalium numero, arcem
occupare conatus est: quam quum obtinere non pos-
set, supplex ad deae imaginem consedit. Hos homi-
nes igitur surgere inde iusserunt prytanes Naucraro-
rum, qui tunc civitatem administrabant, fide data
punitum eos iri citra mortem: attamen occisi hi sunt
culpā Alcmaeonidarum. Sed haec gesta sunt ante Pi-
sistrati aetatem.

72 Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένην καὶ τοὺς ἐναγίας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπέξεσχε. μετὰ δὲ οὐδὲν ἥσσον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατείει ἐπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα 5 δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειράτο· τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρειω στασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅτε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. 10 Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ, τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκειον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας, ὅσοι ἔσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. Ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ Φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη

(72.) Postquam Cleomenes, misso praecone, eiciendos urbe Clisthenem et piaculo contaminatos edixit, unus Clisthenes ultro excessit. Deinde vero nihilo minus *Athenas* venit *Cleomenes*, non quidem cum magna manu: quo ubi pervenit, septingentas familias urbe eiecit, quas ei *Aristagoras* indicaverat. Quo facto, deinde senatum conatus est dissolvere, et trecentis civibus de Isagorae factione tradidit magistratus. Quum vero resisteret senatus, et imperio nollet parere, Cleomenes et Isagoras cum suarum partium civibus arcem occupant. Et caeteri Athenienses, cum senatu sentientes, per biduum illos obsederunt: tertio vero die, deditione factâ, Atticâ excessere quotquot eorum Lacedaemonii erant. Atque ita implebatur Cleomeni ominosum quod acceperat dictum: nam quum in arcem, occupaturus illam, ad-

15 ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχῆσαι, ἥϊε
ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσερέων· ἡ δὲ ἰρητὴ ἐξα-
νασταῖσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμεί-
ψαι, εἶπε· „ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει,
„μὴδ' εἰσὶν ἐς τὸ ἱερόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι πα-
20 „ρῆναι ἐνθαῦτα.“ ὁ δὲ εἶπε· „ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δω-
„ρεὺς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός.“ Ὁ μὲν δὴ τῇ κληδόνι οὐ-
δὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε
μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κα-
τίδῃσαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησί-
25 θεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος
ἔχοιμι ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν νυν δεδεμένοι
ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθέnea καὶ 73
τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος
μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδεις, συμ-

scendisset, ad penetrale accesserat, deam consulturus:
at sacerdos de sella surgens, priusquam ille per ianuam
intrasset, dixit: *Retrogredere, hospes Lacedaemonie,*
nec in hoc templum pedem pone: nefas est enim
Doriensibus huc intrare. Cui ille respondit: *At non*
Doriensis sum, o mulier, sed Achaeus. Igitur,
quum spreto omine exsequi consilium esset adgres-
sus, tunc rursus excidit cum Lacedaemoniis. Reli-
quos vero in vincula coniecerunt Athenienses, morti
destinatos: et in his Timesitheum Delphensem, cuius
viri opera manuum fortisque animi maxima possem
commemorare. Et hi quidem in vinculis mortui sunt.
(73.) Post haec *Athenienses*, revocato *Clisthene* et
septingentis illis familiis, quae a Cleomene patria erant
pulsae, Sardes legatos miserunt, cupientes cum *Per-*

μαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἠπιστέα-
 το γὰρ σφι Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπε- 5
 πολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρ-
 δις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ
 Ὑστάσπειος, Σαρδίων ὑπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἔόντες
 ἄνθρωποι, καὶ πῇ γῆς οἰκημένοι, δεοίατο Περσέων σύμ-
 μαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπε- 10
 κορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθη-
 ναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο·
 εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. Οἱ
 δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτέων βαλόμενοι, διδόναι ἔφα-
 σαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν 15
 δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἑαυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔχον.

74 Κλεομένης δὲ, ἐπιστάμενος περιῦβρῖσθαι ἔπεισι καὶ

LXXIII. 5. Vulgo omnes γὰρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους.

*sis contrahere societatem: intellexerant enim, bel-
 lum sibi imminere cum Lacedaemoniis et Cleomene.
 Postquam Sardes advenere legati, et mandata expo-
 suere, quaesivit Artaphernes, Hystaspis filius, prae-
 fectus Sardium, quanam homines essent, et ubi ter-
 rarum habitarent, qui Persarum peterent societa-
 tem? Quod ubi ex legatis cognovit, brevibus verbis
 eos expedivit. Si regi Dario Athenienses terram
 traderent et aquam, societatem illis pollicitus est: si
 non traderent, abire illos iussit. Tum legati, re pri-
 vatim inter se deliberata, tradere se, dixerunt; sci-
 licet cupientes contrahi societatem. At hi, quum do-
 mum rediissent, gravem culpam sustinuerunt.*

(74.) *Cleomenes*, quum se et verbis et factis con-
 tumeliose ab Atheniensibus acceptum existimaret, ex

ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννή-
σου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει· τίσασθαι τε
ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλό-
5 μανος τύραννον καταστήσαι· συνέξῃλθε γὰρ οἱ οὗτος ἐκ
τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐπέ-
βαλε ἐς τὴν Ἐλευσίνα, καὶ αἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος
Οἰνόην αἰρέουσιν, καὶ Τσιαῖς, δῆμους τοὺς ἐσχάτους τῆς
Ἀττικῆς· Χαλκιδεῖς τε ἐπὶ τὰ ἑτέρα ἐσίνοντο ἐπιόντες
10 χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καὶ περ ἀμφιβολίῃ
ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὕστερον ἔμελ-
λον μνήμην ποιήσεσθαι· Πελοποννησίοισι δέ, εὐοῦσι ἐν
Ἐλευσίνι, ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ συνά- 75
ψεν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην. Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι
σφὶ αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῦν τὰ δίκαια, με-
τεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ Δημάρχη-

universa Peloponneso contraxit exercitum, quo con-
silio contrahat non dicens; sed poenas sumere de po-
pulo Atheniensium cupiens, et Isagoram constituere
tyrannum: hic enim cum illo ex arce Athenarum erat
egressus. Dum igitur ingenti cum exercitu Cleome-
nes Eleusinem invadit, per idem tempus *Boeoti* ex
composito capiunt Oenoën et Hysias, extremos Atticae
pagos; et *Chalcidenses* ab alia parte Atticam ingressi
vastabant. Tum *Athenienses*, quamquam ancipite
pressi periculo, Boeotorum et Chalcidensium ultione
in aliud tempus dilata, Peloponnesiis, quippe qui iam
Eleusine erant, arma opposuerunt. (75.) Quum vero
iam in eo essent utrimque exercitus ut ad manus ve-
nirent, ibi primum Corinthii, reputantes secum ini-
iuste se facere, retro conversi abscesserunt; deinde

τος, ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ αὐτός βασιλεὺς Σπαρτι- 5
 τέων, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαί-
 μονος, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεο-
 μένῃ. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν
 Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἔπισθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασι-
 λῆας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέροι ἐῖπον- 10
 το· παραλυομένου δὲ τουτέων τοῦ ἑτέρου, καταλείπε-
 σθαι καὶ τῶν Τυνδαριδῶν τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ
 καὶ οὗτοι ἀμφοτέροι, ἐπὶ κλητοὶ σφί ἐόντες, εἶποντο.
 Τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνι ὄρέωντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμα-
 χῶν τοὺς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολο- 15
 γέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἷχοντο
 76 καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ
 τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεῖς, δις τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐσβαλόντες, καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθους τοῦ Ἀθη-

idem fecit *Demaratus*, *Aristonis filius*, qui et ipse
 rex erat *Lacedaemoniorum*, et unā cum *Cleomene*
 exercitum eduxerat *Lacedaemone*, neque superiore
 tempore cum illo discordaverat. Ab hoc vero dissi-
 dio facta lex est *Spartae*, *ne ambo reges, exeunte*
exercitu, castra sequerentur: (adhuc enim ambo
 sequi consueverant:) *altero autem vacante a mili-*
tia, alterum etiam Tyndaridarum domi relinqui;
 nam ante id tempus hi ambo, tamquam auxiliares,
 secuti erant. Tunc igitur reliqui socii, qui *Eleusine*
 erant, reges dissidere videntes, et *Corinthios* relin-
 quere stationem, etiam ipsi converso agmine disces-
 sere. (76.) Quarta haec est expeditio, quam *in At-*
ticam susceperunt *Dorienses*: his enim hostiliter eam
 sunt ingressi, his vero commodi causa populi *Athe-*

ναίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκησαν, οὗ-
5 τος ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὁρθεὶς
ἂν καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρα-
τιδῶν ἐξέλασιν ὁρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέ-
ταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσῖνα Κλεομένης ἄγων Πε-
λοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριεὲς ἐσέ-
βαλον ἐς Ἀθήνας.

Διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα 77
Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατήϊν ποιῶν-
ται ἐπὶ Χαλκιδέας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοη-
θεύουσι ἐπὶ τὸν Εὐριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοη-
5 θεύς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι
ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθη-
ναῖοι, καὶ πολλῶ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς Φο-
νεύσαντες, ἐπτακοσίους αὐτέων ἐζώγρησαν. Τῆς δὲ αὐ-

niensis. Primo quidem loco illa expeditio, qua Me-
gara colonis frequentarunt Codro regnante Athenis,
merito nominabitur: iterum vero, atque tertio, quan-
do ad efficiendos Pisistratidas ex Sparta advenerunt:
quarto tunc, quum Peloponnesios ducens Cleomenes,
Eleusinen invasit. Ita tunc quarta vice Dorienses
Athenas invaserunt.

(77.) Postquam inglorium hunc exitum habuit ista
expeditio, tunc Athenienses, poenas de *Chalciden-
sibus* sumturi, primum adversus hos arma moverunt:
Chalcidensibus vero *Boeoti* opem lataturi ad Euripum
properarunt. Quos ubi conspicati sunt Athenienses,
Boeotos prius quam Chalcidenses adgredi placuit.
Pugnâ cum Boeotis commissâ, insignem victoriam
Athenienses reportarunt, plurimis eorum occisis, et

τῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες εἰς τὴν Εὐβοίαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαν- 10
 τες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν
 ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἵπποβόται ἐκα-
 λέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ του-
 τέων ἐζώγησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγημένοισι εἴ-
 χον ἐν Φυλακῇ, εἰς πέδας δῆσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν 15
 σφεας, διμνέως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων,
 ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν· αἵπερ
 ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν περιουῖσαι, κρεμάμεναι ἐκ τευχέων
 περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ
 μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λύ- 20
 τρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλ-
 κεον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτον ἐσιόντι εἰς τὰ

septingentis captis. Deinde eodem die in Euboeam transgressi, cum Chalcidensibus etiam pugnam committunt: quibus et ipsis praelio victis, quater mille colonos in hippobotarum praediis relinquunt: *hippobotae* autem (id est, *qui equos alunt*) vocantur apud Chalcidenses homines locupletes. Quotquot ex Chalcidensibus vivos ceperant Athenienses, perinde atque Boeotos, in custodia habuerunt, compedibus vinctos. Interiecto vero tempore eosdem manumiserunt, binis minis aestimatos: compedes autem, quibus isti vincti fuerant, suspenderunt in acropoli; quae ad meam usque aetatem ibi superfuerunt, e muro pendentes a Medis ambusto, qui est ex adverso aedis occidentem spectantis. Pretii autem redemptionis decimam consecrarunt, ex illaque quadrigam conficiendam curarunt aeneam, quae a sinistra stat

προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει; ἐπιγέγραπται δὲ οἱ
τάδε·

25 Ἐθνα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες

παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,

δισμῶ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβισαν ὕβριν·

τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔβισαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ᾗξηντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μῶνον, 78

ἀλλὰ πανταχῇ, ἥ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον·

εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύομενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφείας

περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέν-

5 τες δὲ τυράνων, μακρῶ πρώτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὦν ταῦ-

τα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐβелоκάκεον, ὡς δεσπότη

ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἰω-

primum ingredienti in propylaea quae sunt in acro-
poli. Est autem in illa inscriptio haec:

Attica perdomitis acri sub Marte iuventus

Boeotis populis Chalcidicaque manu,

damna rependerunt vinclis et carcere caeco,

quorum hae de decima stant tibi, Pallur, equae.

(78.) Auctae igitur erant Athenarum opes. Adparet autem, non hoc uno exemplo, sed ubique, quam *praeclara res sit iuris aequalitas*. Nam et Athenienses, quamdiu sub tyrannis erant, nullis ex finitimis populis bello fuerunt superiores; tyrannis autem liberati, longe primi evaserunt. Quae res declarat, quoad tyrannide fuerunt pressi, ultro illos minus fortiter rem gessisse, quippe pro domino laborantes: postquam vero in libertatem sunt restituti, unusquis-

τῶ προβυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἐπρήσσον.

- 79 Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα εἰς θεὸν ἔπιμπον, βουλό-
μενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη „ἀπὸ σφείων
μὲν αὐτέων οὐκ, ἔφη, αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, εἰς πολὺ Φη-
μον δὲ ἐξενείκοντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι.“
ἀπελθόντων ὧν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, 5
αἰλὴν ποιησάμενοι. ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων
τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκουσάντες
τούτέων „Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Τανα-
„γραῖοι τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιάες, καὶ οὗτοι γε
„ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προβύμως συνδιαφέρουσι 10
„τὸν πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μάλ-
80 „λον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον.“ Τοιαῦτα δὲ ἐπι-
λεγομένων, εἶπε δὴ κοτε μαθὼν τις „Ἐγὼ μοι δοκέω

que pro se ipse studiose dabat operam ut recte rem gereret. In hoc igitur statu res Atheniensium erat.

(79.) *Thebani* vero, ultionem sumturi de *Atheniensibus*, *Delphos* miserunt qui deum consulerent. Quibus *Pythia* respondit, *per se non posse illos ultionem capere; sed rem ad clamosum (populum) referre iussit, et proximos rogare*. Legati domum reversi, convocata populi concione, renunciant oraculi responsum. Tum *Thebani*, ubi ex his audiverunt *proximos debere rogari*, dixere: *Nonne proximi a nobis habitant Tanagraei et Coronaei et Tespienses? Atqui hi constanter nobiscum pugnant, strenueque arma nobiscum sociant. Quid opus est hos rogare? Immo haec non fuerit oraculi sententia.* (80.) Ita dum hi inter se disceptant, postremo aliquis, re audita, ait: *Ego mihi videor intelligere quid ve-*

- „συνίεναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήϊον. Ἄσωποῦ
 „λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἶγινα·
 5 „τούτων ἀδελφεῶν εὐσέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινήτων
 „δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητῶν γενέσθαι.“ καὶ,
 οὐ γὰρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαίνασθαι,
 αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινήτων, ἐπικαλέμενοι
 κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθεῖν, ὡς ἔόντων ἀγχιστέων.
 10 οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν
 ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν 81
 συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τροχέως περιφθέντων
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτὶς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς
 μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδουσιν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.
 5 Αἰγινῆται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαρθέντες, καὶ
 ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους,
 τότε, Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι

lit oraculum. Asopi dicuntur filiae fuisse Thebe et Aegina: hae quum sint sorores, puto iubere nos Deum ab Aeginetis auxilia petere. Et Thebani, quum nulla ex sententiis, quae dicebantur, hac potior esse videretur, protinus ad Aeginetas miserunt, ex oraculi mandato auxilia ab illis petentes, ut qui sibi essent proximi. Petentibus Aeginetae tradentes Aeacidarum imagines, responderunt, se eis Aeacidarum auxilio mittere. (81.) Thebani vero, Aeacidarum auxilio freti, quum bello lacesissent Athenienses, aspere ab illis sunt accepti. Itaque iterum ad Aeginetas miserunt, Aeacidas illis reddentes, et virorum petentes auxilia. Tum Aeginetae, opum magnitudine elati, et veteris memores inimicitiae, quam cum Atheniensibus gessissent, precibus The-

ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ἐπιπλά-
σαντες μακροῖσι νηυσὶ εἰς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἑσπεραν
Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δήμους· 10
ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο.

- 82 Ἡ δὲ ἔχθη ἢ προοφιλομένη εἰς Ἀθηναίους ἐκ τῶν
Αἰγινητέων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἢ
γῇ καρπὸν οὐδένα ἀπεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμ-
φορῆς οἱ Ἐπιδαῦριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἢ δὲ Πυθίῃ
σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ ΑὐξΗΣΙΗΣ ἀγάλματα 5
ἰδρύσασθαι· καὶ σφι ἰδρυσαμένοισι ἄμεινον συναίσσεσθαι.
ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαῦριοι κότερα χαλκοῦ ποιεόνται
τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου· ἢ δὲ Πυθίῃ οὐδέτερα τούτων
ἔσθαι, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. Ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπι-
δαῦριοι Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἱερὰ 10

banorum adnuentes, bellum Atheniensibus non ante denuntiandum intulerunt. Nam dum hi Boeotis instabant, interim Aeginetae longis navibus in Atticam profecti, Phalerum diripiebant, multosque alios maritimos pagos; et ingens Atheniensibus damnum inferebant.

(82.) *Vetustum*, quod dixi, *Aeginetarum* adversus *Athenienses odium*, hanc habuit originem. Epidauriorum terra fructum nullum ediderat. Quam ob calamitatem quum oraculum consulerent *Epidaurii*, iussit eos Pythia *Damiae et Auxesia* imagines statuere: id si fecissent, melius cum illis actum iri. Sciscitabantur igitur *Epidaurii*, *utrum aeneas faciendas curarent statuas, an ligneas?* Responditque Pythia, *neutrum horum; sed ex sativae oleae ligno.* Igitur *Epidaurii* ab *Atheniensibus* veniam pe-

τας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι
ἔσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἢ
'Αθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ αἰπά-
ξουσι ἕτεος ἐκάστου τῇ 'Αθηναίῃ τῇ Πολιάδι ἱερῇ, καὶ
15 τῷ 'Ερεχθεῖ. καταινέσαντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ 'Επιδάυ-
ριοι, τῶν τε εἰδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν
ἐλαιῶν τούτων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἡ τε γῆ σφι
ἔφερε, καὶ 'Αθηναίοις ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦ- 83
τον δ' ἔτι τὸν χρόνον, καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγινῆται 'Επιδάυ-
ρίων ἤκουον, τὰ τε ἄλλα, καὶ δίκας, διαβαίνοντες ἐς
'Επίδαυρον, ἐδίδουσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων
5 οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆας τε πηξάμενοι, καὶ
ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν 'Επιδάυ-
ρίων. ἅτε δὲ ἑόντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτοὺς, ὥστε δὴ

tunt oleam arborem caedendi, quod sanctissimas ex-
istimassent Atticas oleas: sunt etiam qui dicant, per
id tempus nullibi terrarum oleas exstitisse, nisi Athe-
nis. Athenienses se illis potestatem facere dixerunt ea
conditione, ut illi quotannis Minervae urbis praesidi
et Erechtheo victimas adferrent. In hanc conditio-
nem consentientes Epidaurii, nacti sunt quod petie-
rant, et statuas ex his oleis confectas posuerunt. Ac
dehinc illis terra fructum ferebat, et ipsi Athenien-
sibus id, de quo convenerant, persolvebant. (83.)
Erant per illud adhuc tempus *Aeginetae* Epidaurio-
rum imperio subiecti, quum aliis in rebus, tum lites
suas coram iudice disceptaturi Epidaurum traicere
tenebantur. Deinde vero, constructis navibus, virium
fiduciâ ferocientes, ab *Epidauriis* defecerunt. Iam-
que ut hostes, et qui mari essent potentes, vexarunt

Θαλασσοκράτορες ἔοντες· καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα
ταῦτα τῆς τε Δαμίας καὶ τῆς Αὐξήσιος ὑπαιρέονται
αὐτέων, καὶ σΦεα ἐκόμισάν τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σΦε- 10
τέρης χώρας ἐς τὴν μεσόγαίαν, τῇ Οἷῃ μὲν ἐστὶ οὖνο-
μα, στάδια δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλεως ὡς εἴκοσι
ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χωρῷ, Θυσίῃσι τέ
σΦεα καὶ χοροῖσι γυναικῆϊοισι κερτόμοισι ἱλάσκοντο,
χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα αἰ- 15
δρῶν· κακῶς δὲ ἠγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς
δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι
αἱ τοιαῦται ἱερογῖαι. εἰσὶ δὲ σΦι καὶ ἄρρητοι ἱερογῖαι.
84 Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαυρίοι
τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέθεντο οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαν-
τες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήνιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέ-
φαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἴ-

illos: atque etiam statuas hasce Damiae et Auxesiaie
illis subriperunt, easque oblatas in mediterraneo
suae insulae loco collocarunt, cui Oea nomen, qui
viginti fere ab urbe stadiis abest. Hoc in loco erectas
sacrificiis et iocularibus mulierum choris placabant,
constitutis utrique dearum denis viris qui essent cho-
ragi. Dicteriis autem chori illi neminem virum la-
cessebant, sed mulieres indigenas. Eaedem caerimo-
niae apud Epidauros oblinuerant: qui arcanis etiam
sacris utuntur. (84.) *Epidaurii*, ex quo eis sub-
reptae hae statuae sunt, iam Atheniensibus ea, de
quibus convenerant, non solvebant. Qua de re per
legatos secum expostulantibus *Atheniensibus* demon-
strarunt Epidaurii, nullam se iniuriam facere: quo-
ad enim in sua terra habuissent illas statuas, quod

5 χον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελείειν τὰ συνθέντο·
ἐπεὶ δὲ ἐστερηθῆσαι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν
ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσειν
ἐκέλευον. Πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἶγιναν πέμψαν-
τες, ἀπαίτειν τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν,
10 σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθη- 85
ναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆ-
ναι τριήρεϊ μὴ τῶν ἀστῶν τούτους, οἱ ἀποπεμφθέντες
ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἶγιναν, τὰ ἀγάλ-
5 ματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ὄντα, ἐπειρῶντο
ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται.
οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι,
περιβαλόντας σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι
ἔλκουσι, βροντὴν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπι-

pacti erant exsolvisse; quibus sibi subreptis iam non aequum esse ut porro solvant, sed ab Aeginetis, qui illas habeant, esse hoc exigendum. Hoc accepto responso, Athenienses, Aeginam missis legatis, statuas ab Aeginetis repetiverunt: quibus illi responderunt; nihil sibi cum Atheniensibus esse negotii. (85.) Iam porro aiunt *Athenienses*, postquam frustra repetitae fuissent statuae, profectos esse Athenis una triremi cives illos, qui publico nomine missi, quum *Aeginam* pervenissent, statuas has, ut quae ex ipsorum ligno fuissent confectae, de basibus suis conati sunt abstrahere, Athenas transferendas. Hos vero, quum isto modo compotes illarum fieri non potuissent, circumiectis funibus statuas traxisse. Sed dum trahebant, tonitru et cum tonitru existisse terrae motum: eaque re territores trahentes,

γενέσθαι· τοὺς δὲ τριηρέτας τοὺς ἔλκοντας, ὑπὸ τούτων 10
 ἄλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους
 ἅτε πολεμίους, ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακο-
 86 μισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω
 λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινῆται δὲ, οὐ νηὶ μὴ ἀπικέσθαι
 Ἀθηναίους· μίην μὲν γάρ, καὶ ὀλίγω πλεῦνας μῆς,
 καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον εἶναι νέες, ἀπαμύνασθαι αὐ-
 εὐπετέως· ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν 5
 χώραν· αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι, καὶ οὐ διαναυμαχῆσαι. οὐκ
 ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἔσσαντες
 συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶξαν,
 οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθη-
 ναίους μὲν νυν, ἐπεὶ τέ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστα- 10
 το, ἀποβάοντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τράπεσθαι πρὸς τὰ

mente fuisse alienatos; in furoremque actos, mutuo
 sese invicem, veluti hostes, interfecisse; donec ex
 omnibus, qui triremi illa advenerant, unus super-
 fuisset, solusque Phalerum rediisset. (86.) Athe-
 nienses igitur, rem ita gestam esse, aiunt. *Aegine-*
tæ vero contendunt, non unâ navi advenisse Athe-
 nienses: unam enim navem, atque etiam paulo plu-
 res unâ, etiamsi sibi nullae naves fuissent, facile a
 se repelli potuisse: sed pluribus navibus terram suam
 adgressos esse Athenienses; Aeginetas vero his ultro
 cessisse, nec pugnae navalis adiisse discrimen. Illud
 vero liquido definire non possunt, utrum eâ causâ
 cesserint, quod se impares esse committendo praelio
 intellexissent, an quod in animo habuissent facere
 id ipsum quod fecerunt. Aiunt igitur, Athenienses,
 quum nemo ad pugnam paratus se illis opponeret,

ἀγάλματα· οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βά-
 θρων αὐτὰ, οὕτω δὲ περιβαλλομένους σχοινία, ἔλ-
 κειν, ἐς οὓς ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τού-
 15 ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δὲ τῷ
 ἐς γούνατα γὰρ σφι αὐτὰ πεσέειν, καὶ τὸν ἀπὸ τού-
 του χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὲ
 ταῦτα ποιέειν· σφέας δὲ, Αἰγινῆται λέγουσι, πυθόμε-
 νους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύε-
 20 σθαι, ἐτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι. τοὺς τε δὲ Ἀθηναίους
 ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγιναίην, καὶ παρεῖναι βοηθούσας
 σφι τοὺς Ἀργείους· καὶ λαβεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου δια-
 βάτας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκοῦσι τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι ἐπιπεσέειν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν· ἅμα
 25 τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμόν

e navibus exscendisse, atque iter versus statuas esse
 ingressos: quas ubi e basibus suis non potuissent
 auferre, ita circumiectis funibus illas traxisse, donec
 utraque statua, dum ita trahebatur, eandem rem fece-
 rit: rem narrantes mihi quidem non credibilem, sed
 fortasse alii cuipiam: dicunt enim, in genua illas
 eorum trahentibus procubuisse, atque ex illo tem-
 pore in hoc statu mansisse. Haec igitur ab Athenien-
 sibus gesta esse aiunt *Aeginetae*; se vero, postquam
 de expeditione, quam Athenienses adversus Aeginam
 erant suscepturi, certiores fuissent facti, *Argivos* ut
 sibi praesto essent rogasse: hosque, quo tempore
 Athenienses in Aeginam exscendissent, eodem tem-
 pore suppetias sibi ferentes adfuisse; et, quum clam
 ex Epidauro in insulam traiecissent, in inscios
 Athenienses, itinere a navibus intercluso, fecisse

87 αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγι-
νητέων τάδε. ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων, ἓνα
μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέ-
σθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν
στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἓνα τοῦτον περιγενέσθαι. 5
Ἀθηναῖοι δὲ, τοῦ δαιμονίου περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ
τοῦτον τὸν ἓνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομι-
σθεῖς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθο-
μένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἴγιναν στρατευσαμέ-
νων ἀνδρῶν, δεινὸν τι ποιησαμένας κεύνον μοῦνον ἐξ 10
ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβού-
σας, καὶ κεντεύσας τῇσι περόνῃσι τῶν ἱματίων, εἰρω-
τᾶν ἐκάστην αὐτέων ὅκη εἴη ὁ ἐσωτῆς ἀνὴρ· καὶ τοῦ-
τον μὲν οὕτω διαφθαῖναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πά-

impetum: eodemque simul tempore tonitru et terrae motum illis exstitisse. (87.) Haec Argivi atque Aeginetae memorant. Caeterum *Athenienses* etiam fatentur, unum solummodo e suis salvum Athenas rediisse: sed Argivi aiunt, e clade, quam ipsi intulissent Attico exercitui, unum illum superstitem fuisse; Athenienses vero aiunt, e clade quam Deus ipsis immisisset. Verumtamen ne hunc quidem, aiunt, calamitati supervixisse; sed periisse tali modo. Athenas ut rediit, nunciavit calamitatem: quo divulgato nuncio, uxores virorum qui expeditionis in Aeginam susceptae fuerant socii, indigne ferentes solum hunc ex omnibus salvum rediisse, circa hominem circumfusas, fibulis vestium suarum fodicasse hominem, quaesisseque ex eo unamquamque, *ubinam suus esset maritus?* atque ita illum periisse. Atheniensibus

- 15 **Θεός** δεινότερόν τι δόξαι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον.
Ἄλλῃ μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας,
 τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφό-
 ρον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα
 Δωρίδα, τῇ Κορινθίῃ παραπλησιωτάτην· μετέβαλλον
 20 ὧν ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρεώνται.
 ἔστι δὲ, ἀληθεῖ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ ἴαες αὕτη ἡ
 ἐσθῆς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπεὶ ἢ γε Ἑλληνικὴ
 ἐσθῆς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὐτὴ ἦν τὴν
 νῦν Δωρίδα καλούμεν. Τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι 88
 Αἰγινήτῃσι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι
 παρά σφι· ἐκατέροισι τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέσθαι
 τοῦ τότε κατεστειώτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρόν τῶν Θεῶν
 5 ταυτέων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας·
 Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρόν, μὴ-

autem hoc mulierum factum ipsa clade tristius fuisse visum. In quas quum alia ratione animadvertere non possent, vestem illarum in Ionicam mutarunt. Prius enim Doricam vestem gestaverant Atticae mulieres, Corinthiacaе vestī simillimam: hanc igitur lineā tunicā permutarunt. Est autem, verum si quaerimus, non *Ionicum* hoc *vestimentum*, sed *Caricum*: nam omnium mulierum Graecarum *vestimentum* olim idem fuerat quod nunc *Doricum* nominamus. (88.) Aiunt autem, apud Argivos et Aeginetas ex occasione illius facti invaluisse morem, qui etiam nunc apud utrosque obtinet, ut fibulas faciant dimidio quam ad id tempus maiores, utque in templo harum dearum fibulas maxime dedicent mulieres; tum lege apud illos cautum fuisse, ut nec aliud quidquam quod ex

τε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωριέων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τούτου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ. 10

89 Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ κατὰ τὰ εἰρηται ἐγένετο. Τότε δὲ Θεβαίων ἐπικαλεσμένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθειον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται τε δὴ ἐδῆεν τῆς Ἀττικῆς τὰ πα- 5
ραβαλάσσια· καὶ Ἀθηναίοισι ὀρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν „ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινητέων ἀδικίου τριήκοντα ἔτια, τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἀρχεῖσθαι τοῦ

Attica profectum sit, in templum inferatur, nec fictile Atticum, sed ex indigenis ollulis posthac bibatur. Certe Argivorum et Aeginetarum mulieres ab illo ind: tempore ex contentione cum Atheniensibus, ad meam usque aetatem, maiores quam antea fibulas gestabant.

(89.) Inimicitiae Atheniensium adversus Aeginetas isto, quod exposui, principio ortum ceperant. Nunc igitur *Aeginetae* a Thebanis auxilio vocati, memores rerum circa statuas gestarum, libenter suppeditas venire Thebanis. Itaque maritima Atticae ora ab Aeginetis diripiebatur. *Atheniensibus* vero, expeditionem in Aeginam parantibus, adlatum est Delphis oraculum, iubens, ut *triginta annos, ex quo iniuriae initium fecissent Aeginetae, abstinerent bello; primo autem et trigesimo anno belli adversus Aeginetas initium facerent, postquam Aeaco tem-*

10 πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βού-
λονται. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύονται, πολλὰ μὲν
σφείας ἐν τῷ μεταξύ τοῦ χρόνου πείσσεσθαι, πολλὰ δὲ
καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι. Ταῦτα
ὡς ἀπενιχνέντα ἄκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ
15 τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδρυται·
τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρῶν
εἴη ἐπισχεῖν, πεπονθότας πρὸς Αἰγινήτων ἀνάρσια. Ἐς 90
τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαι-
μονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμε-
νοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς
5 τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ
σφείας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποικῶν-
το διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξένους σφι ἰόντας ἐξεληλά-

*plum statuissent. Id si fecissent, rem eis ex volun-
tate cessuram. Sin protinus susciperent bellum,
multa medio tempore passuros, multa vero etiam
facturos; verumtamen ad extremum subacturos
Aeginam. Haec renunciata ubi audivere Athenienses,
Aeaco templum decreverunt, quod etiam nunc in
foro exstructum conspicitur: illud vero audire non
sustinuerunt, triginta annos bello sibi esse abstinен-
dum, qui tam indigna ab Aeginetis essent passi. (99.)
Sed dum ad ultionem capiendam sese comparant,
obiicitur illis impedimentum a Lacedaemoniis susci-
tatum. Quum enim dolum cognovissent *Lacedaemo-
nii*, quem Alcmaeonidae cum Pythia adversus se et
adversus Pisistratidas erant machinati, duplici dolore
adfecti sunt; quod et viros, qui hospites ipsorum
fuerant, patriâ pepulissent, et quod nullam sibi ob*

κεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις
 αὐδεμὴ ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. Ἐτι τε πρὸς τού-
 τοισι ἐνῆγον σφεας οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ 10
 ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων τῶν πρότερον
 μὲν ἔσαν ἀδαεῖς, τότε δὲ, Κλεομένης κομίσαντος ἐς
 Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτῆσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς
 Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἐκτῆντο μὲν
 πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι. ἐξαλαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν 15
 τῷ ἱρῷ καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε.
 91 Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς,
 καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἰώρεον αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς
 ἐτοίμους εὐόντας πείθεσθαι σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύ-
 θερον μὲν εὖν τὸ γένος τὸ Ἀττικόν, ισόρροπον τῷ ἐνω-
 τῶν αὖ γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθε- 5
 νὲς καὶ πιθαρχέεσθαι ἐτοῖμον μαθόντες δὲ τούτων

id factum gratiam ab Atheniensibus haberi viderent.
 Praeter haec moverunt eos oracula, quae multa sibi
 indigna ab Atheniensibus imminere praedicebant:
 quae oracula, quum antea ignorassent, per id tem-
 pus illis innotuere, a Cleomene Spartam delata. Na-
 ctus enim Cleomenes erat ex arce Athenarum ora-
 cula, quae olim Pisistratidae habuerant, eaque, quum
 Athenis pellerentur, in templo reliquerant. Haec ibi
 relictas Cleomenes acceperat. (91.) Tum igitur La-
 cedaemonii, cognitis his oraculis, quum Athenienses
 viderent augeri opibus, et neutiquam paratos Lacc-
 daemoniis parere, reputarunt secum, populum Athe-
 niensem, si libertate uteretur, sibi viribus fore pa-
 rem; sin tyrannide premeretur, infirmum fore et
 ad parendum paratum. Haec singula perpendentes,

- ἑκάστα, μετεπέμποντο Ἰππίην τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ
 Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφύγουσι οἱ
 Πεισιστρατίδαι. Ἐπὶ τε δέ σφι Ἰππίης καλεόμενος
 10 ἦκε, μεταπεμφάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγ-
 γέλους, ἔλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε· „Ἄνδρες σύμ-
 „μαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῶν οὐ ποιήσασι ὀρ-
 „θῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κυβδήλοισι μαντήίοισι, ἄνδρας
 „ξείνους ὄντας ἡμῶν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδικομένους
 15 „ὑποχειρίας παρέξειν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πα-
 „τρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα, ποιήσαντες ταῦτα,
 „δῆμῳ ἀχαρίστῳ παρδῶκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπὶ τε
 „δὶ ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν
 „βασιλῆα ἡμῶν περιῦβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύ-
 20 „σας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ

XCI. 8 seq. ἐς ὃ καταφ. οἱ Πεισιστ. *uncinis circumdedit* Schaeff.
ut suspecta et spuria.

Hippiam Pisistrati filium a Sigeo ad Hellespontum, quo confugerant Pisistratidae, arcessiverunt. Qui postquam vocatus advenit, convocatis etiam aliorum sociorum legatis, haec ad eos verba *Spartani* fecerunt. *Viri socii, agnovimus fatemurque non recte nos fecisse. Ementitis enim oraculis inducti, viros hospitii iure in primis nobiscum coniunctos, quique Athenas nobis obnoxias reddere receperant, patriam eiecimus, et post hoc peractum ingrato populo urbem et rempublicam restituiamus: qui postquam per nos liberatus vires recepit, nos et regem nostrum contumeliose urbe eiecit, et maiores quotidie sibi spiritus sumit: quod experti sunt maxime finitimi illorum Boeoti et Chalcidenses, brevi*

„περίοικοι αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδεῖς, τάχα δὲ τίς
 „καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται ἀμαρτῶν. ἐπεὶ τε δὲ ἐκείνα
 „ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθα σφεας ἅμα
 „ὑμῖν ἀκείμενοι τίσασθαι. αὐτοῦ γὰρ τούτου ἐνέκεν
 „τόνδε τε τὸν Ἴππῆν μετεπεμψάμεθα, καὶ ὑμέας ἀπὸ 25
 „τῶν πολιῶν, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ στόλῳ ἔσα-
 „γαγόντες αὐτὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ καὶ
 „ἀπιλόμεθα.“

- 92 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος
 οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἡσυχίην
 (1) ἤγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς ἔλεξε τάδε· „Ἡ δὲ ὅτε
 „οὐρανὸς ἔσται ἐνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος
 „ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσῃ 5
 „ἔξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε γε
 „ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσκρατίας καταλύοντες,

*vero etiam alii experientur, qui recta non inie-
 rint consilia. Quoniam igitur nos, ista faciendo,
 peccavimus, nunc operam dabimus, ut malo me-
 dentes vobiscum illos puniamus. Hanc enim ip-
 sam ob causam et Hippiam hunc arcessivimus,
 et vos e civitatibus convocavimus, ut communi
 consilio et consociatis armis illum Athenas redu-
 camus, eique quae ademimus restituamus.*

(92.) Haec Spartani. Quae quum plerisque socio-
 rum displicuissent, alii quidem silentium tenuere,
 sed Corinthius Sosicles in hunc modum est locutus.
 (92. 1.) Profecto nimirum coelum sub terram sub-
 ibit, et terra supra coelum erit sublimis, homi-
 nesque habitabunt in mari, et pisces domicilium
 occupabunt hominum, quando vos quidem, Lace-

- „τυραννίδας εἰς τὰς πόλεις καταάγειν παρασκευάζεσθε·
 „τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδὲν ἐστὶ κατ' ἀνθρώπους, οὔτε
 10 „μικαιφονώτερον. Εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκεῖ ὑμῖν εἶναι
 „χρηστόν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι
 „τύραννον καταστήσάμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω
 „καὶ τοῖσι ἄλλοις διζήσθε κατιστάναι. νῦν δέ, αὐτοὶ
 „ἄπειροι ἐόντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα
 15 „τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε εἰς
 „τοὺς συμμάχους. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπειροι ἴατε, κατὰ
 „πρὸς ἡμῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνωνας
 „συμβάλλεσθαι ἢ περὶ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ ἦν πόλις 92
 „κατάστασις τοιήδε, ἦν ὀλιγαρχία, καὶ οὗτοι Βακχιά-⁽¹⁾
 20 „δαι καλεόμενοι ἐνέμον τὴν πόλιν· ἐδίδουσαν δὲ καὶ ἡγον-
 „το ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίωνι δέ, ἐόντι ταυτέων τῶν ἀν-
 „δρῶν, γίνεται θυγατρὴ χωλὴ· οὐνομα δὲ οἱ ἦν Λάβ-

daemonii, iuris aequabilitate sublata, tyrannides in civitates reducere paratis: quo nihil est inter homines iniquius, nihil sceleratius. Etenim, si vobis bonum hoc videtur, ut a tyrannis regatur civitas, ipsi primum apud vos ipsos tyrannum constituite et sic deinde apud alios constituere tentate! Nunc, qui tyrannos numquam estis experti, diligentissimeque cavetis ne quis Sparta exoriat, indigne cum sociis agitis. Quod si vos experti essetis, quemadmodum nos; rectius de hac re, quam nunc, iudicare possetis. (92. 2.) Apud Corinthios olim status civitatis huiusmodi fuit. Erat oligarchia; et hi qui Bacchiadae nominabantur administrabant civitatem. Qui quum non nisi inter se matrimonia inirent, fuit Amphioni,

„δα. ταύτην, Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι,
 „ἰσχεῖ Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτειος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης
 „ἑὼν, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης· ἐκ 25
 „δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς, οὐδ' ἐξ ἄλλης, παῖδες
 „ἐγίνοντο. ἐστάλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα
 „δὲ αὐτὸν ἰθείως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι
 „ἔπεισι·

„Ἡετίων, οὕτις σε τίει πολύτιτον ἔοντα.

30

„Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πισεῖται

„ἀνδράσι μονάρχοισι, δικαιοῦσαι δὲ Κόρινθον.

„ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι, ἐξαγγέλλεται πως
 „τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γεγόμενον
 „χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, Φέρον τε ἐς τὸν 35
 „καὶ τὸ τοῦ Ἡετίωνος, καὶ λέγον ὥδε·

uni ex hac familia, filia pede clauda, cui nomen erat Labda: quam quum nemo Bacchiadarum ducere vellet uxorem, duxit eam Aëtion, [Eetionem Herodotus ionico idiomate nominat.] Echecratis filius, homo ex pago Petra, caeterum generis origine Lapitha et Caenides. Cui quum nec ex hac, nec ex alia uxore, liberi essent nati; proficiscitur ille Delphos, de sobole consulturus. Et intrantem protinus Pythia his verbis est adlocuta:

„Aëtion, nemo te honorat, cum sis valde honoratus.

„Gravida est Labda, saxumque pariet, quod incidet

„in viros monarchos, et castigabit Corinthum.

Responsum hoc Aetioni datum renuntiatur forte Bacchiadis, quibus obscurum fuerat responsum aliud Corinthum spectans, quod prius editum erat eandem in sententiam cum hoc quod nunc Aëtioni datum est. Istud oraculum huiusmodi fuerat:

- „Αἰετὲς ἐν πέτρῃσι κύει· τέξει δὲ λέοντα
 „καρτερὸν, ὠμησπὴν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.
 „Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν
 40 „Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.
 „Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι, πρότερον γενόμενον, 92
 „ἦν ἀτέκμαρτον· τότε δέ, τὸ Ἡτίωνι γενόμενον ὡς (3)
 „ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν, ἐὼν συνα-
 „δὸν τῷ Ἡτίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσυ-
 45 „χίῃ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡτίωνι γενέσθαι γόνον
 „διαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι
 „σφέων αὐτέων δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκῃ
 „Ἡτίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὖ-
 „τοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ
 50 „Ἡτίωνος, αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖα

„Aquila in petris gravida est, parietque leonem
 „validum, carnivorum, qui multorum genua sol-
 vet.

„Hoc bene nunc in animis versate, Corinthii, qui
 circa pulcram

„Pirenen habitatis, et superciliosam Corinthum.

(92. 3.) Hoc igitur responsum, prius redditum,
 obscurum fuerat Bacchiadis: nunc vero, ubi co-
 gnoverunt istud quod Aëtioni datum est, etiam
 prius illud, quod congruebat Aëtionis responso,
 intellexerunt. Hoc igitur quum intelligerent, pres-
 serunt silentio, prolemque Aëtioni nascituram in-
 terficere decreverunt. Postquam peperit mulier,
 mittunt protinus decem de suis in pagum quem
 habitabat Aëtion, qui interimerent puerum. Hi
 ubi Petram venerunt, aulamque intrarunt Aëtio-

„τε οὐδὲν τῶν εἴηκα ἐκεῖνοι ἀπικαίατο, καὶ δοκέουσά
 „σφας Φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἴηκα αἰτέειν, Φέ-
 „ρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβουλεύετο
 „κατ' ὁδόν, τὸν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον
 „προσουδίσαι. ἐπεὶ τε ὧν ἔδωκε Φέρουσα ἡ Λάβδα, 55
 „τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ
 „παιδίον· καὶ τὸν, Φρασθέντα τοῦτο, οἰκτός τις ἴσχει
 „ἀποκτεῖναι· κατοικτείρας δὲ παραδιδόῃ τῷ δευτέρῳ·
 „ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὴ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέ-
 „κα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. 60
 „Ἀποδόντες ὧν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελ-
 „θόντες ἔξω, ἐστεῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἄπτον-
 „το κατατικόμενοι· καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόν-

*nis, puerum postulant: et mater, ignara quo con-
 silio advenissent, existimansque benevolentiae caus-
 sa in patrem cupere illos infanтем videre, adfert
 illum, et uni horum in manus tradit. In itinere
 autem hi inter se constituerant, ut, qui puerulum
 primus in manus accepisset, is eum humo adlide-
 ret. Iam vero divina quadam fortuna accidit, ut
 infans, dum tradebat eum mater, arrideret eum
 cui tradebatur: et hunc, ubi id animadvertit, mi-
 sericordia retinuit ne occideret. Miseratus igitur
 puerum tradit alteri; et ille tradidit tertio: atque
 ita per cunctos decem transiit, ab altero alteri
 traditus; nemine interimere eum volente. Post-
 quam igitur matri puerum reddiderant, et domo
 erant egressi, stantes pro foribus, conviciabantur
 alter alterum accusabantque, et eum maxime qui
 primus acceperat infanтем, quod non fecisset*

„τος, ὅτι οὐκ ἐπαύησε κατὰ τὰ διδογμένα· ἐς ὃ δὴ σφι,
 65 „ χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὐτῖς παρελθόντας πάντας
 „ τοῦ Θόου μετίσχειν. Ἐδεῖ δὲ ἐκ τοῦ Ἡτιάνου γό- 92
 „ νου Κορίνθω κακὰ ἀναβλαστῆν. ἡ Λάβδα γὰρ πάν- (4)
 „ τα ταῦτα ἤκουε ἐστειῶσα πρὸς αὐτῇσι τῇσι θυγατέ-
 „ ραῖσιν, μή σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύτερον λα-
 70 „ βόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρύπτει
 „ ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυψέλην·
 „ ἐπισταμένη ὡς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικαί-
 „ το, πάντα ἐρευνήσιν μέλλοιεν· τὰ δὴ καὶ ἐγένετο.
 „ ἐλθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο,
 75 „ ἔδοκε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀπο-
 „ πέμψαντας, ὡς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκεῖνοι ἐντεί-
 „ λαντο. οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἡτιάνω 92
 (5)

quemadmodum inter ipsos constitutum fuisset.
Ad extremum, interiecto tempore, placuit iterum
intrare, et cunctos participare caedem. (92. 4.)
Sed voluere fata, ut ex Aëtionis prole malum exi-
steret Corintho. Labda, stans ad ipsas fores, om-
nia ista exaudiverat. Itaque verita, ne mutato
consilio puerum iterum acceptum interimerent,
asportatum occultavit in loco, de quo minime co-
gitaturos illos existimavit, in arca: noverat enim
ei reversi denuo requirerent puerum, omnia illos
pervestigaturos: idque illi fecerunt. Sed postquam
redeuntibus quaerentibusque nusquam comparuit
infans; placuit abire, renunciareque his qui ipsos
miserant, omnia a se peracta esse quae man-
data fuissent. Illi igitur abierunt, idque renun-
ciarunt. (92. 5.) Posthaec crevit Aëtionis filius

- „δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο· καὶ οἱ, διαφυγόντι
 „τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπαυμίην Κύ-
 „ψελος οὐνομα ἐτάθη. Ἀνδρῶνέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ 80
 „Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφοτέρων χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι,
 „τῷ πῖςυνος γενόμενος, ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κό-
 „ρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς ὅδε ἦν·
 „Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
 „Κύψελος Ἡτιίδης, βασιλεὺς κλεινοῦ Κορίνθου· 85
 „αὐτὸς, καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.
 „Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννίσας δὲ ὁ Κύ-
 „ψελος, τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κο-
 „ρινθίαν ἐδίαξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε,
 92 „πολλῶ δ' ἔτι πλείστους τῆς ψυχῆς. Ἀρξάντες δὲ 90
 (6) „τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ διαπλέξαντες τὸν βίον
 „εὖ, διάδοχός οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περσάνδρος γί-

et, quoniam periculum hoc effugerat, ab arca illa
[arcam Graeci κυψέλην dicunt] impositum ei nomen
est Cypselus. Qui postquam virilem aetatem est
ingressus, oraculumque Delphis consuluit, ambi-
guum accepit responsum, quo fretus adgressus est
tenuitque Corinthum. Responsum hoc erat:

- „Felix vir nostras hic qui descendit ad aedes,
 „Cypselus Aëtides, clarae rex ille Corinthi,
 „ipse, et eo nati, sed nulli deinde nepotes.

Hoc accepto responso postquam tyrannide poti-
tus est Cypselus, vir fuit huiusmodi: multos
Corinthiorum in exsilium eiecit, multis bona eri-
puit, sed longe plurimis vitam. (92. 6.) Huic,
quum triginta regnasset annos, et prospera in
fortuna vitam finisset, successor tyrannidis fuit

„νεται. Ὁ τοῖνυν Περιάνδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἡπιώ-
 „τερος τοῦ πατρός. ἐπεὶ τε δὲ ὠμίλησε δι' ἀγγέλων
 95 „Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῶ ἔτι ἐγέ-
 „νετο Κυψέλου μαιφονώτερος. πέμψας γὰρ παρὰ
 „Θρασύβουλον κήρυκα, ἐπυνθάνετο ὅτινα ἂν τρόπον
 „ἀσφαλέστατον καταστησάμενος τῶν πραγμάτων,
 „κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ
 100 „τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περιάνδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ
 „ἄστεος· ἐσβὰς δὲ εἰς ἀρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε
 „διεξήιε τὸ λήϊον, ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κή-
 „ρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἀπίζην, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ
 „ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα· κολουῶν δὲ,
 105 „ἔρριπτε· εἰς ὃ τοῦ λήϊου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαβύτα-
 „τον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ· διέξελθὼν δὲ τὸ χωρίον,

*filius Periander. Et Periander quidem initio mitior erat quam Cypselus: sed. ex quo per nuncios commercium habuit cum Thrasybulo, Milesiorum tyranno, multo etiam sanguinolentior evasit patre. Misso ad Thrasybulum praecone quae-
 sivit ex illo, quo pacto, rebus omnibus firmissime constitutis, optime praeesset civitati? Thrasybulus, homine qui a Periandro missus erat extra urbem educto, ingressus est arvum quoddam satum, cum illoque per segetem ambulans, sciscitansque ex eo et repetere iubens causam cur ad se Corintho missus esset, detruncabat interim ut quamque vidit spicam super alias eminentem, praecisamque abiiciebat, donec pulcerrimam et pinguiissimam segetis partem tali modo corruptit: denique, postquam agrum ita pervagatus est, dimisit legatum,*

„καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδέν, ἀποπέμπτει τὸν κήρυκα.
 „Νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος εἰς τὴν Κόρινθον, ἣν πρόθυ-
 „μος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ,
 „οὐδέν οἱ, ἔφη, Θρασύβουλον ὑποδέσθαι· θαυμάζειν τε 110
 „αὐτοῦ, παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμφει, ὡς παρα-
 „πλήγᾳ τε καὶ τῶν ἑαυτοῦ σιναμῶνον ἀπηγγέμενος
 92 „τά περ πρὸς Θρασυβούλου ἐπώπτε. Περίανδρος δὲ,
 (7) „συνίεις τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἴσχωρ ὥς οἱ ὑπετίθετο Θρα-
 „σύβουλος τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν Φονεύειν, ἐνθαῦ- 115
 „τα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε εἰς τοὺς πολίτας.
 „ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείων τε καὶ διώκων,
 „Περίανδρός σφρα ἀπετέλεσε. Μιῇ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσσε
 „πάσας τὰς Κορινθίαν γυναῖκας, διὰ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖ-
 „κα Μέλισσαν. πέμφαντι γὰρ οἱ εἰς Θεσπρωτοὺς ἐπ' 120

*nullum verbum ei praeicipiens. Ubi Corinthum
 rediit legatus, cupidus erat Periander cognoscendi
 Thrasybuli praecepta. At ille, nihil, ait, sibi man-
 dasset Thrasybulum: mirari se vero qualem ad ho-
 minem a Periandro missus esset, vesanum quippe,
 et qui sua ipse destrueret. His dictis renunciavit,
 quid agentem Thrasybulum vidisset. (92. 7.) At
 Periander, intelligens factum, reputansque mo-
 neri se a Thrasybulo ut eminentiores quosque cives
 interimeret, tum vero omnem adversus cives ne-
 quitiam coepit exercere. Nam quidquid Cypselus
 occidendo et in exilium mittendo reliquerat, id
 Periander consummavit. Atque etiam uno die
 universas mulieres Corinthias vestibus exuit, ux-
 ris suae gratiā Melissa. Etenim quum in The-
 sprotiam ad Acherontem fluvium legatos misisset,*

„Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυμαντήριον
 „παρακαταθήκης περὶ ξεινικῆς, οὔτε σημανέειν ἔφη ἢ
 „Μελίσσα ἐπιφανέῖσα, οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται
 „χάρῳ ἢ παρακαταθήκῃ· ῥιγοῦν τε γὰρ, καὶ εἶναι
 125, γυμνῇ· τῶν γὰρ οἱ συγκατέθειται εἰμάτων ὄφελος εἶ-
 „ναι οὐδὲν, οὐ κατακαυθέντων. μαρτύριον δὲ οἱ εἶναι ὡς
 „ἀληθῆα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἱπνὸν Πε-
 „ριάνδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. Ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω
 „ἀπηγγέλη τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γὰρ οἱ ἦν τὸ συμ-
 130, βόλαιον, ὃς νεκρῷ εὐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰθείας δὴ
 „μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποίησατο, ἐς τὸ Ἡραῖον
 „ἐξίεναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ,
 „ὡς ἐς ὅσπην, ἥσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χροῖσθαι

*qui oraculum, quod ibi per mortuorum evocatio-
 nem responsa dat, consulerent de hospitibus alicuius
 deposito, evocata Melissa respondit „se nec signi-
 „ficaturam, nec edicturam quo loco esset illud de-
 „positum: algere enim se, et esse nudam; nam quae
 „sepulta secum fuissent vestimenta, nihil sibi pro-
 „desse, quum non fuerint combusta. Argumentum
 „autem, quo cognoscere Periander possit vere haec
 „a se dici, hoc esse, quod ille in frigidum furnum
 „panes ingessisset.“ Haec postquam Periandro sunt
 renunciata, quum satis certum ipsi esset illud
 veritatis argumentum, quippe qui cum mortua
 coisset Melissa; statim post acceptum nuncium
 praeconio edixit, ut omnes Corinthiorum mulieres
 in Iunonis templum convenirent. Et illae, tamquam
 ad solennitatem, pulcerrimo ornatu instructae
 convenerunt. Ille vero constitutis ad hoc satelliti-*

500 HERODOTI HISTOR. V.

„ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσέ σφας,
 „πάσας ὁμοίως τὰς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους·¹³⁵
 „συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσσῃ ἐπυχόμενος
 „κατέκαιε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ τὸ δεύτερον
 „πέμψαντι, ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν
 „κατέθηκε χῶρον τοῦ ξίνου τὴν παρακαταθήκην. Τοιοῦ-
 „το μὲν ἐστὶ ὑμῶν ἡ τυραννὶς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ¹⁴⁰
 „τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα
 „Θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπεμπομέ-
 „νους Ἰππίην· νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θωμάζομεν λέ-
 „γοντας ταῦτα· ἐπιμαρτυρόμεθά τε, ἐπικαλεόμενοι
 „ὑμῶν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας¹⁴⁵
 „ἐς τὰς πόλεις. οὐκῶν, ἢν μὴ παύσησθε, ἀλλὰ πειρή-
 „σεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἰππίην, ὅστε ὑμῶν
 „Κορινθίους γε οὐ συναυέοντας.“

bus, vestimentis cunctus exuit, liberas perinde mulieres, et illarum famulas: collatasque in fossam vestes, invocatis Melissae manibus, cremavit. Quo facto, ubi iterum ad necromantium misit, demonstravit ei Melissae idolum, quo in loco depositum hospitis collocasset. Huiusmodi vobis est tyrannis, ὁ Lacedaemonii, et talia sunt illius facta! Nos vero tunc statim mirabamur, quum a vobis Hippiam arcessiri cognovimus; nunc vero etiam magis miramur haec a vobis verba fieri; vosque obtestamur, Deos invocantes Graeciae praesides, ne tyrannides in civitatibus constituatis. Itaque si ab incepto non abstinueritis, sed conaturi estis praeter id quod iustum est reducere Hippiam, scitote Corinthios quidem non probaturos esse factum.

Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλαξε τὰδε. 93
Ἰππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας
θεοὺς κείνω, ἧ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιπο-
θήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἤκωσι ἡμέραι αἱ κύ-
5 ρiai ἀνιάσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππίης μὲν τούτοισι ἀμεί-
ψατο, οἳά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξε-
πιστάμενος. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἵ-
χον ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτοὺς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλῆος
ἤκουσαν εἰπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτέων Φωνὴν
10 ῥήξας, αἰρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην· Λακεδαιμο-
νίοισι τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ
πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη. Ἰππίη δὲ 94
ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακε-
δὼν Ἀνθεμουῖντα, ἐδίδουσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
τουτέων μὲν οὐδέτερα αἰρέετο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω εἰς Σί-

(93.) Haec quum locutus esset Sosicles, Corinthiorum legatus; respondit *Hippias*, eosdem quos ille Deos testes invocans, certe Corinthios maxime desideraturos *Pisistratidas*, quando adfuerint illis statuti dies, quibus illos vexaturi sint Athenienses. Haec illi Hippias respondit, ut qui omnium accuratissime cognita haberet oraculorum effata. Reliqui ex sociis silentium adhuc tenuerant: postquam vero Sosiclem audiverunt libere verba facientem, pro se quisque vocem rumpens, accedebant sententiae Corinthii, obtestabanturque Lacedaemonios, ne quid adversus Graecam civitatem novi molirentur. Atque ita haec res finem habuit. (94.) *Hippias* vero Lacedaemone profecto Amyntas Macedo Anthemunta oppidum obtulit, Thessali vero Iolcon. At

γειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μιτυληναίων· 5
 κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα
 τὸν ἑωυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργείης
 γυναικός. ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε παρὰ
 Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γάρ, ἕκ τε Ἀχιλλεῖου πό-
 λιος ὀρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ἐπὶ συχνόν, Μι- 10
 τυληναῖοι τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώ-
 ρην· Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντες
 τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς Ἰλιάδος χώ-
 ρης, ἢ οὐ καὶ σφὶ καὶ τοῖσι ἄλλοισι, ὅσοι Ἑλλήνων
 95 συνεπρήξαντο Μενέλειω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς. Πολε- 15
 μεόντων δὲ σφῶν, παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι
 μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητής, συμβολῆς
 γνομένης, καὶ νικάντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν Φεύγων

ille, neutrum accipiens, *Sigeum* rediit; quod oppi-
 dum armis Pisistratus Mitylenacis eripuerat, et ty-
 rannum ibi constituerat filium suum nothum Hec-
 sistratum, ex Argiva muliere natum. Nec vero citra
 belli discrimen tenuerat ille regionem a Pisistrato
 acceptam. Diu enim inter se Mitylenaci et Athenien-
 ses armis decertarunt, illi ex Achilleo oppido crum-
 pentes, hi e Sigeo; et illi quidem suam repetentes
 ditionem, Athenienses vero negantes illorum esse,
 et rationibus arguentes, nihilo magis ad Acolenses
 pertinere Iliados ditionem, quam ad se et ad alios,
 qui cum Menelao ulți essent Helenae raptum. (95.)
 Dum hi inter se bellum gerebant, quum alia multa
 atque varia in praeliis gesta erant, tum *Alcaeus*
 poëta, praelio facto, in quo victores erant Athenien-
 ses, fuga quidem ipse evaserat, sed armorum ipsius

5 ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφρα
ἀνκρέμασαι πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ
Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας, ἐπιτιθεῖ ἐς Μιτυλήνην, ἐξαγ-
γελλόμενος τὸ ἑαυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἐτάρῳ.
Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περίανδρος
10 ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διατητῇ ἐπετράποντο· κατήλ-
λαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον
μέν νυν αὐτῷ ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἰππίας δὲ ἐπεί 96
τε ἀπῆκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν
χρῆμα εἰκνέει, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν
Ἀρταφέρνηα, καὶ ποίων ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθῆναι γε-
5 νοίατο ὑπ' ἑαυτῶν τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππίας τε δὴ ταῦτα
ἐπρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι
ἐς Σάρδεις ἀγγέλους, οὐκ ἐὼντες τοὺς Πέρσας πείθε-

Athenienses erant potiti, qui ea in Minervae templo Sigei suspenderunt. Quam rem Alcaeus, carmine descriptam, Mitylenen nunciavit, certiore faciens de calamitate sua Melanippum, unum de suis amicis. Mitylenacos vero et Athenienses reconciliavit deinde Periander, Cypseli filius, quem suarum contentionum arbitrum utrique constituerant: conciliavit autem hac conditione, ut utrique eam tenerent regionem, quam possiderent. Ita *Sigeum* sub Atheniensium venerat potestatem. (96.) *Hippias* vero, ut Lacedaemone in Asiam pervenit, omnia movebat, insimulando Athenienses apud Persas, omniaque moliebatur quibus efficeret, ut Athenae in suam et Darii venirent potestatem. Dum haec Hippias agebat, re cognita, *Athenienses* Sardes miserunt legatos, qui Persas hortarentur, ne morem gererent exsulibus Atheniensium.

σθαι Ἀθηναίων τοῖσι Φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέ-
λευε σφεας', εἰ βουλοίατο σοοὶ εἶναι, καταδέκασθαι
ἐπίσω Ἰππίην. οὐκ ᾔδην ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀπο- 10
φερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δέ σφι, δέδοκτο
ἐκ τοῦ Φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι.

- 97 ΝΟΜΙΖΟΥΣΙ δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι ἐς
τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρι-
σταγόρης, ὑπὸ Κλεομένους τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελα-
σθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπῆκετο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ
ἡ πόλις τῶν λοιπῶν ἐδυνάστευε μέγιστα. ἐπελθὼν δὲ 5
ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν
τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ
τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ
νομίζουσι, εὐπετεῖς τε χειρωθῆναι εἴσαν. ταῦτά τε δὴ
ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι τὰδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθη- 10
ναίων εἰσὶ ἀποικοι, καὶ οἰκὸς σφεας εἶη ρύεσθαι δυνα-

At eos *Artaphernes*, si salvi esse vellent, iussit Hip-
piam recipere. Quam conditionem ad se relata-
m quum neutiquam admitterent Athenienses, decreve-
runt ex professo hostes esse Persarum.

(97.) PER idem tempus, quo id decreverant Athe-
nienses, et odium incurrerant Persarum, Milesius
Aristagoras, a Cleomene Lacedaemonio Spartâ pul-
sus, venit *Athenas*: haec enim civitas inter caeteras
potentiâ eminebat. In concionem igitur populi pro-
gressus Aristagoras, eadem quae Spartaе verba fecit,
de *Asiae bonis*, et de bello cum Persis, quam fa-
ciles hi essent superatu, qui nec scuto nec hasta
uterentur. Praeter haec commemorabat, *Athenien-*
sium colonos esse Milesios, et aequum esse ut ab

μένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ ὑπίσχετο, οἷα κάρτα
 δέομενος· ἐς δ' ἀνέπεισέ σφεας. Πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι
 εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν
 15 Λακεδαιμόνιον μῦνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο διαβάλλειν,
 τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖαι
 μὲν δὴ ἀναπεισθέντες, ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστῆ-
 λαι βοηθούς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων εἶναι
 Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν αἰστών, ὄντα τὰ πάντα δόκι-
 20 μον. Αὗται δὲ αἱ νέες, ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί
 τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας, καὶ 98
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ
 Ἴωσι μὲν ἐμέλλε οὐδεμίῃ ὠφελίῃ ἔσεσθαι· οὐ δ' ὦν οὐ-
 δὲ τούτου ἕνεκα ἐποίησε, ἀλλ' ὅπως βασιλῆα Δαρεῖον
 5 λυπήσει· ἐπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παιό-

illis servarentur qui potentiâ praestarent. Denique nihil non pollicebatur, impense rogans: donec eis persuasit. Videtur enim facilius esse decipere multitudinem, quam unum hominem: nam unum quidem Cleomenem Lacedaemonium non potuerat decipere, sed triginta Atheniensium millia facile potuit. Athenienses igitur oratione illius persuasi, decreverunt viginti naves auxilio mittere Ionibus, quarum ducem nominarunt Melanthium, civem quovis nomine probatum. Hae naves et Graecis et Barbaris principium fuere malorum. (98.) Aristagoras ante illarum egressum domum revectus, postquam Miletum pervenit, consilium cepit, ex quo nihil quidem utilitatis rediturum ad Ionas erat; nec enim hac caussa id fecit, sed quo regi Dario crearet molestiam: hominem misit in Phrygiam ad Paeones illos,

νας, τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γε-
 νομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκόντας δὲ τῆς Φρυγίης
 χώρον τε καὶ κώμην ἐπ' ἐωυτῶν. ὃς ἐπεὶ τε ἀπικέτο εἰς
 τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· „Ἄνδρες Παίονες, ἐπιμῆ-
 „με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν 10
 „ὑποθήσόμενον, ἥνπερ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ
 „Ἰωνίη πᾶσα ἀπίεσθη ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν πα-
 „ρέχει σῶζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέραν αὐτέων. μέχρ' ἂν
 „θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῖν
 „ἤδη μελήσει.“ Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, κάρ- 15
 τα τε ἀσπαστὸν ἐποιήσαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδας
 τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδεσκον ἐπὶ Θάλασσαν· οἱ δὲ
 τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν ἀρρωδήσαντες αὐτοῦ. ἐπεὶ
 τε δὲ οἱ Παίονες ἀπικέατο ἐπὶ Θάλασσαν, ἐνθεῦτεν εἰς
 Χίον διέβησαν. ἔόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἔλη- 20

qui a Strymone fluvio captivi abducti a Megabazo,
 regionem vicumque Phrygiae seorsim habitabant.
 Ad quos ubi pervenit legatus, his verbis cum eis
 egit: *Paeones!* inquit, *misit me Aristagoras Mileti*
tyrannus, ut salutis viam, si obtemperare volue-
ritis, vobis ostendam. Etenim Ionia nunc uni-
versa descivit a rege, licetque vobis salvis in pa-
triam redire vestram. Ad mare quidem ut perve-
niatis, vos ipsi curabitis: reliqua nobis curae
erunt. His auditis, laetati admodum Paeones, cum
 liberis et uxoribus ad mare se fugā receperunt: non-
 nulli tamen ex eisdem, metu retenti, loco se non
 moverunt. Postquam ad mare pervenere Paeones,
 Chium inde traiecere. Quumque iam in Chio essent,
 e vestigio venit Persarum equitum magna manus,

427, 19.

λύβει Περσίων ἵππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας.
 ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο εἰς τὴν Χίον τοῖσι
 Παίεσι, ὅπως ἂν ἐπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παῖονες τοὺς
 λόγους οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χιοὶ σφας
 25 εἰς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ εἰς Δορίσκον ἐκόμισαν·
 ἐνθαῦτεν δὲ περὶ κομιζόμενοι ἀπικίατο εἰς Παιονίην.

Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπεὶ δὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικίατο 99
 εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρας,
 οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἰστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐ-
 τῶν Μιλησίων, ἐφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες· οἱ γὰρ
 5 δὴ Μιλησίοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλ-
 κιδέας πόλεμον συνδιένεικον, ὅτε περ καὶ Χαλκιδικῆσι
 ἀντία Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθειον· οὗτοι
 ἂν ἐπεὶ τέ σφι ἀπικίατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι πα-

illos prosequentium: qui ubi Paeones non sunt con-
 secuti, Chium miserunt, ab illisque ut redirent po-
 stularunt. Sed illi, propositam aspernati conditio-
 nem, a Chiis Lesbum sunt transducti, Lesbiique eos
 Doriscum traiecerunt: inde pedibus redeuntes, in
 Paconiam pervenerunt.

(99.) Interim *Athenienses* cum viginti navibus
Miletum advenerunt, quas sequebantur quinque
 triremes Eretriensium. Et *Eretrienses* quidem non
 Atheniensium gratiâ huic se adiunxerant expeditioni,
 sed ipsis Milesiis gratum facturi, beneficiumque ab
 illis acceptum rependentes. Namque Milesii prius so-
 ciam Eretriensibus operam in bello cum Chalciden-
 sibus praestiterant, quo tempore Samii Chalciden-
 sibus adversus Eretrienses et Milesios miserant auxilia.
 Athenienses igitur postquam advenere cum Eretriensi-

- ῥῆσάν, ἐποίετο στρατήϊν ὁ Ἀρισταγόρης εἰς Σάρδεις.
αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ· 10
στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδειξε Μιλησίων εἶναι, τὸν
ἑαυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν,
100 Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες
εἰς Ἐφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφε-
σίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιούμενοι Ἐφε-
σίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καῦ-
στριον, ἐνθεῦτεν ἐπὶ τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπί- 5
κοντο, αἰρέουσι Σάρδεις, οὐδινὸς σφί ἀντιθέντος· αἰ-
ρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλεως τὰλλα πάντα· τὴν δὲ
ἀκρόπολιν ἔρριετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν
101 ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλότας
σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε. ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδισι
οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλᾶμναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ

bus, quum et reliqui adessent socii, expeditionem ad-
versus *Sardes* suscepit Aristagoras: ita quidem ut in
bellum ipse non proficisceretur, sed Mileti maneret,
constitutis aliis copiarum ducibus, fratre suo Charo-
pino, et ex reliquorum numero civium Hermophan-
to. (100.) Hac classe quum Ephesum pervenissent
Iones, relictis navibus Coressi in finibus Ephesio-
rum, ipsi magna manu ascenderunt, viae ducibus
utentes Ephesiis. Secundum Caystrium flumen pro-
gressi, inde superato Tmolo *Sardes* pervenere; et
urbem capiunt, nemine contra prodeunte: nempe
reliqua omnia occuparunt praeter arcem; arcem vero
ipse *Artaphernes* cum haud exigua vi militum tuta-
batur. (101.) Quo minus vero captam diripere po-
sent urbem, haec res fuit impedimento. Erant *Sar-*

πλίνθιναι ἔσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. ταυτίαν
 5 δὴ μίην τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ'
 οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπένεμετο τὸ ἄστρῳ ἅπαν.
 καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περ-
 σέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντες,
 ὥστε τὰ περισσάχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς, καὶ οὐκ
 10 ἔχοντος ἐξήλυσεν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγο-
 ρὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν ὅς σφι ψῆγμα
 χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς
 ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἑρμον ποταμὸν ἐκδιδοῖ,
 ὁ δὲ, ἐς Θάλασσαν. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ
 15 ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι,
 ἠναγκαζόντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες, ὀρέοντες τοὺς μὲν
 ἀμυνομένους τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλῆθει πολλῶ

CI. 4. καλάμου. καλάμους *alii*, fortasse rectius, eodem qui-
 dem sensu. 10. ἔχοντος) ἔχοντες *mauerant viri docti*.

diibus pleraeque domus ex arundine constructae;
 quaecumque vero etiam ex lateribus, earum tecta arun-
 dineae erant. Harum unam quum incendisset quidam
 ex militibus, continuo de domo in domum grassa-
 tus ignis, universam urbem depascebat. Ardente urbe,
 Lydi et quicumque Persae in urbe erant, undique
 interclusi, utpote extrema absumente incendio, in
 forum confluerunt ad *Pactolum* fluvium: qui flu-
 vius auri ramenta illis ex Tmololo deferens, per me-
 dium forum labitur, et deinde Hermo fluvio misce-
 tur, qui in mare influit. Ad hunc igitur *Pactolum*
 et in forum congregati Lydi atque Persae, defen-
 fendere sese coacti sunt. At Iones, ubi viderunt alios
 ex hostibus fortiter pugnantes, alios vero magnò

προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δίσαντες πρὸς τὸ οὖρον,
 τὸν Τμῶλον καλούμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλ-
 102 λάσσοντο ἐπὶ τὰς νῆας. Καὶ Σάρδεις μὲν ἐνεπρήσθησαν,
 ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήβης· τὸ
 σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντεπεπύμπρασαν τὰ
 ἐν Ἑλλήσι ἱρά. Τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλως πο-
 ταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προκυνθανόμενοι ταῦτα, συηλί- 5
 ζοντο καὶ ἐβοήθειον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ καὶ ἐν μὲν Σαρ-
 δισι οὐκέτι ἰόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι· ἐπόμενοι δὲ
 κατὰ στίβον, αἰρέουσιν αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετά-
 χθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὸν ἐσώθη-
 σαι· καὶ πολλοὺς αὐτέων οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλους 10
 τε οὐνομαστοὺς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδα στρατηγέοντα
 Ἐρετρίεων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιρηκότα,

numero ingruentes, trepidi cedentes ad Tmolum,
 qui vocatur, montem se receperunt: atque inde sub
 noctem versus naves suas abierunt. (102.) Ita in-
 cendio consumptae sunt Sardes, in eisque indige-
 nae deae *Cybeles* templum: quam caussam postea
 praetextentes Persae templa vicissim in Graecia cre-
 marunt. Tunc vero Persae qui intra Halyn fluvium
 sedes habebant, certiores facti quid ageretur, iunctis
 viribus auxilio Lydis venerunt. Qui quum Ionas non
 amplius Sardibus essent naeti, e vestigio subsecuti,
 Ephesi illos deprehenderunt. Et Iones quidem in
 aciem adversus eos progressi sunt, sed praelio com-
 misso ingenti clade sunt adfecti: magnumque eorum
 numerum Persae interfecerunt, quum alios specta-
 tos viros, tum Eualcidem, Eretriensium ducem, vi-
 rum qui in ludorum solennibus coronas reporta re-

429, 78.

καὶ ὑπὸ Σιμωνίδει τοῦ Κηίου πολλὰ αἰνεύοντα. οἱ δὲ αὐτέων ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς
 15 πόλεις.

Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν 103
 τὸ παραπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας, ἐπικαλεομένου
 σφίεας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ, οὐκ ἔφασαν
 τιμωρῆσεν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης
 5 στερηθέντες, (οὕτω γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δα-
 ρεῖον) οὐδὲν δὴ ᾔσπον τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον
 ἐσκευάζοντο. Πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυ-
 ζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀπάσας τὰς ταύτη
 ὑπ' αὐτοῖσι ἐποίησαντο. ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλ-
 10 λήσποντον, Καρίας τὴν πολλὴν προσεκτῆσαντο σφίσι
 σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον, πρότερον οὐ βου-
 λομένην συμμαχεῖν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις· τότε

rat, multumque a Simonide Ceo erat laudatus. Qui
 vero ex pugna evaserunt, per civitates sunt dis-
 sipati.

(103.) Tali igitur modo tunc pugnatum est. Post-
 haec vero Athenienses prorsus deseruerunt Ionas; et
 saepe multumque ab Aristagora per nuncios sollicitati,
 constanter negarunt se auxilio illis futuros. Sed *Iones*,
 Atheniensium auxilio privati, nihilo minus ad *bellum*
adversus Darium, quod post ea quae adversus illum
 patraverant evitari non posse intelligebant, sese com-
 parabant. In Hellespontum navibus profecti, *Byzan-*
tium et alias omnes eo loci civitates suum sub ob-
 sequium redegerunt. Dein extra Hellespontum re-
 vecti, maiorem Cariae partem societati suae adiece-
 runt: nam et Caunus, quae prius, quando Sardes

104 σφι καὶ αὕτη προσεγίνετο. Κύπριοι δὲ ἐβέλονταί σφι
 πάντες προσεγίνοντο, πλὴν Ἀμαθουσίαν. ἀπέστησαν
 γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. Ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου
 μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρ-
 σιδὸς δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὥνῃ 5
 πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο
 ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος· τότε δ', ὡς καὶ τοὺς Ἰω-
 νας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάγχυ ἐπικαίμενος ἐνῆγε. ὡς
 δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελ-
 θόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι 10
 ἑωυτοῦ στασιώτησι, ἀπεκλήϊσε τῶν πυλέων. Γόργος
 μὲν δὴ στειρηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφευγε εἰς Μήδους· Ὀνή-
 σιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυ-
 πρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε.

eremarunt, societatem illorum recusaverat, nunc eis accessit. (104.) *Cyprii* vero universi, *Amathusiis* exceptis, ultro se illis adiunxerunt. Nam et hi a *Medis* desciverant tali occasione. *Onesilus* erat, *Gorgi* *Salamini*orum regis frater natus minor, *Chersidis* filius, *Siromi* nepos, pronepos *Euelthontis*. Hic vir, postquam saepius antea *Gorgum*, ut a rege deficeret, esset hortatus; tunc, ubi *Ionas* etiam cognovit descivisse, vehementius illum instigare conatus est. Cui quum morem non gereret *Gorgus*, tempus observans *Onesilus*, quo extra urbem *Salamin* ille erat egressus, fratrem eiusque sectatores portis exclusit. Itaque *Gorgus*, urbe spoliatus, ad *Medos* profugit: *Onesilus* vero *Salaminis* tenuit imperium; omnibusque *Cypriis*, ut secum desciscerent, persuasit. Caeteris

430, 7.

Ἀμαθουσίου δὲ, οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρ-
κεε προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθούντα. βασιλεῖ 105
δὲ Δαρείῳ ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδις αἰλούσας ἐμπειρῆ-
σθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγούμενα γε-
νέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι, τὸν
5 Μιλήσιον Ἀρισταγόρην· πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς
ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ
εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ καταπρόϊζονται ἀποστάντες, εἴρε-
σθαι οἵτινες εἴεν οἱ Ἀθηναῖοι· μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῆ-
σαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα εἰς τὸν, ἄνω εἰς
10 τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι, καὶ μιν εἰς τὸν ἥερα βάλλοντα
εἰπεῖν „ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι.“
εἰπαντα δὲ ταῦτά, προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων, δει-
πνου προκειμένου αὐτῷ, εἰς τρεῖς ἐκάστοτε εἰπεῖν „Δέ-

quidem persuasit cunctis; Amathusios vero, morem
gerere nolentes, obsidione cinxit.

(105.) Dum Amathunta Onesilus obsidet, interim
Dario nunciatur, Sardes captas esse incensasque ab
Atheniensibus atque Ionibus, illiusque tumultus au-
ctorem, cuius consilio haec suscepta sint, Aristago-
ram esse Milesium. Quo accepto nuncio, dicitur rex,
nulla ratione habitâ Ionum, quippe quos bene no-
verat non impune laturos quod defecissent, quae-
sisse *quinam essent Athenienses?* deinde, postquam
audivit, poposcisse arcum, et sagittam arcui imposi-
tam emisisse in coelum, utque illa in aërem evola-
vit, exclamasse, *Proh Iupiter, contingat mihi poe-
nas sumere ab Atheniensibus!* hisque dictis, man-
dasse uni e ministris, ut, quoties coena ipsi adpone-

Herod. T. II. P. I.

K k

106 „σπετα, μέμνηο τῶν Ἀθηναίων.“ Προστάξας δὲ ταῦ-
 τα, εἶπε, καλέσας ἐς ὅψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν
 ὃ Δαρεῖος κατέῤῃχε χρόνον ἤδη πολλόν· „Πυνθάνομαι,
 „Ἰστιαῖ, ἐπίτροπον τὸν σόν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρε-
 „ψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. ἄνδρας 5
 „γὰρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγὰν, καὶ Ἰω-
 „νας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς δάσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίη-
 „σαν· τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἐπισθαι, Σαρ-
 „δῶν με ἀπιστέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα
 „ἔχειν καλῶς; κῶς δ' ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων 10
 „τοιοῦτόν τι ἐπρήχθη; ὄρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτόν ἐν
 „αἰτίῃ σχῆς.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· „Βασι-
 „λεῦ, κοῖον ἐφθέγγαιο ἔπος; ἐμὲ βουλευσαι πρήγμα,
 „ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἐμελλε λυπηρὸν

retur, ter ipsi diceret, *Domine, memento Athenien-
 sium!* (106.) Hoc dato mandato, vocato in conspec-
 tum suum *Histiaceo* Milesio, quem iam multo ab-
 hinc tempore apud se *Darius* retinuerat: *Histiacee*,
 inquit, *tuum procuratorem, cuius fidei Miletum*
commisisti, audio res novas adversus me esse mo-
litum. Homines enim ex altera continente adver-
sus me duxit, et Ionas cum illis, factorum poe-
nas mihi daturos: his persuasit ut illos sequerem-
tur, et Sardes mihi eripuit. Nunc igitur, quo pa-
cto tibi hoc bene habere videtur? quove pacto tale
quidpiam absque tuo consilio factum est? Vide
ne deinde tu ipse hac culpa tenearis. Ad haec
Histiaceus respondit: Quale verbum, Rex, pronun-
ciasti? me ne agitare consilium, ex quo tibi ulla
molestia, sive magna, sive exigua, existat? Quid

- 15 „ἀνασχῆσιν; τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος ποιέοιμι ταῦτα;
 „τεῦ δὲ ἐνδεὴς εἰώ; τῷ παρά μὲν πάντα ὅσα περ σοί,
 „πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἑπακούειν ἀξιοῦμαι.
 „Ἄλλ' εἴ περ τι τοιοῦτον, οἷον σὺ εἴρηκας, πρήσσει ὁ
 „ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐκ' ἐωυτοῦ βαλλόμενον
 20 „πεπρηχέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέχομαι τὸν λό-
 „γον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος πείτε-
 „ρον πρήσσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά. Εἰ δ' ἄρα τι
 „τοιοῦτο ποιέῃσι, καὶ σὺ τὸ ἐὼν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ,
 „μάθε οἷον πρήγμα ἐργάσας, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης
 25 „ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασι, ἐμῷ ἐξ
 „ὀφθαλμῶν σφιδεομένου, ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμε-
 „ρον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν εἶντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμὴ πόλις
 „ὑπεκίνησε. Νῦν ὦν ὡς τάχος με ἄφες πορευθῆναι εἰς
 „Ἰωνίην, ἵνα τοι καὶνὰ τε πάντα καταρτίσω εἰς τῶντό·

quaerens equidem, tale quidpiam facerem? Cuius rei indigeo? cui eadem, quae tibi, praesto sunt; quicum tu omnia tua communicare consilia dignaris. Immo, si quid tale, quale tu ais, meus agitat procurator, scito id eum suo fecisse arbitratu. At mihi statim ne persuaderi quidem potest, Milesios et meum procuratorem novas res adversus te moliri. Sin utique tale quid agunt, tibi que si vera relata sunt, vide. Rex, quid sit quod tu feceris, dum me a mari abstraxisti. Videntur enim Iones, ex quo ego ex illorum conspectu remotus sum, agitare id cuius olim desiderium habuerunt. Sin ego in Ionia adessem, nulla civitas se vel pauxillum motura erat. Nunc igitur quam primum dimitte me, ut in Ioniam profisciscar, tibi que

- „καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον, τὸν ταῦτα μη-30
 „χαησάμενον, ἐγχειρίβητον παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ
 „νόον τοῦ σοῦ ποιήσας, θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιληῖους,
 „μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν ἔχων κινῶνα κατα-
 „βήσομαι εἰς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶν νῆσον τὴν με-
 107 „γίστην, δασμοφόρον ποιήσω.“ Ἰστιαῖος μὲν δὴ, λέ-
 γων ταῦτα, διέβαλλε. Δαρεῖος δὲ ἐπέβητο, καὶ μιν
 ἀπῆλ, ἐντυλάμενος, ἐπεὶ τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελεῖν
 ποιήσῃ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω εἰς τὰ Σούσα.
 108 Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ βα-
 σιλῆα ἀνῆλθε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας,
 Ἰστιαῖόν εἰς λόγους ἦλθε, καὶ Ἰστιαῖός μεμετιμμένος ὑπὸ
 Δαρείου, ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ παντὶ τῷ
 χρόνῳ ἐγένετο τάδε. Πολιορκεῖντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνη- 5
 σίλῳ Ἀμαθυσίους ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ στρατιὴν πολ-

omnia ibi in integrum restituum, et procurato-
rem hunc Mileti, qui haec machinatus est, vin-
ctum tradam. Haec quum ex animi tui sententia
perfecero, deos iuro regios, non prius tunicam
exuturum qua indutus Ioniam intravero, quam
tibi Sardiniam, maximam insulam, tributariam
reddidero. (107.) His Histiaei verbis deceptus Da-
rius morem ei gessit, dimisitque eum adiecto man-
dato, ut, postquam quae pollicitus esset effecta dedis-
set, ad se Susa rediret.

(108.) Per idem tempus, quo nuncius de incensis
 Sardibus ad Darium missus est, et Darius sagittā in
 coelum emissā cum Histiaeo sermonem contulit,
 Histiaeusque a rege dimissus ad mare est profectus;
 interim in *Cypro* haec gesta sunt. Onesilo Sala-

λὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσῃν, προσ-
 δόκιμον εἰς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνή-
 σιλος, κήρυκας διέπεμπε εἰς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλούμε-
 10 νός σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ εἰς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἤκου
 πολλῶ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρήσαν εἰς τὴν Κύπρον,
 καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάαντες ἐκ τῆς Κιλικίης, ἤισαν
 ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ· τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες πε-
 ρέπλων τὴν ἄκρην, αἱ καλεῦνται Κληίδες τῆς Κύ-
 πρου. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, ἔλαξαν οἱ τύραννοι 109
 τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατη-
 γούς· „Ἄνδρες Ἴωνες, αἴψῃ ὑμῶν δίδομεν ἡμεῖς οἱ
 „Κύπριοι, ἰοκότεροις βούλεσθε προσφέρεισθαι, ἢ Πέρ-
 5 „σῇσι, ἢ Φοίνεσι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες
 „Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρῃ ἂν εἴη ὑμῖν, ἐκβάντας
 „ἐκ τῶν νεῶν, τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμᾶς δὲ εἰς τὰς νῆας

minio Amathusios obsidenti nunciatur, Artybium Persam cum classe et ingenti Persarum exercitu adfuturum esse in Cyprum. Quo cognito Onesilus praecones dimisit per Ioniam, auxilio Ionas advocans: nec diu re deliberata, adfuerunt *Iones* cum magna classe. Eodemque tempore quo Iones advenere, *Persae* etiam, quum navibus e Cilicia traiecissent, pedestri itinere *Salaminem* contenderunt: navibus autem Phoenices circumnavigarunt promontorium, quae *Claves Cypri* vocantur. (109.) Quae quum ita essent, Cyprii tyranni convocatis Ionum ducibus dixere: *Vobis, Iones, nos Cyprii damus optionem cum utris velitis confligere; cum Persis, an cum Phoenicibus. Quod si pedestri pugna cum Persis vultis congregi, nullā interpositā morā*

„ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι ἀνταγωνιευμένους· εἰ
 „δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειραῖσθαι, ποῖεν
 „χρεόν ἐστὶ ὑμᾶς, ὁκότερα ἂν δὴ τούτων ἔλθοι, 10
 „ὥς τὸ κατ' ὑμᾶς ἔσται ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος
 „ἐλευθέρη.“ Εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα· „Ἡμῶς
 „ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰόνων φυλάσσοντας τὴν θά-
 „λασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοις τὰς νῆας παραδόν-
 „τες, αὐτοὶ Πέρσῃσι περὶ προσφεράμεθα. ἡμεῖς μὲν 15
 „νυν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρη-
 „στοί· ὑμᾶς δὲ χρεόν ἐστὶ, ἀναμνησθέντας οἷα ἐπά-
 „σχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας
 110 „ἀγαθοῦς.“ Ἴωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ,
 ἥκόντων εἰς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέ-
 τασσαν οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους

*oportet vos, navibus egressos, pedestrem instruere
 aciem; nos vero, consensis navibus vestris, Phoe-
 nicibus nos opponere. Sin cum Phoenicibus ten-
 tare fortunam mavultis; utrumlibet horum elege-
 ritis, operam dare necesse est, ut, quoad est situm
 in vobis, liberae sint et Ionia et Cyprus. Ad haec
 Iones responderunt. Nos commune Ionum misit,
 ut mare custodiremus; non ut naves nostras tra-
 dentes Cypriis, ipsi cum Persis pedestri acie con-
 fligamus. Nos igitur, qua parte locati sumus, in
 ea utilem praestare operam conabimur: vos au-
 tem, memores qualia Persis servientes passi ab
 illis sitis, fortes viros esse oportet. Hoc illis re-
 sponsum Iones dederunt. (120.) Post haec, quum
 Persae in Salaminiorum advenissent campum, aciem
 instruxerunt reges Cypriorum; ita quidem, ut cae-*

Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες·
5 Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἀρίστον,
ἀντέτασσαν Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν
Περσέων ἐβελοντὴς ἀντετάσσετο Ὀνήσιλος. Ἦλαινε 111
δὲ ἔππον ὁ Ἀρτύβιος δοδιδραγμένον πρὸς ὀπλίτην ἵστα-
σθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γὰρ
οἱ ὑπασπιστὴς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα
5 δόκιμος, καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον·
„Πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἔππον ἱστάμενον ὀρθόν, καὶ
„ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἄνθρωπον
„νεχθῆναι. σὺ ὦν βουλευσάμενος αὐτίκα εἶπε ὀκότερον
„βούλει φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἔππον, εἴτε αὐ-
10 „τὸν Ἀρτύβιον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτοῦ·
„ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγὼ εἰμι ποιεῖν καὶ ἅμ-
„φότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτέων, καὶ πάντως τὸ ἄν-

teros Cyprios caeteris hostium militibus opponerent,
Persis autem fortissimos e Salaminis et Soliis sele-
ctos. Contra Artybium vero, ducem Persarum, vo-
lens lubens stetit Onesilus. (111.) Vehabatur *Ar-
tybius* equo, qui erectus stare adversus armatum mi-
litem erat edoctus. Qua re cognita *Onesilus*, quum
esset ei armiger genere Car, arte bellica clarus, et
animi plenus, dixit huic: *Artybii equum audio
erectum stare, et pedibus atque ore pugnare con-
tra adversarium. Tu igitur ocyus delibera tecum,
mihique ede, utrum observare ferireque velis,
equum, an ipsum Artybium?* Ad haec famulus re-
spondit: *Paratus equidem sum, Rex, et utrumque
facere, et alterutrum, et omnino quidquid tu ius-
seris: dicam tamen id quod tuis rebus conducibit*

„ἐπιτάσσης σύ· ὡς μέντοι ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι τοῖσι σοῖσι
 „πρῶγμασι προσφερέστερον, φράσω. βασιλῆα μὲν καὶ
 „στρατηγὸν χρεὸν εἶναι Φημι βασιλεῖ τε καὶ στρατη- 15
 „γῶ προσφέρεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατη-
 „γόν, μέγα τοι γίνεται· καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκῆνος,
 „τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιοχρεῶ καὶ ἀποθανεῖν ἡμίση
 „συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἐτέρωσί τε ὑπηρε-
 „τησι προσφέρεσθαι, καὶ πρὸς ἔκπον· τοῦ σύ τὰς μη- 20
 „χανὰς μηδὲν φοβηθῆς· ἐγὼ γὰρ δὴ τοι ὑποδέχομαι
 „μὴ μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον.“

112 Ταῦτα εἶπε, καὶ μεταυτίκα συνέμισγε τὰ στρατόπε-
 „δα πεζῇ, καὶ νηυσί. Νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες, ἄχρῃ γενό-
 „μενοι ταύτην τὴν ἡμέρην, ὑπερεβάλοντο τοὺς Φοίνικας·
 „καὶ τούτων Σάμιοι ἡρίστευσαν. Πεζῇ δὲ, ὡς συνηλθε
 „τὰ στρατόπεδα, συμπιέοντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς 5

*mihī videtur. Regem ducemque aio oportere cum
 rege duceque congregari: nam, sive tu virum ducem
 interfeceris, magnum hoc tibi erit: sive, quod dī
 prohibeant, te ille; ab digno etiam occidi, dimi-
 diata calamitas est. Nos vero famulos aio oportere
 eum famulis congregari, et cum equo; cuius
 tu artes noli timere: ego enim tibi recipio, ad-
 versus nullum porro hominem illum se erecturum.*

(112.) Haec postquam ille dixit, mox deinde com-
 missa pugna est, et terrā, et mari. Et navibus qui-
 dem Iones, acriter illo die pugnantes, superaverunt
Phoenices: et inter Ionas Samiorum prae caeteris
 virtus eminuit. Pedestres vero ubi congressae sunt
 copiae, magno impetu invicem irruentes pugnarunt.
 Circa imperatores autem utrimque haec gesta sunt.

στρατηγεὺς ἀμφοτέρους τάδε ἐγένετο. ὡς προσφίετο
πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμε-
νος, ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ τὰ συνθήκατο τῷ ὑπασπιστῇ,
παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον ἐπιβαλόντος
10 δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα,
ἐνθαῦτα ὁ Κάρ δρεπάνῳ πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵπ-
που τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν
Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχο- 113
μένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, Στησήνωρ, τύραννος ἐστὶ Κου-
ρίου, προδοῖ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑαυτὸν οὐ σμι-
κρὴν· οἱ δὲ Κουριεῖς οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἀποι-
5 κοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σα-
λαμινίαν πολεμιστήρια ἄρματα ταῦτ' οἱ Κουριεῦσι
ἐποίησε. γνωμένων δὲ τούτων, κατυπέρτεροι ἔσαν οἱ Πέρ-
σαι τῶν Κυπρίων. Τετραμμένοι δὲ τοῦ στρατοπέδου,
ἄλλοι τε ἔπισον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλος τε, ὁ

Ubi *Artybius*, equo quem dixi vectus, adversus
Onesilum impetum fecit, *Onesilus*, quemadmodum
ei cum armigero convenerat, ferit ipsum irrudentem
Artybium: quumque equus scuto Onesili pedes inii-
ceret, Car falce feriens pedes praecidit equi. Ita
Artybius dux Persarum, unâ cum equo, ibidem
cecidit. (113.) Dum vero caeteri etiam acie pu-
gnant, deserit Cyprios Stesenor, Curii tyrannus, cum
non exigua militum manu, quos secum habebat:
dicuntur autem *Curientes* hi Argivorum esse coloni.
Postquam Curienses deseruere socios, protinus Sala-
miniorum quoque currus bellici idem fecerunt. Quo
facto, superiores Cypriis Persae fuerunt. Quorum
exercitu in fugam verso, ceciderunt et alii multi, et

- Χέρσιος, ὅς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπραξε, καὶ 10
 ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου Φι-
 λοκύπρου δὲ τούτου, τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ἀπικό-
 μενος εἰς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἶνεσε τυράννων μάλιστα.
- 114 Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρησε,
 ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν εἰς Ἀμαθούντα·
 καὶ μιν ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης
 δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἥδη εὐρύσης κοίλης, ἐσμός μελισ-
 σέων ἐσδὺς εἰς αὐτὴν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ 5
 γενομένου τοιούτου, ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμα-
 θούσιοι, ἐμαντεύθῃ σφι „τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόν-
 τας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἥρωϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος.
 καὶ σφι ποιῶσι ταῦτα, ἄμεινον συνοίσεσθαι.“ Ἀμα-
 θούσιοι μὲν νυν ἐποίουν ταῦτα, καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ. 10
- 115 Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχῆσαντες, ἐπεὶ τε ἔμαθον

Onesilus Chersidis filius, qui Cypriis auctor fuerat defectionis, et Solensium rex Aristocyprus, Philocypri filius; *Philocypri* illius, quem *Solon* Atheniensis, postquam Cyprum venit, prae omnibus tyrannis carmine celebravit. (114.) *Onesili* caput Amathusii, quos ille obsederat, abscissum Amathunta deportarunt, et super oppidi portam suspenderunt. Postquam cavum fuit caput ita suspensum, apium examen in illud sese insinuans, favis replevit. Quod quum tale accidisset, oraculum consulentibus Amathusiis, *quid capite facerent*, datur responsum, *auferrent caput humarentque*; *Onesilo* vero, *ut heroi, annua sacra facerent*. Id si fecissent, melius cum ipsis actum iri. Idque fecerunt Amathusii, ad meam usque aetatem. (115.) *Iones* qui ad Cyprum

τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διαφθαρέμενα, καὶ τὰς πόλεις τῶν Κυπρίων πολιορκουμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ
 5 τοὺς Σαλαμῖνίους παραδόντας· αὐτίκα, μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλων ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολλῶν ἀντίσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορκουμένη Σόλοι τὴν, περίξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτῳ μηνὶ εἶλον οἱ Πέρσαι.

Κύπριοι μὲν δὴ, ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γινόμενοι, αὐτὶς 116
 ἐκ νῆς κατεδεδούλωντο. Δαυρίσσης δὲ, ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοί, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας,
 5 ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσαμένους Ἴωνων, καὶ ἰσαραΐζαντες σφῆας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις ἐπέρ-

praelium fecerant navale, ut intellexere perditas res esse Onesili, et Cypriorum oppida omnia obsideri, excepta Salamine, quam priori regi Gorgo reddiderant Salaminii; his rebus Iones cognitis, nullâ interpositâ morâ in Ioniam renavigarunt. Praeter caeteras *Cypri* civitates diutissime obsidionem sustinuerunt *Soli*; sed et hanc, suffosso circumcirca muro, quinto mense *Persae* ceperunt.

(116.) Ita igitur Cyprii, postquam unum annum liberi fuerant, denuo in servitutem sunt redacti. Interim Daurises, gener Darii, et Hymeas et Otanes, alii-que duces, qui et ipsi filias Darii in matrimonio habebant, postquam *Ionas*, expeditionis adversus Sardes socios, erant persecuti, eosdemque praelio victos in naves compulerant, deinde divisus inter se vicibus

- 117 **Θρον.** Δαυρίσης μὲν, τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλ-
 λησπόντῳ πόλεις, εἴλε μὲν Δάρδανον, εἴλε δὲ Ἀβυδὸν
 τε καὶ Περικώτην, καὶ Λάμψακον καὶ Παισόν· ταύτας
 μὲν ἐπ' ἡμέρας ἐκάστης αἶρει. ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύ-
 νοντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κᾶρας 5
 ταῦτ' ἴωσι φρονήσαντας, ἀπειστάναί ἀπὸ Περσίων.
 ἀποστρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρα-
 118 τὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγ-
 γέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυθό-
 μενοι δὲ οἱ Κᾶρες, συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε Στήλας
 καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς
 Ἰδριάδος χώρας, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδίδοι. συλληχθέν- 6
 των δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγένοντο βουλαὶ ἄλλαι τε
 πολλαὶ, καὶ ἀρίστη γέ δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξοδάρου
 τοῦ Μουσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλίκων βα-

civitates diripiebant. (117.) Et *Daurises* quidem, contra civitates ad *Hellespontum* conversus, *Dardanum* cepit, et *Abydum*, et *Percoten*, et *Lampsacum*, et *Paesum*: quarum singulas singulis cepit diebus. A *Paeso* vero adversus *Parium* ducenti adfertur nuncius, *Cares* communicato cum Ionibus consilio defecisse a Persis: itaque ab *Hellesponto* reversus, adversus *Cariam* duxit exercitum. (118.) Ea res forte renunciata Caribus erat priusquam *Daurises* advenisset. Cuius cognito consilio, *Cares* ad *Albas Columnas*, quae vocantur, amnemque *Marsyam* congregabantur, qui ex *Idriade* regione fluens, *Mæandro* miscetur. Eo postquam convenere *Cares*, quum aliae multae dictae sunt sententiae, tum illa, optima quae mihi videtur, *Pixodari*, *Mausoli* filii, civitate

σιλῆος Συεννήσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ
10 γνώμη ἔφερε, διαβάνας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρες,
καὶ κατὰ νότου ἔχοντας τὸν ποταμὸν, οὕτω συμβάλ-
λειν ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω Φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε
μένειν ἀναγκαζόμενοι, γενόιατο ἐτι ἀμείνονες τῆς Φύσιος.
αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκαι ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσησι
15 κατὰ νότου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι·
δηλαδή, ἣν Φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐσσωθῶσι
τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀπονοστήσουσι, ἐς τὸν ποταμὸν
ἐσπίπτοντες. Μετὰ δέ, παρόντων καὶ διαβάτων τὸν 119
Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐμβαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσῷ πο-
ταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσησι οἱ Κᾶρες, καὶ μά-
χην ἐμάχεσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν· τέλος
5 δὲ ἐσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπισον ἄν-
δρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ ἐς μυρίους. ἐμβαῦτεν δὲ

Cindyensis, qui Syennesis filiam, Cilicum regis, in
matrimonio habebat. Huius viri sententia haec erat,
Maeandrum transmittere debere Cares, atque ita
praelium committere ut fluvium a tergo haberent;
ne scilicet retro fugere possent, sed ibi manere co-
acti, fortiores sese quam pro sua natura praestarent.
At haec non vicit sententia: sed Persis maluerunt a
tergo esse Maeandrum, quam sibi; scilicet, ut illi, si
praelio superati in fugam verterentur, receptum non
haberent, sed in fluvium inciderent. (119.) Deinde,
ubi adfuerunt Persae, Maeandrumque traiecerunt,
ibi tunc ad Marsyam fluvium cum illis congressi
sunt Cares: et acri commisso praelio, postquam diu
fortiter pugnarunt, ad extremum hostium multitu-
dine sunt superati. Persarum ad bis mille ceciderunt,

οἱ διαφυγόντες αὐτέων κατειλήθησαν ἐς Λάβρανδα, ἐς
 Διὸς Στρατίου ἱρὸν μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατα-
 νίστων. μούνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ὄμεν, Κᾶρες εἰσι οἱ Διὶ
 Στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὧν οὗτοι ἐν- 10
 θαῦτα, ἐβουλευόντο περὶ σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παρα-
 δόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες τὸ παρά-
 120 παν τὴν Ἀσίην, ἄμεινον πρήξουσι. Βουλευομένοισι δὲ
 σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοι τε καὶ
 οἱ σύμμαχοι αὐτέων. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον οἱ
 Κᾶρες ἐβουλευόντο, μετήκαν, οἱ δὲ αὐτίς πολεμεῖν ἐξ
 ἀρχῆς ἀρτέοντο· καὶ ἐπιούσι τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλ- 5
 λουσι, καὶ μαχισάμενοι, ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσω-
 θησαν· πεσόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν, Μιλήσιοι
 121 μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ, τοῦτο τὸ τρώμα ἀνέ-
 λαβόν τε καὶ ἀνemaχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ

Carum vero ad decies mille. Qui ex illorum numero
 cladem effugerunt, hi ad Labranda in amplum
 sanctumque platanetum Iovi Stratio sacratum sunt
 compulsi. Soli autem, quoad nos novimus, *Cares*
 sunt, qui Iovi *Stratio* [*Militari* latine diceret] sacra
 faciant. Ibi conglobati, de salute deliberarunt, utrum
 Persis sese dedere, an Asiam prorsus relinquere sa-
 tius sibi esset. (120.) Dum haec deliberant, auxilio
 eis adveniunt Milesii eorumque socii. Tum vero,
 missa priori deliberatione, ad redintegrandum bel-
 lum sese compararunt. Invadentibus Persis denuo in
 aciem occurrunt: sed, praelio commisso, maiorem
 etiam quam antea cladem acceperunt. Cecidere ple-
 rique omnes; sed Milesiorum praeceteris maxima
 strages facta est. (121.) Postea vero vulnus hoc re-

ὡς στρατεύεσθαι ὀρμέαται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις
σφέων, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδὸν· εἰς τὴν ἐμπε-
5 σόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ
οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισι-
μάκης· σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγῳ.
τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος,
ἀνὴρ Μυλασσεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω
10 διεφθάρησαν.

Τρῆς δὲ, καὶ αὐτοὺς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς εἰς 122
Σάρδεις στρατευσαμένους Ἰάνων, τραπόμενος εἰς τὴν Προ-
ποντίδα, εἴλε Κῖον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς
ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσην, καὶ
5 στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα,
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἤγε τὸν στρατόν· καὶ εἴλε μὲν
Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἴλε δὲ

pararunt sanaveruntque Cares. Postquam enim co-
gnoverunt progredi Persas, oppida sua invasuros, in
via ad Pedasum collocarunt insidias; in quas noctu
incidentes Persae, interfecti sunt et ipsi et eorum
duces, Daurises et Amorges et Sisimaces: cum illis-
que periit etiam Myrsus, Gygis filius. Insidiarum
illarum dux fuerat Heraclides, Ibanolidis filius, My-
lassensis. Ita igitur Persae illi perierunt.

(122.) *Hymeas* vero, alter ex his qui *Ionas* eos
persecutus est qui contra *Sardes* militaverant, ad Pro-
pontidem conversus, *Cion Mysiam* cepit. Qua expu-
gnata, ubi cognovit *Daurisen* relicto *Hellesponto*
versus *Cariam* arma promovere, ipse *Propontide* re-
licta in *Hellespontum* duxit exercitum: et *Aeolenses*
subegit omnes, quotquot *Iliadem* habitant terram,

- Γέργιθας, τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν
αὐτὸς τε Ὑμέης αἰράων ταῦτα τὰ ἔθνηα, νοῦσῳ τελευ-
123 τᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. Οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε· Ἄρ- 10
ταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος
στρατηγός, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσε-
χέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομε-
νάς αἰείουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην.
- 124 Ἀλiscoμενέων δὲ τῶν πολίων, ἦν γὰρ δὴ, ὡς διέδε-
ξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς τα-
ράξας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκερασάμενος πρήγματα με-
γάλα, δρησμὸν ἐβούλευε, ὀρέων ταῦτα· πρὸς δὲ οἱ
καὶ ἀδύνατα ἐφάνη, βασιλῆα Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. 5
πρὸς ταῦτα δὴ ὦν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας,
ἐβουλευέτο, λέγων ὡς „ἄμεινόν σφι εἴη κρησφύγετόν

et Gergithas subegit, priscorum Teucrorum reli-
quias. At ipse Hymecus, dum hos populos subigit,
in morbo moritur in Troade. (123.) Et hic quidem
illi finis fuit: Artapherni vero, Sardium praefecto,
et Ὀτάνη, tertio fluci Persarum, mandatum erat
bellum Ioniae et finitimae Aeolidi a continente infe-
rendum. Atque hi Clazomenas Ioniae ceperunt, et
Cymen Aeolidis.

(124.) Ita dum capiuntur oppida, Aristagoras
Milesius haec videns, homo parum acri (ut adparet)
ingenio, qui Ioniam concitaverat magnasque miscue-
rat turbas, fugam agitabat, satis quippe intelligens
superari Darium regem non posse. Hoc consilio,
convocatis suarum partium hominibus, deliberatio-
nem proposuit, dicens, commodum ipsis fore, cer-
tum habere refugium, si Mileto pellerentur: quae-

437, 54.

τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ τῆς Μιλήτου.
εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδῶν ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποι-
10 κήν, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἡδωνῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐπέ-
χει παρὰ Δαρείου δωρεὴν λαβόν;“ ταῦτα ἐπειρώτα ὁ
Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, 125
ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τουτέων μὲν ἐς οὐδετέραν στέλλειν
ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομη-
σάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου
δ ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρμεώμενον, κατελεύσεσθαι ἐς τὴν
Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος συνεβούλευε. Αὐ- 126
τῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρ-
κινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθα-
γόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ· αὐτὸς δὲ παραλαβὼν
δ πάντα τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην, καὶ ἔσχε
τὴν χώραν ἐπ’ ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὀρμεώμενος,

*rere se igitur ex eis, utrum hoc ex loco in Sardi-
niam a se in coloniam vellent duci, an in Myrci-
num Edonorum, Histiaeο a Dario dono datum, et
in oppidum ibi ab Histiaeο munitum. (125.)* Iam
Hecataeus quidem, *Hegesandri* filius, *Historiarum*
scriptor, in neutrum horum locorum abeundum cen-
suit; sed in Lero insula debere castellum munire *Ari-
stagoram*, ibique, si Mileto excideret, quietum se
tenere, donec impetu inde facto Miletum repetere
posset. Hoc *Hecataei* fuit consilium. (126.) Ipse
vero *Aristagoras* eo maxime inclinabat, ut Myrci-
num abiret. Itaque Mileto *Pythagorae* fidei commis-
sa, probati inter cives viri, ipse, secum sumto qui-
cumque voluisset, in Thraciam navigavit, regionem-
que quam petierat tenuit. Inde vero progressus, in-
Herod. T. II. P. I. L 1

530 HERODOTI HISTOR. V.

*ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης,
καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος, καὶ βου-
λομένων τῶν Θρηίκων ὑποσπόνδων ἐξίμεναι.*

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ε΄.

terfectus est a Thracibus et ipse, et exercitus eius,
quum oppidum aliquod obsideret reiectis conditio-
nibus, quibus Thraces excedere oppido voluerant.

FINIS LIBRI QUINTI
HISTORIARUM HERODOTI.

 ARGUMENTUM LIBRI TERTII.

CAUSSA belli a *Cambyse* adv. *Aegyptum* suscepti: *Amasis* *Cambysi*, filiam ipsius in matrimonium petenti, *Apriae* filiam pro sua miserat. (*Cap.* 1-3.) *Phanes* *Graccus* ab *Amaside* ad *Cambysem* profugus, docet eum rationem qua per *Syriam* (ubi urbs insignis *Cadytis*) et per *Arabiae* fines in *Aegyptum* possit penetrare. (4-5.) *Dolia* testacea post haec in *Arabiae* desertis deposita. (6.) *Foedus* *Cambysis* cum *Arabum* rege. (7.) *Ritus Arabum*, et numina ab illis culta. (8.) *Aquae* copiâ *Arabs* *Cambysem* instruit in desertis. (9.)

Mortuo *Amaside*, filius eius *Psammenitus*, ad *Pelusium* *Cambysi* occurrens, acri praelio vincitur. (10. 11.) *Aegyptiorum* crania robusta, *Persarum* fragilia. (12.) Expugnata *Memphi*, in quam confugerant *Aegyptii*, universa *Aegypto* potitur *Cambyses*; et *fiuitimi* *Libyes* et *Cyrenaei* ultro se ei tradunt. (13.) *Psammenitus* humaniter habitus a *Cambyse*, ut solent *Persae* cum rebellantium regum filiis agere: sed dein res novas moliens, necatur taurino sanguine hausto. (14. 15.) In *Amasidis* cadaver nefarie saevit *Cambyses*; (16.) qui mox bellum facere statuit *Carthaginiensibus*, *Ammoniis*, et *Aethiopibus*, apud quos *Solis mensa* famâ celebratur. (17. 18.) *Phoenicum* pietate bello liberantur *Carthaginienses*. (19.)

Ichthyophagi ex *Elephantine* urbe ad *Aethiopum* regem legati cum donis; *Aethiops*, vino excepto, spernit dona et victum *Persarum*, arcumque *Aethiopicum* *Cambysi* adferendum legatis tradit. (20-23.) Mortuorum cadavera vitro circumdant *Aethiopes*. (24.) *Adversus* *Aethiopus* profectus *Cambyses*, fame cogitur reverti. (25.) *Persae* adv. *Ammonios* missi, *Oasin* praetergressi, coorto austro arenâ obruti perierunt. (26.)

Re infecta *Memphin* reversus *Cambyses*, quum ob

reperitum *Apidem* festos dies celebrarent *Aegyptii*, in urbis praefectos, in ipsum *Apidem*, et in sacerdotes saevit. (27-29.) Mox *Smerdin* fratrem per *Praxaspin* occidendum curat; (30.) ipse sororem germanam eandemque uxorem occidit: (31. 32.) ubi etiam refertur *iudicum regiorum* de matrimonio regis cum sorore responsum. Sacro morbo a pueris laborasse dicitur *Cambyses*. (33.) Filio *Praxaspis*, intuente patre, cor sagittâ transfigit. (34. 35.) *Croesum*, bene monentem, interfici iubet; servatum a ministris gaudet, sed hos ipsos morte plectit. (36.) *Vulcani* et *Cabirorum* templis illudit, signaque deorum comburit; non cogitans sua cuique genti instituta optima videri, quamvis contraria aliarum gentium institutis: cuius rei experimentum *Darius* in *Gracis* et *Calatiis Indis* fecit. (37. 38.)

Polycratis *Sami* hospitium cum *Amaside*; huius ad illum epistola; annulus *Polycratis* in mare proiectus, et in alvo piscis rursum repertus; quo facto hospitium solvit *Amasis*. (39-43.) *Polycrates*, quos e *Samiis* suspectos habet, *Cambysi* in *Aegyptum* auxilio mittit: qui redeunt, ipsum tyrannum adgrediuntur; victi auxilia petunt a *Lacedaemoniis* ostenso *farinae sacco vacuo*, et impetrant. (44-48.) *Gaussam* exsulum adiuvant *Corinthii*, *Corcyraeorum* inimici, *Samiis*que infensi, quod *Corcyraeorum* pueros servassent, quos *Periander* ad *Alyatten* castrandos miserat. (49.) *Periandri* uxor, filii, socer: filius minor a patre domo eiectus; postremo in *Corcyram* ablegatus: *Epidaurus* expugnata, et *Procles* socer *Periandri* captus. (50-52.) *Periander* filium ex *Corcyra* revocat, sed eum interficiunt *Corcyraei*. (53.) *Samum* oppugnant *Lacedaemonii*, sed, re fortiter ab *Archia* et *Lycopa* gesta, irrito tamen conatu domum redeunt. (54-56.) Inde *Sami* exsules *Siphnum* insulam petentes, auri argentique metallis opulentam, centum talenta a *Siphniis* exprimunt: denique, occupata *Sagunto*, ab *Aeginetis* in servitutem redacti sunt. (57-59.) Tria insignia opera in *Samo* insula, aquaeductus, agger, templum. (60.)

Duo *Magi*, *Smerdis* eiusque frater, contra *Cam-*

bysen insurgunt. (61-63.) Somnio deceptus *Cambyses* fratrem suum *Smerdin* occiderat: nunc, *Magum* persecuturus, suo ipsius gladio forte vulneratus, moritur *Agbatanis*, Syriae urbe. (64-65.) *Smerdis* Magus, auribus olim mutilatus, pro fratre *Cambysis* etiamnum vivo se gerit: sed fraudem detegit *Otanes* per filiam suam, regis concubinam. (67-69.) Septem nobiles Persae adv. *Magum* coniurant, eo-que occiso, *Darius*, *Hystaspis* filius, per equi hinnitum, rex designatur Persarum. (70-87.) Ibi disputationes tyrannicidarum de commodis et incommodis *democratiae*, *aristocratiae* et *monarchiae*. (80-82.) Et festum Persarum, *Magophonia*. (79.)

Darius, regnum auspicatus, universum Persarum imperium in *xxii. Satrapias* distribuit; quibus pro cuiusque viribus tributa imponit. (88-96.) Ibi, de ratione *Euboici talenti* ad *Babylonium*, c. 89. et de *auri* ratione ad argentum, c. 95. *Aethiopes*, *Colchi*, et *Arabes*, statis temporibus dona ferebant. (97.) *Indis* maximum auri pondus impositum. *Indiae* situs, et populi varii, lingua dissoni, victu et moribus diversissimi. (98-101.) Fabula de *formicis*, vulpium magnitudine, *auri ramenta* in deserto *effodientibus*; quae dein illis *Indi*, tribus iunctis camelis vecti, eripiunt. (102-105.) In *India* animantia quadrupedia et volucra maiora, quam alibi: equi tamen inferiores *Nisaeis*. Arbores lanam ferentes. (106.) *Arabiae* situs, thus, myrrha, casia, cinnamomum, ladanum, oves praelongis caudis, (107-113.) ibi serpentes alati, et observatio de maxima foecunditate animalium utilium, minima ferarum, c. 107-109. immani magnitudine vespertiliones. c. 110. *Aethiopiae* situs, et proventus. (114.) In *Europae* extremitatibus, electrum, stannum, aurum, quod grypes custodire dicuntur. (115. 116.)

Darius (merito *institor* dictus c. 93.) ex intercepta populis quibusdam aqua lucrum captat. (117.) *Intaphernes*, ad regem intrare prohibitus, quum foede mutilasset ministros, supplicio traditus cum filiis et cognatis: uxori eius condonatur frater et unus ex filiis. (118. 119.)

Polycrates Samius, auri spe ab *Oroete*, Darii praefecto, Sardes illectus, foedo supplicio vitam finit; *Democedes* medicus, comes illius, cum aliis in servitutem Susa abducitur. (120-125.) *Oroeten*, propter alia admissa facinora, necandum curat *Darius*. (126-128.) *Democedes*, sanato rege cui pes erat extortus, donis oneratur. (129. 130.) Superiora eiusdem fata, et praesens gratia apud regem. (131-132.) Persanatâ *Atossâ*, ulcere in mamma laborante, *Democedes* cum xv. nobilibus Persis ad speculandas Graeciae oras missus, veniâ impetratâ *Crotonem* patriam revisendi, ad regem se rediturum pollicitus, fidem fallit. (133-137.) Captivos Persas redimit *Gyllus*, Tarentinus exsul; quem *Cnidii* iussu regis in patriam restituere frustra conantur. (138.) *Syloson*, frater Polycratis, Dario olim privato amiculum donaverat; nunc regis iussu per Otanem in Sami imperium, quod post Polycratis mortem procurator illius *Maeandrius* obtinuerat, restituitur. (139-149.) *Maeandrius*, Spartam profugus, urbe eiectus est, ne quem auro corrumperet. (148.)

Babylonii a *Dario* desciscunt; rebus pridem comparatis, et strangulatis plerisque mulieribus, frustra a rege obsidentur; postremo per *Zopyri* dolum urbe rex potitur, eamque muris et portis nudat. (150-160.)

ARGUMENTUM LIBRI QUARTI.

SCYTHAS Darius ulcisci decrevit, qui olim per xxviii. annos Asiae obtinuerant imperium; quorum uxores interim domi cum servis congressae erant. (c. 1.) *Servorum excaecatorum* operâ Scythae ex lacte equino butyrum et caseum conficiunt. (2.) (Servos quidem pretio cmtos non habent Scythae. c. 72.) *Iuventus e servis genita* Scythas domum redeuntes prohibet; prostremo flagellis fugatur. (3. 4.) De *Scytharum origine* quid ipsi memorent, quos *Scythas* Graeci, ipsi se *Scolotos* nominant. (5-7.) Graeci Pontici Scythas ab *Hercule* ex *Echidna* procreatos fabulantur. (8-10.) *Scythae* Nomades, a Massagetis olim bello pressi, *Cimmerios* sedibus suis pepulerant, et fugientes persecuti, a via aberrantes in Me-

dicam terram invaserant. *Cimmerii*, qui intestinâ discordiâ perierunt, ad *Tyram* fl. sepulti; reliqui peninsulam, in qua dein *Synope*, occuparunt. (11. 12.)

Aristeas Proconnesius, auctor carminis cui titulus *Arimaspea*, de populis supra *Scythas* habitantibus multa fabulatus est: de ipso *Aristea* mira prodigia narrant Proconnesii et Metapontini. (13-15.) Ultra *Issedonas* in illa terrarum plaga nemo pervenit. (16.) *Scythici populi*, eorumque *finitimi*, et ultra habitantes. Ab occidente *Borysthenis* ad Hypanin, *Callipidae*; supra hos *Alazones*, tum *Scythae aratores*; denique *Neuri*: (17.) ab oriente *Borysth.* proxima a mari terra, *Hylaea*; supra quam *Scythae agricolae*, qui et *Borysthenitae* et *Olbiopolitae* vocantur; dein, post desertum, *Androphagi*. (18.) His ab oriente, inter *Panticapen* fl. et *Gerrhum*, *Scythae Nomades*; (19.) et trans *Gerrhum*, *Regii Scythae*; qui a meridie *Tauros* habent, ab oriente *Tanain*, a septemtrione *Melanchlaenas*. (20.) Trans *Tanain* *Sauromatae*, supra quos *Budini*, tum versus orientem *Thyssagetae*, et *Iyrcae*, ex arboribus insidiantes feris; super hos *Scythicus populus*, qui a Regiis defecit. (21. 22.) Iste omnis terrae tractus planus; supra quem aspera et montana incolunt *Argippaei*, calvi et simi prae-longis mentis, arboris maxime fructu viventes, cui *Ponticum* nomen, fructus *aschy* vocatur; populus sacer habitus a finitimis. (23. 24.) Supra hos dicuntur habitare *homines capripedes*, tum alii *sex mensibus dormientes*. Ab oriente *Argippaeorum* sunt *Issedones*; qui parentum cadavera, aliis carnibus mixta, honoris caussa comedunt. (25. 26.) His a septemtr. habitare feruntur *grypes* auri custodes, et homines *unoculi*, quos *Arimaspos* vocant. (27.) In istis terris acris *hyems*; quam equi quidem tolerant, sed nec asini, nec muli: et ob frigus cornua aut nulla aut exigua habent boves. (28. 29.) Aliam ob causam in *Elide* muli non gignuntur. (30.) *Pennae* quibus oppletus est aër, sunt *nix*. (31. coll. c. 7.) De *Hyperboreis* disputatio, a quibus quotannis duae virgines cum sacris stramini triticeo involutis *Delum* missae perhibentur. (32-34.) *Olen* poëta, carminum au-

ctor quae *Deli* canuntur. (35.) De *Abaride* fabula. (36.) Ridet Herodotus hos, qui velut ex torno rotundam statuunt terram, et undique mari cinctam. (*ib.*)

Universae terrae descriptio ex mente Herodoti. *Asia*, versus occidentem in duas velut peninsulas excurrit, quarum altera *Asia inferior*, (coll. I. 72. II. 34.) altera *Arabia*: reliqua continens a meridie mari australi finitur, a septentrione mari Caspio et Araxe fluvio: quae ab oriente sunt Indiae, deserta sunt et incognita. (37-40.) *Libya*, arcto spatio Asiae contigua est, caeterum undique mari circumluitur; quod *Phoenices* olim a *Necone* missi, ac dein Carthaginenses, experti sunt: Sataspis vero Persae navigatio iubente Dario suscepta quidem est, sed non perfecta. (41-43.) Ab eodem vero *Dario*, qui *Indos* subegit, magna Asiae pars per *Scylacem* detecta est. (44.) *Europa*, super Libyam et Asiam continuo tenore porrecta, (c. 42.) quam late ad septentrionem pateat, et an ibi circumflua sit, incertum. Nec vero debuisse terram, quae una sit, in tres partes dividi, quarum etiam nomina incertae sunt originis. (45. coll. c. 42.)

Ponticae gentes stupidae, exceptâ Scythicâ. (46.) *Scythae*, pecoribus viventes, et domos plaustris circumvehentes, inventu difficiles et invicti sunt. (46.) Compluribus fluviis irrigatur illorum terra; quorum maximus *Ister*. (47-50.) Dein *Tyras*, (51.) *Hypanis*. (52.) *Borysthenes*, (53.) *Panticapes*, (54.) *Hypacyris*, *Gerrhus*, et *Tanais*, in quem *Hyrgis* influit. (55-57.) *Gramen* Scythicum, bilem pecoribus auget. (58.)

Instituta Scytharum. Numina ab illis culta: uni *Marti* templa consecrant. (59.) Sacrificandi ritus. (60. 61.) *Martis* templum, ara, signum, et sacrificia, in quaque praefectura. (62.) Sues aversantur. (63.) Caesarum *hostium pellibus* et *craniis* quo pacto utantur. (64. 65.) Honos habitus fortibus viris. (66.) *Divinandi* ritus. *Enarees* (cf. I. 105.) *divinandi* artem a Venere habent. (67.) *Rex aegrotans*, quo pacto vates consulat. (68. 89.) Ritus *foederis* ferendi. (70.) *Sepultura* regum, inferiae dirissimae, et

miro modo peractae. (71. 72.) Privatorum sepultura; et purgatio eorum qui sepeliverunt. (73.) *Canabis* et sponte nata et sata; qua et in vestes et semine pro suffimento utuntur. (74. 75.) Scythae alieni a moribus externis. *Anacharsis*, ex peregrinatione reversus, Matri Deūm sacra faciens, interfectus est. (76. 77.) Etiam *Scylas* rex, Graecorum mores aemulatus et Baccho initiatus, regno eiectus, et a *Sitalce* Thraciae rege proditus, interfectus est. (78-80.) Scytharum multitudo. Immani mole *ahe-num*, ex telorum spiculis, quae a singulis Scythis collata erant, confectum. (81.) Vestigium *Herculis* bicubitale, petrae inpressum. (82.)

Dario frater Artabanus bellum *Scythicum* frustra dissuadet. (83.) Tres filios nobilis Persae, quorum pater pro uno vacationem militiae petierat, occidit *Darius*. (84.) Ad Bosporum ponte iunctum ubi rex venit, spectat *Pontum Euxinum*, cuius mensura, ut et *Bospori*, *Propontidis*, et *Hellesponti*, declaratur. (85. 86.) Duae columnae ad pontem erectae, altera Assyriis literis inscripta, altera Graecis. (87.) Architectus pontis magnifice donatus. (88.) Iones navibus in *Istrum* missi, quem ponte iungerent: *Darius* per Thraciam iter fecit. (89.) Inscriptio ad *Tearum* fluvium relicta. (90. 91.) Ingentes acervi lapidum a singulis militibus collatorum. (92.) Alii *Thraces* se dedunt: vi subacti *Getae*, qui post mortem ad *Zalmoxin* se ire, semperque vivere existimant. (93. 94.) De *Zalmoxi* variae sententiae. (95. 96.) *Darius* *Istrum* transgressus, *Cois* Lesbii monitu non solvit pontem, sed Ionibus custodiendum relinquit. (97. 98.)

Scythia vetus, ab *Istro* ad *Tanain* porrecta, in medio a meridie habet *Tauricam*: superne habitant *Agathyrsi*, *Neuri*, *Androphagi*, *Melanchlaeni*. (99. 100.) Quadrata fere *Seythia*, in xx. dierum iter in longitud. et latitud. patet. (101.) Horum mores: *Taurorum*; (103.) *Agathyrsum*; (104.) *Neurorum*; (105.) *Androphagorum*; (106.) *Melanchlaenorum*; (107.) *Budinorum*, (cf. c. 21.) quorum in finibus est urbs lignea *Gelonus*, Graecae originis.

(108. 109) *Sauromatae*, (cf. c. 21.) Scythicis patribus, *Amazonibus matribus* oriundi. (110-117.) Geloni, Budini et Sauromatae auxilia promittunt Scythis, caeteri negant. (118. 119.) *Belli cum Dario gesti ratio*. Copiis in tres partes divisis, *Darium*, intra fines eorum ingressum, per miras ambages ita circumduxerunt *Scythae*, ut illos, diurni maxime itineris spatio semper absentes, nusquam adsequi posset. (120-125.) Ab *Idanthyrso* rege aut praelium aut deditionem poscenti *Dario*, simpliciter ac libere respondet *Scythae*; (126. 127.) caeterum *Ionas*, ut pontem rescindant, monendos curat, (cf. c. 135.) et Persas frequentibus incursionibus (in quibus quidem equi ruditu asinorum et mulorum specie terrentur) vexat. (128-130.) *Dona Persis* mittunt *Scythae*, *avem*, *murem*, *ranam*, et *quinque sagittas*. (131. 132.) Denique instructa acie prodeuntes, et persequendo lepori intenti, illudunt *Dario*; qui, detrectans pugnam, domum redire cogitat. (134.) Relictis militibus infirmis et asinis, noctu ad *Istrum* abit *Darius*. (135.) *Scythae* via breviori prius ad *Istrum* pervenientes, denuo *Ionas* ut pontem rescindant monent, adsentiente *Miltiade*, refragantibus caeteris Ionum ducibus. (137-139.) Reversis *Scythis*. alia viâ interim *Darius* ad *Istrum* pervenit, et, operam praestante *Histiaco*, per pontem in *Thraciam* redit. (140. 142.) Inde in *Asiam* traiecit, relicto in *Europa* copiarum duce *Megabazo*. (143. 144.)

Libyca Persarum expeditio. Regni *Cyrenaici* primordia. *Minyae*, Lemno a Pelasgis eiectioni, in *Laconiam* migrarunt. (145. 146.) Illorum partem *Theras* in *Callistam* insulam (quae *Thera* dein nominata est; c. 148.) colonos duxit: alia pars in *Triphylia* sex oppida condidit. (147. 148.) *Therae* filius *Oiolycus* Spartaë mansit, a cuius filio *Aegeo* tribus *Spartana* nomen invenit. (149.) *Grinus* senex, *Therae* rex, cum iuvene *Batto* Delphos profectus; iubetur in *Libya urbem condere*. (150.) *Theraei*, duce *Corobio* Cretensi, in *Plateam* insulam *Libyae* navigant. (151.) *Corobium*, dum advenirent coloni, solum ibi relictum, fame liberavit *Colaeus* Samius; qui dein per

tempestatem *Tartessum* (cf. I. 163.) abreptus, maximas inde divitias, post *Sostratum* Aeginetam, retulit. (152.) Denique *Theraci* regem *Battum* cum colonis *Plateam* miserunt. (153.) Cyrenaei *Battum* hunc perhibent filium mercatoris *Theraci* et *Phronimae*, reguli Cretensis filiae, quae illi salutem debuerat; fuisse eundem lingua *balbum*, sed ab oraculo designatum qui in Libya Cyrenen coloniam conderet: *Battus* autem Libyco sermone *regem* significat, (154-156.) Coloniam ille primum in *Plateam* deduxit; deinde *Azirin*: postremo *Cyrenen*. (157. 158.) Regnante *Batto II.* cogn. *Felice*, (*Arcesilai I.* filio, *Batti I.* nepote) multis ex omni Graecia advenis auctâ coloniâ, *Libyes* agro exuti regi Aegyptiorum se tradiderunt; sed *Aegyptii* magna clade a *Cyrenaeis* adfecti sunt; quam ob causam ab *Aprie* rege defecerunt. (159.) *Arcesilai II.* frater, dissidio a rege facto, *Barcen* condidit. (160.) Regnante *Batto III.* pede claudus, corrector civitatis *Demonax* Mantineâ accitus est; cuius instituta non ferens *Arcesilaus III.* patriâ pulsus *Samum* profugit: mater eius *Pheretima* ab *Euelthone*. Cypri rege, loco exercitus quem petierat, nil nisi *muliebria dona* accepit. (161. 161.) *Arcesilaus*, Samiorum operâ regno recuperato, saevit in adversarios: dein oraculi effatum metuens, *Barcen* se contulit, ibique cum rege *Barcaeorum* interfectus est. (163. 164.) Tum *Pheretima* opem imploravit *Aryandis*, praefecti Aegypti; a quo *Aryandicum argentum*, sicut a *Dario Daricum aurum*, nomen invenit. (165. 166.) Is validum exercitum in *Libyam* misit, specie vindicandi mortem *Arcesilai*, revera (ut Herodoto videtur) spe *Libyae* populos sub imperium Persarum redigendi. (167.)

Recensentur diversi *Libyae populi*. Primi ab Aegypto *Adyrmachidae*: (168.) tum *Giligammae*, apud quos incipit *silphium*. (169.) *Asbystae*, supra Cyrenen: (170.) super *Barcam Auschisae*, quorum in finibus *Cabales*. (170.) Sequuntur *Nasamones*; (172. cf. II. 32.) *Psylli*; (173.) *Garamantes*; (174.) *Macae*, quorum in finibus *Cinyps* fluvius, et *Gartiarum collis*: (175.) *Gindanes*; (176.) *Lotophagi*;

(177.) *Machlyes*, ubi *Tritonis* palus, Iasonis fabulâ nobilitata; (178. 179.) *Ausenses*, apud quos *Minervae indigenae* annuos ludos virgines celebrant. (180.) Supra hos populos est *Libya feris frequens*; ultra quam *supercilium arenosum* per totam Libyam porrectum, in quo ex denorum dierum itineris intervallo sunt loca sale, aqua dulci, et palmetis frequentia, quae ab hominibus habitantur. (cf. c. 185.) Horum primi a Thebis sunt *Ammonii*, qui templum *Iovis* habent *arietina facie*. (181.) Tum locus, cui nomen *Augila*. (182. cf. c. 172.) Porro *Garamantes*, apud quos boves opisthonomi: illorum finitimi *Troglodytae Aethiopes*, pedibus perniciosissimi. (183.) Tum *Atarantes*, solem exsecrantes, et nominibus hominum propriis non utentes. Post alios decem dies *Atlantes*, ubi mons *Atlas*, coeli fulcrum. (184.) Omnes isti populi *Nomades*, carne et lacte vescentes, esu tamen vaccarum et suum abstinentes. (186.) Iidem longaevi; pueris venas capitis urunt. (187.) *Solem* et *lunam* deos colunt; circa Tridonidem lacum etiam *Tritonem*, *Neptunum* et *Minervam*; cuius deae signa imitantur *Palladia* Graecorum. (188. 189.) Sedentes mortuos sepeliunt Nasamones. (190.) Ab occasu *Tritonis* fl. habitant *Maxyes* et alii agricolae *Libyes*; quorum terra montana, silvosa, et *feris* frequens, partim *veris*, partim *fabulosis*. (191.) Alia bestiarum genera alit Nomadum tractus. (192.) Post *Maxyes* sunt *Zaueces*, (193.) deinde *Gyzantes*, quorum in finibus *Cyraunis* insula cum lacu, e quo auri ramenta piscantur virgines, sicut *Zacynthi* e lacu pix colligitur. (194. 195.) In Libyae ora occidentali est populus, apud quem *Carthaginenses* taciti *merces* suas *auro* permutant. (196.) In Africa duae gentes indigenae, *Libyes* et *Aethiopes*; duae advenae, *Phoenices* et *Graeci*. (197.) Libyae solum minus bonum, excepta *Cinype*, cuius mira fertilitas, et *Euesperitarum* regione. (198. cf. c. 171.) In *Cyrenaica* triplex tempus messis et autumnus. (199.)

Barcen (cf. c. 164 - 166.) frustra oppugnant *Persae*, quorum *cuniculos* explorat *faber aerarius*.

(200.) Tandem dolo ac perfidia capiunt urbem. (201.) In Barcaeos eorumque uxores saevit *Pheretima*. (202.) *Cyrenen* occupare frustra conantur *Persae*; redeuntes carpuntur a *Libybus*. (203.) *Barcaeis* captis vicus in *Bactriana* tribuitur. (202.) *Pheretima* misere obit, vermibus exesa. (204.)

ARGUMENTUM LIBRI QUINTI.

Megabazus, a *Dario* in Europa relictus, primum *Perinthios*, olim a *Paeonibus* adfectos, dein universam *Thraciam* subigit. (Cap. 1. 2.) *Thraces*, numerosa gens, in multos populos divisa; quorum nonnulli propria habent instituta. (3.) De *Getis*, cf. IV. 94. *Trausi* recens natos lugent; beatos praedicant mortuos. (4.) Apud alios, uxorum carissima super mariti tumulo immolatur. (5.) Caeterorum *Thracum* instituta. (6-8.) Populi a septentr. *Thraciae*, parum cogniti; *Sigynnae* se a *Medis* ortos perhibent. (9.) Regiones trans *Istrum* ob *apium* examina impervias esse fabulantur. (10.)

Coën *Lesbium*, (cf. IV. 97.) *Mitylenae* tyrannide donat *Darius*; *Histiaceo*, *Mileti* tyranno, (cf. IV. 137.) *Myrcinum* *Edonidem* concedit. (11.) Duorum fratrum astu *Paeones* deduntur *Dario*, et in *Asiam* transducuntur. (12-15.) Vitae ratio incolentium *paludem Prasiadem*; quorum equi piscibus pascuntur. (16.) Ab *Amynta*, *Macedoniae* rege, terram et aquam poscit *Megabazus*; cuius legati ab *Alexandro*, *Amyntae* filio, decepti trucidantur. (17-21.) *Macedonum* reges, *Argivae* stirpis fuerunt. (22.) *Histiaeum*, *Myrcinum* iam condentem, *Darius* *Sardes* accitum secum *Susa* abducit. (23. 24.) *Artaphernes* *Sardibus* praeficitur, copiis maritimis *Otanes*; cuius patrem, iudicem regium, *Cambyses* excoriaverat. (25.) Is *Byzantium*, *Calchedonem*, *Lemnum* etc. cepit. (27.)

Ex *Naxo* et *Mileto* orta calamitas *Ioniae*. (28.) *Mileti* res, factionibus turbatas, olim *Parii* arbitri composuerant. (29.) Nunc *Naxii* exsules *Aristagoram*, *Histiaei* nomine procuratorem *Mileti*, rogarunt ut ipsos in patriam restitueret; quod ille ope *Arta-*

phernis se facturum pollicetur, sperans se dein Naxo a Persis praefectum iri. (30. 31.) Mittitur cum copiis *Megabates*; inter quem et *Aristagoram* rixâ in itinere ortâ, Persae frustra oppugnatâ Naxo, re infecta redeunt. (32. 34.) *Aristagoras*, metuens Persarum offensam, simul instigatus ab *Histiae*o per servum Susis missum, *defectionem Ioniae a Persis* meditatur, dissuadente quidem *Hecataeo* historico. (35. 36.) Idem in speciem Milesiis libertatem reddit; aliarumque civitatum tyrannos, dolo captos, civibus in manus tradit; tum ipse *Spartam* abit, auxilia adv. Persas petiturus. (37. 38.)

Spartae rex *Anaxandridas*, iuxta uxorem sterilem, aliam ducere coactus, ex hac genuerat *Cleomenem*: mox vero prior uxor *Dorieum* peperit. Patri successit *Cleomenes*: id aegre ferens *Dorieus*, in Cinypem Africae coloniam duxit; unde eiectus, dum Siciliam petit, Crotoniatis adv. Sybaritas opem tulit, denique in Sicula expeditione periit. (39-48.) *Cleomenem Aristagoras*, monstrato in *tabula geographica* itinere Susa usque, sollicitat ad bellum Persis inferendum, eundemque pecuniâ corrumpere conatur: sed *Cleomenes*, monitus etiam a filiola, urbe illum excedere iubet. (49-51.) *Iter* ab Epheso usque Susa, per stationes et parasangas, describit Herodotus. (52-54.)

Spartâ *Athenas* se confert *Aristagoras*: hinc *Digressio de Rebus Atticis*. *Hipparchum*, insomnio frustra monitum, interfecerunt *Harmodius* et *Aristogiton*, genere Gephyraei. (55. 56.) *Gephyraei* cum Cadmo e Phoenicia in Graeciam venerant. (57.) Graeci a Phoenicibus *literarum usum*, artemque *in pellibus scribendi*, didicerunt. (58.) *Inscriptiones* in templo Thebano *literis Cadmeis*. (59-61.) Dum *Hippias*, Hipparchi frater, asperius vexat Athenienses, *Alcmaeonidae* exsules dolo reditum in patriam sibi parabant. Conductâ *templi Delphici* (cf. I. 30. II. 180.) instauratione, corruerunt oraculum, ut *Lacedaemonios* iuberet liberare Athenas; quorum prima expeditio in Atticam infelix; (62. 63.) altera, duce *Cleomene* felicior: *Pisistratidae*, Athenis cie-

eti, Sigeum (cf. c. 94.) se recipiunt. *Pisistratus* unde originem duxerit. (64. 65.) Factionibus dissident *Isagoras*, et *Clisthenes* ex *Alcmaeonidarum* familia: hic, favorem populi captans, e quatuor *tribubus* Athenarum *decem* fecit. (66.) Eius avus, *Sicyoniorum* tyrannus, et alia *Sicyone* novaverat, et *rhapsodos* vetuerat *Homerica* carmina canere, et *tribuum* nomina mutaverat, sed ita ut foede illuderet civibus. (67. 68.) Adv. *Clisthenem*, potentioorem factum, *Isagoras* advocavit *Cleomenem* Spartanum, cuius ope *Alcmaeonidas*, ut nefariae caedis olim *culpâ pollutos*, *Athenis* eiecit; sed mox ipse et Spartani eiecti sunt. (69-73.) Athenienses, Spartanorum vindictam timentes, Persarum societatem frustra petierunt. (73.) Simul Peloponnesii et Boeoti et Chalcidenses invaserunt Atticam. (74.) Sed, ortâ inter duos reges Spartanorum rixâ, (unde dein *lex Sparta* lata, *ne ambo simul reges in bellum exirent*;) dilapsi sunt socii Peloponnesii. (75. 76.) Dein a *Boeotiis* et *Chalcidensibus* poenam petierunt Athenienses, (77.) multo iam validiores vicinis populis, quum *iuris aequalitas* plurimum conferat ad civium virtutem. (78.) *Thebani* adv. Athenienses opem petierunt ab *Aeginetis*; qui primum illis *Aeacid* miserunt, dein Atticam depopulati sunt. (81. coll. c. 89.) Vetus odium *Aeginetarum* et *Atheniensium* ex occasione simulacrorum *Damiae* et *Auxesiae*; quae simulacra postquam *Aeginetae* *Epidauriis* rapuerant, *Athenienses* abstrahere *Aeginâ* conantes, divinitus in furorem acti, se ipsi mutuo interemerunt. (82-86.) Unum Athenas reversum mulieres *fibulis* transodiunt. Inde mutatus *mulierum Atticarum vestitus*. (87-89.) *Spartanos*, *Hippiam* Sigeo accitum restituere in tyrannidem cogitantes, acriter increpat *Socicles* Corinthiorum legatus, longa oratione *malâ Corinthiorum sub tyrannis* exponens; primum sub *Cypselo*, qui quum infans in eo esset ut trucidaretur, praeter spem servatus erat; dein sub *Periandro*, qui patrem crudelitate superavit. (90-93.) *Hippias* rediit *Sigeum*, olim a *Pisistrato* *Mitylenaeis* ereptum, multorum deinde inter *Athenienses* et *Mitylenaeos*

bellorum causam, *Alcaei isphionidis* carmine celebratorum. (94. 95.)

Ibi dum *Hippias* sollicitat *Persarum* opem adv. Athenienses, (96.) interim *Aristagoras* (cf. c. 55.) *Athenas* venit, et a populo xx. navium classem impetrat, quae Atheniensibus caussa fuit malorum. (97.) Idem *Pacones* in Phrygiam abductos (c. 15.) ut domum redeant sollicitat. (98.) *Iones* cum Atheniensibus *Sardes* praeter arcem capiunt: urbs incendio deletur. (100. 101.) Regressos Persae praelio ad *Ephesum* superant. (102.) Atheniensibus domum reversis, *Iones*, in bello perseverantes, Hellepontii urbes et Cariae partem sibi adiungunt. (103.) Etiam *Cyprus*, exceptâ *Amathunte*, auctore *Onesilo* Salaminis rege defecit a Medis, et Ionibus se adiunxit. (104.)

Darius Atheniensibus iratus, *Histiaeum*, ob defectionem *Ionum* obiurgatum, ad sedandas turbas dimittit. (105-107.)

Ionum classis, et *Persarum* exercitus pedestris et navalis, simul *Cyprum* adveniunt: praelio terrâ marique commisso, *Iones* mari, *Persae* terrâ videntur. *Onesilus* ducem Persarum, ex equo docto pugnantem, sua manu occidit: dein quum et ipse occubisset, primum contumeliose habitus est ab *Amathusiis*, sed postea ut heros cultus. *Cyprus* tota denuo Persis subiecta. (108-116.) Persarum duces, alii alio missi, *Ionas* eorumque socios bello persequuntur. (117.) *Cares* (apud quos solos *Iovis Stratii* templum) iterum magna clade, una cum *Milesiis*, affecti sunt; (119. 120.) sed dein Persarum, in insidias delapsorum, ingentem stragem edunt. (121.) Hellepontii, *Ioniae* et *Aeolidis* civitates subiguntur a Persis. (122. 123.) *Aristagoras*, res suas desperans, relicta Mileto, *Myrcinum* Edonidem (cf. c. 11. et 22.) petit; unde bello illato *Thracibus*, ab his interficitur. (124-126.)